

ឯកសារគម្ពីរព្រះទ័ត្របិដកស្កាននេះ
ត្រូវបានថតចេញពី ច្បាប់គម្ពីរព្រះទ័ត្របិដកជប៉ុន ។

ឯកសារគម្ពីរព្រះទ័ត្របិដកនេះ ចាប់ពីភាគ៥១ ដល់ ភាគ១១០
ត្រូវបានរៀបចំឡើងដោយ គេហទំព័រ៥០០០ឆ្នាំ ឬជា
ចំពោះព្រះពុទ្ធសាសនា សម្រាប់ជាធម្មទាន ។

ផ្តល់សេចក្តីរំលឹកគម្ពីរព្រះទ័ត្របិដកសម្រាប់ការងារ
ដោយ ឧបាសិកា កាំង ហ៊ុចទីណា ។

គ្រប់គ្រងឯកសារ (ទូទៅ និងផ្នែកបច្ចេកទេស)
ដោយ ឧបាសក ស្រុង-ចាន់ណា ។

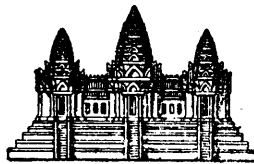
ត្រួតពិនិត្យឡើងវិញ
ដោយ ចនៈស្រីស្រស់ ។

ថតស្តានដោយ
ប្អូនប្រុស ម៉ាន់ សារ៉េត

ក្រោមការឧបត្ថម្ភយ៉ាងច្រើនលើកលែង

- ឧបាសិកា កាំង ហ្គីប៊ែរ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ជុត លីស្រុង និង ឧបាសិកា លី សុខា ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក សរ ចន និង ឧបាសិកា អ៊ូប សារ៉ា ព្រមទាំងបុត្រ (បាត់ដំបង)
- ឧបាសក ជា ស៊ីវត្តានា និង ឧបាសិកា យុន សុនីម៉ា ព្រមទាំងបុត្រី ជា សុមេធាធីតា (ស.វ.អ)
- លោក ជីម-ជា និង លោកស្រី រតន៍ ស្រីមុំ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ទីផង យ៉ឺន (កូរ៉េ)
- លោក ស៊ុក ចាន់សេន (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា យ៉ា វ៉ានី (បន្ទាយមានជ័យ)
- ប្អូនស្រី យ៉ា សុភ័ក្ត្រ (បន្ទាយមានជ័យ)
- ឧបាសិកា កោ សេង (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ប៊ាន សុគន្ធានី និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- ឧបាសក ស្រុង ចាន់ណា និង ឧបាសិកា ចន ស្រីស្រស់ ព្រមទាំងបុត្រ ចាន់ណា សុធានីរាជ, ចាន់ណា សុធានីរាជ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ស្រុង ចាន់រស្មី និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- កញ្ញា ស្រុង ចាន់រតនា (ភ្នំពេញ)
- លោក ស្រុង យូរហង់ (ភ្នំពេញ)
- លោក នង សុផល (កូរ៉េ)
- ប្អូនស្រី សុខ អេង (កំពង់ចាម)
- កញ្ញា ចន កក្កដា (បាត់ដំបង)
- លោកស្រី ចន សត្យា និង លោក ខួន សេនីស័ក ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោក ចន រចនា (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា សេ សុផានី (បាត់ដំបង)
- កញ្ញា យ៉ឺម សុផានី (បាត់ដំបង)
- លោក ម៉ៅ គន្ធា និង លោកស្រី ធួរៀង សេដ្ឋា (បាត់ដំបង)
- លោក សៅ សារ៉ុម (បាត់ដំបង)
- ព្រះចៅ ព្រះគុណ ជុំ សារៈ (ព្រះចៅអធិការវត្ត សម សាន្ត ខេត្តបាត់ដំបង)
- ឧបាសិកា វ៉ាន់ លុយ និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ភ្នំពេញ)
- លោកស្រី ហួ ច័ន្ទសុខ័ណ្ឌ និង ស្វាមី ព្រមទាំងបុត្រ (ស.វ.អ)

ព្រះ
ព្រះបិណ្ឌបាទ
និង
សេចក្តីប្រជានាសនៃ
អភិបាលបិណ្ឌ
បង្គោល សត្វបកាត
១០០

ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត ភ្នំពេញ

ព. ស. ២៥១០

ឧទ្ទិសកថា

យើងខ្ញុំ សូមផ្តល់ស្មារតីសូត្រព្រះធម៌ឧទ្ទិសជូនជនជាតិខ្មែរ ។

ឥឡូវ យើងខ្ញុំអាចជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកនេះ ទៅអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិខ្មែរបានហើយ ។

ព្រះធម៌នៃព្រះពុទ្ធជាម្ចាស់នេះ ត្រូវបានសូត្រចេញពីជម្រកដងចិត្តនៃអ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិជប៉ុន ។

このカンボジア版南伝大蔵経を
カンボジアの佛教徒へ
贈ることができることに感謝します。
これが日本の佛教徒の心です。

It is with a deep sense of gratitude that I present the translation of the complete collection of "TRIPITAKA" to the Cambodian Buddhists on behalf of the Japanese Buddhist community.

អារម្ភកថា

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរ ជាមីរាប់អាន !

ជូនចំពោះជនជាតិខ្មែរដែលកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនា ជាមីគោរព !

គម្ពីរព្រះត្រៃបិដកខ្មែរនេះ ត្រូវបាន " ក្រុមជំនុំព្រះត្រៃបិដក " នៃពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ នៅភ្នំពេញ ចកប្រែពីភាសាបាលីមកជាភាសាខ្មែរ តាំងពីឆ្នាំ ១៩៣០ ទៅឆ្នាំ ១៩៦៨ គឺត្រូវចំណាយ ពេល ៣៩ ឆ្នាំ ទើបបានសម្រេចហើយសព្វគ្រប់ ។ នេះពិតជាកំណប់ព្រះធម៌របស់ព្រះពុទ្ធសាសនា ខ្មែរ ហើយក៏ជាកំណប់វប្បធម៌ខាងផ្នែកបោះពុម្ពរបស់ជនជាតិខ្មែរផងដែរ ។ យើងខ្ញុំ ពុទ្ធសាសនិក ជាតិជប៉ុន មានសក្តានុពលក្នុងការយល់នឹងបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ ដោយសង្ឃឹមថា ព្រះពុទ្ធសាសនាខ្មែរ ក៏នឹងរុងរឿងឡើងវិញដែរ ។

នេះគឺជាអំណោយពីជម្រៅដួងចិត្ត ជូនទៅដល់ជនជាតិខ្មែរទាំងអស់ ព្រមទាំង មនុស្សជាតិទូទៅ នៅក្នុងពិភពលោកនេះ ដែលមានចិត្តស្រឡាញ់សន្តិភាព ។

ខ្មែរបានរងសោកនាដកម្មដែលមិនធ្លាប់មានពីមុនមក ។ ម្យ៉ាងទៀត ព្រះពុទ្ធសាសនា ខ្មែរ ក៏ត្រូវអន្តរាយយ៉ាងខ្លាំង ក៏ប៉ុន្តែឥឡូវនេះ យើងទាំងអស់គ្នា បានឈានជើងកន្លងផុតពីសេចក្តី ទុក្ខសោកដ៏ធ្ងន់ធ្ងរនេះ ចាកផុតពីអំពើឃោរឃៅ បញ្ចប់គំនុក្តិន ដើរតាមពុទ្ធដីការព្រះបរមគ្រូ មិត្តមិព្វយាមធ្វើឱ្យមានសន្តិភាពក្នុងពិភពលោក ។

ការណ៍ដែលយើងខ្ញុំជូនគម្ពីរព្រះត្រៃបិដកពេលនេះ គឺជានិមិត្តរូបនៃការប្តេជ្ញាចិត្ត របស់អ្នកកាន់ព្រះពុទ្ធសាសនាជនជាតិជប៉ុនថា យើងខ្ញុំធ្វើសហប្រតិបត្តិការដើម្បីសន្តិភាព ក្នុងពិភពលោក ដើម្បីទុកជាភស្តុតាងនៃចំណងមេត្រីភាព និងមិត្តភាពរវាងប្រជាជាតិជប៉ុន និង ប្រជាជាតិខ្មែរ ។

ថ្ងៃនៃកត្តបុក្យ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ

អ្នកតំណាងចាត់ការ Rev. Muchaku Seikyo

ប្រធានការិយាល័យ Rev. Sinohara Eiichi

អ្នកចាត់ការ Rev. Matunaga Zendo Rev. Arima Jitsujo Rev. Ito Yoshimichi
Rev. Watai Keiichi Rev. Sugiyama Yoshizumi Rev. Sigeta Shincyo
Rev. Maeda Risyo Rev. Nakajima Kyoshi Mr. Ei Rokusuke

『トリピタカ』復刻進呈にあたって

親愛なるカンボジアの皆さん！

敬愛するカンボジアの仏教徒の皆さん！

カンボジア版『トリピタカ』は、プノンペンの仏教研究所が、仏教界の英知を集め、1930年から1968年まで、39年の歳月をかけて翻訳し、分類し、集大成して完成されました。まさにカンボジア仏教の法宝であると共に、カンボジア出版文化の至宝です。日本仏教徒の有志は、カンボジア仏教の復興再生を願いつつ、これを復刻刊行し、贈らせていただきます。

これはカンボジア仏教徒のみならず、カンボジア全人民、否、平和を愛する地球上のすべての人々への、心からの贈り物です。

カンボジアは、古今未曽有の悲劇を体験しました。カンボジア仏教もこの受難の時代に壊滅的な打撃を受けました。しかし、今はその悲しみを乗り越え、驕りを離れ、怨みを恕し、ブッダの教えに従い、世界平和の実現に努力するときです。

この本の贈呈は、日本の仏教徒も共に、世界平和のために努力することを誓うしるしであり、相互の連帯と友情の証なのです。

合掌

1994年7月吉日

カンボジア版トリピタカ（南伝大蔵経）復刻救援委員会

世話人代表 無着 成恭
事務局長 篠原 鋭一

世話人 松永 然道 有馬 実成
伊藤 佳通 渡井 奎一
杉谷 義純 茂田 真澄
前田 利勝 中島 教之
永 六輔

Acknowledgment

My dear Cambodian friends and respected members of the Cambodian Buddhist community.

It gives me a great pleasure to learn that the translation of the " Pali Tripitaka " into Cambodian by the " Tripitaka Commission " of the Buddhist Institute, Phnom Penh has been successfully achieved. The project to translate the Tripitaka was launched in 1930 and took 39 years to complete the whole work only in 1968.

The Cambodian translation of this great work will not only become a cherished treasure of the Cambodian Buddhist community but is also an important milestone in the history of publication in Cambodia.

Revival and prosperity of Buddhism in Cambodia is the ardent desire of the Japanese Buddhist Community. It is with this spirit that we have completed this important project and want to present the complete work to the Cambodian Buddhist community. It is a present not only to the Buddhist community in Cambodia but also to the Cambodian people and all the peace loving people in the world.

Cambodia experienced the greatest tragedies of modern times and the Cambodian Buddhist community also underwent severe trials and suffered crushing blows during this period. But now a time has come to surmount this grief and anger, and to forgive and start working again for world peace.

This great work is a symbol of Japanese Buddhist communities resolve to work with our Cambodian brothers and sisters toward world peace and a testimony to the friendship between the people.

Join hands in prayer...
July 1994

TRIPITAKA PUBLISHING SUPPORT COMMITTEE

Project Manager: Rev. Seikyo Muchaku

Secretary General: Rev. Eiichi Sinohara

Management Team:

Rev. Zendo Matunage   Rev. Jitsujo Arima   Rev. Yoshimichi Ito
Rev. Keiichi Watai   Rev. Yoshizumi Sugiya   Rev. Shincyo Sigeta
Rev. Risyo Maeda   Rev. Kyoshi Nakajima   Mr. Rokusuke Ei

អភិវឌ្ឍន៍ប្រជាជន

បណ្ណាល័យ ស្ថាប័នភាគ

១០០

ព.ស. ២៥៣០

អភិធម្មបិដកេ

បដ្ឋានំ សត្តមោ ភាគោ

អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ បរិមំ

នមោ ភស្កុ ភគវតោ អរហតោ សម្មាសម្ពុទ្ធស្ស ។

ហេតុទុក្ខំ

បដិច្ចវិវា

[១] ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈនតិ
ហេតុប្បទូយា អលោកំ បដិច្ច អនោសោ អមោហោ
អនោសំ បដិច្ច អលោកោ អមោហោ អមោហំ បដិច្ច
អលោកោ អនោសោ លោកំ បដិច្ច មោហោ មោហំ
បដិច្ច លោកោ នោសំ បដិច្ច មោហោ មោហំ បដិច្ច
នោសោ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច
នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈនតិ ហេតុប្បទូយា ហេតុំ ធម្មំ
បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ បដិ-
សន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ ច
នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈនតិ ហេតុប្បទូយា អលោកំ
បដិច្ច អនោសោ អមោហោ សម្បយុត្តកា ច
ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ ចក្កំ ពាន្ធិតតំ (១) ។

អភិធម្មបិដក

បដ្ឋាន សត្តមភាគ

អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន ខាងដើម

សូមនមស្ការ ចំពោះព្រះមានព្រះភាគ អរហន្តសម្មាសម្ពុទ្ធអង្គនោះ ។

ហោតុទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ

[១] ធម៌ ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ អទោសៈ អមោហៈ អាស្រ័យ នូវអលោកៈ
អលោកៈ អមោហៈ អាស្រ័យ នូវអទោសៈ អលោកៈ អទោសៈ
អាស្រ័យ នូវអមោហៈ មោហៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ លោកៈ
អាស្រ័យ នូវមោហៈ មោហៈ អាស្រ័យ នូវទោសៈ ទោសៈ អា-
ស្រ័យ នូវមោហៈ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
គឺ ពួកសម្បយុត្តកកនក្កិ ចិត្តសមុជ្ជានុបក្កិ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ធម៌ ជាហេតុក្តី ធម៌ មិនមែនជាហេតុ
ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
គឺ អទោសៈក្តី អមោហៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកកនក្កិ ចិត្តសមុជ្ជា-
នុបក្កិ អាស្រ័យ នូវអលោកៈ ។ បណ្ឌិត គប្បីចងជាចកៈចុះ ។

អភិធម្មបទិកោ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

លោកំ បដិច្ច មោហោ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ចិត្តស-
មុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ បេ ។ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ ន
ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ច-
យា នហេតុំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តស-
មុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ បេ ។ ទ្វេ ខន្ធេ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា
ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធេ បដិច្ច វត្ថុ
វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហាក្កតំ ។ បេ ។ នហេតុំ
ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
នហេតុ ខន្ធេ បដិច្ច ហេតុ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច
ហេតុ ។ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ ច នហេតុ ច
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា នហេតុំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
តយោ ខន្ធា ហេតុ ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ បេ ។
ទ្វេ ខន្ធេ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ហេតុ ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ហេតុ សម្បយុត្តកា ច
ខន្ធា ។ ហេតុញ្ច នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អលោកញ្ច សម្បយុត្តកេ ច
ខន្ធេ បដិច្ច អនោសោ អមោហោ ។ ចក្កំ ពន្ធិតត្ថំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

មោហៈភិ ពួកសម្បយុត្តកក្កនភិ ចិត្តសមុជានុបភិ អាស្រ័យ នូវ
លោកៈ ។ បេ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែន
ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បជ្ឈយ គឺ ខន្ធភក្កិ ចិត្តសមុជានុបភិ អាស្រ័យ នូវខន្ធទ មិនមែន
ជាហេតុ ។ បេ ។ ខន្ធទ ភិ ចិត្តសមុជានុបភិ អាស្រ័យ នូវខន្ធទ ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ
មហាក្ខត្ត ។ បេ ។ ធម៌ ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បជ្ឈយ គឺ ពួកហេតុ អាស្រ័យ នូវពួក
ខន្ធ មិនមែនជាហេតុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកហេតុ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។
ពួកធម៌ ជាហេតុភិ ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុភិ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
មែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បជ្ឈយ គឺ ខន្ធភក្កិ ហេតុ
ភិ ចិត្តសមុជានុបភិ អាស្រ័យ នូវខន្ធទ មិនមែនជាហេតុ ។ បេ ។
ខន្ធទ ភិ ហេតុភិ ចិត្តសមុជានុបភិ អាស្រ័យ នូវខន្ធទ ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ ពួកហេតុភិ ពួកសម្បយុត្តកក្កនភិ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ធម៌
ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុផង ធម៌ មិនមែនជាហេតុផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បជ្ឈយ គឺ អវេទាសៈភិ អមោហៈភិ អាស្រ័យ
នូវអលោកៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ។ បណ្ឌិត គប្បីចងជាចក្កៈចុះ ។

ហេតុទុក្ខ បដិច្ចវាហ

លោកញ ឥស្សយុត្តកោ ច ខន្ធ បដិច្ច មោហោ
 នោសញ ឥស្សយុត្តកោ ច ខន្ធ បដិច្ច មោហោ
 បដិសន្ធិត្ថុលោ អលោកញ វត្ថុញ បដិច្ច អនោ-
 សោ អមោហោ ។ បេ ។ ហេតុញ នហេតុញ
 ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា
 នហេតុំ ឯកំ ខន្ធឯ ហេតុញ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ។ បេ ។ ទ្វេ ខន្ធ ច ហេតុញ
 បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ បដិសន្ធិត្ថុ-
 លោ វត្ថុញ ហេតុញ បដិច្ច ឥស្សយុត្តកោ ខន្ធា ។
 ហេតុញ នហេតុញ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ ច នហេតុ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា នហេតុំ ឯកំ ខន្ធឯ
 អលោកញ បដិច្ច តយោ ខន្ធា អនោសោ អមោហោ
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ។ បេ ។ ទ្វេ ខន្ធ ច អលោកញ
 បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា អនោសោ អមោហោ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នញ រូបំ ។ ចក្កំ ពន្លឺតតំ ។ នហេតុំ ឯកំ ខន្ធឯ
 លោកញ បដិច្ច តយោ ខន្ធា មោហោ ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ។ បេ ។ ទ្វេ ខន្ធ ។ បេ ។
 បដិសន្ធិត្ថុលោ វត្ថុញ អលោកញ បដិច្ច អនោ-
 សោ អមោហោ ឥស្សយុត្តកោ ច ខន្ធា ។ បេ ។

ហេតុទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

មោហៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង មោហៈ
 អាស្រ័យ នូវទោសៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 អទោសៈក្តី អមោហៈក្តី អាស្រ័យ នូវអលោកៈផង វត្ថុផង ។ បេ ។ ធម៌
 មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុផង ធម៌ មិនមែនជាហេតុផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធពក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ១ មិនមែនជាហេតុផង ជាហេតុផង ។ បេ ។ ខន្ធ២
 ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ២ផង ហេតុផង ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ពួកសម្បយុត្តកក្កន អាស្រ័យ នូវវត្ថុផង ហេតុផង ។ ពួកធម៌
 ជាហេតុក្តី ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុផង
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធពក្តី អទោសៈក្តី អមោហៈក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ១
 មិនមែនជាហេតុផង អលោកៈផង ។ បេ ។ ខន្ធ២ក្តី អទោសៈក្តី
 អមោហៈក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ២ផង អលោកៈផង ។
 បណ្ឌិត គប្បីចងជាចក្ខុៈចុះ ។ ខន្ធពក្តី មោហៈក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ១ មិនមែនជាហេតុផង លោកៈផង ។ បេ ។ ខន្ធ២
 ។ បេ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ អទោសៈក្តី អមោហៈក្តី ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្កនក្តី អាស្រ័យ នូវវត្ថុផង អលោកៈផង ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២] ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 អារម្មណប្បច្ចយា រូបំ ធម្មត្វា អរូបេយេវ នវ បញ្ញា ។
 អធិបតីប្បច្ចយា បដិសន្ធិ នត្ថិ បរិបុណ្ណំ ឯកំ មហា-
 ក្ខតំ បដិច្ច ។ បេ ។ មហាក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ឧបាទារូបំ ឥន្ទំ នាទំ ។ អនន្តរប្បច្ចយា សម-
 នន្តរប្បច្ចយា សហជាតប្បច្ចយា សព្វេ មហាក្ខតា
 យាវ អសញ្ញាសត្វា ។ អញ្ញាមញ្ញប្បច្ចយា និស្សយប្ប-
 ច្ចយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយា បុរេជាតប្បច្ចយា អាសេ-
 វនប្បច្ចយា ទ្ធិសុបិ បដិសន្ធិ នត្ថិ ។ កម្មប្បច្ចយា
 វិចាកប្បច្ចយា ។ សង្ខតំ ។ អវិកតប្បច្ចយា ។

[៣] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ សព្វត្ថេ នវ
 អវិកតេ នវ ។ ឯវំ កណោតតំ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

[៤] នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ នហេតុំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ បេ ។ ទ្វេ
 ខន្ធធ្វេ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធធ្វេ បដិច្ច វត្ថុ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(២) ធម៌ ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះការមូលប្បជ្ឈ គឺ លើកតែរូបកតចេញ និយាយតែប្រសាស
 ក្នុងអរូបកតតែម្យ៉ាង ។ ព្រោះអធិបតិប្បជ្ឈ គឺ បដិសន្ធិ មិនមានទេ
 (ការណ៍នេះ) គ្រប់គ្រាន់ហើយ អាស្រ័យ នូវមហាកូត១ ។ បេ ។
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត នេះ ជាសេចក្តី
 ផ្សេង ៗ គ្នា ។ ព្រោះអនន្តរប្បជ្ឈ សមនន្តរប្បជ្ឈ និងសហជា-
 តប្បជ្ឈ គឺ ពួកមហាកូតទាំងអស់ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ព្រោះ
 អពាមពាប្បជ្ឈ និស្សយប្បជ្ឈ ឧបនិស្សយប្បជ្ឈ បុរេជាតប្បជ្ឈ
 និងអាសេវនប្បជ្ឈ ឯបដិសន្ធិ មិនមានក្នុងប្បជ្ឈទាំង២ទេ ។ ព្រោះ
 កម្មប្បជ្ឈ និងវិបាកប្បជ្ឈ ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ ព្រោះអវិគតប្បជ្ឈ ។

(៣) ក្នុងហេតុប្បជ្ឈ មានវារៈ៧ ក្នុងការមូលប្បជ្ឈ មាន
 វារៈ៧ ក្នុងប្បជ្ឈទាំងអស់ មានវារៈ៧ ក្នុងអវិគតប្បជ្ឈ មានវារៈ៧ ។
 បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោម ។

(៤) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បជ្ឈ គឺ ខន្ធភក្តិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក
 អាស្រ័យ នូវខន្ធទ ជាអហេតុកៈផង មិនមែនហេតុផង ។ បេ ។
 នូវខន្ធទ ២ ... ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជ្ឈសន្ធិ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ

ហេតុអ្វី បដិច្ចវិហារ

វត្ថុ បដិច្ច ខន្ធ ឯកំ មហាភូតំ ។ បេ ។ ពាហិរំ
 . . . អាហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧត្តសមុដ្ឋានំ . . .
 អសញ្ញាសត្តានំ ។ បេ ។ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បដ្ឋយា វិនិក្ខិប្តាសហគតោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ ខន្ធ បដិច្ច វិនិក្ខិប្តាសហគតោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

(៥) ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 នអារម្មណប្បដ្ឋយា ហេតុំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បដ្ឋយា នហេតុ ខន្ធ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ សព្វ
 មហាភូតា ។ ហេតុញ្ច នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បដ្ឋយា ហេតុញ្ច
 នហេតុ ច ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ នអធិបតីប្បដ្ឋយា បរិបុណ្ណំ ។
 នអនន្តរាប្បដ្ឋយា នសមនន្តរាប្បដ្ឋយា នអញ្ញាមញ្ញាប្បដ្ឋ-
 យា នឧបនិស្សយេប្បដ្ឋយា ។

ហេតុទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាក្ខត ១ ។ បេ ។ ពាហិរ . . .
 អាហារសម្ព័ន្ធ . . . ឧត្តសម្ព័ន្ធ . . . របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ បេ ។
 ធម៌ ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

(៥) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសម្ព័ន្ធរូប អាស្រ័យ
 នូវហេតុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្ត-
 សម្ព័ន្ធរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 មហាក្ខតទាំងអស់ (ក៏អាស្រ័យ នូវពួកនហេតុក្នុង) ។ ធម៌ មិនមែន
 ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុផង ធម៌ មិនមែនជាហេតុផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសម្ព័ន្ធរូប អាស្រ័យ
 នូវហេតុផង ពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។
 ព្រោះនអធិបតិប្បដ្ឋយ គឺ បរិច្ចណិ ។ ព្រោះនអនន្តរាប្បដ្ឋយ នសម-
 នន្តរាប្បដ្ឋយ នអតាមតាប្បដ្ឋយ និងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៦] ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នបុរេជាតប្បដ្ឋយា អរូបេ អលោកំ បដិច្ច អនោសោ
 អមោហោ ។ ចក្កំ ពន្លតតំ ។ លោកំ បដិច្ច មោហោ
 មោហំ បដិច្ច លោភោ ។ បេ ។ បដិសន្ធិក្ខណោ
 ។ បេ ។ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នបុរេជាតប្បដ្ឋយា អរូបេ ហេតុំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
 ខន្ធា ហេតុំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ
 ។ បេ ។ ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ ច នហេតុ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ នបុរេជាតប្បដ្ឋយា អរូបេ អលោកំ
 បដិច្ច អនោសោ អមោហោ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ។
 ចក្កំ ពន្លតតំ ។ លោកំ បដិច្ច មោហោ សម្បយុត្ត-
 កា ច ខន្ធា ។ ចក្កំ ពន្លតតំ ។ បដិសន្ធិក្ខណោ
 ។ បេ ។ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នបុរេជាតប្បដ្ឋយា អរូបេ នហេតុំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ។ បេ ។ ទ្វេ ខន្ធេ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា
 នហេតុ ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ
 ។ បេ ។ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបំណិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(៦) ធម៌ ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ អទោសៈ អមោហាៈ អាស្រ័យ នូវអលោកៈ
 ក្នុងអរូប ។ បណ្ឌិត គប្បីចង់ជាចក្កៈចុះ ។ មោហាៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ
 ក្នុងអរូប ។ បណ្ឌិត គប្បីចង់ជាចក្កៈចុះ ។ មោហាៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ
 លោកៈ អាស្រ័យ នូវមោហាៈ ។ បេ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធ អាស្រ័យ នូវហេតុ ក្នុងអរូប
 ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវហេតុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។
 ពួកធម៌ ជាហេតុក្តី ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជា
 ហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ អទោសៈក្តី អមោហាៈ
 ក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កន្តក្តី អាស្រ័យ នូវអលោកៈ ក្នុងអរូប ។ បណ្ឌិត
 គប្បីចង់ជាចក្កៈចុះ ។ មោហាៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កន្តក្តី អាស្រ័យ នូវ
 លោកៈ ។ បណ្ឌិត គប្បីចង់ជាចក្កៈចុះ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ១ មិន
 មែនជាហេតុ ក្នុងអរូប ។ បេ ។ ខន្ធ២ អាស្រ័យ នូវខន្ធ២ ចិត្ត-
 សមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ។ បេ ។ ធម៌ ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង

ហេតុទុក្ខេ បដិច្ចវាហេ

នបុរេជាតប្បដ្ឋយា អរូបេ នហេតុ ខន្ធ បដិច្ច ហេតុ
 បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ
 ច នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នបុរេជាតប្បដ្ឋយា
 អរូបេ នហេតុំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ
 ហេតុ ច ។ បេ ។ ទ្វេ ខន្ធ ។ បេ ។ បដិសន្ធិ-
 ក្ខណោ ។ បេ ។ ហេតុញ្ច នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នបុរេជាតប្បដ្ឋយា អរូបេ
 អលោកញ្ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ បដិច្ច អនោសោ
 អមោហោ ។ ចក្កំ ពន្ធិតង្គំ ។ អរូបេ លោកញ្ច
 សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ បដិច្ច មោហោ ។ ចក្កំ
 ពន្ធិតង្គំ ។ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ ហេតុញ្ច នហេ-
 តុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នបុរេជា-
 តប្បដ្ឋយា អរូបេ នហេតុំ ឯកំ ខន្ធឯ ហេតុញ្ច
 បដិច្ច តយោ ខន្ធ ។ បេ ។ ទ្វេ ខន្ធ ... នហេតុ
 ខន្ធ ច ហេតុញ្ច បដិច្ច ចត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ ។ បេ ។ ហេតុញ្ច នហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ហេតុ ច នហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នបុរេជាតប្បដ្ឋយា
 អរូបេ នហេតុំ ឯកំ ខន្ធឯ អលោកញ្ច បដិច្ច
 តយោ ខន្ធ អនោសោ អមោហោ ច ។ បេ ។

ហេតុទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជា
ហេតុ ក្នុងអរូប ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ពួកធម៌ ជាហេតុក្តី
ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភក្តី ពួកហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវ
ខន្ធទ មិនមែនជាហេតុ ក្នុងអរូប ។ បេ ។ នូវខន្ធល ។ បេ ។ ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ធម៌ ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុផង
ធម៌ មិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ
អវោសៈ អមោហាៈ អាស្រ័យ នូវអវោសៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ផង ក្នុងអរូប ។ បណ្ឌិត គប្បីចងជាចក្កៈចុះ ។ មោហាៈ អាស្រ័យ
នូវលោកៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ក្នុងអរូប ។ បណ្ឌិត គប្បីចង
ជាចក្កៈចុះ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុផង ធម៌ មិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង
ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ ខន្ធភក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធទ មិនមែនជាហេតុផង
ហេតុផង ក្នុងអរូប ។ បេ ។ នូវខន្ធល . . . ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ
នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុផង ហេតុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។
ពួកធម៌ ជាហេតុក្តី ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
ជាហេតុផង ធម៌ មិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះន-
បុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភក្តី អវោសៈក្តី អមោហាៈក្តី អាស្រ័យ
នូវខន្ធទ មិនមែនជាហេតុផង អវោសៈផង ក្នុងអរូប ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទ្វេ ខទ្វេ . . . ។ ចក្កំ ពន្លឺតតំ ។ នហេតុំ ឯកំ
ខន្ធកា លោកកា បដិច្ច តយោ ខន្ធ មោហោ ច ។
ចក្កំ ពន្លឺតតំ ។ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។

[៧] ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
នបច្ឆាជាតប្បច្ចយា ។ . . . នអាសេវនប្បច្ចយា ។

[៨] ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
នកម្មប្បច្ចយា ហេតុំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ចេតនា ។
នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នកម្ម-
ប្បច្ចយា នហេតុ ខទ្វេ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ចេតនា
តាហិរំ . . . អាហារសម្មជ្ជានំ . . . ឧតុសម្មជ្ជានំ . . . ។

ហេតុកា នហេតុកា ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ នកម្មប្បច្ចយា ហេតុកា សម្បយុត្តកោ ច
ខទ្វេ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ចេតនា ។

[៩] ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
នវិចាកប្បច្ចយោ នវ ។

[១០] នហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
នអាហារប្បច្ចយា តាហិរំ . . . ឧតុសម្មជ្ជានំ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវខន្ធ២ ... ។ បណ្ឌិត គប្បីចង់ជាចក្ខុៈចុះ ។ ខន្ធពាក្យ មោហៈក្ខ
អាស្រ័យ នូវខន្ធ១ មិនមែនជាហេតុផល លោកៈផល ។ បណ្ឌិត គប្បី
ចង់ជាចក្ខុៈចុះ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។

[៧] ធម៌ ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនបច្ចាជានប្បច្ច័យ ។ ... ព្រោះនអាសវនប្បច្ច័យ ។

[៨] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវហេតុ។
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
មិនមែនជាហេតុ ពាហិរ ... អាហារសមុជ្ជាន ... ឧត្តសមុជ្ជាន
... ។ នហេតុធម៌ អាស្រ័យ នូវហេតុធម៌ និងនហេតុធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវហេតុផល
ពួកសម្បយុត្តកកន្ធផល ។

[៩] ធម៌ ជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ៩ ។

[១០] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
ទើបកើតឡើង ព្រោះនអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពាហិរ ... ឧត្តសមុជ្ជាន ...

ហេតុក្កតេ បដិច្ចវាហេ

អសញ្ញាសត្តានំ ឯកំ មហាក្កតំ បដិច្ច តយោ មហាក្កតា
 ។ បេ ។ មហាក្កតេ បដិច្ច កេដត្តារូបំ ឧទាទារូបំ ។

[១១] ... នត្ថ្រិយប្បច្ចយា ពាហិរំ ...
 អាហារសម្មជ្ជានំ ... ឧតុសម្មជ្ជានំ ឯកំ មហាក្កតំ
 ។ បេ ។ មហាក្កតេ បដិច្ច ឧទាទារូបំ អសញ្ញាសត្តានំ
 មហាក្កតេ បដិច្ច រូបជីវិត្ត្រិយំ ។

[១២] ... នឈានប្បច្ចយា បញ្ចវិញ្ញាណសមា-
 គតំ ឯកំ ទន្ធិ ។ បេ ។ ពាហិរំ ... អាហារសម្មជ្ជានំ
 ... ឧតុសម្មជ្ជានំ ... អសញ្ញាសត្តានំ ។ បេ ។

[១៣] ... នមត្តប្បច្ចយា អហេតុកំ ន ហតុំ ឯកំ
 ទន្ធិ បដិច្ច ។ បេ ។ អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ ...
 ពាហិរំ ... អាហារសម្មជ្ជានំ ... ឧតុសម្មជ្ជានំ ...
 អសញ្ញាសត្តានំ ។ បេ ។ នសម្បយុត្តប្បច្ចយា នវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ចយា នបុរេជាតសទិសំ អរូបបញ្ញាយេវ ។
 នោនត្ថប្បច្ចយា នោវិតតប្បច្ចយា ។

[១៤] នហេតុយា ទ្វេ នអារម្មណេ ភីណិ នអ-
 និប្បតិយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភីណិ

ហេតុទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

មហាក្សត្រ ៣ អាស្រ័យ នូវមហាក្សត្រ ១ របស់ពួកអសព្វាសត្វ ។ បេ ។
កងត្ថារូប ឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្សត្រ ។

[១១] . . . ព្រោះនត្ថន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ ពាហិរ . . .
អាហារសមុជ្ជាន . . . ឧតុសមុជ្ជាន មហាក្សត្រ ១ ។ បេ ។ ឧបា-
ទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្សត្រ រូបជីវិតន្ទ្រិយ អាស្រ័យ នូវពួក
មហាក្សត្រ របស់ពួកអសព្វាសត្វ ។

[១២] . . . ព្រោះនឈានប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយ
បញ្ចវិញ្ញាណ ។ បេ ។ ពាហិរ . . . អាហារសមុជ្ជាន . . .
ឧតុសមុជ្ជាន . . . របស់ពួកអសព្វាសត្វ ។ បេ ។

[១៣] . . . ព្រោះនមគ្គប្បច្ច័យ គឺ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជា
អហេតុកៈ និងជានហេតុ ។ បេ ។ កងខណៈនៃអហេតុកប្បជីសន្តិ
. . . ពាហិរ . . . អាហារសមុជ្ជាន . . . ឧតុសមុជ្ជាន . . .
របស់ពួកអសព្វាសត្វ ។ បេ ។ ព្រោះនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ និងនវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ គឺ អរូបបញ្ញានុំឯង ប្រហែលគ្នានឹងនបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
ព្រោះនោនត្ថប្បច្ច័យ និងនោវិតតប្បច្ច័យ ។

[១៤] កងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ កងនអារម្មណ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ កង
នអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នអញ្ញាមញ្ញា ភីណិ នឧបនិស្សយេ ភីណិ នបុរេជាតេ
 នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសវនេ នវ នកក្ខេ ភីណិ
 នវិទាកេ នវ នអាហារេ ឯកំ នស្ម័ន្ទិយេ ឯកំ
 នឈានេ ឯកំ នមគ្គេ ឯកំ នសម្មយុត្តេ ភីណិ
 នវិប្បយុត្តេ នវ នោនត្ថយា ភីណិ នោវិគតេ ភីណិ ។
 ឯវំ គណេតតំ ។

បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[១៥] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ភីណិ ...
 នអធិបតិយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ ។ សន្និទ្ធីតំ ។ ...
 នឧបនិស្សយេ ភីណិ នបុរេជាតេ នវ នអាសវនេ
 នវ នកក្ខេ ភីណិ នវិទាកេ នវ នសម្មយុត្តេ ភីណិ
 នវិប្បយុត្តេ នវ នោនត្ថយា ភីណិ នោវិគតេ ភីណិ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[១៦] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ទ្វេ ...

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនក្ខត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនកាសេវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នស្រ្តីប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នមគ្គប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោនត្ថប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នោវិតតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ បច្ចន្តីយៈ ។

(១៥) ក្នុងនការម្ពណ្ណប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
 ... ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរាប្បដ្ឋាយ មានវារៈ
 ៣ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ... ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកាសេវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នសម្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនោនត្ថប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

ចប់ អនុលោមប្បដ្ឋានៈ ។

(១៦) ក្នុងនការម្ពណ្ណប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ព្រោះនេហតុប្បដ្ឋាយ ...

ហេតុទុក្ខេ បញ្ញាវិពោ

អនន្តរេ ទ្វេ ។ សង្ខតំ ។ ... កម្មេ ទ្វេ វិចារកេ
 ឯកំ អាហារេ ទ្វេ ឥន្ទ្រិយេ ទ្វេ ឈានេ ទ្វេ
 មក្កេ ឯកំ សម្បយុត្តេ ទ្វេ ។ សង្ខតំ ។ ...
 អវិគតេ ទ្វេ ។

បច្ចនីយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

សហជាតវារោចិ បដិច្ចវាវសទិសោ ។ បច្ចយេ-
 វារោចិ និស្សយវារោចិ បដិច្ចវាវសទិសាយេវ បញ្ញា
 មហាគូតេសុ និដ្ឋិតេសុ វត្ថុំ បច្ចយេតិ កាតព្វា
 បញ្ញាយតនានិ អនុលោមេចិ បច្ចនីយេចិ យថា
 លត្តនំ តថា កាតព្វា ។ សំសដ្ឋវារោចិ សម្បយុត្ត-
 វារោចិ បរិបុណ្ណា រូបំ នតិ អរូបមេវ ។

បញ្ញាវិពោ

(១៧) ហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អលោកោ អនោសស្ស អមោហស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចក្កំ ពន្លតតំ ។

ហេតុទុក្ខៈ បញ្ញាវិវរៈ

ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋាន មានវារៈ២ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ . . . ក្នុង
 កម្មប្បដ្ឋាន មានវារៈ២ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋាន មានវារៈ១ ក្នុងអាហា-
 រប្បដ្ឋាន មានវារៈ២ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋាន មានវារៈ២ ក្នុងឈានប្បដ្ឋាន
 មានវារៈ២ ក្នុងមគ្គប្បដ្ឋាន មានវារៈ១ ក្នុងសម្បយុត្តប្បដ្ឋាន មាន
 វារៈ២ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ . . . ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាន មានវារៈ២ ។

ចប់ បច្ចនិយានុលោម ។

ឯសហជាតវារៈ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ បច្ចយវារៈ នឹង
 និស្សយវារៈ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ កាលពួកមហាក្ខត សម្រេច
 ហើយ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើបញ្ជាថា (ពួកខ្លួន) ពឹងផ្អែកនឹងវត្ថុ ឯអាយតនៈ៥
 បានក្នុងអនុលោម និងបច្ចនិយៈ យ៉ាងណា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ (បញ្ជា)
 យ៉ាងនោះដែរ ។ សំសង្កតវារៈ នឹងសម្បយុត្តវារៈ ចប់ បរិច្ចណិហើយ
 រូបមិនមានទេ មានតែអរូបម្យ៉ាង ។

បញ្ញាវិវរៈ

[១៧] ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយ
 ហេតុប្បដ្ឋាន គឺ អរលោកៈ ជាបច្ច័យ នៃអរោសៈ និង
 អរោហៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋាន ។ បណ្ឌិត គប្បីចងជាចក្កៈចុះ ។

អភិធម្មប្បដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

លោកោ មោហស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នោសោ
 មោហស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិក្ខណោ
 ។ បេ ។ ហេតុ ធម្មោ នហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋាធានញ្ច រូបាទំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ ហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ច
 នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 អលោកោ អនោសស្ស អមោហស្ស សម្បយុត្តកា-
 នញ្ច ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាធានញ្ច រូបាទំ ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ ចក្កំ ពន្ធិតតំ ។ លោកោ មោហស្ស
 ។ បេ ។ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។

[១៨] ហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ហេតុំ អារត្ត ហេតុ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 ហេតុ ធម្មោ នហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ហេតុំ អារត្ត នហេតុ ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 ហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ច នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ហេតុំ អារត្ត ហេតុ ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ នហេតុ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

លោកៈ ជាបច្ច័យ នៃមោហៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ទោសៈ ជាបច្ច័យ
 នៃមោហៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ធម៌
 ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ធម៌ ជាហេតុ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផង ធម៌ មិនមែនជាហេតុផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ អលោកៈ ជាបច្ច័យ នៃអទោសៈផង អមោហៈផង
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
 បណ្ឌិត គប្បីចងជាចក្កៈចុះ ។ លោកៈ (ជាបច្ច័យ) នៃមោហៈ ។ បេ ។
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។

(១៨) ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយ
 ការមូលប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ប្រារព្ធ នូវហេតុ ទើបកើតឡើង ។ ធម៌
 ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយការមូលប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ ប្រារព្ធ នូវហេតុ ទើបកើតឡើង ។
 ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផង ធម៌ មិនមែនជា
 ហេតុផង ដោយការមូលប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុក្តី ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធក្តី ប្រារព្ធ នូវហេតុ ទើបកើតឡើង ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ

នហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ធានំ ធនា សីលំ សមាទិយិត្វា ឧបោសថកម្មំ កត្វា
 តំ បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ សុចិណ្ឌានំ បច្ចវេក្ខតិ ឈានា
 វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ បច្ចវេក្ខតិ អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ
 បច្ចវេក្ខន្តិ ផលំ ... ជិញ្ញានំ ... ជិញ្ញានំ តោត្រ-
 ភុស្ស វេទានស្ស មត្តស្ស ផលស្ស អារម្មណាយ អា-
 រម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា នហេតុ បហីនេ
 កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ វិក្ខម្ពិតេ កិលេសេ ... បុព្វេ
 សមុទាចិណ្ឌោ កិលេសេ ជាទន្តិ ចក្កំ... ។ បេ ។
 វត្ថុំ ... នហេតុ ខន្ធេ អនិច្ចតោ ធុត្តតោ អនត្តតោ
 វិបស្សន្តិ ។ បេ ។ ខោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ជិព្វេន ចក្កុនា
 រូបំ បស្សតិ ជិញ្ញាយ សោតនាតុយា សន្នំ សុណាតិ
 ចេតោបរិយញ្ញាណេន នហេតុចិត្តសមន្តិស្ស ចិត្តំ
 ជាតាតិ អាតាសា នញ្ញាយ តនកិរិយំ វិញ្ញាណញ្ញាយ-
 តនកិរិយស្ស អាតិញ្ញាយ តនកិរិយំ នេសញ្ញា-
 នាសញ្ញាយ តនកិរិយស្ស រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញា-
 ណស្ស ។ បេ ។ ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ នហេតុ ខន្ធោ

ហេតុទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យ
 បាន សមាទានសីល ធ្វើឧបោសថកម្ម ពិចារណា នូវកុសលនោះ ពិ-
 ចារណា នូវកុសលទាំងឡាយ ដែលសន្សំល្អហើយ ក្នុងកាលមុន ចេញ
 អំពីឈាន ពិចារណានូវឈាន ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ពិចារណា
 នូវមគ្គនិងផល ... នូវនិព្វាន ... និព្វាន ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា
 នូវគោត្រភូ វេទនាៈ មគ្គនិងផល ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ
 ពិចារណា នូវពួកហេតុ គឺ កិលេស ដែលលះបង់ហើយ ពួកកិលេស
 ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ ... ដឹង នូវពួកកិលេស ដែលធ្លាប់សន្សំ
 ហើយ ក្នុងកាលមុន នូវចក្ខុ ... ។ បេ ។ នូវវត្ថុ ... ឃើញច្បាស់
 នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ ថាមិនទៀង ជាទុក្ខ មិនមែនខន្ធ ។ បេ ។
 គោមនស្ស កើតឡើង ឃើញរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮសំឡេង ដោយ
 ទិព្វសោតធាតុ ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គល អ្នកប្រកបដោយនហេតុចិត្ត
 (ចិត្តមិនមែនជាហេតុ) ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតន-
 កិរិយា (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនកិរិយា អាកិញ្ញាញ្ញាយតន-
 កិរិយា (ជាបច្ច័យ) នៃនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនកិរិយា រូបាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ។ បេ ។ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ

អភិធម្មវិជ្ជា អនុលោមទកប្បដ្ឋានំ

ឥន្ទ្រីយញ្ញញ្ញាណស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេ-
 វិភាសាទុស្សតិញ្ញាណស្ស យថាភក្កបកញ្ញាណស្ស
 អនាគតសញ្ញាណស្ស អារដ្ឋនាយ អារម្មណប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ នហេតុ ធម្មា ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទានំ ទត្វា ... បឋមគមនំយេរ
 អារដ្ឋនា នត្ថំ រូនាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ។ បេ ។
 ដោដ្ឋព្វាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្សតិ ឥទំ នត្ថំ ។
 នហេតុ ធម្មា ហេតុស្ស ច នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ទានំ ទត្វា សីលំ ...
 ឧទោសថភក្កំ ... តំ បដ្ឋវេក្ខតិ តំ អារត្ត ហេតុ ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ តត្ថ តត្ថ វិភេន
 ឥមំ កាតតំ ធុតិយគមនសទិសំ ។ ហេតុ ច នហេតុ
 ច ធម្មា ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ហេតុញ្ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ អារត្ត ហេតុ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ហេតុ ច នហេតុ ច ធម្មា នហេតុស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ហេតុញ្ច
 សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ អារត្ត នហេតុ ខន្ធ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ហេតុ ច នហេតុ ច ធម្មា ហេតុស្ស ច
 នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥទ្ធិវិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ
 បុរោនីវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបតញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ជាហេតុ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យទាន ... ការពិ-
 ចារណា គឺ ដំណើរទី១ មិនមានទេ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ។ បេ ។ ដោយរូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ
 ពាក្យផ្សេងៗនេះ មិនមានទេ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ជាហេតុផង ធម៌ មិនមែនជាហេតុផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 គឺ បុគ្គល ឲ្យទាន សីល ... ឧបោសថកម្ម ... ពិចារណា
 នូវកុសលនោះ ពួកហេតុក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី ប្រារព្ធ នូវអំពើនោះ
 ទើបកើតឡើង ។ បុគ្គល អ្នកបិតនៅ ក្នុងកុសលកម្មនោះ ។ គប្បី
 ធ្វើធម៌នេះ ឲ្យដូចគ្នានឹងដំណើរទី២ដែរ ។ ពួកធម៌ ជាហេតុក្តី ពួកធម៌
 មិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកហេតុ ប្រារព្ធ នូវហេតុផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ទើបកើត
 ឡើង ។ ពួកធម៌ ជាហេតុក្តី ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មិនមែន
 ជាហេតុ ប្រារព្ធ នូវហេតុផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ទើបកើត
 ឡើង ។ ពួកធម៌ ជាហេតុក្តី ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ជាហេតុផង ធម៌ មិនមែនជាហេតុផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ

ហេតុទុកេ បដិច្ចវាហ

ហេតុញ្ច សម្បយុត្តកោ ច ខន្ធ អារត្ត ហេតុ ច
សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។

(១៩) ហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិប-
តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតា-
ធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ហេតុំ កុំ កត្វា ហេតុ
ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហជាតាធិបតិ ហេតុ អធិបតិ សម្ប
យុត្តកានំ ហេតុនំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
ហេតុ ធម្មោ នហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
ណាធិបតិ ហេតុំ កុំ កត្វា នហេតុ ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
សហជាតាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋា-
នានញ្ច រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ហេតុ
ធម្មោ ហេតុស្ស ច នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស អធិប-
តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិ
បតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ហេតុំ កុំ កត្វា ហេតុ ច
សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហជាតាធិ-
បតិ ហេតុ អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ ហេតុនញ្ច
ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ហេតុទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

គឺ ពួកហេតុក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ប្រារព្ធ នូវហេតុផល នូវពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធផល ទើបកើតឡើង ។

[១៩] ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយ
អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អា-
រម្មណាធិបតិ គឺ ពួកហេតុ ធ្វើ នូវហេតុ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើត
ឡើង ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួក
សម្បយុត្តកហេតុ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូណា-
ធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការមូណាធិបតិ គឺ ពួកនិហេតុក្ខន្ធ
ធ្វើ នូវហេតុ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ។ ឯសហជាតាធិបតិ ជា
បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផល ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផល ដោយអធិប-
តិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផល ធម៌ មិន
មែនជាហេតុផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូណាធិបតិ និង
សហជាតាធិបតិ ។ ការមូណាធិបតិ គឺ ពួកហេតុក្តី ពួកសម្បយុត្ត-
កក្ខន្ធក្តី ធ្វើ នូវហេតុ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ។ ឯសហជា-
តាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ផល ពួកហេតុផល ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នលោតុ ឆម្ពោ នលោតុស្ស ឆម្ពស្ស អធិបតិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។
 អារម្មណាធិបតិ ទានំ ទត្វាតិ វិត្តាវេតតំ យាវ
 នលោតុ ខន្ធា ។ សហជាតាធិបតិ នលោតុ អធិបតិ
 សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នលោតុ ឆម្ពោ
 លោតុស្ស ឆម្ពស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ
 ទត្វា ... សង្ខតំ យាវ វត្ថុ នលោតុ ច ខន្ធា តាវ
 កាតតំ ។ សហជាតាធិបតិ នលោតុ អធិបតិ សម្ម-
 យុត្តកានំ លោតុនំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 នលោតុ ឆម្ពោ លោតុស្ស ច នលោតុស្ស ច ឆម្ពស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហ-
 ជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ ទត្វា សីលំ ...
 ឧបោសថកម្មំ ... តំ កុំ កត្វា បច្ចវេត្តតិ តំ កុំ
 កត្វា នលោតុ ខន្ធា ច លោតុ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ បុព្វេ
 សុចីណាធិ យាវ វត្ថុ នលោតុ ខន្ធា ច តាវ កាតតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្ស-
 ណាធិបតិ គឺ ពាក្យថា ឲ្យទាន បណ្ឌិត គប្បឲ្យពិស្តារ ដកបដល់
 ពួកនរោត្តកក្នុង ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ មិនមែនជាហេតុ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង ពួកចិត្តសមុជ្ឈនរូបផង ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។
 ការម្សណាធិបតិ គឺ បុគ្គល ឲ្យទាន . . . វត្ថុក្តី ពួកខន្ធ មិនមែនជា
 ហេតុក្តី មានត្រឹមណា សេចក្តីបំប្រញ បណ្ឌិត គប្បធ្វើ ត្រឹមនោះចុះ ។
 សហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
 យុត្តករហេតុ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ជាហេតុផង ធម៌ មិនមែនជាហេតុផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់ការម្សណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្សណាធិបតិ គឺ
 បុគ្គល ឲ្យទាន សីល . . . ទេវោសថកម្ម . . . ធ្វើ នូវកុសលនោះ
 ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុក្តី ពួកហេតុ
 ក្តី ធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង (ពិចារណា) នូវ
 កុសលទាំងឡាយ ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន វត្ថុក្តី ពួកខន្ធ
 មិនមែនជាហេតុក្តី មានត្រឹមណា បណ្ឌិត គប្បធ្វើ ត្រឹមនោះចុះ ។

ហេតុទុក្ខេ បដិច្ចវិហា

សហជាតាធិបតិ នហេតុ អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ហេតុនញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋាធានញ្ច រូបានំ អធិប-
 តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ហេតុ ច នហេតុ ច ធម្មា
 ហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណាធិបតិ ហេតុញ្ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធកុំ កត្វា
 ហេតុ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ហេតុ ច នហេតុ ច ធម្មា នហេ-
 តុស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណាធិបតិ ហេតុញ្ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធកុំ កត្វា
 នហេតុ ខន្ធកុំ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ហេតុ ច នហេតុ ច ធម្មា
 ហេតុស្ស ច នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ហេតុញ្ច សម្បយុត្តកេ ច
 ខន្ធកុំ កត្វា ហេតុ ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធកុំ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។

(២០) ហេតុ ធម្មា ហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
 រវ្យច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ហេតុ បច្ច័មា
 បច្ច័មា ហេតុនំ អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ហេតុ ធម្មា នហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ហេតុ បច្ច័មា បច្ច័មា
 នហេតុនំ ខន្ធានំ អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។

ហេតុទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាៈ

ឯសហជាតាធិបតី គឺ អធិបតី មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធដ៏ ពួកហេតុផល ពួកចិត្តសមុទ្ទរូបផល ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ ។ ពួកធម៌ ជាហេតុក្តី ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូណាធិបតី គឺ
 ពួកហេតុ ធ្វើ នូវហេតុ និងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគារព ទើបកើត
 ឡើង ។ ពួកធម៌ ជាហេតុក្តី ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូណា-
 ធិបតី គឺ ពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ ធ្វើ នូវហេតុ និងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ឲ្យជាទីគារព ទើបកើតឡើង ។ ពួកធម៌ ជាហេតុក្តី ពួកធម៌ មិនមែន
 ជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផល ធម៌ មិនមែនជាហេតុផល
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូណាធិបតី គឺ ពួកហេតុក្តី ពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ធ្វើ នូវហេតុ និងពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគារព
 ទើបកើតឡើង ។

(២០) ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុ
 ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 មិនមែនជាហេតុ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ មុន ។ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ច នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា ហេតុ បដ្ឋិ-
 មាទំ បដ្ឋិមាទំ ហេតុទំ សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធាទំ
 អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នហេតុ ធម្មោ នហេ-
 តុស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរិមា
 បុរិមា នហេតុ ខន្ធា បដ្ឋិមាទំ បដ្ឋិមាទំ នហេតុទំ
 ខន្ធាទំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អនុលោមំ កោត្រ-
 កុស្ស ។ សង្ខតំ ។ ទេវសញ្ញាបាសញ្ញាយតទំ ផល-
 សមាបត្តិយា អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នហេតុ
 ធម្មោ ហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 នហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ច នហេតុស្ស ច
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នហេតុមូលកំ
 តីណិបិ ឯកសទិសំ ។ ហេតុ ច នហេតុ ច
 ធម្មោ ហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បុរិមា បុរិមា ហេតុ ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា បដ្ឋិ-
 មាទំ បដ្ឋិមាទំ ហេតុទំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផង ធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 ផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកហេតុផង ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្ប-
 ច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ មុនៗ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម
 (ជាបច្ច័យ) នៃគោត្រភូ ។ សេចក្តីបំប្រែង ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញា-
 តនៈ ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិន
 មែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ធម៌
 មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផង ធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 ផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ នហេតុមូលកៈក្តី វារៈពាក្តី ដូចគ្នានឹង
 វារៈ១ដែរ ។ ពួកធម៌ ជាហេតុក្តី ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុក្តី ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្កនក្តី មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

ហេតុទុក្ខេ បដិច្ចវិហេ

ហេតុ ច នហេតុ ច ធម្មា នហេតុស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា ហេតុ ច
 សម្មយុត្តកា ច ខន្ធា បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ នហេតុទំ
 ខន្ធទំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ហេតុ ច នហេតុ
 ច ធម្មា ហេតុស្ស ច នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស អនន្ត-
 រប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា ហេតុ ច សម្ម-
 យុត្តកា ច ខន្ធា បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ ហេតុទំ សម្ម-
 យុត្តកាទំ ខន្ធទំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[២០] ហេតុ ធម្មា ហេតុស្ស ធម្មស្ស សមនន្ត-
 រប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អនន្តរសន្តិសំ ។ . . . សហ-
 ជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ឥមេ ទ្វេបិ បដិច្ចវិរសន្តិសា ។ . . . និស្សយប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ បដ្ឋយវិរ និស្សយសន្តិសោ ។

[២២] ហេតុ ធម្មា ហេតុស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្ស-
 យប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរ-
 និស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្ស-
 យោ ហេតុ ហេតុទំ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

ហេតុទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ពួកធម៌ ជាហេតុក្តី ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌
មិនមែនជាហេតុ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុក្តី ពួកសម្បយុត្ត-
កក្កនក្តី មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ ក្រោយ ។
ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ពួកធម៌ ជាហេតុក្តី ពួកធម៌ មិនមែនជា
ហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផង ធម៌ មិនមែនជាហេតុផង
ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី មុន ។
ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុផង ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ក្រោយ ។ ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ ។

(២១) ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយ
សមនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ប្រហែលគ្នានឹងអនន្តរប្បច្ច័យដែរ ។ ... ជា
បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ
ឯបច្ច័យទាំង២នេះ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ... ជាបច្ច័យ
ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ ដូចនិស្សយប្បច្ច័យ ក្នុងបច្ច័យវារៈដែរ ។

(២២) ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការមូលបូជនិស្សយ អនន្តបូជនិស្សយ
និងបកត្ថបូជនិស្សយ ។ បេ ។ បកត្ថបូជនិស្សយ គឺ ពួក
ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុ ធម្មោ នហេតុស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្ស-
 យោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ
 ហេតុ នហេតុនំ ខន្ធនំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ច នហេតុស្ស-
 ច ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌ-
 បនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ ហេតុ ហេតុនំ សម្បយុត្ត-
 កានព្វា ខន្ធនំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 នហេតុ ធម្មោ នហេតុស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្ស-
 យោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ
 សន្ធិំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ
 ឧប្បាទេតិ មាធំ ជម្រេតិ ទីដ្ឋី កណ្ណាតិ សីលំ
 ... ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ
 ។ បេ ។ សង្ឃំ កិណ្ឌតិ សន្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ
 សន្ធាយ ។ បេ ។ បត្តនាយ មក្កស្ស ផល
 សមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា ហេតុ ដោយឧបនិស្ស័យ
 យប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សឃ្យបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថុ-
 បនិស្ស័យ ។ បេ ។ បកត្ថុបនិស្ស័យ គឺ ពួកហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ខន្ធ មិនមែនជាហេតុ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាហេតុ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផង ធម៌ មិនមែនជាហេតុផង ដោយឧប-
 និស្ស័យប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សឃ្យបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និង
 បកត្ថុបនិស្ស័យ ។ បេ ។ បកត្ថុបនិស្ស័យ គឺ ពួកហេតុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកហេតុផង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយ
 ឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សឃ្យបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ
 និងបកត្ថុបនិស្ស័យ ។ បេ ។ បកត្ថុបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អា-
 ស្រ័យ នូវសេនា ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើត
 ឡើង ដំឡើងមានៈ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ សីល ... ។ បេ ។ បុគ្គល
 អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ
 សង្ឃ ។ បេ ។ សេនាសនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃសង្ឃ ។ បេ ។
 នៃសេចក្តីប្រាថ្នា មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។

ហេតុទុក្ខេ បដិច្ចវិហោ

នហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្ស-
 យោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថនិស្សយោ
 សន្និ ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សយ ឆានំ នេតិ
 ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ សន្នា ។ បេ ។ សេនាសនំ
 សន្នាយ ។ បេ ។ បត្តនាយ មក្កស្ស ផលសមាបត្តិយា
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នហេតុ ធម្មោ
 ហេតុស្ស ច នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្ស-
 យោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ
 ធុតិយឧបនិស្សយសនិសំ ។ ហេតុ ច នហេតុ ច
 ធម្មោ ហេតុស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថប-
 និស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ ហេតុ ច សម្ម-
 យុត្តកា ច ខន្ធ ហេតុនំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ហេតុ ច នហេតុ ច ធម្មោ នហេតុស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
 អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។

ហេតុទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយឧបនិស្សៈ
យប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សោយនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថប-
និស្ស័យ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្ស័យ គឺ នូវសត្វ ។ បេ ។ បុគ្គល
អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ
សត្វ ។ បេ ។ សេនាសនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃសត្វ ។ បេ ។ នៃ
សេចក្តីប្រាថ្នា មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។ ធម៌
មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផង ធម៌ មិនមែន
ជាហេតុផង ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សោយនិស្ស័យ
អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្ស័យ គឺ
(មានសេចក្តី) ប្រហែលគ្នានឹងឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យទី ២ ដែរ ។ ពួកធម៌
ជាហេតុក្តី ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ
ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សោយនិស្ស័យ អនន្តរូប
និស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកហេតុ
ក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុ ដោយឧបនិស្ស័យ
ប្បច្ច័យ ។ ពួកធម៌ ជាហេតុក្តី ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ បានដល់ការ
ម្សោយនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បកត្ថបដិស្សយោ ហេតុ ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធ
នហេតុនំ ខន្ធនំ ឧបដិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
ហេតុ ច នហេតុ ច ធម្មា ហេតុស្ស ច នហេតុស្ស
ច ធម្មស្ស ឧបដិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌ-
បដិស្សយោ អនន្តរូបដិស្សយោ បកត្ថបដិស្សយោ
។ បេ ។ បកត្ថបដិស្សយោ ហេតុ ច សម្ម
យុត្តកា ច ខន្ធ ហេតុនំ សម្មយុត្តកានព្វា ខន្ធនំ
ឧបដិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៣] នហេតុ ធម្មា នហេតុស្ស ធម្មស្ស បុរេជា-
តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ ។ បេ ។ វត្ថុ អនិច្ចតោ ទុក្ខ-
តោ អនត្តតោ វិបស្សនិ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សនិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា
សន្នំ សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ។ បេ ។
ដោដ្ឋព្វាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស
បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បេ ។ កាយាយ
តនំ កាយវិញ្ញាណស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

បកត្ថូបនិស្ស័យ គឺ ពួកហេតុក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។ ពួកធម៌ ជា
 ហេតុក្តី ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផល
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុផល ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ បានដល់ការម្ម-
 ណាបូនិស្ស័យ អនន្តបូនិស្ស័យ និងបកត្ថូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ បក-
 ត្ថូបនិស្ស័យ គឺ ពួកហេតុក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ហេតុផល ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផល ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។

(២៣) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
 ហេតុ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេ-
 ជាត ។ ការម្មណបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ ។ បេ ។ បុគ្គល ឃើញច្បាស់ នូវ
 វត្ថុ ថាមិនទៀង ជាទុក្ខ មិនមែនខន្ធ ។ បេ ។ ទោមនស្ស ក៏កើតឡើង
 បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោត-
 ធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ។ បេ ។ ដោយរូបាយតនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ
 ចក្ខុយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ បេ ។
 កាយាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ

ហេតុទុក្ខេ បញ្ញាវាចា

វត្ថុ នហេតុនំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។
 នហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
 អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ ។ បេ ។ វត្ថុ អនិច្ចតោ
 ។ បេ ។ នោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ
 បស្សតិ ទិក្ខាយ សោតជាតុយា សន្និ សុណាតិ ។
 វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ នហេតុនំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។
 នហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ច នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស
 បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុ-
 បុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ ។ បេ ។ វត្ថុ
 អនិច្ចតោ ។ បេ ។ នោមនស្សំ ... ទិព្វេន ។ បេ ។
 វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ នហេតុនំ សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធនំ
 បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

[២២] ហេតុ ធម្មោ នហេតុស្ស ធម្មស្ស បន្ទាជា-
 តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បន្ទាជាតា ហេតុ បុរេជាតស្ស
 វេសស្ស កាយស្ស បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។
 នហេតុ ធម្មោ នហេតុស្ស ធម្មស្ស បន្ទាជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ចយោ បន្ទាជាតា នហេតុ ខន្ធនំ បុរេជាតស្ស
 វេសស្ស កាយស្ស បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

ហេតុទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ ការម្ស-
 ណបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ ។ បេ ។ នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។
 ទោមនស្ស ក៏កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ
 នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកហេតុ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផង ធម៌ មិនមែនជាហេតុផង ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ ការម្ស-
 ណបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ ។ បេ ។ នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ។ បេ ។ ទោម-
 នស្ស . . . ដោយទិព្វ(ចក្ខុ) ។ បេ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកហេតុផង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[២២] ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលកើតក្រោយ ជាបច្ច័យ
 នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយ
 បច្ច័យជាតប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ ដែលកើតក្រោយ
 ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុ ច នហេតុ ច ធម្មា នហេតុស្ស ធម្មស្ស
 បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ បច្ឆាជាតា ហេតុ ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កា-
 យស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។

[២៥] ហេតុ ធម្មា ហេតុស្ស ធម្មស្ស អាសេ-
 វនប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ អនន្តរសនិសំ ។

[២៦] នហេតុ ធម្មា នហេតុស្ស ធម្មស្ស កម្ម-
 ប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ សហជាតា នាណខណ៌កា ។
 សហជាតា នហេតុ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានត្វ រូបានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។
 នាណខណ៌កា នហេតុ ចេតនា វិញ្ញកានំ ខន្ធនំ
 កដត្តា ច រូបានំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ នហេតុ
 ធម្មា ហេតុស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ
 សហជាតា នាណខណ៌កា ។ សហជាតា នហេតុ
 ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ហេតុនំ កម្មប្បដ្ឋយេន
 បច្ឆយោ ។ នាណខណ៌កា នហេតុ ចេតនា
 វិញ្ញកានំ ហេតុនំ កម្មប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកធម៌ ជាហេតុក្តី ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌
មិនមែនជាហេតុ ដោយបច្ចាជានប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុក្តី ពួកសម្ប-
យុត្តកក្កនក្តី ដែលកើតក្រោយ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន
ដោយបច្ចាជានប្បច្ច័យ ។

(២៥) ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយ
អាសេវនប្បច្ច័យ គឺ ប្រហែលគ្នានឹងអនន្តរប្បច្ច័យដែរ ។

(២៦) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។
សហជាត គឺ ចេតនា មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
យុត្តកក្កនផង ពួកចិត្តសមុជ្ជានុប្បដ្ឋាន ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានា-
ខណិកៈ គឺ ចេតនា មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្នុងផង
ពួកកង្ខារប្បដ្ឋាន ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានា-
ខណិកៈ ។ សហជាត គឺ ចេតនា មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកសម្បយុត្តកហេតុ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេត-
នា មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកហេតុ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

ហេតុទុក្ខេ បញ្ញាវិបេ

និហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ច និហេតុស្ស ធម្មស្ស
កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតា នាណខណីកា ។
សហជាតា និហេតុ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
ហេតុនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានេវ រូបានំ កម្មប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។ នាណខណីកា និហេតុ ចេតនា វិចា-
កានំ ខន្ធានំ ហេតុនំ កដត្តា ច រូបានំ កម្មប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ ។

[២៧] ហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ធម្មស្ស វិចាក-
ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វិចាកោ អលោកោ អនោសស្ស
អមោហស្ស វិចាកប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បដិច្ចវា-
សទិសា វិចាកវិកដ្តេ នវ បញ្ញា ។

[២៨] និហេតុ ធម្មោ និហេតុស្ស ធម្មស្ស អាហា-
រប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ និហេតុ អាហារា សម្បយុត្ត-
កានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានេវ រូបានំ អាហារប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិក្ខណោ កតធឿកាវេ អាហា-
រោ ឥមស្ស កាយស្ស អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
និហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ និហេតុ អាហារា សម្បយុត្តកានំ ហេតុនំ
អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។

ហេតុទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផល ធម៌ មិនមែនជាហេតុផល ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានា-
ខណ្ឌិកៈ ។ សហជាត គឺ ចេតនា មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផល ពួកហេតុផល ពួកចិត្តសមុជ្ជានុប្បវដ្ត ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណ្ឌិកៈ គឺ ចេតនា មិនមែនជាហេតុ ជា
បច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផល ពួកហេតុផល ពួកកងត្តារូបផល ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ ។

(២៧) ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយ
វិបាកប្បច្ច័យ គឺ អលោកៈ ជាវិបាក ជាបច្ច័យ នៃអទោសៈ និង
អចោហៈ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ ។ ប្រស្នា ៩ ក្នុងការចែក នូវវិបា-
កប្បច្ច័យ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(២៨) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាហារ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផល ពួកចិត្តសមុជ្ជានុប្បវដ្ត ដោយអាហារប្បច្ច័យ
ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កតទ្បិញ្ញាហារ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយ
អាហារប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ
ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាហារ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកសម្បយុត្តកហេតុ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ច នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ នហេតុ អាហារា សម្ម-
 យុត្តកានំ ទន្ធានំ ហេតុនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។

[២៩] ហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ហេតុមូលកេ តីណី ។ នហេតុ
 ធម្មោ នហេតុស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ នហេតុ ឥន្ទ្រិយា សម្មយុត្តកានំ ទន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បដិសន្ធិក្ខណោ រូបជីវិតន្ទ្រិយំ កដត្តារូបានំ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឯវំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយោ
 វិត្តាវេតញ្ច ។ នវំ ។

[៣០] នហេតុ ធម្មោ នហេតុស្ស ធម្មស្ស
 ឈានប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។

[៣១] ហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ធម្មស្ស មត្តប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ... សម្មយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឥវេសុ ទ្ធិសុ នវំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផល ធម៌ មិនមែន
ជាហេតុផល ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាហារ មិនមែនជាហេតុ
ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផល ពួកហេតុផល ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
ផល ដោយអាហារប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។

[២៩] ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយ
ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងហេតុមូលកៈ មានវារៈតែ ៣ ។ ធម៌ មិន
មែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ
គឺ ពួកឥន្ទ្រិយ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផល
ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផល ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
រូបដីវិគីន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។
ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះចុះ ។ មានតែ
វារៈ៩ ។

[៣០] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ ដោយឈានប្បច្ច័យ គឺ មានតែវារៈ ៣ ។

[៣១] ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយ
មគ្គប្បច្ច័យ ... ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងបច្ច័យ
ទាំង២នេះ មានតែវារៈ៩ ។

ហេតុទុក្ខេ បញ្ញាវិហ

(៣២) ហេតុ ធម្មោ នហេតុស្ស ធម្មស្ស វិប្ប-
 យុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បដ្ឋាជាតំ ។
 សហជាតា ហេតុ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ វិប្បយុត្ត-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ហេតុ កដត្តា-
 រូបំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ហេតុ វត្ថុស្ស
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បដ្ឋាជាតា ហេតុ
 បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ នហេតុ ធម្មោ នហេតុស្ស ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
 បដ្ឋាជាតំ ។ សហជាតា នហេតុ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិក្ខណោ
 នហេតុ ខន្ធា កដត្តារូបំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ខន្ធា វត្ថុស្ស វត្ថុ ខន្ធាំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ បុរេជាតំ ចក្ខាយតំ ។ បេ ។ កាយា-
 យតំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ នហេតុំ ខន្ធាំ
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បដ្ឋាជាតា នហេតុ
 ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ នហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។

ហេតុទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

(៣២) ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។
 សហជាត គឺ ពួកហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជានុរូប ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 កដត្តារូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ពួកហេតុ ជាបច្ច័យ នៃវត្ថុ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ចាជាត គឺ ពួកហេតុ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
 ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាត បុរេជាត និងបច្ចាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកខន្ធ មិន
 មែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជានុរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តា-
 រូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ (ជាបច្ច័យ) នៃវត្ថុ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ ចក្ខុយានៈ
 ។ បេ ។ កាយាយានៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត
 គឺ ពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ជាហេតុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ ហេតុនំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ វត្ថុ ហេតុនំ វិប្បយុត្ត-
 ប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ នហេតុ ធម្មា ហេតុស្ស ច
 នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ស-
 ហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ
 ហេតុនំ សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធនំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ វត្ថុ ហេតុនំ សម្បយុត្តកានញ្ច
 ខន្ធនំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ ហេតុ ច
 នហេតុ ច ធម្មា នហេតុស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា
 ហេតុ ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ
 រូបានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ
 ហេតុ ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធនំ កដត្តារូបានំ វិប្ប-
 យុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា ហេតុ ច
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធនំ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កា-
 យស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

(៣៣) ហេតុ ធម្មា ហេតុស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្ប-
 ដ្ឋយេន បច្ចយោ អលោកោ អនោសស្ស អមោ-
 ហស្ស អត្ថប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ ចក្កំ តន្ត្រិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុ
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុ
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ជាហេតុផង ធម៌ មិនមែនជាហេតុផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិ-
 សន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុផង ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុផង
 ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ពួកធម៌ ជាហេតុក្តី
 ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចុប្បជាត ។ សហជាត
 គឺ ពួកហេតុក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុប្បាទរូប
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកហេតុក្តី ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្កនក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
 ឯបច្ចុប្បជាត គឺ ពួកហេតុក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយ
 នេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[៣៣] ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយ
 អត្ថប្បច្ច័យ គឺ អលោកៈ ជាបច្ច័យ នៃអវេទនាសៈ និង
 អមោហាៈ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត គប្បីចង់ជាបក្សៈចុះ ។

ហេតុទុក្ខេ បញ្ញាវិហ

លោកោ មោហស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចក្កំ
 តន្ត្រិតតំ ។ បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ ហេតុ ធម្មា
 នហេតុស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បញ្ញាជាតំ ។ សហជាតា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ បញ្ញាជាតា ហេតុ បុរេជាតស្ស
 ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ហេតុ
 ធម្មា ហេតុស្ស ច នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ អលោកោ អនោសស្ស អមោហស្ស
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចក្កំ តន្ត្រិតតំ ។ លោកោ
 មោហស្ស សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូបានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចក្កំ តន្ត្រិតតំ ។
 បដិសន្ធិក្ខណោ ។ បេ ។ នហេតុ ធម្មា នហេតុស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
 បញ្ញាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតោ នហេតុ
 ឯកោ ខន្ធានំ តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បេ ។ ទ្វេ ខន្ធា ។ បេ ។
 បដិសន្ធិក្ខណោ នហេតុ ឯកោ ខន្ធា តិណ្ណាន្នំ ខន្ធានំ

ហេតុទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

លោកៈ ជាបច្ច័យ នៃមោហៈ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត គប្បីចង់
 ជាចក្កៈចុះ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និង
 បច្ចាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្កនផង ពួកចិត្តសមុជ្ជនរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិ-
 សន្ធិ ។ បេ ។ ឯបច្ចាជាត គឺ ពួកហេតុ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
 ដែលកើតមុន ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ជាហេតុផង ធម៌ មិនមែនជាហេតុផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ គឺ អលោកៈ
 ជាបច្ច័យ នៃអទោសៈ អមោហៈ និងពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ពួកចិត្ត-
 សមុជ្ជនរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត គប្បីចង់ជាចក្កៈចុះ ។
 លោកៈ ជាបច្ច័យ នៃមោហៈ និងពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ពួកចិត្ត-
 សមុជ្ជនរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត គប្បីចង់ជាចក្កៈចុះ ។
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បេ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ខន្ធ១
 មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ៣ ផង ពួកចិត្តសមុជ្ជន-
 រូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បេ ។ ខន្ធ២ ។ បេ ។ ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ១ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង

អភិធម្មប្បដិសេធិ អនុលោមទុកប្បដិសេធិ

កដត្តា ច រូបាណំ ។ ចក្កំ ពង្សិតតំ ។ ខន្ធ វត្ថុស្ស
អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ វត្ថុ ខន្ធាណំ អត្ថប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ឯកំ មហាភូតំ ។ បេ ។ ពាហិរំ . . . អា-
ហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧត្តសមុដ្ឋានំ . . . អសញ្ញាសត្តានំ
។ បេ ។ បុរេជានំ ចក្កំ ។ បេ ។ វត្ថុ ។ បេ ។ ទិព្វេន
ចក្កេនា រូបំ បស្សតិ ទិញាយ សោតនាតុយោ សម្ពុ-
សុណាតិ រូបាយតនំ ។ បេ ។ ដោដ្ឋញាយតនំ កាយ-
វិញ្ញាណស្ស ចក្ខាយតនំ ។ បេ ។ កាយាយតនំ
កាយវិញ្ញាណស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ វត្ថុ ន-
ហេតុនំ ខន្ធាណំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆា-
ជាតា នហេតុ ខន្ធា បុរេជានស្ស ឥមស្ស កា-
យស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ កតធិកាហោ អា-
ហារោ ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
រូបជីវិត្រ្យយំ កដត្តារូបាណំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
នហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សហជានំ បុរេជានំ ។ សហជាតា នហេតុ
ខន្ធា សម្បយុត្តកានំ ហេតុនំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
បនិសង្ខត្តកោ វត្ថុ ហេតុនំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
បុរេជានំ ចក្កំ ។ បេ ។ វត្ថុ អនិច្ចតោ ។ បេ ។

អភិធម្មបដិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកកដត្តារូបផង ។ បណ្ឌិត គប្បីចង់ជាចក្កៈចុះ ។ ពួកខន្ធ ជា
 បច្ច័យ នៃវត្ថុ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ មហាក្ខត១ ។ បេ ។ ពាហិរៈ ... អាហារសមុជ្ឈាន
 ... ទត្ថសមុជ្ឈាន ... របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ បេ ។ បុរេជាត
 គឺ នូវចក្ខុ ។ បេ ។ នូវវត្ថុ ។ បេ ។ បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ
 ឮនូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ ។ បេ ។ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ចក្ខុយតនៈ ។ បេ ។ កាយាយតនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 មិនមែនជាហេតុ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ មិន
 មែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 ភពឡើងក្នុងហារ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ រូបជីវិ-
 ត្តិន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិន
 មែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ពួកខន្ធ មិនមែនជា
 ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកហេតុ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
 ឯបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ ។ បេ ។ នូវវត្ថុ ជាមិនទៀង ។ បេ ។

ហេតុទុក្ខេ បញ្ញាវាចា

ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ និព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ
 ទិព្វាយ សោភនាគុយា សុទ្ធំ សុណាតិ វត្ថុ ហេតុនំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នហេតុ ធម្មោ ហេ-
 តុស្ស ច នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ
 នហេតុ ឯកោ ខន្ធនំ តិណ្ឌន្ធំ ខន្ធនំ ហេតុនំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបាទំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិកូលោ វត្ថុ ហេតុនំ សម្បយុត្តកានញ្ច
 ខន្ធនំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្កំ
 ។ បេ ។ វត្ថុ អនិច្ចតោ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ
 និព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោភនាគុយា
 សុទ្ធំ សុណាតិ វត្ថុ ហេតុនំ សម្បយុត្តកានញ្ច
 ខន្ធនំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ហេតុ ច នហេតុ
 ច ធម្មោ ហេតុស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ អលោកោ
 ច សម្បយុត្តកោ ច ខន្ធនំ អនោសស្ស អមោហស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចក្កំ ពន្លឺតង្វំ ។ លោកោ ច

ហេតុទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ទោមនស្ស ក៏កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ
 នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុ ដោយ
 អត្តិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផង
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និង
 បុរេជាត ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃ
 ខន្ធ ១ ផង ពួកហេតុផង ពួកចិត្តសមុជ្ជនរូបផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុផង ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ ។ បេ ។ នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង
 ។ បេ ។ ទោមនស្ស ក៏កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វ-
 ចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុ
 ផង ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ ពួកធម៌ ជាហេតុ
 ក្តី ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយ
 អត្តិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ
 អលោកៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី ជាបច្ច័យ នៃអទោសៈ និងអមោហៈ
 ដោយអត្តិប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត គប្បីចង់ជាចក្ខុចុះ ។ លោកៈក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បវត្តនំ

សស្សយុត្តកា ច ខន្ធា មោហស្ស អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ចក្កំ ពន្ធិតតំ ។ បដិសន្ធិត្តលោ អ-
 លោកោ ច វត្ថុ ច អនោសស្ស អមោហស្ស អត្ថ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចក្កំ ពន្ធិតតំ ។ ហេតុ ច
 នហេតុ ច ធម្មា នហេតុស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។
 សហជាតោ នហេតុ ឯកោ ខន្ធោ ច ហេតុ ច
 តិណ្ណន្នំ ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានាណញ្ច រូបាណំ អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ បេ ។ ទ្វេ ខន្ធោ ... បដិសន្ធិ-
 ត្តលោ ហេតុ ច វត្ថុ ច នហេតុនំ ខន្ធនំ អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ សហជាតា ហេតុ ច មហាក្ខតា
 ច ចិត្តសមុដ្ឋានាណំ រូបាណំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បច្ឆាជាតា ហេតុ ច កតតន្ត្រីកាវេ អាហារវេ
 ច ឥសស្ស កាយស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បច្ឆាជាតា ហេតុ ច រូបដីវិត្ត្រិយញ្ច កេត្តារូបាណំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ហេតុ ច នហេតុ
 ច ធម្មា ហេតុស្ស ច នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
 សហជាតោ នហេតុ ឯកោ ខន្ធោ ច

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្កី ជាបច្ច័យ នៃមោហាៈ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
 បណ្ឌិត គប្បីចង់ជាចក្កៈចុះ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ អលោកៈក្កី
 វត្ថុក្កី ជាបច្ច័យ នៃអទោសៈ និងអមោហាៈ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
 បណ្ឌិត គប្បីចង់ជាចក្កៈចុះ ។ ពួកធម៌ ជាហេតុក្កី ពួកធម៌ មិនមែន
 ជាហេតុក្កី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហ-
 ជាត គឺ ខន្ធ ១ មិនមែនជាហេតុក្កី ហេតុក្កី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣
 ផង ពួកចិត្តសមុជ្ឈានរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បេ ។ នវខន្ធ ២
 . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ហេតុក្កី វត្ថុក្កី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 មិនមែនជាហេតុ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ សហជាត គឺ ពួកហេតុក្កី
 ពួកមហាក្កតក្កី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
 ឯបច្ចាជាត គឺ ពួកហេតុក្កី កតទ្យោង្គិកហារក្កី ជាបច្ច័យ នៃកាយ
 នេះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ ពួកហេតុក្កី រូបជីវិ-
 ត្យន្ទ្រិយក្កី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដ្ឋតារូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ពួកធម៌
 ជាហេតុក្កី ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុក្កី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ
 ផង ធម៌ មិនមែនជាហេតុផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហ-
 ជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ មិនមែនជាហេតុក្កី

ហេតុក្កតេ បញ្ញាវិហ

អលោកោ ច តិណ្ណាដ្ឋំ ខន្ធានំ អនោសស្ស អមោហស្ស
 ចិត្តសមុដ្ឋាភានញ្ច រូបាទំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ចក្កំ ពន្លឺតតំ ។ នហេតុ ឯកោ ខន្ធា ច លោកោ
 ច តិណ្ណាដ្ឋំ ខន្ធានំ មោហស្ស ចិត្តសមុដ្ឋាភានញ្ច
 រូបាទំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចក្កំ ពន្លឺតតំ ។
 បដិសន្ធិត្ថុណោ នហេតុ ឯកោ ខន្ធា ច អលោកោ
 ច . . . ។ ចក្កំ ពន្លឺតតំ ។ បដិសន្ធិត្ថុណោ អលោកោ
 ច វត្ថុ ច អនោសស្ស អមោហស្ស សម្បយុត្ត-
 កានញ្ច ខន្ធានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ លោកោ
 ច វត្ថុ ច មោហស្ស សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ . . . នត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ វិភតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អវិភតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។

[៣៤] ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ នវ អធិ-
 បតិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ
 នវ អញ្ញាមញ្ញា នវ ជិស្សយេ នវ ឧបជិស្សយេ នវ
 បុរេជាតេ តីណិ បន្ទាជាតេ តីណិ អាសវេនេ នវ
 តត្ថេ តីណិ វិបាកេ នវ អាហារេ តីណិ ឥន្ទ្រិយេ នវ

ហេតុទុក្ខៈ បញ្ញាវិរា

អរលោកៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង អរោសៈផង អរោហៈផង
 ពួកចិត្តសមុជ្ជនរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត គប្បីចង់ជាចក្កៈ
 ចុះ ។ ខន្ធ ១ មិនមែនជាហេតុក្តី លោកៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង
 រោហៈផង ពួកចិត្តសមុជ្ជនរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត
 គប្បីចង់ជាចក្កៈចុះ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ១ មិនមែនជាហេតុ
 ក្តី អរលោកៈក្តី . . . ។ បណ្ឌិត គប្បីចង់ជាចក្កៈចុះ ។ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ អរលោកៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃអរោសៈផង អរោហៈផង
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ លោកៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃរោហៈផង ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ . . .
 ជាបច្ច័យ ដោយនត្ថប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

- (៣៤) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអពាមពាបប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងអាហារាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទកប្បដ្ឋានំ

ឈានេ តីណិ មគ្គេ នវ សម្មយុត្តេ នវ វិប្បយុត្តេ
 បញ្ច អត្ថយា នវ នត្ថយា នវ វិតតេ នវ អវិតតេ
 នវ ។ ឃំ អនុបដ្ឋន្តេន កណោតថំ ។

អនុលោមំ តិដ្ឋិតំ ។

[៣៥] ហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ម័ ធម្មស្ម័ អាម្ព-
 ណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ហេតុ ធម្មោ
 នហេតុស្ម័ ធម្មស្ម័ អាម្ពណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្តាជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ ហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ម័ ច ន-
 ហេតុស្ម័ ច ធម្មស្ម័ អាម្ពណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ នហេតុ ធម្មោ នហេតុស្ម័ ធម្មស្ម័
 អាម្ពណាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជា-
 តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្តាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងសម្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៥ ក្នុងអត្ថប្បច្ច័យ
មានវារៈ៧ ក្នុងនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ៧
ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ។ បណ្ឌិត កាលយល់តាម គប្បីរាប់
យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោម ។

(៣៥) ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយ
ការម្សណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ជាហេតុផល ធម៌ មិនមែនជាហេតុផល ដោយការម្សណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌
មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយការម្សណ-
ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចុប្បន្នជា-
តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ

វដ្តិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នហេតុ ធម្មា ហេតុស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរ-
 ជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កុម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 នហេតុ ធម្មា ហេតុស្ស ច នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ កុម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ហេតុ
 ច នហេតុ ច ធម្មា ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧប-
 និស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ហេតុ ច នហេតុ ច
 ធម្មា នហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បុរជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ ហេតុ ច
 នហេតុ ច ធម្មា ហេតុស្ស ច នហេតុស្ស ច ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

ហេតុទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជា-
 តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផល ធម៌ មិនមែនជាហេតុផល ដោយការ-
 មូលាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ ពួកធម៌ ជាហេតុក្តី ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ជាហេតុ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជា-
 តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ពួកធម៌ ជាហេតុក្តី
 ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ដោយ
 ការមូលាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ ។ ពួកធម៌ ជា
 ហេតុក្តី ពួកធម៌ មិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផល
 ធម៌ មិនមែនជាហេតុផល ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៣៦] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ ។

សង្ខតំ ។ នោអវិគតេ នវ ។ វរំ គណេតតំ ។

បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[៣៧] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ តីណី ...

នអធិបតីយា តីណី នអនន្តរេ តីណី នសមនន្តរេ

តីណី នអញ្ញាមញ្ញេ ឯកំ នឧបនិស្សយេ តីណី ។

សង្ខតំ ។ ... នមក្កេ តីណី នសម្បយុត្តេ ឯកំ

នវិប្បយុត្តេ តីណី នោនតិយា តីណី នោវិគតេ

តីណី ។ វរំ គណេតតំ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[៣៨] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ ...

អធិបតីយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ

សហជាតេ តីណី អញ្ញាមញ្ញេ តីណី និស្សយេ

តីណី ឧបនិស្សយេ នវ បុរេជាតេ តីណី

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

(៣៦) ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ក្នុងនោភវត្ថុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។
បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ បច្ចន័យៈ ។

(៣៧) ក្នុងនការម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ°
... ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១
ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ...
ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុង
នវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នោវត្ថប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោមប្បច្ចន័យៈ ។

(៣៨) ក្នុងនការម្មណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ
... ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧
ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
ក្នុងនអញ្ញាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣

សហេតុកុកេ បដិច្ចវិវា

បច្ឆាជាតេ ភីណី អាសេវនេ នវ កកម្មេ ភីណី វិចារកេ
 ភីណី អាហារេ ភីណី វេទ្រិយេ ភីណី ឈានេ ភីណី
 មក្កេ ភីណី សម្បយុត្តេ ភីណី វិប្បយុត្តេ ភីណី
 អត្ថិយា ភីណី នត្ថិយា នវ វិគតេ នវ អវិគតេ
 ភីណី ។ ឯវំ គណេនតំ ។

បច្ចុប្បន្នយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុកុកំ និដ្ឋិតំ ។

សហេតុកុកុកំ

បដិច្ចវិវា

[៣៩] សហេតុកុកំ ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សហេតុកំ ឯកំ
 ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ បដិច្ច ទ្វេ ខន្ធា
 បដិសន្ធិក្កុលោ ... ។ សហេតុកុកំ ធម្មំ បដិច្ច អ-
 ហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សហេតុ-
 កេ ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្កុលោ
 ... ។ សហេតុកុកំ ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ
 ច អហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

សហេតុកុក្កៈ បដិច្ចវារៈ

ក្នុងបច្ចាជានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨
 ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហា-
 រប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងស្រ្តីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឈាន-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអតិប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុង
 អវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ បច្ចនិយានុលោម ។

ចប់ ហេតុកុក្កៈ ។

សហេតុកុក្កៈ

បដិច្ចវារៈ

(៣៩) សហេតុកធម៌ (ធម៌ប្រកបដោយហេតុ) អាស្រ័យ នូវ
 សហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ
 នូវសហេតុកក្ខន្ធ ១ ខន្ធ ២ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ២ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ ... ។
 អសហេតុកធម៌ (ធម៌ មិនមានហេតុ) អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជនរូប អាស្រ័យ នូវពួក
 សហេតុកក្ខន្ធ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ ... ។ សហេតុកធម៌ក្តី អសហេ-
 តុកធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហេតុកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។
 អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ
 ហេតុប្បច្ចយា វិចីកិត្តាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច
 តយោ មហាក្ខតា មហាក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 កដត្តារូបំ ឧទាទារូបំ ។ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា វិចីកិត្តា-
 សហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ បដិច្ច សម្បយុត្ត-
 កា ខន្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច សហេតុកា
 ខន្ធា ។ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ ច
 អហេតុកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា វិចីកិត្តា-
 សហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
 ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច
 សហេតុកា ខន្ធា មហាក្ខតេ បដិច្ច កដត្តារូបំ ។
 សហេតុកញ្ច អហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា វិចីកិត្តាសហគតំ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតំ ឯកំ ខន្ធឯកា មោហញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធឯកា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ខន្ធភក្តិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តិ អាស្រ័យ នូវសហេតុកក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២
 ... កង្កបដិសន្ធិកុណៈ ... ។ អហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវអហេ-
 តុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 អាស្រ័យ នូវមោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិច្ឆា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
 មហាក្ខត ៣ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប កង្កតារូប
 ឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។ សហេតុកធម៌ អាស្រ័យ
 នូវអហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកសម្បយត្ថ-
 កក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវមោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិច្ឆា ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ កង្កបដិសន្ធិកុណៈ ពួកសហេតុកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។
 សហេតុកធម៌ក្តិ អហេតុកធម៌ក្តិ អាស្រ័យ នូវអហេតុកធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកសម្បយត្ថកក្ខន្ធក្តិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តិ
 អាស្រ័យ នូវមោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិច្ឆា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ កង្ក
 បដិសន្ធិកុណៈ ពួកសហេតុកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ កង្កតារូប អាស្រ័យ
 នូវពួកមហាក្ខត ។ សហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ និង
 អហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធភក្តិ អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិច្ឆា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ និងមោហៈ

សហេតុកុក្កោ បដិច្ចវាហ

ទ្វេ ខទ្វេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ សហេតុកំ ឯកំ
 ខន្ធកា វត្ថុកា បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខទ្វេ ... ។
 សហេតុកកា អហេតុកកា ធម្មំ បដិច្ច អហេតុកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សហេតុកេ ខទ្វេ ច
 មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ វិចីក្ខាសហា-
 កតេ ឧទ្ធច្ចសហកតេ ខទ្វេ ច មោហកា បដិច្ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ ។ សហេតុកកា អហេតុកកា ធម្មំ
 បដិច្ច សហេតុកោ ច អហេតុកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា វិចីក្ខាសហកតំ ឧទ្ធច្ចសហកតំ ឯកំ
 ខន្ធកា មោហកា បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានកា
 រូបំ ទ្វេ ខទ្វេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ សហេតុកំ ឯកំ
 ខន្ធកា វត្ថុកា បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខទ្វេ ... ស-
 ហេតុកេ ខទ្វេ ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច កដត្តារូបំ ។

[៤០] សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា សហេតុកំ
 ឯកំ ខន្ធន្តំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខទ្វេ ...
 បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា

សហេតុកុក្កៈ បដិច្ចវារៈ

នូវខន្ធ២ . . . ក្នុងបដិសន្ធិកុណៈ ខន្ធ៣ អាស្រ័យ នូវសហេតុ-
 កក្កន្ធ១ និងវត្ថុ នូវខន្ធ២ . . . ។ អហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវ
 សហេតុកធម៌ និងអហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ
 គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកសហេតុកក្កន្ធ និងពួកមហាក្កត
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ និងមោហៈ ។ សហេតុកធម៌ក្តី អហេតុកធម៌ក្តី
 អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ និងអហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ៣ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ១
 ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ និងមោហៈ នូវខន្ធ២ . . .
 ក្នុងបដិសន្ធិកុណៈ ខន្ធ៣ អាស្រ័យ នូវសហេតុកក្កន្ធ១ និងវត្ថុ
 នូវខន្ធ២ . . . កដត្តារូប អាស្រ័យ នូវពួកសហេតុកក្កន្ធ និងពួក
 មហាក្កត ។

[៤០] សហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះការម្មណាប្បដ្ឋ័យ គឺ ខន្ធ៣ អាស្រ័យ នូវសហេតុ-
 កក្កន្ធ១ នូវខន្ធ២ . . . ក្នុងបដិសន្ធិកុណៈ . . . ។ អហេតុកធម៌
 អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណាប្បដ្ឋ័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

វិចីកិញ្ញាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ បដិច្ច
 វិចីកិញ្ញាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។
 សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ ច អហេតុកោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា វិចីកិញ្ញាសហគតំ
 ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ មោហោ
 ច ន្ទេ ខន្ធ ... ។ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច អហេតុកោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា អហេតុកំ ឯកំ
 ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ន្ទេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិក្ខណោ
 វត្ថុំ បដិច្ច អហេតុកោ ខន្ធ ។ អហេតុកំ ធម្មំ
 បដិច្ច សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា
 វិចីកិញ្ញាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ បដិច្ច សម្ម-
 យុត្តកោ ខន្ធ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច សហេតុកោ
 ខន្ធ ។ សហេតុកញ្ច អហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា
 វិចីកិញ្ញាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ ខន្ធឱ
 មោហញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធ ន្ទេ ខន្ធ ... បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ សហេតុកំ ឯកំ ខន្ធឱ វត្ថុញ្ច បដិច្ច
 តយោ ខន្ធ ន្ទេ ខន្ធ ... ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវ
 ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ សហេតុកធម៌
 ក្តី អហេតុកធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភក្តី មោហៈក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធទ ដែល
 ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ នូវខន្ធទ ... ។ អហេតុកធម៌
 អាស្រ័យ នូវអហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធភក្តី អាស្រ័យ នូវអហេតុកធម៌ខន្ធទ នូវខន្ធទ ... ក្នុងបដិសន្ធិត្ថណៈ
 ពួកអហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ សហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវ
 អហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្ត-
 កធម៌ អាស្រ័យ នូវមោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ ក្នុងបដិសន្ធិត្ថណៈ ពួកសហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។
 សហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ និងអហេតុកធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធទ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ និងមោហៈ នូវខន្ធទ ...
 ក្នុងបដិសន្ធិត្ថណៈ ខន្ធភក្តី អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ខន្ធទ និងវត្ថុ
 នូវខន្ធទ ... ។

សហេតុកទុកេ បដិច្ចវិហ

[៤១] សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អធិបតីប្បច្ចយា សហេតុកំ ឯកំ
 ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ទេ ខន្ធោ ... ។ សហេ-
 តុកំ ធម្មំ បដិច្ច អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អធិប-
 តីប្បច្ចយា សហេតុកោ ខន្ធោ បដិច្ច ចិត្តសមុជ្ឈានំ
 រូបំ ។ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ ច
 អហេតុកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ អធិបតីប្បច្ចយា
 សហេតុកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ចិត្ត-
 សមុជ្ឈានញ្ច រូបំ ទេ ខន្ធោ ... ។ អហេតុកំ ធម្មំ
 បដិច្ច អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អធិបតីប្បច្ចយា
 ឯកំ មហាក្កតំ ... មហាក្កតេ បដិច្ច ចិត្តសមុជ្ឈានំ
 រូបំ ឧបាទារូបំ ។ សហេតុកញ្ច អហេតុកញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អធិបតីប្បច្ចយា
 សហេតុកោ ខន្ធោ ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្ត-
 សមុជ្ឈានំ រូបំ ។

[៤២] សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច អហេតុកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ អនន្តរប្បច្ចយា ។ ... សមនន្តរប្បច្ចយា ។

សហេតុកុកុរៈ បដិច្ចវារៈ

(៤១) សហេតុកុកុរិ អាស្រ័យ នូវសហេតុកុកុរិ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវសហេតុកុកុន្ធ ១
 នូវខន្ធ ២ ... ។ អហេតុកុកុរិ អាស្រ័យ នូវសហេតុកុកុរិ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួក
 សហេតុកុកុន្ធ ។ សហេតុកុកុរិក្កំ អហេតុកុកុរិក្កំ អាស្រ័យ នូវ
 សហេតុកុកុរិ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្កំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្កំ អាស្រ័យ នូវសហេតុកុកុន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ។
 អហេតុកុកុរិ អាស្រ័យ នូវអហេតុកុកុរិ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ គឺ មហាក្ខត១ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប និងឧបាទារូប អា-
 ស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។ អហេតុកុកុរិ អាស្រ័យ នូវសហេតុកុកុរិ
 និងអហេតុកុកុរិ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូប អាស្រ័យ នូវពួកសហេតុកុកុន្ធ និងពួកមហាក្ខត ។

(៤២) អហេតុកុកុរិ អាស្រ័យ នូវសហេតុកុកុរិ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ ... ព្រោះសមនន្តរាប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

(៤៣) . . . សហជាតប្បដ្ឋយា សហេតុកំ ឯកំ
 ខន្ធំ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។ សហេតុកំ ចម្អំ
 បដិច្ច អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ សហជាតប្បដ្ឋ-
 យា សហេតុកោ ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 វិចីក៏ញាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ បដិច្ច វិចី-
 ក៏ញាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានញ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។ សហេតុកំ
 ចម្អំ បដិច្ច សហេតុកោ ច អហេតុកោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ សហជាតប្បដ្ឋយា សហេតុកំ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ន្ទេ ខន្ធ
 . . . វិចីក៏ញាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធ មោហោ ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ
 ន្ទេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។ អហេតុកំ
 ចម្អំ បដិច្ច អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ សហជា-
 តប្បដ្ឋយា អហេតុកំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ន្ទេ ខន្ធ . . . វិចីក៏ញាសហគតំ
 ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ ខន្ធ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ខន្ធ ឯកំ
 មហាក្ខតំ ។ បេ ។ ពាហិរំ . . . អាហារសមុដ្ឋានំ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទកប្បជ្ឈាន

[៤៣] . . . ព្រោះសហជាតប្បច្ច័យ គឺ សហេតុកក្ខន្ធ ១
 . . . ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ . . . ។ អហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវសហ-
 តុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះសហជាតប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជនរូប
 អាស្រ័យ នូវពួកសហេតុកក្ខន្ធ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រ-
 ឡំដោយឧទច្ចៈក្តី ចិត្តសមុជ្ជនរូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទច្ចៈ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ . . . ។ សហ-
 តុកធម៌ក្តី អហេតុកធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះសហជាតប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភក្តី ចិត្តសមុជ្ជនរូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវសហេតុកក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ខន្ធភក្តី មោហៈក្តី ចិត្តសមុជ្ជន-
 រូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទច្ចៈ
 នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ . . . ។ អហេតុកធម៌ អាស្រ័យ
 នូវអហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះសហជាតប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភក្តី
 ចិត្តសមុជ្ជនរូបក្តី អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ចិត្តស-
 មុជ្ជនរូប អាស្រ័យ នូវមោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយ
 ឧទច្ចៈ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ
 នូវវត្ថុ មហាក្ខត១ ។ បេ ។ ពាហិរៈ . . . អាហារសមុជ្ជន . . .

សហេតុកុរុកេ បដិច្ចវិហេ

ឧតុសមុដ្ឋានំ . . . អសញ្ញាសត្តានំ ឯកំ មហាក្កនំ
 ។ បេ ។ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ សហោជាតប្បដ្ឋយា តេមេ បញ្ច បញ្ចា
 ហេតុសទិសា ទិដ្ឋានំ ។

[៤៤] សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋយា សហេតុកំ ឯកំ
 ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា បដិសន្ធិត្តុណោ . . . ។
 សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 អញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋយា វិចីកិត្តាសហាគតេ ឧទ្ធច្ចសហាគតេ
 ខន្ធទេ បដិច្ច វិចីកិត្តាសហាគតោ ឧទ្ធច្ចសហាគតោ
 មោហោ បដិសន្ធិត្តុណោ សហេតុកេ ខន្ធទេ បដិច្ច
 វត្ថុ ។ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ ច
 អហេតុកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋយា
 វិចីកិត្តាសហាគតំ ឧទ្ធច្ចសហាគតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា មោហោ ច ទេ ខន្ធទេ . . . បដិសន្ធិ-
 ត្តុណោ សហេតុកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 វត្ថុ ច ទេ ខន្ធទេ . . . ។ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អញ្ញាមញ្ញប្បដ្ឋយា

សហេតុកុកុរៈ បដិច្ចវិវរៈ

ឧត្តសមុជ្ឈាន . . . មហាក្ខត ១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ បេ ។
 សហេតុកុកុរិ អាស្រ័យ នូវអហេតុកុកុរិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 សហជាតប្បច្ច័យ គឺ ប្រសាទនេះ ដូចគ្នានឹងហេតុប្បច្ច័យដែរ មិន
 ផ្សេងគ្នាទេ ។

(៤៤) សហេតុកុកុរិ អាស្រ័យ នូវសហេតុកុកុរិ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះអញ្ញាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភា អាស្រ័យ នូវសហេតុកុកុន្ធ ១
 ក្នុងបដិសន្ធិកុណៈ . . . ។ អហេតុកុកុរិ អាស្រ័យ នូវសហេតុកុ-
 កុរិ ទើបកើតឡើង ព្រោះអញ្ញាប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធចៈ ក្នុងបដិសន្ធិកុណៈ វត្ថុ អាស្រ័យ
 នូវពួកសហេតុកុកុន្ធ ។ សហេតុកុកុរិក្កំ អហេតុកុកុរិក្កំ អាស្រ័យ
 នូវសហេតុកុកុរិ ទើបកើតឡើង ព្រោះអញ្ញាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភា
 ក្កំ មោហៈក្កំ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធចៈ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងបដិសន្ធិកុណៈ ខន្ធភា ក្កំ វត្ថុក្កំ
 អាស្រ័យ នូវសហេតុកុកុន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ។ អហេតុកុកុរិ
 អាស្រ័យ នូវអហេតុកុកុរិ ទើបកើតឡើង ព្រោះអញ្ញាប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អហេតុកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ
 ... បដិសន្ធិក្ខណោ អហេតុកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធោ វត្ថុ ច ទ្វេ ខន្ធោ បដិច្ច ... សន្ធិត្ថំ
 យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 សហេតុតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនំ អញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋយា វិចិ-
 ក៏ត្តាសហគនំ ឧទ្ធច្ចសហគនំ មោហំ បដិច្ច សម្ម-
 យុត្តកា ខន្ធោ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ បដិច្ច សហ-
 តុកា ខន្ធោ ។ សហេតុកញ្ច អហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 សហេតុតោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនំ អញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋយា
 វិចិក៏ត្តាសហគនំ ឧទ្ធច្ចសហគនំ ឯកំ ខន្ធា
 ហេហញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ ...
 បដិសន្ធិក្ខណោ សហេតុកំ ឯកំ ខន្ធា វត្ថុញ្ច
 បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ ... ។

[៤៥] សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច សហេតុតោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនំ និស្សយប្បដ្ឋយា ។ ... ឧបនិស្ស-
 យប្បដ្ឋយា បុរេនាតប្បដ្ឋយា អាសេវនប្បដ្ឋយា កក្ក-
 ប្បដ្ឋយា វិទាតប្បដ្ឋយា អាហារប្បដ្ឋយា វេទ្រិយប្ប-
 ដ្ឋយា ឈានប្បដ្ឋយា មគ្គប្បដ្ឋយា ។ ឈានម្បី
 មគ្គម្បី សហនាតប្បដ្ឋយេ សនិសា ពាហិក មហាក្ខតា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

គឺ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវសហេតុកក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងបដិសន្ធិកុណៈ
 ខន្ធពា ក្តី វត្ថុក្តី អាស្រ័យ នូវសហេតុកក្ខន្ធ ១ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ២
 ... សេចក្តីបំប្រញា ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ សហេតុកក្ខន្ធ អា-
 ស្រ័យ នូវសហេតុកក្ខន្ធ ទើបកើតឡើង ព្រោះអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវមោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធចៈ ក្នុងបដិសន្ធិកុណៈ ពួកសហេតុកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវ
 វត្ថុ ។ សហេតុកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវសហេតុកក្ខន្ធ និងសហេតុកក្ខន្ធ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវ
 ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធចៈ និងមោហៈ នូវខន្ធ ២
 ... ក្នុងបដិសន្ធិកុណៈ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវសហេតុកក្ខន្ធ ១
 និងវត្ថុ នូវខន្ធ ២ ... ។

(៤៥) សហេតុកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវសហេតុកក្ខន្ធ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ... ព្រោះឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បុរេជាតប្បច្ច័យ
 អាសេវនប្បច្ច័យ កម្មប្បច្ច័យ វិបាកប្បច្ច័យ អាហារប្បច្ច័យ ឥន្ទ្រិ-
 យប្បច្ច័យ ឈានប្បច្ច័យ និងមគ្គប្បច្ច័យ ។ ឈានប្បច្ច័យក្តី មគ្គ-
 ប្បច្ច័យក្តី ដូចគ្នានឹងសហជាតប្បច្ច័យដែរ ពួកមហាក្សត្រ ជាខាងក្រៅ

សហេតុកុកេ បដិច្ចវាហ

នត្តិ ។ . . . សម្បយុត្តប្បដ្ឋយា វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយា អត្តិ-
ប្បដ្ឋយា នត្តិប្បដ្ឋយា វិកតប្បដ្ឋយា អវិកតប្បដ្ឋយា ។

(៤៦) ហេតុយា នវ អារម្មណេ ធម៌ អធិបតិយា
បញ្ច អនន្តរេ ធម៌ សមនន្តរេ ធម៌ សហជាតេ នវ អញ្ញ-
បញ្ញា ធម៌ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ ធម៌ បុរេជាតេ ធម៌
អាសវនេ ធម៌ កម្មេ នវ វិចារកេ នវ អាហារេ នវ
ឥន្ទ្រិយេ នវ ឈានេ នវ មក្កេ នវ សម្បយុត្តេ ធម៌
វិប្បយុត្តេ នវ អត្តិយា នវ នត្តិយា ធម៌ វិកតេ ធម៌
អវិកតេ នវ ។ វរំ គណោតតំ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

(៤៧) សហេតុកំ ធម៌ បដិច្ច អហេតុកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បដ្ឋយា វិចិត្តិក្ខាសហគតេ
ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធេ បដិច្ច វិចិត្តិក្ខាសហ-
គតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ អហេតុកំ
ធម៌ បដិច្ច អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

សហេតុកុក្កៈ បដិច្ចវារៈ

មិនមានទេ ។ . . . ព្រោះសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ
អត្ថប្បដ្ឋយ នត្ថប្បដ្ឋយ វិត្តប្បដ្ឋយ និងអវិត្តប្បដ្ឋយ ។

[៤៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ៦ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ៥ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ៦
ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ៦ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ៧ ក្នុង
អពាមពាប្បដ្ឋយ មានវារៈ៦ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ៦ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ៦ ក្នុង
អាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ៦ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបា-
កប្បដ្ឋយ មានវារៈ៧ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ៧ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ
មានវារៈ៧ ក្នុងឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ៧ ក្នុងមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ៧
ក្នុងសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ៦ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ៧ ក្នុង
អត្ថប្បដ្ឋយ មានវារៈ៧ ក្នុងនត្ថប្បដ្ឋយ មានវារៈ៦ ក្នុងវិត្តប្បដ្ឋយ
មានវារៈ៦ ក្នុងអវិត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់
យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោម ។

[៤៧] អហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិញ្ចា ច្រឡំដោយ
ឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិញ្ចា ច្រឡំដោយ
ឧទ្ធច្ចៈ ។ អហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវអហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នហេតុប្បដ្ឋយា អហេតុកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ
ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ ... បដិសន្ធិក្កុ-
លោ សត្វំ យាវ អសញ្ញាសត្តា តាវ កាតត្វំ ។

[៤៨] សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច អហេតុកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បដ្ឋយា សហេតុកេ ខន្ធេ បដិច្ច
ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្កុលោ ... ។ អហេតុកំ
ធម្មំ បដិច្ច អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្ម-
ណប្បដ្ឋយា អហេតុកេ ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
រូបំ វិចិត្តិញ្ញាសហាគតំ ឧទ្ធច្ចសហាគតំ មោហំ បដិច្ច
ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្កុលោ ខន្ធេ បដិច្ច វត្ថុ
ឯកំ មហាក្កតំ ... ។ សន្ធិតំ ។ អសញ្ញាសត្តានំ ឯកំ
... ។ សហេតុកញ្ច អហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បដ្ឋយា
សហេតុកេ ខន្ធេ ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្តស-
មុដ្ឋានំ រូបំ វិចិត្តិញ្ញាសហាគតេ ឧទ្ធច្ចសហាគតេ ខន្ធេ
ច មោហញ្ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។

[៤៩] សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអធិបតីប្បដ្ឋយា អនុលោមេ
សហជាតសង្ខសា ។ . . . នអនន្តរប្បដ្ឋយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះនរហត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធភក្កិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្កិ អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្កន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងបដិសន្ធិក្កណៈ ពួកអសញ្ញាសត្វ មាន ដរាបណា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ នូវធម៌ទាំងអស់ ដរាបនោះដែរ ។

(៤៨) អហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនរាម្មណប្បច្ច័យ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកសហេតុកក្កន្ធ ក្នុងបដិសន្ធិក្កណៈ . . . ។ អហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវអហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនរាម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកអហេតុកក្កន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវមោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធចៈ ក្នុងបដិសន្ធិក្កណៈ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ មហាក្ខត១ . . . ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ (មហាក្ខត)១ របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ . . . ។ អហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ និងអហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនរាម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកសហេតុកក្កន្ធ និងពួកមហាក្ខត ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធចៈ និងមោហៈ ។

(៤៩) សហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនរាធម៌បតិប្បច្ច័យ គឺ (បច្ច័យទាំងឡាយ) ដូចគ្នានឹងសហជាតប្បច្ច័យ ក្នុងអនុលោមដែរ ។ . . . ព្រោះនរាធម៌បតិប្បច្ច័យ

សហោត្តកទុកេ បដិច្ចវិរោ

၁. နေပြည်တော်
 ၂. ရန်ကုန်
 ၃. မန္တလေး
 ၄. ဟင်္သာတ
 ၅. နေပြည်တော်

(៥០) សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជាតប្បដ្ឋយា អរូបេ សហេតុកំ
 ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ សហេតុ
 កំ ... ។ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច អហេតុកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជាតប្បដ្ឋយា អរូបេ វិចីកំញាសហាគតោ
 ឧទ្ធច្ចសហាគតោ ខន្ធោ បដិច្ច វិចីកំញាសហាគតោ
 ឧទ្ធច្ចសហាគតោ មោហោ សហេតុកោ ខន្ធោ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ សហេតុកំ
 ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ ច អហេតុកោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជាតប្បដ្ឋយា អរូបេ វិចីកំញាសហាគតំ
 ឧទ្ធច្ចសហាគតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា មោហោ
 ច ខន្ធោ ខន្ធោ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ អហេតុកំ
 ធម្មំ បដិច្ច អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជាត-
 ប្បដ្ឋយា អរូបេ អហេតុកំ ឯកំ ខន្ធំ ... ខន្ធោ ខន្ធោ
 ... អហេតុកោ ខន្ធោ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ វិចី-
 កំញាសហាគតំ ឧទ្ធច្ចសហាគតំ មោហា បដិច្ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ... យាវ អសញ្ញាសញ្ញា

សហេតុកុក្កៈ បដិច្ចវារៈ

នសមនន្តរប្បច្ច័យ នអពាមពាប្បច្ច័យ និងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

(៥០) សហេតុកុក្កមិ អាស្រ័យ នូវសហេតុកុក្កមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ កងអរូប ខន្ធភា អាស្រ័យ នូវសហេតុកុក្កន្ទ កងបដិសន្ធិកុណៈ នូវសហេតុកុក្កន្ទ . . . ។ អហេតុកុក្កមិ អាស្រ័យ នូវសហេតុកុក្កមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ កងអរូប មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកសហេតុកុក្កន្ទ កងបដិសន្ធិកុណៈ . . . ។ សហេតុកុក្កមិក្កំ អហេតុកុក្កមិក្កំ អាស្រ័យ នូវសហេតុកុក្កមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ កងអរូប ខន្ធភា ក្កំ មោហៈក្កំ អាស្រ័យ នូវខន្ទ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ នូវខន្ទ ២ . . . កងបដិសន្ធិកុណៈ . . . ។ អហេតុកុក្កមិ អាស្រ័យ នូវអហេតុកុក្កមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ កងអរូប នូវអហេតុកុក្កន្ទ ១ . . . នូវខន្ទ ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកអហេតុកុក្កន្ទ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវមោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ កងបដិសន្ធិកុណៈ . . . ពួកអសញ្ញាសត្វ មានដរាបណា

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

តាវ វិន័យោ ។ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជាតប្បដ្ឋយា អរូបេ វិនិក្ខិច្ឆា
 សហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ បដិច្ច សម្បយុត្ត-
 កា ខន្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ វតំ បដិច្ច សហេតុកា
 ខន្ធា ។ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ ច
 អហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជាតប្បដ្ឋយា
 បដិសន្ធិក្ខណោ វតំ បដិច្ច សហេតុកា ខន្ធា មហា-
 ភូតេ បដិច្ច កជត្តារូបំ ។ សហេតុកញ្ច អហេតុកញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជាត-
 ប្បដ្ឋយា អរូបេ វិនិក្ខិច្ឆាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ
 ខន្ធា មោហញ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា ...
 បដិសន្ធិក្ខណោ សហេតុកំ ឯកំ ខន្ធា វត្ថុញ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា ... ។ សហេតុកញ្ច អហេតុ-
 កញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេ-
 ជាតប្បដ្ឋយា សហេតុកេ ខន្ធា ច មហាភូតេ ច បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ វិនិក្ខិច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ
 ខន្ធា ច មោហញ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ សហេ-
 តុកញ្ច អហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ ច
 អហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជាតប្បដ្ឋយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សេចក្តីពិស្តារ ក៏មានដរាបនោះដែរ ។ សហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវ
 អហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវមោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ
 ច្រឡំដោយឧទ្ធចៈ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ ពួកសហេតុកក្ខន្ធ អាស្រ័យ
 នូវវត្ថុ ។ សហេតុកធម៌ក្តី អហេតុកធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវអហេតុកធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ ពួក
 សហេតុកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ កងតារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហា-
 ក្ខត ។ សហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ និងអហេតុកធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងអរូប ខន្ធសា អា-
 ស្រ័យ នូវខន្ធទ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធចៈ និង
 មោហាៈ នូវខន្ធល ... ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ ខន្ធសា អាស្រ័យ នូវសហេ-
 តុកក្ខន្ធទ និងវត្ថុ នូវខន្ធល ... ។ អហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវសហេ-
 តុធម៌ និងអហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកសហេតុកក្ខន្ធ និងពួកមហាក្ខត ចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធចៈ និងមោហាៈ ។ សហេតុកធម៌ក្តី អហេតុកធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវ
 សហេតុកធម៌ និងអហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ

សហេតុកុកេ បដិច្ចវាហ

បដិសន្ធិក្ខណោ សហេតុកំ ឯកំ ខន្ធាត្មំ វត្ថុញ្ច
 បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ . . . សហេតុកេ ខន្ធទ្វេ
 ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច កដត្តារូបំ ។

[៥០] សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នបច្ឆាជាតប្បច្ចយា ។ . . . នអាសេរ-
 នប្បច្ចយា ។

[៥២] . . . នកម្មប្បច្ចយា សហេតុកេ ខន្ធទ្វេ
 បដិច្ច សហេតុកោ ចេតនា ។ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នកម្មប្បច្ចយា អហេតុ-
 កេ ខន្ធទ្វេ បដិច្ច អហេតុកោ ចេតនា ពាហិរំ . . . អា-
 ហារសមុដ្ឋានំ . . . ឧត្តសមុដ្ឋានំ . . . ។ អហេតុកំ
 ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នកម្មប្ប-
 ច្ចយោ វិចីកិច្ឆាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ បដិច្ច
 សម្បយុត្តកោ ចេតនា ។ សហេតុកញ្ច អហេតុ-
 កញ្ច ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 នកម្មប្បច្ចយោ វិចីកិច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ
 ខន្ធទ្វេ ច មោហញ្ច បដិច្ច សម្បយុត្តកោ ចេតនា ។

[៥៣] . . . នវិចារកប្បច្ចយា បដិសន្ធិ នត្ថំ ។

សហេតុកុក្កៈ បដិច្ចវារៈ

គឺ កងបដិសន្ធិកុណៈ ខន្ធភា អាស្រ័យ នូវសហេតុកុក្កន្ធ ១ និងវត្ថុ
នូវខន្ធធ ២ . . . កងតារាប អាស្រ័យ នូវពួកសហេតុកុក្កន្ធ និងពួក
មហាក្ខត ។

[៥១] សហេតុកុក្កធម៌ អាស្រ័យ នូវសហេតុកុក្កធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនបច្ចាជានប្បច្ច័យ ។ . . . ព្រោះនអាសវនប្បច្ច័យ ។

[៥២] . . . ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ សហេតុកុក្កចេតនា អា-
ស្រ័យ នូវពួកសហេតុកុក្កន្ធ ។ អហេតុកុក្កធម៌ អាស្រ័យ នូវអហេតុកុ-
ក្កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ អហេតុកុក្កចេតនា អា-
ស្រ័យ នូវពួកអហេតុកុក្កន្ធ ពាហិរៈ . . . អាហារសមុជ្ជាន . . .
ឧតុសមុជ្ជាន . . . ។ សហេតុកុក្កធម៌ អាស្រ័យ នូវអហេតុកុក្កធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ សម្បយុត្តកុក្កចេតនា អាស្រ័យ
នូវមោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយទុច្ចចៈ ។ សហេតុ-
កុក្កធម៌ អាស្រ័យ នូវសហេតុកុក្កធម៌ និងអហេតុកុក្កធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ គឺ សម្បយុត្តកុក្កចេតនា អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយទុច្ចចៈ និងមោហៈ ។

[៥៣] . . . ព្រោះនវិបាកប្បច្ច័យ គឺ បដិសន្ធិ មិនមានទេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទកប្បដ្ឋានំ

(៥៤) អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច អហេតុកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ នអាហារប្បដ្ឋយា ។ ... នវិញ្ញយប្បដ្ឋយា
នឈា នប្បដ្ឋយា នមគ្គប្បដ្ឋយា នសម្មយុត្តប្បដ្ឋយា ។

(៥៥) សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ នវិញ្ញយុត្តប្បដ្ឋយា អរូបេ សហេតុកំ ឯកំ
ខន្ធ ... ។ បេ ។ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច អហេតុកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នវិញ្ញយុត្តប្បដ្ឋយា អរូបេ វិចីកិត្តា-
សហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធេ បដិច្ច វិចីកិត្តា-
សហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ សហេ-
តុកំ ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ ច អហេតុកោ ច
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នវិញ្ញយុត្តប្បដ្ឋយា អរូបេ វិចីកិត្តា-
សហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ
ខន្ធា មោហោ ច ន្ធេ ខន្ធេ ... ។ អហេតុកំ
ធម្មំ បដិច្ច អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នវិញ្ញ
យុត្តប្បដ្ឋយា អរូបេ អហេតុកំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច
តយោ ខន្ធា ន្ធេ ខន្ធេ ... ។ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នវិញ្ញយុត្តប្បដ្ឋយា
អរូបេ វិចីកិត្តាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ
បដិច្ច សម្មយុត្តកោ ខន្ធា ។ សហេតុកកា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(៥៤) អហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវអហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនអាហារប្បដ្ឋយ ។ ... ព្រោះនឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ នឈានប្បដ្ឋយ
នមគ្គប្បដ្ឋយ និងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ ។

(៥៥) សហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងអរូប នូវសហេតុកក្ខន្ធ ១ ...
។ ប ។ អហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងអរូប មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយ
វិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
វិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ សហេតុកធម៌ក្តី អហេតុកធម៌ក្តី អា-
ស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ គឺ
ក្នុងអរូប ខន្ធភក្តី មោហាៈក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយ
វិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ នូវខន្ធ ២ ... ។ អហេតុកធម៌
អាស្រ័យ នូវអហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ
គឺ ក្នុងអរូប ខន្ធភក្តី អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... ។
សហេតុកធម៌ អាស្រ័យ នូវសហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនវិប្ប-
យុត្តប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងអរូប ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវមោ-
ហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ សហេតុកធម៌

សហេតុកុកេ បដិច្ចវិហ

អហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយា អរូបេ វិនិក្ខន្ធសហគតំ ឧទ្ធច្ឋស-
 ហគតំ ឯកំ ខន្ធឱញ្ច មោហាញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធធ្វេ . . . ។ . . . ធានត្ថិប្បដ្ឋយា ធាវិកតប្បដ្ឋយា ។

[៥៦] នហេតុយា ទ្វេ នអារម្មណេ ភីណិ នអ-
 ធិបតីយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភីណិ
 នអញ្ញមញ្ញេ ភីណិ នឧបនិស្សយេ ភីណិ នបុរេជាតេ
 នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសវនេ នវ នកម្មេ ចត្តារិ
 នវីតាកេ នវ នអាយាវេ ឯកំ នវុទ្ធិយេ ឯកំ
 នឈានេ ឯកំ នមត្តេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ ភីណិ
 នវិប្បយុត្តេ ធម្មំ ធានត្ថិយា ភីណិ ធាវិកតេ
 ភីណិ ។ ឯវំ កលោតត្ថំ ។

បច្ចុដ្ឋយំ និដ្ឋិតំ ។

[៥៧] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ភីណិ
 . . . នអធិបតីយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ

សហេតុកុក្កៈ បដិច្ចវារៈ

អាស្រ័យ នូវសហេតុកុក្កមិ និងសហេតុកុក្កមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ គឺ ក្នុងអរូប ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែល
ច្រឡំដោយវិចិត្រច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ និងមោហាៈ នូវខន្ធ ២ ... ។
... ព្រោះនោនត្ថប្បដ្ឋយ និងនោវិត្តប្បដ្ឋយ ។

[៥៦] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនការមណ្ឌប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរាប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអតាមតាប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសាសេវនប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦
ក្នុងនោនត្ថប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។
បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ បច្ចនីយៈ ។

[៥៧] ក្នុងនការមណ្ឌប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
... ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នសមនន្តរេ តីណំ នអញ្ញមញ្ញោ តីណំ នឧបនិស្សយេ
 តីណំ នបុរេជាតេ នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេវនេ
 នវ នកម្មេ តីណំ នវិចារកេ នវ នសម្បយុត្តេ តីណំ
 នវិប្បយុត្តេ តីណំ នោនត្ថយា តីណំ នោវិគតេ
 តីណំ ។ វេ វេ កណោតតំ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

(៥៨) នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ទ្វេ ... អ-
 នន្តរេ ទ្វេ សមនន្តរេ ទ្វេ សព្វត្ថ ទ្វេ វិចារកេ វេកំ
 អាហារេ ទ្វេ វេទ្ធ្ន្និយេ ទ្វេ ឈានេ ទ្វេ មក្កេ វេកំ
 សម្បយុត្តេ ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។ វេ វេ កណោតតំ ។

បច្ចនីយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

សហជាតវារោ បដិច្ចវារសទិសោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

កង្គនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កង្គនអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 កង្គនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កង្គនបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ កង្គនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ កង្គនអាសេវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ កង្គនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កង្គនវិបាកប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ កង្គនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កង្គនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ កង្គននោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កង្គននោវិតតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោមប្បច្ចន័យ ។

[៥៨] កង្គនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនរហត្ថប្បច្ច័យ ...

កង្គនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ កង្គនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ កង្គ
 បច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ២ កង្គនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 កង្គនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ កង្គនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ កង្គ
 ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ កង្គនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ កង្គនសម្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ កង្គនអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ បណ្ឌិត គប្បី
 រាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ បច្ចន័យានុលោម ។

សហជាតវារៈ ប្រវែងលក្ខន្តិកបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចុប្បន្ន

[៥៧] សហគមន៍ ធម្ម បច្ចុប្បន្ន សហគមន៍
 ធម្ម ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋាន សហគមន៍
 បដិច្ចសន្តិសុខ ។ អហេតុកំ ធម្ម បច្ចុប្បន្ន អហេតុ-
 កោ ... បដិច្ចសន្តិសុខយេវ ។ អហេតុកំ ធម្ម បច្ចុ-
 ប្បន្ន សហគមន៍ ធម្ម ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋាន វត្ថុ
 បច្ចុប្បន្ន សហគមន៍ ឧប្បា វិចិត្តិក្ខាសហគមន៍ ឧប្ប-
 សហគមន៍ មោហំ បច្ចុប្បន្ន សម្បយុត្តកោ ឧប្បា បដិ-
 សន្តិក្ខណោ វត្ថុ បច្ចុប្បន្ន សហគមន៍ ឧប្បា ។ អហេ-
 តុកំ ធម្ម បច្ចុប្បន្ន សហគមន៍ ឧ អហេតុកោ ឧ
 ធម្ម ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋាន វត្ថុ បច្ចុប្បន្ន សហគមន៍
 ឧប្បា មហាភូតេ បច្ចុប្បន្ន ចិត្តសម្បជ្ឈានំ រូបំ វិចិត្តិក្ខា-
 សហគមន៍ ឧប្បជ្ឈតិសហគមន៍ មោហំ បច្ចុប្បន្ន សម្បយុត្ត-
 កោ ឧប្បា ចិត្តសម្បជ្ឈានំ រូបំ បដិសន្តិក្ខណោ វត្ថុ
 ... ។ សហគមន៍ អហេតុកោ ធម្ម បច្ចុប្បន្ន
 សហគមន៍ ធម្ម ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋាន សហគមន៍
 ឧប្បា វត្ថុ បច្ចុប្បន្ន តាយោ ឧប្បា ឧ ឧប្បា ...

សហេតុកុក្កុរៈ បច្ចយវារៈ

បច្ចយវារៈ

(៥៧) សហេតុកុក្កុរៈ ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុកុក្កុរៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ មូល នៃសហេតុកុក្កុរៈ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ច-
 វារៈដែរ ។ អហេតុកុក្កុរៈ ពឹងផ្អែក នឹងអហេតុកុក្កុរៈ . . . គឺ (មូល
 នៃអហេតុកុក្កុរៈ) ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ សហេតុកុក្កុរៈ ពឹងផ្អែក
 នឹងអហេតុកុក្កុរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសហេតុ-
 កុក្កុរៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ពួកសម្បយុត្តកុក្កុរៈ ពឹងផ្អែក នឹងមោហៈ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចៈ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ក្នុងបដិសន្ធិកុណៈ ពួក
 សហេតុកុក្កុរៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ សហេតុកុក្កុរៈ អហេតុកុក្កុរៈ
 ក៏ ពឹងផ្អែក នឹងអហេតុកុក្កុរៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកសហេតុកុក្កុរៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានបុព្វ ពឹង
 ផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ពួកសម្បយុត្តកុក្កុរៈ ចិត្តសមុដ្ឋានបុព្វ ពឹង
 ផ្អែក នឹងមោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចៈ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ក្នុង
 បដិសន្ធិកុណៈ នឹងវត្ថុ . . . ។ សហេតុកុក្កុរៈ ពឹងផ្អែក នឹងស-
 ហេតុកុក្កុរៈផង នឹងអហេតុកុក្កុរៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុកុក្កុរៈ ១ ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វិចីកំច្ឆាសហគតំ ឧទ្ធច្ឆសហគតំ ឯកំ ខន្ធា
 មោហាញ្ច បច្ឆយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ...
 បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ សហេតុកញ្ច អហេតុកញ្ច
 ធម្មំ បច្ឆយា អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ច-
 យា សហេតុកេ ខន្ធធ្វេ ច មហាក្កតេ ច បច្ឆយា
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ វិចីកំច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ឆសហគតេ
 ខន្ធធ្វេ ច មោហាញ្ច បច្ឆយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ ... ។ សហេតុកញ្ច អហេតុកញ្ច ធម្មំ
 បច្ឆយា សហេតុកោ ច អហេតុកោ ច ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សហេតុកំ ឯកំ ខន្ធា វត្ថុញ្ច
 បច្ឆយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... សហេតុកេ ខន្ធធ្វេ
 ច មហាក្កតេ ច បច្ឆយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ វិចីកំច្ឆា-
 សហគតំ ឧទ្ធច្ឆសហគតំ ឯកំ ខន្ធា មោហាញ្ច
 បច្ឆយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ
 ... បដិសន្ធិក្ខណោ សហេតុកំ ឯកំ ខន្ធា វត្ថុញ្ច
 បច្ឆយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... សហេតុកេ
 ខន្ធធ្វេ ច មហាក្កតេ ច បច្ឆយា កតត្ថារូបំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈផង នឹងមោហៈផង នឹងខន្ធ ២ ... កងបដិសន្ធិកុណៈ ... ។
 អហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុកធម៌ផង នឹងអហេតុកធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកស.
 ហេតុកកន្លងផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងមោហៈផង កងបដិ-
 សន្ធិកុណៈ ... ។ សហេតុកធម៌ក្តី អហេតុកធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងស-
 ហេតុកធម៌ផង នឹងអហេតុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុកកន្លងផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកសហេតុកកន្លងផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ខន្ធ
 ៣ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈផង នឹងមោហៈផង នឹងខន្ធ ២ ... កងបដិសន្ធិកុណៈ
 ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុកកន្លងផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ...
 កងតារូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកសហេតុកកន្លងផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។

[៦០] សហេតុកំ ធម្មំ បច្ចយា សហេតុកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា សហេតុកំ ឯកំ
 ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។
 សហេតុកំ ធម្មំ បច្ចយា អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 អារម្មណប្បច្ចយា វិចិត្តិញ្ញាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ
 ខន្ធទ្វេ បច្ចយា វិចិត្តិញ្ញាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ
 មោហោ ។ សហេតុកំ ធម្មំ បច្ចយា សហេតុកោ
 ច អហេតុកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា
 វិចិត្តិញ្ញាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា
 តយោ ខន្ធា មោហោ ច ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... ។ អហេតុកំ
 ធម្មំ បច្ចយា អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណ-
 ប្បច្ចយា អហេតុកំ ឯកំ ខន្ធំ ... ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បច្ចយា ខន្ធា ចក្ខាយតនំ បច្ចយា
 ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ
 វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកោ ខន្ធា ។ អហេតុកំ ធម្មំ បច្ច-
 យា សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា
 វត្ថុំ បច្ចយា សហេតុកោ ខន្ធា វិចិត្តិញ្ញាសហគតំ
 ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ បច្ចយា សម្បយុត្តកោ ខន្ធា

សហេតុកុក្ករៈ បច្ចយវារៈ

(៦០) សហេតុកុក្ករៈ ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុកុក្ករៈ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះការម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ១ ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុកុក្ករៈ
កងបដិសន្ធិកុណៈ . . . ។ អហេតុកុក្ករៈ ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុ-
កុក្ករៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំ
ដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
ដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ សហេតុកុក្ករៈ អហេតុកុក្ករៈ
ក៏ ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុកុក្ករៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ៍ប្បច្ច័យ
គឺ ខន្ធ១ ក៏ មោហៈក៏ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ១ ដែលច្រឡំដោយ
វិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ នឹងខន្ធ២ . . . ។ អហេតុកុក្ករៈ ពឹងផ្អែក
នឹងសហេតុកុក្ករៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ នឹងសហេតុ-
កុក្ករៈ១ . . . នឹងខន្ធ២ . . . កងបដិសន្ធិកុណៈ ពួកខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹង
វត្ថុ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក
នឹងកាយយតនៈ ពួកសហេតុកុក្ករៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ សហេតុ-
កុក្ករៈ ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុកុក្ករៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ៍-
ប្បច្ច័យ គឺ ពួកសហេតុកុក្ករៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ពួកសម្បយតកកុក្ករៈ
ពឹងផ្អែក នឹងមោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។ អហេតុកំ ធម្មំ បច្ចយា
 សហេតុកោ ច អហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 អារម្មណប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា វិចីក្ខន្ធសហគតា
 ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធា មោហោ ច ។ សហេតុកក្ខ
 អហេតុកក្ខ ធម្មំ បច្ចយា សហេតុកោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា សហេតុកំ ឯកំ ខន្ធា
 វត្ថុក្ខ បច្ចយា តយោ ខន្ធា វិចីក្ខន្ធសហគតំ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតំ ឯកំ ខន្ធា មោហា បច្ចយា តយោ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។ សហេតុ
 កក្ខ អហេតុកក្ខ ធម្មំ បច្ចយា អហេតុកោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា វិចីក្ខន្ធសហគតេ ឧទ្ធច្ច
 សហគតេ ខន្ធា ច វត្ថុក្ខ បច្ចយា វិចីក្ខន្ធសហគតោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ សហេតុកក្ខ អហេតុ-
 កក្ខ ធម្មំ បច្ចយា សហេតុកោ ច អហេតុកោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា វិចីក្ខន្ធសហគតំ
 ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ ខន្ធា វត្ថុក្ខ បច្ចយា តយោ
 ខន្ធា មោហោ ច ទ្វេ ខន្ធា បច្ចយា ទ្វេ ខន្ធា
 មោហោ ច ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

កងបដិសន្ធិកុណៈ . . . ។ សហេតុកធម៌ក្តី អហេតុកធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក
នឹងអហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូលាប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ
ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹង
វត្ថុ ។ សហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុកធម៌ផង នឹងអហេតុកធម៌ផង
ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូលាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ពឹងផ្អែក នឹងស-
ហេតុកក្នុងខផង នឹងវត្ថុផង ខន្ធ ពា ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ដែលច្រឡំ
ដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំ ដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងមោហៈផង នឹងខន្ធ ២ . . .

កងបដិសន្ធិកុណៈ . . . ។ អហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុក-
ធម៌ផង នឹងអហេតុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូលាប្បច្ច័យ គឺ
មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹង
ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។
សហេតុកធម៌ក្តី អហេតុកធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុកធម៌ផង នឹងអហេ-
តុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូលាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ពា ក្តី មោហៈ
ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
ផង នឹងវត្ថុផង ខន្ធ ២ ក្តី មោហៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ២ ។

សហេតុកុក្កេ បច្ចយវាហ

[៦០] សហេតុកំ ធម្មំ បច្ចយា សហេតុកោ
ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ អធិបតិប្បច្ចយា អធិបតិយា នវ
បញ្ញា បវត្ថេយេវ ។

[៦២] សហេតុកំ ធម្មំ បច្ចយា សហេតុកោ ធម្មា
ឧប្បជ្ឈតិ អនន្តរប្បច្ចយា ។ . . . សអនន្តរប្បច្ចយា ។

[៦៣] . . . សហជាតប្បច្ចយា តីណិ បដិច្ចវាវ-
សទិសា ។ អហេតុកំ ធម្មំ បច្ចយា អហេតុកោ
ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ សហជាតប្បច្ចយា អហេតុកំ ឯកំ
ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ ទ្វេ
ខន្ធទ្វេ . . . បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា ចក្ខាយតនំ
បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា កាយ-
វិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកោ ខន្ធា ។ អហេតុកំ
ធម្មំ បច្ចយា សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ សហ-
ជាតប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា សហេតុកោ ខន្ធា វិចិត្តិញ្ញា-
សហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ បច្ចយា សម្បយុត្ត-
កា ខន្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។ អហេតុកំ ធម្មំ
បច្ចយា សហេតុកោ ច អហេតុកោ ច ធម្មា
ឧប្បជ្ឈតិ សហជាតប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា សហេតុ-
កោ ខន្ធា មហាក្កតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ

សហេតុកុកុរៈ បច្ចយវារៈ

[៦១] សហេតុកុកុរិ ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុកុកុរិ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ ប្រសាទាំង ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ តែង
ប្រព្រឹត្តទៅដដែល ។

[៦២] សហេតុកុកុរិ ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុកុកុរិ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះអនន្តរប្បច្ច័យ ។ . . . ព្រោះសមនន្តរប្បច្ច័យ ។

[៦៣] . . . ព្រោះសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ប្រហែល
គ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ អហេតុកុកុរិ ពឹងផ្អែក នឹងអហេតុកុកុរិ ទើប
កើតឡើង ព្រោះសហជាតប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានបូក
ពឹងផ្អែក នឹងអហេតុកុកុន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ . . . តាំងពីបដិសន្ធិ ដកបដល់
ពួកអសព្វាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ
ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ ពួកអហេតុកុកុន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។
សហេតុកុកុរិ ពឹងផ្អែក នឹងអហេតុកុកុរិ ទើបកើតឡើង ព្រោះសហ-
ជាតប្បច្ច័យ ពួកសហេតុកុកុន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ពួកសម្បយតកុកុន្ធ
ពឹងផ្អែក នឹងមោហៈ ដែលច្រឡំដោយចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ក្នុង
បដិសន្ធិទូណៈ . . . ។ សហេតុកុកុរិក្តី អហេតុកុកុរិក្តី ពឹងផ្អែក នឹង
អហេតុកុកុរិ ទើបកើតឡើង ព្រោះសហជាតប្បច្ច័យ គឺ ពួកសហេតុ-
កុកុន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានបូក ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

វិចីកិញ្ញាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ បច្ចយា
សម្បយុត្តកា ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ បដិសន្ធិក្ខ-
ណោ វត្ថុំ ... ។ សហេតុកញ អហេតុកញ ធម្មំ
បច្ចយា សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ សហជាតប្បច្ច-
យា សហេតុកំ ឯកំ ខន្ធន្ធ វត្ថុញ បច្ចយា តយោ
ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ ... វិចីកិញ្ញាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហ-
គតំ ឯកំ ខន្ធន្ធ មោហញ បច្ចយា តយោ ខន្ធ
ទ្វេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ សហេតុកញ
អហេតុកញ ធម្មំ បច្ចយា អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
សហជាតប្បច្ចយា សហេតុកេ ខន្ធ ច មហាភូតេ
ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ វិចីកិញ្ញាសហគតេ
ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ ច មោហញ បច្ចយា ចិត្ត-
សមុដ្ឋានំ រូបំ វិចីកិញ្ញាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ
ខន្ធ ច វត្ថុញ បច្ចយា វិចីកិញ្ញាសហគតោ ឧទ្ធច្ច-
សហគតោ មោហោ ។ សហេតុកញ អហេតុកញ
ធម្មំ បច្ចយា សហេតុកោ ច អហេតុកោ ច
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ សហជាតប្បច្ចយា សហេតុកំ ឯកំ
ខន្ធន្ធ វត្ថុញ បច្ចយា តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ ...

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្កី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្កី ពឹងផ្អែក នឹងមោហាៈ ដែលច្រ-
 ឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ក្នុងបដិសន្ធិកុណៈ នឹងវត្ថុ ... ។
 សហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុកធម៌ផង នឹងអហេតុកធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះសហជាតប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុ-
 កក្កន១ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ២ ... ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ១
 ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងមោហាៈផង នឹង
 ខន្ធ២ ... ក្នុងបដិសន្ធិកុណៈ ... ។ អហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹង
 សហេតុកធម៌ផង នឹងអហេតុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះសហជា-
 តប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកសហេតុកក្កនផង នឹង
 ពួកមហាក្កតផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងមោហាៈផង មោហាៈ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំ ដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។
 សហេតុកធម៌ក្កី អហេតុកធម៌ក្កី ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុកធម៌ផង នឹង
 អហេតុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះសហជាតប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ
 ៣ ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុកក្កន១ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ២ ...

សហគុកុកេ បច្ចយាវោ

សហគុកេ ខន្ធ ច មហាភូតេ ច បច្ចយា ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ រូបំ វិចីក្ខ័យាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ
 ខន្ធឣា វត្ថុឡា បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធ ...
 សហគុកេ ខន្ធ ច មហាភូតេ ច បច្ចយា ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ រូបំ វិចីក្ខ័យាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ
 ខន្ធឣា មោហឡា បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នឡា រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... វិចីក្ខ័យាសហគតំ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតំ ឯកំ ខន្ធឣា វត្ថុឡា បច្ចយា តយោ ខន្ធា
 មោហោ ច ទ្វេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិក្កុលោ សហគុកំ
 ឯកំ ខន្ធឣា វត្ថុឡា បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធ
 ... សហគុកេ ខន្ធ ច មហាភូតេ ច បច្ចយា
 កដត្តារូបំ ។

[៦៤] សហគុកំ ធម្មំ បច្ចយា សហគុកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អញ្ញាមញ្ញាប្បច្ចយា ។ សន្ធិតំ ។ ...
 អវិគតប្បច្ចយា ។

[៦៥] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិបតីយា
 នវ សព្វត្ថេ នវ អវិគតេ នវ ។ ឯវំ កណោតតំ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិកំ ។

សហេតុកុក្កៈ បច្ចយវារៈ

ចិត្តសមុជានុប ពឹងផ្អែក នឹងពួកសហេតុកក្កនផង នឹងពួកមហាក្កតផង
 ខន្ធទា ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិក្ខា ច្រឡំដោយ
 ទុទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុជានុប ពឹងផ្អែក នឹងពួក
 សហេតុកក្កនផង នឹងពួកមហាក្កតផង ខន្ធទា ក្តី ចិត្តសមុជានុបក្តី ពឹង
 ផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិក្ខា ច្រឡំដោយទុទ្ធច្ចៈផង នឹង
 មោហៈផង នឹងខន្ធ ២ ... ខន្ធទា ក្តី មោហៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១
 ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិក្ខា ច្រឡំដោយទុទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២
 ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធទា ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុកក្កន ១ ផង
 នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងភាវូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកសហេតុកក្កន
 ផង នឹងពួកមហាក្កតផង ។

[៦៤] សហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុកធម៌ រើបកើត
 ឡើង ព្រោះអតាមពាប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រញា ។ ... ព្រោះអវិគ-
 តប្បច្ច័យ ។

[៦៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ
 តែមានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់
 យ៉ាងនេះចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បជ្ឈានំ

[៦៦] សហេតុកំ ធម្មំ បច្ចយា អហេតុកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចីក៏ច្ឆាសហគតេ
 ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធេ បច្ចយា វិចីក៏ច្ឆាសហគតោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ អហេតុកំ ធម្មំ បច្ចយា
 អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុ
 កំ ឯកំ ខន្ធំ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ . . . យាវ អសញ្ញា
 សត្តា ចក្ខាយតនំ បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយ-
 តនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា
 ខន្ធោ មោហោ ច ។ សហេតុកត្តា អហេតុកត្តា
 ធម្មំ បច្ចយា អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុ-
 ប្បច្ចយា វិចីក៏ច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធេ ច
 វត្ថុត្តា បច្ចយា វិចីក៏ច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ
 មោហោ ។ សន្និទ្ធីត្ថំ ។

[៦៧] នហេតុយា ភីណិ នអារម្មណោ ភីណិ នអ-
 ធិបតីយោ នវ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភីណិ
 នអញ្ញាមញ្ញោ ភីណិ ននិស្សយេ ភីណិ នឧបនិស្សយេ
 ភីណិ នបុរេជាតេ នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសវនេ
 នវ នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ នវ នអាហារេ ឯកំ

អភិធម្មបិដក អនុណោមទុកប្បដ្ឋាន

[៦៦] អហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយ
 ទទួច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយ
 ទទួច្ចៈ ។ អហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ នឹងអហេតុកកន្ធ១ ... ក្នុងបដិសន្ធិកុណាៈ ... ដរាបដល់
 ពួកអសព្វាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ
 ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ ពួកអហេតុកកន្ធ២ មោហាៈក្តី ពឹងផ្អែក
 នឹងវត្ថុ ។ អហេតុកធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសហេតុកធម៌ផង នឹងអហេតុក-
 ធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហាៈ ដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយទទួច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយទទួច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីប្រញញ ។

[៦៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនអពាមពាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ៣ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ៧ ក្នុងនអាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ១

សមោគ្គកុក្ខេ បច្ចយវារោ

នស្រ្ទិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមក្កេ ឯកំ
នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ន បោនត្ថយា
ភីណិ បោនត្ថេ ភីណិ ។ ឯវំ កណោតត្ថំ ។

បច្ចសីយំ និដ្ឋិតំ ។

[៦៨] បោតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ ភីណិ ...
នអធិបតិយា នវំ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភីណិ
នអញ្ញាមញ្ញេ ភីណិ នឧបនិស្សយេ ភីណិ នបុរេ-
ជាតេ នវំ នបច្ឆាជាតេ នវំ នអាសេវនេ នវំ នកម្មេ
ភីណិ នវិចារកេ នវំ នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ
ភីណិ បោនត្ថយា ភីណិ បោនត្ថេ ភីណិ ។ ឯវំ
កណោតត្ថំ ។

អនុលោមប្បច្ចសីយំ និដ្ឋិតំ ។

[៦៩] នបោតុប្បច្ចយា អារម្មណេ ភីណិ
... អនន្តរេ ភីណិ ។ សង្ខតំ ។ ...

សហេតុកុក្កៈ បច្ច័យវារៈ

ក្នុងន័យប្បដ្ឋាន មានវារៈ ១ ក្នុងន័យប្បដ្ឋាន មានវារៈ ១
 ក្នុងន័យមគ្គប្បដ្ឋាន មានវារៈ ១ ក្នុងន័យសម្បយុត្តប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនត្ថប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នោវិត្តប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ បច្ច័យវារៈ ។

[៦៨] ក្នុងន័យអារម្មណប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាន
 . . . ក្នុងន័យអធិបតិប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៧ ក្នុងន័យអនន្តប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣
 ក្នុងន័យសមនន្តប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ក្នុងន័យអពាមពាបប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣
 ក្នុងន័យឧបនិស្សយប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ក្នុងន័យបុរេជាតប្បដ្ឋាន មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងន័យបច្ចុប្បន្នជាតប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៧ ក្នុងន័យអាសេវនប្បដ្ឋាន មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងន័យកម្មប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ក្នុងន័យវិបាកប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៧
 ក្នុងន័យសម្បយុត្តប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ក្នុងន័យវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣
 ក្នុងនោនត្ថប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ។
 បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោមប្បដ្ឋានវារៈ ។

[៦៩] ក្នុងន័យអារម្មណប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាន
 . . . ក្នុងន័យអនន្តប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៣ ។ សេចក្តីចម្រើន ។ . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

មក្កេ ភីណំ សម្បយុត្តេ ភីណំ អវិគតេ ភីណំ ។
 ឯវំ គណោតតំ ។

បច្ចនីយានុហោមំ និដ្ឋិតំ ។

និស្សយវារោ បច្ចយេវាសទិសោ ។

សំសជ្ឈវារោ

[៧០] សហេតុកំ ធម្មំ សំសជ្ឈោ សហេតុកោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សហេតុកំ ឯកំ ខន្ធ
 សំសជ្ឈា តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិក្ខណោ
 ... ។ អហេតុកំ ធម្មំ សំសជ្ឈោ សហេតុកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា វិចីក្ខាសហគតំ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតំ មោហំ សំសជ្ឈា វិចីក្ខាសហគតា ឧទ្ធច្ច-
 សហគតា ខន្ធ ។ សហេតុកក្ខណូ អហេតុកក្ខណូ ធម្មំ
 សំសជ្ឈោ សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 វិចីក្ខាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ ខន្ធក្ខណូ
 មោហក្ខណូ សំសជ្ឈា តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ ... ។

[៧១] សហេតុកំ ធម្មំ សំសជ្ឈោ សហេតុកោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា សហេតុកំ ឯកំ ខន្ធ សំ-
 សជ្ឈា តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

កងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កង
អវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ បច្ចនីយានុលោម ។

និស្សយវារៈ ប្រហែលគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

សំសង្ខារៈ

(៧០) សហេតុកធម៌ ច្រឡំកច្រឡំ នឹងសហេតុកធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំកច្រឡំ នឹង
សហេតុកកន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ . . . កងបដិសន្ធិកុណៈ . . . ។
សហេតុកធម៌ ច្រឡំកច្រឡំ នឹងអសហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
ច្រឡំកច្រឡំ នឹងមោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិក្ខា ច្រឡំដោយ
ឧទ្ធច្ចៈ ។ សហេតុកធម៌ ច្រឡំកច្រឡំ នឹងសហេតុកធម៌ផង និង
អសហេតុកធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រ-
ឡំកច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង
នឹងមោហៈផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។

(៧១) សហេតុកធម៌ ច្រឡំកច្រឡំ នឹងសហេតុកធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំកច្រឡំ នឹង
សហេតុកកន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ . . . កងបដិសន្ធិកុណៈ . . . ។

សហេតុកុក្កេ សំសដ្ឋាន

សហេតុកុក្កេ ធម្មំ សំសដ្ឋាន អហេតុកោ ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា វិចិត្តិញ្ញាសហគតេ
 ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធេ សំសដ្ឋាន វិចិត្តិញ្ញាសហគតោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ សហេតុកុក្កេ ធម្មំ សំ-
 សដ្ឋាន សហេតុកោ ច អហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 អារម្មណប្បច្ចយា វិចិត្តិញ្ញាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ
 ឯកំ ខន្ធំ សំសដ្ឋាន តយោ ខន្ធា មោហោ ច ន្ទេ
 ខន្ទេ ... ។ អហេតុកុក្កេ ធម្មំ សំសដ្ឋាន អហេតុកោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា អហេតុកុក្កេ ឯកំ
 ខន្ធំ សំសដ្ឋាន តយោ ខន្ធា ន្ទេ ខន្ទេ ... បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ ... ។ អហេតុកុក្កេ ធម្មំ សំសដ្ឋាន សហេតុកោ
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា វិចិត្តិញ្ញាសហគតំ
 ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ សំសដ្ឋាន វិចិត្តិញ្ញាសហគតា
 ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធា ។ សហេតុកុក្កេ អហេតុកុក្កេ
 ធម្មំ សំសដ្ឋាន សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ អារម្ម-
 ណប្បច្ចយា វិចិត្តិញ្ញាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ
 ខន្ធា មោហា ។ សំសដ្ឋាន តយោ ខន្ធា ន្ទេ
 ខន្ទេ ... ។

សហេតុកុក្កៈ សំសង្ខារៈ

អហេតុកុក្កមិ ច្រឡកច្រឡំ នឹងសហេតុកុក្កមិ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះការមូលាប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំ
 ដោយទុច្ចៈ ច្រឡកច្រឡំ នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា
 ច្រឡំដោយឧច្ចៈ ។ សហេតុកុក្កមិក្កំ អហេតុកុក្កមិក្កំ ច្រឡក
 ច្រឡំ នឹងសហេតុកុក្កមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូលាប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ៣ ក្កំ មោហៈក្កំ ច្រឡកច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយ
 វិចិក្ខា ច្រឡំដោយទុច្ចៈ នឹងខន្ធ ២ . . . ។ អហេតុកុក្កមិ ច្រ-
 ឡកច្រឡំ នឹងអហេតុកុក្កមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូលាប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡកច្រឡំ នឹងអហេតុកុក្កន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ . . .
 កងបដិសន្ធិទូណៈ . . . ។ សហេតុកុក្កមិ ច្រឡកច្រឡំ នឹង
 អហេតុកុក្កមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះការមូលាប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយទុច្ចៈ ច្រឡកច្រឡំ នឹងមោ-
 ហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧច្ចៈ ។ សហេតុកុក្កមិ
 ច្រឡកច្រឡំ នឹងសហេតុកុក្កមិផង នឹងអហេតុកុក្កមិផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះការមូលាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡកច្រឡំ នឹងខន្ធ ១
 ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយទុច្ចៈផង នឹងមោហៈផង
 នឹងខន្ធ ២ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៧២] សហេតុកំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ សហេតុកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អធិបតិប្បច្ចយា សហេតុកំ ឯកំ
ខន្ធិ សំសដ្ឋា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... ។

[៧៣] សហេតុកំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ សហេតុកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អនន្តរប្បច្ចយា ។ ... សមនន្តរប្បច្ច-
យា សហជាតប្បច្ចយា ។ សង្ខតំ ។

[៧៤] ... វិចាកប្បច្ចយា វិចាកំ សហេតុកំ
ឯកំ ខន្ធិ ... ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។
អហេតុកំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ អហេតុកោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ វិចាកប្បច្ចយា វិចាកំ អហេតុកំ ឯកំ ខន្ធិ
សំសដ្ឋា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... បដិសន្ធិក្ខ-
ណោ ... ។ ... ឈានប្បច្ចយា ។ សង្ខតំ ។ ...
អវិគតប្បច្ចយា ។

[៧៥] ហេតុយា ភីណិ អាម្មណោ ធន អធិប-
តិយា ឯកំ អនន្តរេ ធន សមនន្តរេ ធន សហជាតេ
ធន អញ្ចមញ្ចេ ធន ជិស្សយេ ធន ឧបជិស្សយេ ធន
បុរេជាត ធន ។ សង្ខតំ ។ វិចាកេ ទ្វេ អាហារេ ធន

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(៧២) សហេតុកធម៌ ច្រឡំកច្រឡំ នឹងសហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ៣ ច្រឡំកច្រឡំ នឹង សហេតុកក្នុង១ នឹងខន្ធ២ ... ។

(៧៣) សហេតុកធម៌ ច្រឡំកច្រឡំ នឹងសហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអនន្តរប្បច្ច័យ ។ . . . ព្រោះសមនន្តរប្បច្ច័យ នឹងសហជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

(៧៤) . . . ព្រោះវិបាកប្បច្ច័យ គឺ នឹងសហេតុកក្នុង១ ជាវិបាក . . . នឹងខន្ធ២ . . . ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ . . . ។ អហេតុកធម៌ ច្រឡំកច្រឡំ នឹងអហេតុកធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះវិបាកប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ៣ ច្រឡំកច្រឡំ នឹងអហេតុកក្នុង១ ជាវិបាក នឹងខន្ធ២ . . . ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ . . . ។ . . . ព្រោះឈានប្បច្ច័យ ។ សេចក្តី បំប្រញ ។ . . . ព្រោះអវិតតប្បច្ច័យ ។

(៧៥) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ មាន វារៈ៦ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ៦ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ៦ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ៦ ក្នុង អពាមពាបប្បច្ច័យ មានវារៈ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ៦ ក្នុងឧប- និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ៦ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ៦ ។ សេចក្តី បំប្រញ ។ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ២ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ៦

សហេតុកុរេ សំសង្ខារោ

ឥន្ទ្រិយេ ឆ ឈានេ ឆ មគ្គេ បញ្ច អវិភតេ ឆ ។

ឯវំ កណោតតំ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

(៧៦) សហេតុកំ ឆម្ពំ សំសង្ខោ អហេតុកោ
ឆម្ពោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចីកិច្ចាសហគតេ
ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធេ សំសង្ខោ វិចីកិច្ចាសហគតោ
ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ អហេតុកំ ឆម្ពំ សំសង្ខោ
អហេតុកោ ឆម្ពោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេ
តុកំ ឯកំ ខន្ធំ សំសង្ខោ ត យា ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធេ
... បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ សង្ខតំ ។

(៧៧) នហេតុយា ទ្វេ នអធិបតិយា ឆ នបុរេ-
ដាតេ ឆ នបច្ឆាដាតេ ឆ នអាសេវនេ ឆ នកម្មេ
ចត្តារិ នវិហាកេ ឆ នឈានេ ឯកំ នមគ្គេ ឯកំ
នវិប្បយុត្តេ ឆ ។ ឯវំ កណោតតំ ។

បក្ខវិយំ និដ្ឋិតំ ។

សហេតុកុក្កៈ សំសង្ការៈ

ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុង
មគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៥ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។ បណ្ឌិត
គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោម ។

(៧៦) អហេតុកធម៌ ច្រឡំកច្រឡំ នឹងសហេតុកធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា
ច្រឡំដោយទុច្ចៈ ច្រឡំកច្រឡំ នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា
ច្រឡំដោយទុច្ចៈ ។ អហេតុកធម៌ ច្រឡំកច្រឡំ នឹងអហេតុ-
កធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធភា ច្រឡំក
ច្រឡំ នឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ... ក្នុងបដិសន្ធិកុណៈ ... ។
សេចក្តីបំប្រញា ។

(៧៧) ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនបច្ចុប្បជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៦ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦
ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។
បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ បច្ច្រន្តិយៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៧៨] ហេតុប្បច្ចយោ នអនិបតិយោ តីណី ...
 នបុរេជាតេ តីណី នបន្តាជាតេ តីណី នអាសេ-
 វនេ តីណី នកម្មេ តីណី នវិចារកេ តីណី
 នវិប្បយុត្តេ តីណី ។

អនុលោមប្បដ្ឋានីយំ និដ្ឋិតំ ។

[៧៩] នហេតុប្បច្ចយោ អារម្មណេ ទ្វេ ...
 អនន្តរេ ទ្វេ ។ សង្ខតំ ។ ... កម្មេ ទ្វេ វិចារកេ
 ឯកំ អាហារេ ទ្វេ មគ្គេ ឯកំ អវិគតេ ទ្វេ ។
 ឯវំ គណេតតំ ។

បច្ចនីយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

សម្បយុត្តវារោ សំសជ្ជវារសទិសោ ។

បញ្ញាវិវា

[៨០] សហេតុកោ ធម្មោ សហេតុកស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហេតុកោ ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសង្ខត្តកុលោ ... ។ សហេតុកោ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៧៨] ក្នុងនអធិបត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ...
 ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនអាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 ចប់ អនុលោមប្បដ្ឋានិយៈ ។

[៧៩] ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ...
 ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារ-
 ាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ។ ចណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។
 ចប់ បច្ចនីយានុលោម ។

សម្បយុត្តវារៈ ប្រហែលគ្នានឹងសំសង្ករវារៈដែរ ។

បញ្ញាវារៈ

[៨០] សហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ ដោយហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសហេតុកហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងបដិសន្ធិកណៈ ... ។ សហេតុកធម៌

សហគុក្កទុកេ បញ្ញាវិហ

អហេតុកកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហេតុកា ហេតុ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ហេតុប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ សហេតុកោ
 ធម្មោ សហេតុកកស្ស ច អហេតុកកស្ស ច ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហេតុកា ហេតុ សម្ម
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ហេតុប្ប-
 ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ អហេតុកោ
 ធម្មោ អហេតុកកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ វិចីក្ខាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 អហេតុកោ ធម្មោ សហេតុកកស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ វិចីក្ខាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ
 មោហោ សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ អហេតុកោ ធម្មោ សហេតុកកស្ស ច
 អហេតុកកស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 វិចីក្ខាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ
 សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

សហេតុកុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកុក្កមិ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសហេតុក-
ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងបដិ-
សន្ធិកុណៈ . . . ។ សហេតុកុក្កមិ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកុក្កមិផង
នៃអហេតុកុក្កមិផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសហេតុកហេតុ ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ
ក្នុងបដិសន្ធិកុណៈ . . . ។ អហេតុកុក្កមិ ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកុក្កមិ
ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំ
ដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
អហេតុកុក្កមិ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកុក្កមិ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកសម្បយុត្តកក្កន ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អហេតុកុក្កមិ ជាបច្ច័យ
នៃសហេតុកុក្កមិផង នៃអហេតុកុក្កមិផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ
ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
យុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៨០] សហេតុកោ ធម្មោ សហេតុកស្ស ធម្មស្ស
 អាម្ពុណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នាមំ ធនា សីលំ ...
 ឧបាសថកម្មំ ... តំ បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ សុចីណានិ
 បច្ចវេក្ខតិ ឈាធា វុដ្ឋហិត្វា ឈាមំ បច្ចវេក្ខតិ
 អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ បច្ចវេក្ខតិ ដលំ បច្ចវេក្ខតិ
 បហីនេ តិលេសេ ... វិក្ខម្ពិតេ តិលេសេ ... បុព្វេ
 ... សហេតុកេ ខន្ធេ អនិច្ចតោ ... ទោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ឈតិ កុសលាកុសលេ និរុទ្ធេ សហេតុកោ វិចា-
 កោ តទាម្ពុណាតា ឧប្បជ្ឈតិ ចេតោបរិយញ្ញាលោន
 សហេតុកនិក្ខសមន្តិស្ស ចិត្តំ ជានន្តិ អាតាសានញ្ញា-
 យតនំ វិញ្ញាណញ្ញាយតនស្ស អាតិញ្ញាយតនំ លេ-
 សញ្ញាធាសញ្ញាយតនស្ស សហេតុកោ ខន្ធោ ឥន្ទ្រិ-
 ធនាណស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសា-
 នុស្សតិញ្ញាណស្ស យថាកម្មបកញ្ញាណស្ស អនាគតំ-
 សញ្ញាណស្ស អាម្ពុណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហេ-
 តុកេ ខន្ធេ អាម្ពុ សហេតុកោ ខន្ធោ ឧប្បជ្ឈតិ ។
 សហេតុកោ ធម្មោ អហេតុកស្ស ធម្មស្ស អាម្ពុ-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហេតុកេ ខន្ធេ អនិច្ចតោ
 ... ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ កុសលាកុសលេ និរុទ្ធេ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(៨១) សហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ ដោយការម្ស-
 ណាប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យទាន . . សីល . . . ឧបោសថកម្ម . . .
 ពិចារណា នូវកុសលនោះ ពិចារណា នូវកុសលទាំងឡាយ ដែល
 ធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ចេញអំពីឈាន ពិចារណា នូវឈាន
 ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ហើយពិចារណា នូវមគ្គ ពិចារណា នូវ
 ផល នូវពួកកិលេស ដែលលះចង់ហើយ . . . នូវពួកកិលេស ដែល
 សង្កត់សង្កិនហើយ . . . ក្នុងកាលមុន . . . នូវពួកសហេតុកក្ខន្ធ ថា
 មិនឡើង . . . ទោមនស្ស កើតឡើង កាលកុសលនិងអកុសល រលត់
 ហើយ សហេតុកវិបាក ក៏កើតឡើង ព្រោះកុសលនិងអកុសលនោះជា
 ការម្សណ៍ ពួកព្រះអរិយៈ ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គល អ្នកប្រកបដោយ
 សហេតុកចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជា
 បច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ពួកសហេតុកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃឥន្ទ្រិធាញ្ញា
 ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបតញ្ញាណ
 និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយការម្សណ៍ប្បច្ច័យ ពួកសហេតុកក្ខន្ធ ប្រារព្ធ
 នូវពួកសហេតុកក្ខន្ធ ទើបកើតឡើង ។ សហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 សហេតុកធម៌ ដោយការម្សណ៍ប្បច្ច័យ គឺ នូវពួកសហេតុកក្ខន្ធ ថាមិនឡើង
 . . . ទោមនស្ស កើតឡើង កាលកុសលនិងអកុសល រលត់ហើយ

សហេតុកុកេ បញ្ញាវិហា

អហេតុកោ វិចារកោ តទារម្មណតា ឧប្បជ្ឈនំ សហេ-
 តុកេ ខន្ធ អារត្ត អហេតុកោ ខន្ធ ច មោហោ ច
 ឧប្បជ្ឈនំ ។ សហេតុកោ ធម្មោ សហេតុកស្ស ច
 អហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហេតុកេ ខន្ធ អារត្ត វិចិត្តាសហគតា ឧទ្ធច្ច-
 សហគតា ខន្ធ ច មោហោ ច ឧប្បជ្ឈនំ ។ អហេតុ-
 កោ ធម្មោ អហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ និព្វានំ អារជ្ជនាយ អារម្មណប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ចក្កំ ... វត្ថុំ ... អហេតុកេ ខន្ធ
 ច មោហញ អនិច្ចតោ ... ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈនំ
 កុសលាកុសលេ និរុទ្ធេ អហេតុកោ វិចារកោ
 តទារម្មណតា ឧប្បជ្ឈនំ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស
 ដោជ្ឈនាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស អហេតុកេ ខន្ធ
 ច មោហញ អារត្ត អហេតុកោ ខន្ធ ច មោហោ
 ច ឧប្បជ្ឈនំ ។ អហេតុកោ ធម្មោ សហេតុកស្ស
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា
 និព្វានំ បច្ចវេក្ខនំ និព្វានំ តោត្រកុស្ស វេទានស្ស
 អត្តស្ស ផលស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ

សហគុកុកៈ បញ្ញាវារៈ

អហេតុកវិបាក ក៏កើតឡើង ព្រោះកុសលនិងអកុសលនោះជាអារម្មណ៍
 ពួកអហេតុកក្នុងក្តី មោហៈក្តី ប្រាជ្ញា នូវពួកសហគុកក្នុង ទើបកើតឡើង ។
 សហគុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសហគុកធម៌ផង នៃអហេតុកធម៌ផង ដោយ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្នៃ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្នៈ
 ក្តី មោហៈក្តី ប្រាជ្ញា នូវពួកសហគុកក្នុង ទើបកើតឡើង ។ អហេ-
 តុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ និព្វាន
 ជាបច្ច័យ នៃអារជ្ជនៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ...
 នូវពួកអហេតុកក្នុងផង នូវមោហៈផង ជាមិនទៀង ... ទោមនស្ស កើត
 ឡើង កាលកុសលនិងអកុសល រលត់ហើយ អហេតុកវិបាក ក៏កើត
 ឡើង ព្រោះកុសលនិងអកុសលនោះជាអារម្មណ៍ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ពួកអហេ-
 តុកក្នុងក្តី មោហៈក្តី ប្រាជ្ញា នូវពួកអហេតុកក្នុងផង នូវមោហៈផង ទើប
 កើតឡើង ។ អហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសហគុកធម៌ ដោយអា-
 រម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន
 ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អរិយា អហេតុកេ បហំនេ កីលេសេ បច្ចុវេក្ខន្តិ
 បុព្វេ ... ចក្កំ ... វត្ថុំ ... អហេតុកេ ខន្ធ
 ច មោហំ ច អនិច្ចតោ ... នោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ
 កុសលាកុសលេ និរុទ្ធេ សហេតុកោ វិបាកោ
 តទារម្មណតា ឧប្បជ្ឈតិ ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សន្តិ
 ទិព្វាយ សោតទានុយា សន្នំ សុណន្តិ ចេតោបរិ-
 យញ្ញោនោ អហេតុកេចិត្តសមន្តិស្សំ ចិត្តំ ជានន្តិ
 អហេតុកោ ខន្ធា វិនិច្ឆយន្តោនាស្ស ចេតោបរិយញ្ញោ-
 នាស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញោនាស្ស យថាកម្មប-
 កញ្ញោនាស្ស អនាគតំសញ្ញោនាស្ស អារម្មណប្បច្ច-
 យេន បច្ចុយោ អហេតុកេ ខន្ធ ច មោហញ្ច អារត្ត
 សហេតុកោ ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ អហេតុកោ ធម្មា
 សហេតុកស្ស ច អហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ចក្កំ អារត្ត វិចិត្តិច្ឆាសហគតា
 ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធា ច មោហោ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ សោតំ
 ... វត្ថុំ ... អហេតុកេ ខន្ធ ច មោហញ្ច អារត្ត
 វិចិត្តិច្ឆាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធា ច មោហោ
 ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហេតុកោ ច អហេតុកោ ច ធម្មា
 សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចុយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកព្រះអរិយៈ ធិបារណា នូវពួកអហេតុកក្កិលេស ដែលលះបង់ហើយ
 ក្នុងកាលមុន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . នូវពួកអហេតុកក្កន្ធផង្គ
 នូវមោហៈផង ថាមិនឡើង . . . ទោមនស្ស កើតឡើង កាល
 កុសលនិងអកុសល រលត់ហើយ សហេតុកវិបាក ក៏កើតឡើង ព្រោះ
 កុសលនិងអកុសលនោះ ជាអារម្មណ៍ ពួកព្រះអរិយៈ ឃើញ នូវរូប
 ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង នូវចិត្ត
 របស់បុគ្គល អ្នកប្រកបដោយអហេតុកចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ
 ពួកអហេតុកក្កន្ធ ជាបច្ច័យ នៃឥទ្ធិវិធាញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ
 បុព្វេនិវសានុស្សតិញ្ញាណ យថាភម្មបគញ្ញាណ និងអនាគត្តសញ្ញាណ
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកសហេតុកក្កន្ធ ប្រារព្ធ នូវពួកអហេតុកក្កន្ធ
 ផង នូវមោហៈផង ទើបកើតឡើង ។ អហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 សហេតុកធម៌ផង នៃអហេតុកធម៌ផង ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ប្រារព្ធ
 នូវចក្ខុ ទើបកើតឡើង នូវសោត . . . នូវវត្ថុ . . . ពួកខន្ធ ដែល
 ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ប្រារព្ធ នូវពួក
 អហេតុកក្កន្ធផង្គ នូវមោហៈផង ទើបកើតឡើង ។ សហេតុកធម៌ក្តី
 អហេតុកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ

សហគុកុព បញ្ញាវិញ

វិចិត្តិក្ខាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ ច មោហញ្ច
 អារត្ត សហគុកា ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តំ ។ សហគុកោ
 ច អហគុកោ ច ធម្មា អហគុកស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចិត្តិក្ខាសហគតេ
 ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ ច មោហញ្ច អារត្ត អហគុកា
 ខន្ធ ច មោហោ ច ឧប្បជ្ឈន្តំ ។ សហគុកោ ច
 អហគុកោ ច ធម្មា សហគុកស្ស ច អហគុកស្ស
 ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចិត្តិក្ខាស-
 ហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ ច មោហញ្ច អារត្ត
 វិចិត្តិក្ខាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធ ច មោហោ
 ច ឧប្បជ្ឈន្តំ ។

(៨២) សហគុកោ ធម្មា សហគុកស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី
 សហគតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី ឆានំ ទត្ថា
 សំលំ ... ឧបោសថកម្មំ ... តំ កុំ កត្វា បច្ច-
 វេត្តនំ ឈាទា ... អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ កុំ
 កត្វា ... ដលំ ... សហគុកេ ខន្ធ កុំ កត្វា
 អស្សាទេតិ អភិទទ្ធដតិ តំ កុំ កត្វា វាកោ ឧប្បជ្ឈន្តិ

សហេតុកុក្កៈ បញ្ញាវិរា:

គឺ ពួកសហេតុកុក្កន ប្រាវព្វ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា
 ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហៈផង ទើបកើតឡើង ។ សហេតុកុក្កន
 ក្តី អហេតុកុក្កនក្តី ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកុក្កន ដោយការមូលាប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកអហេតុកុក្កនក្តី មោហៈក្តី ប្រាវព្វ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហៈផង ទើបកើតឡើង ។
 សហេតុកុក្កនក្តី អហេតុកុក្កនក្តី ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកុក្កនផង នៃ
 អហេតុកុក្កនផង ដោយការមូលាប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 វិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ប្រាវព្វ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហៈផង ទើបកើតឡើង ។

(៨២) សហេតុកុក្កន ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកុក្កន ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូលាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អា-
 រមូលាធិបតិ គឺ បុគ្គល ឲ្យទាន សីល . . . ឧបោសថកម្ម
 . . . ធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា អំពីឈាន
 . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព . . .
 នូវផល . . . ធ្វើ នូវពួកសហេតុកុក្កន ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ
 រីករាយ រាគៈ ធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ សហេតុកា
អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អធិបតិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ សហេតុកា ធម្មា អហេតុកស្ស
ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា-
ធិបតិ សហេតុកា អធិបតិ ចិត្តសមុដ្ឋាធានំ រូបាទំ
អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហេតុកា ធម្មា
សហេតុកស្ស ច អហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស អធិប-
តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតិ សហេតុកា
អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាធានញ្ច
រូបាទំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អហេតុកា
ធម្មា សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ អរិយា និព្វានំ កុរុ
កត្វា បច្ចវេក្ខនិ និព្វានំ តោត្រកុស្ស វេទានស្ស
មក្ខស្ស ជលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ
... វត្ថុ ... អហេតុកេ ខន្ធានំ កុរុ កត្វា អស្សា-
នេតិ អភិនិព្វតិ តំ កុរុ កត្វា វាគោ ឧប្បជ្ជតិ
ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ សហេតុកាធិបតិ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ សហេតុកធមិ ជាបច្ច័យ
 នៃអហេតុកធមិ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ
 សហេតុកាធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានុប ដោយអធិបតិប្ប-
 ច្ច័យ ។ សហេតុកធមិ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធមិផង នៃអហេតុកធមិផង
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ សហេតុកាធិបតិ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានុបផង ដោយអធិ-
 បតិប្បច្ច័យ ។ អហេតុកធមិ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធមិ ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ធ្វើ ទ្ប់ព្រះ
 និព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយវិចារណា ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃ
 គោត្រភូ វេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ទ្ប់ចក្ខុ ... ទ្ប់
 វត្ថុ ... បុគ្គល ធ្វើ ទ្ប់ពួកអហេតុកក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ
 រីករាយ រាគៈ ធ្វើ ទ្ប់ខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង
 ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។

សហេតុកុកេ បញ្ញាវិហ

(៨៣) សហេតុកោ ធម្មោ សហេតុកស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា សហេតុកោ
 ខន្ធោ បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ សហេតុកោទំ ខន្ធោទំ
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុលោមំ តោត្រកុស្ស
 អនុលោមំ វេទានស្ស តោត្រកុ មក្កស្ស វេទានំ
 មក្កស្ស មត្តោ ជលស្ស ជលំ ជលស្ស អនុលោមំ
 ជលសមាបត្តិយា និរោទា វុដ្ឋហន្តស្ស នេសញ្ញា
 សញ្ញាយតទំ ជលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ សហេតុកោ ធម្មោ អហេតុកស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា វិចីក្ខា-
 សហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធោ បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស
 វិចីក្ខាសហគតស្ស ឧទ្ធច្ចសហគតស្ស មោហស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហេតុកំ ចុតិចិត្តំ
 អហេតុកស្ស ឧបបត្តិចិត្តស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហេតុកំ កវុដ្ឋំ អាវុដ្ឋនាយ អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហេតុកំ កវុដ្ឋំ អហេតុកស្ស
 កវុដ្ឋស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហេតុកោ ខន្ធោ
 អហេតុកស្ស វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

សហេតុកុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

[៨៣] សហេតុកុក្កិ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកុក្កិ ដោយអនន្ត-
 រឿង គឺ ពួកសហេតុកុក្កន្ធ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកសហេតុកុក្កន្ធ
 ក្រោយៗ ដោយអនន្តរឿង អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃគោត្រកូ
 អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃវេទានៈ គោត្រកូ (ជាបច្ច័យ) នៃមគ្គ វេ-
 ទានៈ (ជាបច្ច័យ) នៃមគ្គ មគ្គ (ជាបច្ច័យ) នៃផល ផល (ជាបច្ច័យ)
 នៃផល អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃផលសមាបត្តិ នៅសញ្ញានាសញ្ញា-
 យតនៈ របស់បុគ្គល កាលចេញអំពីនិរោធិ ជាបច្ច័យ នៃផលសមា-
 បត្តិ ដោយអនន្តរឿង ។ សហេតុកុក្កិ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកុក្កិ
 ដោយអនន្តរឿង គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រា ច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃមោហាៈ ក្រោយៗ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រា
 ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ដោយអនន្តរឿង ចុតិចិត្ត ដែលប្រកបដោយហេតុ
 ជាបច្ច័យ នៃឧបបត្តិចិត្ត ដែលមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយអនន្ត-
 រឿង សហេតុកុក្កវដ្ត ជាបច្ច័យ នៃការជួនៈ ដោយអនន្តរឿង
 សហេតុកុក្កវដ្ត ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកុក្កវដ្ត ដោយអនន្តរឿង ពួក
 សហេតុកុក្កន្ធ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកុក្កវដ្តៈ ដោយអនន្តរឿង ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហេតុកោ ធម្មោ សហេតុកស្ស ច អហេតុ-
 កស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរិមា បុរិមា វិចីក៏ត្តាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា
 ខន្ធោ បច្ចិមាទំ បច្ចិមាទំ វិចីក៏ត្តាសហគតាទំ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតាទំ ខន្ធោទំ មោហស្ស ច អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អហេតុកោ ធម្មោ អហេតុកស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមោ បុរិមោ
 វិចីក៏ត្តាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ បច្ចិ-
 មស្ស បច្ចិមស្ស វិចីក៏ត្តាសហគតស្ស ឧទ្ធច្ចសហ-
 គតស្ស មោហស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា
 បុរិមា អហេតុកោ ខន្ធោ បច្ចិមាទំ បច្ចិមាទំ អហេតុ-
 កាទំ ខន្ធោទំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាវជ្ជនា
 បញ្ចន្ទំ វិញ្ញាណាទំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អ-
 ហេតុកោ ធម្មោ សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បុរិមោ បុរិមោ វិចីក៏ត្តាសហគតោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ បច្ចិមាទំ បច្ចិមាទំ វិចី-
 ក៏ត្តាសហគតាទំ ឧទ្ធច្ចសហគតាទំ ខន្ធោទំ អនន្ត-
 រប្បច្ចយេន បច្ចយោ អហេតុកំ ចុតិចិត្តំ សហេ-
 តុកស្ស ឧបបតិចិត្តស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ផង នៃអហេតុកធម៌ផង ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុន ។ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តា ច្រឡំ
ដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយ ។ ដែលច្រឡំដោយ
វិចិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
អហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ
មោហៈ មុន ។ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ
នៃមោហៈ ក្រោយ ។ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួក ហេតុកក្ខន្ធ មុន ។ ជាបច្ច័យ នៃពួកអ-
ហេតុកក្ខន្ធ ក្រោយ ។ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ភាវជ្ជនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
បញ្ចវិញ្ញាណ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ អហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
សហេតុកធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ មុន ។ ដែលច្រឡំ
ដោយវិចិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយ ។
ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អ-
ហេតុកច្ចតិចិត្ត ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកច្ចបត្តិចិត្ត ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ

សហេតុកុក្កោ បញ្ញាវិហា

អហេតុកំ កវុត្តំ សហេតុកស្ស កវុត្តស្ស អនន្តរវ្យ-
 ច្ចយេន បច្ចយោ អហេតុកា ខន្ធា សហេតុកស្ស
 វុដ្ឋានស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ អាវុដ្ឋនា ស-
 ហេតុកានំ ខន្ធានំ អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ អ-
 ហេតុកោ ធម្មា សហេតុកស្ស ច អហេតុកស្ស ច
 ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា វិចិ-
 ក៏ត្តាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ បច្ចិមានំ
 បច្ចិមានំ វិចិក៏ត្តាសហគតានំ ឧទ្ធច្ចសហគតានំ ខន្ធានំ
 មោហាស្ស ច អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ អាវុដ្ឋនា
 វិចិក៏ត្តាសហគតានំ ឧទ្ធច្ចសហគតានំ ខន្ធានំ មោ-
 ហាស្ស ច អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហេតុ-
 កោ ច អហេតុកោ ច ធម្មា សហេតុកស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា វិចិក៏ត្តា-
 សហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធា ច មោហោ
 ច បច្ចិមានំ បច្ចិមានំ វិចិក៏ត្តាសហគតានំ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតានំ ខន្ធានំ អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។

សហេតុកុកុរៈ បញ្ញាវារៈ

អហេតុកកវង្គ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកកវង្គ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួក
 អហេតុកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកកវង្គៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អា-
 វជ្ជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសហេតុកក្ខន្ធ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ អហេតុក-
 ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ផង នៃអហេតុកធម៌ផង ដោយអនន្តរ-
 ប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ មុនៗ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រិតា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រិតា ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ភាវជ្ជនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រិតា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ សហេតុកធម៌ក្តី អហេតុកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 សហេតុកធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលច្រឡំដោយ
 វិចិត្រិតា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រិតា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទកប្បដ្ឋានំ

សហេតុកោ ច អហេតុកោ ច ធម្មា អហេតុកស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា
 វិចីក្កិត្តាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ទន្ធា ច មោហោ
 ច បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស វិចីក្កិត្តាសហគតស្ស ឧទ្ធច្ច-
 សហគតស្ស មោហស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 វិចីក្កិត្តាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ទន្ធា ច មោ-
 ហោ ច អហេតុកស្ស វដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ សហេតុកោ ច អហេតុកោ ច ធម្មា
 សហេតុកស្ស ច អហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស អនន្ត-
 រប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា វិចីក្កិត្តាសហគតា
 ឧទ្ធច្ចសហគតា ទន្ធា ច មោហោ ច បច្ឆិមាធំ បច្ឆិ-
 មាធំ វិចីក្កិត្តាសហគតាធំ ឧទ្ធច្ចសហគតាធំ ធម្មាធំ
 មោហស្ស ច អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៨៤] សហេតុកោ ធម្មា សហេតុកស្ស
 ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិច្ចវារ
 សហជាតសទិសំ ឥហ យជនា នត្ថិ ។ ...

អតាមតាប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិច្ចវារសទិសំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

សហេតុកធម៌ក្តី អហេតុកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកធម៌ ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុន ។ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំ
ដោយឧទ្ធច្ច័យក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃមោហៈ ក្រោយ ។ ដែល
ច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ច័យ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ
ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ច័យក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ
នៃអហេតុកុដ្ឋានៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ សហេតុកធម៌ក្តី អហេតុ-
កធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ផង នៃអហេតុកធម៌ផង ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុន ។ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំ
ដោយឧទ្ធច្ច័យក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកធម៌ ក្រោយ ។ ដែល
ច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ច័យផង នៃមោហៈផង ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ ។

(៨៤) សហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ គឺ ប្រហែលគ្នានឹងសហជាតប្បច្ច័យ ក្នុងបដិច្ច-
វារៈដែរ តំណ មិនមាន ក្នុងទីនេះទេ ។ . . . ជាបច្ច័យ
ដោយអតាមពាប្បច្ច័យ គឺ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

សហេតុកុកេ បញ្ញាវិហា

... ធិស្ឋយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ចវារេ ធិស្ឋ-
យប្បច្ចយសទិសំ ឥហ យដនា នត្ថិ ។

(៨៥) ... ឧបធិស្ឋយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អា-
រម្មណ្ឌបធិស្ឋយោ អនន្ត្របធិស្ឋយោ បកត្ថបធិស្ឋ-
យោ ។ បេ ។ បកត្ថបធិស្ឋយោ សហេតុកា ខន្ធ
សហេតុកានំ ខន្ធានំ ឧបធិស្ឋយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
សហេតុកា ឆម្មោ អហេតុកស្ស ឆម្មស្ស ឧបធិស្ឋ-
យប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនន្ត្របធិស្ឋយោ បកត្ថប-
ធិស្ឋយោ ។ បេ ។ បកត្ថបធិស្ឋយោ សហេតុកា
ខន្ធ អហេតុកានំ ខន្ធានំ មោហស្ស ច ឧបធិស្ឋយ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហេតុកា ឆម្មោ សហេតុ-
កស្ស ច អហេតុកស្ស ច ឆម្មស្ស ឧបធិស្ឋយប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ អនន្ត្របធិស្ឋយោ បកត្ថបធិស្ឋយោ
។ បេ ។ បកត្ថបធិស្ឋយោ សហេតុកា ខន្ធ វិចីក៏ត្តា-
សហគតានំ ឧទ្ធច្ចសហគតានំ ខន្ធានំ មោហស្ស ច
ឧបធិស្ឋយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អហេតុកា ឆម្មោ
អហេតុកស្ស ឆម្មស្ស ឧបធិស្ឋយប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ អនន្ត្របធិស្ឋយោ បកត្ថបធិស្ឋយោ ។ បេ ។

សហេតុកុកុត្តៈ បញ្ញាវារៈ

... ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ ប្រហែលគ្នានឹងនិស្សយប្បច្ច័យ ក្នុងបដិច្ចវារៈដែរ ឯតំណ មិនមាន ក្នុងទីនេះទេ ។

(៨៥) ... ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ ការមូណូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកសហេតុកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកសហេតុកក្ខន្ធ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ សហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកសហេតុកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួក អហេតុកក្ខន្ធផង្គ នៃមោហាៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ សហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ផង នៃអហេតុកធម៌ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកសហេតុកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហាៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បកត្ថបនិស្សយោ កាយិកំ សុខំ កាយិកស្ស សុ-
 ខស្ស កាយិកស្ស ទុក្ខស្ស មោហស្ស ច ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយិកំ ទុក្ខំ ... ឧត្ត ...
 ភោជនំ ... សេនាសនំ កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិ-
 កស្ស ទុក្ខស្ស មោហស្ស ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ មោហោ កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស
 ទុក្ខស្ស មោហស្ស ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កាយិកំ សុខំ កាយិកំ ទុក្ខំ ឧត្ត ភោជនំ សេនា-
 សនំ មោហោ ច កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស
 ទុក្ខស្ស មោហស្ស ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អហេតុកោ ធម្មោ សហេតុកស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូ-
 បនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្ស-
 យោ កាយិកំ សុខំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។
 សង្ឃំ ភិក្ខុតិ កាយិកំ ទុក្ខំ .. ឧត្ត ភោជនំ សេនា-
 សនំ ... មោហំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។
 សង្ឃំ ភិក្ខុតិ កាយិកំ សុខំ ។ បេ ។ មោហោ ច សន្ធាយ
 ។ បេ ។ បញ្ញាយ វាគស្ស ។ បេ ។ បត្តនាយ មគ្គស្ស
 ដលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបំណិក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

បកត្ថបទិស្ស័យ គឺ កាយិកសុខ ជាបច្ច័យ នៃកាយិកសុខ និងកាយិក-
 ទុក្ខផង នៃមោហាៈផង ដោយឧបទិស្ស័យប្បច្ច័យ កាយិកទុក្ខ ... រដូវ ...
 ភោជន ... សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយិកសុខ និងកាយិកទុក្ខផង នៃ
 មោហាៈផង ដោយឧបទិស្ស័យប្បច្ច័យ មោហាៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយិកសុខ
 និងកាយិកទុក្ខផង នៃមោហាៈផង ដោយឧបទិស្ស័យប្បច្ច័យ កាយិកសុខ
 ក្តី កាយិកទុក្ខក្តី រដូវក្តី ភោជនក្តី សេនាសនៈក្តី មោហាៈក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃកាយិកសុខ និងកាយិកទុក្ខផង នៃមោហាៈផង ដោយឧបទិស្ស័យ-
 ប្បច្ច័យ ។ អហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ ដោយឧបទិស្ស័យ-
 ប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សោយបទិស្ស័យ អនន្តបទិស្ស័យ និងបកត្ថប-
 ទិស្ស័យ ។ បេ ។ បកត្ថបទិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវ
 កាយិកសុខ ហើយឲ្យបាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ កាយិកទុក្ខ ...
 រដូវ ភោជន សេនាសនៈ ... អាស្រ័យ នូវមោហាៈ ហើយ
 ឲ្យបាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ កាយិកសុខក្តី ។ បេ ។ មោហាៈ
 ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសត្វ ។ បេ ។ នៃបញ្ចា និងពត៌ ។ បេ ។
 នៃសេចក្តីប្រាថ្នា មគ្គ និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបទិស្ស័យប្បច្ច័យ ។

សហេតុកុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

អហេតុកុក្កមិ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកុក្កមិផង នៃអហេតុកុក្កមិផង
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ
 ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្ស័យ គឺ កាយិកសុខក្ខី មោហៈក្ខី ជាបច្ច័យ
 នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈ
 ផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ សហេតុកុក្កមិក្ខី អហេតុកុក្កមិក្ខី
 ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកុក្កមិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្ត-
 រូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្ស័យ គឺ
 ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្ខី មោហៈ
 ក្ខី ជាបច្ច័យ នៃពួកសហេតុកុក្កន្ធ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 សហេតុកុក្កមិក្ខី អហេតុកុក្កមិក្ខី ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកុក្កមិ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ
 ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 វិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្ខី មោហៈក្ខី ជាបច្ច័យ នៃពួកអហេ-
 តុកុក្កន្ធផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ សហេតុ-
 កុក្កមិក្ខី អហេតុកុក្កមិក្ខី ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកុក្កមិ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកញ្ញដ្ឋានំ

។ បេ ។ បកត្ថបទិស្សយោ វិចិត្តិក្ខាសហគតា ឧទ្ធច្ច-
សហគតា ខន្ធា ច មោហោ ច វិចិត្តិក្ខាសហគតានំ
ឧទ្ធច្ចសហគតានំ ខន្ធានំ មោហាស្ស ច ឧបទិស្សយ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៨៦] អហេតុកោ ធម្មោ អហេតុកស្ស ធម្មស្ស
បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុ-
បុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អនិច្ចតោ
. . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ កុសលាកុសលេ និរុទ្ធ
អហេតុកោ វិចារកោ តទារម្មណតា ឧប្បជ្ជតិ រូបា-
យតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោជ្ឈញ្ញាយតនំ កាយវិញ្ញា-
ណស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ វត្ថុបុរេជាតំ
ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ កាយ-
វិញ្ញាណស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ វត្ថុ អហេ-
តុកានំ ខន្ធានំ មោហាស្ស ច បុរេជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ អហេតុកោ ធម្មោ សហេតុកស្ស ធម្មស្ស
បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុ-
បុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អនិច្ច-
តោ . . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ កុសលាកុសលេ
និរុទ្ធ សហេតុកោ វិចារកោ តទារម្មណតា ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

។ បេ ។ បកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិញ្ច
ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
ដោយវិចិត្តិញ្ច ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្ស័-
យប្បច្ច័យ ។

[៨៦] អហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកធម៌ ដោយបុរេជា-
តប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ ការម្មណបុរេ-
ជាត (គឺ បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង . . . ទោមនស្ស
កើតឡើង កាលកុសលនិងអកុសល រលត់ហើយ អហេតុកវិបាក ក៏
កើតឡើង ព្រោះកុសលនិងអកុសលនោះជាអារម្មណ៍ រូបាយតនៈ (ជា
បច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ
ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
ចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេ-
ជាតប្បច្ច័យ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកអហេតុកក្នុងផង នៃមោហៈផង
ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌
ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។
ការម្មណបុរេជាត (គឺ បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង . . .
ទោមនស្ស កើតឡើង កាលកុសលនិងអកុសល រលត់ហើយ
សហេតុកវិបាក ក៏កើតឡើង ព្រោះកុសលនិងអកុសលនោះជាអារម្មណ៍

សហេតុកុរុកេ ចញ្ញាវិហា

និព្វាន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ និព្វាយ សោតនាគុយា
 សន្និ សុណាតិ ។ វត្ថុបុរេជានំ វត្ថុ សហេតុកោនំ ខន្ធនំ
 បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អហេតុកោ ធម្មោ ស-
 ហេតុកស្ស ច អហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជាន-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។
 អារម្មណបុរេជានំ ចក្កំ . . . វត្ថុ អារត្ត វិចីកិច្ឆាសហ-
 គតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធច មោហោ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 វត្ថុបុរេជានំ វត្ថុ វិចីកិច្ឆាសហគតានំ ឧទ្ធច្ចសហគតានំ
 ខន្ធនំ មោហស្ស ច បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៨៧] សហេតុកោ ធម្មោ អហេតុកស្ស ធម្មស្ស
 បញ្ញាជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ញាជានា សហេតុកោ
 ខន្ធច បុរេជានស្ស ឥមស្ស កាយស្ស បញ្ញាជានប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ អហេតុកោ ធម្មោ អហេតុកស្ស
 ធម្មស្ស បញ្ញាជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ញាជានា អ-
 ហេតុកោ ខន្ធច មោហោ ច បុរេជានស្ស ឥមស្ស
 កាយស្ស បញ្ញាជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហេតុ-
 កោ ច អហេតុកោ ច ធម្មោ អហេតុកស្ស ធម្មស្ស
 បញ្ញាជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ញាជានា វិចីកិច្ឆា-
 សហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធច មោហោ ច

សហេតុកុកុរៈ បញ្ញាវារៈ

បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វ-
 សោតធាតុ ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសហេតុកុកុន្ធ
 ដោយបុរេជានបច្ច័យ ។ អហេតុកុកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកុកុធម៌ផង
 នៃអហេតុកុកុធម៌ផង ដោយបុរេជានបច្ច័យ បានដល់ការមូលាបុរេជាន
 នឹងវត្ថុបុរេជាន ។ ការមូលាបុរេជាន (គឺ បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . .
 ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី
 ប្រារព្ធ នូវវត្ថុ ទើបកើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈ
 ផង ដោយបុរេជានបច្ច័យ ។

(៨៧) សហេតុកុកុធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកុកុធម៌ ដោយ
 បច្ច័យជានបច្ច័យ គឺ ពួកសហេតុកុកុន្ធ ដែលកើតក្រោយ ជាបច្ច័យ
 នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ច័យជានបច្ច័យ ។ អហេតុកុកុធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកុកុធម៌ ដោយបច្ច័យជានបច្ច័យ គឺ ពួកអហេតុកុកុន្ធ
 ដែលកើតក្រោយក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន
 ដោយបច្ច័យជានបច្ច័យ ។ សហេតុកុកុធម៌ក្តី អហេតុកុកុធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃអហេតុកុកុធម៌ ដោយបច្ច័យជានបច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ដែលកើតក្រោយក្តី មោហៈក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។

[៨៨] សហេតុកោ ធម្មោ សហេតុកស្ស ធម្មស្ស
អាសវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរស-
ទិសំ ។ អាវជ្ជនម្បី កវត្តម្បី នត្ថំ អាសវនប្បច្ចយេ
វជ្ជេតត្វា នវបំ ។

[៨៩] សហេតុកោ ធម្មោ សហេតុកស្ស ធម្មស្ស
កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នាណាខណិកា ។
សហជាតា សហេតុកោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ
ខន្ធានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណាខណិកា
សហេតុកោ ចេតនា វិចារកានំ សហេតុកានំ
ខន្ធានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហេតុកោ ធម្មោ
អហេតុកស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ស-
ហជាតា នាណាខណិកា ។ សហជាតា សហេតុកោ
ចេតនា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ នាណាខណិកា សហេតុកោ ចេតនា វិចារកានំ
អហេតុកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ សហេតុកោ ធម្មោ សហេតុកស្ស ច
អហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។

(៨៨) សហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ ដោយ
អាសវនប្បច្ច័យ គឺ ប្រហែលគ្នានឹងអនន្តរប្បច្ច័យដែរ ។ អាវជ្ជនៈក៏
កវង្វៈក៏ មិនមានទេ ឯវារៈ ៩ ក្នុងអាសវនប្បច្ច័យ បណ្ឌិត គប្បី
វៀរចេញចុះ ។

(៨៩) សហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ ដោយកម្ម-
ប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណ៌កៈ ។ សហជាត គឺសហេតុ-
កចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានា-
ខណ៌កៈ គឺ សហេតុកចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសហេតុកក្ខន្ធ ដែលជា
វិបាក ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ សហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌
ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណ៌កៈ ។ សហជាត
គឺ សហេតុកចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជនរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
ឯនានាខណ៌កៈ គឺ សហេតុកចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសហេតុកក្ខន្ធ
ជាវិបាកផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ សហេតុកធម៌
ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ផង នៃសហេតុកធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ

សហគុណទុក្ខេ បញ្ញាវិហា

សហជាតា នាណាខណ៌កា ។ សហជាតា សហេតុកា
 ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូបានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណាខណ៌កា
 សហេតុកា ចេតនា វិចារកានំ សហេតុកានំ ខន្ធានំ
 កេដត្តា ច រូបានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អហេ-
 តុកា ធម្មោ អហេតុកស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អហេតុកា ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៩០] សហេតុកា ធម្មោ សហេតុកស្ស ធម្មស្ស
 វិចារកប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចារកា សហេតុកា
 ឯកោ ខន្ធា តិណ្ណន្នំ ខន្ធានំ ... ទ្វេ ខន្ធា ... បដិ-
 សន្និក្ខណោ ... ។ សហេតុកា ធម្មោ អហេតុកស្ស
 ធម្មស្ស វិចារកប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចារកា សហេ-
 តុកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ វិចារកប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បដិសន្និក្ខណោ ... ។ សហេតុកា ធម្មោ
 សហេតុកស្ស ច អហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស វិចារ-
 កប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចារកា សហេតុកា ឯកោ
 ខន្ធា តិណ្ណន្នំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ...

សហេតុកុក្កៈ បញ្ញាវិរៈ

បានដល់សហជាតិ និងនានាខណៈ ។ សហជាតិ គឺ សហ-
 គុកចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុប
 ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណៈ គឺ សហេតុកុក្កចេតនា ជា
 បច្ច័យ នៃពួកសហេតុកក្កន ដែលជាវិបាកផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ អហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកធម៌ ដោយកម្ម-
 ប្បច្ច័យ គឺ អហេតុកចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួក
 ចិត្តសមុជ្ជានុបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[៩០] សហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ ដោយ
 វិបាកប្បច្ច័យ គឺ សហេតុកក្កន១ ដែលជាវិបាក (ជាបច្ច័យ) នៃខន្ធ៣
 ... ខន្ធ ២ ... ក្នុងបដិសន្ធិក្កណៈ ... ។ សហេតុកធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃអហេតុកធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ ពួកសហេតុកក្កន ដែល
 ជាវិបាក ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុប ដោយវិបាកប្បច្ច័យ ក្នុង
 បដិសន្ធិក្កណៈ ... ។ សហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ផង
 នៃអហេតុកធម៌ផង ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ សហេតុកក្កន១ ដែល
 ជាវិបាក (ជាបច្ច័យ) នៃខន្ធ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបផង ...

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទ្វេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ អហេតុកោ
 ធម្មោ អហេតុកស្ស ធម្មស្ស វិចារកប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ វិចារកោ អហេតុកោ ឯកោ ខន្ធ ភិណ្ឌំ
 ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ... ទ្វេ ខន្ធ ... បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ ខន្ធ វត្ថុស្ស វិចារកប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៧០] សហេតុកោ ធម្មោ សហេតុកស្ស ធម្មស្ស
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណិ ។ អហេតុកោ
 ធម្មោ អហេតុកស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អហេតុកោ អាហារា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិក្ខណោ កតទ្បីការោ អាហារោ ឥមស្ស
 កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៧២] សហេតុកោ ធម្មោ សហេតុកស្ស ធម្មស្ស
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណិ ។ អហេតុកោ
 ធម្មោ អហេតុកស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អហេតុកោ ឥន្ទ្រិយា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិក្ខណោ ... ចក្ខុន្ទ្រិយំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ខន្ធ ២ . . . ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ . . . ។ អហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃអហេតុកធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ អហេតុកក្ខន្ធ ១ ដែលជាវិបាក
 (ជាបច្ច័យ) នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុជានុប្បដន៍ . . . ខន្ធ ២ . . .
 ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ ពួកខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃវត្ថុ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ ។

[៩១] សហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ ដោយអា-
 ហារប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ អហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអហេតុ-
 កធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាហារ ជាអហេតុកៈ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុជានុប្បដន៍ ដោយអាហា-
 រប្បច្ច័យ ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ កតទ្យោគាហារ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
 ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។

[៩២] សហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ ដោយឥន្ទ្រិ-
 យប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ អហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអហេតុក-
 ធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ ពួកឥន្ទ្រិយ ជាអហេតុកៈ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុជានុប្បដន៍ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ
 ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ . . . ចក្ខុន្ទ្រិយ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ

កាយិន្ទ្រិយំ កាយវិញ្ញាណស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ រូបជីវិតិន្ទ្រិយំ កដត្តារូចានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។

[៧៣] សហេតុកោ ធម្មោ សហេតុកស្ស ធម្មស្ស
 ឈានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណំ ។ អហេតុកោ
 ធម្មោ អហេតុកស្ស ធម្មស្ស ឈានប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អហេតុកានំ ឈានផ្កានំ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ឈានប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។

[៧៤] សហេតុកោ ធម្មោ សហេតុកស្ស
 ធម្មស្ស មត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណំ ។

[៧៥] សហេតុកោ ធម្មោ សហេតុកស្ស
 ធម្មស្ស សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ចវារ
 សម្បយុត្តសទិសា ន បញ្ញា ។

[៧៦] សហេតុកោ ធម្មោ អហេតុកស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា សហេតុកោ ខន្ធា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានំ រូចានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ

សហេតុកុកុរៈ បញ្ញាវារៈ

កាយទ្រុឌិយ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយឥទ្ធិយប្បច្ច័យ រូប-
ជីវិតទ្រុឌិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកងតារូប ដោយឥទ្ធិយប្បច្ច័យ ។

(៩៣) សហេតុកុកុធមិ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកុកុធមិ ដោយ
ឈានប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ អហេតុកុកុធមិ ជាបច្ច័យ នៃអហេតុ-
កុកុធមិ ដោយឈានប្បច្ច័យ គឺ ពួកអង្គឈាន ជាអហេតុកុកុធមិ ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង្គ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយឈានប្បច្ច័យ
កងបដិសន្ធិកុណៈ . . . ។

(៩៤) សហេតុកុកុធមិ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកុកុធមិ ដោយមគ្គ-
ប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។

(៩៥) សហេតុកុកុធមិ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកុកុធមិ ដោយ
សម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ មានបញ្ញា ៦ ប្រហែលគ្នានឹងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ
កងបដិច្ចវារៈដែរ ។

(៩៦) សហេតុកុកុធមិ ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកុកុធមិ ដោយវិប្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជា តនិងបច្ចាជាត ។ សហជាត គឺ ពួក
សហេតុកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ

អភិធម្មប្បដិកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

បដិសន្ធិក្ខណោ អហេតុកា ខន្ធោ កដត្តារូបាទំ វិប្ប-
 យុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បន្ទាជាតា អហេតុកា
 ខន្ធោ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ អហេតុកោ ធម្មោ អហេតុកស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេ-
 ជាតំ បន្ទាជាតំ ។ សហជាតា អហេតុកា ខន្ធោ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋាទានំ រូបាទំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ អហេតុកា ខន្ធោ កដត្តារូបាទំ វិប្បយុត្ត-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ខន្ធោ វត្ថុស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ វត្ថុ ខន្ធោទំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 បុរេជាតំ ចក្ខាយតទំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស កាយាយតទំ
 កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ អហេតុកាទំ ខន្ធោទំ មោ-
 ហស្ស ច វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បន្ទាជាតា
 អហេតុកា ខន្ធោ ច មោហោ ច បុរេជាតស្ស ឥមស្ស
 កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អហេតុ-
 កោ ធម្មោ អហេតុកស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហ-
 ជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ សហេតុកាទំ ខន្ធោទំ
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បុរេជាតំ វត្ថុ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

កងបដិសន្ធិក្ខណៈ ពួកសហេតុកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ ពួកសហេតុកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ
 នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ អហេតុកធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 បុរេជាត និងបច្ចាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ កងបដិសន្ធិក្ខណៈ ពួក
 អហេតុកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ពួក
 ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃវត្ថុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ ចក្ខុយាននៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយាននៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកអហេតុកក្ខន្ធផង្គ នៃមោហៈផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
 ឯបច្ចាជាត គឺ ពួកអហេតុកក្ខន្ធកិ មោហៈកិ ជាបច្ច័យ នៃកាយ
 នេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ អហេតុកធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃអហេតុកធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ កងបដិសន្ធិក្ខណៈ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសហេតុកក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ វត្ថុ

សហគុណ្ហេ បញ្ញាវិញ

សហគុណ្ហេ ខន្ធនំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 អហេតុកោ ធម្មោ សហគុណ្ហេ ច អហេតុកស្ស
 ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជានំ
 វត្ថុ វិចីក្ខិណ្ឌសហគតានំ ឧទ្ធច្ចសហគតានំ ខន្ធនំ
 មោហស្ស ច វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 សហគុណ្ហេ ច អហេតុកោ ច ធម្មោ អហេតុកស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជានំ
 បញ្ញាជានំ ។ សហជានា វិចីក្ខិណ្ឌសហគតា ឧទ្ធច្ចស-
 ហគតា ខន្ធនំ ច មោហោ ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បញ្ញាជានា វិចីក្ខិណ្ឌ-
 សហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធនំ ច មោហោ ច
 បុរេជានស្ស ឥសស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។

[៩៧] សហគុណ្ហេ ធម្មោ សហគុណ្ហេ
 ធម្មស្ស អត្ថប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហគុណ្ហេ
 ឯកោ ខន្ធនំ តិណ្ឌន្នំ ខន្ធនំ ... ទ្វេ ខន្ធនំ ... បដិ-
 សន្និក្ខណោ ... ។ សហគុណ្ហេ ធម្មោ អហេតុកស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជានំ បញ្ញាជានំ ។

សហេតុកុក្កុរៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃពួកសហេតុកុក្កុរៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ អហេតុកុក្កុរៈ
 ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកុក្កុរៈ នៃអហេតុកុក្កុរៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 បានដល់បុរេជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 វិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧច្ឆ័ត្តៈផង នៃមោហៈផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
 សហេតុកុក្កុរៈ អហេតុកុក្កុរៈ ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកុក្កុរៈ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាន និងបច្ច័យជាន ។ សហជាន
 គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧច្ឆ័ត្តៈ មោហៈ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ច័យជាន
 គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧច្ឆ័ត្តៈ មោហៈ
 ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

(៩៧) សហេតុកុក្កុរៈ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកុក្កុរៈ ដោយ
 អត្ថប្បច្ច័យ គឺ សហេតុកុក្កុរៈ ១ (ជាបច្ច័យ) នៃខន្ធ ៣ . . . ខន្ធ ២
 . . . ក្នុងបដិសន្ធិកុណៈ . . . ។ សហេតុកុក្កុរៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 អហេតុកុក្កុរៈ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាន និងបច្ច័យជាន ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតា សហេតុកា ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ
អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចិត្តិញ្ញាសហគតា ឧទ្ធច្ចស-
ហគតា ខន្ធ មោហស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ
អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។

បច្ឆាជាតា សហេតុកា ខន្ធ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស
កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហេតុកា
ធម្មោ សហេតុកស្ស ច អហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស
អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហេតុកា ឯកោ ខន្ធ
តិណ្ឌន្នំ ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ អត្ថិប្ប-
យេន បច្ចយោ វិចិត្តិញ្ញាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា
ឯកោ ខន្ធ តិណ្ឌន្នំ ខន្ធនំ មោហស្ស ច ចិត្តស-
មុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធ
.. បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ អហេតុកា ធម្មោ អហេ-
តុកស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជា-
តំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជា-
តោ អហេតុកា ឯកោ ខន្ធ តិណ្ឌន្នំ ខន្ធនំ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធ
... វិចិត្តិញ្ញាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា មោហោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

សហជាត គឺ ពួកសហេតុកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
 ជាបច្ច័យ នៃមោហៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 កងបដិសន្ធិកណៈ . . . ។ ឯបច្ចាជាត គឺ ពួកសហេតុកក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ
 នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ សហេតុកធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ផង នៃអហេតុកធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ
 សហេតុកក្ខន្ធ១ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធភ្យផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជា
 បច្ច័យ នៃខន្ធភ្យ ផង នៃមោហៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . កងបដិសន្ធិកណៈ . . . ។ អហេតុកធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេ-
 ជាត បច្ចាជាត អាហារ នឹងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ អហេតុកក្ខន្ធ ១
 ជាបច្ច័យ នៃខន្ធភ្យ ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 ខន្ធ ២ . . . មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ

សហេតុកុញ បញ្ញាវិហា

ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបាណំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិ ។ យាវ អសញ្ញាសត្តា កាតតំ ។ បុរេជាតំ
 ចក្កំ វត្ថុ អនិច្ចតោ ... ដោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ កុស-
 លាកុសលេ ធិរុទ្ធ អហេតុកោ វិចារកោ តទារម្ម-
 ណតា ឧប្បជ្ជតិ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោជ្ជ-
 ញាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញា-
 ណស្ស កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ វត្ថុ អហេតុកាណំ ខន្ធាណំ មោហស្ស
 ច អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា អហេតុកា
 ខន្ធា ច មោហោ ច បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ កតតជ្ជីកាហោ អាហារោ
 ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ រូបជីវិ-
 ត្រ្រិយំ កជត្តារូបាណំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អហេ-
 តុកោ ធម្មោ សហេតុកស្ស ចម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ វិចិ-
 កត្តាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ សម្បយុត្ត-
 កាណំ ខន្ធាណំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិកុសលា
 វត្ថុ សហេតុកាណំ ខន្ធាណំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

សហេតុកុកុរៈ ចញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ មានទាំងបដិសន្ធិ
ផង ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ដរាបដល់ពួកអសញ្ញាសត្វចុះ ។ បុរេជាត
(គឺ បុគ្គល) និរុច្ចុ និរុត្ត ជាមិនទៀង ... ទោមនស្ស កើត
ឡើង កាលកុសលនិងអកុសល រលត់ហើយ អហេតុកវិបាក ក៏កើត
ឡើង ព្រោះកុសលនិងអកុសលនោះជាអារម្មណ៍ រូបាយតនៈ (ជា
បច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋរាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ
ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
កាយវិញ្ញាណ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកអហេតុកក្នុងផង
នៃមោហៈផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ចាជាត គឺ ពួកអហេតុកក្នុងក្តី
មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
កតឡើយភាពហារ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ រូបជីវិតន្ទ្រិយ
ជាបច្ច័យ នៃពួកកងត្ថារូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ អហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃសហេតុកធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។
សហជាត គឺ មោហៈ ដែលប្រឡំដោយវិចិត្រិត្តា ប្រឡំដោយ
ទទួចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុងបដិ-
សន្ធិកណៈ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសហេតុកក្នុង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកញ្ញដ្ឋានំ

បុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុំ អនិច្ចតោ . . . ទោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ឈតិ កុសលាកុសលេ និរុទ្ធេ សហេតុកោ
 វិហាកោ តទារម្មណតា ឧប្បជ្ឈតិ និព្វេន ចក្កេន រូបំ
 បស្សតិ និព្វាយ សោតនាតុយា សន្និ សុណាតិ វត្ថុ
 សហេតុកានំ ខន្ធានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អ-
 ហេតុកោ ធម្មា សហេតុកស្ស ច អហេតុកស្ស ច
 ធម្មស្ស ច អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេ-
 ជាតំ ។ សហជាតោ វិចីកិញ្ញាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហ-
 គតោ មោហោ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុជ្ជា-
 នានញ្ច រូបានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ
 ចក្កំ . . . វត្ថុំ អារត្ត វិចីកិញ្ញាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា
 ខន្ធា ច មោហោ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ វត្ថុ វិចីកិញ្ញាសហគ-
 តានំ ឧទ្ធច្ចសហគតានំ ខន្ធានំ មោហស្ស ច អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ សហេតុកោ ច អហេតុកោ ច
 ធម្មា សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ វិចីកិញ្ញាសហ-
 គតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ ឯកោ ខន្ធា ច មោហោ ច
 តិណ្ឌនំ ខន្ធានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន្ទេ ខន្ធា . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បជ្ឈាន

បុរេជាត (គឺ បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ជាមិនឡើង . . .
 ទោមនស្ស កើតឡើង កាលកុសលនិងអកុសល រលត់ហើយ
 សហេតុកវិបាក ក៏កើតឡើង ព្រោះកុសលនិងអកុសលនោះជាអារម្មណ៍
 បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វ-
 សោតធាតុ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសហេតុកក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
 អហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ផង នៃអហេតុកធម៌ផង ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ មោហៈ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត
 គឺ នូវចក្ខុ . . . ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី
 មោហៈក្តី ប្រារព្ធ នូវវត្ថុ ទើបកើតឡើង វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ ។ សហេតុកធម៌ក្តី អហេតុកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃស-
 ហេតុកធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។
 សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
 ក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . .

សហេតុកុញ បញ្ញាវិបាក

បដិសន្ធិក្ខណោ សហេតុកោ ឯកោ ខន្ធា ច
 វត្ថុ ច តិណ្ណន្នំ ខន្ធានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ
 ខន្ធា ... ។ សហជាតោ សហេតុកោ ឯកោ
 ខន្ធា ច វត្ថុ ច តិណ្ណន្នំ ខន្ធានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទ្វេ ខន្ធា ... ។ សហេតុកោ ច អហេតុកោ ច
 ធម្មា អហេតុកស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។
 សហជាតោ សហេតុកោ ខន្ធា ច មហាក្ខតោ ច ចិត្ត-
 សុទ្ធានាមំ រូបាមំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចិ.
 កិច្ចាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ ខន្ធា ច មោហោ ច
 ចិត្តសុទ្ធានាមំ រូបាមំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិ.
 សន្ធិក្ខណោ សហេតុកោ ខន្ធា ច មហាក្ខតោ ច កដត្តា-
 រូបាមំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហជាតោ វិចិកិច្ចា-
 សហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ ខន្ធា ច វត្ថុ ច មោហស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតោ វិចិកិច្ចាស-
 ហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ ខន្ធា ច មោហោ ច បុរេជា-
 តស្ស ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បច្ឆាជាតោ សហេតុកោ ខន្ធា ច កតឡីការោ អាហារ-
 រោ ច ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ

សហេតុកុកុរៈ បញ្ចាវៈ

កង្គបដិសន្ធិទូណៈ សហេតុកុកុន ១ ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣
 ដោយអត្ថប្បច័យ ខន្ធ ២ . . . ។ សហជាត គឺ សហេតុកុកុន ១
 ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថប្បច័យ ខន្ធ ២ . . . ។
 សហេតុកុកុន ក្តី អហេតុកុកុន ជាបច្ច័យ នៃអហេតុកុកុន ដោយ
 អត្ថប្បច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចុប្បន្នជាត អាហារ
 និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ពួកសហេតុកុកុន ពួកមហាភូតក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជានុរូប ដោយអត្ថប្បច័យ ពួកខន្ធ ដែល
 ច្រឡំដោយវិចិត្រិច្ឆា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃពួកចិត្តសមុជានុរូប ដោយអត្ថប្បច័យ កង្គបដិសន្ធិទូណៈ ពួក
 សហេតុកុកុន ពួកមហាភូតក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកង្គបដិសន្ធិទូណៈ ដោយ
 អត្ថប្បច័យ ។ សហជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 វិចិត្រិច្ឆា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃមោហៈ ដោយ
 អត្ថប្បច័យ ។ បច្ចុប្បន្នជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រិច្ឆា
 ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែល
 កើតមុន ដោយអត្ថប្បច័យ ។ បច្ចុប្បន្នជាត គឺ ពួកសហេតុកុកុន ក្តី
 កត្ស័រកាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអត្ថប្បច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បច្ឆាជាតា សហេតុកា ខន្ធ ច រូបជីវិត្រ្ម័យញ្ច
 កដត្តារូបាមំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហេតុកា
 ច អហេតុកា ច ធម្មា សហេតុកស្ស ច អហេតុ-
 កស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតំ ចរេជាតំ ។ សហជាតោ វិចីក៏ច្ឆាសហគតោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ ឯកោ ខន្ធ ច មោហោ ច តិណ្ណន្នំ
 ខន្ធជំ ចិត្តសមុដ្ឋាធានញ្ច រូបាមំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ សហជាតោ វិចីក៏ច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតោ ឯកោ ខន្ធ ច វត្ថុ ច តិណ្ណន្នំ ខន្ធជំ
 មោហស្ស ច អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធ ... ។

(៧៨) ហេតុយា ធន ការម្មណោ នវ អធិបតិយា
 ចត្តារិ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ
 នវ អពាមពោ ធន ទិស្សយេ នវ ឧបទិស្សយេ
 នវ ចរេជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ អាសេ-
 រនេ នវ កម្មេ ចត្តារិ វិចារកេ ចត្តារិ អាហារេ
 ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយេ ចត្តារិ យានេ ចត្តារិ មក្កេ តីណិ
 សម្បយុត្តេ ធន វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្ថិយា នវ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បច្ចាជានត គឺ ពួកសហេតុកុក្កនក្កី រូបជីវិតទ្រ្មិយក្កី ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកកងតារូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ សហេតុកុក្កនក្កី អហេតុកុក្កនក្កី
 ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកុក្កនក្កី នៃអហេតុកុក្កនក្កី ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១
 ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធចច្ចៈក្កី មោហៈក្កី ជាបច្ច័យ
 នៃខន្ធ ៣ ផង ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ សហជាត
 គឺ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធចច្ចៈក្កី វត្ថុក្កី ជាបច្ច័យ
 នៃខន្ធ ៣ ផង មោហៈផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ។

[៧៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងអពាមពាបប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 បច្ចាជានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអាហា-
 រប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈាន-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

សហគុកទុកេ បញ្ញាវាហ

នត្ថយោ នវ វិគតេ នវ អវិគតេ នវ ។ ឯវំ
កណោតត្ថំ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

[៩៩] សហគុកោ ធម្មោ សហគុកស្ស
ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្ប-
ដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
កក្ខប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សហគុកោ ធម្មោ
អហគុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កក្ខប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។ សហគុកោ ធម្មោ សហគុកស្ស ច អ-
ហគុកស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ កក្ខប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អហគុកោ
ធម្មោ អហគុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្ស-
យប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

សហេតុកុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

ក្នុងនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិត-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោម ។

[៧៧] សហេតុកុក្កមិ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកុក្កមិ ដោយអា-
រម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ សហេតុកុក្កមិ ជា
បច្ច័យ នៃអហេតុកុក្កមិ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយស-
ហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
បច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ សហេតុកុក្កមិ ជា
បច្ច័យ នៃសហេតុកុក្កមិផង នៃអហេតុកុក្កមិផង ដោយការម្មណប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អហេតុកុក្កមិ ជាបច្ច័យ នៃអហេតុ-
កុក្កមិ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាហារប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ វេទ្ខិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អហេតុកោ
 ធម្មា សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 អហេតុកោ ធម្មា សហេតុកស្ស ច អហេតុកស្ស
 ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាត-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សហេតុកោ ច
 អហេតុកោ ច ធម្មា សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
 ណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សហេតុកោ
 ច អហេតុកោ ច ធម្មា អហេតុកស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្ទាជា-
 តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ សហេតុកោ ច អហេតុកោ
 ច ធម្មា សហេតុកស្ស ច អហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ ដោយចច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ អហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃស-
 ហេតុកធម៌ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 អហេតុកធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ផង នៃអហេតុកធម៌ផង ដោយ
 ការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ សហេតុ-
 កធម៌ក្តី អហេតុកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ ដោយការម្មណ-
 ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។ សហេតុកធម៌ក្តី អហេតុកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអហេតុ-
 កធម៌ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយចច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។
 សហេតុកធម៌ក្តី អហេតុកធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសហេតុកធម៌ផង នៃ
 អហេតុកធម៌ផង ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជា-
 តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

សម្រេតកុរុកេ បញ្ញាវិហា

[១០០] នហេតុធុយា នវ ។ សង្ខតំ ។ សព្វត្ថ

នវ នោអវិគតេ នវ ។ ឯវំ គណោតតំ ។

ចច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[១០១] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ឆ... នអនិ-

បតិយា ឆ នអនន្តរេ ឆ នសមនន្តរេ ឆ នអញ្ចាមញ្ញេ

ទ្វេ នឧបនិស្សយេ ឆ ។ សង្ខតំ ។ ... នមក្កេ ឆ

នសម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនតិយា ឆ

នោវិគតេ ឆ ។ ឯវំ គណោតតំ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[១០២] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ... អនិ-

បតិយា ចត្តារិ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហ-

ជាតេ នវ អញ្ចាមញ្ញេ ឆ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ

នវ ច្យុតជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ អាសេវនេ នវ

សហេតុកទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

[១០០] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។
 ក្នុងបដ្ឋយទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងនោភវិតតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៧ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ បច្ចន័យៈ ។

[១០១] ក្នុងនការមណ្ឌប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 ... ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦
 ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអញ្ញាញប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ ...
 ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុង
 នវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនោនតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុង
 នោវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោមប្បដ្ឋន័យៈ ។

[១០២] ក្នុងនការមណ្ឌប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ
 ... ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនអញ្ញាញប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនាសវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កម្មេ ចត្តារិ វិចារកេ ចត្តារិ អាហារេ ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយេ
 ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មក្កេ តីណិ សម្បយុត្តេ ឆ
 វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្ថិយា នវ នត្ថិយា នវ វិគតេ នវ
 អវិគតេ នវ ។ ឯវំ គណេតតំ ។

បច្ចនីយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

សហេតុកុកំ និដ្ឋិតំ ។

ហោត្តសម្បយុត្តទកំ

បដិច្ចវិវា

[១០៣] ហេតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុសម្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុសម្ប-
 យុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ទេ ខន្ធេ ...
 បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ ហេតុសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
 ហេតុវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 ហេតុសម្បយុត្តេ ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តសម្បដ្ឋានំ រូបំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអាហារ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឈា-
 នប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ បច្ចនីយានុលោម ។

ចប់ សហេតុកទុកៈ ។

ហេតុសម្បយុត្តិទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១០៣] ហេតុសម្បយុត្តិធម៌ (ធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ)
 អាស្រ័យ នូវហេតុសម្បយុត្តិធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធភ អាស្រ័យ នូវខន្ធទ ជាហេតុសម្បយុត្តិ នូវខន្ធទ ... ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ... ។ ហេតុវិប្បយុត្តិធម៌ (ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយហេតុ)
 អាស្រ័យ នូវហេតុសម្បយុត្តិធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ជាហេតុសម្បយុត្តិ

ហេតុសហេតុកុកុរោ បដិច្ចវិហោ

បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ ឥមំនា ការណោ ន វិត្តា រេតតំ ។

យថា សហេតុកុកុកំ និដ្ឋានាករណំ ។

ហេតុសម្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុសហេតុកុកុកំ

បដិច្ចវិហោ

[១០៤] ហេតុញ្ចេវ សហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច

ហេតុ ចេវ សហេតុកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-

ប្បច្ចយា អលោកំ បដិច្ច អនោសោ អមោហោ ។

ចក្កំ ពន្លឹតតំ ។ លោកំ បដិច្ច មោហោ ។ ចក្កំ

ពន្លឹតតំ ។ បដិសន្ធិក្ខណោ អលោកំ បដិច្ច អនោ-

សោ អមោហោ ។ ចក្កំ ពន្លឹតតំ ។ ហេតុញ្ចេវ

សហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ ចេវ ន ច

ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ហេតុំ បដិច្ច

សម្បយុត្តកា ខន្ធ បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។

ហេតុសហេតុកុក្កៈ បដិច្ចវិវរៈ

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ... ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យពិស្តារ តាមដំណើរ

នេះចុះ ។ ដូចសហេតុកុក្កៈដែរ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងគ្នាឡើយ ។

ចប់ ហេតុសម្បយុត្តកុក្កៈ ។

ហេតុសហេតុកុក្កៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[១០៤] ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុច្បាញ គឺ អនោសៈ និងអមោហៈ អាស្រ័យ នូវអនោសៈ ។
 បណ្ឌិត គប្បីចងជាចក្កៈចុះ ។ មោហៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈ ។
 បណ្ឌិត គប្បីចងជាចក្កៈចុះ ។ អនោសៈ និងអមោហៈ អាស្រ័យ
 នូវអនោសៈ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ បណ្ឌិត គប្បីចងជាចក្កៈចុះ ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុច្បាញ
 គឺ ពួកសម្បយុត្តកុក្កៈ អាស្រ័យ នូវហេតុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ... ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទកប្បដ្ឋានំ

ហេតុញ្ចេវ សហេតុកញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ ថេវ សហេ-
 តុកោ ច សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា អលោកំ បដិច្ច អនោសោ អមោហោ
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ។ ចក្កំ ពន្លឹតតំ ។ លោកំ បដិច្ច
 មោហោ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ ។ ចក្កំ ពន្លឹតតំ ។
 បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ សហេតុកញ្ចេវ ន ច ហេតុ
 ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយា សហេតុកញ្ច ន ច ហេតុ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។
 សហេតុកញ្ចេវ ន ច ហេតុ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ ថេវ សហេ-
 តុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សហេតុកោ
 ថេវ ន ច ហេតុ ខន្ធ បដិច្ច ហេតុ បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។
 សហេតុកញ្ចេវ ន ច ហេតុ ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ ថេវ
 សហេតុកោ ច សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សហេតុកញ្ចេវ ន ច ហេតុ
 ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ហេតុ ច ទ្វេ ខន្ធ ...

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែ
 មិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុផង ប្រកបដោយ
 ហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ អនោសៈ និង
 អមោហៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យ នូវអនោសៈ ។ បណ្ឌិត
 គប្បីចងជាចក្កៈចុះ ។ មោហៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី អាស្រ័យ
 នូវអនោសៈ ។ បណ្ឌិត គប្បីចងជាចក្កៈចុះ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ... ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ១ ដែលប្រកបដោយ
 ហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ នូវខន្ធ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ... ។ ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ហេតុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយហេតុ
 តែមិនមែនជាហេតុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ... ។ ធម៌ ជាហេតុ
 ក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ
 ក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ៣ក្តី ហេតុក្តី អាស្រ័យ
 នូវខន្ធ១ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ នូវខន្ធ២ ...

ហេតុសហេតុកុកេ បដិច្ចវាហ

បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។ ហេតុញ្ចេវ សហេតុកញ្ច
 សហេតុកញ្ចេវ ន ច ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច ហេតុ ថេវ
 សហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អលោ-
 កញ្ច សម្មយុត្តកេ ច ខន្ធ បដិច្ច អនោសោ អមោ-
 ហោ ។ ចក្កំ ពន្លឹតតំ ។ លោកញ្ច សម្មយុត្តកេ
 ច ខន្ធ បដិច្ច មោហោ ។ ចក្កំ ពន្លឹតតំ ។ បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ . . . ។ ហេតុញ្ចេវ សហេតុកញ្ច សហេតុ-
 កញ្ចេវ ន ច ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ ថេវ ន
 ច ហេតុ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សហេតុកញ្ចេវ
 ន ច ហេតុំ ឯកំ ខន្ធឯ ហេតុញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធ
 ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។ ហេតុញ្ចេវ ស-
 ហេតុកញ្ច សហេតុកញ្ចេវ ន ច ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច សហេតុកោ ថេវ ន ច
 ហេតុ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សហេតុកញ្ចេវ
 ន ច ហេតុំ ឯកំ ខន្ធឯ អលោកញ្ច បដិច្ច តយោ
 ខន្ធ អនោសោ អមោហោ ច ទ្វេ ខន្ធ . . .
 បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។ សន្និទ្ធំ ។ ឯវំ វិត្តេវតតំ ។

ហេតុសហេតុពុទ្ធព្រះ បដិច្ចវិវរៈ

កងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ធម៌ ជាហេតុក្តី ដែលប្រកប
 ដោយហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុ
 ផល ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុផល ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ អទោសៈ និងអមោហៈ អាស្រ័យ នូវអលោ-
 ក ផល នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផល ។ បណ្ឌិត គប្បីចងជាចក្កៈចុះ ។
 មោហៈ អាស្រ័យ នូវលោកៈផល នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផល ។
 បណ្ឌិត គប្បីចងជាចក្កៈចុះ ។ កងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ធម៌
 ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុ
 ផល ប្រកបដោយហេតុផល ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ
 ផល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធភា អាស្រ័យ នូវ
 ខន្ធទ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុផល នូវហេតុផល នូវ
 ខន្ធទ . . . កងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកប
 ដោយហេតុក្តី ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែ
 មិនមែនជាហេតុផល ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធភា ក្តី
 អទោសៈ និងអមោហៈក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធទ ដែលប្រកបដោយហេតុ
 តែមិនមែនជាហេតុផល នូវអលោកៈផល នូវខន្ធទ . . . កងខណៈនៃបដិ-
 សន្ធិ . . . ។ សេចក្តីបំប្រញា ។ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

[១០៥] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិប-
តិយា នវ អនន្តរេ នវ ។ សង្ខតំ ។ សព្វត្ថ នវ
អវិគតេ នវ ។ ឯវំ កណោតតំ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

[១០៦] ហេតុញ្ចេវ សហេតុកក្ខា ធម្មំ បដិច្ច
ហេតុ ចេវ សហេតុកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអធិប-
តិប្បច្ចយា អលោកំ បដិច្ច អនោសោ អមោហោ ។
ចក្កំ ពន្លឺតតំ ។ បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ បរិបុណ្ណំ
នវ ។ នបុរេជាតប្បច្ចយា នវ ។ នបច្ឆាជាតប្បច្ចយា
នវ ។ នអាសេវនប្បច្ចយា នវ ។

[១០៧] ហេតុញ្ចេវ សហេតុកក្ខា ធម្មំ បដិច្ច
សហេតុកោ ចេវ ន ច ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នកម្ម-
ប្បច្ចយា ហេតុំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ចេតនា ។
សហេតុកក្ខា ន ច ហេតុំ ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកោ
ចេវ ន ច ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នកម្មប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១០៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ។ សេចក្តីចំប្រែប្រួល ។ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧
 ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោម ។

[១០៦] ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ទើបកើតឡើង ព្រោះនអធិបតិ-
 ប្បច្ច័យ គឺ អទោសៈ និងអមោហៈ អាស្រ័យ នូវអលោកៈ ។ បណ្ឌិត
 គប្បីចងជាចក្កៈចុះ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ វារៈ ៧ ចប់
 បរិបូណ៌ ។ ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ព្រោះនបច្ច័យជា-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ ព្រោះនអាលោកៈនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

[១០៧] ធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ អា-
 ស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នកម្មប្បច្ច័យ គឺ សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវហេតុ ។ ធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រ-
 កបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បច្ច័យ

ហេតុសហេតុកុពេ បដិច្ចវាពេ

សហេតុកេ ថេវ ន ច ហេតុ ខន្ធ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
 ចេតនា ។ ហេតុញ្ចេវ សហេតុកញ្ច សហេតុកញ្ចេវ
 ន ច ហេតុញ្ច ធម្មំ បដិច្ច សហេតុកា ថេវ ន ច
 ហេតុ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នកម្មប្បច្ចយា ហេតុញ្ច សម្ប-
 យុត្តកេ ច ខន្ធ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ចេតនា ។
 នវិចារកប្បច្ចយា នវិប្បយុត្តប្បច្ចយា ។

(១០៨) នអធិបតិយា នវ នបុរេជាតេ នវ
 នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសវនេ នវ នកម្មេ ភីណិ ន-
 វិចារកេ នវ នវិប្បយុត្តេ នវ ។ ឯវំ កណោតតំ ។
 បច្ចុដិយំ និដ្ឋិតំ ។

(១០៩) ហេតុប្បច្ចយា នអធិបតិយា នវ ...
 នបុរេជាតេ នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសវនេ នវ
 នកម្មេ ភីណិ នវិចារកេ នវ នវិប្បយុត្តេ នវ ។
 ឯវំ កណោតតំ ។

អនុលោមប្បច្ចុដិយំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុសហេតុកុក្កៈ បដិច្ចវិវរៈ

គឺ សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយហេតុ
 តែមិនមែនជាហេតុ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជា
 ហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ទាំង
 ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នកម្មប្បច្ច័យ គឺ សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវហេតុផង នូវពួក
 សម្បយុត្តកក្នុងផង ។ ព្រោះនវិបាកប្បច្ច័យ និងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[១០៨] ក្នុងនកម្មបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនអាសវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់
 យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ បច្ចនីយៈ ។

[១០៩] ក្នុងនកម្មបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ...
 ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ៧
 ក្នុងនអាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុង
 នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ។ បណ្ឌិត
 គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោមប្បច្ចនីយៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

(១១០) នអធិបតិប្បច្ចយា ហេតុយា នវ . . .
 អារម្មណេ នវ អនន្តរេ នវ ។ សង្ខតំ ។ . . .
 អវិគតេ នវ ។ ឯវំ កណោតតំ ។
 បច្ចនីយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

សហជាតវារោមិ បច្ចយវារោមិ និស្សយវារោមិ សំ-
 ភន្នវារោមិ សម្បយុត្តវារោមិ បដិច្ចវាសនិសោ ។

បញ្ញាវិវា

(១១១) ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច ធម្មោ
 ហេតុស្ស ថេវ សហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អលោកោ អនោសស្ស អមោហស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ យថា បដិច្ចវាសនិសំ ។
 ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច ធម្មោ សហេតុកស្ស ថេវ
 ន ច ហេតុស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ហេ-
 តុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសង្ខិត្តុណា . . . ។ ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច
 ធម្មោ ហេតុស្ស ថេវ សហេតុកស្ស ច សហេតុកស្ស
 ថេវ ន ច ហេតុស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១១០] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនអធិបតិប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។
 សេចក្តីបំប្រែញ ។ . . ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បណ្ឌិត
 គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ បច្ចនីយានុលោម ។

សហជាតវារៈក្តី បច្ចយវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសង្គវារៈក្តី
 សម្បយុត្តវារៈក្តី ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បញ្ញាវិវរៈ

[១១១] ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 អលោកៈ ជាបច្ច័យ នៃអទោសៈ និងអមោហៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។ ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយ
 ហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល
 ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុផល ដោយហេតុប្បច្ច័យ

ហេតុសហេតុកុរុក បញ្ញាវិហា

អលោកោ អនោសស្ស អមោហស្ស សម្មយុត្តកា-
នញ្ច ខន្ធានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វិត្តាវេតតំ ។

(១១២) ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច ធម្មោ ហេ-
តុស្ស ថេវ សហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋ-
យេន បដ្ឋយោ ហេតុំ អារត្ត ហេតុ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ហេតុ
ថេវ សហេតុកោ ច ធម្មោ សហេតុកស្ស ថេវ ន ច
ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ហេតុំ
អារត្ត សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច ធម្មោ ហេតុស្ស ថេវ ស-
ហេតុកស្ស ច សហេតុកស្ស ថេវ ន ច ហេតុស្ស ច
ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ហេតុំ អារត្ត
ហេតុ ច សម្មយុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ស-
ហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ធម្មោ សហេតុកស្ស ថេវ
ន ច ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
នានំ ធនា សីលំ ... ឧទោសថកម្មំ ... តំ
បដ្ឋវេក្ខតិ បុព្វេ សុចីណានិ បដ្ឋវេក្ខតិ ឈានា
វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ បដ្ឋវេក្ខតិ អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា
មត្តំ បដ្ឋវេក្ខន្តិ ដលំ បដ្ឋវេក្ខន្តិ បហីនេ កិ-
លេសេ បដ្ឋវេក្ខន្តិ វិក្ខម្ភិតេ កិលេសេ បដ្ឋវេក្ខន្តិ

ហេតុសហេតុកុកុរៈ ចញ្ញាវារៈ

គឺ អលោកៈ ជាបច្ច័យ នៃអទោសៈ និងអរមាហៈផង នៃពួកសម្បយុត្ត-
កក្ខន្ធផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារផងចុះ ។

(១១២) ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ដោយការម្មណប្បច្ច័យ គឺ
ពួកហេតុ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវហេតុ ។ ធម៌ ជាហេតុក្តី
ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែ
មិនមែនជាហេតុ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
ហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវហេតុ ។
ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ
ផង ប្រកបដោយហេតុផង ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជា
ហេតុផង ដោយការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី
កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវហេតុ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ
តែមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ ហេតុ តែមិន
មែនជាហេតុ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យទាន សីល ...
ឧបោសថកម្ម ... ពិចារណា នូវកុសលនោះ ពិចារណា នូវ
ពួកកុសល ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ចេញអំពីឈាន
ពិចារណា នូវឈាន ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ពិចារណា
នូវមគ្គ ពិចារណា នូវផល ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែល
លះបង់ហើយ ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បុត្រេ សុត្តន្តនិកាយោ កាលេសេ ជា នន្តិ សហេតុកេ ថេ
 ន ច ហេតុ ខន្ធើ អនិច្ចតោ ... ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ចេ-
 តោ បរិយញ្ញាលោ ន សហេតុកា ថេ ន ច ហេតុចិត្តស-
 មន្តិស្សំ ចិត្តំ ជា ធាតុ អាគាសា នញ្ញាយតនំ វិញ្ញាណ-
 ញ្ញាយតននស្សំ អាគិញ្ញញ្ញាយតនំ នេសញ្ញនាសញ្ញា-
 យតននស្សំ អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហេតុកា
 ថេ ន ច ហេតុ ខន្ធើ វិទ្ធិវិជញ្ញាណស្សំ ចេតោ បរិយ-
 ញ្ញាណស្សំ បុត្រេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្សំ យថា កម្ម-
 បកញ្ញាណស្សំ អនាគតិសញ្ញាណស្សំ អាម្ពណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ សហេតុកោ ថេ ន ច ហេតុ ធម្មោ
 ហេតុស្សំ ថេ សហេតុកស្សំ ច ធម្មស្សំ អាម្ពណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ទានំ ទត្វា ... បឋមកមនំ និព្វានំ ។
 សហេតុកោ ថេ ន ច ហេតុ ធម្មោ ហេតុស្សំ ថេ ស-
 ហេតុកស្សំ ច សហេតុកស្សំ ថេ ន ច ហេតុស្សំ ច
 ធម្មស្សំ អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ ទត្វា ...
 យថា បឋមកមនំ វិជ្ជានិព្វានំ ។ ហេតុ ថេ សហេតុកោ
 ច សហេតុកោ ថេ ន ច ហេតុ ច ធម្មោ ហេតុស្សំ ថេ
 សហេតុកស្សំ ច ធម្មស្សំ អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដឹង ឲ្យពួកកិលេស ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ឲ្យពួកខន្ធ ដែល
 ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជាមិនទៀង . . . ចោមនស្ស
 កើតឡើង បុគ្គល ដឹង ឲ្យចិត្ត របស់បុគ្គល អ្នកព្រមព្រៀងដោយ
 ចិត្ត ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ដោយចេតោបរិ-
 យញ្ញាណ អាសាសញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ
 អាភិញ្ញាញាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃនេវសញ្ញាសញ្ញាយតនៈ ដោយការម្ម-
 ណប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជា
 បច្ច័យ នៃឥន្ទ្រវិធាណា ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ
 យថាភម្មបគញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ដោយការម្មណប្បច្ច័យ គឺ
 បុគ្គល ឲ្យបាន . . . ដំណើរទី១ មិនមានផ្សេងគ្នាទេ ។ ធម៌
 ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែ
 មិនមែនជាហេតុផង ដោយការម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យបាន
 . . . ដំណើរទី១ យ៉ាងណា (ដំណើរទី២) ក៏មិនផ្សេង
 គ្នា យ៉ាងនោះដែរ ។ ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី
 ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ដោយការម្មណប្បច្ច័យ

ហេតុសហេតុកុពេ បញ្ញាវិញ

ហេតុញ្ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ អារត្ត ហេតុ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេ-
 តុ ច ធម្មា សហេតុកស្ស ថេវ ន ច ហេតុស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ហេតុញ្ច សម្បយុត្តកេ
 ច ខន្ធ អារត្ត សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ខន្ធ ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ ។ ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច សហេតុកោ ថេវ ន
 ច ហេតុ ច ធម្មា ហេតុស្ស ថេវ សហេតុកស្ស ច ស-
 ហេតុកស្ស ថេវ ន ច ហេតុស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ហេតុញ្ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ
 អារត្ត ហេតុ ច សម្បយុត្តកោ ច ខន្ធ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។

(១០៣) ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច ធម្មា ហេតុស្ស
 ថេវ សហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អារម្មណាធិបតី សហជាតាធិបតី ។ អារម្មណា-
 ធិបតី ហេតុំ កុំ កត្វា ហេតុ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហជា-
 តាធិបតី ហេតុ ថេវ សហេតុកោធិបតី សម្បយុត្តកានំ
 ហេតុនំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ហេតុ ថេវ ស-
 ហេតុកោ ច ធម្មា សហេតុកស្ស ថេវ ន ច ហេតុស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី

ហេតុសហេតុកុកុរៈ បញ្ញាវារៈ

គឺ ពួកហេតុ កើតឡើង ព្រោះប្រាណ ឡើយហេតុផង ឡើយពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ទាំង
ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ គឺ
ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ កើតឡើង
ព្រោះប្រាណ ឡើយហេតុផង ឡើយពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ ធម៌ ជា
ហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជា
ហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ទាំង
ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុផង ដោយការមូលាប្បច្ច័យ
គឺ ពួកហេតុក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រាណ ឡើយ
ហេតុផង ឡើយពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។

(១១៣) ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បាន
ដល់ការមូលាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការមូលាធិបតិ គឺ ពួក
ហេតុ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ ឡើយហេតុ ឱ្យជាទីគារព ។ ឯសហជា-
តាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកហេតុ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាហេតុ
ក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ
តែមិនមែនជាហេតុ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូលាធិបតិ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខញ្ញាតំ

សហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី ហេតុ កុំ កត្វា
 សហេតុកា ថេវ ន ច ហេតុ ទន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 សហជាតាធិបតី ហេតុ ថេវ សហេតុកាធិបតី សម្ម-
 យុត្តកានំ ទន្ធានំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច ធម្មោ ហេតុស្ស ថេវ
 សហេតុកស្ស ច សហេតុកស្ស ថេវ ន ច ហេតុស្ស
 ច ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណា-
 ធិបតី សហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី ហេតុ
 កុំ កត្វា ហេតុ ច សម្មយុត្តកា ច ទន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 សហជាតាធិបតី ហេតុ ថេវ សហេតុកាធិបតី សម្ម-
 យុត្តកានំ ទន្ធានំ ហេតុនេវ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ធម្មោ សហេ-
 តុកស្ស ថេវ ន ច ហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី សហជាតាធិបតី ។
 អារម្មណាធិបតី ធានំ ទន្ធា សីលំ ... ឧតោសដ-
 កម្មំ កត្វា តំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ ... ឈាតា
 វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ អរិយា មត្តា
 វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ កុំ កត្វា ... ផលំ កុំ កត្វា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកប
 ដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវហេតុ
 ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌ ជាហេតុក្តី
 ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែ
 មិនមែនជាហេតុផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និង
 សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ ពួកហេតុក្តី ពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវហេតុ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជា-
 តាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផល នៃពួកហេតុផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ គឺ
 បុគ្គល ឲ្យបាន សីល . . . ធ្វើឲ្យបានឥរិយាបថ ធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យ
 ជាទីគោរព ហើយពិចារណា ក្នុងកាលមុន . . . ចេញអំពីឈាន ធ្វើ
 នូវឈាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពី
 មគ្គ ធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព . . . ធ្វើ នូវផល ឲ្យជាទីគោរព

ហេតុសហេតុកុកេ បញ្ញាវិហ

បច្ចុប្បន្នន្តិ សហេតុកេ ថេវ ន ច ហេតុ ខន្ធភ្នំ
 កត្វា អស្សនេតិ អភិធម្មតិ តំ កុំ កត្វា វាតោ
 ឧប្បជ្ជតិ ទីដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ សហេតុ-
 កោ ថេវ ន ច ហេតុ អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហេតុកោ ថេវ ន ច
 ហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ថេវ សហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជា-
 តាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ ទត្វា ... បវេមក-
 មនំយេវ ។ សហជាតាធិបតិ សហេតុកោ ថេវ ន ច
 ហេតុ អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ ហេតុនំ អធិបតិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ធម្មោ
 ហេតុស្ស ថេវ សហេតុកស្ស ច សហេតុកស្ស ថេវ
 ន ច ហេតុស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ
 ទានំ ទត្វា ... បវេមកមនំយេវ ។ សហជាតាធិបតិ
 សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ អធិបតិ សម្មយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ហេតុនត្វា អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

ហេតុសហេតុកុត្តរៈ បញ្ញាវិវរៈ

ហើយពិចារណា បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយហេតុ
តែមិនមែនជាហេតុ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រតៈ
កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។
ឯសហជាតាធិបតី គឺ អធិបតីធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែន
ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។
ធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ បានដល់
ការមូណាធិបតី និងសហជាតាធិបតី ។ ការមូណាធិបតី គឺ បុគ្គល
ឲ្យទាន ... ដូចដំណើរទី១ដែរ ។ ឯសហជាតាធិបតី គឺ អធិបតីធម៌
ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
យុត្តកហេតុ ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែ
មិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង
ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ
បានដល់ការមូណាធិបតី និងសហជាតាធិបតី ។ ការមូណាធិបតី គឺ
បុគ្គល ឲ្យទាន ... ដូចដំណើរទី១ដែរ ។ ឯសហជាតាធិបតី គឺ
អធិបតីធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកហេតុផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មប្បដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ច ធម្មា ហេតុស្ស ថេវ សហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី ហេតុញ្ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធេ កុំ កត្វា ហេតុ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ច ធម្មា សហេតុកស្ស ថេវ ន ច ហេតុស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី ហេតុញ្ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធេ កុំ កត្វា សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ច ធម្មា ហេតុស្ស ថេវ សហេតុកស្ស ច សហេតុកស្ស ថេវ ន ច ហេតុស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី ហេតុញ្ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធេ កុំ កត្វា ហេតុ ច សម្បយុត្តកោ ច ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។

(១១២) ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច ធម្មា ហេតុស្ស ថេវ សហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរវប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ហេតុ បច្ឆិមាធំ បច្ឆិមាធំ ហេតុធំ អនន្តរវប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បជ្ឈាន

ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ទាំងប្រកបដោយហេតុ
 តែមិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផល ប្រកប
 ដោយហេតុផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូណាធិបតិ គឺ
 ពួកហេតុ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវហេតុផល នូវពួកសម្បយុត្តក-
 ក្ខន្ធផល ឲ្យជាទីគោរព ។ ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុ
 ក្តី ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់ការមូណាធិបតិ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិន
 មែនជាហេតុ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវហេតុផល នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខ-
 ណផល ឲ្យជាទីគោរព ។ ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី
 ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជា
 ហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែន
 ជាហេតុផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូណាធិបតិ គឺ
 ពួកហេតុក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវហេតុផល
 នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផល ឲ្យជាទីគោរព ។

(១១៤) ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 ហេតុ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

ហេតុសហេតុកុរុពេ បញ្ញាវាហ

ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច ធម្មោ សហេតុកស្ស
 ថេវ ន ច ហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បច្ច-
 យោ បុរិមា បុរិមា ហេតុ បដ្ឋីមាធំ បដ្ឋីមាធំ សហេតុ-
 កានព្វោវ ន ច ហេតុធំ ទន្ធាធំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ ។ ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច ធម្មោ
 ហេតុស្ស ថេវ សហេតុកស្ស ច សហេតុកស្ស
 ថេវ ន ច ហេតុស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ហេតុ បដ្ឋីមាធំ បដ្ឋីមាធំ
 ហេតុធំ សម្បយុត្តកានព្វា ទន្ធាធំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ ។ សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ធម្មោ
 សហេតុកស្ស ថេវ ន ច ហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
 រប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា សហេតុកោ ថេវ
 ន ច ហេតុ ទន្ធា បដ្ឋីមាធំ បដ្ឋីមាធំ សហេតុកា-
 នព្វោវ ន ច ហេតុធំ ទន្ធាធំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ អនុលោមំ តោត្រកុស្ស អនុលោមំ វេទា-
 នស្ស ។ សង្ខតំ ។ វិរោធា វុដ្ឋហន្តស្ស នេវសញ្ញា-
 នាសញ្ញាយតធំ ដលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ ។ សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ធម្មោ

ហេតុសហេតុកុរុ: បញ្ញាវារ:

ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ដោយអនន្តរឫច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ដោយអនន្តរឫច្ច័យ ។ ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុផង ដោយអនន្តរឫច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុ ក្រោយៗ ផង នៃពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធផង ដោយអនន្តរឫច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ដោយអនន្តរឫច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ដោយអនន្តរឫច្ច័យ អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃគោត្រកូ អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃរោគាន: ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ នេវសញ្ញានាសញ្ញាធន: របស់បុគ្គល កាលចេញអំពីនិរោធន ជាបច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរឫច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ

អភិធម្មបំណែក អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុស្ស ថេវ សហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋ-
យេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា សហេតុកា ថេវ ន ច
ហេតុ ខន្ធោ បច្ឆិមាធំ បច្ឆិមាធំ ហេតុធំ អនន្តរប្បដ្ឋ-
យេន បច្ចយោ អនុលោមំ តោត្រកុស្ស ។ សង្ខតំ ។
សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស ថេវ
សហេតុកស្ស ច សហេតុកស្ស ថេវ ន ច ហេតុស្ស
ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា
សហេតុកា ថេវ ន ច ហេតុ ខន្ធោ បច្ឆិមាធំ បច្ឆិមាធំ
ហេតុធំ សម្បយុត្តកានព្វា ខន្ធចំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន
បច្ចយោ អនុលោមំ តោត្រកុស្ស ។ សហេតុកោ ថេវ
ន ច ហេតុម្ចលកំ តីណិបិ ឯកសនិសា ។ ហេតុ
ថេវ សហេតុកោ ច សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ច
ធម្មា ហេតុស្ស ថេវ សហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស អនន្ត-
រប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ហេតុ ច សម្ប-
យុត្តកា ច ខន្ធោ បច្ឆិមាធំ បច្ឆិមាធំ ហេតុធំ អនន្ត-
រប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច
សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ច ធម្មា សហេតុកស្ស
ថេវ ន ច ហេតុស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ដោយអនន្ត-
 រាប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែន
 ជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ
 អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃគោត្រភូ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុផល ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ
 ផល ប្រកបដោយហេតុផល ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជា
 ហេតុផល ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលប្រកបដោយ
 ហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុ ក្រោយៗ ផល
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផល ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ អនុលោម (ជាបច្ច័យ)
 នៃគោត្រភូ ។ មូលកធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ
 ក្តី វារៈ ព្យា ក្តី ដូចគ្នានឹងវារៈ ១ ដែរ ។ ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយ
 ហេតុក្តី ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 ហេតុ មុនៗ ក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុ ក្រោយៗ
 ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុ
 ក្តី ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ

ហេតុសហេតុកុញ បញ្ញាវិញ

បុរិមា បុរិមា ហេតុ ច សម្បយុត្តកា ច ទន្ធា បច្ឆិមា
 បច្ឆិមា សហេតុកានព្វោ ធន ហេតុនំ ទន្ធានំ
 អនន្តរប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។ ហេតុ ថេវ សហេតុ-
 កោ ច សហេតុកោ ថេវ ធន ហេតុ ច ធម្មា
 ហេតុស្ស ថេវ សហេតុកស្ស ច សហេតុកស្ស
 ថេវ ធន ហេតុស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន
 បច្ឆយោ បុរិមា បុរិមា ហេតុ ច សម្បយុត្តកា ច
 ទន្ធា បច្ឆិមា បច្ឆិមា ហេតុនំ សម្បយុត្តកានព្វ
 ទន្ធានំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។

[១១៥] ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច ធម្មា
 ហេតុស្ស ថេវ សហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស សហាជាន-
 ប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ... អញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ
 ជិស្សយប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ភីណិបិ បច្ឆយោ បដិច្ច-
 វារេ ហេតុសទិសា ។

[១១៦] ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច ធម្មា ហេ-
 តុស្ស ថេវ សហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស ឧបទិស្សយប្ប-
 ដ្ឋយេន បច្ឆយោ អារម្មណ្យបទិស្សយោ អនន្តរបទិស្ស-
 យោ បកត្តបទិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តបទិស្សយោ
 ហេតុ ហេតុនំ ឧបទិស្សយប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។

ហេតុសហេតុកុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

គឺ ពួកហេតុ មុនៗ ក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
ក្រោយៗ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ដោយអនន្ត-
រាជ្យច្ច័យ ។ ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ទាំង
ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ
ផង ដែលប្រកបដោយហេតុផង ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិន
មែនជាហេតុផង ដោយអនន្តរាជ្យច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ មុនៗ ក្តី ពួក
សម្បយុត្តកក្កនក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុ ក្រោយៗ ផង នៃពួក
សម្បយុត្តកក្កនផង ដោយអនន្តរាជ្យច្ច័យ ។

[១១៥] ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ...
ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ
វារៈព្យាភិ ពួកបច្ច័យក្តី ដូចហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[១១៦] ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជា
ហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អា-
រម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថូប-
និស្ស័យ គឺ ពួកហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មប្បដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុ សហេតុកាណព្យាវ ន ច ហេតុនំ ខន្ធនំ ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ហេតុ ហេតុនំ
 សម្បយុត្តកាណព្យា ខន្ធនំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ឥសេសំ ទ្ធិន្ទម្យំ បញ្ញានំ មូលានំ
 បុត្តិតព្យាវ ន ។ សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ
 ធម្មា សហេតុកស្ស ថេវ ន ច ហេតុស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្យបនិស្សយោ
 អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្ថបនិស្សយោ សន្ធិំ ឧបនិស្សយ នានំ ទេតិ ។ បេ ។
 សមាបត្តិំ ឧប្បាទេតិ មាណំ ជប្បេតិ ទិដ្ឋិំ កណ្ណាតិ
 សីលំ ... ។ បេ ។ បត្តនំ ឧបនិស្សយ នានំ ទេតិ
 ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិន្ទតិ សន្ធា ។ បេ ។ បត្តនា សន្ធាយ
 ។ បេ ។ បត្តនាយ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុមូលកេ ឥមីនា ការ-
 ណេន វិត្តាវេតព្យា អវសេសា ទ្វេ បញ្ញា ។ ហេតុ ថេវ
 សហេតុកោ ច សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ច
 ធម្មា ហេតុស្ស ថេវ សហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្យបនិស្សយោ
 អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ពួកហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែន
 ជាហេតុ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ពួកហេតុ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកហេតុផល នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផល ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 ពួកមូល នៃពួកប្រស្នាទាំងពីរនេះ បណ្ឌិត គប្បីសួរចុះ ។ ធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 បានដល់ការមូលបូជនីស្ស័យ អនន្តបូជនីស្ស័យ និងបកត្ថបូជនីស្ស័យ
 ។ បេ ។ ឯបកត្ថបូជនីស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ ទូរសទ្ធា ហើយ
 ឲ្យទាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ជំឡើងមានៈ ប្រកាន់
 ទូរទិដ្ឋិ ទូរសីល ... ។ បេ ។ អាស្រ័យ ទូរសេចក្តីប្រាថ្នា ហើយ
 ឲ្យទាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា ជា
 បច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្ស-
 យប្បច្ច័យ ។ ប្រស្នាទាំងពីរ ផសេស បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ
 តាមហេតុនេះ ក្នុងមូលកៈ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែន
 ជាហេតុចុះ ។ ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ទាំងប្រកប
 ដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុ
 ផល ប្រកបដោយហេតុផល ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់
 ការមូលបូជនីស្ស័យ អនន្តបូជនីស្ស័យ និងបកត្ថបូជនីស្ស័យ ។ បេ ។

ហេតុសហេតុកុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកហេតុក្ក ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្ក ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកហេតុ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ មូលទាំង២ បណ្ឌិត គប្បីស្អាច្ចៈ ។
ពួកហេតុក្ក ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្ក ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែល
ប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។
បណ្ឌិត គប្បីស្អាច្ចៈ នៃមូលផងច្ចៈ ។ ពួកហេតុក្ក ពួកសម្បយុត្តកក្កន
ក្ក ជាបច្ច័យ នៃពួកហេតុផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ដោយឧប-
និស្ស័យប្បច្ច័យ ។

(១១៧) ធម៌ ជាហេតុក្ក ប្រកបដោយហេតុក្ក ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ដោយអាសវនប្បច្ច័យ គឺ
ដូចជាអនន្តរប្បច្ច័យដែរ ។

(១១៨) ធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ
ចេតនា ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកសម្បយុត្តកក្កន ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេតនា
ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្កន
ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
ធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា ឆាឆាខណីកា ។
 សហជាតា សហេតុកា ចេវ ន ច ហេតុ ចេតនា
 សម្មយុត្តកានំ ហេតុនំ កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឆាឆាខណីកា សហេតុកា ចេវ ន ច ហេតុ ចេ-
 តនា វិចារកានំ ហេតុនំ កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សហេតុកា ចេវ ន ច ហេតុ ធម្មោ ហេតុស្ស
 ចេវ សហេតុកស្ស ច សហេតុកស្ស ចេវ ន ច
 ហេតុស្ស ច ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ស-
 ហជាតា ឆាឆាខណីកា ។ សហជាតា សហេតុកា
 ចេវ ន ច ហេតុ ចេតនា សម្មយុត្តកានំ ខន្ធនំ
 ហេតុនញ្ច កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឆាឆាខណីកា
 សហេតុកា ចេវ ន ច ហេតុ ចេតនា វិចារកានំ
 ខន្ធនំ ហេតុនញ្ច កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១១៧] ហេតុ ចេវ សហេតុកា ច ធម្មោ ហេ-
 តុស្ស ចេវ សហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស វិចារកប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ វិចារកា អលោកោ អនោសស្ស
 អមោហស្ស វិចារកប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ក-
 លោ អលោកោ ... ។ យថា ហេតុប្បច្ចយោ ឯវ
 វិត្តាមេតតំ ។ នវបិ វិចារកន្តំ និយាមេតតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ ចេតនា ដែលប្រកបដោយហេតុ
តែមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកហេតុ ដោយកម្មប្ប-
ច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេតនា ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិន
មែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកហេតុ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌
ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជា
ហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជា
ហេតុផល ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។
សហជាត គឺ ចេតនា ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ
ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផល នៃពួកហេតុផល ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេតនា ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជា
ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្នុងផល នៃពួកហេតុផល ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[១១៩] ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ
អលោកៈ ជាវិបាក ជាបច្ច័យ នៃអទោសៈ និងអមោហៈ ដោយវិបា-
កប្បច្ច័យ អលោកៈ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ... ។ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
យ៉ាងណា បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះចុះ បណ្ឌិត គប្បីកំណត់
ថាវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ៩ ។

ហេតុសហេតុកុកេ ចញ្ញាវារ

[១២០] សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ធម្មោ
សហេតុកកស្ស ថេវ ន ច ហេតុស្ស ធម្មស្ស អាហា-
វប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។

[១២១] ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច ធម្មោ
ហេតុស្ស ថេវ សហេតុកកស្ស ច ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិ-
យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយន្តិ និយាមេតតំ នវបិ
បរិប្បណំ ។

[១២២] សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ធម្មោ
សហេតុកកស្ស ថេវ ន ច ហេតុស្ស ធម្មស្ស
ណានប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណី ។

[១២៣] ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច ធម្មោ
ហេតុស្ស ថេវ សហេតុកកស្ស ច ធម្មស្ស មត្តប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អត្ត-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ នត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិគ-
តប្បច្ចយេន បច្ចយោ អវិគតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១២៤] ហេតុយា តីណី អារម្មណេ នវ
អធិបតីយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ
សហជាតេ នវ អនាមព្វេ នវ និស្សយេ នវ

ហេតុសហេតុកុកុរៈ បញ្ញាវារៈ

(១២០) ធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ដោយ
អាហារប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ៣ ។

(១២១) ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ
បណ្ឌិត គប្បីកំណត់ ថាឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យផលចុះ ឯវារៈ មាន៩ (ចប់)
គ្រប់គ្រាន់ហើយ ។

(១២២) ធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ដោយ
ឈានប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ៣ ។

(១២៣) ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ដោយមគ្គប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
នត្ថិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិត-
តប្បច្ច័យ ។

(១២៤) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
នវារៈ ៩ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអពាមពាបប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបទិស្សយេ នវ អាសវនេ នវ កក្កេ ភីណំ វិចារកេ
 នវ អាហារេ ភីណំ ឥន្ទ្រិយេ នវ ឈានេ ភីណំ
 មក្កេ នវ សម្បយុត្តេ នវ អត្ថិយា នវ នត្ថិយា នវ
 វិគតេ នវ អវិគតេ នវ ។ វំ កណោតតំ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

(១២៥) ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច ធម្មោ
 ហេតុស្ស ថេវ សហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧបទិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ហេតុ ថេវ ស-
 ហេតុកោ ច ធម្មោ សហេតុកស្ស ថេវ ន ច
 ហេតុស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបទិស្សយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ ហេតុ ថេវ សហេតុកោ ច ធម្មោ ហេតុស្ស
 ថេវ សហេតុកស្ស ច សហេតុកស្ស ថេវ ន ច
 ហេតុស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបទិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងអារសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ៧
 ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុង
 ភាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងវត្ថុនិយមប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុង
 ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ៧ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ។
 បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោម ។

(១២៥) ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 ហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាហេតុ
 ក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផល ប្រកបដោយ
 ហេតុផល ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុផល ដោយ
 ការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ

ហេតុសហេតុកុកុរៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ដោយ
 ការមូលាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផល ប្រ-
 កបដោយហេតុផល ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជា-
 តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្ម-
 ប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុ ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ទាំងប្រកបដោយហេតុ
 តែមិនមែនជាហេតុផល ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ទាំងប្រកប
 ដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាហេតុផល
 ប្រកបដោយហេតុផល ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែន
 ជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែន
 ជាហេតុ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ហេតុ ថេវ
 សហេតុកោ ច សហេតុកោ ថេវ ន ច ហេតុ
 ច ធម្មា ហេតុស្ស ថេវ សហេតុកស្ស ច សហេតុ-
 កស្ស ថេវ ន ច ហេតុស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១២៦] នហេតុយា នវ ។ សង្ខតំ ។ សព្វត្ថ
 នវ ។ ឯវំ គណេតតំ ។

បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[១២៧] ហេតុប្បច្ចយោ នអារម្មណេ តីណិ ...
 នអធិបតីយា តីណិ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
 តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ ។ សង្ខតំ ។ ... សព្វត្ថ
 តីណិ នមក្កេ តីណិ នោនត្ថយា តីណិ នោវិគតេ
 តីណិ ។ ឯវំ គណេតតំ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[១២៨] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ នវ ... អធិ-
 បតីយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ តីណិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយ
ហេតុក្តី ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែមិនមែនជាហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ជាហេតុផង ប្រកបដោយហេតុផង ទាំងប្រកបដោយហេតុ តែ
មិនមែនជាហេតុផង ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហ-
ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

(១២៦) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ក្នុង
បច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ៧ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ បច្ច័យនៈ ។

(១២៧) ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ៣
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ។
សេចក្តីបំប្រញ ។ ... ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ៣ ក្នុង
នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនោ-
វិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោមប្បច្ច័យនៈ ។

(១២៨) ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
។

ហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកេ បដិច្ចវិហ

អញ្ញាមញ្ញា ភីណិ និស្សយេ ភីណិ ឧបនិស្សយេ
 នវំ អាសេវនេ នវំ កម្មេ ភីណិ វិទាគេ ភីណិ
 អាហារេ ភីណិ វេទ្ខិយេ ភីណិ ឈានេ ភីណិ
 មក្កេ ភីណិ សម្បយុត្តេ ភីណិ អត្តិយា ភីណិ នត្តិយា
 នវំ វិគតេ នវំ អវិគតេ ភីណិ ។ វេ កណោតតំ ។

បច្ចនីយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុសហេតុកុកំ និដ្ឋិតំ ។

ហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកំ

[១២៧] ហេតុញ្ញាវ ហេតុសម្បយុត្តញ្ញាវ ធម្មំ
 បដិច្ច ហេតុ ចេវ ហេតុសម្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បជ្ជយា អលោកំ បដិច្ច អនោសោ អមោ-
 ហោ ។ ចក្កំ ពាជ្ជិតតំ ។ លោកំ បដិច្ច មោ-
 ហោ ។ ចក្កំ ពាជ្ជិតតំ ។ បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។

ហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ក្នុងអត្ថាម្បាយប្បដិច្ច មានវារៈ ៣ ក្នុងនិស្សយប្បដិច្ច មានវារៈ ៣ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បដិច្ច មានវារៈ ៩ ក្នុងអាសវនប្បដិច្ច មានវារៈ ៩ ក្នុង
 កម្មប្បដិច្ច មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បដិច្ច មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហា-
 រប្បដិច្ច មានវារៈ ៣ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បដិច្ច មានវារៈ ៣ ក្នុងឈាន-
 ប្បដិច្ច មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បដិច្ច មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បដិច្ច
 មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្ថប្បដិច្ច មានវារៈ ៣ ក្នុងនត្ថប្បដិច្ច មានវារៈ ៩
 ក្នុងវគ្គប្បដិច្ច មានវារៈ ៩ ក្នុងអវគ្គប្បដិច្ច មានវារៈ ៣ ។ បណ្ឌិត,
 គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ បច្ចនិយានុលោម ។

ចប់ ហេតុសហេតុកុកៈ ។

ហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកៈ

(១២៩) ធម៌ ជាហេតុក្តី ប្រកបដោយហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ជាហេតុផល ប្រកបដោយហេតុផល ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដិច្ច គឺ អទោសៈ និងអមោហាៈ អាស្រ័យ នូវអលោកៈ ។
 បណ្ឌិត គប្បីចង់ជាចក្កៈចុះ ។ មោហាៈ អាស្រ័យ នូវអលោកៈ ។
 បណ្ឌិត គប្បីចង់ជាចក្កៈចុះ ។ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

យថា ហេតុ ចេវ សហេតុកកុកំ ឯវំ វិត្តាវេតតំ
និដ្ឋានាករណំ ។

ហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

និហោតិសហោតិកទុកំ

[១៣០] នហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នហេតុំ
សហេតុកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទេ ខន្ធ
... បដិសន្ធិក្ខណោ នហេតុំ សហេតុកំ ... ។
នហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ អហេតុកោ
ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នហេតុ សហេតុកោ
ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។
នហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ សហេតុ-
កោ ច នហេតុ អហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
ហេតុប្បច្ចយា នហេតុំ សហេតុកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទេ ខន្ធ ...

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ហេតុចេវសហេតុកុក្កៈ យ៉ាងណា បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាង
នោះចុះ មិនមានការធ្វើផ្សេងៗ គ្នាឡើយ ។

ចប់ ហេតុហេតុសម្បយុត្តទុកៈ ។

និហោតុសហោតុកុក្កៈ

(១៣០) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ
នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ១ ដែលមិនមែនជាហេតុ
តែប្រកបដោយហេតុ នូវខន្ធ២ ... ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកប
ដោយហេតុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ... ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ
ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រ-
កបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជាន-
រូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយ
ហេតុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ... ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ តប្រ-
កបដោយហេតុក្តី ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុក្តី
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ៣ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូបក្តី អាស្រ័យ
នូវខន្ធ១ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ នូវខន្ធ២ ...

ឆោតុសោតុកុកេ បដិច្ចវិហ

បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។ នហេតុំ អហេតុកំ ធម្មំ
 បដិច្ច នហេតុ អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា ។ បេ ។ ឯកំ មហាក្កតំ បដិច្ច តយោ
 មហាក្កតា មហាក្កតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។ នហេតុំ អហេតុកំ ធម្មំ
 បដិច្ច នហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច នហេតុ
 សហេតុកោ ខន្ធ ។ នហេតុំ អហេតុកំ ធម្មំ
 បដិច្ច នហេតុ សហេតុកោ ច នហេតុ អហេ-
 តុកោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិ-
 ក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច នហេតុ សហេតុកោ ខន្ធ មហា-
 ក្កតេ បដិច្ច កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។ នហេតុំ
 សហេតុកំ ច នហេតុំ អហេតុកំ ច ធម្មំ បដិច្ច
 នហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 បដិសន្ធិក្ខណោ នហេតុំ សហេតុកំ ឯកំ ខន្ធខា
 វត្ថុកា បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទេ ខន្ធ . . . ។

និហោសនិហោសក្កៈ បដិច្ចវារៈ

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិន
 ប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិន
 ប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ ។ បេ ។ គឺ
 មហាក្ខត្យ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត្យ ចិត្តសមុជ្ជារូប កដត្តារូប
 និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត្យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 តែប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិន
 ប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ គឺ ពួកខន្ធ
 មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុក្តី ធម៌ មិន
 មែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
 ជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ
 គឺ ពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដត្តារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួក
 មហាក្ខត្យ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុផង មិនមែនជាហេតុ
 ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋ័យ
 គឺ ខន្ធភ អាស្រ័យ នូវខន្ធទ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកប
 ដោយហេតុផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នូវខន្ធទ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នហេតុំ សហេតុកក្ខណ្ឌំ នហេតុំ អហេតុកក្ខណ្ឌំ ធម្មំ
 បដិច្ច នហេតុ អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្ប
 ច្ចយា នហេតុ សហេតុកេ ខន្ធេ ច មហាភូតេ ច
 បដិច្ច វិគ្គសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។
 នហេតុំ សហេតុកក្ខណ្ឌំ នហេតុំ អហេតុកក្ខណ្ឌំ ធម្មំ
 បដិច្ច នហេតុ សហេតុកោ ច នហេតុ អហេតុកោ
 ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ
 នហេតុំ សហេតុកំ ឯកំ ខន្ធកំ វត្ថុកំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា ... នហេតុ សហេតុកេ ខន្ធា
 ច មហាភូតេ ច បដិច្ច កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។

[១៣១] នហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
 សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា នហេតុ
 សហេតុកំ ឯកំ ខន្ធា បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធា
 ... បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ នហេតុំ អហេតុកំ
 ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ

អភិធម្មបិដក អនុណាមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិន
 មែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុផង មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកប
 ដោយហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុផង
 នូវពួកមហាក្ខត្តផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ... ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 តែប្រកបដោយហេតុក្តី ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយ
 ហេតុក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ
 ផង មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជា
 ហេតុ តែប្រកបដោយហេតុផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នូវ
 ខន្ធ ២ ... កងតារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែល
 មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុផង នូវពួកមហាក្ខត្តផង ។

(១៣១) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជា
 ហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ នូវខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ... ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង

អារម្មណប្បដ្ឋយា នហេតុំ អហេតុកំ ឯកំ ខន្ធំ . . .
 បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។ នហេតុំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច
 នហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បដ្ឋ-
 យា បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច នហេតុ សហេតុកា
 ខន្ធ ។ នហេតុំ សហេតុកញ្ច នហេតុំ អហេតុកញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 អារម្មណប្បដ្ឋយា បដិសន្ធិក្ខណោ នហេតុំ សហេតុកំ
 ឯកំ ខន្ធហំ វត្ថុញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ
 . . . ។ សន្និទ្ធី ។ ឯកំ វិភជិតំ ។

[១៣២] ហេតុយា នវ អារម្មណោ ចត្តារិ អនិ-
 បតិយា បញ្ច អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ សហា-
 ជានេ នវ អញ្ញមញ្ញោ ច និស្សយេ នវ ឧបនិស្ស-
 យេ ចត្តារ បុរេជានេ ទ្វេ អាសវនេ ទ្វេ កម្មេ
 នវ វិហាកេ នវ អាហារេ នវ ។ សន្និទ្ធី ។ សព្វត្ថ នវ

ឧបោសថសាស្ត្រកុក្កៈ បដិច្ចវារៈ

ព្រោះការម្នាប្បច្ច័យ គឺ នូវខន្ធ១ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រ-
 កបដោយហេតុ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ធម៌ មិនមែន
 ជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ
 ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្នាប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុផង មិនមែន
 ជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្នា-
 ប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ១ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែ
 ប្រកបដោយហេតុផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នូវខន្ធ២ . . . ។
 សេចក្តីបំប្រញា ។ បណ្ឌិត គប្បីចែក យ៉ាងនេះចុះ ។

(១៣២) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្នាប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអពាមពាមប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ។ សេចក្តីបំប្រញា ។ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សម្បយុត្តេ ចត្តារិ វិប្បយុត្តេ នវ អត្ថយា នវ
នត្ថយា ចត្តារិ វិគតេ ចត្តារិ អវិគតេ នវ ។
ឯវំ គណេតតំ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

[១៣៣] នហេតុំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ
អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា នហេតុំ
អហេតុកំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ ... ។ បដិសន្ធិ យាវ
អសញ្ញាសត្តា មោហោ នត្ថិ ។

[១៣៤] នហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នហេ-
តុ អហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បច្ចយា
នហេតុ សហេតុកេ ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។
នហេតុំ អហេតុកំ ធម្មំ បដិច្ច នហេតុ អហេតុកោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បច្ចយា នហេតុ អហេតុកេ
ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ...

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ក្នុងសម្បយុត្តប្បថ្នយ មានវារៈ៤ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បថ្នយ មានវារៈ៧ ក្នុង
អត្ថប្បថ្នយ មានវារៈ៧ ក្នុងនត្ថប្បថ្នយ មានវារៈ៤ ក្នុងវិត្តប្បថ្នយ
មានវារៈ៤ ក្នុងអវិត្តប្បថ្នយ មានវារៈ៧ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់
យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោម ។

[១៣៣] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនហេតុប្បថ្នយ គឺ ខន្ធកក្ក ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្ក អាស្រ័យ
នូវខន្ធទ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ នូវខន្ធទ...។
បដិសន្ធិ មានរហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ឯមោហៈ មិនមានទេ ។

[១៣៤] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ
អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនការម្មណប្បថ្នយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួក
ខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ។ ធម៌ មិនមែន
ជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែន
ជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្ម-
ណប្បថ្នយ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលមិនមែន
ជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . .

ឆបោតុសបោតុកុកេ បដិច្ចវារោ

យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ និហេតុ សហេតុកក្ខា និហេតុ
អហេតុកក្ខា ធម៌ បដិច្ច និហេតុ អហេតុក្កោ
ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ និអាម្ពណាប្បច្ចយា និហេតុ សហា-
តុក្កោ ខន្ធទេ ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច តិវត្ថុសម្មជ្ជានំ
រូបំ បដិសង្កត្តក្កោ ... ។ សង្ខតំ ។

[១៣៥] ឧបោតុយា ឯកំ ឧអាវម្ពុណោ តីណិ
 ឧអធិបតិយា នវំ ឧអនន្តរេ តីណិ ឧសមនន្តរេ
 តីណិ ឧអញ្ញាមញ្ញោ តីណិ ឧឧបនិស្សយេ តីណិ
 ឧបុរេជានេ នវំ ឧបច្ឆាជានេ នវំ ឧអាសេវនេ នវំ
 ឧកម្មេ ទ្វេ នវិចារកេ បញ្ច ឧអាហារេ ឯកំ
 ឧន្ត្រិយេ ឯកំ ឧឈានេ ឯកំ ឧមគ្គេ ឯកំ
 ឧសម្បយុត្ត តីណិ នវិប្បយុត្ត ទ្វេ នោនតិយា
 តីណិ នោវិគតេ តីណិ ។ ឯវំ គណេនត្ថំ ។

បញ្ជីនិយ័ត្តិ ឆ្នាំ ១

ឧបោសថសាស្ត្រព្យាបាលៈ បដិច្ចវារៈ

រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកប
 ដោយហេតុ អាស្រ័យ នូវធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយ
 ហេតុផង មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនាការម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួក
 ខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុផង នូវពួកមហាក្ខត្តផង
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។

(១៣៥) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការម្មណ៍ប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអតាមតាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
 ក្នុងននាគតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៣៦] ហេតុច្បង្គយា នអារម្មណេ ភីណិ
 ... នអធិបតីយា នវ នអនន្តរេ នសមនន្តរេ នវ
 នអញ្ញាមញ្ញេ នវ នឧបនិស្សយេ ភីណិ នបុរេជាតេ
 នវ នបន្តាជាតេ នវ នអាសវនេ នវ នកម្មេ ឯកំ
 នវិចារតេ បញ្ច នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិច្ចយុត្តេ
 ឯកំ នោនត្ថយា ភីណិ នោវិគតេ ភីណិ ។ ឯវំ
 គណេតត្វំ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[១៣៧] នហេតុច្បង្គយា អារម្មណេ ឯកំ
 សង្ខតំ ... អាហារេ ឯកំ ឈានេ ឯកំ មគ្គេ ឯកំ
 សម្បយុត្តេ ឯកំ វិច្ចយុត្តេ ឯកំ វិគតេ ឯកំ
 អវិគតេ ឯកំ ។ ឯវំ គណេតត្វំ ។

បច្ចនីយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

សហជាតវារេបិ ឯវំ គណេតត្វំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៣៦] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនធម៌បតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ និងនសម-
 នន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនភាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនោ-
 នតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ បណ្ឌិត
 គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោមប្បដ្ឋានៈ ។

[១៣៧] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 សេចក្តីបំប្រញា ... ក្នុងនភាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ បច្ច័យានុលោម ។

ឯក្នុងនសហជាតវារៈ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះដែរ ។

បច្ចយវិពា

(១៣៨) នហេតុ សហេតុកំ ធម្មំ បច្ចយា នហេតុ
សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។
នហេតុំ អហេតុកំ ធម្មំ បច្ចយា នហេតុ អហេតុកោ
ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា វកំ មហាភូតំ បច្ចយា
តយោ មហាភូតា មហាភូតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ
រូបំ កជត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។ នហេតុំ អហេតុកំ
ធម្មំ បច្ចយា នហេតុ អហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា នហេតុ សហេតុកោ
ខន្ធា បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ នហេតុំ អហេតុកំ
ធម្មំ បច្ចយា នហេតុ សហេតុកោ ច នហេតុ
អហេតុកោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ
បច្ចយា នហេតុ សហេតុកោ ខន្ធា មហាភូតេ
បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។
នហេតុំ សហេតុកញ្ច នហេតុំ អហេតុកញ្ច ធម្មំ
បច្ចយា នហេតុ សហេតុកោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ

បឋមវិវាទៈ

(១៣៨) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ពឹងផ្អែក
នឹងធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មានវារៈ៣ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិន
ប្រកបដោយហេតុ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកប
ដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មហាក្សត្រ ៣ ពឹង
ផ្អែក នឹងមហាក្សត្រ ១ ចិត្តសមុជ្ជានុរូប កង្ខាររូប និងឧបាទារូប ពឹងផ្អែក
នឹងពួកមហាក្សត្រ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ
ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ទើប
កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកប
ដោយហេតុ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។
ធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុក្តី ធម៌ មិនមែនជាហេតុ
ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុក្តី ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ មិនមែនជាហេតុ
ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
ពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ពឹងផ្អែក នឹង
វត្ថុ ចិត្តសមុជ្ជានុរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្សត្រ ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ . . . ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយ
ហេតុ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ
ផង មិនមែនជាហេតុ ទាំងប្រកបដោយហេតុផង ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បក្កយា យដនា តីណិ បវត្តិប្បដិសន្ធិ បរិ-
បុណ្ណំ ។ សង្ខតំ ។

[១៣៩] ហេតុយា នវ អារម្មណេ ចត្តារិ អវិគតេ
នវ ។ ឯវំ គណេតតំ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

[១៤០] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ តីណិ ។
សង្ខតំ ។ ធាវិគតេ តីណិ ។

បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

និស្សយវារោ បច្ចយវាសនិសោ ។

សំសជ្ឈិវារោ

[១៤១] នហេតុំ សហេតុកំ ធម្មំ សំសជ្ឈោ នហេ-
តុំ សហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បក្កយា នហេតុំ
សហេតុកំ ឯកំ ខន្ធំ . . បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។

[១៤២] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ទ្វេ អធិបតិ-
យា ឯកំ អនន្តរេ ទ្វេ សព្វត្ថ ទ្វេ មក្កេ ឯកំ អវិ-
គតេ ទ្វេ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ តំណ មានវារៈ ៣ បរិក្ខិប្បដិសន្ធិ (ចប់)
បរិបូណ៌ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

(១៣៩) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ មាន
វារៈ ៤ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៩ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។
ចប់ អនុលោម ។

(១៤០) ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងនអារម្មណប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ៣ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ក្នុងនាវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។
ចប់ បច្ចនីយៈ ។

និស្សយវារៈ ដូចគ្នានឹងបច្ចយវារៈដែរ ។

សិស្សជំរាវៈ

(១៤១) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ច្រឡំ
នឹងធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ១ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ
... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ... ។

(១៤២) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាយ
មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២
ក្នុងបច្ចយតំណអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ២ ក្នុងមគ្គប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១
ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ។

ចប់ អនុលោម ។

និហេតុសហេតុកុកេ បញ្ញាវិវា

(១២៣) និហេតុំ អនិហេតុកំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ
និហេតុ អនិហេតុកោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ និហេតុប្បច្ចយា
និហេតុំ អនិហេតុកំ ឯកំ ខន្ធំ ... និហេតុ អនិហេតុ-
កោ ខន្ធោ បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។

(១២៤) និហេតុយា ឯកំ ននិហេតុយា ទ្វេ
នបុរេជាតេ ទ្វេ នបន្តាជាតេ ទ្វេ នអាសវនេ ទ្វេ
នកម្មេ ទ្វេ នវិហាកេ ទ្វេ នឈានេ ឯកំ នមត្តេ
ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ។

បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

ឯវំ អវសេសាបំ ទ្វេ គណនា គណោតត្វា ។

សម្បយុត្តវិវា សំសដ្ឋវាសនិសោ ។

បញ្ញាវិវា

(១២៥) និហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ និហេតុ-
សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
នានំ ... សីលំ ... ឧទោសដកម្ហំ ...

ហេតុសហេតុកុក្ករៈ បញ្ញាវិវរៈ

(១៤៣) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ
ច្រឡំ នឹងធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ នឹងខន្ធ ១ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិន
ប្រកបដោយហេតុ . . . ពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកប
ដោយហេតុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។

(១៤៤) ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ២ ក្នុងនអាលោក្ខណប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១
ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ។

ចប់ បច្ចនីយៈ ។

ការរាប់ ២ យ៉ាង ដ៏សេស ចណ្ឌិត គប្បរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

សម្បយុត្តវារៈ ដូចគ្នានឹងសំសដ្ឋវារៈដែរ ។

បញ្ញាវិវរៈ

(១៤៥) ធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយអា-
រម្មណប្បដ្ឋយ គឺ នូវទាន . . . នូវសីល . . . នូវឧបាសថកម្ម . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

តំ បច្ចុវេក្ខន្ធិ បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ បច្ចុវេក្ខន្ធិ ឈានំ
 ... អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិតា មគ្គំ បច្ចុវេក្ខន្ធិ ផលំ
 បច្ចុវេក្ខន្ធិ បហំនេ តិលេសេ ... វិក្ខម្ពតេ តិលេ-
 សេ ... បុព្វេ ... និហេតុ សហេតុកេ ខន្ធធ្វេ
 អនិច្ចតោ ... នោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ កុសលាកុស-
 លេ និរុទ្ធេ និហេតុ សហេតុកោ វិចារកោ តទារម្ម-
 ណតា ឧប្បជ្ឈតិ ចេតោបរិយញ្ញាលោន និហេតុក-
 មិត្តសមន្តីស្ស មិត្តំ ជាធាតិ អាគាសានញ្ញាយតនំ
 វិញ្ញាណញ្ញាយតនស្ស អាតិញ្ញញ្ញាយតនំ លោសញ្ញ-
 ធាសញ្ញាយតនស្ស និហេតុ សហេតុកោ ខន្ធធ្វេ ឥន្ទ្រិវិជ-
 ញ្ញាណស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្ស-
 តិញ្ញាណស្ស យថាភម្មបកញ្ញាណស្ស អនាគតសញ្ញ-
 ាណស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ និហេតុ សហេ-
 តុកេ ខន្ធធ្វេ អាវត្ត និហេតុ សហេតុកោ ខន្ធធ្វេ ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ ។ និហេតុ សហេតុកោ និម្មោ និហេតុអហេតុ-
 កស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ និហេតុ
 សហេតុកេ ខន្ធធ្វេ អនិច្ចតោ ... នោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពិចារណា នូវកុសលនោះ ពិចារណា នូវពួកកុសល ដែលធ្លាប់សន្សំ
 ហើយ ក្នុងកាលមុន នូវឈាន ... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ
 ហើយពិចារណា នូវមគ្គ ពិចារណា នូវផល នូវពួកកិលេស ដែល
 លះចង់ហើយ ... នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ ... ក្នុង
 កាលមុន ... នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ថា
 មិនទៀង ... ទោមនស្ស ក៏កើតឡើង កាលកុសលនិងអកុសល
 រលត់ហើយ វិបាក ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ក៏
 កើតឡើង ព្រោះកុសលនិងអកុសលនោះ ជាអារម្មណ៍ បុគ្គល ជឿ
 នូវចិត្ត របស់បុគ្គល អ្នកប្រកបដោយនហេតុកចិត្ត ដោយចេតោបរិ-
 យញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ
 អាកិញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ពួកខន្ធ
 មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃឥន្ទ្រិវិញ្ញាណ
 ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាភម្មបតញ្ញាណ
 និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ
 តែប្រកបដោយហេតុ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជា
 ហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកប
 ដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកប
 ដោយហេតុ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ
 តែប្រកបដោយហេតុ ថាមិនទៀង ... ទោមនស្ស ក៏កើតឡើង

សហគមន៍សហគមន៍ បញ្ញាវិបាក

កុសលាកុសលេ និរុទ្ធ នហេតុ អហេតុកោ វិចារកោ
 តណាម្មណតា ឧប្បជ្ជតិ នហេតុ សហេតុកោ ខន្ធ
 អារត្ត នហេតុ អហេតុកោ ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ នហេតុ
 អហេតុកោ ឆម្មា នហេតុអហេតុកស្ស ឆម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ និព្វានំ អារម្មណប្បច្ចយេន អារម្ម-
 ណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . វត្ថុ . . . នហេតុ
 អហេតុកោ ខន្ធ អនិច្ចតោ . . . ខោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
 កុសលាកុសលេ និរុទ្ធ នហេតុ អហេតុកោ វិចារកោ
 តណាម្មណតា ឧប្បជ្ជតិ រូបាយនតំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស
 ដោជ្ជញ្ញាយនតំ កាយវិញ្ញាណស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ នហេតុ អហេតុកោ ខន្ធ អារត្ត នហេតុ
 អហេតុកោ ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។ នហេតុ អហេតុកោ
 ឆម្មា នហេតុសហេតុកស្ស ឆម្មស្ស អារម្មណប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អរិយា និព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ
 កោត្រត្តស្ស វេទានស្ស មត្តស្ស ដលស្ស អារម្ម-
 ណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ . . . វត្ថុ . . .

ហេតុសហេតុកុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

កាលកុសលនិងអកុសល រលត់ហើយ វិបាក មិនមែនជាហេតុ ទាំង
មិនប្រកបដោយហេតុ ក៏កើតឡើង ព្រោះកុសលនិងអកុសលនោះ ជា
អារម្មណ៍ ពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ កើត
ឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយ
ហេតុ ។ ធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយអារម្មណ៍-
បច្ច័យ គឺ ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា ដោយអារម្មណ៍-
បច្ច័យ នូវចក្ក . . . នូវវត្ថុ . . . នូវពួកខន្ធ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិន
ប្រកបដោយហេតុ ជាមិនទៀង . . . ទោមនស្ស ក៏កើតឡើង កាល
កុសលនិងអកុសល រលត់ហើយ វិបាក មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិន
ប្រកបដោយហេតុ ក៏កើតឡើង ព្រោះកុសលនិងអកុសលនោះជាអារម្មណ៍
រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្កវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ ជា
បច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអារម្មណ៍បច្ច័យ ពួកខន្ធ មិនមែនជា
ហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា នូវពួកខន្ធ
មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ។ ធម៌ មិនមែនជា
ហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ
តែប្រកបដោយហេតុ ដោយអារម្មណ៍បច្ច័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ពិ-
ចារណា នូវព្រះនិព្វាន ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃតាត្រកូ ពេទានៈ
មគ្គ និងផល ដោយអារម្មណ៍បច្ច័យ នូវចក្ក . . . នូវវត្ថុ . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នហេតុ អហេតុកេ ខន្ធ អនិច្ចតោ . . . មោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ជតិ កុសលាកុសលេ និរុទ្ធេ នហេតុ សហេ-
 តុកោ វិហាកោ តទារម្មណាតា ឧប្បជ្ជតិ និព្វេន
 ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ និព្វាយ សោតនាគុយា សន្តំ
 សុណាតិ ចេតោបរិយញ្ញាណេន នហេតុអហេតុក-
 ចិត្តសមន្តិស្ស ចិត្តំ ជាតាតិ នហេតុ អហេតុកា
 ខន្ធ ឥន្ទ្រិធិញ្ញាណស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេ-
 និវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស អនាគតំសញ្ញាណស្ស អា-
 រម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នហេតុ អហេតុកេ ខន្ធ
 អារត្តំ នហេតុ សហេតុកា ខន្ធ ឧប្បជ្ជន្តិ ។

[១៤៦] នហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ នហេតុ-
 សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អធិប័តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិ-
 បតិ ទានំ ធនា សីលំ សមាធិយិត្វា តំ កុំ
 កត្វា បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ បច្ចវេក្ខតិ
 ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

នូវពួកខ្លួន មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ថាមិនឡើង
 ... ហេតុមនស្ស ក៏កើតឡើង កាលកុសលនិងអកុសល រលត់ហើយ
 វិបាក មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ក៏កើតឡើង ព្រោះ
 កុសលនិងអកុសលនោះ ជាអារម្មណ៍ បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយ
 ទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គល
 អ្នកប្រកបដោយនហេតុអហេតុកបិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ពួកខ្លួន
 ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃឥទ្ធិ-
 វិធានាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ និងអនា-
 គតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកខ្លួន ដែលមិនមែនជាហេតុ
 តែប្រកបដោយហេតុ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខ្លួន ដែលមិន
 មែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ។

[១៤៦] ធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់អារម្មណធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណធិបតិ គឺ
 បុគ្គល ឲ្យទាន សមាទានសីល ធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព
 ហើយពិចារណា ពិចារណា នូវពួកកុសល ដែលសន្សំហើយ ក្នុង
 កាលមុន ចេញអំពីឈាន ធ្វើ នូវឈាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា

និហេតុសហេតុកុកេ បញ្ញាវិហ

អរិយា មគ្គា វុដ្ឋហិត្វា មន្តំ កុំ កត្វា បច្ចុវេក្ខន្តំ
 ដលំ កុំ កត្វា បច្ចុវេក្ខន្តំ និហេតុ សហេតុកេ
 ខន្ធ កុំ កត្វា អស្សនេតិ អភិទន្ធនិ តំ កុំ
 កត្វា រកោ ឧប្បជ្ជនិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជនិ ។ សហជាតា-
 ធិបតិ និហេតុ សហេតុកាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ និហេតុ
 សហេតុកោ ធម្មោ និហេតុអហេតុកស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតិ និហេតុ
 សហេតុកាធិបតិ ចិត្តសមុដ្ឋាធានំ រូបាទំ អធិបតិ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ និហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ
 និហេតុសហេតុកស្ស ច និហេតុអហេតុកស្ស ច
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា-
 ធិបតិ និហេតុ សហេតុកាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាធានញ្ច រូបាទំ អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ និហេតុ អហេតុកោ ធម្មោ និហេតុ-
 អហេតុកស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ

ហេតុសហេតុកុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ធ្វើ នូវផល ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ធ្វើ នូវពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ឲ្យជាទីគោរព ហើយ ត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទី គោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធមិ ដែល មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធមិ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយ ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធមិ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយ ហេតុ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិ- ធមិ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្ត- សមុជ្ឈានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធមិ មិនមែនជាហេតុ តែ ប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធមិ មិនមែនជាហេតុ តែប្រកប ដោយហេតុផង មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធមិ ដែល មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត- កក្កន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធមិ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធមិ មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណាធិបតិ អរិយា និព្វានំ កុំ កត្វា បច្ចុវេក្ខន្តិ
 និព្វានំ កោត្រកុស្ស វេទានស្ស មគ្គស្ស ផលស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ចក្កំ ... វត្ថុ ... នហេតុ
 អហេតុកេ ខន្ធ កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ
 តំ កុំ កត្វា វាកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។

(១៤៧) នហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ នហេតុ-
 សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចុយោ
 បុរិមា បុរិមា នហេតុ សហេតុកោ ខន្ធ បន្តិមាធំ
 បន្តិមាធំ នហេតុសហេតុកាធំ ខន្ធចំ អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចុយោ អនុលោមំ កោត្រកុស្ស សង្ខតំ នេវ-
 សញ្ញាណសញ្ញាយេតធំ ផលសមាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចុយោ ។ នហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ នហេ-
 តុអហេតុកស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចុយោ
 នហេតុ សហេតុកំ ចុតិចិត្តំ នហេតុអហេតុកស្ស
 ឧបបត្តិចិត្តស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចុយោ នហេតុស-
 ហេតុកំ កវន្តំ អាវជ្ជនាយ នហេតុ សហេតុកំ កវន្តំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បានដល់ការម្សោយធម៌ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ធ្វើ នូវព្រះនិព្វាន ឲ្យ
 ជាទីគោរព ហើយពិចារណា ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ
 រោទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអធិបត្តិបច្ច័យ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ...
 បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ
 ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ
 នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។

(១៤៧) ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយ
 អនន្តរបច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកប
 ដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ ដែលមិនមែនជាហេតុ
 តែប្រកបដោយហេតុ ដោយអនន្តរបច្ច័យ អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃ
 គោត្រកូ សេចក្តីបំប្លែង នៅសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរបច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជា
 ហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជា
 ហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយអនន្តរបច្ច័យ គឺ ច្បិតចិត្ត
 ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃឧបបត្តិចិត្ត
 ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយអនន្តរបច្ច័យ
 កវដ្តៈ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃ
 ការពិចារណា កវដ្តៈ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកប ដោយហេតុ

ឧបោសថស្ថានបញ្ញាវិញ្ញាណ

និហេតុអនិហេតុកស្សី កវ្វ័យស្សី និហេតុសនិហេតុកា
 ខន្ធ និហេតុអនិហេតុកស្សី វិជ្ជាជស្សី អនន្តរញ្ញត្ថយេន
 យេន បច្ចយោ ។ និហេតុ អនិហេតុកា ធម្មា និហេ-
 តុអនិហេតុកស្សី ធម្មស្សី អនន្តរញ្ញត្ថយេន បច្ចយោ
 បុរិមា បុរិមា និហេតុ អនិហេតុកា ខន្ធ បច្ចិមាធំ បច្ចិ-
 មាធំ និហេតុអនិហេតុកាធំ ខន្ធចំ អនន្តរញ្ញត្ថយេន
 បច្ចយោ អវជ្ជនា បញ្ចន្ធិ វិញ្ញាណាធំ អនន្តរញ្ញ-
 ត្ថយេន បច្ចយោ ។ និហេតុ អនិហេតុកា ធម្មា
 និហេតុសនិហេតុកស្សី ធម្មស្សី អនន្តរញ្ញត្ថយេន
 បច្ចយោ និហេតុ អនិហេតុកំ ចុតិចិត្តំ និហេតុសនិហេ-
 តុកស្សី ឧបបតិចិត្តស្សី អនន្តរញ្ញត្ថយេន បច្ចយោ
 អវជ្ជនា និហេតុសនិហេតុកាធំ ខន្ធចំ អនន្តរញ្ញត្ថ-
 យេន បច្ចយោ និហេតុ អនិហេតុកា ខន្ធ និហេតុ-
 សនិហេតុកស្សី វិជ្ជាជស្សី អនន្តរញ្ញត្ថយេន បច្ចយោ ។

នហេតុសហេតុកុក្កៈ បញ្ញាវាៈ

(ជាបច្ច័យ) នៃកវន្តៈ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ
 ពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃ
 វដ្តនៈ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយអនន្ត-
 រឿងច្រើន ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ
 ដោយអនន្តរឿងច្រើន គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំង
 មិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ ដែលមិនមែន
 ជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយអនន្តរឿងច្រើន ការពិចារ-
 ណា ជាបច្ច័យ នៃពួកបញ្ចវិញ្ញាណ ដោយអនន្តរឿងច្រើន ។ ធម៌
 ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយអនន្តរឿងច្រើន គឺ
 ចិត្តចិត្ត ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ
 នៃឧបបត្តិចិត្ត ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយ
 អនន្តរឿងច្រើន ការពិចារណា ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជា
 ហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយអនន្តរឿងច្រើន ពួកខន្ធ ដែលមិន
 មែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃវដ្តនៈ ដែល
 មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយអនន្តរឿងច្រើន ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

(១៤៨) និហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ និហេតុ
សហេតុកស្ស ធម្មស្ស សមនន្តរប្បដ្ឋយេន បច្ច-
យោ ។ សហជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ មិហា យដហ
នត្ថិ សត្ត បញ្ញា ។ អញ្ញមញ្ញប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ធន
បញ្ញា ។ និស្សយប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បរត្ថិប្បដិសន្ធិ
សត្ត បញ្ញា មិហា យដហ នត្ថិ ។

(១៤៩) និហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ និហេតុស-
ហេតុកស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
អារម្មណ្យបនិស្សយោ អនន្តរ្យបនិស្សយោ បកត្ថប-
និស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ សង្ខំ ឧប-
និស្សយ ទានំ ទេតិ សង្ខិតំ មាណំ ជប្បេតិ ទិដ្ឋិ
កល្យាតិ សីលំ . . . ។ បេ ។ បត្តនំ ឧបនិស្សយ ទានំ
ទេតិ ។ បេ ។ សង្ខំ ភិន្តតិ សទ្ធា ។ បេ ។ បត្តនា
សទ្ធាយ ។ បេ ។ បត្តនាយ មគ្គស្ស ផលសមា-
បត្តិយា ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ និហេតុ
សហេតុកោ ធម្មោ និហេតុសហេតុកស្ស ធម្មស្ស
ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អនន្តរ្យបនិស្សយោ
បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ សទ្ធា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៤៨] ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយ
 សមនន្តរប្បច្ច័យ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ គឺ តំណ មិន
 មាន ក្នុងទីនេះទេ មានតែប្រស្នា ៧ ប្រការ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញា-
 មញ្ញប្បច្ច័យ គឺ មានប្រស្នា ៦ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ
 គឺ មានតែបវត្តិប្បជិសន្តិ និងប្រស្នា ៧ តំណ មិនមាន ក្នុងទីនេះទេ ។

[១៤៩] ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្ស្បបនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និង
 បកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ
 នូវសត្វ ហើយឲ្យបាន សេចក្តីបំប្រញ ដំឡើងមានៈ ប្រការទំងន់
 នូវសីល . . . ។ បេ ។ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេចក្តីប្រាថ្នា
 ហើយឲ្យបាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ សត្វ ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា
 ជាបច្ច័យ នៃសត្វ ។ បេ ។ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា មគ្គ និងផលសមា-
 បត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែ
 ប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំង
 មិនប្រកបដោយហេតុ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តរូប-
 និស្ស័យ និងបកតូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកតូបនិស្ស័យ គឺ សត្វ

ឧហេតុសហេតុកុក្កៈ បញ្ញាវិវៈ

ជាបច្ច័យ នៃកាយិកសុខ នឹងកាយិកទុក្ខ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
សីល ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា ជាបច្ច័យ នៃកាយិកសុខ នឹងកាយិ-
កទុក្ខ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ សុត្វា ។ បេ ។ សេចក្តីប្រាថ្នា
ជាបច្ច័យ នៃកាយិសុខ នឹងកាយិកទុក្ខ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ នឹងបកត្ថបនិស្ស័យ
។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ កាយិកសុខ ជាបច្ច័យ នៃកាយិក-
សុខ នឹងកាយិកទុក្ខ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ កាយិកទុក្ខ ...
រដ្ឋវ ... ភោជន ... សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយិកសុខ
កាយិកទុក្ខ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ រដ្ឋវ
ភោជន សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយិកសុខ នឹងកាយិកទុក្ខ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកប
ដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកប
ដោយហេតុ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណ្ឌបនិស្ស័យ
អនន្តរូបនិស្ស័យ នឹងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កាយិកំ សុខំ ឧបនិស្សាយ នានំ ទេតិ ។ បេ ។
 សង្ឃំ ភិក្ខុតិ កាយិកំ ទុក្ខំ ... ឧត្តំ ... កោជនំ ...
 សេនាសនំ ឧបនិស្សាយ នានំ ទេតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ
 ភិក្ខុតិ កាយិកំ សុខំ ។ បេ ។ សេនាសនំ សន្ធាយ
 ។ បេ ។ បត្តនាយ ឧបនិស្សាយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៥០] នបេតុ អបេតុកោ ធម្មោ នបេតុ-
 អបេតុកស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ
 ចក្កំ ... វត្ថុ អនិច្ចតោ ... ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ
 កុសលាកុសលេ ធិរុទ្ធេ នបេតុ អបេតុកោ វិចា-
 កោ តទារម្មណតា ឧប្បជ្ឈតិ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញា-
 ណស្ស ដោជ្ជន្ទាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស បុរេជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយតនំ
 ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស
 វត្ថុ នបេតុអបេតុកានំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នបេតុ អបេតុកោ ធម្មោ នបេតុ-
 សបេតុកស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវកាយិកសុខ ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។
 បំបែកសង្ឃ កាយិកទុក្ខ ... រដូវ ... កោដន ... បុគ្គល
 អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ
 កាយិកសុខ ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសព្វ ។ បេ ។
 នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

(១៥០) ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ
 ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណបុរេជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។
 អារម្មណបុរេជាន គឺ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ជាមិនឡើង ទោមនស្ស
 កើតឡើង កាលកុសលនិងអកុសល រលត់ហើយ វិបាក ដែលមិន
 មែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ក៏កើតឡើង ព្រោះកុសល
 និងអកុសលនោះ ជាអារម្មណ៍ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។
 ជវត្ថុបុរេជាន គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលមិនមែន
 ជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ
 បានដល់អារម្មណបុរេជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។ អារម្មណបុរេជាន

និហោតសនិហោតពុទ្ធកេ បញ្ញាវិហា

ចក្កំ . . . វត្ថុំ អនិច្ចតោ . . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ
 កុសលាកុសលេ និរុទ្ធេ និហោតុ សហោតុកោ
 វិហាកោ តទារម្មណតា ឧប្បជ្ឈតិ និព្វេន ចក្កំ
 រូបំ វស្សតិ និព្វាយ សោតនាគយា សង្ខំ សុណាតិ ។
 វត្ថុបុរេជានំ វត្ថុ និហោតុសហោតុកោនំ ខន្ធនំ បុរេ-
 ជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៥១] និហោតុ សហោតុកោ ឆន្ទោ និហោតុ-
 អហោតុកស្ស ឆម្មស្ស បច្ឆាជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 និហោតុ សហោតុកោ ខន្ធនា បុរេជានស្ស វស្សស្ស
 កាយស្ស បច្ឆាជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ និហោតុ
 អហោតុកោ ឆន្ទោ និហោតុអហោតុកស្ស ឆម្មស្ស
 បច្ឆាជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ និហោតុ អហោតុកោ
 ខន្ធនា បុរេជានស្ស វស្សស្ស កាយស្ស បច្ឆាជាន-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៥២] និហោតុ សហោតុកោ ឆន្ទោ និហោតុ
 សហោតុកស្ស ឆម្មស្ស អាសវនប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បុរិមា បុរិមា និហោតុ សហោតុកោ ខន្ធនា

និហោតុសហោតុកុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ជាមិនទៀង . . . ទោមនស្ស កើតឡើង
កាលកុសលនិងអកុសល រលត់ហើយ វិបាក ដែលមិនមែនជាហេតុ
តែប្រកបដោយហេតុ ក៏កើតឡើង ព្រោះកុសលនិងអកុសលនោះ ជា
អារម្មណ៍ បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង
ដោយទិព្វសោតធាតុ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយបុរេជាតបច្ច័យ ។

[១៥១] ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយ
បច្ច័យជាតបច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយ
ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ច័យជាត-
បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ
ដោយបច្ច័យជាតបច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិន
ប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ច័យ-
ជាតបច្ច័យ ។

[១៥២] ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយអាស-
វនបច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមត្តិកប្បដ្ឋានំ

បច្ឆិមាធំ បច្ឆិមាធំ នរោត្តមសមោត្តកានំ ខន្ធាធំ អា-
 សេវនប្បវត្តយេន បច្ឆយោ អនុលោមំ តោត្រកុស្ស
 អនុលោមំ វេទានស្ស តោត្រកុ មត្តស្ស វេទានំ
 មត្តស្ស អាសេវនប្បវត្តយេន បច្ឆយោ ។ នរោត្ត
 អមោត្តកោ ធម្មោ នរោត្តអមោត្តកស្ស ធម្មស្ស
 អាសេវនប្បវត្តយេន បច្ឆយោ បុរិមា បុរិមា នរោត្ត
 អមោត្តកោ ខន្ធា បច្ឆិមាធំ បច្ឆិមាធំ នរោត្តអមោ-
 ត្តកានំ ខន្ធាធំ អាសេវនប្បវត្តយេន បច្ឆយោ ។

(១៥៣) នរោត្ត សមោត្តកោ ធម្មោ នរោត្ត-
 សមោត្តកស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បវត្តយេន បច្ឆយោ ស-
 ហដាតា ធានាខណ៌កោ ។ សហដាតា នរោត្ត ស-
 មោត្តកោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធាធំ កម្មប្បវត្ត-
 យេន បច្ឆយោ ។ ធានាខណ៌កោ នរោត្ត សមោត្ត-
 កោ ចេតនា វិចារកានំ នរោត្តសមោត្តកានំ ខន្ធាធំ
 កម្មប្បវត្តយេន បច្ឆយោ ។ នរោត្ត សមោត្តកោ ធម្មោ
 នរោត្តអមោត្តកស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បវត្តយេន បច្ឆយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកប
ដោយហេតុ ដោយការសេវនប្បច្ច័យ អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃគោត្រភូ
អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃវេទានៈ គោត្រភូ (ជាបច្ច័យ) នៃមគ្គ វេ-
ទានៈ ជាបច្ច័យ នៃមគ្គ ដោយការសេវនប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិន
មែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិន
មែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយការសេវនប្បច្ច័យ គឺ
ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជា
បច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកប
ដោយហេតុ ដោយការសេវនប្បច្ច័យ ។

(១៥៣) ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ
ចេតនា ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួក
សម្បយុត្តក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ ចេតនា
ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបា-
ក្ខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយកម្មប្បច្ច័យ

និហេតុសហេតុកុរេ បញ្ញាវារោ

សហជាតា នាណាខណ៌កា ។ សហជាតា និហេតុ
 សហេតុកា ចេតនា ចិត្តសមុជ្ជានំ រូបានំ កម្មប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណាខណ៌កា និហេតុ សហ-
 តុកា ចេតនា វិហាកានំ និហេតុអហេតុកានំ ខន្ធានំ
 កដត្តា ច រូបានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ និហេតុ
 សហេតុកោ ធម្មោ និហេតុសហេតុកស្ស ច និហេ-
 តុអហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតា នាណាខណ៌កា ។ សហជាតា និហេតុ ស-
 ហេតុកា ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុជ្ជា-
 នានញ្ច រូបានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណាខណ៌-
 កា និហេតុ សហេតុកា ចេតនា វិហាកានំ និហេតុស-
 ហេតុកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបានំ កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ និហេតុ អហេតុកោ ធម្មោ និហេតុអហេ-
 តុកស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា
 និហេតុ អហេតុកោ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ

និហោតសហោតុក្កុកៈ បញ្ញាវារៈ

បានដល់សហជាត នឹងនានាខណៈ ។ សហជាត គឺ ចេតនា
 ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្ត-
 សមុជ្ជានុប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណៈ គឺ ចេតនា ដែល
 មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្នុង
 ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុផង នៃពួកកដ្ឋត្តារូបផង
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយ
 ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយ
 ហេតុផង ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុផង ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងនានាខណៈ ។ សហជាត
 គឺ ចេតនា ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 ឯនានាខណៈ គឺ ចេតនា ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកប
 ដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្នុង ដែលមិនមែនជាហេតុ
 តែប្រកបដោយហេតុផង នៃពួកកដ្ឋត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត គឺ ចេតនា ដែលមិនមែនជា
 ហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុង

ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិក្ខណោ នហេតុ អហេតុកា ចេតថា សម្ម-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបានំ កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។

[១៥៤] នហេតុ អហេតុកោ ធម្មោ នហេតុ-
 សហេតុកស្ស ធម្មស្ស វិហាកប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តីណី ។ នហេតុ អហេតុកោ ធម្មោ នហេតុអហេ-
 តុកស្ស ធម្មស្ស វិហាកប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។

[១៥៥] នហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ នហេតុ-
 សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តីណី ។ នហេតុ អហេតុកោ ធម្មោ នហេតុអហេ-
 តុកស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ នហេតុ
 អហេតុកា អាហារា សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិក្ខណោ កតន្នីកាវេ អាហារោ ឥមស្ស
 កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចេ-
តនា ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកកដត្តារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

(១៥៤) ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយ
ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ
ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ
ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ
ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។

(១៥៥) ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយ
អាហារប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំង
មិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំង
មិនប្រកបដោយហេតុ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាហារ ដែល
មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
យុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូបផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ កតទ្បីភាពហារ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអាហា-
រប្បច្ច័យ ។

និហេតុសហេតុកុពោ បញ្ញាភិពា

[១៥៦] និហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ និហេតុ-
 សហេតុកស្ស ធម្មស្ស ស្រ្តិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 តីណី ។ និហេតុ អហេតុកោ ធម្មោ និហេតុអហេ-
 តុកស្ស ធម្មស្ស ស្រ្តិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ និហេតុ
 អហេតុកោ ស្រ្តិយា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋាធានេត្វ រូកានំ ស្រ្តិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បដិសន្ធិកូលោ រូបជីវិត្រ្ទិយំ កដត្តារូកានំ ស្រ្តិ-
 យប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[១៥៧] និហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ និហេតុ-
 សហេតុកស្ស ធម្មស្ស ឈានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 ធន្តារិច្ច កាតញ្ចានំ ។ មត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណី ។

[១៥៨] និហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ និហេតុ-
 សហេតុកស្ស ធម្មស្ស សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 និហេតុ សហេតុកោ ឯកោ ខន្ធា តីណ្ហាន្នំ ... បដិ-
 សន្ធិកូលោ ... ។ និហេតុ អហេតុកោ ធម្មោ និហេតុ-
 អហេតុកស្ស ធម្មស្ស សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

និហោតុសហោតុកុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

[១៥៦] ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយ
ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ៣ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំង
មិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំង
មិនប្រកបដោយហេតុ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ ពួកឥន្ទ្រិយ ដែលមិន
មែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
កក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុប្បផង ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃ
បដិសន្ធិ រូបដីវិឥន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃកដត្តារូប ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

[១៥៧] ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយ
ឈានប្បច្ច័យ គឺ បទទាំង៤ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។ ជាបច្ច័យ
ដោយមគ្គប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ៣ ។

[១៥៨] ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយ
សម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ១ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយ
ហេតុ (ជាបច្ច័យ) នៃខន្ធ៣ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ... ។ ធម៌
ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

នហេតុ អហេតុកោ ឯកោ ខន្ធា តិល្លាន្នំ ...
 បដិសន្ធិ ។

(១៥៧) នហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ នហេតុ-
 អហេតុកស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 សហជាតំ បដ្ឋាជាតំ ។ សហជាតា នហេតុ សហេតុ-
 កោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាទំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ បដ្ឋាជាតា នហេតុ
 សហេតុកោ ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នហេតុ អហេតុកោ
 ធម្មោ នហេតុអហេតុកស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បដ្ឋាជាតំ ។ សហជាតា
 នហេតុ អហេតុកោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាទំ វិប្ប-
 យុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធា វត្ថុស្ស
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វត្ថុ ខន្ធាទំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ បុរេជាតំ ចក្ខាយតនំ ចក្ខុវិញ្ញា-
 ណស្ស កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ នហេតុ-
 អហេតុកានំ ខន្ធាទំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

គឺ ខន្ធទ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ (ជាច្ច័យ)
នៃខន្ធតា . . . បដិសន្ធិ ។

(១៥៩) ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជា
ច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ពួក
ខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាច្ច័យ នៃពួកចិត្តស-
មុដ្ឋានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ឯបច្ឆា-
ជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាច្ច័យ
នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនមែន
ជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជា
ហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់
សហជាត បុរេជាត នឹងបច្ឆាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែល
មិនមែនជា ហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាច្ច័យ នៃពួកចិត្ត-
សមុដ្ឋានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ ជា
ច្ច័យ នៃវត្ថុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ វត្ថុ ជាច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ ចក្ខុយាននៈ (ជាច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
កាយាននៈ (ជាច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

និហេតុសហេតុកុព្វេ បញ្ញាវិពា

បច្ឆាជាតា និហេតុ អនិហេតុកា ខន្ធា បុរេជាតស្ស
 ឥមស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។
 និហេតុ អនិហេតុកា ធម្មោ និហេតុសហេតុកស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ និហេតុ-
 សហេតុកាធំ ខន្ធាធំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។
 បុរេជាតំ វត្ថុ និហេតុសហេតុកាធំ ខន្ធាធំ វិប្ប-
 យុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។

[១៦០] និហេតុ សហេតុកា ធម្មោ និហេតុ-
 សហេតុកស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ន-
 ិហេតុ សហេតុកា ឯកោ ខន្ធា តិណ្ណំ... បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ ... ។ និហេតុ សហេតុកា ធម្មោ ន-
 ិហេតុអនិហេតុកស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ មេយ្យលំ ។ និហេតុ សហេ-
 តុកា ធម្មោ និហេតុសហេតុកស្ស ច និហេតុ-
 អនិហេតុកស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ
 និហេតុ សហេតុកា ឯកោ ខន្ធា តិណ្ណំ ខន្ធាធំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបាធំ អត្ថប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ

សហគុសហគុកុកុ: បញ្ញាវា:

ឯបច្ចាជាន គឺ ពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[១៦០] ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ (ជាបច្ច័យ) នៃខន្ធ ៣ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ... ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាន ។ បេយ្យាលៈ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុផង ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ១ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានបុរេផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បជ្ជានំ

បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ នហេតុ អហេតុកោ ធម្មោ
 នហេតុអហេតុកស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ ស-
 ហជាតោ នហេតុ អហេតុកោ ឯ កា ខន្ធនោ តិណ្ឌន្នំ
 ខន្ធនំ ចិត្តសមុជ្ជានានិកា រូតានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ យេវ អសញ្ញាសត្តា ។ បុរេជាតំ ចក្កំ ... វត្ថុ
 អនិច្ចតោ ... ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជនិ រូតាយននំ ចក្ក-
 វិញ្ញាណស្ស ដោជ្ជនាយននំ កាយវិញ្ញាណស្ស ចក្កា-
 យននំ ... កាយាយននំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ
 នហេតុអហេតុកានំ ខន្ធនំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បច្ឆាជាតោ នហេតុ អហេតុកោ ខន្ធនោ បុរេជាតស្ស
 ឥមស្ស កាយស្ស កតធិកាហោ អាហារោ ឥមស្ស
 កាយស្ស រូបជីវិត្តិយំ កដត្តារូតានំ អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នហេតុ អហេតុកោ ធម្មោ នហេតុស-
 ហេតុកស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ ន-
 ហេតុសហេតុកានំ ខន្ធនំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិន
 ប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំង
 មិនប្រកបដោយហេតុ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត
 បច្ចុជ្ជជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែល
 មិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង
 នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ
 (ក៏ដូចគ្នាដែរ) ។ បុរេជាត គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង
 . . . ទោមនស្ស កើតឡើង រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ចក្ខុយតនៈ . . .
 កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
 ឯបច្ចុជ្ជជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយ
 ហេតុ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន កតឡើយភាហារ
 (ជាបច្ច័យ) នៃកាយនេះ រូបដីវិគីន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកងតារូប
 ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកប
 ដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកប
 ដោយហេតុ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។
 សហជាត គឺ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។

និហោតសម្រាប់កុមារ បញ្ញាវិញ

បុរេជាន់ . . . វត្ត អនិច្ចតោ . . . ទោមនស្ស
 ឧប្បជ្ជន្តិ កុសលាកុសលេ ជីវន្តេ និហោតុ សហោតុ-
 កោ វិហាកោ វិហាវច្ឆណាតា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ និហោតុ
 សហោតុកោ ច និហោតុ អហោតុកោ ច ធម្មា និហោតុ-
 សហោតុកស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ស-
 ហាជានំ បុរេជានំ ។ សហាជានោ និហោតុ សហោតុ-
 កោ ឯកោ ខន្ធា ច វត្ត ច វត្តន្តោ ខន្ធានំ . . .
 បដិសន្ធិត្ថលោ និហោតុ សហោតុកោ ឯកោ ខន្ធា
 ច វត្ត ច វត្តន្តោ . . . ។ និហោតុ សហោតុកោ ច
 និហោតុ អហោតុកោ ច ធម្មា និហោតុអហោតុកស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហាជានំ បច្ឆាជានំ
 អាហារំ វត្តន្តយំ ។ សហាជានោ និហោតុ សហោតុកោ
 ខន្ធា ច មហាក្ខតា ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបានំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជានោ និហោតុ
 សហោតុកោ ខន្ធា ច កតត្ថីកាវេ អាហារេ
 ច វត្តស្ស កាយស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ

និហោតុសហោតុកុកុ: បញ្ញាវារ:

ឯបុរេជាន គឺ . . . នូវវត្ថុ ជាមិនទៀង . . ពោមនស្ស កើតឡើង
 កាលកុសលនិងអកុសល រលត់ហើយ វិបាក ដែលមិនមែនជាហេតុ
 តែប្រកបដោយហេតុ កើតឡើង ព្រោះកុសលនិងអកុសលនោះ ជា
 អារម្មណ៍ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនហេតុ តែប្រកបដោយហេតុក្តី ធម៌
 ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាន និងបុរេជាន ។ សហជាន គឺ ខន្ធ១ ដែលមិនមែនជា
 ហេតុ តែប្រកបដោយហេតុក្តី វត្ថុក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃខន្ធ៣ ... ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ខន្ធ១ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុក្តី វត្ថុក្តី
 (ជាបច្ច័យ) នៃខន្ធ៣ ... ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកប
 ដោយហេតុក្តី ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាន បច្ចាជាន អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។
 សហជាន គឺ ពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុក្តី
 ពួកមហាក្ខត្តិ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជានុប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
 បច្ចាជាន គឺ ពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយ
 ហេតុក្តី កតាឡើភាវហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បច្ឆាជាតោ នហេតុ សហេតុកា ខន្ធិ ច រូបដីវត្ថុត្រ័-
យញ្ច កដត្តារូបាធំ អត្ថប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ ។

[១៦១] អារម្មណេ ចត្តារិ អធិបតិយា ចត្តារិ
អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ សហជាតេ សត្ត
អញ្ញាមញ្ញេ ធិ និស្សយេ សត្ត ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ
បុរេជាតេ ទ្វេ បច្ឆាជាតេ ទ្វេ អាសវនេ ទ្វេ កម្មេ
ចត្តារិ វិចាកេ ចត្តារិ អាហារេ ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយេ
ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មក្កេ ភីណិ សម្បយុត្តេ ទ្វេ
វិប្បយុត្តេ ភីណិ អត្ថិយា សត្ត នត្ថិយា ចត្តារិ វិគតេ
ចត្តារិ អវិគតេ សត្ត ។ ឯវំ កណោតត្ថំ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

[១៦២] នហេតុ សហេតុកោ ធម្មោ
នហេតុសហេតុកស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋ-
យេន បច្ឆយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បច្ឆយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បច្ចាជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុក្តី
រូបជីវិតន្ទ្រិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។

(១៦១) ក្នុងការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ
មានវារៈ៤ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងសមនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងអញ្ចាមញ្ញាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងបច្ចាជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ៤ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ៤
ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុង
ត្រ័ន្ទិយប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងមគ្គ-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងវិប្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងអតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនតិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ៤ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ។
បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោម ។

(១៦២) ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយ
ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយ
ហេតុ ដោយការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ

စဟေရုပဟေရုကုဏေ ပဏ္ဏာဂါထ

ခုပဏိဇ္ဈယဗျဉ္ဇယေဝ ပဉ္စယော ကဗ္ဗဗျဉ္ဇယေဝ ပဉ္စ-
 ယော ၊ ဂဟေရု ဟေရုကော ဇဗ္ဗော ဂဟေရုဗ-
 ဟေရုကဗ္ဗ ဇဗ္ဗဗ္ဗ ဟာဗ္ဗဇာဗျဉ္ဇယေဝ ပဉ္စယော
 ဟေရုဗျဉ္ဇယေဝ ပဉ္စယော ခုပဏိဇ္ဈယဗျဉ္ဇယေဝ
 ပဉ္စယော ဗျဉ္ဇာဗျဉ္ဇယေဝ ပဉ္စယော ကဗ္ဗဗျဉ္ဇယေဝ
 ပဉ္စယော ၊ ဂဟေရု ဟေရုကော ဇဗ္ဗော ဂဟေရု-
 ဟေရုကဗ္ဗ ဗ ဂဟေရုဗဟေရုကဗ္ဗ ဗ ဇဗ္ဗဗ္ဗ
 ဟေရုဗျဉ္ဇယေဝ ပဉ္စယော ကဗ္ဗဗျဉ္ဇယေဝ ပဉ္စ-
 ယော ၊ ဂဟေရု ဟေရုကော ဇဗ္ဗော ဂဟေရုဗဟေ-
 ရုကဗ္ဗ ဇဗ္ဗဗ္ဗ ဟာဗ္ဗဇာဗျဉ္ဇယေဝ ပဉ္စယော ဟေ-
 ရုဗျဉ္ဇယေဝ ပဉ္စယော ခုပဏိဇ္ဈယဗျဉ္ဇယေဝ
 ပဉ္စယော ဗျဉ္ဇာဗျဉ္ဇယေဝ ပဉ္စယော ဗျဉ္ဇာဗျဉ္ဇ-
 ယေဝ ပဉ္စယော ဟာဗ္ဗဗျဉ္ဇယေဝ ပဉ္စယော နိဗ္ဗိ-
 ယဗျဉ္ဇယေဝ ပဉ္စယော ၊ ဂဟေရု ဟေရုကော ဇဗ္ဗော
 ဂဟေရုဟေရုကဗ္ဗ ဇဗ္ဗဗ္ဗ ဟာဗ္ဗဇာဗျဉ္ဇယေဝ
 ပဉ္စယော ခုပဏိဇ္ဈယဗျဉ္ဇယေဝ ပဉ္စယော ဗျဉ္ဇာဗျဉ္ဇ-
 ယေဝ ပဉ္စယော ၊ ဂဟေရု ဟေရုကော ဗ ဂဟေရု
 ဟေရုကော ဗ ဇဗ္ဗော ဂဟေရုဟေရုကဗ္ဗ ဇဗ္ဗဗ္ဗ

នហេតុសហេតុកុក្កៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយការមូលប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
 មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុផង ដែលមិនមែនជាហេតុ
 ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុផង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ
 ដោយការមូលប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកប
 ដោយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយ
 ហេតុ ដោយការមូលប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែ
 ប្រកបដោយហេតុក្តី ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ ទាំងមិនប្រកបដោយ
 ហេតុក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកញ្ញដ្ឋានំ

សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នហេតុ សហេតុកោ ច នហេតុ
 អហេតុកោ ច ធម្មា នហេតុអហេតុកស្ស ធម្មស្ស
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្តាជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

[១៦៣] នហេតុយា សត្ត នវារម្មណោ សត្ត ។
 សង្ខតំ ។ សព្វត្ថ សត្ត នសហជាតេ ធ នអញ្ញមញ្ញ
 ធ ននិស្សយេ ធ សព្វត្ថ សត្ត នសម្បយុត្តេ ធ
 នវិប្បយុត្តេ បញ្ច លោអត្ថិយា បញ្ច លោនត្ថិយា សត្ត
 លោវិគតេ សត្ត លោអវិគតេ បញ្ច ។ ឯវំ កណោតត្ថំ ។
 បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[១៦៤] វារម្មណប្បច្ចយា នអធិបតីយា ចត្តារិ
 ... នអនន្តរេ ចត្តារិ សព្វត្ថ ចត្តារិ លោនត្ថិយា ចត្តារិ

អភិធម្មបិដក ឥន្ទ្រលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែល
 មិនមែនជាហេតុ តែប្រកបដោយហេតុក្តី ធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ
 ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលមិនមែនជាហេតុ
 ទាំងមិនប្រកបដោយហេតុ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

(១៦៣) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការមូណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧
 ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនឥតាមព្វប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
 ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧
 ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនោតតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនោតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។
 បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ បច្ចន័យៈ ។

(១៦៤) ក្នុងនធម៌បតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះការមូ-
 ណប្បច្ច័យ . . . ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបច្ច័យ
 ទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៤ ក្នុងនោតតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤

សប្បច្ចយទុកេ បដិច្ចវិពោ

លោកិកតេ ចត្តារិ លោកិកតេ ចត្តារិ ។ ឯវំ
កណោតត្ថំ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[១៦៥] នលោកុប្បច្ចយោ អារម្មណេ ចត្តារិ ...
អធិបតិយា ចត្តារិ អវិកតេ សត្ត ។ ឯវំ កណោតត្ថំ ។

បច្ចនីយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

នលោកុសលោកុកុកំ និដ្ឋិតំ ។

សប្បច្ចយទុកំ

បដិច្ចវិពោ

[១៦៦] សប្បច្ចយំ ធម្មំ បដិច្ច សប្បច្ចយោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ លោកុប្បច្ចយោ សប្បច្ចយំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
តយោ ខន្ធោ ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ ... បដិ-
សន្ធិក្ខណោ ខន្ធោ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធោ ឯកំ
មហាក្ខនំ ... មហាក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
កដត្តារូបំ ឧទាទារូបំ ។

សប្បច្ចយទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។
បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោមប្បច្ចន័យៈ ។

[១៦៥] ក្នុងការមូណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
... ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។
បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ បច្ចនីយានុលោម ។

ចប់ នហេតុសហេតុទុកៈ ។

សប្បច្ចយទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[១៦៦] ធម៌ ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
ប្រកបដោយបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣
ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ
នូវខន្ធ ២ ... វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួក
ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាក្ខត១ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ក្នុងតារូប
និងទុប្បាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៦៧] សប្បច្ចយំ ធម្មំ បដិច្ច សប្បច្ចយោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា ។ សង្ខតំ ។
អវិកតប្បច្ចយា ។

[១៦៨] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ឯកំ ។
សង្ខតំ ។ អវិកតេ ឯកំ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

[១៦៩] សប្បច្ចយំ ធម្មំ បដិច្ច សប្បច្ចយោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ធម្មហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ សប្បច្ចយំ
ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធំ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ
ទ្វេ ខន្ធ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ . . . យោ
អសញ្ញាសត្តា វិចីក្ខាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ
ខន្ធ បដិច្ច វិចីក្ខាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ
មោហោ ។ សង្ខតំ ។

[១៧០] ធម្មហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ ឯកំ
នអធិបតីយា ឯកំ នោវិកតេ ឯកំ ។

បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

[១៦៧] ធម៌ ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណាប្បច្ច័យ ។
សេចក្តីបំប្រញ ។ ព្រោះអវិគតប្បច្ច័យ ។

[១៦៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងការម្មណាប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ចប់ អនុលោម ។

[១៦៩] ធម៌ ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះនរហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ
ពាក្យ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធទ ដែលប្រកបដោយ
បច្ច័យ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃអហេតុកក្ខន្ធដសន្តិ . . . ដរាបដល់
ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិច្ឆា ច្រឡំដោយទុដ្ឋច្ចៈ
អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិច្ឆា ច្រឡំដោយទុដ្ឋច្ចៈ ។
សេចក្តីបំប្រញ ។

[១៧០] ក្នុងនរហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការម្មណាប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ។

ចប់ បច្ចនីយៈ ។

សប្បុរសធម៌ បច្ចយវិហារ

[១៧១] ហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ឯកំ ...

នអធិបតិយោ ឯកំ សង្ខតំ លោកិកតេ ឯកំ ។

អនុលោមប្បដ្ឋនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[១៧២] ហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ឯកំ ...

អនន្តរេ ឯកំ សង្ខតំ ... អវិកតេ ឯកំ ។

បច្ចនីយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

សហជាតវារោ បដិច្ចវាសនិសោ ។

បច្ចយវិហារ

[១៧៣] សប្បដ្ឋយំ ធម្មំ បច្ចយា សប្បដ្ឋយោ

ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សប្បដ្ឋយំ ឯកំ ខន្ធ

បច្ចយា តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ បដិសន្ធិ-

ក្ខណេ ខន្ធ បច្ចយា វត្ថុ វត្ថុ បច្ចយា ខន្ធ ឯកំ

មហាក្ខតំ ... វត្ថុ បច្ចយា សប្បដ្ឋយា ខន្ធ ។

[១៧៤] សប្បដ្ឋយំ ធម្មំ បច្ចយា សប្បដ្ឋយោ

ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បដ្ឋយា ។ សង្ខតំ ។

សប្បច្ចយទុកៈ បច្ចយវារៈ

[១៧១] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនក្ខតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ សេចក្តីបំប្រញ ក្នុងនោវិត-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ចប់ អនុលោមប្បច្ចន្តីយៈ ។

[១៧២] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនក្ខតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ សេចក្តីបំប្រញ ... ក្នុងនោវិត-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ចប់ បច្ចន្តីយានុលោម ។

សហជាតវារៈ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចយវារៈ

[១៧៣] ធម៌ ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី
 ចិត្តសមុជានុប្បត្តិ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ វត្ថុ
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ
 មហាក្ខត១ ... ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។

[១៧៤] ធម៌ ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌
 ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឯវំ បច្ចុយវករោចិ និស្សយវករោចិ សំសង្កវករោចិ
 សម្បយុត្តវករោចិ វិត្តាវេតត្វា ។ សព្វត្ថ ឯតា-
 យេវ បញ្ញា ។

បញ្ញាវិវា

[១៧៥] សច្ចុច្ចយោ ធម្មោ សច្ចុច្ចយស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុច្ចុច្ចយេន បច្ចុយោ សច្ចុច្ចយោ ហេតុ
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានត្វា រូនានំ
 ហេតុច្ចុច្ចយេន បច្ចុយោ បដិសន្ធិក្ខណេ ... ។

[១៧៦] សច្ចុច្ចយោ ធម្មោ សច្ចុច្ចយស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចុយោ នានំ ទត្វា សីលំ
 សមាធិយិត្វា ឧបោសថកម្មំ ... តំ បច្ចុវេក្ខតិ ចុព្វេ
 សុចិណ្ណានំ បច្ចុវេក្ខតិ ឈាហា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ បច្ចុ-
 វេក្ខតិ អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ បច្ចុវេក្ខន្តិ ដលំ
 បច្ចុវេក្ខន្តិ បហីនេ កំលេសេ ... វិត្តម្ហិតេ កំលេ-
 សេ បច្ចុវេក្ខន្តិ ចុព្វេ សមុទាចិណ្ណោ កំលេសេ ជាទន្តិ
 ចក្កំ ... វត្ថំ ... សច្ចុច្ចយេ ខន្ធទេ អនិច្ចតោ ...
 ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ទិព្វេន ចក្កេនា រូបំ បស្សតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បច្ច័យវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសង្កវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី
 បណ្ឌិត គប្បឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះចុះ ។ ក្នុងវារៈទាំងអស់
 មានប្រសាសន៍ប្រយុត្ត ។

បញ្ញាវិវរៈ

[១៧៥] ធម៌ ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយបច្ច័យ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលប្រកបដោយ
 បច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កដន៍ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជនុបដន៍
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។

[១៧៦] ធម៌ ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ បុគ្គល ឲ្យបាន
 សមាទានសីល ឧបោសថកម្ម . . . ពិចារណា នូវកុសលនោះ ពិចា-
 រណា នូវពួកកុសល ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ចេញអំពី
 ឈាន ហើយពិចារណា នូវឈាន ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ
 ហើយពិចារណា នូវមគ្គ ពិចារណា នូវផល នូវពួកកិលេស ដែលលះ
 បង់ហើយ . . . ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ
 ដឹង នូវពួកកិលេស ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន នូវចក្ខុ
 . . . នូវវត្ថុ . . . នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ថាមិនទៀង
 . . . ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ

សប្បច្ចយទុកេ បញ្ចវាហ

ទិព្វាយ សោតនាតុយា សន្និ សុណាតិ ចេតោបរិ-
 យញ្ញោណន សប្បច្ចយចិត្តសមន្តិស្ស ចិត្តំ ជាតាតិ
 អាគាសាឧប្បាយននំ វិញ្ញាណប្បាយននំ អាភិក្ខុ-
 ញ្ញាយននំ លោក្ខណ្ឌាសប្បាយននស្ស វុចាយននំ
 ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោជ្ជប្បាយននំ កាយវិញ្ញាណស្ស
 សប្បច្ចយា ខន្ធា ឥន្ទ្រិដិញ្ញាណស្ស ចេតោបរិយញ្ញា-
 ណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស យថាកម្ម-
 បកញ្ញាណស្ស អនាគតសញ្ញាណស្ស អាវជ្ជនាយ
 អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អប្បច្ចយោ ឆម្មោ
 សប្បច្ចយស្ស ឆម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អរិយា និព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ តោត្រគុស្ស
 វេទានស្ស មគ្គស្ស ជលស្ស អាវជ្ជនាយ អាម្ព-
 ណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៧៧] សប្បច្ចយោ ឆម្មោ សប្បច្ចយស្ស ឆម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាម្ពណាធិបតិ សហជា-
 តាធិបតិ ។ អាម្ពណាធិបតិ ទានំ ទត្វា សីលំ ...
 ឧបោសថកម្មំ ... តំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ ...
 លាភា . . អរិយា មគ្គា វុជ្ជហិត្វា មគ្គំ កុំ កត្វា

សម្បជ្ឈយទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ពុំ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតនាគុ ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គល
 ដែលប្រកបដោយចិត្តដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ
 អាគាសានញ្ញាយតនៈ វិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ និងអាកិញ្ញាញាយតនៈ (ជា
 បច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ពួកខន្ធ ដែល
 ប្រកបដោយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវវត្ថុវិញ្ញាណ
 ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសនុស្សត្រិញ្ញាណ យថាភម្មបតញ្ញាណ និង
 អនាគតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាបច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួក
 ព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃការ
 ពិចារណា នូវគោត្រភូ វេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

[១៧៧] ធម៌ ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណា-
 ធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណធិបតិ គឺ បុគ្គល ឲ្យ
 ទាន សីល . . . ឧបោសថកម្ម . . . ធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យ
 ជាទីគោរព ហើយពិចារណា ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន
 . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ធ្វើ នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បច្ចុវេក្ខន្តិ ផលំ កុំ . . . ចក្ខុំ . . . វត្ថុំ . . .
 សប្បច្ចយេ ខន្ធេ កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិនិច្ឆតិ
 តំ កុំ កត្វា វាគោ ឧប្បជ្ជតិ និដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហ-
 ជាតាធិបតិ សប្បច្ចយាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋាធានញ្ច រូបាទំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ អប្បច្ចយោ ធម្មោ សប្បច្ចយស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ អរិយា
 និព្វានំ កុំ កត្វា បច្ចុវេក្ខន្តិ និព្វានំ តោត្រកុស្ស
 វេនានស្ស មគ្គស្ស ផលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។

[១៧៨] សប្បច្ចយោ ធម្មោ សប្បច្ចយស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរវច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ ។ ឧប-
 និស្សយវច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ បញ្ញា ឧបនិស្សយ-
 មូលំ ។ បុរេជាតវច្ចយេន បច្ចយោ ។ សង្ខតំ ។
 អវិគតវច្ចយេន បច្ចយោ សព្វត្ថ ឯកាយេវ បញ្ញា ។

[១៧៩] ហេតុយា ឯកំ អារម្មណេ ទ្វេ អធិបតិយា
 ទ្វេ អនន្តេវ ឯកំ សមនន្តេវ ឯកំ សហជាតេ ឯកំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ហើយពិចារណា នូវផល ឲ្យជាទីគោរព ... នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ...
 បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ឲ្យជាទីគោរព
 ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវខន្ធនោះ
 ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ ឯសហជាតាធិបតី គឺ អធិបតីធម៌
 ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កដន៍ នៃពួក
 ចិត្តសមុជ្ជានុរូផន៍ ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាបច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ បាន
 ដល់អារម្មណាធិបតី គឺ ពួកព្រះអរិយៈ ធ្វើ នូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទី
 គោរព ហើយពិចារណា ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទានៈ
 មគ្គ និងផល ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។

(១៧៨) ធម៌ ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ដោយអនន្តប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ មានបញ្ញា ២ ជាមូល នៃ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ សេចក្តី
 បំប្រញ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ
 តែមានបញ្ញាមួយ ។

(១៧៩) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតីប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអនន្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ១ ក្នុងសមមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១

សប្បច្ចយទុកេ បញ្ញាវិហា

អញ្ញាមញ្ញោ ឯកំ និស្សយេ ឯកំ ឧបនិស្សយេ ទ្វេ
 បុរេជានេ ឯកំ សព្វត្ថ ឯកំ អវិគតេ ឯកំ ។
 ឯវំ គណោតត្ថំ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

[១៨០] សប្បច្ចយោ ឆន្ទោ សប្បច្ចយស្ស ឆម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជានប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អប្បច្ចយោ
 ឆន្ទោ សប្បច្ចយស្ស ឆម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[១៨១] នបោតុយា ទ្វេ នអារម្មណោ ឯកំ
 នអធិបតិយា ទ្វេ នអនន្តរេ ទ្វេ នសមនន្តរេ ទ្វេ ។
 សង្ខតំ ។ នឧបនិស្សយេ ទ្វេ នបុរេជានេ ទ្វេ ។
 សង្ខតំ ។ នោវិគតេ ទ្វេ នោអវិគតេ ទ្វេ ។ ឯវំ
 គណោតត្ថំ ។

បក្ខវិយំ និដ្ឋិតំ ។

សប្បច្ចយទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ក្នុងអត្តាមតាប្បច្ចយ មានវារៈ ១ ក្នុងនិស្សយប្បច្ចយ មានវារៈ ១
 ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ចយ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ចយ មានវារៈ ១
 ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ចយ មានវារៈ ១ ។
 បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោម ។

[១៨០] ធម៌ ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧប-
 និស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆា-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលមិនមែនជាបច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយបច្ច័យ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[១៨១] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងនអធិបតីប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងននិរុទ្ធិប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងនសមននិរុទ្ធិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ក្នុង
 នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។ ក្នុងនាវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនាអវិគត-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ បច្ច័យៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[១៨២] ហេតុប្បដ្ឋយោ ន អារម្មណោ ឯកំ ...

ន អធិបតីយា ឯកំ ន អនន្តរេ ឯកំ ន សមនន្តរេ ឯកំ

ន អញ្ញាមញ្ញោ ឯកំ ន ឧបនិស្សយេ ឯកំ សង្ខតំ ...

ន សម្បយុត្តេ ឯកំ ន វិប្បយុត្តេ ឯកំ នោនត្ថយា

ឯកំ នោវិគតេ ឯកំ ។ ឯវំ កណោតតំ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[១៨៣] ន ហេតុប្បដ្ឋយោ អារម្មណោ ទ្វេ ...

អធិបតីយា ទ្វេ អនន្តរេ ឯកំ សង្ខតំ ... ឧប-

និស្សយេ ទ្វេ ចុរេជានេ ឯកំ សង្ខតំ ... អវិគតេ

ឯកំ ។ ឯវំ កណោតតំ ។

បច្ចនីយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

សប្បច្ចយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(១៨២) ក្នុងនការម្មណាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនអតាមតាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ សេចក្តីបំប្រញា ... ក្នុងនសម្ប-
 យុតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនោ-
 នតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។ បណ្ឌិត
 គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោមប្បដ្ឋានៈ ។

(១៨៣) ក្នុងនការម្មណាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 សេចក្តីបំប្រញា ... ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនបុរាណ-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ សេចក្តីបំប្រញា ... ក្នុងនវិតតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ១ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ បច្ចនីយានុលោម ។

ចប់ សម្បជ្ឈយទុកៈ ។

សង្ខតទុក្ខំ

បដិច្ចវិវា

[១៨៤] សង្ខតំ ធម្មំ បដិច្ច សង្ខតោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា សង្ខតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ
ខន្ធធ្វេ បដិច្ច រត្តំ រត្តំ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហាក្ខតំ
... មហាក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ
ឧបាទារូបំ ។ ឥមំ ទុក្ខំ យថា សប្បច្ចយទុក្ខំ ឯកំ
កាតតំ^(១) ចិន្នាជាតារណំ ។

សង្ខតទុក្ខំ នំផ្គិតំ ។

សនិទស្សនទុក្ខំ

បដិច្ចវិវា

[១៨៥] អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច អនិទស្សនោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនំ ឯកំ ខន្ធំ
បដិច្ច តយោ ខន្ធា អនិទស្សនំ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ
ទ្វេ ខន្ធធ្វេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ អនិទស្សនំ ឯកំ
ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា អនិទស្សនំ កដត្តា ច រូបំ

សង្ខតទុក្ខៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[១៨៤] សង្ខតធម៌ (ធម៌ ដែលមានបច្ច័យតាក់តែង) អាស្រ័យ
នូវសង្ខតធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធឯក្ខី ចិត្ត-
សមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវសង្ខតកន្ល ១ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ
អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាក្ខត ១ . . .
ចិត្តសមុដ្ឋានរូប កដតារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។
សប្បច្ច័យទុក្ខៈ ដូចទុក្ខៈនេះដែរ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ នូវទុក្ខៈនេះ ឲ្យដូច
សប្បច្ច័យទុក្ខៈចុះ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេងគ្នាទេ ។

ចប់ សង្ខតទុក្ខៈ ។

សនិទស្សនទុក្ខៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[១៨៥] អនិទស្សនធម៌ (ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយការឃើញ) អាស្រ័យ
នូវអនិទស្សនធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ខន្ធឯក្ខី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាអនិទស្សនៈក្តី អាស្រ័យ នូវ
អនិទស្សនកន្ល ១ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធឯក្ខី
ក្តី កដតារូប ជាអនិទស្សនៈក្តី អាស្រ័យ នូវអនិទស្សនកន្ល ១

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទ្វេ ខទ្វេ ... ខទ្វេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ខទ្វា ឯកំ
 មហាក្ខតំ ... មហាក្ខតេ បដិច្ច អនិទស្សនំ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧទាទារូបំ ។ អនិទស្សនំ ធម្មំ
 បដិច្ច សនិទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 អនិទស្សនេ ខទ្វេ បដិច្ច សនិទស្សនំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ មហាក្ខតេ បដិច្ច សនិទស្សនំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧទាទារូបំ ។ អនិ-
 ទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច សនិទស្សនោ ច អនិទស្សនោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនំ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច តយោ ខទ្វា សនិទស្សនញ្ច អនិទស្សនញ្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខទ្វេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ
 មហាក្ខតេ បដិច្ច សនិទស្សនញ្ច អនិទស្សនញ្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧទាទារូបំ ។

[១៨៦] អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច អនិទស្សនោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា អនិទស្សនំ ឯកំ
 ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខទ្វា ទ្វេ ខទ្វេ ... បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ វត្ថុ បដិច្ច ខទ្វា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នូវខន្ធ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ
មហាក្ខត១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាអនិទស្សនៈ កដត្តារូប និង
ឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។ សនិទស្សនធម៌ (ធម៌
ដែលប្រកបដោយការឃើញ) អាស្រ័យ នូវអនិទស្សនធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាសនិទស្សនៈ
អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ជាអនិទស្សនៈ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានរូប ជាសនិទស្សនៈ កដត្តារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវ
ពួកមហាក្ខត ។ សនិទស្សនធម៌ក្តី អនិទស្សនធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវ
អនិទស្សនធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី
ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាសនិទស្សនៈ និងអនិទស្សនៈក្តី អាស្រ័យ នូវ
អនិទស្សនក្ខន្ធទ ១ នូវខន្ធ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
ជាសនិទស្សនៈ និងអនិទស្សនៈ កដត្តារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ
នូវពួកមហាក្ខត ។

(១៨៦) អនិទស្សនធម៌ អាស្រ័យ នូវអនិទស្សនធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះការម្នាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវអនិទស្ស-
នក្ខន្ធទ ១ នូវខន្ធ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ
នូវវត្ថុ ។

សនិទស្សនទុកេ បដិច្ចវិហ

[១៨៧] អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច អនិទស្សនោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អធិបតិប្បច្ចយា អនិទស្សនំ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធ អនិទស្សនំ ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ
 ទ្វេ ខន្ធ ... ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច តយោ មហាក្ខតា
 ទ្វេ មហាក្ខតេ ... មហាក្ខតេ បដិច្ច អនិទស្សនំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ ឧទាទារូបំ ។ អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច
 សនិទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អធិបតិប្បច្ចយា អនិ-
 ទស្សនេ ខន្ធ បដិច្ច សនិទស្សនំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 មហាក្ខតេ បដិច្ច សនិទស្សនំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ឧទា-
 ទារូបំ ។ អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច សនិទស្សនោ ច
 អនិទស្សនោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ អធិបតិប្បច្ចយា អនិ-
 ទស្សនំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តហោ ខន្ធ សនិទស្សនញ
 អនិទស្សនញ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... មហា-
 ក្ខតេ បដិច្ច សនិទស្សនញ អនិទស្សនញ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ រូបំ ឧទាទារូបំ ។ សន្និទ្ធំ ។ សព្វេ កាតញ ។

[១៨៨] ហេតុយា ភីណិ អារម្មណេ ឯកំ អធិ-
 បតិយា ភីណិ អនន្តរេ ឯកំ សមនន្តរេ ឯកំ ស
 ហជាតេ ភីណិ អញមញ្ញេ ឯកំ និស្សយេ ភីណិ

សនិទស្សនទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

(១៨៧) អនិទស្សនធម៌ អាស្រ័យ នូវអនិទស្សនធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធនា ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូប ជា
 អនិទស្សនៈក្តី អាស្រ័យ នូវអនិទស្សនក្ខន្ធទ ១ នូវខន្ធទ ២ ... មហា-
 ក្ខត ៣ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១ នូវមហាក្ខត ២ ... ចិត្តសមុជ្ជាន-
 រូប ជាអនិទស្សនៈ និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។
 សនិទស្សនធម៌ អាស្រ័យ នូវអនិទស្សនធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប ជាសនិទស្សនៈ អាស្រ័យ
 នូវពួកខន្ធទ ជាអនិទស្សនៈ ចិត្តសមុជ្ជានរូប ជាសនិទស្សនៈ និង
 ឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។ សនិទស្សនធម៌ក្តី អនិ-
 ទស្សនធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវអនិទស្សនធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 អធិបតិប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធនា ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូប ជាសនិទស្សនៈ និង
 អនិទស្សនៈក្តី អាស្រ័យ នូវអនិទស្សនក្ខន្ធទ ១ នូវខន្ធទ ២ ... ចិត្តស-
 មុជ្ជានរូប ជាសនិទស្សនៈ និងអនិទស្សនៈ និងឧបាទារូប អាស្រ័យ
 នូវពួកមហាក្ខត ។ សេចក្តីបំប្រួញ ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យគ្រប់
 បច្ច័យទាំងអស់ចុះ ។

(១៨៨) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការមូលាប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងអតោមតាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧបទិស្សយេ ឯកំ បុរេជាតេ ឯកំ អាសេវនេ ឯកំ
កម្មេ ភីណិ វិចារកេ ភីណិ សព្វត្ថ ភីណិ មក្កេ
ភីណិ សម្មយុត្តេ ឯកំ វិប្បយុត្តេ ភីណិ អត្តិយា
ភីណិ នត្តិយា ឯកំ វិគតេ ឯកំ អវិគតេ ភីណិ ។
ឯកំ កណោតតំ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

[១៨៧] អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច អនិទស្សនោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បដ្ឋយា អហេតុកំ អនិទស្ស-
នំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ អនិទស្សនំ ចិត្តស-
មុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ ... អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខណោ
ខន្ធេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ខន្ធោ ឯកំ មហាក្ខតំ
... មហាក្ខតេ បដិច្ច អនិទស្សនំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ
រូបំ កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ពាហិរំ ... អាហារស-
មុដ្ឋានំ ឧត្តសមុដ្ឋានំ អសញ្ញាសត្តានំ ... វិចីក្ខាស-
ហតតេ ឧទ្ធច្ចសហតតេ ខន្ធេ បដិច្ច វិចីក្ខាសហ-
តតោ ឧទ្ធច្ចសហតតោ មោហោ ។ អនិទស្សនំ ធម្មំ
បដិច្ច សនិទស្សនោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បដ្ឋយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងការសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 វិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៣
 ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនត្ថិ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោម ។

(១៨៩) អនិទស្សនធម៌ អាស្រ័យ នូវអនិទស្សនធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនរហេតុប្បច្ច័យ ខន្ធភក្តី ចិត្តសមុជ្ជានរូប ជាអនិ-
 ទស្សនៈក្តី អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធទ ជាអនិទស្សនៈ នូវខន្ធ ២ ...
 ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដិសន្ធិ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ
 អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាក្ខត១ ... ចិត្តសមុជ្ជានរូប ជាអនិទស្សនៈ
 កងតារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ពាហិរៈ ...
 អាហារសមុជ្ជាន ឧត្តសមុជ្ជាន របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ... មោហៈ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ សនិទស្សនធម៌
 អាស្រ័យ នូវអនិទស្សនធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនរហេតុប្បច្ច័យ

សនិទស្សន្ទុកេ បដិច្ចវិហេ

អហេតុកេ អនិទស្សនេ ខន្ធ បដិច្ច សនិទស្សនំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ មហាក្ខតេ បដិច្ច
 សនិទស្សនំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧបាទា-
 រូបំ ពាហិរំ ... អាហារសមុដ្ឋានំ ... ឧតុសមុដ្ឋានំ
 ... អសញ្ញាសត្តានំ មហាក្ខតេ បដិច្ច សនិទស្សនំ
 កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។ អនិទស្សនំ ធម្មំ បដិច្ច
 សនិទស្សនោ ច អនិទស្សនោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 នហេតុប្បដូហោ អហេតុកំ អនិទស្សនំ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច សនិទស្សនញ្ច អនិទស្សនញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិក្ខណោ មហាក្ខតេ បដិច្ច
 ... ពាហិរំ ... អាហារសមុដ្ឋានំ ... ឧតុសមុដ្ឋានំ
 ... អសញ្ញាសត្តានំ មហាក្ខតេ បដិច្ច សនិទស្សនញ្ច
 អនិទស្សនញ្ច កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។ ឯវំ
 សព្វេ កាតញ្ច ។

[១៧០] នហេតុយា ភីណិ នអារម្មណេ ភីណិ
 នអធិបតិយា ភីណិ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ
 ភីណិ នអញ្ញាមញ្ញេ ភីណិ នឧបនិស្សយេ ភីណិ នបុ-
 រេជាតេ ភីណិ នបច្ឆាជាតេ ភីណិ នអាសេវនេ ភីណិ
 នកម្មេ ភីណិ នវិចារកេ ភីណិ នអាហារេ ភីណិ

សនិទស្សនទុក្ខៈ បដិច្ចវារៈ

ចិត្តសមុជ្ជានរូប ជាសនិទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជា
អនិទស្សនៈ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តសមុជ្ជានរូប ជាសនិទស្សនៈ
កដតារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ពាហិរៈ . . .
អាហារសមុជ្ជាន . . . ឧត្តសមុជ្ជាន . . . កដតារូប ជាសនិទស្សនៈ
និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ សនិ-
ទស្សនធម៌ក្តី អនិទស្សនធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវអនិទស្សនធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប ជាសនិទស្សនៈ និង
អនិទស្សនៈ អាស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ១ ជាអនិទស្សនៈ នូវខន្ធ២ . . .
អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ពាហិរៈ . . .
អាហារសមុជ្ជាន . . . ឧត្តសមុជ្ជាន . . . កដតារូប ជាសនិទស្សនៈ
និងអនិទស្សនៈ និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត របស់ពួក
អសញ្ញាសត្វ ។ បដ្ឋយទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

(១៩០) ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនការម្សណ្ឌប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តរប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអតាមតាប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេ-
ជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
ក្នុងនកាលេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣

អភិធម្មបដិកេ អនុលោមទុកប្បជ្ជានំ

នស្រ្តិយេ ភីណិ នយានេ ភីណិ នមក្កេ ភីណិ
នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ភីណិ នោនត្ថយា
ភីណិ នោវិគតេ ភីណិ ។

បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[១៩១] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ភីណិ ...
នអធិបតិយា ភីណិ សព្វត្ថ ភីណិ នកក្កេ ឯកំ
នវិចារេ ភីណិ នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ
ឯកំ នោនត្ថយា ភីណិ នោវិគតេ ភីណិ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[១៩២] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ឯកំ ...
អនន្តរេ ឯកំ សមនន្តរេ ឯកំ សហជាតេ ភីណិ
អញ្ញាមញ្ញេ ឯកំ និស្សយេ ភីណិ ឧបនិស្សយេ ឯកំ
បុរេជាតេ ឯកំ អាសេវនេ ឯកំ កក្កេ ភីណិ សង្ខតំ
... យានេ ភីណិ មក្កេ ឯកំ សម្បយុត្តេ ឯកំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ក្នុងនក្រិយ្យប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ចប់ បច្ចនីយៈ ។

[១៩១] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ចប់ អនុលោមប្បច្ចនីយៈ ។

[១៩២] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងននរកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសមននរកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអពាមពាបប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 បុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនការសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ សេចក្តីបំប្រួញ ... ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១

សនិទស្សន៍ទុក្ខេ បច្ចយវិវា

វិប្បយុត្តេ ភីណិ អត្ថិយា ភីណិ នត្ថិយា ឯកំ វិគតេ
ឯកំ អវិគតេ ភីណិ ។

បច្ចនីយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

បច្ចយវិវា

[១៧៣] អនិទស្សនំ ធម្មំ បច្ចយា អនិទស្សនោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនំ ឯកំ ខន្ធ
បច្ចយា តយោ ខន្ធ អនិទស្សនំ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធ បច្ចយា
វត្ថុ វត្ថុំ បច្ចយា ខន្ធ ឯកំ មហាក្កតំ បច្ចយា ...
មហាក្កតេ បច្ចយា អនិទស្សនំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ វត្ថុំ បច្ចយា អនិទស្សនោ ខន្ធ ។
សតវេបិ ទ្វេ បញ្ញា កាតញ្ច ។

[១៧៤] អនិទស្សនំ ធម្មំ បច្ចយា អនិទស្សនោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា អនិទស្សនំ ឯកំ
ខន្ធ ... ទ្វេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បច្ចយា
ខន្ធ ចក្ខាយតនំ បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយា-
យតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចយា អនិ-
ទស្សនោ ខន្ធ ។ សន្និទ្ធិតំ ។

សនិទស្សន៍ទុក្ខៈ បច្ចយវារៈ

កងវិប្បយុត្តប្បច្ចយ មានវារៈ ៣ កងអត្ថប្បច្ចយ មានវារៈ ៣ កង
 នត្ថប្បច្ចយ មានវារៈ ១ កងវគ្គតប្បច្ចយ មានវារៈ ១ កងអវគ្គតប្បច្ចយ
 មានវារៈ ៣ ។

ចប់ បច្ចុដ្ឋិយានុលោម ។

បច្ចយវារៈ

(១៩៣) អនិទស្សនធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអនិទស្សនធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ចយ គឺ ខន្ធភក្តិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាអនិ-
 ទស្សនៈក្តី ពឹង ផ្អែក នឹងអនិទស្សនក្ខន្ធទ ខន្ធទ ២ ... កងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ពួកខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ពឹង
 ផ្អែក នឹងមហាក្ខត១ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាអនិទស្សនៈ កងតារូប
 នឹងឧបាទារូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ពួកអនិទស្សនក្ខន្ធ ពឹង ផ្អែក
 នឹងវត្ថុ ។ ឯប្រសាទ ២ ក្រៅនេះ បណ្ឌិត គប្បធ្វើចុះ ។

(១៩៤) អនិទស្សនធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអនិទស្សនធម៌ រើបកើត
 ឡើង ព្រោះការមូលប្បច្ចយ គឺ នឹងអនិទស្សនក្ខន្ធទ ... នឹងខន្ធទ
 ... កងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹង
 ផ្អែក នឹងចក្ខុយានៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយានៈ ពួក
 អនិទស្សនក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ សេចក្តីបំភ្លឺ ។

ធម៌អម្ពបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

[១៩៥] ហេតុយា ភីណិ អារម្មណេ ឯកំ អធិ-
បតិយា ភីណិ ។ បេ ។ អវិគតេ ភីណិ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

[១៩៦] អនិទស្សនំ ធម្មំ បច្ចយា អនិទស្សនោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ អនិទស្សនំ
ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា អនិទស្សនំ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... អហេតុកប្បដិសន្ធិក្ខ-
ណោ ... យាវ អសញ្ញាសត្តា ចក្កាយតនំ បច្ចយា
ចក្កវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ
វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា អនិទស្សនោ ខន្ធា វិចិត្តិញ្ញា-
សហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធទ្វេ ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា
វិចិត្តិញ្ញាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។
នតវេបិ ទ្វេ កាតញ្ច ។ សង្ខតំ ។

[១៩៧] នហេតុយា ភីណិ នអារម្មណេ ភីណិ
នោវិគតេ ភីណិ ។

បច្ចនិយំ និដ្ឋិតំ ។

[១៩៨] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ ភីណិ ...

អភិធម្មប្បដិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[១៩៥] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងអធិបត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ បេ ។ ក្នុងអវគ្គប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ។

ចប់ អនុលោម ។

[១៩៦] អនិទេស្យនធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអនិទេស្យនធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធពក ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាអនិ-
ទេស្យនៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងអហេតុកក្ខន្ធ ១ ជាអនិទេស្យនៈ នឹងខន្ធ ២ ...
ក្នុងខណៈនៃអហេតុកក្ខន្ធសន្និ ... រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុ-
វិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយានៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹង
កាយយានៈ ពួកអហេតុកក្ខន្ធ ជាអនិទេស្យនៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ
មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចៈ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹង
ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចៈ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង វត្ថុផង ។
ឯច្រណាំង ២ ក្រៅនេះ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[១៩៧] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ចប់ បច្ចុដ្ឋាយៈ ។

[១៩៨] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ...

សន្តិសុខសុខុម វិសុទ្ធិវិញ្ញាណ

នគរោ ឯកំ នវិប្បយុត្តោ ឯកំ នោនត្ថយា វិណ្ឌិ
នោវិគតេ វិណ្ឌិ ។

អនុលោមប្បព្វនិយំ និដ្ឋិតំ ។

[១៩៩] នបោតុប្បច្ចយា អារម្មណេ ឯកំ ...

មត្តោ ឯកំ អវិគតេ វិណ្ឌិ ។

បព្វនិយាសុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

និស្សយវារោចិ ឯវំ កាតត្វោ ។

សិវស្សវិញ្ញាណ

[២០០] អនិទស្សនំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ អនិទស្សនោ
នម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អនិទស្សនំ ឯកំ ខន្ធ
សំសដ្ឋា តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិ ។

[២០១] អនិទស្សនំ ធម្មំ សំសដ្ឋោ អនិ-
ទស្សនោ នម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា ។ ឯវំ
សត្វំ សប្បច្ចយកណាណាហិ សន្ធិ កាតត្វំ ។

សប្បយុត្តវារោចិ សំសដ្ឋវាសនិសោ ។

សនិទស្សនទុក្ខៈ សំសង្ការៈ

កង្កនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ កង្កនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ កង្ក
 នោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ កង្កនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 ចប់ អនុលោមប្បច្ច័យៈ ។

[១៩៩] កង្កការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 ... កង្កមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ កង្កអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។
 ចប់ បច្ចនីយានុលោម ។

ធនិស្សយវារៈ បណ្ឌិត គប្បធ្វើ យ៉ាង នេះដែរ ។

សីលដ្ឋានៈ

[២០០] អនិទស្សនធម៌ ច្រឡំ នឹងអនិទស្សនធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងខន្ធ ១ ជាអនិទស្សនៈ
 នឹងខន្ធ ២ ... មានបដិសន្ធិដែរ ។

[២០១] អនិទស្សនធម៌ ច្រឡំ នឹងអនិទស្សនធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ ។ បទទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បធ្វើ
 មួយអន្លើ ដោយការរាប់នូវសប្បច្ច័យៈទាំងឡាយ យ៉ាងនេះចុះ ។

សម្បយុត្តវារៈ ដូចសំសង្ការៈដែរ ។

បញ្ញាវិវា

[២០២] អនិទស្សនោ ធម្មោ អនិទស្សនស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អនិទស្សនា
ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អនិទស្សនានំ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ អនិទស្សនោ ធម្មោ សនិ-
ទស្សនស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អនិ-
ទស្សនា ហេតុ សនិទស្សនានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបា-
នំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។
អនិទស្សនោ ធម្មោ សនិទស្សនស្ស ច អនិទស្ស-
នស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អនិ-
ទស្សនា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ សនិទស្ស-
នានញ្ច អនិទស្សនានញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។

[២០៣] សនិទស្សនោ ធម្មោ អនិទស្សនស្ស
ធម្មស្ស អាវម្មណប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សនិទស្សនំ
រូបំ អនិច្ចតោ ... ទោមនស្សំ ឧប្បន្នតិ

បញ្ហាទី១៖

(២០២) អនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌ ដោយ

ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកអនិទស្សនហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កដន៍

នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាអនិទស្សនៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈ

នៃបដិសន្ធិ . . . ។ អនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសនិទស្សនធម៌

ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកអនិទស្សនហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តស-

មុដ្ឋានរូប ជាសនិទស្សនៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

. . . ។ អនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសនិទស្សនធម៌ផង នៃអនិទស្សន-

ធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកអនិទស្សនហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួក

សម្បយុត្តកក្កដន៍ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាសនិទស្សនៈ និងជាអនិ-

ទស្សនៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។

(២០៣) សនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌ ដោយការម្ម-

ណាប្បច្ច័យ គឺ នូវសនិទស្សនរូប ថាមិនទៀង . . . ទោមនស្ស កើតឡើង

សនិស្សន្ទទុក្ខេ បញ្ញាវិហារ

និព្វាន ចក្កុនា . . . រូបាយននំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនិទិស្សនា ខន្ធ ឥន្ទ្រិ-
 ជញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស អនាគ-
 តំសញ្ញាណស្ស អាវជ្ជនាយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ អនិទិស្សនោ ជម្មោ អនិទិស្សនស្ស ជម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ នានំ . . . សីលំ . . .
 ឧបាសថកម្មំ . . . តំ បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ
 បច្ចវេក្ខតិ ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ បច្ចវេក្ខតិ
 អរិយា មគ្គា វុដ្ឋហិត្វា មគ្គំ បច្ចវេក្ខន្តិ ដលំ បច្ច-
 វេក្ខន្តិ និព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ កោត្រភុស្ស វេទា-
 នស្ស មគ្គស្ស ដលស្ស អាវជ្ជនាយ អារម្មណប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា បហីនេ កិលេសេ បច្ច-
 វេក្ខន្តិ វិក្ខម្ភិតេ កិលេសេ . . . បុព្វេ . . . ចក្កុ
 . . . កាយំ សន្នេ វត្ថុំ . . . អនិទិស្សនេ ខន្ធ
 អនិច្ចតោ . . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ និព្វាយ
 សោតនាគុយា សន្នំ សុណាតិ ចេតោបរិយញ្ញាណេន
 អនិទិស្សនចិត្តសមន្តិស្ស ចិត្តំ ជាតាតិ អាកាសា-
 នញ្ញាយននំ វិញ្ញាណញ្ញាយននស្ស អាកិញ្ញញ្ញា-
 យននំ លោសញ្ញាណសញ្ញាយននស្ស សន្នាយននំ

សនិទស្សនទុក្ខៈ ចញ្ញាវារៈ

ដោយទិព្វចក្ខុ . . . រូបាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយ
 ការម្មណាប្បច្ច័យ ពួកសនិទស្សនទុក្ខ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវ
 ឥន្ទ្រិដញ្ញាណ បុព្វេនិវេសានុស្សតិញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ
 ដោយការម្មណាប្បច្ច័យ ។ អនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌
 ដោយការម្មណាប្បច្ច័យ គឺ ទាន . . . សីល . . . ឧបោសថកម្ម . . .
 ពិចារណា នូវកុសលនោះ ពិចារណា នូវពួកកុសល ដែលធ្លាប់សន្សំ
 ហើយ ក្នុងកាលមុន ចេញអំពីឈាន ពិចារណា នូវឈាន ពួកព្រះ
 អរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ពិចារណា នូវមគ្គ ពិចារណា នូវផល ពិចា-
 រណា នូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវគោ-
 ត្រភូ វេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយការម្មណាប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ
 ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលលះបង់ហើយ នូវពួកកិលេស ដែល
 សង្កត់សង្កិនហើយ . . . ក្នុងកាលមុន . . . នូវចក្ខុ . . . នូវកាយ
 នូវពួកសំឡេង នូវវត្ថុ . . . នូវពួកអនិទស្សនទុក្ខ ជាមិនទៀង . . .
 ខោមនស្ស កើតឡើង ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង
 នូវចិត្ត របស់បុគ្គល ដែលប្រកបដោយអនិទស្សនចិត្ត ដោយចេតោបរិ-
 យញ្ញាណ ពាក្យសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អា-
 ភិញ្ញាញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ សទ្ទាយតនៈ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

សោតវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋញ្ចយេតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស
 អនិទស្សនា ខន្ធា វេទិវិញ្ញាណស្ស ចេតោបរិយញ្ញា-
 ណស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណស្ស យថាកម្ម-
 បទញ្ញាណស្ស អនាគតសញ្ញាណស្ស អាវជ្ជនាយ
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(២០៤) សនិទស្សនោ ធម្មោ អនិទស្សនស្ស
 ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ
 អនិទស្សនំ រូបំ កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ
 កុំ កត្វា វាតោ ឧប្បជ្ឈតិ និដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈតិ ។ អនិទស្ស-
 នោ ធម្មោ អនិទស្សនស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
 ណាធិបតិ នាមំ ទត្វា សីលំ ... ឧទោសដកម្ហំ ... តំ
 កុំ កត្វា ... បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ ... ឈានោ វុដ្ឋហិត្វា
 ... អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ កុំ កត្វា ... ដលំ
 កុំ កត្វា ... និព្វានំ តោត្រគុស្ស វេទានស្ស មគ្គស្ស
 ដលស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ ... វត្ថុ
 ... អនិទស្សនេ ខន្ធា កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ
 តំ កុំ កត្វា វាតោ ឧប្បជ្ឈតិ និដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈតិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកញ្ញដ្ឋាន

(ជាបច្ច័យ) នៃសោតវិញ្ញាណ ដោយដ្ឋានយុគៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយ-
 វិញ្ញាណ ពួកអនិទស្សនក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥទ្ធិ-
 ធាណា ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វនិវេសនស្សតិញ្ញាណ យថាភម្ម-
 បតញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ ។

(២០៤) សនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណ្ឌធិបតិ គឺ បុគ្គល ធ្វើ នូវអនិ-
 ទស្សនរូប ឲ្យជាទីគោរព ហើយគ្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ធ្វើ នូវរូប
 នោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយកើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ អនិទស្ស-
 នធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
 ការម្សណ្ឌធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្សណ្ឌធិបតិ គឺ បុគ្គល
 ឲ្យបាន សីល . . . ឧបោសថកម្ម . . . ធ្វើ នូវកម្មនោះ ឲ្យជាទី
 គោរព . . . នូវពួកកុសល ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . .
 ចេញអំពីឈាន . . . ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ធ្វើ នូវមគ្គ
 ឲ្យជាទីគោរព . . . ធ្វើ នូវផល ឲ្យជាទីគោរព . . . ព្រះនិព្វាន
 ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ ពេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអធិបតិប្ប-
 ច្ច័យ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកអនិ-
 ទស្សនក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយគ្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ធ្វើ
 នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយកើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។

សនិទស្សនទុក្ខេ បញ្ញាវិហ

សហជាតាធិបតី អនិទស្សនាធិបតី សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ អនិទស្សនាធិបតី វិគ្គសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
 អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនិទស្សនោ ធម្មោ
 សនិទស្សនស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតាធិបតី អនិទស្សនាធិបតី សនិទស្សនាធិ
 វិគ្គសមុដ្ឋានានំ រូបានំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អនិទស្សនោ ធម្មោ សនិទស្សនស្ស ច អនិទស្សនស្ស
 ច ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា-
 ធិបតី អនិទស្សនាធិបតី សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 សនិទស្សនានញ្ច អនិទស្សនានញ្ច វិគ្គសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូបានំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២០៥] អនិទស្សនោ ធម្មោ អនិទស្សនស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា អនិ-
 ទស្សនា ខន្ធា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ អនិទស្សនានំ ខន្ធានំ
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុលោមំ កោត្រកុស្ស
 កោត្រកុ មត្តស្ស នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតំ ផលស-
 មាបត្តិយា អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២០៦] អនិទស្សនោ ធម្មោ អនិទស្សនស្ស ធម្មស្ស

សនិទស្សនទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

សហជាតាធិបតី គឺ អធិបតីធម៌ ជាអនិទស្សនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធដ៏ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាអនិទស្សនៈផង ដោយ
អធិបតីប្បច្ច័យ ។ អនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសនិទស្សនធម៌ ដោយ
អធិបតីប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតី គឺ អធិបតីធម៌ ជាអនិទស្ស-
នៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាសនិទស្សនៈ ដោយអធិបតី-
ប្បច្ច័យ ។ អនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសនិទស្សនធម៌ផង នៃអនិទស្ស-
នធម៌ផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតី គឺ អធិបតីធម៌
ជាអនិទស្សនៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដ៏ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
ជាសនិទស្សនៈ និងជាអនិទស្សនៈផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។

(២០៥) អនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌ ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ ពួកអនិទស្សនក្ខន្ធ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកអនិទស្ស-
នក្ខន្ធ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃ
គោត្រភូ គោត្រភូ (ជាបច្ច័យ) នៃមគ្គ នៅសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ជា
បច្ច័យ នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

(២០៦) អនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

សមនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហជាតប្បច្ចយេន
បច្ចយោ តីណិ ។ អញ្ញាមញ្ញប្បច្ចយេន បច្ចយោ
ឯកំ ។ និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

(២០៧) សនិទស្សនោ ធម្មោ អនិទស្សនស្ស
ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌប-
និស្សយោ បកត្វបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្វបនិស្ស-
យោ វណ្ណាសម្បទំ បត្តយមាណោ នាទំ ... សីលំ ...
ឧបោសថកម្មំ ករោតិ វណ្ណាសម្បទា សទ្ធាយ
។ បេ ។ បត្តនាយ កាយិកស្ស សុខស្ស កាយិកស្ស
ទុក្ខស្ស មក្ខស្ស ដលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។ អនិទស្សនោ ធម្មោ អនិទស្សនស្ស
ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌប-
និស្សយោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្វបនិស្សយោ
។ បេ ។ បកត្វបនិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបនិស្សយ នាទំ
ទេតិ ។ បេ ។ សមាបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាទំ ជ្រេត្តិ
ទិដ្ឋិ កណ្ហាតិ សីលំ ... ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧប-
និស្សយ នាទំ ទេតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ សទ្ធា
។ បេ ។ សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ ដលសមា-
បត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ គឺ មាន
 វារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអព្យាមញ្ញប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។ ជា
 បច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។

(២០៧) សនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្ស្បាបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ
 ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល ប្រាថ្នា នូវវណ្ណសម្បទា
 ទាន . . . សីល . . . ធ្វើឧបោសថកម្ម វណ្ណសម្បទា ជាបច្ច័យ
 នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ មគ្គ
 និងផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អនិទស្សនធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្ស្បា-
 បនិស្ស័យ អនន្តប្បនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបក-
 ត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។
 ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដម្បើងមានៈ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ នូវសីល . . .
 ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។ បំបែក
 សង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។
 នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

(២០៨) សនិទស្សនោ ធម្មោ អនិទស្សនស្ស
 ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សនិទស្សនំ
 រូបំ អនិច្ចតោ ... ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ទិព្វេន ចក្កុ-
 តា រូបំ បស្សតិ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស បុរេជា-
 តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ អនិទស្សនោ ធម្មោ អនិទស្ស-
 នស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អារម្មណ-
 បុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ ...
 វត្ថុំ អនិច្ចតោ ... ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ទិព្វាយ
 សោតបាតុយា សន្និ សុណាតិ សន្នាយេតនំ សោត-
 វិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋព្វាយេតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស បុរេ-
 ជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កាយេតនំ
 ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយាយេតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ
 អនិទស្សនានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។
 សនិទស្សនោ ច អនិទស្សនោ ច ធម្មោ អនិទស្ស-
 នស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ រូបាយតនក្ខ វត្ថុ ច អនិ-
 ទស្សនានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 រូបាយតនក្ខ ចក្កាយតនក្ខ ចក្កវិញ្ញាណស្ស បុរេ-
 ជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

សនិទស្សនទុក្ខៈ បញ្ញាវិវរៈ

(២០៨) សនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌ ដោយ
 បុរេជានប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គល) នូវសនិទស្សនរូប ថាមិនទៀង ...
 ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ រូបា-
 យតនៈ ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។ អនិ-
 ទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ការម្សេងបុរេជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។ ការម្សេងបុរេជាន គឺ
 នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ... ទោមនស្ស កើតឡើង ឮ នូវ
 សំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ សទ្ធាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃសោត-
 វិញ្ញាណ ដោយជញ្ជាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាន-
 ប្បច្ច័យ ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 អនិទស្សនក្ខន្ធ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។ សនិទស្សនធម៌ក្តី អនិទស្ស-
 នធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ការម្សេងបុរេជាន និងវត្ថុបុរេជាន គឺ រូបាយតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃពួកអនិទស្សនក្ខន្ធ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ រូបាយតនៈក្តី ចក្ខុ-
 យតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២០៩] អនិទស្សនោ ធម្មោ អនិទស្សនស្ស
 ធម្មស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា
 អនិទស្សនា ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស អនិទស្ស-
 នស្ស កាយស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អនិទស្សនោ ធម្មោ សនិទស្សនស្ស ធម្មស្ស
 បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា អនិទស្សនា
 ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស សនិទស្សនស្ស កាយស្ស
 បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អនិទស្សនោ ធម្មោ
 សនិទស្សនស្ស ច អនិទស្សនស្ស ច ធម្មស្ស បច្ឆា-
 ជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា អនិទស្សនា ខន្ធា
 បុរេជាតស្ស ឥមស្ស សនិទស្សនស្ស ច អនិទស្ស-
 នស្ស ច កាយស្ស បច្ឆាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២១០] អនិទស្សនោ ធម្មោ អនិទស្សនស្ស
 ធម្មស្ស អាសេវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា . . . ។

[២១១] អនិទស្សនោ ធម្មោ អនិទស្សនស្ស
 ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នាណ-
 ខណ៌កា ។ សហជាតា អនិទស្សនា ចេតនា សម្ម-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ អនិទស្សនានញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ
 រូបានំ កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណខណ៌កា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

(២០៩) អនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌ ដោយ
បច្ច័យជាតប្បច្ច័យ បានដល់បច្ច័យជាត គឺ ពួកអនិទស្សនក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ
នៃអនិទស្សនកាយ នេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។
អនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសនិទស្សនធម៌ ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ
បានដល់បច្ច័យជាត គឺ ពួកអនិទស្សនក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃសនិទស្សន-
កាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ។ អនិទស្សនធម៌
ជាបច្ច័យ នៃសនិទស្សនធម៌ផង នៃអនិទស្សនធម៌ផង ដោយបច្ច័យជា-
តប្បច្ច័យ បានដល់បច្ច័យជាត គឺ ពួកអនិទស្សនក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃ
សនិទស្សនកាយ និងអនិទស្សនកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ច័យ-
ជាតប្បច្ច័យ ។

(២១០) អនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌ ដោយ
អាសវនប្បច្ច័យ គឺ មុន . . . ។

(២១១) អនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌ ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត
គឺ អនិទស្សនចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្ត-
សមុជ្ឈានុរូប ជាអនិទស្សនៈផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ និងនានាខណិកៈ

សន្តិសុខុរោ បញ្ញាវរោ

អនិទស្សនា ចេតនា វិចារកានំ អនិទស្សនានំ ទន្ធានំ
 អនិទស្សនាទញ្ច កដត្តាទានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ អនិទស្សនោ ធម្មោ សនិទស្សនស្ស ធម្មស្ស
 កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា នាណាខណ៌កា ។
 វិត្តាវេតងំ ។ អនិទស្សនោ ធម្មោ សនិទស្សនស្ស ច
 អនិទស្សនស្ស ច ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតា នាណាខណ៌កា ។ វិត្តាវេតងំ ។

(២០២) អនិទស្សនោ ធម្មោ អនិទស្សនស្ស
 ធម្មស្ស វិចារកប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណំ ។ ...
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណំ ភីសុប្បិ កតត្ថិ-
 កាវោ អាហារោ កាតត្ថោ ។ ... វត្ថុយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ភីណំ ភីសុប្បិ រូបជីវិតវត្ថុយំ ។ ...
 ឈានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណំ ។ ... មគ្គប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ភីណំ ។ ... សម្មយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឯកំ ។

សនិទស្សនទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

គឺ អនិទស្សនចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្នុង ជាអនិទស្សនៈផង នៃ
 ពួកកងត្ថារូប ជាអនិទស្សនៈផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អនិទស្សនធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃសនិទស្សនធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និង
 នានាខណិកៈ ។ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារចុះ ។ អនិទស្សនធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃសនិទស្សនធម៌ផង នៃអនិទស្សនធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារចុះ ។

[២១២] អនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌ ដោយ
 វិបាកប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈព្យា ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយអាហារ-
 រូបប្បច្ច័យ មានវារៈព្យា កតទ្បិញ្ញាភហារ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងវារៈ
 ទាំងព្យាចុះ ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈព្យា
 រូជវិគីន្ទ្រិយ (បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ) ក្នុងវារៈទាំងព្យាចុះ ។ . . . ជា
 បច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈព្យា ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយ
 មគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈព្យា ។ . . . ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈព្យា ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

(២១៣) អនិទស្សនោ ធម្មោ អនិទស្សនស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេ-
 ជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា អនិទស្សនា ខន្ធ
 អនិទស្សនានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ អនិទស្សនា ខន្ធ
 អនិទស្សនានំ កេដត្តារូបានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ច-
 យោ ខន្ធ វត្ថុស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ វត្ថុ
 ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ
 ចក្ខាយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ កាយ-
 វិញ្ញាណស្ស វត្ថុ អនិទស្សនានំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា អនិទស្សនា ខន្ធ
 បុរេជាតស្ស ឥមស្ស អនិទស្សនស្ស កាយស្ស
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ អនិទស្សនោ ធម្មោ
 សនិទស្សនស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា អនិទស្សនា
 ខន្ធ សនិទស្សនានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ វិប្ប
 យុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ បច្ឆាជាតា
 អនិទស្សនា ខន្ធ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស សនិទស្ស-
 នស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២១៣] អនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ចាជាត ។ សហ-
 ជាត គឺ ពួកអនិទស្សនក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជា
 អនិទស្សនៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកអនិ-
 ទស្សនក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ជាអនិទស្សនៈ ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃវត្ថុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ វត្ថុ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បុរេជាត គឺ ចក្ខុយ-
 តនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយ-
 វិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកអនិទស្សនក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
 ឯបច្ចាជាត គឺ ពួកអនិទស្សនក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនកាយនេះ
 ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ អនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃសនិទស្សនធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និង
 បច្ចាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកអនិទស្សនក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាសនិទស្សនៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ បច្ចាជាត គឺ ពួកអនិទស្សនក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ
 នៃសនិទស្សនកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

សនិទស្សនទុក្ខេ បញ្ញាវិព

អនិទស្សនោ ធម្មោ សនិទស្សនស្ស ច អនិទស្សនស្ស
 ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា អនិទស្សនា ខន្ធ ស-
 និទស្សនានញ្ច អនិទស្សនានញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ
 រូចានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្កុណា
 បច្ឆាជាតា អនិទស្សនា ខន្ធ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស
 សនិទស្សនស្ស ច អនិទស្សនស្ស ច កាយស្ស
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

[២០៤] សនិទស្សនោ ធម្មោ អនិទស្សនស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សនិទស្សនំ រូបំ
 អនិច្ចតោ ... ទោមនុស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ និព្វេន ចក្កុណា
 រូបំ បស្សតិ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស អត្ថិប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ចយោ ។ អនិទស្សនោ ធម្មោ អនិទស្ស-
 នស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ វិញ្ញិយំ ។ សហជាតោ
 អនិទស្សនោ ឋានោ ខន្ធ វិញ្ញាណំ ខន្ធ អនិ-
 ទស្សនានញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ អត្ថិប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធ ... សន្និទ្ធិ យាវ អសញ្ញ-
 សត្តា ។ បុរេជាតំ ចក្កំ ... វត្ថុ អនិច្ចតោ ...

សនិទស្សនទុកៈ បញ្ញាវារៈ

អនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសនិទស្សនធម៌ផង នៃអនិទស្សនធម៌ផង
ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ សហជាត
គឺ ពួកអនិទស្សនក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាសនិទស្សនៈ
និងជាអនិទស្សនៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ឯ
បច្ចាជាត គឺ ពួកអនិទស្សនក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃសនិទស្សនកាយ និង
អនិទស្សនកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[២១៤] សនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌ ដោយ
អត្ថប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គល) នូវសនិទស្សនរូប ថាមិនទៀង ... ពោម-
នស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ រូបាយតនៈ
ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ អនិទស្សនធម៌ ជា
បច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេ-
ជាត បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ អនិទស្សនក្ខន្ធទ
ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាអនិទស្សនៈផង
ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... សេចក្តីបំប្រួញ រហូតដល់ពួកអសញ្ញា-
សត្វ ។ បុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ ... នូវត្ថុ ថាមិនទៀង ...

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ទិញាយ សោតនាតុយោ សទ្ធិ
 សុណាតិ សទ្ធាយតនំ សោតវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋញ្ច-
 យតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វេទ្យាយតនំ ចក្កវិញ្ញា-
 ណស្ស កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វេទ្យ-
 អនិទស្សនានំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បច្ឆាជាតា អនិទស្សនា ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស
 អនិទស្សនស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កតជ្ឈីការោ អាហារោ ឥមស្ស អនិទស្សនស្ស
 កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ រូបជីវិត្ត្រ័យំ
 អនិទស្សនានំ កដត្តារូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ អនិទស្សនោ ធម្មោ សនិទស្សនស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ
 អាហារំ ឥន្ទ្រ័យំ ។ សហជាតា អនិទស្សនា ខន្ធា
 សនិទស្សនានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ មហាក្ខតា សនិទស្សនានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ កដត្តារូចានំ ឧបាទារូចានំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ពាហិរំ ... អាហារស-
 មុដ្ឋានំ ... ឧតុសមុដ្ឋានំ ... អសញ្ញាសត្តានំ មហា-
 ក្ខតា សនិទស្សនស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោត-
 ធាតុ សទ្ទាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃសោតវិញ្ញាណ ដោយដ្ឋន្តាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 អនិទស្សនក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ ពួកអនិទស្ស-
 នក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិ-
 ប្បច្ច័យ កតឡើងរាហារ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនកាយនេះ ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ ឯរូបជីវិតន្ត្រីយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ជាអនិទស្ស-
 នៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ អនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសនិទស្ស-
 នធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បច្ចាជាត អាហារ និង
 ត្រៀម ។ សហជាត គឺ ពួកអនិទស្សនក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូប ជាសនិទស្សនៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ពួកមហាក្ខត ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាសនិទស្សនៈ
 ពួកកដត្តារូប និងពួកឧបាទារូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ពាហិរៈ . . .
 អាហារសមុដ្ឋាន . . . ឧត្តសមុដ្ឋាន . . . ពួកមហាក្ខត របស់
 ពួកអសញ្ញាសត្វ ជាបច្ច័យ នៃសនិទស្សនៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។

សន្តិសុខសុខុម បញ្ញាវិញ

បញ្ញាជាតា អនិទស្សនា ខន្ធ បុរេជាតស្ស ឥសស្ស
 សនិទស្សនស្ស កាយស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កតត្ថីកាហ អាហារោ ឥសស្ស សនិទស្សនស្ស
 កាយស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ រូបដីត្រ្រិយំ ស-
 និទស្សនានំ កដត្តារូទានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អនិទស្សនោ ឆម្មោ សនិទស្សនស្ស ច អនិទស្សនស្ស
 ច ឆម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បញ្ញា-
 ជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតោ អនិទស្សនោ
 ឯកោ ខន្ធ តិណ្ឌន្នំ ខន្ធនំ សនិទស្សនានព្វ
 អនិទស្សនានព្វ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូទានំ អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិត្តុណោ មហា-
 ក្ខតា សនិទស្សនានព្វ អនិទស្សនានព្វ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានានំ រូទានំ កដត្តារូទានំ ឧបាទារូទានំ អត្ថ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ពាហិរំ ... អាហារសមុដ្ឋានំ
 ... ឧត្តសមុដ្ឋានំ ... អសញ្ញាសត្តានំ មហាក្ខតា
 សនិទស្សនានព្វ អនិទស្សនានព្វ កដត្តារូទានំ ឧ-
 បាទារូទានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សនិទស្សនោ
 ច អនិទស្សនោ ច ឆម្មោ អនិទស្សនស្ស ឆម្មស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតំ រូទាយតនព្វ

សនិទស្សនទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

បច្ចាជានត គឺ ពួកអនិទស្សនក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃសនិទស្សនកាយនេះ
 ដែលកើតមុន ដោយអត្ថប្បច្ច័យ កតទ្ធិផ្កាកហារ ជាបច្ច័យ នៃស-
 និទស្សនកាយនេះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ឯរូបជីវិត្រ្យន្តិយ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកកដត្តារូប ជាសនិទស្សនៈ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ អនិទស្សនធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃសនិទស្សនធម៌ផង នៃអនិទស្សនធម៌ផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជានត បច្ចាជានត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជានត
 គឺ អនិទស្សនក្ខន្ធ ១ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ជាសនិទស្សនៈ និងជាអនិទស្សនៈផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ...
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកមហាក្ខត ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ជាសនិទស្សនៈ និងជាអនិទស្សនៈ ពួកកដត្តារូប និងពួកឧបាទារូប
 ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ពាហិរៈ . . . អាហារសមុដ្ឋាន . . . ឧត្ត-
 សមុដ្ឋាន . . . ពួកមហាក្ខត របស់ពួកអសញ្ញាសត្វ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកកដត្តារូប ជាសនិទស្សនៈ និងជាអនិទស្សនៈ និងពួកឧបាទារូប
 ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ សនិទស្សនធម៌ក្តី អនិទស្សនធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 អនិទស្សនធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជានត គឺ រូបាយតនៈក្តី

អភិធម្មបំណែ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វត្ថុ ច អនិទិស្សនានំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ រូបាយតនញ្ច ចក្ខុយតនញ្ច ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 វិភតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អវិភតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២០៥] ហេតុយា ភីណី អារម្មណេ ទ្វេ អនិ-
 បតិយា ចត្តារិ អនន្តេវ ឯកំ សមនន្តេវ ឯកំ សហ
 ជាតេ ភីណី អញ្ញមញ្ញេវ ឯកំ និស្សយេ ភីណី
 ឧបនិស្សយេ ទ្វេ បុរេជាតេ ភីណី បច្ឆាជាតេ ភីណី
 អាសវេនេ ឯកំ កម្មេ ភីណី វិចារតេ ភីណី
 អាហារេ ភីណី វេទ្ខិយេ ភីណី ឈានេ ភីណី
 មត្តេ ភីណី សម្បយុត្តេ ឯកំ វិប្បយុត្តេ ភីណី
 អត្ថិយា បញ្ច នត្ថិយា ឯកំ វិភតេ ឯកំ អវិភតេ
 បញ្ច ។ ឯវំ កណោតត្ថំ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកអនិទស្សនក្ខន្ធ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ រូបាយតនៈក្តី
ចក្ខុយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ជា
បច្ច័យ ដោយនត្ថប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយវិតតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

(២១៥) ក្នុងហត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ
១ ក្នុងសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងបច្ចុប្បជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងកាលសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហា-
រាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងភ័ន្តិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឈាន-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអត្ថប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៥ ក្នុងនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
អវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

សនិទស្សនទុកេ បញ្ញាវិព

[២០៦] សនិទស្សនោ ធម្មោ អនិទស្សនស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ អនិទស្សនោ ធម្មោ អនិទស្សនស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កុម្មប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វេទ្យប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ អនិទស្សនោ ធម្មោ សនិទស្ស-
 នស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្ទាជា-
 តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កុម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាហា-
 រប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វេទ្យប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 អនិទស្សនោ ធម្មោ សនិទស្សនស្ស ច អនិទស្ស-
 នស្ស ច ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ កុម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ វេទ្យប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ។ សនិទស្សនោ ច អនិទស្សនោ ច ធម្មោ អនិ-
 ទស្សនស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[២០៧] នហេតុយា បញ្ច នអារម្មណេ ចត្តារិ
 នអនិបតិយោ បញ្ច នអនន្តរេ បញ្ច នសមនន្តរេ បញ្ច

សនិទស្សនទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

(២១៦) សនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌ ដោយ
 ការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ អនិទស្សន-
 ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ អនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសនិទស្សនធម៌
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ អនិទស្សនធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសនិទស្សនធម៌ផង នៃ
 អនិទស្សនធម៌ផង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចាជាត-
 ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ សនិទស្សនធម៌ក្តី អនិទស្សនធម៌ក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃអនិទស្សនធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

(២១៧) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនការម្ម-
 ណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 នអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

នសហជាតេ បញ្ច នអញ្ញាមញ្ញេ បញ្ច ននិស្សយេ
 ចត្តារិ នឧបនិស្សយេ បញ្ច នបុរេជាតេ ចត្តារិ
 នបន្ទាជាតេ បញ្ច សព្វត្ថ បញ្ច នសម្បយុត្តេ បញ្ច
 នវិប្បយុត្តេ ចត្តារិ នោអត្ថិយា ចត្តារិ នោនត្ថិយា បញ្ច
 នោវិគតេ បញ្ច នោអវិគតេ ចត្តារិ ។

បច្ចុនីយំ និដ្ឋិតំ ។

(២០៨) ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ តីណិ ...
 នអធិបតីយា តីណិ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
 តីណិ នអញ្ញាមញ្ញេ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ
 សង្ខតំ ... នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ឯកំ
 នោនត្ថិយា តីណិ នោវិគតេ តីណិ ។

អនុលោមប្បច្ចុនីយំ និដ្ឋិតំ ។

(២០៩) នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ ទ្វេ
 . . . អធិបតីយា ចត្តារិ អនន្តរេ ឯកំ

អភិធម្មប្បដិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអតាមញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៥ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោអត្ថិប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥
 ក្នុងនោអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

ចប់ បច្ចន័យៈ ។

[២១៨] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអតាមញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ សេចក្តីបំប្រញ . . . ក្នុង
 នសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ចប់ អនុលោមប្បច្ចន័យៈ ។

[២១៩] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១

សប្បជ័យទុក្ខេ បដិច្ចវាវោ

សមនន្តរេ ឯកំ សហជាតេ ភីណិ អញ្ញាមញ្ញេ ឯកំ
 ធិស្សយេ ភីណិ ឧបធិស្សយេ ទ្វេ បុរេជាតេ ភីណិ
 បច្ឆាជាតេ ភីណិ អាសេវនេ ភីណិ កម្មេ ភីណិ
 សង្ខតំ ... មក្កេ ភីណិ សម្បយុត្តេ ឯកំ វិប្បយុត្តេ
 ភីណិ អត្ថិយា បញ្ចា នត្ថិយោ ឯកំ វិគតេ ឯកំ
 អវិគតេ បញ្ចា ។

បច្ចុន្តិយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

សនិវស្សនទុកំ និដ្ឋិតំ ។

សប្បជ័យទុក្ខំ

បដិច្ចវាវោ

[២២០] សប្បជ័យំ ធម្មំ បដិច្ច សប្បជ័យោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា សប្បជ័យំ ឯកំ
 មហាក្ខតំ បដិច្ច ទ្វេ មហាក្ខតា ទ្វេ មហាក្ខតេ
 បដិច្ច ឯកំ ... សប្បជ័យេ មហាក្ខតេ បដិច្ច
 សប្បជ័យំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ
 ដោដ្ឋព្វាយតនំ បដិច្ច ចក្កាយតនំ រសាយតនំ ។

សប្បដិឃទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងចុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ សេចក្តីបំប្រញា ... ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងអត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 វិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ។

ចប់ បច្ចនិយានុលោម ។

ចប់ សនិទស្សនទុកៈ ។

សប្បដិឃទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

[២២០] សប្បដិឃធម៌ (ធម៌ ដែលប្រកបដោយការប៉ះពាល់)
 អាស្រ័យ នូវសប្បដិឃធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 មហាក្ខត២ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត១ ដែលជាសប្បដិឃៈ (មហាក្ខត)
 ១ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត២ ... ចិត្តសមុជ្ជានុប ដែលជាសប្បដិឃៈ
 កងត្តារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវភ្នកមហាក្ខត ដែលជាសប្ប-
 ដិឃៈ ចក្ខុយានៈ និងវសាយានៈ អាស្រ័យ នូវផោដ្ឋញ្ញយានៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច អប្បដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា សប្បដិយេ មហាក្កតេ បដិច្ច អាថោ-
 ជានុ សប្បដិយេ មហាក្កតេ បដិច្ច អប្បដិយំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កេដត្តារូបំ ឧទាទារូបំ ដោដ្ឋព្វា-
 យតនំ បដិច្ច អាថោជានុ សត្តិទ្រិយំ កតទ្បិក្ការោ
 អាហារោ ។ សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច សប្បដិយោ
 ច អប្បដិយោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 សប្បដិយំ ឯកំ មហាក្កតំ បដិច្ច ទ្វេ មហាក្កតា
 អាថោជានុ ច ទ្វេ មហាក្កតេ ... សប្បដិយេ
 មហាក្កតេ បដិច្ច សប្បដិយព្វា អប្បដិយព្វា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ កេដត្តារូបំ ឧទាទារូបំ ដោដ្ឋព្វាយតនំ
 បដិច្ច ចក្ខុយតនំ វសាយតនំ អាថោជានុ សត្តិទ្រិយំ
 កតទ្បិក្ការោ អាហារោ ។ អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច
 អប្បដិយោ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អប្បដិយំ
 ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា អប្បដិយំ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានព្វា រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធទ្វេ
 បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ខន្ធា អាថោជានុ បដិច្ច
 អប្បដិយំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កេដត្តារូបំ ឧទាទារូបំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អប្បដិឃធម៌ (ធម៌ ដែលមិនប្រកបដោយការប៉ះពាល់) អាស្រ័យ នូវ
សប្បដិឃធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ អាបោធាតុ
អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ដែលជាសប្បដិឃៈ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដែល
ជាអប្បដិឃៈ កងតារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ជា
សប្បដិឃៈ អាបោធាតុ ឥត្ថិន្ទ្រិយ និងកតទ្យំង្គាពហារ អាស្រ័យ នូវ
ផោដ្ឋពាយតនៈ ។ សប្បដិឃធម៌ក្តី អប្បដិឃធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវសប្ប-
ដិឃធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មហាក្ខត២ ក្តី អា-
បោធាតុក្តី អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត១ ជាសប្បដិឃៈ នូវមហាក្ខត២ ...
ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាសប្បដិឃៈ និងជាអប្បដិឃៈ កងតារូប និងឧបាទា-
រូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ជាសប្បដិឃៈ ចក្ខុយតនៈ រសាយ-
តនៈ អាបោធាតុ ឥត្ថិន្ទ្រិយ និងកតទ្យំង្គាពហារ អាស្រ័យ នូវផោដ្ឋពា-
យតនៈ ។ អប្បដិឃធម៌ អាស្រ័យ នូវអប្បដិឃធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាអប្បដិឃៈក្តី អា-
ស្រ័យ នូវខន្ធទ ជាអប្បដិឃៈ នូវខន្ធទ ... វត្ថុ អាស្រ័យ នូវ
ពួកខន្ធ កងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋាន-
រូប ជាអប្បដិឃៈ កងតារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវអាបោធាតុ

សប្បដិយទុកេ បដិច្ចវិហារ

អាថោធាតុំ បដិច្ច ឥត្តិទ្រ្ទិយំ កតត្ថិក្ការោ អាហារោ ។
អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច សប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា អប្បដិយេ ខន្ធ បដិច្ច សប្បដិយំ
ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ អាថោធាតុំ បដិច្ច
សប្បដិយោ មហាក្កតា អាថោធាតុំ បដិច្ច សប្បដិយំ
ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ អាថោធាតុំ
បដិច្ច ចក្ខាយតនំ ដោដ្ឋញាយតនំ ។ អប្បដិយំ ធម្មំ
បដិច្ច សប្បដិយោ ច អប្បដិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា អប្បដិយំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច តយោ ខន្ធ
សប្បដិយញ្ច អប្បដិយញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ នេ ខន្ធ
... បដិសន្ធិក្ខណោ អាថោធាតុំ បដិច្ច សប្បដិយញ្ច
អប្បដិយញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ
អាថោធាតុំ បដិច្ច ចក្ខាយតនំ ដោដ្ឋញាយតនំ ឥត្តិទ្រ្ទិ-
យំ កតត្ថិក្ការោ អាហារោ ។ សប្បដិយញ្ច អប្ប-
ដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច សប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
តុប្បច្ចយា សប្បដិយេ ខន្ធ ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច
សប្បដិយំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ សប្បដិយំ
ឯកំ មហាក្កតញ្ច អាថោធាតុញ្ច បដិច្ច នេ មហាក្កតា

សប្បដិយទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ឥត្ថន្រ្ទិយ និងកតទ្ធិញ្ញិកាហារ អាស្រ័យ នូវអាហារបាធាតុ ។ សប្បដិ-
 យធម៌ អាស្រ័យ នូវអប្បដិយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ចិត្តសមុជ្ឈនរូប ជាសប្បដិយៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ជាអប្បដិយៈ ពួក
 មហាក្ខត ជាសប្បដិយៈ អាស្រ័យ នូវអាហារបាធាតុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ចិត្តសមុជ្ឈនរូប ជាសប្បដិយៈ កងត្តារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវ
 អាហារបាធាតុ ចក្ខុយតនៈ និងផោដ្ឋញ្ចាយតនៈ អាស្រ័យ នូវអាហារបាធាតុ ។
 សប្បដិយធម៌ក្តី អប្បដិយធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវអប្បដិយធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធិញ្ញក្តី ចិត្តសមុជ្ឈនរូប ជាសប្បដិយៈ
 និងជាអប្បដិយៈក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាអប្បដិយៈ នូវខន្ធ ២ . . .
 ចិត្តសមុជ្ឈនរូប ជាសប្បដិយៈ និងជាអប្បដិយៈ កងត្តារូប និងឧបាទារូប
 អាស្រ័យ នូវអាហារបាធាតុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចក្ខុយតនៈ ផោដ្ឋញ្ចាយ-
 តនៈ ឥត្ថន្រ្ទិយ និងកតទ្ធិញ្ញិកាហារ អាស្រ័យ នូវអាហារបាធាតុ ។ សប្ប-
 ដិយធម៌ អាស្រ័យ នូវសប្បដិយធម៌ផង នូវអប្បដិយធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ឈនរូប ជាសប្បដិយៈ អាស្រ័យ
 នូវពួកខន្ធ ជាសប្បដិយៈផង នូវពួកមហាក្ខតផង មហាក្ខត ២ អាស្រ័យ
 នូវមហាក្ខត ១ ជាសប្បដិយៈផង នូវអាហារបាធាតុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សប្បដិយេ មហាក្កតេ ច អាថោនាតុញ្ច បដិច្ច
 សប្បដិយំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កជន្តារូបំ ឧទានារូបំ
 ដោដ្ឋញ្ចយតនញ្ច អាថោនាតុញ្ច បដិច្ច ចក្ខុយតនំ
 រសាយតនំ ។ សប្បដិយញ្ច អប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 អប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សប្ប-
 ដិយេ ខន្ធេ ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច អប្បដិយំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ អប្បដិយេ ខន្ធេ
 ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច អប្បដិយំ កជន្តារូបំ
 ដោដ្ឋញ្ចយតនញ្ច អាថោនាតុញ្ច បដិច្ច អប្បដិយំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កជន្តារូបំ ឧទានារូបំ ដោដ្ឋញ្ចយ
 តនញ្ច អាថោនាតុញ្ច បដិច្ច ឥន្ទ្រិយំ កតត្ថិញ្ញារោ
 អាហារោ ។ សប្បដិយញ្ច អប្បដិយញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 សប្បដិយោ ច អប្បដិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា អប្បដិយេ ខន្ធេ ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច
 សប្បដិយញ្ច អប្បដិយញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ អប្បដិយេ ខន្ធេ ច មហាក្កតេ ច
 បដិច្ច សប្បដិយញ្ច អប្បដិយញ្ច កជន្តារូបំ ដោដ្ឋញ្ច-
 យតនញ្ច អាថោនាតុញ្ច បដិច្ច សប្បដិយញ្ច អប្ប-
 ដិយញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កជន្តារូបំ ឧទានារូបំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាសច្ចដ៏យៈ កងត្ថារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវ
 ពួកមហាក្ខត ជាសច្ចដ៏យៈផង នូវអាបោធាតុផង ចក្ខុយតនៈ និង
 រសាយតនៈ អាស្រ័យ នូវផោដ្ឋពាយតនៈផង នូវអាបោធាតុផង ។
 អប្បដិយធម៌ អាស្រ័យ នូវសច្ចដ៏យធម៌ផង នូវអប្បដិយធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាអប្បដិយៈ អា-
 ស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ជាសច្ចដ៏យៈផង នូវពួកមហាក្ខតផង កងត្ថារូប ជា
 អប្បដិយៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ជាអប្បដិយៈផង នូវពួកមហាក្ខតផង
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាអប្បដិយៈ កងត្ថារូប និងឧ-
 បាទារូប អាស្រ័យ នូវផោដ្ឋពាយតនៈផង នូវអាបោធាតុផង ឥន្ទ្រន្ទ្រិយ
 និងកតទ្យង្គិកាហារ អាស្រ័យ នូវផោដ្ឋពាយតនៈផង នូវអាបោធាតុ
 ផង ។ សច្ចដ៏យធម៌ក្តី អប្បដិយធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវសច្ចដ៏យធម៌
 ផង នូវអប្បដិយធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូប ជាសច្ចដ៏យៈ និងជាអប្បដិយៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ជាអប្ប-
 ដិយៈផង នូវពួកមហាក្ខតផង កងត្ថារូប ជាសច្ចដ៏យៈ និងជាអប្បដិយៈ
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ជាអប្បដិយៈផង នូវពួកមហាក្ខតផង ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាសច្ចដ៏យៈ និងជាអប្បដិយៈ កងត្ថា-
 រូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវផោដ្ឋពាយតនៈផង នូវអាបោធាតុផង

សប្បដិយទុកេ បដិច្ចវារោ

ដោដ្ឋញ្ចយេតនញ្ច អាចោធាតុញ្ច បដិច្ច ចក្ខុយេតនំ
 រសាយេតនំ ឥន្ទ្រិយំ កតត្ថិក្ការោ អាហារោ ។

(២២១) អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច អប្បដិយោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា អប្បដិយំ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិក្ខណោ
 វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធ ។

(២២២) សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច សប្បដិយោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អធិបតីប្បច្ចយា បដិសន្ធិ វដ្ឋេតញ្ច
 កដត្តារូតា ច ។ អនន្តរវប្បច្ចយា សមនន្តរវប្បច្ចយា
 សហជាតប្បច្ចយា សព្វេ មហាក្ខតា កាតញ្ច ។

(២២៣) ... អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា សប្បដិយំ ឯកំ
 មហាក្ខតំ បដិច្ច ទេ មហាក្ខតា ទេ មហាក្ខតេ ... ។
 សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច អប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា សប្បដិយេ មហាក្ខតេ បដិច្ច
 អាចោធាតុ ។ សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច សប្បដិយោ ច
 អប្បដិយោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា
 សប្បដិយំ ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច ទេ មហាក្ខតា
 ច អាចោធាតុ ច ទេ មហាក្ខតេ ... ។

សប្បដិយទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ចក្ខុយតនៈ វសាយតនៈ ឥត្ថិន្ទ្រិយ និងកតាឡិកាហារ អាស្រ័យ
នូវផោដ្ឋពាយតនៈផង នូវអាបោធាតុផង ។

(២២១) អប្បដិយធម៌ អាស្រ័យ នូវអប្បដិយធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះការមូលប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភា អាស្រ័យ នូវខន្ធទ ជាអប្បដិយៈ
នូវខន្ធទ ។ . . . ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។

(២២២) សប្បដិយធម៌ អាស្រ័យ នូវសប្បដិយធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ គឺ បដិសន្ធិ និងពួកកងតារាប បណ្ឌិត
គប្បីវៀរ ។ ព្រោះអនន្តរប្បច្ច័យ សមនន្តរប្បច្ច័យ និងសហជាត-
ប្បច្ច័យ គឺ មហាក្ខតទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។

(២២៣) . . . ព្រោះអព្រាមញ្ញប្បច្ច័យ គឺ មហាក្ខត២ អា-
ស្រ័យ នូវមហាក្ខត១ ជាសប្បដិយៈ នូវមហាក្ខត២ . . . ។ អប្ប-
ដិយធម៌ អាស្រ័យ នូវសប្បដិយធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះអព្រាមញ្ញ-
ប្បច្ច័យ គឺ អាបោធាតុ អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ជាសប្បដិយៈ ។
សប្បដិយធម៌ក្តី អប្បដិយធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវសប្បដិយធម៌ ទើប
កើតឡើង ព្រោះអព្រាមញ្ញប្បច្ច័យ គឺ មហាក្ខត ២ ក្តី អាបោធាតុក្តី
អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១ ជាសប្បដិយៈ នូវមហាក្ខត ២ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច អប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា អប្បដិយំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ
 ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធោ បដិច្ច
 វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធោ ។ អប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច សប្ប-
 ដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយា អាចោជានុំ
 បដិច្ច សប្បដិយា មហាក្ខតា ឥសេ អជ្ឈត្តិកពាហិរា
 មហាក្ខតា កាតញ្ចា ។ សប្បដិយញ្ច អប្បដិយញ្ច
 ធម្មំ បដិច្ច សប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អញ្ញ-
 មញ្ញប្បច្ចយា សប្បដិយំ ឯកំ មហាក្ខតញ្ច អាចោ-
 ជានុញ្ច បដិច្ច ទ្វេ មហាក្ខតា ។ និស្សយប្បច្ចយា
 អវិភតប្បច្ចយា ។

[២២២] ហេតុយា នវ អារម្មណោ ឯកំ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តរេ ឯកំ សមនន្តរេ ឯកំ សហជាតេ
 នវ អញ្ញមញ្ញេ ធន និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ ឯកំ
 បុរេជាតេ ឯកំ អាសវនេ ឯកំ កម្មេ នវ វិចារកេ
 នវ អាហារេ នវ វេទ្យយេ នវ ឈានេ នវ មន្តេ នវ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អប្បជ័យធម៌ អាស្រ័យ នូវអប្បជ័យធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
អពាមពាប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ជាអប្បជ័យៈ
នូវខន្ធ ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួក
ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ សប្បជ័យធម៌ អាស្រ័យ នូវអប្បជ័យធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះអពាមពាប្បច្ច័យ គឺ ពួកមហាក្ខត ជាសប្ប-
ជ័យៈ អាស្រ័យ នូវការបោធាតុ ពួកមហាក្ខត ទាំងក្នុងទាំងក្រៅនេះ
បណ្ឌិត គប្បធ្វើចុះ ។ សប្បជ័យធម៌ អាស្រ័យ នូវសប្បជ័យធម៌ផង
នូវអប្បជ័យធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអពាមពាប្បច្ច័យ គឺ មហា-
ក្ខត ២ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១ ជាសប្បជ័យៈផង នូវការបោធាតុ
ផង ។ ព្រោះនិស្សយប្បច្ច័យ និងអវិគតប្បច្ច័យ ។

[២២២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
ការសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាក-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

សប្បដិយទុកេ បដិច្ចវាហេ

សម្បយុត្តេ ឯកំ វិប្បយុត្តេ នវ អត្ថិយា នវ នត្ថិយា
ឯកំ វិគតេ ឯកំ អវិគតេ នវ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

[២២៥] សប្បដិយំ ធម្មំ បដិច្ច សប្បដិយោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បក្កយា តីណិ ។ អប្បដិយំ
ធម្មំ បដិច្ច អប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្ប-
ក្កយា អហេតុកំ អប្បដិយំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ
ខន្ធា អប្បដិយំ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ ...
អហេតុកប្បដិសន្ធិក្កុលោ ខន្ធេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ
បដិច្ច ខន្ធា អាថោធាតុំ បដិច្ច អប្បដិយំ ចិត្តស-
មុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ អាថោធាតុំ បដិច្ច
ឥត្ថន្ទ្រិយំ កតឡីកាហេ អាហារហេ ពាហិរំ ... អា-
ហារសមុដ្ឋានំ ... ឧត្ថសមុដ្ឋានំ ... អសញ្ញាសត្តានំ
អាថោធាតុំ បដិច្ច អប្បដិយំ កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ
វិចីក្កាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធេ បដិច្ច
វិចីក្កាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។
អប្បដិយមូលកំ ឥតរេបិ ទ្វេ បញ្ញា កាតញ្ច

សប្បដ័យទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ក្នុងសម្បយុត្តប្បដ័យ មានវារៈ ១ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បដ័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងអតិប្បដ័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនតិប្បដ័យ មានវារៈ ១ ក្នុងវិគតប្បដ័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងអវិគតប្បដ័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ អនុលោម ។

(២២៥) សប្បដ័យធម៌ អាស្រ័យ នូវសប្បដ័យធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនរហេតុប្បដ័យ មានវារៈ ៣ ។ អប្បដ័យធម៌ អាស្រ័យ
 នូវអប្បដ័យធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនរហេតុប្បដ័យ គឺ ខន្ធភក្តិ
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាអប្បដ័យៈក្តី អាស្រ័យ នូវអរហេតុកក្ខន្ធទ ជា
 អប្បដ័យៈ នូវខន្ធធ ។ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ក្នុងខណៈ
 នៃអរហេតុកប្បដិសន្ធិ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ជាអប្បដ័យៈ កងត្តារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវអាបោធាតុ
 ឥត្តិទ្រុយ និងកតទ្បិក្ការាហារ អាស្រ័យ នូវអាបោធាតុ ពាហិរៈ . . .
 អាហារសមុដ្ឋាន . . . ឧត្តសមុដ្ឋាន . . . កងត្តារូប ជា
 អប្បដ័យៈ និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវអាបោធាតុ របស់ពួក
 អសញ្ញាសត្វ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។
 អប្បដ័យមូលកៈ និងបញ្ញា ២ ប្រការ ក្រៅនេះ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

យដនេបិ តីណិ បញ្ញា កាតត្វា អជ្ឈតីកា

តាហិវា មហាក្ខតា សត្វេ ជានិត្វា កាតត្វា ។

[២២៦] សប្បដិឃំ ធម្មំ បដិច្ច សប្បដិឃោ

ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណប្បច្ចយា ។ សត្វំ

សន្និទ្ធំ ។ លោកិតប្បច្ចយា ។

[២២៧] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ

នអតិបតិយា នវ នអនន្តរេ នវ នសមនន្តរេ នវ

នអញ្ញាមញ្ញេ នវ នឧបនិស្សយេ នវ នបុរេជានេ

នវ នបច្ឆាជានេ នវ នអាសវនេ នវ នកម្មេ នវ

នវិចារកេ នវ នអាហារេ នវ នឥន្ទ្រិយេ នវ

នឈានេ នវ នមក្កេ នវ នសម្បយុត្តេ នវ

នវិប្បយុត្តេ នវ នោនត្ថិយា នវ នោវិតតេ នវ ។

បច្ចុនីយំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

វារៈ ព្យា ក្នុងតំណ និងបញ្ញា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ មហាក្សត្រទាំងអស់
ទាំងខាងក្នុងខាងក្រៅ បណ្ឌិត ជំងឺហើយ គប្បីធ្វើចុះ ។

(២២៦) សប្បជ័យធម៌ អាស្រ័យ នូវសប្បជ័យធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ ។ គឺ សេចក្តីបំប្រញា ទាំងអស់ ។
ព្រោះនោវិតតប្បច្ច័យ ។

(២២៧) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ក្នុងនសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ក្នុងនអតាមពាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ក្នុងនអាសេវនប្បច្ច័យ
មានវារៈ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ
ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ។

ចប់ បក្ខសិរៈ ។

សញ្ញាដើមទុកេ បដិច្ចវាហ

[២២៨] ហេតុប្បដ្ឋយា ន អារម្មណេ នវ ...
 ន អធិបតីយា នវ ន អនន្តរេ នវ ន សមនន្តរេ នវ
 ន អត្តាមញ្ញេ នវ ន ឧបនិស្សយេ នវ ន បុរេជាតេ នវ
 ន បច្ឆាជាតេ នវ ន អាសវនេ នវ ន កក្កេ ឯកំ
 នវីតាកេ នវ ន សម្បយុត្តេ នវ ន វិប្បយុត្តេ ឯកំ
 នោនត្ថយា នវ នោវិតតេ នវ ។

អនុលោមប្បព្វនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[២២៩] ន ហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ឯកំ ...
 អនន្តរេ ឯកំ សមនន្តរេ ឯកំ សហជាតេ ឯកំ
 អត្តាមញ្ញេ ន ឧបនិស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ ឯកំ
 បុរេជាតេ ឯកំ អាសវនេ ឯកំ កក្កេ នវ ។
 សន្និទ្ធីន្តំ ... មក្កេ ឯកំ សម្បយុត្តេ ឯកំ វិប្បយុត្តេ
 នវ អត្ថយា នវ នត្ថយា ឯកំ វិតតេ ឯកំ
 អវិតតេ នវ ។

បច្ចនីយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

សប្បដិបេទុកៈ បដិច្ចវារៈ

(២២៨) ក្នុងនាមាម្ពណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនាមធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនាមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ៧
 ក្នុងនាមសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនាមពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ៧
 ក្នុងនាមឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនាមបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ៧
 ក្នុងនាមបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនាមសាសនប្បច្ច័យ មានវារៈ៧
 ក្នុងនាមកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងនាមវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុង
 នាមសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនាមវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុង
 នាមតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនាមវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ។

ចប់ អនុលោមប្បច្ចនីយៈ ។

(២២៩) ក្នុងនាមាម្ពណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ព្រោះនរហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនាមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងនាមសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ១
 ក្នុងនាមសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងនាមពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុង
 និស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនាមឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុង
 បុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងនាមសាសនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ។ សេចក្តីចម្រើញ . . . ក្នុងនាមគ្គប្បច្ច័យ
 មានវារៈ១ ក្នុងនាមសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងនាមវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ៧ ក្នុងនាមតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនាមវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ១
 ក្នុងនាមវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងនាមវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ។

ចប់ បច្ចនីយានុលោម ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតវារោម បដិច្ចវាសនិសោ ។

បបូយវិរោ

[២៣០] សប្បដិយំ ធម្មំ បច្ចយា អប្បដិយោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា តិណំ ។ អប្បដិយំ ធម្មំ
 បច្ចយា អប្បដិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
 អប្បដិយំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា អប្បដិយំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ
 អាចោធាតុំ បច្ចយា អប្បដិយំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 កដត្តារូបំ ឧទាទារូបំ អាចោធាតុំ បច្ចយា ឥន្ទ្រិយំ
 កតឡីការោ អាហារោ វត្ថុំ បច្ចយា អប្បដិយោ
 ខន្ធា ។ អវសេសា បញ្ច បញ្ញា បដិច្ចវាសនិសោ ។

[២៣១] សប្បដិយំ ធម្មំ បច្ចយា អប្បដិយោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា ចក្ខាយតនំ
 បច្ចយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយា
 កាយវិញ្ញាណំ ។ អប្បដិយំ ធម្មំ បច្ចយា អប្បដិ-
 យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា អប្បដិយំ
 ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ ...
 បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បច្ចយា អប្បដិយោ ខន្ធា ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឯសហជាតវារៈ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បឋមវារៈ

[២៣០] សប្បដ័យធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសប្បដ័យធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ៣ ។ សប្បដ័យធម៌ ពឹងផ្អែក
នឹងសប្បដ័យធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី
ចិត្តសមុជ្ជានុប ជាសប្បដ័យ ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជាសប្បដ័យៈ
នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុជ្ជានុប ជាសប្បដ័យៈ កដត្តារូប និងឧបាទារូប
ពឹងផ្អែក នឹងអាបោធាតុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ឥត្តិន្រ្ទិយ និងកតឡើង
រាហារ ពឹងផ្អែក នឹងអាបោធាតុ ពួកខន្ធ ជាសប្បដ័យៈ ពឹងផ្អែក នឹង
វត្ថុ ។ បញ្ចា ៥ យ៉ាង ដ៏សេសសល់ ប្រហែលគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

[២៣១] សប្បដ័យធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសប្បដ័យធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុ-
យតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ ។ សប្បដ័យធម៌
ពឹងផ្អែក នឹងសប្បដ័យធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បច្ច័យ
គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ជាសប្បដ័យៈ នឹងខន្ធ ២ ...
ពួកខន្ធ ជាសប្បដ័យៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។

សប្បដិយទុកេ បច្ចយវិពេ

សប្បដិយញ្ច អប្បដិយញ្ច ធម្មំ បច្ចយោ អប្បដិយោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណសហ-
 គតំ ឯកំ ទន្ធិញ្ច ចក្កាយតនញ្ច បច្ចយោ តយោ
 ទន្ធិ កាយវិញ្ញាណសហគតំ ឯកំ ទន្ធិញ្ច កាយា-
 យតនញ្ច បច្ចយោ តយោ ទន្ធិ ។ អធិបតិប្បច្ចយា ។
 សង្ខតំ ។ អវិគតប្បច្ចយា ។

[២៣២] ហេតុយា នវ អារម្មណេ តីណិ
 អធិបតិយា នវ អនន្តរេ តីណិ សមនន្តរេ តីណិ
 សហជាតេ នវ អញ្ញាមញ្ញេ ធនិស្សយេ នវ ឧប-
 និស្សយេ តីណិ បុរេជាតេ តីណិ អាសេវនេ ឯកំ
 កម្មេ នវ អវិគតេ នវ ។ ឯវំ បច្ចដិយកណាធាបិ
 កាតញ្ច ។

និស្សយវិវេចិ បច្ចយវិវសទិសោ ។

សំសដ្ឋវិវេចិ សព្វត្ថ ឯកំ សង្ខតំ ។ អវិគតប្ប-
 ច្ចយា ឯកាយេវ បញ្ញា ។ ទ្វេវិវ វិវ កាតញ្ច ។

សប្បដិយទុកៈ បច្ចយវារៈ

អប្បដិយធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងសប្បដិយធម៌ផង នឹងអប្បដិយធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ១ ដែល
 ច្រឡំដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយតនៈផង ខន្ធ៣ ពឹងផ្អែក នឹង
 ខន្ធ១ ដែលច្រឡំដោយកាយវិញ្ញាណផង នឹងកាយតនៈផង ។
 ព្រោះអធិបតិប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ ព្រោះអវិគតប្បច្ច័យ ។

[២៣២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ៧
 ក្នុងអតាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុង
 អាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងអវិគ-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ។ ឯការរាប់ នូវបច្ច័យនេះ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ
 យ៉ាងនេះចុះ ។

និស្សយវារៈ ប្រហែលគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

ឯក្នុងសំសង្ករៈ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ១
 សេចក្តីបំប្រែញ ។ ព្រោះអវិគតប្បច្ច័យ មានបញ្ញាតែ១គត់ ។
 វារៈទាំង២ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។

បញ្ញាវិវា

[២៣៣] អប្បដិយោ ឆម្មោ អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ អប្បដិយា ហេតុ សម្ម-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ អប្បដិយានព្វា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ
 រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។ អប្ប-
 ដិយោ ឆម្មោ សប្បដិយស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អប្បដិយា ហេតុ សប្បដិយានំ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានានំ រូចានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។
 អប្បដិយោ ឆម្មោ សប្បដិយស្ស ច អប្បដិយស្ស
 ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ អប្បដិយា
 ហេតុ សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ សប្បដិយានព្វា
 អប្បដិយានព្វា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ ហេតុប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។

[២៣៤] សប្បដិយោ ឆម្មោ អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ ... ដោដ្ឋព្វេ
 អនិច្ចតោ ... ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ទិព្វេន ចក្កា
 រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា សន្តំ សុណាតិ

អភិធម្មបដិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បញ្ញាវិវរៈ

(២៣៣) អប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាអប្បដិយៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កដន៍ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាអប្បដិយៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានបដិសន្ធិ ។ អប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បដិយធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាអប្បដិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាសប្បដិយៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានបដិសន្ធិ . . . ។ អប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បដិយធម៌ផង នៃអប្បដិយធម៌ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ជាអប្បដិយៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កដន៍ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាសប្បដិយៈ និងជាអប្បដិយៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។

(២៣៤) សប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថាមិនឡើង . . . ចោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ

សប្បដិយទុកេ បញ្ចវារោ

វុតាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោជ្ជញ្ញាយតនំ កាយ-
 វិញ្ញាណស្ស សប្បដិយា ខន្ធា ឥន្ទ្រិយញ្ញាណស្ស
 បុព្វេនិវាសនុស្សតិញ្ញាណស្ស អនាគតសញ្ញាណស្ស
 អាវជ្ជនាយ អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អប្បដិយោ
 ធម្មា អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ នាមំ . . . សីលំ . . . ឧទោសថកម្មំ កត្វា
 តំ បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ បច្ចវេក្ខតិ លាហនា
 វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ បច្ចវេក្ខតិ អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា
 មត្តំ បច្ចវេក្ខន្តិ ផលំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ តោត្រភុស្ស
 វេទានស្ស មត្តស្ស ផលស្ស អាវជ្ជនាយ អាម្ពណា-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា បហីនេ កិលេសេ បច្ច-
 វេក្ខន្តិ វិក្ខម្ភិតេ កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ បុព្វេ សមុទា-
 ចិណ្ឌា កិលេសេ ជាទន្តិ វត្ថុំ . . . ឥត្ថិន្ទ្រិយំ បុរិសិន្ទ្រិ-
 យំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ អាទោនាតុំ . . . កតធឿការំ អាហារំ
 អនិច្ចតោ . . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ចេតោបរិយញ្ញា-
 ណេន អប្បដិយចិត្តសមន្តិស្ស ចិត្តំ ជាតាតិ អាគា-
 សានញ្ញាយតនំ វិញ្ញាណញ្ញាយតនស្ស អាភិញ្ញាញ្ញា-
 យតនំ លេសញ្ញាណសញ្ញាយតនស្ស អប្បដិយា ខន្ធា

សប្បដិយទុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋត្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃកាយវិញ្ញាណ ពួកខន្ធ ជាសប្បដិយៈ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា
 នូវឥន្ទ្រិធាណា បុព្វេនិវេសនុស្សតិញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ
 ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ។ អប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយធម៌
 ដោយការម្មណប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គល) ទាន ... សីល ... ធ្វើឧបា-
 សថកម្ម ពិចារណា នូវកុសលនោះ ពិចារណា នូវពួកកុសល ដែល
 ធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ចេញអំពីឈាន ពិចារណា នូវឈាន
 ពួកព្រះអរិយ ចេញអំពីមគ្គ ពិចារណា នូវមគ្គ ពិចារណា នូវផល
 ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវតោត្រកូ វេទានៈ មគ្គ
 និងផល ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវពួក
 កិលេស ដែលលះបង់ហើយ ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់
 សង្កិនហើយ ដឹង នូវពួកកិលេស ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន
 នូវវត្ថុ ... នូវឥត្ថិន្ទ្រិយ បុរិសិន្ទ្រិយ ដីវិត្ថិន្ទ្រិយ អាបោធាតុ ... នូវ
 កតឡើងវិញ ថាមិនទៀង ... ទោមនស្ស កើតឡើង ដឹង នូវ
 ចត្តិ របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយអប្បដិយចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ
 អាគាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញាញ-
 យតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ ពួកអប្បដិយកន្ធ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមកប្បដ្ឋានំ

នំ ថ្ងៃវិជញ្ញាណាស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណាស្ស បុត្រ-
នំ វាសានុស្សតិញ្ញាណាស្ស យថាភក្កបបតញ្ញាណាស្ស
អនាគតំសញ្ញាណាស្ស អារម្មណេយ អារម្មណាប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។

[២៣៥] សប្បដិយោ ធម្មោ អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ចក្កំ ...
ដោដ្ឋព្វេ កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិទទ្គតិ តំ កុំ
កត្វា វាតោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ អប្បដិយោ
ធម្មោ អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
ណាធិបតិ ទានំ ... សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ ...
តំ កុំ កត្វា ... បុត្រេ សុចិណ្ណានិ ... ឈាន
វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ អរិយា មគ្គា
វុដ្ឋហិត្វា មគ្គំ កុំ កត្វា ... ដលំ កុំ កត្វា ...
និព្វានំ តោត្រកុស្ស វេទានស្ស មគ្គស្ស ដលស្ស
អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ វត្ថុំ ... វត្ថុត្រ្រិយំ
បុរិស្រ្រិយំ ដីរិតិត្រ្រិយំ អាហោហត្ថំ ... កតាធិ-
ការំ អាហារំ កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិទទ្គតិ តំ
កុំ កត្វា វាតោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥទ្ធិវិធាណា ចេតោបរិយញ្ញាណ
បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាកម្មបគញ្ញាណ និងអនាគតិសញ្ញាណ
ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

(២៣៥) សប្បដ័យធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដ័យធម៌ ដោយ
អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ ...
ធ្វើ នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រត់ៈ
កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកផោដ្ឋព្វៈនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ
កើតឡើង ។ អប្បដ័យធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដ័យធម៌ ដោយអធិប-
តិប្បច្ច័យ បានដល់អារម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ អារម្ម-
ណាធិបតិ គឺ (បុគ្គល) ទាន ... សីល ... ឧបោសថកម្ម
... ធ្វើ នូវកុសលនោះ ឲ្យជាទីគោរព ... នូវពួកកុសល ដែល
ធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... ចេញអំពីឈាន ធ្វើ នូវឈាន
ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ធ្វើ
នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ... ធ្វើ នូវផល ឲ្យជាទីគោរព ... ព្រះ
និព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទានៈ មគ្គ មិនផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
នូវវត្ថុ ... នូវឥត្ថិន្ទ្រិយ បុរិសិន្ទ្រិយ ដីវិតិន្ទ្រិយ អាបោធាតុ ...
ធ្វើ នូវកតទ្បិង្គិកហារ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រត់ៈ
កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវធម៌នោះ ឲ្យជាទីគោរព ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។

សប្បដិយទុកេ បញ្ញាវិបាកោ

សហជាតាធិបតី អប្បដិយាធិបតី សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ អប្បដិយានញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ អធិប-
 តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អប្បដិយោ ធម្មោ សប្បដិ-
 យស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អប្បដិយា-
 ធិបតី អប្បដិយានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ អធិបតិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ អប្បដិយោ ធម្មោ សប្បដិយស្ស
 ច អប្បដិយស្ស ច ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជាតាធិបតី អប្បដិយាធិបតី សម្បយុត្ត-
 កានំ ខន្ធានំ សប្បដិយានញ្ច អប្បដិយានញ្ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានំ រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(២៣៦) អប្បដិយោ ធម្មោ អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា អប្បដិយា
 ខន្ធា ... ។ បេ ។ ផលសមាបត្តិយា អនន្តរវ្យច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

(២៣៧) អប្បដិយោ ធម្មោ អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
 សមនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។

(២៣៨) សប្បដិយោ ធម្មោ សប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
 សហជាតវ្យច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។ អញ្ញាមញ្ញវ្យច្ចយេន
 បច្ចយោ ធ ។ និស្សយវ្យច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

សប្បដិយទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ឯសហជាតាធិបតី គឺ អធិបតីធម៌ ជាអប្បដិយៈ ជាបច្ច័យ នៃពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូប ជាអប្បដិយៈផង ដោយអធិប-
តិប្បច្ច័យ ។ អប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បដិយធម៌ ដោយអធិប-
តិប្បច្ច័យ គឺ អធិបតីធម៌ ជាអប្បដិយៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុ-
រូប ជាអប្បដិយៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ អប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ
នៃសប្បដិយធម៌ផង នៃអប្បដិយធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
សហជាតាធិបតី គឺ អធិបតីធម៌ ជាអប្បដិយៈ ជាបច្ច័យ នៃពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុរូប ជាសប្បដិយៈ និងជាអប្ប-
ដិយៈផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

(២៣៦) អប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយធម៌ ដោយ
អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកអប្បដិយក្ខន្ធ មុនៗ . . . ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ
នៃផលសមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។

(២៣៧) អប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយធម៌ ដោយ
សមនន្តរប្បច្ច័យ ។

(២៣៨) សប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បដិយធម៌ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអត្តាមតាប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៦ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៣៧] សប្បដិយោ ធម្មោ អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
 បកត្វបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្វបនិស្សយោ ឧត្ថំ
 ... សេនាសនំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។
 សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ ឧត្ថំ ... សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។
 ដលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អប្បដិយោ ធម្មោ អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរុបនិ-
 ស្សយោ បកត្វបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្វបនិស្សយោ
 សង្ឃំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ ទិដ្ឋី កណ្ណាតិ
 សីលំ ... ។ បេ ។ កាយិកំ សុខំ ... កាយិកំ
 ឧត្ថំ ... កោដនំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។
 សង្ឃំ ភិណ្ឌតិ សទ្ធា ។ បេ ។ កោដនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។
 ដលសមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៤០] សប្បដិយោ ធម្មោ អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
 បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជានំ វត្ថុ
 បុរេជានំ ។ អារម្មណបុរេជានំ ចក្កំ ... ដោដ្ឋព្វេ
 អនិច្ចតោ ... ខោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កុនា
 រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាគុយា សង្ឃំ សុណាតិ

អភិធម្មប័ណ្ណ អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(២១៩) សប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយធម៌ ដោយ
ឧបនិស្សយបច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ
។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ (បុគ្គល) នូវរដូវ ... អាស្រ័យ នូវ
សេនាសនៈ ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។ ចំបែកសង្ឃ រដូវ ... សេនា-
សនៈ ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧប-
និស្សយបច្ច័យ ។ អប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយធម៌ ដោយ
ឧបនិស្សយបច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និង
បកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ
នូវសទ្ធា ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ នូវសីល ... ។ បេ ។
នូវកាយិកសុខ ... នូវកាយិកទុក្ខ ... បុគ្គល អាស្រ័យ នូវភោជន
ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។ ចំបែកសង្ឃ សទ្ធា ។ បេ ។ ភោជន ជា
បច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្ស-
យបច្ច័យ ។

(២២០) សប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយធម៌ ដោយ
បុរេជានបច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបុរេជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។
ការម្មណ្ឌបុរេជាន គឺ នូវចក្ខុ ... នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថា
មិនឡើង ... ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ
នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ

សប្បដិយទុកេ បញ្ញាភិពេ

រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណាស្ស ដោជ្ជញ្ញាយតនំ កាយ-
 វិញ្ញាណាស្ស បុរេជាតប្បដូយេន បច្ចយោ ។ វត្ថុបុរេ-
 ជាតំ ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណាស្ស កាយាយតនំ
 កាយវិញ្ញាណាស្ស បុរេជាតប្បដូយេន បច្ចយោ ។
 អប្បដិយោ ធម្មា អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដូ-
 យេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។
 អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុ ... វត្ថុទ្រិយំ បុរិសទ្រិយំ
 ជីវិតទ្រិយំ អាចោជានុំ ... កតតទ្ធិដ្ឋារំ អាហារំ
 អនិច្ចតោ ... ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ
 វត្ថុ អប្បដិយានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បដូយេន បច្ចយោ ។
 សត្វដិយោ ច អប្បដិយោ ច ធម្មា អប្បដិយស្ស
 ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដូយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជាតំ
 វត្ថុបុរេជាតំ ។ ចក្កាយតននញ្ច វត្ថុ ច ដោជ្ជញ្ញាយត-
 នញ្ច វត្ថុ ច អប្បដិយានំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បដូ-
 យេន បច្ចយោ ។

២៤០) អប្បដិយោ ធម្មា អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
 បន្ទាជាតប្បដូយេន បច្ចយោ បន្ទាជាតា អប្បដិយា
 ខន្ធា បុរេជាតស្ស វត្ថុស្ស អប្បដិយស្ស កាយស្ស

សប្បដិយកុរៈ បញ្ញាវារៈ

រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយផ្សាយតនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុ-
 យតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 កាយវិញ្ញាណ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃអប្បដិយធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់ការមូលបុរេជាត និង
 វត្ថុបុរេជាត ។ ការមូលបុរេជាត គឺ នូវវត្ថុ . . . នូវតត្ថិន្ទ្រិយ បុរិ-
 សិន្ទ្រិយ ជីវិតិន្ទ្រិយ អាបោធាតុ . . . នូវកតឡើងវិញហោរ ថាមិនទៀង
 . . . ទោមនស្ស កើតឡើង ។ ឯវត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកអប្បដិយក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ សប្បដិយធម៌ក្តី អប្ប-
 ដិយធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយធម៌ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ការមូលបុរេជាត និងវត្ថុបុរេជាត ។ គឺ ចក្ខុយតនៈក្តី វត្ថុក្តី
 ដោយផ្សាយតនៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកអប្បដិយក្ខន្ធ ដោយបុរេ-
 ជាតប្បច្ច័យ ។

(២២១) អប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយធម៌
 ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ បានដល់បច្ច័យជាត គឺ ពួកអប្បដិ-
 យក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយកាយនេះ ដែលកើតមុន

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បច្ឆាជាតា អប្បដិយា
 ខន្ធោ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស សប្បដិយស្ស កាយស្ស
 បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បច្ឆាជាតា អប្បដិយា
 ខន្ធោ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស សប្បដិយស្ស ច អប្បដិ
 យស្ស ច កាយស្ស បច្ឆាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 ទ្ធិន្ទម្បី មូលា កាតត្វា ។

[២២២] អប្បដិយោ ធម្មោ អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
 អាសេវនប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា អប្បដិយា
 ខន្ធោ . . . វេទានំ មគ្គស្ស អាសេវនប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។

[២២៣] អប្បដិយោ ធម្មោ អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
 កក្កប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតា នាណាខណ៌-
 កា ។ សហជាតា អប្បដិយា ចេតនា សម្បយុត្តកានំ
 ខន្ធានំ សប្បដិយានញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ កក្ក-
 ប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នាណាខណ៌កា អប្បដិយា
 ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ អប្បដិយានញ្ច កដត្តា-
 រូបានំ កក្កប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អប្បដិយោ
 ធម្មោ សប្បដិយស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ សហជាតា នាណាខណ៌កា ។ សហជាតា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយបច្ចាជានប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាន គឺ ពួកអប្បជ័យក្នុង ជាបច្ច័យ
នៃសប្បជ័យកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ចាជានប្បច្ច័យ ។
បច្ចាជាន គឺ ពួកអប្បជ័យក្នុង ជាបច្ច័យ នៃសប្បជ័យកាយ និង
អប្បជ័យកាយ ៖ ដែលកើតមុន ដោយបច្ចាជានប្បច្ច័យ ។ ឯមូល
នៃបច្ច័យទាំងពីរ បណ្ឌិត គប្បីឆ្លើយថា ។

(២៤២) អប្បជ័យធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បជ័យធម៌ ដោយ
កាសេវនប្បច្ច័យ គឺ ពួកអប្បជ័យក្នុង មុន ។ . . . វេទាន ជា
បច្ច័យ នៃមគ្គ ដោយកាសេវនប្បច្ច័យ ។

(២៤៣) អប្បជ័យធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បជ័យធម៌ ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ
អប្បជ័យចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋា-
នរូប ជាសប្បជ័យផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ អប្ប-
ជ័យចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្នុងផង នៃពួកកដត្តារូប ជាអប្បជ័យ
ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អប្បជ័យធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បជ័យធម៌
ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណិកៈ ។ សហជាត

សប្បដិយទុកេ ចញ្ញាវិហារ

អប្បដិយា ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ សប្បដិ-
 យា នញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ នាណខណិកា អប្បដិយា ចេតនា វិចារកានំ
 ខន្ធានំ សប្បដិយា នញ្ច កដត្តារូចានំ កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អប្បដិយោ ធម្មោ សប្បដិយស្ស ច
 អប្បដិយស្ស ច ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតា នាណខណិកា ។ បេ ។

(២២២) អប្បដិយោ ធម្មោ អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
 វិចារកប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចារកា អប្បដិយោ
 ... តីណិ ។

(២២៥) អប្បដិយោ ធម្មោ អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ អប្បដិយា អាហារា
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អប្បដិយា នញ្ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នានំ រូចានំ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ-
 តូណោ កតឡិវ្ហោ អាហារោ ភីមស្ស អប្ប-
 ដិយស្ស កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អវសេសា ទ្វេបិ បញ្ញា កាតញ្ច បដិសន្ធិ កត-
 ឡិវ្ហោ អាហារោ ទ្វីសុបិ កាតញ្ច អត្តោ ។

សប្បដិយទុកៈ បញ្ញាវារៈ

គឺ អប្បដិយចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កដន៍ នៃពួកចិត្ត-
 សមុជ្ឈនរូប ជាសប្បដិយៈផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ
 គឺ អប្បដិយចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកកក្កដន៍ នៃពួកកដត្តារូប
 ជាសប្បដិយៈផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 សប្បដិយធម៌ផង នៃអប្បដិយធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាត នឹងនានាខណិកៈ ។ បេ ។

(២៤៤) អប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយធម៌ ដោយវិបា-
 កប្បច្ច័យ គឺ វិបាក ជាអប្បដិយៈ . . . មានវារៈ ៣ ។

(២៤៥) អប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយធម៌ ដោយអា-
 ហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាហារ ជាអប្បដិយៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្កដន៍ នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈនរូប ជាអប្បដិយៈផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កតឡើងវិញអាហារ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយកាយនេះ
 ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ឯប្រសា ទាំង ២ ដ៏សេស នឹងបដិសន្ធិ
 បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ កតឡើងវិញអាហារ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ក្នុងប្រសាទាំង ២
 ត្រង់ខាងចុងបំផុតចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២២៦] សប្បដិយោ ធម្មោ អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ធនុន្ទ្រិយំ ធនុវិញ្ញា-
 ណស្ស កាយិន្ទ្រិយំ កាយវិញ្ញាណស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ អប្បដិយោ ធម្មោ អប្បដិយស្ស
 ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណំ ភីសុប្បិ-
 ជីវិតិន្ទ្រិយំ អក្កោ កាតតំ ។ សប្បដិយោ ច អប្ប-
 ដិយោ ច ធម្មោ អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ធនុន្ទ្រិយញ្ច ធនុវិញ្ញាណញ្ច ធនុវិញ្ញា-
 ណសមាគតានំ ខន្ធានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កាយិន្ទ្រិយញ្ច កាយវិញ្ញាណញ្ច កាយវិញ្ញាណស-
 មាគតានំ ខន្ធានំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២២៧] ឈានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណំ ។
 មគ្គប្បច្ចយេន បច្ចយោ ភីណំ ។ សម្មយុត្តប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឯកំ ។

[២២៨] សប្បដិយោ ធម្មោ អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជានំ ធនុកាយតនំ
 ធនុវិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អប្បដិយោ ធម្មោ
 អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[២២៦] សប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយធម៌ ដោយ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ ចក្ខុន្ទ្រិយ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយន្ទ្រិយ
 ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ អប្បដិយធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣
 ជីវិតន្ទ្រិយ ក្នុងវារៈទាំង ៣ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ត្រង់ខាងចុងបំផុតចុះ ។
 សប្បដិយធម៌ក្តី អប្បដិយធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយធម៌ ដោយ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ ចក្ខុន្ទ្រិយក្តី ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ដែលប្រកបដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ កាយន្ទ្រិយក្តី
 កាយវិញ្ញាណក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយកាយវិញ្ញាណ
 ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។

[២២៧] ជាបច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ជា
 បច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសម្មា-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

[២២៨] សប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយធម៌ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ ចក្ខុយាននៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុ-
 វិញ្ញាណ កាយាយាននៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយវិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ ។ អប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ

សប្បដិយទុកេ បញ្ញាវាចា

សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា អប្បដិ-
 យា ខន្ធា អប្បដិយានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ វិប្ប-
 យុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធា វត្ថុស្ស
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ វត្ថុ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ វត្ថុ អប្បដិយានំ ខន្ធានំ
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា អប្បដិយា
 ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស អប្បដិយស្ស កាយស្ស
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អប្បដិយោ ធម្មោ
 សប្បដិយស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា អប្បដិយា
 ខន្ធា សប្បដិយានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ វិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។ បច្ឆា-
 ជាតា អប្បដិយា ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស សប្ប-
 ដិយស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អប្បដិយោ ធម្មោ សប្បដិយស្ស ច អប្បដិយស្ស
 ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា អប្បដិយា ខន្ធា សប្បដិ-
 យានព្វា អប្បដិយានព្វា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ

សប្បដិយទុកៈ បញ្ញាវារៈ

បានដល់សហជាត បុរេជាត និងបច្ចុប្បន្នជាត ។ សហជាត គឺ ពួក
 អប្បដិយក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជានុរូប ជាអប្បដិយៈ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃវត្ថុ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
 បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ជាអប្បដិយៈ ដោយវិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ចុប្បន្នជាត គឺ ពួកអប្បដិយក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយ-
 កាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ អប្បដិយធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃសប្បដិយធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 និងបច្ចុប្បន្នជាត ។ សហជាត គឺ ពួកអប្បដិយក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ចិត្តសមុជានុរូប ជាអប្បដិយៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ... ។ ឯបច្ចុប្បន្នជាត គឺ ពួកអប្បដិយក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃសប្ប-
 ដិយកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ អប្បដិយធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃសប្បដិយធម៌ផង នៃអប្បដិយធម៌ផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត និងបច្ចុប្បន្នជាត ។ សហជាត គឺ ពួកអប្បដិ-
 យក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជានុរូប ជាអប្បដិយៈ និងជាអប្បដិយៈ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ . . . ។
 បច្ឆាជាតា អប្បដិយា ទុក្ខា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស
 សប្បដិយស្ស ច អប្បដិយស្ស ច កាយស្ស
 វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២២៧] សប្បដិយោ ធម្មោ សប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ បដិច្ចសទិសា បឋម-
 ប្បញ្ញា ។ សប្បដិយោ ធម្មោ អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហ-
 ជាតា សប្បដិយា មហាក្ខតា អាតោនាតុយា អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សប្បដិយា មហាក្ខតា អប្បដិយានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ កេដត្តារូបានំ ឧបាទារូបានំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ដោដ្ឋព្វាយតនំ ឥន្ទ្រិយស្ស
 កេតង្គិយស្ស អាហារស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ពាហិរំ . . . អាហារសមុដ្ឋានំ ឧតុសមុដ្ឋានំ អសព្វា-
 សត្តានំ . . . ។ បុរេជាតំ . . . ចក្កំ . . . ដោដ្ឋព្វ
 អនិច្ចតោ . . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ ទិព្វេន ចក្កេន រូបំ
 បស្សតិ ទិព្វាយ សោតនាតុយា សន្ធិំ សុណាតិ រូបា-
 យតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋព្វាយតនំ កាយវិញ្ញា-
 ណស្ស ចក្ខាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ

អភិធម្មបដិក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ឯបច្ចាជាន គឺ
ពួកអប្បជ័យក្នុង ជាបច្ច័យ នៃសប្បជ័យកាយ និងអប្បជ័យកាយនេះ
ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

(២៤៩) សប្បជ័យធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បជ័យធម៌ ដោយ
អត្ថប្បច្ច័យ គឺ មានព្រះ១ ប្រសាទី១ ដូចបដិច្ចព្រះដែរ ។ សប្ប-
ជ័យធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បជ័យធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហ-
ជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ពួកមហាក្សត្រ ជាសប្បជ័យៈ
ជាបច្ច័យ នៃអាបោធាតុ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ពួកមហាក្សត្រ ជាសប្ប-
ជ័យៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានរូប ជាអប្បជ័យៈ ពួកកងតារូប
និងពួកទុប្បារូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ឥត្ថិន្ទ្រិយ និងកត្ស្រីង្គិរាហារ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ពាហិរៈ . . .
អាហារសមុជ្ជាន ឧត្តសមុជ្ជាន របស់ពួកអសព្វាសត្វ . . . ។
ឯបុរេជាត . . . គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . នូវពួកផោដ្ឋព្វៈ ថាមិន
ទៀង . . . ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប
ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ
(ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋព្វាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយ-
វិញ្ញាណ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ

សប្បដិយទុកេ បញ្ញាវារោ

កាយវិញ្ញាណស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សប្ប-
 ដិយោ ធម្មោ សប្បដិយស្ស ច អប្បដិយស្ស ច
 ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សប្បដិយំ ឯកំ
 មហាភ្នំតំ ទ្ធិន្នំ មហាភ្នំតានំ អាទោធាតុយា ច អត្តិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ចសនិសំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។
 អប្បដិយោ ធម្មោ អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ
 ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតោ អប្បដិយោ ឯកោ ទន្ធា
 តិណ្ឌន្នំ... យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ បុរេជាតំ វត្ថុ...
 ឥន្ទ្រិយំ បុរិសិន្ទ្រិយំ ជីវិតិន្ទ្រិយំ អាទោធាតុ...
 កតទ្ធិញ្ញំ អាហារំ អនិច្ចតោ... ទោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ជតិ វត្ថុ អប្បដិយានំ ទទ្ធានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ បច្ឆាជាតា អប្បដិយា ទទ្ធា បុរេជាតស្ស
 ឥមស្ស អប្បដិយស្ស កាយស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ កតទ្ធិញ្ញំ អាហារោ ឥមស្ស អប្បដិយស្ស
 កាយស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ រូបជីវិតិន្ទ្រិយំ
 អប្បដិយានំ កជត្តារូទានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អប្បដិយោ ធម្មោ សប្បដិយស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ

សប្បដិយទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអត្តប្បច្ច័យ ។ សប្បដិយធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃសប្បដិយធម៌ផង នៃអប្បដិយធម៌ផង ដោយអត្តប្បច្ច័យ គឺ ម-
 ហាក្ខត១ ជាសប្បដិយៈ ជាបច្ច័យ នៃមហាក្ខត២ ផង នៃអាបុរាណតុ
 ផង ដោយអត្តប្បច្ច័យ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។
 អប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយធម៌ ដោយអត្តប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាត បុរេជាត បច្ចុប្បន្នជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហ-
 ជាត គឺ អប្បដិយក្ខន្ធ១ (នៃខន្ធ) ៣ ... រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។
 បុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នូវវត្ថុ ... នូវឥន្ទ្រិយ បុរិស្ថិយ ជីវិត្រិយ
 អាបុរាណតុ ... នូវកតទ្យង្គិកាហារ ជាមិនទៀង ... ទោមនស្ស
 កើតឡើង វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកអប្បដិយក្ខន្ធ ដោយអត្តប្បច្ច័យ ។
 បច្ចុប្បន្នជាត គឺ ពួកអប្បដិយក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយកាយនេះ ដែល
 កើតមុន ដោយអត្តប្បច្ច័យ កតទ្យង្គិកាហារ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយ-
 កាយនេះ ដោយអត្តប្បច្ច័យ រូបជីវិត្រិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដ្ឋត្តាប្ប
 ជាអប្បដិយៈ ដោយអត្តប្បច្ច័យ ។ អប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 សប្បដិយធម៌ ដោយអត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បច្ចុប្បន្នជាត អាហារ

អភិធម្មប័ដិកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

វត្ថុន្ត្រ័យំ ។ សហជាតា អប្បដិយោ ខន្ធា សប្បដិយានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បដិសន្ធិក្កុណោ អាថោធាតុ សប្បដិយានំ មហាក្ខតានំ
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាថោធាតុ សប្បដិយានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ កដត្តារូបានំ ឧបាទារូបានំ
 អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាថោធាតុ ចក្កាយតនស្ស
 ដោដ្ឋកាយតនស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ តាហិរំ . . .
 អាហារសមុដ្ឋានំ ឧតុសមុដ្ឋានំ អសញ្ញាសត្តានំ . . . ។
 បច្ឆាជាតា អប្បដិយោ ខន្ធា បុរេជាតស្ស វេសស្ស
 សប្បដិយស្ស កាយស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កតតន្ត្រីន្ត្រោ អាហារោ វេសស្ស សប្បដិយស្ស កា-
 យស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ រូបជីវិត្ត្រ័យំ សប្ប-
 ដិយានំ កដត្តារូបានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អប្បដិយោ ធម្មោ សប្បដិយស្ស ច អប្បដិយស្ស ច
 ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ
 អាហារំ វត្ថុន្ត្រ័យំ ។ សហជាតោ អប្បដិយោ ឯកោ
 ខន្ធា តិណ្ឌានំ ខន្ធានំ សប្បដិយានញ្ច អប្បដិយានញ្ច
 . . . បដិច្ចសនិសំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ បច្ឆាជាតា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ពួកអប្បជ័យក្នុង ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ចិត្តសមុជ្ជានុប ជាសប្បជ័យៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 អាហារធាតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកមហាក្ខត ជាសប្បជ័យៈ ដោយអត្ថិ-
 ប្បច្ច័យ អាហារធាតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុប ជាសប្បជ័យៈ
 ពួកកដត្តារូប និងពួកឧបាទារូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ អាហារធាតុ ជា
 បច្ច័យ នៃចក្ខុយានៈ និងផោជ្ឈពាយាន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ពាហិរៈ
 . . . អាហារសមុជ្ជាន ឧត្តសមុជ្ជាន របស់ពួកអសព្វាសត្វ . . . ។
 បច្ឆាជាត គឺ ពួកខន្ធ ជាអប្បជ័យៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយ ជាសប្ប-
 ជ័យៈ នេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ កតទ្បិញ្ញាហារ ជា
 បច្ច័យ នៃកាយ ជាសប្បជ័យៈ នេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ រូបជីវិត្រ្យិយ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ជាសប្បជ័យៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ អប្ប-
 ជ័យធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បជ័យធម៌ផង នៃអប្បជ័យធម៌ផង ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បច្ឆាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។
 សហជាត គឺ អប្បជ័យក្នុង១ នៃខន្ធ៣ ជាសប្បជ័យៈ និងជាអប្បជ័យៈ
 . . . ដូចបដិច្ចវារៈដែរ រហូតដល់ពួកអសព្វាសត្វ ។ បច្ឆាជាត

សប្បដិយទុកេ បញ្ញាវាហ

អប្បដិយា ខន្ធា បុរេជាតស្ស វេមស្ស សប្បដិយស្ស
 ច អប្បដិយស្ស ច កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កតទ្ធិន្ទ្រាហេ អាហារាហេ វេមស្ស សប្បដិយស្ស
 ច អប្បដិយស្ស ច កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ រូបដីវិត្ត្រ័យំ សប្បដិយានត្ថា អប្បដិយានត្ថា
 កដត្តារូចានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សប្ប-
 ដិយោ ច អប្បដិយោ ច ធម្មា សប្បដិយស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិច្ចសទិសំ យាវ
 អសញ្ញាសត្តា ។ សប្បដិយោ ច អប្បដិយោ ច ធម្មា
 អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតា អប្បដិយា ខន្ធា ច
 បហាក្ខតា ច អប្បដិយានំ ចិត្តសមុជ្ឈានានំ រូចានំ ...
 បដិច្ចសទិសំ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ សហជាតោ ធម្ម-
 វិញ្ញាណាសហគតោ ឯកោ ខន្ធា ច ចក្ខាយតនត្ថា
 តិណ្ឌន្នំ ខន្ធានំ ... ទ្វេ ខន្ធា ... កាយវិញ្ញាណ-
 សហគតោ ឯកោ ខន្ធា ច កាយាយតនត្ថា តិណ្ឌន្នំ
 ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា ... ។

សប្បដិយទុកៈ បញ្ញាវារៈ

គឺ ពួកអប្បដិយក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃសប្បដិយកាយ និងអប្បដិយកាយ
 នេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ភពទ្រព្យភារ ជាបច្ច័យ នៃ
 សប្បដិយកាយ និងអប្បដិយកាយនេះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ រូបជីវិតទ្រិយ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ជាសប្បដិយៈ និងជាអប្បដិយៈ ដោយអត្ថ-
 ប្បច្ច័យ ។ សប្បដិយធម៌ក្តី អប្បដិយធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសប្បដិយធម៌
 ដោយអត្ថប្បច្ច័យ គឺ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។
 សប្បដិយធម៌ក្តី អប្បដិយធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយធម៌ ដោយ
 អត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ពួក
 អប្បដិយក្ខន្ធក្តី ពួកមហាក្ខត្តក្តី នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ជាអប្បដិយៈ
 . . . ដូចបដិច្ចវារៈដែរ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ សហជាត គឺ
 ខន្ធ១ ដែលប្រកបដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី នៃខន្ធ៣ . . .
 ខន្ធ២ . . . ខន្ធ១ ដែលប្រកបដោយកាយវិញ្ញាណក្តី កាយាយ-
 តនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ៣ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ២ . . . ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សប្បដិយោ ច អប្បដិយោ ច ធម្មា សប្បដិយស្ស
 ច អប្បដិយស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បដិច្ចសទិសំ ។

(២៥០) ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ ទ្វេ អនិ-
 បតិយា ចត្តារិ អនន្តរេ ឯកំ សមនន្តរេ ឯកំ
 សហជាតេ នវ អញ្ញាមញ្ញេ ធនិស្សយេ នវ ឧប-
 និស្សយេ ទ្វេ បុរេជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ
 អាសវេនេ ឯកំ កម្មេ តីណិ វិទាកេ តីណិ
 អាហារេ តីណិ វិជ្ជាយេ បញ្ច យានេ តីណិ មគ្គេ
 តីណិ សម្បយុត្តេ ឯកំ វិប្បយុត្តេ ចត្តារិ អត្ថិយា
 នវ នត្ថិយា ឯកំ វិគតេ នវ ។ ឯវំ កណោតតំ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

(២៥១) សប្បដិយោ ធម្មា សប្បដិយស្ស
 ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សប្បដិ-
 យោ ធម្មា អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សប្បដិយធម៌ក្តី អប្បដិយធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសប្បដិយធម៌ផង នៃ
អប្បដិយធម៌ផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ គឺ ដូចបដិច្ចវារៈដែរ ។

(២៥០) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការមុណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៩ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៣ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងការសេវនប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
អាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងឈា-
នប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្ត-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអត្ថប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ក្នុងនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងវិត្តតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។
បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោម ។

(២៥១) សប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បដិយធម៌ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ ។ សប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយ-
ធម៌ ដោយការមុណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ

សប្បដិយទុកេ បញ្ញាវិហ

ឧបនិស្សយន្តច្ចយេន បច្ចយោ បុរោជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ សប្បដិយោ ធម្មោ សប្បដិយស្ស ច
 អប្បដិយស្ស ច ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ អប្បដិយោ ធម្មោ អប្បដិយស្ស ធម្មស្ស
 អាមុណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបនិស្សយន្តច្ចយេន បច្ចយោ បុរោជា-
 តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្តាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កុម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អប្បដិយោ ធម្មោ
 សប្បដិយស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ បន្តាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កុម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អប្បដិយោ ធម្មោ សប្បដិយស្ស ច
 អប្បដិយស្ស ច ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បន្តាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កុម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ សប្បដិយោ ច អប្បដិយោ ច ធម្មោ សប្ប-
 ដិយស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

សប្បដិយទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។
 សប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃសប្បដិយធម៌ផង នៃអប្បដិយធម៌ផង ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ។ អប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអប្បដិយធម៌ ដោយ
 ភារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ អប្បដិយធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃសប្បដិយធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអាហា-
 រប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ អប្បដិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 សប្បដិយធម៌ផង នៃអប្បដិយធម៌ផង ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ សប្បដិយធម៌ក្តី
 អប្បដិយធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសប្បដិយធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

សច្ចដិយោ ច អច្ចដិយោ ច ធម្មា អច្ចដិយស្ស
 ធម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ សច្ចដិយោ ច អច្ចដិយោ ច
 ធម្មា សច្ចដិយស្ស ច អច្ចដិយស្ស ច ធម្មស្ស
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៥២] នហេតុយា នវ ។ សង្ខតំ ។ នអនន្តរេ
 នវ នសមនន្តរេ នវ នសហជាតេ ចត្តារិ នអព្វាមព្វោ
 នវ ននិស្សយេ ចត្តារិ នឧបនិស្សយេ នវ នបុរេជាតេ
 នវ ។ សង្ខតំ ។ នសម្បយុត្តេ នវ នវិប្បយុត្តេ
 នវ នោអត្ថយា ចត្តារិ នោនត្ថយា នវ នោវិគតេ នវ
 នោអវិគតេ ចត្តារិ ។

បច្ចុទ្ទយំ និដ្ឋិតំ ។

[២៥៣] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ ភីណិ
 សង្ខតំ ... នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ
 ភីណិ នអព្វាមព្វោ ភីណិ នឧបនិស្សយេ ភីណិ
 សង្ខតំ ... នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ឯកំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

សប្បដ័យធម៌ក្តី អប្បដ័យធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអប្បដ័យធម៌ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ សប្បដ័យធម៌
ក្តី អប្បដ័យធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃសប្បដ័យធម៌ផង នៃអប្បដ័យធម៌ផង
ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ។

[២៥២] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបំប្រញា ។
ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបំប្រញា ។ ក្នុងនសម្ប-
យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នោអត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោអវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។
ចប់ បច្ចនីយៈ ។

[២៥៣] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ សេចក្តីបំប្រញា . . . ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
នសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ សេចក្តីបំប្រញា . . . ក្នុង
នសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១

រូបិក្កកេ បដិប្បិកោ

នោនត្ថយា តំណី ដោរិតតេ តំណី ។

អនុលោមប្បច្ចសីយំ និដ្ឋិតំ ។

[២៥២] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ ទ្វេ ...
អធិបតិយា ចត្តារិ ។ អនុលោមមាតិកា តណោ-
តញ្ចា ។ ... អរិតតេ នវ ។

បច្ចសីយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

សប្បដិយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

រូបិក្កកេ

បដិប្បិកោ

[២៥៥] រូបំ ធម្មំ បដិច្ច រូបំ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា ឯកំ មហាក្កតំ បដិច្ច តយោ មហា-
ក្កតា ទ្វេ មហាក្កតេ ... មហាក្កតេ បដិច្ច ចិត្តស-
មុដ្ឋានំ រូបំ កេដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។ រូបំ ធម្មំ បដិច្ច
អរូបំ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ
វត្ថុំ បដិច្ច អរូបំនោ ទន្ធា ។ រូបំ ធម្មំ បដិច្ច រូបំ ច
អរូបំ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ
វត្ថុំ បដិច្ច អរូបំនោ ទន្ធា មហាក្កតេ បដិច្ច កេដត្តា-
រូបំ ។ អរូបំ ធម្មំ បដិច្ច អរូបំ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
ហេតុប្បច្ចយា អរូបំ ឯកំ ទន្ធា បដិច្ច តយោ ទន្ធា

រូបិទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ក្នុងនោនភិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ចប់ អនុលោមប្បច្ចនីយៈ ។

(២៥២) ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ

... ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត

តប្បវាច្ចៈ ។ . . . ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ បច្ចនីយានុលោម ។

ចប់ សប្បដ្ឋិយទុកៈ ។

រូបិទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

(២៥៥) រូបិធមិ (ធមិ ដែលមានរូប) អាស្រ័យ នូវរូបិធមិ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មហាកូត ៣ អាស្រ័យ នូវ

មហាកូត ១ នូវមហាកូត ២ . . . ចិត្តសមុជ្ជនរូប កដតារូប និង

ឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ។ អរូបិធមិ (ធមិ ដែល

មិនមានរូប) អាស្រ័យ នូវរូបិធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

គឺ ពួកអរូបិក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ រូបិធមិ

ក៏ អរូបិធមិក្តី អាស្រ័យ នូវរូបិធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

គឺ ពួកអរូបិក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ កដតារូប

អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ។ អរូបិធមិ អាស្រ័យ នូវអរូបិធមិ

ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវអរូបិក្ខន្ធ ១

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ទ្វេ ខន្ធេ ... បដិសន្ធិ ។ អរូបី ធម្មំ បដិច្ច រូបំ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អរូបិនោ ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។ អរូបី ធម្មំ បដិច្ច រូបំ ច
 អរូបី ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អរូបី ឯកំ
 ខន្ធនំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធេ ... បដិសន្ធិ ។ រូបំ ច អរូបី ច ធម្មំ បដិច្ច
 រូបី ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អរូបិនោ ខន្ធេ
 ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ-
 ក្ខណោ ... ។ រូបំ ច អរូបី ច ធម្មំ បដិច្ច អរូបី
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខណោ អ-
 រូបី ឯកំ ខន្ធា វត្ថុញា បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធេ ... ។ រូបំ ច អរូបី ច ធម្មំ បដិច្ច រូបំ ច
 អរូបី ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា បដិសន្ធិក្ខ-
 ណោ អរូបី ឯកំ ខន្ធា វត្ថុញា បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ទ្វេ ខន្ធេ ... អរូបិនោ ខន្ធេ ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច
 កដត្តារូបំ ។ សង្ខតំ ។

[២៥៦] ហេតុយា នវ អារម្មណេ តីណិ អធិ-
 បតីយា បញ្ច អនន្តរេ តីណិ សមនន្តរេ តីណិ
 សហជាតេ នវ អពាសញ្ចេ ច និស្សយេ នវ

អភិធម្មបដិក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

នូវខន្ធ ២ ... មានបដិសន្ធិដែរ ។ រូបិធម៌ អាស្រ័យ នូវអរូបិធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវ
 ពួកអរូបិក្ខន្ធ មានបដិសន្ធិដែរ ។ រូបិធម៌ក្តី អរូបិធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវ
 អរូបិធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូបក្តី អាស្រ័យ នូវអរូបិក្ខន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ ... មានបដិសន្ធិដែរ ។
 រូបិធម៌ អាស្រ័យ នូវរូបិធម៌ផង នូវអរូបិធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកអរូបិក្ខន្ធផង នូវពួក
 មហាក្ខតផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ... ។ អរូបិធម៌ អាស្រ័យ នូវ
 រូបិធម៌ផង នូវអរូបិធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣
 អាស្រ័យ នូវអរូបិក្ខន្ធ ១ ផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២
 ... ។ រូបិធម៌ក្តី អរូបិធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវរូបិធម៌ផង នូវអរូបិធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវអរូបិក្ខន្ធ ១
 ផង នូវវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ នូវខន្ធ ២ ... កងតារូប អា-
 ស្រ័យ នូវពួកអរូបិក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខតផង ។ សេចក្តីបំប្រែង ។

(២៥៦) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងអធិបតីប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអតាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

រូបិក្កកេ បដិច្ចវាហេ

ឧបនិស្សយេ តីណិ បុរេវាតេ ឯកំ អាសោវេ ឯកំ
 កម្មេ នវំ វិចារកេ នវំ អាហារេ នវំ វេទ្ធិយេ នវំ
 ឈានេ នវំ មក្កេ នវំ សម្បយុត្តេ តីណិ វិប្បយុត្តេ
 នវំ អត្ថិយា នវំ នត្ថិយា តីណិ វិគតេ តីណិ
 អវិគតេ នវំ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

(២៥៧) រូបី ធម្មំ បដិច្ច រូបី ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នហេតុប្បច្ចយា តីណិ ។ អរូបី ធម្មំ បដិច្ច អរូបី
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ អរូបី
 ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធោ ...
 អហេតុកប្បជ្ជិសន្និទ្ធករោ វិចិត្តក្ខាសហគតេ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតេ ខន្ធោ បដិច្ច វិចិត្តក្ខាសហគតោ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតោ មោហោ ។ នហេតុប្បច្ចយា នវំ បញ្ញា
 អហេតុកន្តំ និយាមេតត្ថំ ។

(២៥៨) នហេតុយា នវំ នអារម្មណេ តីណិ
 នអធិបតីយា នវំ នអនន្តរេ តីណិ នសបនន្តរេ តីណិ

រូបិកុកៈ បដិច្ចវារៈ

ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបុរេជានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 វិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិប្បយុត្ត
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ អនុលោម ។

(២៥៧) រូបិធមិ អាស្រ័យ នូវរូបិធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នរោត្តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ អរូបិធមិ អាស្រ័យ នូវអរូបិធមិ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនរោត្តប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភាស្រ័យ នូវអរូបិកុន្ធទ
 ជាអរោត្តកៈ នូវខន្ធ ២ . . . មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា
 ច្រឡំដោយឧទ្ធចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា
 ច្រឡំដោយឧទ្ធចៈ ក្នុងខណៈនៃអរោត្តកប្បជិសន្តិ ។ មានបញ្ញា៧ ព្រោះ
 នរោត្តប្បច្ច័យ តែបណ្ឌិត គប្បីកំណត់ថា ជាអរោត្តកៈ ដូច្នេះចុះ ។

(២៥៨) ក្នុងនរោត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការមណៈ-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអ-
 នន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នកញ្ចាមញ្ញា ភីណំ នឧបនិស្សយេ ភីណំ នបុរេជានេ
 នវ នបច្ឆាជានេ នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ ទ្វេ
 នវិចារេ បញ្ច នអាហារេ ឯកំ នន្ទ្រិយេ ឯកំ
 នឈានេ ទ្វេ នមក្កេ នវ នសម្បយុត្តេ ភីណំ នវិប្ប-
 យុត្តេ ទ្វេ នោនត្ថយា ភីណំ នោវិគតេ ភីណំ ។

បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

(២៥៧) ហេតុប្បដ្ឋយា នអាម្មណោ ភីណំ ...

នកតិបតិយា នវ នកន្ត្តេ ភីណំ នសមន្ត្តេ ភីណំ
 នកញ្ចាមញ្ញា ភីណំ នឧបនិស្សយេ ភីណំ នបុរេជានេ
 នវ នបច្ឆាជានេ នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ ឯកំ
 នវិចារេ បញ្ច នសម្បយុត្តេ ភីណំ នវិប្បយុត្តេ
 ឯកំ នោនត្ថយា ភីណំ នោវិគតេ ភីណំ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មប័ណ្ណ អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងនក្ខត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនអាសវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២
 ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នក្រន្ទិយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុង
 នមគ្គប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនត្ថប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នោវិតតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

ចប់ បច្ឆន្ទីយៈ ។

(២៥៧) ក្នុងនការម្មណប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរាប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនសមនន្តរាប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនក្ខត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសវនប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៥ ក្នុង
 នសម្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ១
 ក្នុងនោនត្ថប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បដ្ឋាយ មានវារៈ ៣ ។

ចប់ អនុលោមប្បដ្ឋានៈ ។

រូបិកុកេ បច្ចយវិពោ

[២៦០] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ភីណី ...

អនន្តរេ ភីណី សមនន្តរេ ភីណី សហជាតេ នវ

អញ្ញាមញ្ញេ ធិ ធិស្សយេ នវ ឧបធិស្សយេ ភីណី

បុរេជាតេ ឯកំ អាសេវនេ ឯកំ កក្កេ នវ វិចារតេ

នវ អាហារេ នវ ឥន្ទ្រិយេ នវ ឈានេ នវ មគ្គេ

ឯកំ សម្បយុត្តេ ភីណី វិប្បយុត្តេ នវ អត្ថិយា នវ

នត្ថិយា ភីណី វិគតេ ភីណី អវិគតេ នវ ។

បច្ចសីយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

សហជាតវិពោ បដិច្ចវាសនិសោ ។

បច្ចយវិពោ

[២៦១] រូបី ធម្មំ បច្ចយា រូបី ធម្មោ ឧប្ប-

ជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា ឯកំ មហាក្កតំ ... បដិច្ច-

សនិសំ ។ រូបី ធម្មំ បច្ចយា អរូបី ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ

រូបិទុកៈ បច្ចយវារៈ

(២៦០) ក្នុងការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអពាមពាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ១ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ បច្ចនិយានុលោម ។

ឯសហជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចយវារៈ

(២៦១) រូបិធមិ ពឹងផ្អែក នឹងរូបិធមិ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មហាក្ខត ១ . . . ដូចបដិច្ចវារៈ
 ដែរ ។ អរូបិធមិ ពឹងផ្អែក នឹងរូបិធមិ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ហេតុប្បដ្ឋយា វត្ថុំ បច្ចយា អរូបីនោ ខន្ធ
 បដិសន្ធិ ។ រូបំ ធម្មំ បច្ចយា រូបំ ច អរូបំ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា វត្ថុំ បច្ចយា អរូបីនោ
 ខន្ធ មហាក្កតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិ-
 សន្ធិ ។ ឯវំ អវសេសា បញ្ញា បវត្តំ បដិសន្ធិ
 វិកដិតញ្ច ។

(២៦២) រូបំ ធម្មំ បច្ចយា អរូបី ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 អារម្មណប្បដ្ឋយា ចក្កាយតនំ បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណំ
 កាយាយតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចយា
 អរូបីនោ ខន្ធ បដិសន្ធិ ។ អរូបី ធម្មំ បច្ចយា អរូបី
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បដ្ឋយា អរូបី ឯកំ ខន្ធ
 ... ទ្វេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិ ។ រូបំ ច អរូបី ច ធម្មំ
 បច្ចយា អរូបី ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បដ្ឋយា
 ចក្កវិញ្ញាណសហគតំ ឯកំ ខន្ធភ្ន ចក្កាយតន្ត
 បច្ចយា តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ ... កាយវិញ្ញាណ-
 សហគតំ ... អរូបី ឯកំ ខន្ធភ្ន វត្ថុញ បច្ចយា
 តយា ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ ... ។ សង្ខតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ពួកអរូបិក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មានបដិសន្ធិ
ដែរ ។ រូបិធម៌ក្តី អរូបិធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងរូបិធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ អរូបិក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត មានបដិសន្ធិដែរ ។ ប្រសា ដ៏សេស
នឹងបរត្តិប្បដិសន្ធិ បណ្ឌិត គប្បីចែក យ៉ាងនេះចុះ ។

(២៦២) អរូបិធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងរូបិធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ការម្មណ្ឌប្បដ្ឋាយ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយានៈ កាយ-
វិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយានៈ ពួកអរូបិក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ
មានបដិសន្ធិដែរ ។ អរូបិធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអរូបិធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះការម្មណ្ឌប្បដ្ឋាយ គឺ នឹងអរូបិក្ខន្ធ ១ . . . នឹងខន្ធ ២ . . . មាន
បដិសន្ធិដែរ ។ អរូបិធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងរូបិធម៌ផង នឹងអរូបិធម៌ផង ទើប
កើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បដ្ឋាយ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១
ដែលប្រកបដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង នឹងចក្ខុយានៈ ផង នឹងខន្ធ ២ . . .
ដែលប្រកបដោយកាយវិញ្ញាណ . . . ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងអរូបិក្ខន្ធ ១ ផង
នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។

រូបិកុកេ បច្ចយវាហេ

(២៦៣) ហេតុយា នវ អារម្មណេ ភីណិ អធិប-
 តិយា នវ អនន្តរេ ភីណិ សមនន្តរេ ភីណិ សហ-
 ជាតេ នវ អញ្ញាមញ្ញេ ន ទិស្សយេ នវ ឧបទិស្ស-
 យេ ភីណិ បុរេជាតេ ភីណិ អាសេវនេ ភីណិ កម្មេ
 នវ ។ សង្ខតំ ។ មក្កេ នវ សម្បយុត្តេ ភីណិ វិប្ប-
 យុត្តេ នវ អត្ថយា នវ នត្ថយា ភីណិ វិគតេ ភីណិ
 អវិគតេ នវ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

(២៦៤) រូបី ធម្មំ បច្ចយា រូបី ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 នហេតុប្បច្ចយា ឯកំ មហាក្ខតំ . . . អសញ្ញាសត្តានំ
 ឯកំ មហាក្ខតំ . . . ។ រូបី ធម្មំ បច្ចយា អរូបី
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា ចក្ខាយតនំ បច្ចយា
 ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចយោ កាយវិញ្ញាណំ
 វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា អរូបិណោ ខន្ធា អហេតុក-
 ប្បជ្ជសន្និក្ខុណោ វត្ថុំ បច្ចយា វិចិត្រាសហគតោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ រូបី ធម្មំ បច្ចយា
 រូបី ច អរូបី ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយោ

រូបិទុកៈ បច្ចយវារៈ

(២៦៣) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងអធិបតីប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
 ក្នុងសមនន្តរាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងអពាមពាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
 ក្នុងអាសវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។ ក្នុងមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអតីតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនតីប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣
 ក្នុងអវិតតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ អនុលោម ។

(២៦៤) រូបិធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងរូបិធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បដ្ឋយ គឺ មហាក្ខត ១ . . . មហាក្ខត ១ របស់ពួក
 អសព្វាសត្វ . . . ។ អរូបិធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងរូបិធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយុត្តនៈ
 កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយុត្តនៈ ពួកអរូបិក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ
 ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បដ្ឋសន្ធិ ។ រូបិធម៌ក្តី
 អរូបិធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងរូបិធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ

អភិធម្មបិដកេ អនុណោមទុកប្បដ្ឋានំ

បវត្តិ បដិសន្ធិ កាតត្វា ។ អរូបំ ធម្មំ បច្ចយា អរូបំ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ អរូបំ ឯកំ
 ខន្ធំ ... បដិសន្ធិក្ខណោ វិចីកីប្បាសហគតេ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតេ ខន្ធោ បច្ចយា វិចីកីប្បាសហគតោ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតោ មោហោ ។ អរូបំ ធម្មំ បច្ចយា រូបំ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អរូបំនោ ខន្ធោ
 បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិ ។ អរូបំ ធម្មំ
 បច្ចយា រូបំ ច អរូបំ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា
 អរូបំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា ភយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានត្វា
 រូបំ ន្ទេ ខន្ទេ ... បដិសន្ធិ ។ រូបិត្វា អរូបិត្វា ធម្មំ
 បច្ចយា រូបំ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អរូប-
 ំនោ ខន្ទេ ច មហាគ្គតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ បដិសន្ធិ ។ រូបិត្វា អរូបិត្វា ធម្មំ បច្ចយា អរូបំ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណសហ-
 គតំ ឯកំ ខន្ធត្វា ចក្កាយតនត្វា បច្ចយា ភយោ
 ខន្ធា ន្ទេ ខន្ទេ ... កាយវិញ្ញាណសហគតំ ...

អភិធម្មចិន្តា អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ បវត្តប្បដិសន្ធិ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ អរូបធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអរូប-
 ធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ នឹងអរូបក្ខន្ធទ ជាអហេតុកៈ
 ... មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក
 នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ។ រូបធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអរូបធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកអរូបក្ខន្ធ មានបដិសន្ធិ
 ដែរ ។ រូបធម៌ក្តី អរូបធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងអរូបធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 នហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធលា ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងអរូបក្ខន្ធទ
 និងខន្ធល ។ ... មានបដិសន្ធិដែរ ។ រូបធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងរូបធម៌ផង
 និងអរូបធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកអរូបក្ខន្ធផង និងពួកមហាក្ខតផង មានបដិសន្ធិដែរ ។ អរូប-
 ធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងរូបធម៌ផង នឹងអរូបធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធលា ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធទ ដែលប្រកបដោយចក្ខុវិញ្ញាណផង
 និងចក្ខុយតនៈផង ខន្ធល ... ដែលប្រកបដោយកាយវិញ្ញាណ ...

រូបិក្ក បច្ចយវារោ

អរូបី ឯកំ ខន្ធព្វា វត្ថុញ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ
 ខន្ធទ្វេ ... បដិសន្ធិក្កុលោ វិចិត្តិក្កាសហគតេ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតេ ខន្ធទ្វេ ច វត្ថុញ បច្ចយា វិចិត្តិក្កាសហ-
 គតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ រូបិញ អរូបិញ
 ធម៌ បច្ចយា រូបី ច អរូបី ច ធម្មា ឧប្បជ្ជន្តិ
 នហេតុប្បច្ចយា អរូបី ឯកំ ខន្ធព្វា វត្ថុញ បច្ចយា
 អហេតុកា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ .. អរូបិលោ
 ខន្ធទ្វេ ច មហាគ្គតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 បដិសន្ធិ ។

(២៦៥) នហេតុយា នវ នអារម្មណេ ភីណិ ន
 អធិបតីយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភីណិ
 នអញមញ្ញេ ភីណិ នឧបទិស្សយេ ភីណិ នបុរេជាតេ
 នវ នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសេវនេ នវ នកម្មេ ចត្តារិ
 នវិចារកេ នវ នអាហារេ ឯកំ នន្ទ្រិយេ ឯកំ
 នឈានេ ចត្តារិ នមត្តេ នវ នសម្បយុត្តេ ភីណិ
 នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ លោនតិយា ភីណិ លោវតតេ ភីណិ ។

បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

រូបិទុក្ខៈ បច្ចយវារៈ

ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងអរូបិក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង ខន្ធ ២ . . . មោហៈ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិកិត្តា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ។ រូបិធម៌ក្តី អរូបិធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងរូបិធម៌ផង នឹងអរូបិធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះនរហេតុប្បដ្ឋយ គឺ អរហេតុកក្ខន្ធា ពឹងផ្អែក នឹង
 អរូបិក្ខន្ធ ១ ផង នឹងវត្ថុផង ខន្ធ ២ . . . ចិត្តសមុជ្ជានរូប ពឹងផ្អែក
 នឹងពួកអរូបិក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្ខត្តផង មានបដិសន្ធិដែរ ។

(២៦៥) ក្នុងនរហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាមណ្ឌប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរាប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអតាមតាប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអានន្តរាប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងនត្រ័យប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១
 ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២ ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ២
 ក្នុងនានតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ក្នុងនាវិត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៣ ។

ចប់ បច្ចនីយៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៦៦] ហេតុប្បដ្ឋយា ន អារម្មណេ ភីណិ ។
 សង្ខតំ សព្វេ កាតញ្ចា ។ ... ន កម្មេ ភីណិ
 នវិចារកេ នវេ ន សម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ
 ឯកំ ចោនត្ថយា ភីណិ ចោវិគតេ ភីណិ ។

អនុលោមប្បច្ចសីយំ និដ្ឋិតំ ។

[២៦៧] ន ហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ភីណិ សព្វេ
 កាតញ្ចា ... ឈានេ នវេ មគ្គេ ភីណិ សង្ខតំ ...
 អវិគតេ នវេ ។

បច្ចសីយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

និស្សយេវាភោយិ បច្ចយេវាសនិសោ ។

សំសង្ខារីវោ

[២៦៨] អរូបិ ធម្មំ សំសង្ខារោ អរូបិ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា អរូបិ ឯកំ ខន្ធំ សំសង្ខារោ
 តយោ ខត្វា ទ្វេ ខន្ធេ ... បដិសន្ធិ ។

[២៦៩] ហេតុហោ ឯកំ អវិគតេ ឯកំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(២៦៦) ក្នុងនការម្សណប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។
 សេចក្តីបំប្រញ បច្ច័យទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យដូចគ្នាចុះ ។ . . .
 ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុង
 នសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ១
 ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ។
 ចប់ អនុលោមប្បច្ចន័យ ។

(២៦៧) ក្នុងនការម្សណប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 បច្ច័យទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យដូចគ្នាចុះ . . . ក្នុងឈានប្បច្ច័យ
 មានវារៈ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ សេចក្តីបំប្រញ . . . ក្នុង
 អវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ។

ចប់ បច្ចន័យានុលោម ។

ឯនិស្សយវារៈ ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

សំសង្ខារៈ

(២៦៨) អរូបិធម៌ ច្រឡំ នឹងអរូបិធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភា ច្រឡំ នឹងអរូបិកន្ធទ ខន្ធទ ២
 . . . មានបដិសន្ធិដែរ ។

(២៦៩) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងអវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ១

រូបិកុកេ បញ្ញាវិវេ

ឯវំ បច្ចុជ្ជយម្បិ តីណិ គណនាបិ សម្មយុត្ត-
វារោបិ សព្វេ កាតត្វា ឯកាយេវ បញ្ញា^(១) ។

បញ្ញាវិវេ

[២៧០] អរូបី ធម្មោ អរូបិស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋ-
យេន បច្ចុយោ អរូបី ហេតុ សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ
ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចុយោ បដិសន្ធិ ។ អរូបី ធម្មោ
រូបិស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចុយោ អរូបី ហេតុ
ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចុយោ
បដិសន្ធិ ។ អរូបី ធម្មោ រូបិស្ស ច អរូបិស្ស ច
ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចុយោ អរូបី ហេតុ
សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានត្វា រូចានំ
ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចុយោ បដិសន្ធិ ។

[២៧១] រូបី ធម្មោ អរូបិស្ស ធម្មស្ស អារម្ម-
ណប្បដ្ឋយេន បច្ចុយោ ចក្កំ . . . វត្ថុ វត្ថុត្រ្រិយំ ចុរិ-
ស្រ្រិយំ ជីវិត្រ្រិយំ អាទោជានុំ . . . កតត្ថិដ្ឋានំ
អាហារំ អនិច្ចតោ . . . ខោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ

១ ធម្ម. ឯកាយេវ បញ្ញា ។

រូបិកុរៈ បញ្ញាវារៈ

បច្ចុន័យភិក្ខុ ព័រៈ ព្យាភិក្ខុ ការាភិក្ខុ សម្បយុត្តភវៈភិក្ខុ

ទាំងអស់នេះ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ មានបញ្ហា

តែ ១ ប៉ុណ្ណោះទេ ។

បញ្ញាវារៈ

(២៧០) អរូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកអរូបិហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 មានបដិសន្ធិដែរ ។ អរូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបិធម៌ ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកអរូបិហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បច្ច័យ
 មានបដិសន្ធិដែរ ។ អរូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបិធម៌ផង នឹងអរូបិធម៌ផង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកអរូបិហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន្ធ
 ផង នឹងពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានបដិសន្ធិដែរ ។

(២៧១) រូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធម៌ ដោយការមូលប្បច្ច័យ
 គឺ នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ឥតិន្ទ្រិយ បុរិសិន្ទ្រិយ ជីវិតិន្ទ្រិយ អាបាធាតុ
 . . . នូវកតាទ្យុត្តិកហារ ថាមិនទៀង . . . ខោមនស្ស កើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ដំពៅន ចត្តនា រូបំ បស្សតិ និព្វាយ សោតនាគុយា
 សន្តិ សុណាតិ រូបាយតនំ ចត្តវិញ្ញាណស្ស អារម្មណា-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ដោជ្ឈនាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ រូបំ ឧបា ឥន្ទ្រិ-
 ធិញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវាសនុស្សតិញ្ញាណស្ស អនាគត-
 សញ្ញាណស្ស អារជ្ជនាយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ អរូបំ ធម្មោ អរូបស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ នាទំ ... សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ
 ... តំ បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ បច្ចវេក្ខតិ
 លាទា ... អរិយា មត្តា ... ផលំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ
 តោត្រកុស្ស វេទានស្ស មគ្គស្ស ផលស្ស អារជ្ជ-
 នាយ អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា បហីនេ
 តិលេសេ ... វិក្ខម្ពិភេ តិលេសេ ... បុព្វេ
 ... អរូបំ ឧបា អនិច្ចតោ ... នោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ឈតិ ចេតោបរិយញ្ញាលោន អរូបិច្ឆតសមន្តិស្ស
 ចិត្តំ ជានាតិ អាគាសានញ្ញាយតនំ វិញ្ញាណញ្ញាយត-
 នស្ស អាកិញ្ញញ្ញាយតនំ នេវសញ្ញានាសញ្ញាយតនស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោ-
តធាតុ រូបាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
ផោដ្ឋពាយតនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ
ពួកអរូបិក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវឥន្ទ្រិយញ្ញាណ បុព្វេនិវា-
សានុស្សតិញ្ញាណ និងអនាគតំសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។
អរូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ ទាន ...
សីល ... ឧបោសថកម្ម ... ហើយពិចារណា នូវកុសលនោះ
ពិចារណា នូវពួកកុសល ដែលធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន អំពី
ឈាន ... ពួកព្រះអរិយៈ អំពីមគ្គ ... ហើយពិចារណា នូវផល
ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវគោត្រភូ ពេទានៈ មគ្គ
និងផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវពួកកិ-
លេស ដែលលះបង់ហើយ ... នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ
... ក្នុងកាលមុន ... នូវពួកអរូបិក្ខន្ធ ថាមិនទៀង ... ទោមនស្ស
កើតឡើង ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គល អ្នកប្រកបដោយអរូបិចិត្ត ដោយ
ចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញា-
យតនៈ អាកាសញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ

ប្រជុំ បញ្ជាក់

អរូបិយោ ខន្ធា ឥន្ទ្រិយោ ណាស្ស ចេតោបរិយោ ណាស្ស ចុច្ឆេនិវាសានុស្សតិយោ ណាស្ស យថា កម្ម-
បកតោ ណាស្ស អនាគតំសត្វោ ណាស្ស អារជ្ជនាយ
អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៧២] រូបំ ធម្មោ អរូបិស្ស ធម្មស្ស អធិបតិ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ចក្កំ ... កត-
ត្ថិវ្យុំ អាហារំ កុំ កត្វា អស្សាទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ
កុំ កត្វា រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ អរូបំ ធម្មោ
អរូបិស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
ណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ
... ។ សន្និទ្ធី ។ និព្វានំ មគ្គស្ស ផលស្ស អធិបតិប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ អរូបិយោ ខន្ធា កុំ កត្វា អស្សាទេតិ
... រាគោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតិ
អរូបំ អធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អធិបតិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ អរូបំ ធម្មោ រូបិស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតិ អរូបំ អធិបតិ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានានំ រូទានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

រូបិទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

ពួកអរូបិក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវវត្ថុវិជ្ជញ្ញាណ ចេតោ-
បរិយញ្ញាណ បុរោនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ យថាភម្មបតញ្ញាណ និង
អនាគតិសញ្ញាណ ដោយការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ ។

[២៧២] រូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
បានដល់ការម្សណ្ឌធិបតិ គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . ធ្វើ នូវកត-
ឡិង្គារាហារ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ធ្វើ នូវត-
នោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ អរូបិធម៌
ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណ្ឌធិបតិ
និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្សណ្ឌធិបតិ គឺ (បុគ្គល) នូវទាន
. . . ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃមគ្គ និងផល
ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកអរូបិក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព
ហើយត្រេកអរ . . . រាគៈ កើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។
ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អរូបិធម៌ ជាអធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្ប-
យុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ អរូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបិធម៌
ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ អរូបិធម៌ ជា
អធិបតិ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អរូបី ធម្មោ រូបិស្ស ច អរូបិស្ស ច ធម្មស្ស
 អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតី អរូបី
 អធិបតី សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាយានព្វ
 រូចានំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៧៣] អរូបី ធម្មោ អរូបិស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
 រវប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា អរូបិនោ ខន្ធា
 បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ អរូបីនំ ខន្ធានំ ផលសមាបត្តិយា
 អនន្តវប្បច្ចយេន បច្ចយោ សមនន្តវប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ សត្ត មីហ
 យដនា នត្ថំ ។ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយេន បច្ចយោ ធ ។
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ សត្ត វញ្ញា មីហ
 យដនា នត្ថំ ។

[២៧៤] រូបី ធម្មោ អរូបិស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ បកត្តប-
 និស្សយោ ។ បេ ។ បកត្តបនិស្សយោ ឧត្តំ ... ភោជនំ
 ... សេនាសនំ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សង្ខំ
 ភិទ្គតិ ឧត្តំ ភោជនំ សេនាសនំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ ផល-
 សមាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អរូបី
 ធម្មោ អរូបិស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អរូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបិធម៌ផង នៃអរូបិធម៌ផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ
បានដល់សហជាតាធិបតី គឺ អរូបិធម៌ ជាអធិបតី ជាបច្ច័យ នៃពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតីប្បច្ច័យ ។

(២៧៣) អរូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធម៌ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ
គឺ ពួកអរូបិក្ខន្ធ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកអរូបិក្ខន្ធ ក្រោយៗផង នៃផល-
សមាបត្តិផង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសមនន្តរាប្បច្ច័យ ។
ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៧ តំណ មិនមាន
កងទីនេះទេ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអញ្ញាប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៦ ។
ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ មានបញ្ញា ៧ ឯតំណ មិនមាន
កងទីនេះទេ ។

(២៧៤) រូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
បានដល់ការម្សោយបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថប-
និស្ស័យ គឺ (បុគ្គល) នូវរដូវ ... នូវកោជន ... អាស្រ័យ នូវសេនា-
សនៈ ហើយឱ្យទាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ រដូវ កោជន សេនាសនៈ
ជាបច្ច័យ នៃសត្វ ។ បេ ។ នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្សយប្ប-
ច្ច័យ ។ អរូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ

រូបិទុកោ បញ្ញាវិពោ

អារម្មណ៍បដិស្ឋយោ អនន្តរូបដិស្ឋយោ បកត្ថប-
 ដិស្ឋយោ ។ បេ ។ បកត្ថបដិស្ឋយោ សន្និ ឧប-
 ដិស្ឋាយ ទានំ ទេតិ ... សីលំ ... ។ បេ ។
 កាយិកំ ទុក្ខំ ឧបដិស្ឋាយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សន្និ
 ភិក្ខុតិ សទ្ធា ។ បេ ។ កាយិកំ ទុក្ខំ សទ្ធាយ ។ បេ ។
 ផលសមាបត្តិយា ឧបដិស្ឋយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(២៧៥) រូបី ធម្មោ អរូបិស្ឋ ធម្មស្ឋ បុរេជាន-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។
 អារម្មណបុរេជានំ ចក្កំ ... វត្ថុ ... កតធឿដ្ឋវំ
 អាហារំ អនិច្ចតោ ... ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ ទិព្វេន
 ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ ទិព្វាយ សោភនាតុយា សន្និ
 សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោជ្ឈព្វាយ-
 តនំ កាយវិញ្ញាណស្ស ។ វត្ថុបុរេជានំ ចក្កាយតនំ
 ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស
 វត្ថុ អរូបិនំ ខន្ធានំ បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(២៧៦) អរូបី ធម្មោ រូបិស្ឋ ធម្មស្ឋ បច្ឆាជានប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជានា អរូបិនោ ខន្ធា បុរេជានស្ស
 វត្ថុស្ស កាយស្ស បច្ឆាជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

រូបិកុកៈ បញ្ញាវារៈ

បានដល់ការម្សោយបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ
 ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសង្ខារ
 ហើយឲ្យបាន ... នូវសីល ... ។ បេ ។ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវ
 កាយិកទុក្ខ ហើយឲ្យបាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ សង្ខារ ។ បេ ។
 កាយិកទុក្ខ ជាបច្ច័យ នៃសង្ខារ ។ បេ ។ នៃផលសមាបត្តិ ដោយ
 ឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។

(២៧៥) រូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធម៌ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ
 បានដល់ការម្សោយបុរេជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។ ការម្សោយបុរេជាន គឺ
 នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... នូវកតឡើងវិញហារ ថាមិនឡើង ...
 ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវ
 សំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ
 ដោយស្រាយតនៈ, (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ
 ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃ
 កាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកអរូបិក្ខន្ធ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។

(២៧៦) អរូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបិធម៌ ដោយបច្ច័យជានប្បច្ច័យ
 បានដល់បច្ច័យជាន គឺ ពួកអរូបិក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែល
 កើតមុន ដោយបច្ច័យជានប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[២៧៧] អរូបី ធម្មោ អរូបិស្ស ធម្មស្ស អាសេ-
វនប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ... ។

[២៧៨] អរូបី ធម្មោ អរូបិស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ សហជាតា នាណខណិកា ។
សហជាតា អរូបី ចេតនា សម្មយុត្តកានំ ខន្ធនំ
កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណខណិកា អរូបី
ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធនំ កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
អរូបី ធម្មោ រូបិស្ស ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ
សហជាតា នាណខណិកា ។ សហជាតា អរូបី
ចេតនា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ កក្កប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ នាណខណិកា អរូបី ចេតនា កដត្តារូបានំ
កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អរូបី ធម្មោ រូបិស្ស ច
អរូបិស្ស ច ធម្មស្ស កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ស-
ហជាតា នាណខណិកា ។ សហជាតា អរូបី ចេតនា
សម្មយុត្តកានំ ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
កក្កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាណខណិកា អរូបី
ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធនំ កដត្តា ច រូបានំ កក្ក-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុណោមទុកប្បដ្ឋាន

(២៧៧) អរូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធម៌ ដោយអាសេវ-
នប្បច្ច័យ គឺ មុនៗ . . . ។

(២៧៨) អរូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ
បានដល់សហជាត និងនានាខណ៌កៈ ។ សហជាត គឺ អរូបិចេ-
តនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានា-
ខណ៌កៈ គឺ អរូបិចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
អរូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបិធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
និងនានាខណ៌កៈ ។ សហជាត គឺ អរូបិចេតនា ជាបច្ច័យ នៃ
ពួកចិត្តសម្បជានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណ៌កៈ គឺ អរូបិ-
ចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកកដតារូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អរូបិធម៌
ជាបច្ច័យ នៃរូបិធម៌ផង នៃអរូបិធម៌ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់
សហជាត និងនានាខណ៌កៈ ។ សហជាត គឺ អរូបិចេតនា ជាបច្ច័យ
នៃសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសម្បជានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
ឯនានាខណ៌កៈ គឺ អរូបិចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង នៃ
ពួកកដតារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

(២៧៩) អរូបី ធម្មោ អរូបិស្ស ធម្មស្ស វិចា-
កប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

(២៨០) រូបី ធម្មោ រូបិស្ស ធម្មស្ស អាហា-
រប្បច្ចយេន បច្ចយោ កតន្និវដ្តារោ អាហារោ ឥមស្ស
កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អរូបី ធម្មោ
អរូបិស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

(២៨១) រូបី ធម្មោ រូបិស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ រូបជីវិត្រិយំ កតត្តារូចានំ ឥន្ទ្រិ-
យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ រូបី ធម្មោ អរូបិស្ស ធម្មស្ស
ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កុន្ទ្រិយំ ចក្កុវិញ្ញាណស្ស
កាយិន្ទ្រិយំ កាយវិញ្ញាណស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ អរូបី ធម្មោ អរូបិស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។ រូបី ច អរូបី ច ធម្មោ អរូ-
បិស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កុន្ទ្រិ-
យញ្ច ចក្កុវិញ្ញាណញ្ច ចក្កុវិញ្ញាណសហគតានំ ខន្ធា-
នំ ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាយិន្ទ្រិយញ្ច ... ។

(២៨២) អរូបី ធម្មោ អរូបិស្ស ធម្មស្ស ណានប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ តីណិ ។ មគ្គប្បច្ចយេន បច្ចយោ

រូបិយុត្ត: បញ្ញាវារៈ

[២៧៩] អរូបិធមិ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធមិ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ

គឺ មានវារៈ ៣ ។

[២៨០] រូបិធមិ ជាបច្ច័យ នៃរូបិធមិ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ភព្យាភិវឌ្ឍនភាព ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ អរូបិធមិ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធមិ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ មាន វារៈ ៣ ។

[២៨១] រូបិធមិ ជាបច្ច័យ នៃរូបិធមិ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ រូបធីត្រិធីន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកងត្ថារូប ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ រូបិធមិ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធមិ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ ចក្ខុន្ទ្រិយ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយិធីន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃកាយិវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ អរូបិធមិ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធមិ ដោយ ឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ រូបិធមិក្តី អរូបិធមិក្តី ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធមិ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ ចក្ខុន្ទ្រិយក្តី ចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ជា បច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ កាយិធីន្ទ្រិយក្តី ... ។

[២៨២] អរូបិធមិ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធមិ ដោយឈា-
នប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

តីណិ ។ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។

[២៨៣] ភូមិ ធម្មោ អរូបិស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្ត-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតំ
បដិសន្ធិក្កុណោ វត្ថុ អរូបីនំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្ខាយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស
កាយាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ អរូបីនំ ខន្ធានំ
វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អរូបិ ធម្មោ រូបិស្ស
ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា អរូបិណោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋា-
នានំ រូចានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្កុ-
ណោ អរូបី ខន្ធា កេដត្តារូចានំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា អរូបិណោ ខន្ធា បុរេជាតស្ស
ឥមស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[២៨៤] ភូមិ ធម្មោ រូបិស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ សហជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។
សហជាតំ ឯកំ មហាក្ខតំ ... យាវ អសញ្ញា-
សត្តា កតត្ថិយ្យាហោ អាហារាហោ ឥមស្ស កាយស្ស
អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ រូបនីវិធិន្ទ្រិយំ កេដត្តារូចានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ មានព្រះ ព្យា ។ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ
មានព្រះ ទិ ។

(២៨៣) រូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
បានដល់សហជាត នឹងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
នៃពួកអរូបិក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ឯ
បុរេជាត គឺ ចក្ខុយានៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយានៈ
(ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកអរូបិក្ខន្ធ
ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ អរូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបិធម៌ ដោយ
វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបច្ចាជាត ។ សហជាត គឺ
ពួកអរូបិក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានរូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
ពួកអរូបិក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកដត្តារូប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈ
នៃបដិសន្ធិ ។ ឯបច្ចាជាត គឺ ពួកអរូបិក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

(២៨៤) រូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបិធម៌ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ បាន
ដល់សហជាត អាហារ នឹងត្រ័យ ។ សហជាត គឺ មហាក្ខត ១
... រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ កតាឡិដ្ឋាហារ ជាបច្ច័យ នៃកាយ
នេះ ដោយអត្តិប្បច្ច័យ រូបជីវិត្រ័យ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប

រូបិកុញ បញ្ចាវហ

អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អរូបី ធម្មោ អរូបិស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
 សហជាតំ បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុ អរូបីនំ ខន្ធានំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជាតំ ចក្កំ ... កត-
 ផ្សំផ្ការំ អាហារំ អនិច្ចតោ ... ខោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
 ទិព្វេន ចក្កុនា ... ទិព្វាយ សោតនាតុយា ...
 រូចាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋញ្ញាយតនំ កាយ-
 វិញ្ញាណស្ស ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយា-
 យតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ អរូបីនំ ខន្ធានំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អរូបី ធម្មោ អរូបិស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរូបី ឯកោ ខន្ធា-
 តិណ្ឌានំ ខន្ធានំ ទ្វេ ខន្ធា ... បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។
 អរូបី ធម្មោ រូបិស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា អរូបីនោ ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិ-
 សន្ធិក្ខណោ ... ។ បច្ឆាជាតា អរូបីនោ ខន្ធា បុរេ-
 ជាតស្ស វេសស្ស កាយស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

រូបិយុកៈ បញ្ញាវារៈ

ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ រូបិយមិ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិយមិ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត នឹងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកអរូបិក្ខន្ធ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ ឯបុរេជាត
 គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ ... នូវកតឡើងវិញហោរ ថាមិនទៀង ...
 ទោមនស្ស កើតឡើង ដោយទិព្វចក្ខុ ... ដោយទិព្វសោតនាតុ ...
 រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយផ្លូវតនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃកាយវិញ្ញាណ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយ
 តនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកអរូបិក្ខន្ធ
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ អរូបិយមិ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិយមិ ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ គឺ អរូបិក្ខន្ធទ (ជាបច្ច័យ) នៃខន្ធភ ខន្ធល ... ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ ... ។ អរូបិយមិ ជាបច្ច័យ នៃរូបិយមិ ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបច្ចាជាត ។ សហជាត គឺ
 ពួកអរូបិក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានរូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ ឯបច្ចាជាត គឺ ពួកអរូបិក្ខន្ធ
 ជាបច្ច័យ នៃកាយ នេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

អរូបី ធម្មោ រូបិស្ស ច អរូបិស្ស ច ធម្មស្ស អត្តិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ អរូបី ឯកោ ខន្ធា តិណ្ឌន្នំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូចានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ
 ខន្ធា ... បដិសន្ធិក្ខណោ ... ។ រូបី ច អរូបី
 ច ធម្មា រូបិស្ស ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតំ បន្ទាជាតំ អាហារំ វេទ្រិយំ ។ សហ-
 ជាតា អរូបិណោ ខន្ធា ច មហាក្ខតា ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នានំ រូចានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បន្ទាជាតា
 អរូបិណោ ខន្ធា ច កតទ្បិញ្ញារោ អាហារោ ច វេមស្ស
 កាយស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្ទាជាតា អរូបិ-
 ណោ ខន្ធា ច រូបដីវិត្រិយញ្ច កដត្តារូចានំ អត្តិប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ។ រូបី ច អរូបី ច ធម្មា អរូបិស្ស
 ធម្មស្ស អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ ចុរេដា-
 តំ ។ សហជាតោ ចក្កវិញ្ញាណសហគតោ ឯកោ
 ខន្ធា ច ចក្កាយតនញ្ច តិណ្ឌន្នំ ខន្ធានំ អត្តិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា ... កាយវិញ្ញាណសហ-
 គតា អរូបី ឯកោ ខន្ធា ច វត្ថុ ច តិណ្ឌន្នំ
 ខន្ធានំ អត្តិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា ...

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

អរូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបិធម៌ផង នៃអរូបិធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ គឺ
អរូបិក្ខន្ធ ១ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ... ។ រូបិធម៌ក្តី
អរូបិធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃរូបិធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហ-
ជាត បច្ចាជាត អាហារ និងតន្ត្រីយ ។ សហជាត គឺ ពួកអរូ-
បិក្ខន្ធក្តី មហាក្ខត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជាត គឺ ពួកអរូបិក្ខន្ធក្តី កព្វទ្បិណ្ឌរាហរក្តី ជា
បច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បច្ចាជាត គឺ ពួកអរូបិក្ខន្ធក្តី
រូបដីតន្ត្រីយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
រូបិធម៌ក្តី អរូបិធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធម៌ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បាន
ដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលប្រកប
ដោយចក្ខុវិញ្ញាណក្តី ចក្ខុយតនៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយ
អត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... អរូបិក្ខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយកាយវិញ្ញាណ
ក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ...

រូបិកោ បញ្ញាវិបាក

បដិសន្ធិត្តុលោ អរូបិ ឯកោ ខន្ធា ច វត្ថុ ច តិណ្ឌាដ្ឋំ
 ខន្ធានំ ទ្វេ ខន្ធា ... ។ នត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចុយោ វិគ-
 តប្បច្ចយេន បច្ចុយោ អវិគតប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ។

[២៨៥] ហេតុយា តីណិ អារម្មណេ ទ្វេ
 អធិបតីយា ចត្តារិ អនន្តរេ ឯកំ សមនន្តរេ ឯកំ
 សហជាតេ សត្ត អញ្ញាមញ្ញោ ធ និស្សយេ សត្ត
 ទុបនិស្សយេ ទ្វេ បុរេជាតេ ឯកំ បន្ទាជាតេ ឯកំ
 អាសេវនេ ឯកំ កក្កេ តីណិ វិចារកេ តីណិ
 អាហារេ ចត្តារិ វេទ្ធិយេ ធ លារេ តីណិ មក្កេ
 តីណិ សម្បយុត្តេ ឯកំ វិប្បយុត្តេ ទ្វេ អត្ថិយា សត្ត
 នត្ថិយា ឯកំ វិគតេ ឯកំ អវិគតេ សត្ត ។ ឯវំ
 កណោតតំ ។

អនុលោមំ វិជ្ជិតំ ។

[២៨៦] រូបិ ឯម្នោ រូបិស្ស ធម្មស្ស
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចុយោ អាហារប្បច្ចយេន
 បច្ចុយោ វេទ្ធិយប្បច្ចយេន បច្ចុយោ ។ រូបិ ឯម្នោ
 អរូបិស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចុយោ

រូបិកុរៈ បញ្ញាវារៈ

អរូបិកុន្ធ ១ ក្តី វត្ថុក្តី (ជាបច្ច័យ) នៃខន្ធ ៣ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ខន្ធ ២
... ។ ជាបច្ច័យ ដោយនត្ថិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយវិតតប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយអវិតតប្បច្ច័យ ។

[២៨៥] ក្នុងហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ២ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
ក្នុងសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
ក្នុងអញ្ចាមញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងអាហារ-
ាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងឈាន-
ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងមគ្គិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ
មានវារៈ ១ ក្នុងវិជ្ជយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអត្ថិប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
អវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោម ។

[២៨៦] រូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃរូបិធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយអាហារាប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។
រូបិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមកុក្ខដ្ឋានំ

សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អរូបី ធម្មា
 អរូបិស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហ-
 ជាតប្បដ្ឋយោ បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អរូបី ធម្មា រូបិស្ស ធម្មស្ស
 សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អរូបី ធម្មា
 រូបិស្ស ច អរូបិស្ស ច ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ រូបី ច អរូបី ច
 ធម្មា រូបិស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ រូបី ច អរូបី ច
 ធម្មា អរូបិស្ស ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[២៨៧] និហេតុយា សត្ត និអារម្មណោ សត្ត និអ-
 ធិបតីយា សត្ត និអនន្តរេ សត្ត និសមនន្តរេ សត្ត
 និសហជាតេ ធន និអព្វាមព្វោ ធន និស្សយេ ធន និឧប-
 និស្សយេ សត្ត និបុរេជាតេ សត្ត ។ សង្ខតំ ។ និមគ្គោ

អភិធម្មចិដិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ អរូបិធមិ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធមិ
 ដោយការម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អរូបិធមិ
 ជាបច្ច័យ នៃរូបិធមិ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ច័យ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ អរូបិធមិ ជាបច្ច័យ
 នៃរូបិធមិផ្គន្ធ នៃអរូបិធមិផ្គន្ធ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ រូបិធមិក្កំ អរូបិធមិក្កំ ជាបច្ច័យ នៃរូបិធមិ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ច័យជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 អាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយវត្ថុនិយប្បច្ច័យ ។ រូបិធមិក្កំ អរូបិ-
 ធមិក្កំ ជាបច្ច័យ នៃអរូបិធមិ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

(២៨៧) ក្នុងនេហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងនអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជា-
 តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបំប្លែង ។ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ

រូបិកុំ បញ្ញាវិហារ

សត្វ នសម្បយុត្តេ ន នវិប្បយុត្តេ បញ្ច នោអត្ថិយា
 ចត្តារិ នោនត្ថិយា សត្វ នោវិគតេ សត្វ នោអវិគតេ
 ចត្តារិ ។ ឯវំ គណេតតំ ។

បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[២៨៨] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ តីណិ ...
 នអធិបតិយា តីណិ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
 តីណិ នអញ្ញមញ្ញេ ឯកំ នឧបទិស្សយេ តីណិ
 សព្វត្ថ តីណិ នសម្បយុត្តេ ឯកំ នវិប្បយុត្តេ ឯកំ
 នោនត្ថិយា តីណិ នោវិគតេ តីណិ ។ ឯវំ គណេតតំ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[២៨៩] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ទ្វេ ...
 អធិបតិយា ចត្តារិ អនុលោមមាតិកា កាតព្វា ...
 អវិគតេ សត្វ ។

បច្ចនីយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

រូបិកុំ និដ្ឋិតំ ។

រូបិទុកៈ បញ្ញាការៈ

មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងនោត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនោត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៤ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ បច្ចនីយៈ ។

(២៨៨) ក្នុងនការម្ពណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ មានវារៈ ៣
 ដូចគ្នា ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ១ ក្នុងនោត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៣ ។ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

ចប់ អនុលោមប្បច្ចនីយៈ ។

(២៨៩) ក្នុងនការម្ពណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត គប្បី
 ធ្វើចុះ . . . ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ បច្ចនីយានុលោម ។

ចប់ រូបិទុកៈ ។

លោកិយទុក្ខំ

បដិច្ចវិវា

[២៧០] លោកិយំ ធម្មំ បដិច្ច លោកិយោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា លោកិយំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
តយោ ខន្ធោ ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ ...
បដិសន្ធិត្តលោ ខន្ធេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធោ ឯកំ
មហាភ្នំ ... មហាភ្នំតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។ លោកុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច
លោកុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា លោ-
កុត្តរំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ទ្វេ ខន្ធេ ... ។
លោកុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច លោកិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
ហេតុប្បច្ចយា លោកុត្តរេ ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
រូបំ ។ លោកុត្តរំ ធម្មំ បដិច្ច លោកិយោ ច លោ-
កុត្តរោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា លោកុត្តរំ
ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ
ទ្វេ ខន្ធេ ... ។ លោកិយញ លោកុត្តរញ ធម្មំ
បដិច្ច លោកិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា

លោកីយទុក្ខៈ

បដិច្ចវិវរៈ

(២៩០) លោកីយធម៌ អាស្រ័យ នូវលោកីយធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធភក្កិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្កិ អាស្រ័យ
នូវលោកីយកន្ធទ ១ នូវខន្ធទ ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធក ក្នុង
ខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាក្ខត ១ . . .
ចិត្តសមុដ្ឋានរូប កងតារូប ឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។
លោកុត្តរធម៌ អាស្រ័យ នូវលោកុត្តរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធភក្កិ អាស្រ័យ នូវលោកុត្តរកន្ធទ ១ នូវខន្ធទ ២ . . . ។
លោកីយធម៌ អាស្រ័យ នូវលោកុត្តរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកលោកុត្តរកន្ធទ ។
លោកីយធម៌ក្កិ លោកុត្តរធម៌ក្កិ អាស្រ័យ នូវលោកុត្តរធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធភក្កិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្កិ អាស្រ័យ
នូវលោកុត្តរកន្ធទ ១ នូវខន្ធទ ២ . . . ។ លោកីយធម៌ អាស្រ័យ នូវ
លោកីយធម៌ផង នូវលោកុត្តរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

លោកីយទុកេ បដិច្ចវាហេ

លោកុត្តរេ ខន្ធេ ច មហាត្ថតេ ច បដិច្ច ចិត្តស-
មុដ្ឋានំ រូបំ ។ សង្ខតំ ។

(២៩០) ហេតុយា បញ្ច អាម្មណេ ទ្វេ អនិច-
តំយា បញ្ច អនន្តរេ ទ្វេ សមនន្តរេ ទ្វេ សហជាតេ
បញ្ច អញ្ញមញ្ញេ ទ្វេ និស្សយេ បញ្ច ឧបនិស្សយេ
ទ្វេ បុរេជាតេ ទ្វេ អាសវនេ ទ្វេ កម្មេ បញ្ច វិបាកេ
បញ្ច អាហារេ បញ្ច ឥន្ទ្រិយេ បញ្ច ឈានេ បញ្ច
មត្តេ បញ្ច សម្មយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្តំយា
បញ្ច នត្តំយា ទ្វេ វិគតេ ទ្វេ អវិគតេ បញ្ច ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

(២៩២) លោកិយំ ធម្មំ បដិច្ច លោកិយោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ លោ-
កិយំ ឯកំ ខន្ធេ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តស-
មុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ . . . អហេតុកប្បដិសន្ធិ

លោកីយទុកៈ បដិច្ចវារៈ

គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកលោកុត្តរក្ខន្ធទាំង នូវពួកមហាកុត្ត
ធន ។ សេចក្តីប្រែប្រា ។

(២៩១) ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ៥ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋាន
មានវារៈ២ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋាន មានវារៈ៥ ក្នុងអនន្តរាប្បដ្ឋាន មាន
វារៈ២ ក្នុងសមនន្តរាប្បដ្ឋាន មានវារៈ២ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋាន មាន
វារៈ៥ ក្នុងអពាមពាបប្បដ្ឋាន មានវារៈ២ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋាន មាន
វារៈ៥ ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋាន មានវារៈ២ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋាន មាន
វារៈ២ ក្នុងអាសេវនប្បដ្ឋាន មានវារៈ២ ក្នុងកមប្បដ្ឋាន មានវារៈ៥
ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋាន មានវារៈ៥ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋាន មានវារៈ៥ ក្នុង
ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋាន មានវារៈ៥ ក្នុងឈានប្បដ្ឋាន មានវារៈ៥ ក្នុងមគ្គ-
ប្បដ្ឋាន មានវារៈ៥ ក្នុងសម្បយុត្តប្បដ្ឋាន មានវារៈ២ ក្នុងវិប្បយុត្ត-
ប្បដ្ឋាន មានវារៈ៥ ក្នុងអតិប្បដ្ឋាន មានវារៈ៥ ក្នុងនតិប្បដ្ឋាន មាន
វារៈ២ ក្នុងវិគតប្បដ្ឋាន មានវារៈ២ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាន មានវារៈ៥ ។

ចប់ អនុលោម ។

(២៩២) លោកីយធម៌ អាស្រ័យ នូវលោកីយធម៌ ទើបកើត
ឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាន គឺ ខន្ធភក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
នូវលោកីយក្ខន្ធទាំង ជាអហេតុកៈ ខន្ធធ្វើ ។ មានអហេតុកប្បដ្ឋាននិរុទ្ធិផែរ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

យាវ អសញ្ញាសត្តា វិចីតិញ្ញាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ
ខន្ធេ បដិច្ច វិចីតិញ្ញាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ
មោហោ ។ សន្និទ្ធី ។

[២៩៣] ធម្មតុយា ឯកំ ធម្មាប្បណោ ភីណិ
ធម្មិបតិយា ទ្វេ ធម្មនន្តរេ ភីណិ ធម្មមនន្តរេ ភីណិ
ធម្មាមញ្ញោ ភីណិ ធម្មបទិស្សយេ ភីណិ ធម្មវេជានេ
ចត្តាវិ ធម្មញ្ញាជានេ បញ្ច ធម្មាសេវនេ បញ្ច ។
ធម្មាសេវនមូលកេ លោកុត្តរេ សុទ្ធកេ អរូបេ
វិចារកោតិ ធិយាមេតតំ អវសេសា បកតិកា-
យេវ ។ ធម្មត្ថេ ទ្វេ ធម្មវិចារកេ បញ្ច ធម្មាហារេ
ឯកំ ធម្មត្ថ្រយេ ឯកំ ធម្មលានេ ឯកំ ធម្មក្កេ ឯកំ
ធម្មសម្មយុត្តេ ភីណិ ធម្មវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ធម្មានត្ថិយា ភីណិ
ធម្មវិគតេ ភីណិ ។

បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[២៩៤] ធម្មតុប្បដ្ឋយា ធម្មាប្បណោ ភីណិ ...

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រិត្តា ច្រឡំ
ដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រិត្តា ច្រឡំ
ដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

(២៩៣) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងនការម្ពណ្ណប្បច្ច័យ
មានវារៈ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ២ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ៣ ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនអតាមតាប្បច្ច័យ
មានវារៈ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនបុរេជា-
តប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ៥ ក្នុងនអា-
សេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ៥ ។ បណ្ឌិត គប្បីកំណត់ថា វិបាក ក្នុង
លោកុត្តរៈ មាននិកាយសេវនមូល ក្នុងអរូបសុទ្ធ ដូច្នេះ ពួកបច្ច័យដ៏សេស
នៅជាប្រក្រតីផងដែរ ។ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ២ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ
មានវារៈ៥ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងនត្រ្រៃយប្បច្ច័យ
មានវារៈ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ១
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ២
ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ។

ចប់ បច្ចនីយៈ ។

(២៩៤) ក្នុងនការម្ពណ្ណប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ...

លោកយុទ្ធកេ បច្ចុយវារោ

នអនិបត្តិយា ឡើ ធម្មនន្តរបទានិ បច្ចុនិយសទិសា
 ... នវិចារកេ បញ្ច នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ
 ឡើ លោនតិយា ភីណិ លោវិគតេ ភីណិ ។

អនុលោមប្បច្ចនិយំ និដ្ឋិតំ ។

[២៩៥] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណោ ឯកំ ...
 អនន្តរេ ឯកំ ។ សង្ខតំ ។ ... អវិគតេ ឯកំ ។

បច្ចនិយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

សហជានាវារោ បដិច្ចវារសទិសោ ។

បច្ចុយវារោ

[២៩៦] លោកិយំ ធម្មំ បច្ចយា លោកិយោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា លោកិយំ ឯកំ ខន្ធ
 បច្ចយា ។ សង្ខតំ ។ ឯកំ មហាក្កតំ ... មហា-
 ក្កតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧបា-
 នារូបំ វត្ថុំ បច្ចយា លោកិយា ខន្ធ ។ លោកិយំ
 ធម្មំ បច្ចយា លោកុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា លោកុត្តរា ខន្ធ ។

លោកីយទុកៈ បច្ចយវារៈ

ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ២ (បច្ច័យ) មាននអនន្តប្បច្ច័យជាដើម
 ដូចបច្ចនីយវារៈដែរ . . . ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ៥ ក្នុង
 នសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ២
 ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ។

ចប់ អនុលោមប្បព្វន័យៈ ។

(២៩៥) ក្នុងការមូណប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ . . .
 ក្នុងអវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ។

ចប់ បច្ចនីយានុលោម ។

សហជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចយវារៈ

(២៩៦) លោកីយធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងលោកីយធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពឹងផ្អែក នឹងលោកីយក្ខន្ធទ ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។ មហាក្ខត ១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប កដតារូប
 នឹងឧបាទារូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ពួកលោកីយក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក
 នឹងវត្ថុ ។ លោកុត្តរធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងលោកីយធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកលោកុត្តរក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។

អវិជ្ជាបំណិ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

លោកិយំ ធម្មំ បច្ចយា លោកិយោ ច លោកុត្តរោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈនំ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា លោ-
 កុត្តរា ខន្ធា មហាគូតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។
 លោកុត្តរំ ធម្មំ បច្ចយា លោកុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនំ
 ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ លោកិយញ្ច លោកុត្តរញ្ច
 ធម្មំ បច្ចយា លោកិយោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនំ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា លោកុត្តរេ ខន្ធេ ច មហាគូតេ ច បច្ចយា
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ លោកិយញ្ច លោកុត្តរញ្ច
 ធម្មំ បច្ចយា លោកុត្តរោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនំ ហេតុប្បច្ច-
 យា លោកុត្តរំ ឯកំ ខន្ធឯ វត្ថុញ្ច បច្ចយា តយោ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ ... ។ លោកិយញ្ច លោកុត្តរញ្ច ធម្មំ
 បច្ចយា លោកិយោ ច លោកុត្តរោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈនំ
 ហេតុប្បច្ចយា លោកុត្តរំ ឯកំ ខន្ធឯ វត្ថុញ្ច បច្ចយា
 តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធេ ... លោកុត្តរេ ខន្ធេ ច
 មហាគូតេ ច បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ សង្ខតំ ។

(២៩៧) ហេតុយា នវ អារម្មណេ ចត្តារិ
 អធិបតិយា នវ អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ
 សហជានេ នវ អញ្ញាមញ្ញោ ចត្តារិ និស្សយេ នវ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

លោកិយធម៌ក្តី លោកុត្តរធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក មិនលោកិយធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកលោកុត្តរក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ។ លោកុត្តរធម៌ ពឹងផ្អែក
 នឹងលោកុត្តរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ៣ ។
 លោកិយធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងលោកិយធម៌ផង នឹងលោកុត្តរធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួក
 លោកុត្តរក្ខន្ធផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។ លោកុត្តរធម៌ ពឹងផ្អែក នឹង
 លោកិយធម៌ផង នឹងលោកុត្តរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធភាព ពឹងផ្អែក មិនលោកុត្តរក្ខន្ធទៀង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធទៀង ... ។
 លោកិយធម៌ក្តី លោកុត្តរធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹងលោកិយធម៌ផង នឹង
 លោកុត្តរធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភាព ពឹងផ្អែក
 នឹងលោកុត្តរក្ខន្ធទៀង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធទៀង ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹង
 ផ្អែក នឹងពួកលោកុត្តរក្ខន្ធទៀង នឹងពួកមហាក្ខតផង ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។

[២៧៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងការមណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ៤ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ៤
 ក្នុងសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងសហជាតាប្បច្ច័យ មានវារៈ៧
 ក្នុងវេញមញាប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងនិស្សយាប្បច្ច័យ មានវារៈ៧

លោកយុទ្ធព បច្ចុយវិហ

ឧបនិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជានេ ចត្តារិ អានេវនេ
 ចត្តារិ កម្មេ នវំ វិចារេតេ នវំ ។ សង្ខតំ ។ មគ្គេ
 នវំ សម្បយុត្តេ ចត្តារិ វិប្បយុត្តេ នវំ អត្ថិយា នវំ
 នត្ថិយា ចត្តារិ វិគតេ ចត្តារិ អវិគតេ នវំ ។

អនុលោមំ វិជ្ជិតំ ។

[២៩៨] លោកិយំ ធម្មំ បច្ចុយា លោកិយោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចុយា អហេតុកំ លោកិ-
 យំ ឯកំ ខន្ធំ ... យាវ អសញ្ញាសត្តា ចក្ខាយតនំ
 បច្ចុយា ចក្ខុវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ចុយា កាយ-
 វិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចុយា អហេតុកា លោកិយា ខន្ធា
 វិចិត្តិច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធទេ ច វត្ថុតា
 បច្ចុយា វិចិត្តិច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោ-
 ហោ ។ សង្ខតំ ។

[២៩៩] នហេតុយា ឯកំ នអារម្មណេ តីណិ
 នអនិបតិយា ចត្តារិ នអនន្តរេ តីណិ ។ សង្ខតំ ។ ន-
 ឧបនិស្សយេ តីណិ នបុរេជានេ ចត្តារិ នបច្ឆាជានេ នវំ

លោកិយទុកៈ បច្ចយវារៈ

ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងអាសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាក-
 ប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ អនុលោម ។

(២៩៨) លោកិយធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងលោកិយធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនរហេតុប្បច្ច័យ គឺ នូវលោកិយក្ខន្ធទ ជាអហេតុកៈ . . .
 រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយានៈ កាយ-
 វិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយានៈ ពួកលោកិយក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ
 ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង
 នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

(២៩៩) ក្នុងនរហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនភារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នអាសេវនេ នវ ។ លោកុត្តវេ អរូបេ វិចារកន្តំ
 និយាមេតត្ថំ ។ នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ នវ នអា-
 ហារេ ឯកំ នឥន្ទ្រិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមត្តេ
 ឯកំ នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ ខោនត្ថិ-
 យា ភីណិ ខោវិតតេ ភីណិ ។

បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[៣០០] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ ភីណិ ...
 នអធិបតិយា ចត្តារិ នអនន្តរមនាទិ(១) បច្ចនីយសទិ-
 សា ... នវិចារកេ នវ នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្ប-
 យុត្តេ ទ្វេ ខោនត្ថិយា ភីណិ ខោវិតតេ ភីណិ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[៣០១] នហេតុប្បច្ចយា អារម្មណេ ឯកំ ...
 អនន្តវេ ឯកំ អវិតតេ ឯកំ ។

បច្ចនីយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

---

១ ម. នអនន្តវេ ភីណិ នសមនន្តវេបទាទិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ក្នុងនការសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។ បណ្ឌិត គប្បីកំណត់ថា វិបាក
 មានក្នុងលោកុត្តរៈ និងអរូបជ្ជច្ឆេទៈ ។ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នមត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ចប់ បច្ចន័យៈ ។

[៣០០] ក្នុងនការម្សណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបទ មានបទថា នអនន្ត-
 រាប្បច្ច័យ ជាដើម ដូចបច្ចន័យវិជ្ជា ... ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩
 ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២
 ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ចប់ អនុលោមប្បច្ចន័យៈ ។

[៣០១] ក្នុងនការម្សណប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ។

ចប់ បច្ចន័យានុលោម ។

សំសង្ខារីយោ

[៣០២] លោកិយំ ធម្មំ សំសង្ខោ លោកិយោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា លោកិយំ ឯកំ ខន្ធ
សំសង្ខា តយោ ខន្ធ ទេ ខន្ធ ... បដិសន្ធិក្កុលោ
... ។ លោកុត្តរំ ធម្មំ សំសង្ខោ លោកុត្តរោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា លោកុត្តរំ ឯកំ ខន្ធ សំសង្ខា
តយោ ខន្ធ ទេ ខន្ធ ... ។ សំសង្ខារោ វរំ
វត្ថុរេតោ សហ គណនាហិ ទេ បញ្ញា ។ សម្ម
យុត្តារោ សំសង្ខារសទិសោ ។

បច្ចារិយោ

[៣០៣] លោកិយោ ធម្មោ លោកិយស្ស
ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ លោកិយោ ហេតុ
សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានក្ខ រូបានំ
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្កុលោ ... ។
លោកុត្តរោ ធម្មោ លោកុត្តរស្ស ធម្មស្ស ហេតុ
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

[៣០៤] លោកិយោ ធម្មោ លោកិយស្ស ធម្មស្ស
អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទានំ ... សីលំ ...

សំណួរ:

[៣០២] លោកិយធម៌ ច្រឡំ នឹងលោកិយធម៌ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ច្រឡំ នឹងលោកិយក្ខន្ធ ១
 នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ លោកុត្តរធម៌ ច្រឡំ
 នឹងលោកុត្តរធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣
 ច្រឡំ នឹងលោកុត្តរក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ . . . ។ សំសង្ករៈ
 បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះ ជាមួយ នឹងការរាប់ចំនាំឡាយ
 មានបញ្ហា ២ ។

សម្បយុត្តរៈ ដូចគ្នានឹងសំសង្ករៈដែរ ។

បញ្ហា:

[៣០៣] លោកិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ ដោយ
 ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកលោកិយហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។
 លោកុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកុត្តរធម៌ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
 មានវារៈ ៣ ។

[៣០៤] លោកិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌
 ដោយការមូលាប្បដ្ឋយ គឺ (បុគ្គល) ទាន . . . សីល . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឧទោសថកម្មំ កត្វា តំ បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ សុ-
 ចិណ្ឌានិ បច្ចវេក្ខតិ ឈានា ... អរិយា តោត្រកុំ
 បច្ចវេក្ខន្តិ វេទានំ បច្ចវេក្ខន្តិ បរិយេ តិលេសេ
 បច្ចវេក្ខន្តិ វិក្ខម្ភិតេ តិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ បុព្វេ
 សមុទាចិណ្ឌា តិលេសេ ជាទន្តិ ចក្កំ ... វត្ថុ
 ... លោកិយេ ខន្ធធ្វេ អនិច្ចតោ ... ទោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ឈតិ ទិព្វេន ចក្កុទា រូបំ បស្សតិ ទិញាយ សោ-
 តនាតុយា សន្និ សុណាតិ ចេតោបរិយញ្ញាណេន
 លោកិយចិត្តសមន្តិស្ស ចិត្តំ ជាតាតិ អាត្មាសាទ-
 ញាយតនំ វិញ្ញាណញាយតនស្ស អាត្មញ្ញាយតនំ
 វេសញ្ញាណសញ្ញាយតនស្ស រូទាយតនំ ចក្កវិញ្ញា-
 ណស្ស ដោជ្ឈញាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស លោកិយា
 ខន្ធព្វា វេទិវិជញ្ញាណស្ស ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេ
 ទិវាសាទុស្សតិញ្ញាណស្ស យថា កម្មបកញ្ញាណស្ស
 អនាគតសញ្ញាណស្ស អាវជ្ជនាយ អាវម្មណប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ លោកុត្តរោ ធម្មោ លោកុត្ត-
 រស្ស ធម្មស្ស អាវម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទិព្វានំ
 មក្ខស្ស ផលស្ស អាវម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធ្វើ នូវឧបោសថកម្ម ហើយពិចារណា នូវកុសលនោះ ពិចារណា នូវ
 ពួកកុសល ដែលសន្សំទុកហើយ ក្នុងកាលមុន អំពីឈាន . . . ពួក
 ព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវគោត្រក្យ ពិចារណា នូវពេទានៈ ពិ-
 ចារណា នូវពួកកិលេស ដែលលះបង់ហើយ ពិចារណា នូវពួក
 កិលេស ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ ដឹង នូវពួកកិលេស ដែល
 ធ្លាប់សន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . នូវពួក
 លោកិយក្ខន្ធ ថាមិនទៀង . . . ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល
 ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតនាគុ-
 ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយលោកិយចិត្ត ដោយចេ-
 តោបរិយញ្ញាណ អាគាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញាណញ្ញា-
 យតនៈ អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវេសញ្ញានាសញ្ញាយតនៈ
 រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោជ្ឈញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃកាយវិញ្ញាណ ពួកលោកិយក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវ
 តទ្ធិវិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវេសនុស្សតិញ្ញាណ យថា
 កម្មបតញ្ញាណ និងអនាគតិសញ្ញាណ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។
 លោកុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកុត្តរធម៌ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ
 ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃមគ្គ និងផល ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។

លោកយុទ្ធពេទ្យ បញ្ញាវិហារ

លោកុត្តរោ ធម្មោ លោកិយស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ បច្ចវេក្ខន្តិ ដលំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ កោត្រកុស្ស វេទានស្ស អារម្មណាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា ចេតោបរិយញ្ញាលោន លោកុត្តរចិត្តសមម្ពិន្តិស្ស ចិត្តំ ជានន្តិ លោកុត្តរា ខន្ធចេតោបរិយញ្ញលាស្ស បុព្វេនិវាសានុស្សតិញ្ញលាស្ស អនាគតសញ្ញលាស្ស អារម្មណាយ អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៣៤៥] លោកិយោ ធម្មោ លោកិយស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី សហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី ទានំ ទិព្វា សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ ... បុព្វេ ... ឈរោ ... សេក្ខាកោត្រកុំ កុំ កត្វា ... វេទានំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខន្តិ ចកុំ ... វត្ថុ ... លោកិយេ ខន្ធកុំ កត្វា អស្សនេតិ អភិទន្ធាតិ តំ កុំ កត្វា រកោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតី លោកិយាធិបតី សម្បយុត្តកានំ ខន្ធទានំ ចិត្តសមម្ពជ្ជានានញ្ច រូបានំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោកុត្តរោ ធម្មោ

លោកីយទុកៈ បញ្ញាវារៈ

លោកុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកីយធម៌ ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ហើយពិចារណា នូវមគ្គ ពិចារណា
 នូវផល ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃការ
 ពិចារណា នូវគោត្រភូ និងវេទានៈ ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ពួក
 ព្រះអរិយៈ ដឹង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយលោកុត្តរចិត្ត
 ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ ពួកលោកុត្តរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារ-
 ណា នូវចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វនិវាសានុស្សតិញ្ញាណ និងអនាគត-
 សញ្ញាណ ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ។

[៣០៥] លោកីយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកីយធម៌ ដោយ
 អធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ៍ធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ កា-
 រម្មណ៍ធិបតិ គឺ បុគ្គល ឲ្យទាន សីល . . . ឧបោសថកម្ម
 . . . ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . ពួកសេតុបុគ្គល ធ្វើ នូវ
 គោត្រភូ ឲ្យជាទីគោរព . . . ធ្វើ នូវវេទានៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយ
 ពិចារណា នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ . . . បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកលោកីយក្ខន្ធ
 ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ធ្វើ នូវលោកីយក្ខន្ធ
 នោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ ឯសហ-
 ជាតាធិបតិ គឺ លោកីយធិបតិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ លោកុត្តរធម៌

អភិធម្មដំណែង អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

លោកុត្តរស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណាធិបតី សហជាតាធិបតី ។ អារម្មណាធិបតី
 និព្វានំ មគ្គស្ស ផលស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សហជាតាធិបតី លោកុត្តរាធិបតី សម្មយុត្តកានំ
 ទុក្ខានំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោកុត្តរោ
 ធម្មោ លោកិយស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី សហជាតាធិបតី ។ អា-
 រម្មណាធិបតី អរិយា មគ្គា វុដ្ឋហិត្វា មគ្គំ កុំ ...
 ដលំ កុំ ... និព្វានំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខន្តំ និព្វានំ
 តោត្រកុស្ស វោទានស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សហជាតាធិបតី លោកុត្តរាធិបតី ចិត្តសមុដ្ឋានានំ
 រូបានំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោកុត្តរោ
 ធម្មោ លោកិយស្ស ច លោកុត្តរស្ស ច ធម្មស្ស
 អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតាធិបតី លោ-
 កុត្តរាធិបតី សម្មយុត្តកានំ ទុក្ខានំ ចិត្តសមុដ្ឋានា-
 នញ្ច រូបានំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៣០៦] លោកិយោ ធម្មោ លោកិយស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា លោកិ-
 យា ទុក្ខា បច្ចិមានំ បច្ចិមានំ លោកិយានំ ទុក្ខានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃលោកុត្តរធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណា-
 ធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្មណាធិបតិ គឺ ព្រះនិព្វាន ជា
 បច្ច័យ នៃមគ្គ និងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ
 លោកុត្តរធិបតិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយអធិបតិប្ប-
 ច្ច័យ ។ លោកុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ
 បានដល់ការម្មណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្មណាធិបតិ គឺ
 ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ (ធ្វើ) នូវមគ្គ ឲ្យជាទីគោរព ... នូវផល
 ឲ្យជាទីគោរព ... ធ្វើ នូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ឯ
 ព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ និងរោទានៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 ឯសហជាតាធិបតិ គឺ លោកុត្តរធិបតិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តស-
 មុជានុរូប ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ លោកុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ
 លោកិយធម៌ផង នៃលោកុត្តរធម៌ផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាតាធិបតិ គឺ លោកុត្តរធិបតិធម៌ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
 កក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុជានុរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

[៣០៦] លោកិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ ដោយអនន្តរប្ប-
 ច្ច័យ គឺ ពួកលោកិយក្ខន្ធ មុនៗ (ជាបច្ច័យ) នៃពួកលោកិយក្ខន្ធ ក្រោយៗ

លោកយុទ្ធព បញ្ញាវិរា

... អនុលោមំ តោត្រកុស្សំ អនុលោមំ វេទានស្ស
 អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោកិយោ ធម្មោ
 លោកុត្តរស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ
 តោត្រកុ មគ្គស្ស វេទានំ មគ្គស្ស អនុលោមំ ផលស-
 មាបត្តិយា និរោធា វុដ្ឋបាទស្ស នេវសញ្ញានាសញ្ញាយ
 តំ ផលសមាបត្តិយា អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។
 លោកុត្តរោ ធម្មោ លោកុត្តរស្ស ធម្មស្ស អនន្ត-
 រវ្យច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា លោកុត្តរា ខន្ធ
 បច្ឆិមា បច្ឆិមា លោកុត្តរា ខន្ធ អនន្តរវ្យច្ច-
 យេន បច្ចយោ មត្តោ ផលស្ស ផលំ ផលស្ស អនន្ត-
 រវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោកុត្តរោ ធម្មោ លោ-
 កិយស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ផលំ
 វុដ្ឋានស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោកិយោ
 ធម្មោ លោកិយស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវ្យច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ សហជាតវ្យច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ច បញ្ញា
 យដនា នត្ថំ ។ អញ្ញមញ្ញវ្យច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ។
 និស្សយវ្យច្ចយេន បច្ចយោ សត្ត ។

[៣០៧] លោកិយោ ធម្មោ លោកិយស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយវ្យច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូបនិស្សយោ

លោកីយទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

... អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃគោត្រភូ អនុលោម ជាបច្ច័យ នៃវេ-
 ទានៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ លោកីយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកុត្តរធម៌
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ គោត្រភូ (ជាបច្ច័យ) នៃមគ្គ វេទានៈ (ជា
 បច្ច័យ) នៃមគ្គ អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃផលសមាបត្តិ នៅសញ្ញា-
 នាសញ្ញាយតនៈ របស់បុគ្គល កាលចេញ អំពីនិរោធជាបច្ច័យ នៃផល-
 សមាបត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ លោកុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោ-
 កុត្តរធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ លោកុត្តរក្ខន្ធ មុនៗ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកលោកុត្តរក្ខន្ធ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ មគ្គ (ជាបច្ច័យ)
 នៃផល ផល ជាបច្ច័យ នៃផល ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ លោកុត្ត-
 រធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកីយធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ផល ជា
 បច្ច័យ នៃវដ្តានៈ (ការចេញ) ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ លោកីយ-
 ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកីយធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ជាបច្ច័យ
 ដោយសហជាតប្បច្ច័យ គឺ មានបញ្ហា៥ ការជាប់ទាក់ទង មិនមាន
 ទេ ។ ជាបច្ច័យ ដោយអពាមពាប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ២ ។ ជា
 បច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ៧ ។

[៣០៧]   លោកីយធម៌   ជាបច្ច័យ   នៃលោកីយ-
 ធម៌   ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ   បានដល់ការឧបនិស្សយ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បក-
 ត្ថូបនិស្សយោ លោភិយំ សន្ធិំ ឧបនិស្សយ ធានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ វិបស្សនំ ឧប្បាទេតិ អភិញ្ញំ ឧប្បាទេតិ
 សមាបត្តិំ ឧប្បាទេតិ មាទំ ជប្បេតិ ទិដ្ឋិ គណ្ហាតិ
 លោភិយំ សីលំ ... ។ បេ ។ សេនាសនំ ឧបនិស្សា-
 យ ធានំ ទេតិ ។ បេ ។ សង្ឃំ ភិក្ខុតិ លោភិយា សន្ធា
 ។ បេ ។ សេនាសនំ លោភិយាយ សន្ធាយ ។ បេ ។
 កាយិកស្ស ធុត្ថស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 កុសលាកុសលំ កម្មំ វិហាកស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ លោភិយោ ធម្មោ លោកុត្តរស្ស
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរូបនិស្ស-
 យោ បកត្ថូបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថូបនិស្សយោ
 បឋមស្ស មគ្គស្ស បរិកម្មំ បឋមស្ស មគ្គស្ស ឧប-
 និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បេ ។ ចតុត្ថស្ស មគ្គស្ស
 បរិកម្មំ ចតុត្ថស្ស មគ្គស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ លោកុត្តរោ ធម្មោ លោកុត្តរស្ស ធម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌូបនិស្ស-
 យោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថូបនិស្សយោ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

អនន្តរូបនិស្ស័យ និធិបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ
 គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវលោកិយសទ្ធា ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។
 ញ្ញាវិបស្សនា ឲ្យកើតឡើង ញ្ញាវិអភិញ្ញា ឲ្យកើតឡើង ញ្ញាសមាបត្តិ
 ឲ្យកើត ដំឡើងមានៈ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ លោកិយសីល ... ។ បេ ។
 បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ ហើយឲ្យទាន ។ បេ ។
 បំបែកសង្ឃ លោកិយសទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ
 នៃលោកិយសទ្ធា ។ បេ ។ នៃកាយិកទុក្ខ ដោយឧបនិស្ស័យ
 ប្បច្ច័យ កុសលាកុសលកម្ម ជាបច្ច័យ នៃវិបាក ដោយឧបនិស្ស័យ
 យប្បច្ច័យ ។ លោកិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកុត្តរធម៌ ដោយ
 ឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ និធិបកត្ថបនិស្ស័យ
 ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បរិកម្ម នៃបឋមមគ្គ ជាបច្ច័យ នៃ
 បឋមមគ្គ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។ បេ ។ បរិកម្ម នៃចតុត្ថមគ្គ
 ជាបច្ច័យ នៃចតុត្ថមគ្គ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។ លោកុត្តរធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃលោកុត្តរធម៌ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ បានដល់
 អារម្មណ៍បនិស្ស័យ អនន្តរូបនិស្ស័យ និធិបកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។

លោកីយក្កពោ បញ្ញាវិហារ

បកត្ថបដិស្សយោ បថោ មគ្គោ ធុតិយស្ស មគ្គស្ស
 ឧបដិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តតិយោ មគ្គោ
 បកត្ថស្ស មគ្គស្ស ឧបដិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 លោកុត្តរោ ធម្មោ លោកិយស្ស ធម្មស្ស ឧបដិស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបដិស្សយោ អនន្តរ-
 បដិស្សយោ បកត្ថបដិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថប-
 ដិស្សយោ អរិយា មត្តំ ឧបដិស្សាយ អនុប្បន្នំ
 សមាបត្តិ ឧប្បាទេន្តិ ឧប្បន្នំ សមាបជ្ជន្តិ សម្ពារ-
 អនិច្ចតោ ធុត្តតោ អនត្តតោ វិបស្សន្តិ តេសំ មគ្គោ
 ។ បេ ។ ឋានាឋានគោសល្លស្ស ឧបដិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ផលសមាបត្តិ កាយិកស្ស សុខស្ស
 ឧបដិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៣០៨) លោកិយោ ធម្មោ លោកិយស្ស
 ធម្មស្ស បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេ-
 ជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ . . . វត្ថុ
 អនិច្ចតោ ធុត្តតោ អនត្តតោ . . . ទោមនស្សំ
 ឧប្បន្នតិ និព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សតិ និព្វាយ
 សោតជាតុយា សន្និ សុណាតិ រូបាយតនំ ចក្ក-
 វិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋព្វាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស ។

លោកិយទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បឋមមគ្គ ជាបច្ច័យ នៃទុក្ខិយមគ្គ ដោយ
 ឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ភតិយមគ្គ ជាបច្ច័យ នៃចតុត្ថមគ្គ ដោយឧប-
 និស្ស័យប្បច្ច័យ ។ លោកុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ ដោយ
 ឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និង
 បកត្ថបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកព្រះអរិយៈ អា-
 ស្រ័យ នូវមគ្គ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ដែលមិនទាន់កើតឡើង ឲ្យកើតឡើង
 ហើយចូលកាន់សមាបត្តិ ដែលកើតឡើងហើយ ឃើញច្បាស់ នូវពួក
 សង្ខារ ថាមិនទៀង ជាទុក្ខ មិនមែនខ្លួន មគ្គ របស់ពួកព្រះអរិយៈ
 នោះ ។ បេ ។ ជាបច្ច័យ នៃការវេល្លាស ក្នុងឋានៈនិងអដ្ឋានៈ
 (ហេតុគួរ និងហេតុមិនគួរ) ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ផលសមាបត្តិ
 ជាបច្ច័យ នៃកាយិកសុខ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។

[៣០៨] លោកិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ ដោយបុរេ-
 ជានប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបុរេជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។ ការម្មណ្ឌ-
 បុរេជាន គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ជាទុក្ខ
 មិនមែនខ្លួន . . . ទោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប
 ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជា
 បច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយរូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខញ្ញាតំ

វត្ថុបុរេជានំ ចក្ខាយតនំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស កាយាយត
 នំ កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ លោកិយានំ ខន្ធនំ បុរេជា-
 តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ លោកិយោ ធម្មោ លោកុត្ត-
 រស្ស ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ វត្ថុបុរេជានំ
 វត្ថុ លោកុត្តរានំ ខន្ធនំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

[៣០៩] លោកិយោ ធម្មោ លោកិយស្ស
 ធម្មស្ស បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បន្ទាជាតា
 លោកិយា ខន្ធនំ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស
 បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ លោកុត្តរោ ធម្មោ
 លោកិយស្ស ធម្មស្ស បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 បន្ទាជាតា លោកុត្តរា ខន្ធនំ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស
 កាយស្ស បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

[៣១០] លោកិយោ ធម្មោ លោកិយស្ស ធម្មស្ស
 អាសវនប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា លោកិយា
 ខន្ធនំ បច្ចិមានំ បច្ចិមានំ លោកិយានំ ខន្ធនំ
 អាសវនប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អនុលោមំ តោត្រកុស្ស
 អនុលោមំ វេទានស្ស អាសវនប្បដ្ឋយេន បច្ច-
 យោ ។ លោកិយោ ធម្មោ លោកុត្តរស្ស ធម្មស្ស
 អាសវនប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ តោត្រកុ មក្ខស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

វត្ថុបុរេជាត គឺ ចក្ខុយាននៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយាននៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកលោកិយក្ខន្ធ ដោយ បុរេជាតប្បច្ច័យ ។ លោកិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកុត្តរធម៌ ដោយ បុរេជាតប្បច្ច័យ បានដល់វត្ថុបុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកលោកុត្តរក្ខន្ធ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[៣០៩] លោកិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ ដោយ បច្ចាជាតប្បច្ច័យ បានដល់បច្ចាជាត គឺ ពួកលោកិយក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។ លោកុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ បានដល់បច្ចាជាត គឺ ពួកលោកុត្តរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយ បច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។

[៣១០] លោកិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ ដោយ អាសេវនប្បច្ច័យ គឺ ពួកលោកិយក្ខន្ធ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួក លោកិយក្ខន្ធ ក្រោយៗ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ អនុលោម (ជា បច្ច័យ) នៃគោត្រភូ អនុលោម ជាបច្ច័យ នៃវេទានៈ ដោយ អាសេវនប្បច្ច័យ ។ លោកិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកុត្តរធម៌ ដោយអាសេវនប្បច្ច័យ គឺ គោត្រភូ (ជាបច្ច័យ) នៃមគ្គ

លោកីយុត្តេ បញ្ញាវិបាក

វេទានំ មគ្គស្ស អាសោវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៣០០] លោកីយោ ឆម្មោ លោកីយស្ស ឆម្មស្ស
កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា ឆាឆាខណ៌កោ ។
សហជាតា លោកីយា ចេតនា សម្បយុត្តកានំ
ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ ឆាឆាខណ៌កោ លោកីយោ ចេតនា វិចារកានំ
ខន្ធានំ កដត្តា ច រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
លោក្យត្តវេ ឆម្មោ លោក្យត្តស្ស ឆម្មស្ស កម្មប្ប-
ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា ឆាឆាខណ៌កោ ។
សហជាតា លោក្យត្តវេ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ
ខន្ធានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឆាឆាខណ៌កោ
លោក្យត្តវេ ចេតនា វិចារកានំ ខន្ធានំ កម្មប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។ លោក្យត្តវេ ឆម្មោ លោកីយស្ស
ឆម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ លោក្យត្តវេ
ចេតនា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ លោក្យត្តវេ ឆម្មោ លោកីយស្ស ច
លោក្យត្តស្ស ច ឆម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ លោក្យត្តវេ ចេតនា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

លោកិយទុក្ខៈ បញ្ញាវារៈ

វេទានៈ ជាបច្ច័យ នៃមគ្គ ដោយការសេវនប្បច្ច័យ ។

[៣១១] លោកិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ
 លោកិយចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផ្សំ នៃពួកចិត្តសម្បជ្ជា-
 នរូបផ្សំ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ គឺ លោកិយចេតនា
 ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកកក្កនផ្សំ នៃពួកកដ្ឋតារូបផ្សំ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 លោកុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកុត្តរធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាត នឹងនានាខណិកៈ ។ សហជាត គឺ លោកុត្តរចេតនា
 ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណិកៈ
 គឺ លោកុត្តរចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកកក្កន ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 លោកុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ
 លោកុត្តរចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសម្បជ្ជានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 លោកុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ផ្សំ នៃលោកុត្តរធម៌ផ្សំ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ គឺ លោកុត្តរចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផ្សំ
 នៃពួកចិត្តសម្បជ្ជានរូបផ្សំ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បជ្ជានំ

[៣០២] លោកិយោ ធម្មោ លោកិយស្ស ធម្មស្ស
វិចាកប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិចាកោ លោកិយោ ឯកោ
ខន្ធភោ តិណ្ឌន្នំ ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ វិចា-
កប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា . . . បដិសន្ធិក្ខណោ
. . . ។ លោកុត្តរោ ធម្មោ លោកុត្តរស្ស ធម្មស្ស
វិចាកប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

[៣០៣] លោកិយោ ធម្មោ លោកិយស្ស ធម្មស្ស
អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ លោកិយា អាហារា
សម្បយុត្តកានំ ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ
អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ កត-
ឡីន្តោរោ អាហារោ ឥមស្ស កាយស្ស អាហារប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។ លោកុត្តរោ ធម្មោ លោកុត្តរស្ស
ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

[៣០៤] លោកិយោ ធម្មោ លោកិយស្ស ធម្មស្ស
ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ កាតញ្ច ចក្ខុន្ទ្រិ-
យំ ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស កាយន្ទ្រិយំ កាយវិញ្ញាណស្ស
ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ រូបដីវិចិត្រិយំ កដត្តារូចានំ
ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោកុត្តរោ ធម្មោ លោ-
កុត្តរស្ស ធម្មស្ស ឥន្ទ្រិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៣១២] លោកិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ លោកិយវិបាកក្ខន្ធទ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធភូជន នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុប្បដន៍ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ . . . ។ លោកុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកុត្តរធម៌ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។

[៣១៣] លោកិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកលោកិយាហារ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្ខន្ធផង្គ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុប្បដន៍ ដោយអាហារប្បច្ច័យ កតទ្បិញអាហារ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។ លោកុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកុត្តរធម៌ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។

[៣១៤] លោកិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ បដិសន្ធិ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ចក្ខុន្ទ្រិយ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ រូបដីវិត្តន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ លោកុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកុត្តរធម៌ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៣ ។

លោកយុទ្ធពេ បញ្ញាវិញ

[៣០៥] លោកិយោ ធម្មោ លោកិយស្ស
 ធម្មស្ស ឈានប្បដូយេន បដូយោ ឯកំ ។ លោ-
 កុត្តរោ ... តីណិ ។ មគ្គប្បដូយេន បដូយោ លោ-
 កិយេ ឯកំ លោកុត្តរេ តីណិ ។ លោកិយោ
 ធម្មោ លោកិយស្ស ធម្មស្ស សម្មយុត្តប្បដូយេន
 បដូយោ ឯកំ ។ លោកុត្តរោ ... ឯកំ ។

[៣០៦] លោកិយោ ធម្មោ លោកិយស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដូយេន បដូយោ សហជាតំ បុរេ-
 ជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា លោកិយា ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ វិប្បយុត្តប្បដូយេន បដូយោ
 បដិសង្កត្តនោ ខន្ធា វត្ថុស្ស វិប្បយុត្តប្បដូយេន
 បដូយោ វត្ថុ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បដូយេន បដូយោ ។
 បុរេជាតំ ចក្ខាយតំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយាយតំ
 កាយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ លោកិយានំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្ត-
 ប្បដូយេន បដូយោ ។ បច្ឆាជាតា លោកិយា ខន្ធា
 បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បដូយេន
 បដូយោ ។ លោកិយោ ធម្មោ លោកុត្តរស្ស
 ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដូយេន បដូយោ បុរេជាតំ វត្ថុ
 លោកុត្តរានំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បដូយេន បដូយោ ។

លោកិយទុកៈ ឬញាតិរាជៈ

[៣១៥] លោកិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ ដោយ
 ឈានប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។ លោកុត្តរធម៌ . . . គឺ មានវារៈ
 ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយមុត្តប្បច្ច័យ គឺ ក្នុងលោកិយៈ មានវារៈ ១
 ក្នុងលោកុត្តរៈ មានវារៈ ៣ ។ លោកិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយ-
 ធម៌ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។ លោកុត្តរៈ . . .
 គឺ មានវារៈ ១ ។

[៣១៦] លោកិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និងចច្ចាជាត ។ សហ-
 ជាត គឺ ពួកលោកិយក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដានរូប ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃវត្ថុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ក្នុង
 ខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
 បុរេជាត គឺ ចក្ខុយានៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយានៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកលោកិយក្ខន្ធ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯចច្ចាជាត គឺ ពួកលោកិយក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃ
 កាយ នេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ លោកិយធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃលោកុត្តរធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត
 គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកលោកុត្តរក្ខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

លោកុត្តរោ ធម្មោ លោកិយស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា
 លោកុត្តរា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាទំ វិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា លោកុត្តរា ខន្ធា
 បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។

[៣១៧] លោកិយោ ធម្មោ លោកិយស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
 បច្ឆាជាតំ អាហារំ ឥន្ទ្រិយំ ។ សហជាតោ លោកិ-
 យោ ឯកោ ខន្ធា តិល្លាន្នំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នញ្ច ... យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ បុរេជាតំ ចក្កំ ...
 វត្ថុំ ... បុរេជាតសទិសំ វត្ថុ លោកិយានំ ខន្ធានំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា លោកិយោ
 ខន្ធា បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ កតទ្ធិវដ្តកោ អាហារោ ឥមស្ស កាយស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ រូបដីវិឥន្ទ្រិយំ កដត្តារូបាទំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោកិយោ ធម្មោ លោ-
 កុត្តរស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតំ
 វត្ថុ លោកុត្តរានំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មប្បដិសន្ធិ អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

លោកុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បាន
ដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកលោកុត្តរក្ខន្ធ
ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ចាជាត
គឺ ពួកលោកុត្តរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកាយ នេះ ដែលកើតមុន
ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

[៣១៧] លោកិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ ដោយ
អត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារ និង
ត្រ័យ ។ សហជាត គឺ លោកិយក្ខន្ធ ១ (ជាបច្ច័យ) នៃខន្ធ ៣
ផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបផង ... រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ បុរេ-
ជាត គឺ និរុច្ចុ ... និរុត្តុ ... ដូចបុរេជាតប្បច្ច័យដែរ វត្ថុ ជា
បច្ច័យ នៃពួកលោកិយក្ខន្ធ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ចាជាត គឺ ពួក
លោកិយក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកាយ នេះ ដែលកើតមុន ដោយ
អត្ថប្បច្ច័យ កតទ្យិក្ខារាហារ ជាបច្ច័យ នៃកាយ នេះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
រូបជីវិត្រ័យ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដ្ឋតារូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
លោកិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកុត្តរធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់
បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកលោកុត្តរក្ខន្ធ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។

លោកិយទុក្ខេ បញ្ចវារិកា

លោកុត្តរោ ធម្មោ លោកុត្តរស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ លោកុត្តរោ ឯកោ ខន្ធនោ តិណ្ឌន្នំ
 ខន្ធនំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធនា ... ។

លោកុត្តរោ ធម្មោ លោកិយស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា
 លោកុត្តរោ ខន្ធនោ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា លោកុត្តរោ ខន្ធនោ បុរេ-
 ជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

លោកុត្តរោ ធម្មោ លោកិយស្ស ច លោកុត្តរស្ស
 ច ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ លោកុត្តរោ
 ឯកោ ខន្ធនោ តិណ្ឌន្នំ ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានានកា
 រូបានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធនា ... ។

លោកិយោ ច លោកុត្តរោ ច ធម្មោ លោកិយស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ
 អាហារំ វេទ្រិយំ ។ សហជាតា លោកុត្តរោ ខន្ធនោ
 ច មហាក្ខតា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា លោកុត្តរោ ខន្ធនោ ច
 កតាទ្ធិដ្ឋកោ អាហារោ ច ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា លោកុត្តរោ ខន្ធនោ ច

លោកយុទ្ធៈ បញ្ចករៈ

លោកុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកុត្តរធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ គឺ លោ-

កុត្តរក្ខន្ធ ១ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ។

លោកុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់

សហជាត នឹងបច្ចាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកលោកុត្តរក្ខន្ធ

ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ចាជាត

គឺ ពួកលោកុត្តរក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកាយ នេះ ដែលកើតមុន

ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ លោកុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ផង

នៃលោកុត្តរធម៌ផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ គឺ លោកុត្តរក្ខន្ធ ១ ជាបច្ច័យ

នៃខន្ធ ៣ ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២

. . . ។ លោកិយធម៌ក្តី លោកុត្តរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃ

លោកិយធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បច្ចាជាត

ពាហារ នឹងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ពួកលោកុត្តរក្ខន្ធក្តី ពួក

មហាភូតក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។

បច្ចាជាត គឺ ពួកលោកុត្តរក្ខន្ធក្តី កតាឡិដ្ឋាហារក្តី ជាបច្ច័យ

នៃកាយ នេះ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បច្ចាជាត គឺ ពួកលោកុត្តរក្ខន្ធក្តី

អភិធម្មបំណែ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បុរេវិនិច្ឆ័យន្ត កាលន្ទាទ្វារំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោភីយោ ច លោកុត្តរោ ច ចម្មា លោកុត្តរស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ លោកុត្តរោ ឯកោ ខន្ធន វត្ថុ ច តិណ្ឌដ្ឋំ ខន្ធនំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេខន្ធា ... ។ នត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ វិគតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អវិគតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៣១៨) ហេតុយា ចត្តារិ អារម្មណេ តីណិ អនិបត្តយា ចត្តារិ អនន្តរេ ចត្តារិ សមនន្តរេ ចត្តារិ សហជាតេ បញ្ច អញ្ញមញ្ញេ ទ្វេ និស្សយេ សត្តតុបនិស្សយេ ចត្តារិ បុរេជាតេ ទ្វេ បច្ឆាជាតេ ទ្វេ អាសេវនេ ទ្វេ កម្មេ ចត្តារិ វិទាតេ ចត្តារិ អាហារេ ចត្តារិ វេទ្យន្តរេ ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មន្តេ ចត្តារិ សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ តីណិ អត្ថិយា សត្តនត្ថិយា ចត្តារិ វិគតេ ចត្តារិ អវិគតេ សត្ត ។

អនុលោមំ វិនិច្ឆ័តំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

រូបជីវិត្រ្យ័យក្កំ ជាបច្ច័យ នៃពួកកងត្ថារូប ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
 លោកិយធម៌ក្កំ លោកុត្តរធម៌ក្កំ ជាបច្ច័យ នៃលោកុត្តរធម៌ ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ
 លោកុត្តរកន្ទខក្កំ វិត្តក្កំ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ
 ខន្ធ ២ . . . ។ ជាបច្ច័យ ដោយនត្ថិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 វិត្តតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយអវិត្តតប្បច្ច័យ ។

(៣១៨) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៥ ក្នុងអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងការសេវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងអាហារាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុង
 ឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងសម្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 អត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងវិត្តតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៤ ក្នុងអវិត្តតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ អនុលោម ។

លោកយុត្ត បញ្ញាវរ្ម័ន

[៣១៩] លោកគឹយោ ឆម្មោ លោកគឹយស្ស ឆម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ពុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដ្ឋាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ វត្ថុយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោកគឹយោ ឆម្មោ លោកកុត្តរស្ស ឆម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ពុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោកកុត្តរោ ឆម្មោ លោកកុត្តរស្ស ឆម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោកកុត្តរោ ឆម្មោ លោកគឹយស្ស ឆម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដ្ឋាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោកកុត្តរោ ឆម្មោ លោកគឹយស្ស ឆម្មស្ស ឆ លោកកុត្តរស្ស ឆ ឆម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ លោកគឹយោ ឆ លោកកុត្តរោ ឆ ឆម្មោ លោកគឹយស្ស ឆម្មស្ស សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដ្ឋាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ វត្ថុយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

លោកិយទុក្ខៈ ចញ្ញាវិរៈ

[៣១៩] លោកិយធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ ដោយ
 ភារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ភាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយន្រ្ទិយប្បច្ច័យ ។ លោកិយធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃលោកុត្តរធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ។ លោកុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកុត្តរធម៌ ដោយ
 ភារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ លោកុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌
 ដោយភារម្មណប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ។ លោ-
 កុត្តរធម៌ ជាបច្ច័យ នៃលោកិយធម៌ផល នៃលោកុត្តរធម៌ផល ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ។ លោកិយធម៌ក្តី លោកុត្តរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 លោកិយធម៌ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយភាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយន្រ្ទិយប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

លោកិយោ ច លោកុត្តរោ ច ធម្មា លោកុត្តរស្ស
ធម្មស្ស សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បុរេជាតប្ប-
ដ្ឋយេន បដ្ឋយា ។

[៣២០] នហេតុយា សត្វ ។ សង្ខតំ ។ នសម-
នន្តរេ សត្វ នសហជាតេ បញ្ច នអញ្ញាមញ្ញេ បញ្ច
ននិស្សយេ បញ្ច នឧបនិស្សយេ សត្វ នបុរេជាតេ
ន នបន្ទាជាតេ សត្វ ។ សង្ខតំ ។ នមក្កេ សត្វ
នសម្បយុត្តេ បញ្ច នវិប្បយុត្តេ ចត្តារិ នោអត្ថយា
ចត្តារិ នោនត្ថយា សត្វ នោវិគតេ សត្វ នោអវិគតេ
ចត្តារិ ។

បច្ចុទ្ទយំ និដ្ឋិតំ ។

[៣២១] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ចត្តារិ ។
សង្ខតំ ។ ... នសមនន្តរេ ចត្តារិ នអញ្ញាមញ្ញេ ទ្វេ
នឧបនិស្សយេ ចត្តារិ ។ សង្ខតំ ។ ... នមក្កេ
ចត្តារិ នសម្បយុត្តេ ទ្វេ នវិប្បយុត្តេ ទ្វេ នោនត្ថយា
ចត្តារិ នោវិគតេ ចត្តារិ ។

អនុលោមប្បច្ចុទ្ទយំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

លោភិយធម៌ក្តី លោកុត្តរធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ ខែលោកុត្តរធម៌ ដោយ
សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។

[៣២០] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។
ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ៥
ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ៥ ក្នុងននិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ៥
ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ៦
ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ ក្នុង
នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៥ ក្នុង
នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងនោកត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុង
នោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នោអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ។

ចប់ បច្ចន័យៈ ។

[៣២១] ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ព្រោះហេតុ-
ប្បច្ច័យ ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ ... ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ៤
ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ ៤ ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ ... ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ៤
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៤
ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ។

ចប់ អនុលោមប្បច្ចន័យៈ ។

កេនចិវីញោយ្យទុកេ បដិច្ចវិរោ

[៣២២] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ភីណិ ...

អនិបតិយា ចត្តាវិ អនុលោមមាតិកា កាតញ្ចា ...

អវិគតេ សត្ត ។

បច្ចនីយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

លោកិយទុកំ និដ្ឋិតំ ។

កេនចិវីញោយ្យទុកំ

បដិច្ចវិរោ

[៣២៣] កេនចិវីញោយ្យំ នម្មំ បដិច្ច កេនចិ

វីញោយ្យោ នម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា កេនចិ

វីញោយ្យំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋា-

នក្ខ រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ ... បដិសន្ធិត្តណោ ខន្ធទ

បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច

តយោ មហាក្ខតា មហាក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ

កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។ កេនចិវីញោយ្យំ នម្មំ បដិច្ច

កេនចិ វីញោយ្យោ នម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បដ្ឋយា

កេសបិ វិញ្ញាយ្យទុកៈ បដិច្ចវាវៈ

(៣២២) ក្នុងការមូលាប្បច្ច័យ មានព័រៈ ៣ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានព័រៈ ៤ អនុលោមមាតិកា បណ្ឌិត គប្បី
 ធ្វើចុះ ... ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានព័រៈ ៧ ។

ចប់ បច្ចនីយានុលោម ។

ចប់ លោកិយទុកៈ ។

កេសបិ វិញ្ញាយ្យទុកៈ

បដិច្ចវាវៈ

(៣២៣) ធម៌ ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយ
 (មានចក្ខុវិញ្ញាណ ជាដើម) អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលបុគ្គល
 ត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធភក្កិ ចិត្តសមុជ្ឈានុបក្កិ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលបុគ្គលត្រូវ
 ដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយ នូវខន្ធ ២ ... វត្ថុ អាស្រ័យ នូវ
 ពួកខន្ធ ក្នុងខណៈវេទបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាក្ខត
 ៣ អាស្រ័យ នូវមហាក្ខត ១ ចិត្តសមុជ្ឈានុប កងតារូប និង
 ឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។ ធម៌ ដែលបុគ្គលត្រូវ
 ដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលបុគ្គលត្រូវ
 ដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

កេនចិ វិញ្ញាយ្យំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច កេនចិ ន វិញ្ញាយ្យា
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ នេ ខន្ធេ ...
 បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា
 ឯកំ មហាក្ខតំ ... មហាក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។ កេនចិ វិញ្ញាយ្យំ ធម្មំ
 បដិច្ច កេនចិ វិញ្ញាយ្យោ ច កេនចិ ន វិញ្ញាយ្យោ
 ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កេនចិ វិញ្ញាយ្យំ
 ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច កេនចិ វិញ្ញាយ្យា ច កេនចិ ន
 វិញ្ញាយ្យា ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ នេ
 ខន្ធេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច
 ខន្ធា ឯកំ មហាក្ខតំ ... មហាក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តសមុ-
 ដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។ កេនចិ ន វិញ្ញាយ្យំ
 ធម្មំ បដិច្ច កេនចិ ន វិញ្ញាយ្យោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា កេនចិ ន វិញ្ញាយ្យំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 កេនចិ ន វិញ្ញាយ្យា តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ខន្ធ ព ដែលបុគ្គលមិនត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយក្តី
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង ដោយ
 វិញ្ញាណណាមួយ នូវខន្ធ ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
 ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត ១
 . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប កដតារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួក
 មហាក្ខត ។ ធម៌ ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយក្តី
 ធម៌ ដែលបុគ្គលមិនត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ព ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង ដោយ
 វិញ្ញាណណាមួយក្តី មិនត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយក្តី ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណ
 ណាមួយ នូវខន្ធ ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ក្នុងខណៈ
 នៃបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត ១ . . . ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានរូប កដតារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហា-
 ក្ខត ។ ធម៌ ដែលបុគ្គលមិនត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលបុគ្គលមិនត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ព ដែលបុគ្គល
 មិនត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អា-
 ស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលបុគ្គលមិនត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយ

កេនចិវីញោយ្យុកោ បដិច្ចវាហ

ទ្វេ ខទ្វេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ខទ្វេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ
 បដិច្ច ខន្ធ ឯកំ មហាក្ខតំ ... មហាក្ខតេ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កាដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។ កេន-
 ចិ ន វិញោយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច កេនចិ វិញោយ្យោ ច ឆ្មោ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បន្នយា កេនចិ ន វិញោយ្យំ ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច កេនចិ វិញោយ្យោ តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
 រូបំ ទ្វេ ខទ្វេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ខទ្វេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ
 បដិច្ច ខន្ធ ឯកំ មហាក្ខតំ ... មហាក្ខតេ បដិច្ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កាដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។ កេនចិ
 ន វិញោយ្យំ ធម្មំ បដិច្ច កេនចិ វិញោយ្យោ ច កេនចិ
 ន វិញោយ្យោ ច ឆ្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បន្នយា កេនចិ
 ន វិញោយ្យំ ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច កេនចិ វិញោយ្យោ ច
 កេនចិ ន វិញោយ្យោ ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
 រូបំ ទ្វេ ខទ្វេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ខទ្វេ បដិច្ច វត្ថុ
 វត្ថុ បដិច្ច ខន្ធ ឯកំ មហាក្ខតំ ... មហាក្ខតេ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កាដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។

កេនបិរិញ្ញាយុទ្ធកៈ បដិច្ចវារៈ

នូវខន្ធ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ពួក
 ខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប កដត្តា-
 រូប និងឧបាទរូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។ ធម៌ ដែល
 បុគ្គលត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
 បុគ្គលមិនត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយ
 ក៏ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក៏ អាស្រ័យ នូវខន្ធ១ ដែលបុគ្គលមិនត្រូវដឹង
 ដោយវិញ្ញាណណាមួយ នូវខន្ធ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
 ក្នុងខណៈនៃ ដិសន្ធិ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត១ . . .
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូប កដត្តារូប និងឧបាទរូប អាស្រ័យ នូវពួកមហា-
 ក្ខត ។ ធម៌ ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏ ធម៌
 ដែលបុគ្គលមិនត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ដែលបុគ្គលមិនត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ៣ ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណ
 ណាមួយក៏ មិនត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏ ចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូបក៏ អាស្រ័យ នូវខន្ធ១ ដែលបុគ្គលមិនត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណ
 ណាមួយ នូវខន្ធ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត១ . . . ចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូប កដត្តារូប និងឧបាទរូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។

កេនចិ វិញ្ញេយ្យញ្ច កេនចិ ន វិញ្ញេយ្យញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 កេនចិ វិញ្ញេយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 កេនចិ វិញ្ញេយ្យញ្ច កេនចិ ន វិញ្ញេយ្យញ្ច ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច កេនចិ វិញ្ញេយ្យោ តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
 រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធទ្វេ បដិច្ច
 វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហាក្ខតំ ... មហាក្ខតេ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។
 កេនចិ វិញ្ញេយ្យញ្ច កេនចិ ន វិញ្ញេយ្យញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 កេនចិ ន វិញ្ញេយ្យោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា
 កេនចិ វិញ្ញេយ្យញ្ច កេនចិ ន វិញ្ញេយ្យញ្ច ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច កេនចិ ន វិញ្ញេយ្យោ តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធទ្វេ បដិច្ច
 វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហាក្ខតំ . . មហាក្ខតេ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយផង នូវធម៌ ដែលបុគ្គល
 មិនត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយ
 ក៏ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង
 ដោយវិញ្ញាណណាមួយផង មិនត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយផង
 នូវខន្ធ ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត្ត ១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 កងតារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត្ត ។ ធម៌
 ដែលបុគ្គលមិនត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយ អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយផង មិនត្រូវ
 ដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធ ៣ ដែលបុគ្គលមិនត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយក៏
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង ដោយ
 វិញ្ញាណណាមួយផង មិនត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយផង នូវ
 ខន្ធ ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ
 ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត្ត ១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូប កងតារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត្ត ។

កេនចិវីញោយ្យុត្តោ បដិច្ចវិញ

កេនចិវីញោយ្យុត្តោ កេនចិនិវីញោយ្យុត្តោ ធម្មំ បដិច្ច
 កេនចិវីញោយ្យុ ច កេនចិនិវីញោយ្យុ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ជន្តំ ហេតុប្បដ្ឋយា កេនចិវីញោយ្យុត្តោ កេនចិ
 និវីញោយ្យុត្តោ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច កេនចិវីញោយ្យុ ច
 កេនចិនិវីញោយ្យុ ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានតា
 រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ ... បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធេ បដិច្ច វត្ថុ
 វត្ថុ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហាក្ខតំ ... មហាក្ខតេ
 បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។
 សន្ធិត្ថំ ។

[៣២២] ហេតុយា នវំ អារម្មណេ នវំ ។
 សន្ធិត្ថំ ។ អវិគតេ នវំ ។
 អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

[៣២៣] នហេតុហេ នវំ នអារម្មណេ នវំ ។
 សន្ធិត្ថំ ។ នោវិគតេ នវំ ។
 ឯវំ ចត្តាវិចី គណនា បរិបុណ្ណា ។

សហជានភកោចិ បច្ចយភកោចិ និស្សយភកោចិ
 សំសដ្ឋភកោចិ សម្បយុត្តភកោចិ ឯវំ វិគ្គារេតត្វា ។

កេសចិ វិញ្ញេយ្យទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ធម៌ ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយក្តី ធម៌ ដែល
 បុគ្គលមិនត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយផង មិនត្រូវដឹង ដោយ
 វិញ្ញាណណាមួយផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធពា
 ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយក្តី មិនត្រូវដឹង ដោយ
 វិញ្ញាណណាមួយក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធទ ដែលបុគ្គល
 ត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយផង មិនត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណា
 មួយផង នូវខន្ធទ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ក្នុងខណៈនៃ
 បដិសន្ធិ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូប កងតារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត ។
 សេចក្តីបំប្រញ ។

[៣២២] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។
 ចប់ អនុណោម ។

[៣២៥] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។ ក្នុងនោវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។
 វារៈ៤ ក្តី ការរាប់ក្តី (ចប់) បរិច្ចណិ ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។
 សហជាតវារៈក្តី បច្ចយវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី សំសង្កវារៈក្តី
 សម្បយុត្តវារៈក្តី បណ្ឌិត គប្បីឱ្យនិស្តារ យ៉ាងនេះចុះ ។

អភិធម្មបំណី អនុលោមទុកឃ្លាផ្ទាំង

បច្ចុយភវេ វត្ថុ ច បច្ចុយភវនានិ ច នសេដ្ឋនភ្នានិ ។

យថា យថា លត្តតិ តំ តំ កោតត្វំ ។

បញ្ញាវិវា

[៣២៦] កេនចិ វិញ្ញេយ្យា ធម្មោ កេនចិ
វិញ្ញេយ្យស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចុយោ
កេនចិ វិញ្ញេយ្យា ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
ចិត្តសមុដ្ឋានានត្វា រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចុយោ
មជ្ជិសង្ខំ ។ សង្ខតំ ។

[៣២៧] ហេតុយា នវ អាវម្មណោ នវ ។
សង្ខតំ ។ អវិគតេ នវ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

[៣២៨] នហេតុយា នវ នោវិគតេ នវ ។

បច្ចុស្សំ និដ្ឋិតំ ។

ឯវំ ចន្តាវិចិ ភណ្ឌានា បរិបុណ្ណា ។

កេនចិ វិញ្ញេយ្យុកំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមកុប្បដ្ឋាន

រត្តក្ខី អាយតនៈ ៥ ក្តី បណ្ឌិត គប្បីសំដែង (តាម) ក្នុងបច្ច័យពរៈ
ផងចុះ ។ (លោក្ខយទុក) បណ្ឌិត បាទ (យល់) យ៉ាងណាៗ កេន-
ចំ វិញ្ញាយ្យទុកៈ) បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនោះៗ ផងចុះ ។

បញ្ញាវារៈ

(៣២៦) ធម៌ ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយ
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណណាមួយ
ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលបុគ្គលត្រូវដឹង ដោយវិញ្ញាណ
ណាមួយ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធដង ខ្លះពួកចិត្តសមុជានុប
ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានបដិសន្ធិដែរ ។ សេចក្តីបប្រញ ។

(៣២៧) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ។ សេចក្តីបប្រញ ។ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ។

ចប់ អនុលោម ។

(៣២៨) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៩ ក្នុងនោវិគតប្បច្ច័យ
មានវារៈ ៩ ។

ចប់ បច្ចនីយៈ ។

ពរៈ ៤ ក្តី ការរាប់ក្តី (ចប់) បរិច្ចណី ដោយប្រការយ៉ាងនេះ ។

ចប់ ពេនចំ វិញ្ញាយ្យទុកៈ ។

អាសវិទូកំ

បដិប្បវាណ

[៣២៩] អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កាមាសវំ បដិច្ច ធិដ្ឋាសវោ
អវិជ្ជាសវោ ធិដ្ឋាសវំ បដិច្ច កាមាសវោ អវិជ្ជាសវោ
អវិជ្ជាសវំ បដិច្ច កាមាសវោ ធិដ្ឋាសវោ ភវាសវំ
បដិច្ច អវិជ្ជាសវោ ធិដ្ឋាសវំ បដិច្ច អវិជ្ជាសវោ ឯតេ-
កម្មំ ចក្កំ កាតតំ ។ អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច លោកា-
សវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អាសវំ បដិច្ច
អាសវសម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។
អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវោ ច លោកាសវោ(១) ច
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កាមាសវំ បដិច្ច ធិដ្ឋា-
សវោ អវិជ្ជាសវោ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ចិត្តស-
មុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ ចក្កំ តន្ត្រិតតំ ។ លោកាសវំ ធម្មំ
បដិច្ច លោកាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា
លោកាសវំ ឯតំ ខន្ធា បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្ត-
សមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខន្ធា ... បដិសង្ខត្តិណោ ខន្ធា
បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ខន្ធា ឯតំ មហាភូតំ ...

១ ម. ឥវាសវោ ។ ឯវំ សព្វតំ ។

អាសវិទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

(៣២៩) អាសវធម៌ អាស្រ័យ នូវអាសវធម៌ ទើបកើតឡើង
ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ អាស្រ័យ នូវកាមាសវៈ
កាមាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ អាស្រ័យ នូវទិដ្ឋាសវៈ កាមាសវៈ ទិដ្ឋាសវៈ
អាស្រ័យ នូវអវិជ្ជាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ អាស្រ័យ នូវភវសវៈ អវិជ្ជាសវៈ
អាស្រ័យ នូវទិដ្ឋាសវៈ បណ្ឌិត គប្បីចង ចក្កៈ ម្តងមួយ ។ ផងចុះ ។
នោអាសវធម៌ (ធម៌ ដែលមិនមានអាសវៈ) អាស្រ័យ នូវអាសវធម៌
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាសវសម្បយុត្តកក្កន្ត
ចិត្តសមុជ្ជាឧបេក្ខ អាស្រ័យ នូវអាសវៈ ។ អាសវធម៌ក្តី នោអាសវ-
ធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវអាសវធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
គឺ ទិដ្ឋាសវៈក្តី អវិជ្ជាសវៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កន្ត ចិត្តសមុជ្ជាឧបេក្ខ
អាស្រ័យ នូវកាមាសវៈ ។ បណ្ឌិត គប្បីចង ជាចក្កៈចុះ ។
នោអាសវធម៌ អាស្រ័យ នូវនោអាសវធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ព្យាភិច្ចាច្ចា ចិត្តសមុជ្ជាឧបេក្ខ អាស្រ័យ នូវ
នោអាសវក្កន្ធ ១ នូវខន្ធ ២ . . . វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ក្នុង
ខណៈខែបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាក្ខត ១ . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

មហាភូតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧត្តា-
 នារូបំ ។ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវេ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នោអាសវេ ខន្ធម បដិច្ច
 ចត្តារោ អាសវា ។ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវេ
 ច នោអាសវេ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា
 នោអាសវំ ឯតំ ខន្ធម បដិច្ច តយោ ខន្ធម អាសវា
 ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធម ... ។ អាសវញ្ច
 នោអាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា កាមាសវញ្ច សម្បយុត្តតេ ច ខន្ធម
 បដិច្ច ទិដ្ឋាសវេ អវិជ្ជាសវេ ។ ចក្កំ ពន្លតតំ ។
 អាសវញ្ច នោអាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច នោអាសវេ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នោអាសវំ ឯតំ ខន្ធម
 អាសវេ ច បដិច្ច តយោ ខន្ធម ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ
 ទ្វេ ខន្ធម ... ។ អាសវញ្ច នោអាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 អាសវេ ច នោអាសវេ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ
 ហេតុប្បច្ចយា នោអាសវំ ឯតំ ខន្ធម កាមាសវញ្ច
 បដិច្ច តយោ ខន្ធម ទិដ្ឋាសវេ អវិជ្ជាសវេ ចិត្តស-
 មុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធម ... ។ ចក្កំ ។ សទ្ធិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចិត្តសមុដ្ឋានរូប កង្ការូប និងទុពារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហា-
 ភូត ។ អាសវធម៌ អាស្រ័យ នូវនោអាសវធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ អាសវៈ ៤ អាស្រ័យ នូវពួកនោអាស-
 វក្ខន្ធ ។ អាសវធម៌ក្តី នោអាសវធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវនោអាសវធម៌
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ អាសវក្ខន្ធភក្តី ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូបក្តី អាស្រ័យ នូវនោអាសវក្ខន្ធទ ១ នូវខន្ធ ២ . . . ។ អា-
 សវធម៌ អាស្រ័យ នូវអាសវធម៌ផង នូវនោអាសវធម៌ផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ទិដ្ឋាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ អាស្រ័យ នូវកាមា-
 សវៈផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ បណ្ឌិត គប្បីចង ជាចក្កៈចុះ ។
 នោអាសវធម៌ អាស្រ័យ នូវអាសវធម៌ផង នូវនោអាសវធម៌ផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ខន្ធភក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
 នូវនោអាសវក្ខន្ធទផង នូវពួកអាសវៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ។ អាសវធម៌ក្តី
 នោអាសវធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវអាសវធម៌ផង នូវនោអាសវធម៌ផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្នយ គឺ ខន្ធភក្តី ទិដ្ឋាសវៈក្តី អវិជ្ជាសវៈ
 ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវនោអាសវក្ខន្ធទផង នូវកាមាសវៈផង
 នូវខន្ធ ២ . . . ។ ចក្កៈ ។ សេចក្តីចម្រើន ។

អាសវិទុកេ បដិក្កវិហោ

[៣៣០] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ សក្ខត្ត
នវ វិចារតេ ឯកំ អាហារេ នវ អវិគតេ នវ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

[៣៣១] នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច នោអាសវោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ នោអា-
សវំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តហោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច
រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ... អហេតុកប្បដិសន្ធិត្តណោ ខន្ធ
បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហាក្ខតំ ...
យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អា-
សវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តិច្ឆាស-
ហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ បដិច្ច វិចិត្តិច្ឆាស-
ហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

[៣៣២] អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច នោអាសវោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បច្ចយា អាសវេ បដិច្ច ចិត្តស-
មុដ្ឋានំ រូបំ ។ នោអាសវំ ធម្មំ បដិច្ច នោអាសវោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ នអារម្មណប្បច្ចយា នោអាសវេ ខន្ធ បដិច្ច
ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិត្តណោ ខន្ធ បដិច្ច វត្ថុ

អាសវិទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[៣៣០] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋាន
 មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋាន
 មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋាន មានវារៈ ៧ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋាន
 មានវារៈ ៧ ។

ចប់ អនុលោម ។

[៣៣១] នោអាសវធមិ អាស្រ័យ នូវនោអាសវធមិ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាន គឺ ខន្ធភក្តិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តិ អា-
 ស្រ័យ នូវនោអាសវក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នូវខន្ធ ២ ... វត្ថុ អាស្រ័យ
 នូវពួកខន្ធ ក្នុងខណៈនៃអហេតុកប្បជ័សន្តិ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ
 នូវមហាក្ខត ១ . . . រហូតដល់ពួកអសព្វាសត្វ ។ អាសវធមិ អា-
 ស្រ័យ នូវនោអាសវធមិ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋាន គឺ
 មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវ
 ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

[៣៣២] នោអាសវធមិ អាស្រ័យ នូវអាសវធមិ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនការមូលប្បដ្ឋាន គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវ
 ពួកអាសវៈ ។ នោអាសវធមិ អាស្រ័យ នូវនោអាសវធមិ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនការមូលប្បដ្ឋាន គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវ
 ពួកនោអាសវក្ខន្ធ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្តិ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ឯកំ មហាក្ខតំ . . . យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ អាសវញ្ញ
 នោអាសវញ្ញ ធម្មំ បដិច្ច នោអាសវោ ធម្មោ ទុប្បជ្ឈតិ
 នអារម្មណប្បច្ចយា អាសវេ ច សម្បយុត្តតេ ច
 ទទ្ធេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។ សង្ខតំ ។

[៣៣៣] នហេតុយា ទ្វេ នអារម្មណេ ភីណិ
 នអធិបតីយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ
 ភីណិ នអញ្ញាសញ្ញា ភីណិ នទុបដិស្សយេ ភីណិ
 នបុរាជានេ នវ នបច្ឆាជានេ នវ នអាសវានេ នវ
 នកម្មេ ភីណិ នវិចារេ នវ នអាហារេ ឯកំ
 នវដ្ឋ្រយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមគ្គេ ឯកំ
 នសម្បយុត្តេ ភីណិ នវិប្បយុត្តេ នវ នោនត្ថយា
 ភីណិ នោវិគតេ ភីណិ ។

បច្ចនិយំ និដ្ឋិតំ ។

[៣៣៤] ហេតុប្បច្ចយា នអារម្មណេ ភីណិ . . .
 នអធិបតីយា នវ នអនន្តរេ ភីណិ នសមនន្តរេ ភីណិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

នូវមហាក្ខត្ត ១ . . . រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ នោអាសវេធមិ
អាស្រ័យ នូវអាសវេធមិផ្សំ នូវនោអាសវេធមិផ្សំ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នការមណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ នូវពួកអាសវេទ្ធិផ្សំ
នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផ្សំ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

[៣៣៣] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ២ ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
វារៈ៣ ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនអញ្ញាប្បច្ច័យ
មានវារៈ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយាប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
មានវារៈ៧ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនអាសវេនប្បច្ច័យ
មានវារៈ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មាន
វារៈ៧ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មាន
វារៈ១ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ១
ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៧
ក្នុងនោតតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ។

ចប់ បច្ចនិយៈ ។

[៣៣៤] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ . . . ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
នអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣

អាសវិទុកេ បច្ចយវារោ

នអញ្ញមញ្ញេ ភីណិ នឧបនិស្សយេ ភីណិ នបុរេជាន-
តេ នវ នបច្ឆាជានតេ នវ នអាសវនេ នវ នកប្បេ
ភីណិ នវិចានេ នវ នសម្មយុត្តេ ភីណិ ន វិប្ប-
យុត្តេ នវ នោនតិយា ភីណិ នោវិគតេ ភីណិ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[៣៣៥] នហេតុប្បច្ចយា អាម្ពលោ ទ្វេ ...
អនន្តរេ ទ្វេ វិចានេ ឯកំ មត្តេ ឯកំ អវិគតេ ទ្វេ ។

បច្ចនីយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

សហជាតវារោ បដិច្ចវាសនិសោ ។

បច្ចយវារោ

[៣៣៦] អាសវំ ធម្មំ បច្ចយា អាសវោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អាសវមូលកំ ភីណិ បដិច្ច
សនិសា ។ នោអាសវំ ធម្មំ បច្ចយា នោអាសវោ
ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា នោអាសវំ ឯកំ
ទង្គំ បច្ចយា តយោ ទង្គា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ
ទន្ធូ ... បដិសន្ធិកុណោ ទន្ធូ បច្ចយា វត្ថុ

អាសវិទុកៈ បច្ចយវារៈ

ក្នុងនក្ខតាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនបុរេជានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចុជានប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងនកាលសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងននាគតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នោវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ចប់ អនុលោមប្បច្ចន័យៈ ។

(៣៣៥) ក្នុងការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ចប់ បច្ចនីយានុលោម ។

សហជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បច្ចយវារៈ

(៣៣៦) អាសវធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងអាសវធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហតុប្បច្ច័យ គឺ អាសវមូលភៈ និងវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈ
 ដែរ ។ នោអាសវធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោអាសវធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្កំ ពឹងផ្អែក នឹងនោអា-
 សវក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ . . . វត្ថុ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វត្ថុ បច្ចយា ខន្ធា បបាភូតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ តត្ថារូបំ ឧបាទារូបំ វត្ថុ បច្ចយា នោអាសវំ
 ខន្ធា ។ នោអាសវំ ធម្មំ បច្ចយា អាសវេ ធម្មោ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោអាសវេ ខន្ធា បច្ចយា អាសវំ
 វត្ថុ បច្ចយា អាសវំ ។ នោអាសវំ ធម្មំ បច្ចយា អា-
 សវេ ច នោអាសវេ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា
 នោអាសវំ ឯកំ ខន្ធា បច្ចយា តយោ ខន្ធា អាសវំ
 ច ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធា ... វត្ថុ បច្ចយា
 អាសវំ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ។ អាសវញ្ច នោអា-
 សវញ្ច ធម្មំ បច្ចយា អាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុ
 ប្បដ្ឋយា កាមាសវញ្ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធា បច្ច-
 យា ទិដ្ឋាសវេ អវិជ្ជាសវេ ។ ចក្កំ ។ កាមាសវញ្ច
 វត្ថុញ្ច បច្ចយា ទិដ្ឋាសវេ អវិជ្ជាសវេ ។ ចក្កំ ។
 អាសវញ្ច នោអាសវញ្ច ធម្មំ បច្ចយា នោអាសវេ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា នោអាសវំ ឯកំ ខន្ធា
 អាសវេ ច បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ
 ទ្វេ ខន្ធា ... អាសវញ្ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា នោអាសវំ
 ខន្ធា ។ អាសវញ្ច នោអាសវញ្ច ធម្មំ បច្ចយា អាសវេ
 ច នោអាសវេ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ ហេតុប្បដ្ឋយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ពួកខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសម្មជានុរូប កងតារូប និងទុប្បាទា-
 រូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ពួកនោអាសវក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹង
 វត្ថុ ។ អាសវធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោអាសវធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បថ្មយ គឺ ពួកអាសវៈ ពឹងផ្អែក នឹងនោអាសវក្ខន្ធ ពួកអាសវៈ
 ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ អាសវធម៌ក្តី នោអាសវធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹង
 នោអាសវធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្មយ គឺ អាសវក្ខន្ធ ៣
 ក្តី ចិត្តសម្មជានុរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនោអាសវក្ខន្ធ ១ នឹងខន្ធ ២ ...
 ពួកអាសវៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ អាសវធម៌
 ពឹងផ្អែក នឹងអាសវធម៌ផង នឹងនោអាសវធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បថ្មយ គឺ វិជ្ជាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ ពឹងផ្អែក នឹងកាមាសវៈផង
 នឹងពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ។ ចក្កៈ ។ វិជ្ជាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ ពឹងផ្អែក
 នឹងកាមាសវៈផង នឹងវត្ថុផង ។ ចក្កៈ ។ នោអាសវធម៌ ពឹងផ្អែក នឹង
 អាសវធម៌ផង នឹងនោអាសវធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្មយ
 គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសម្មជានុរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងនោអាសវក្ខន្ធ ១ ផង
 នឹងពួកអាសវៈផង នឹងខន្ធ ២ ... ពួកនោអាសវក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹង
 អាសវៈផង នឹងវត្ថុផង ។ អាសវធម៌ក្តី នោអាសវធម៌ក្តី ពឹងផ្អែក នឹង
 អាសវធម៌ផង នឹងនោអាសវធម៌ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បថ្មយ

អាសវិកុព បច្ចយាវោ

នោអាសវំ ឯកំ ឧត្តុញ្ច កាមាសវញ្ច បច្ចយា តយោ
 ខន្ធា ទិដ្ឋាសវោ អវិជ្ជាសវោ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ
 ខន្ធធ្វេ . . . ។ ចក្កំ ។ កាមាសវញ្ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា
 ទិដ្ឋាសវោ អវិជ្ជាសវោ សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ។
 ចក្កំ ។ សង្ខតំ ។

[៣៣៧] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិប-
 តិយា នវ ។ សង្ខតំ ។ វិចារកេ ឯកំ អវិគតេ នវ ។

អនុលោមំ ឧដ្ឋិកំ ។

[៣៣៨] នោអាសវំ ធម្មំ បច្ចយា នោអាសវោ
 នប្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ នោអាសវំ
 ឯកំ ខន្ធធ្វេ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ
 ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . អហេតុកប្បជ្ឈិតន្ធិ យាវ អសញ្ញ-
 សត្តា ។ ចក្កាយតនំ បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណំ កាយា-
 យតនំ បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុ បច្ចយា អហេតុ-
 កា នោអាសវា ខន្ធា ។ នោអាសវំ ធម្មំ បច្ចយា
 អាសវោ នប្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចិត្តា-
 សហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធធ្វេ ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា
 វិចិត្តាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

[៣៣៩] នហេតុយា ទ្វេ នអារម្មណេ

អាសវិទូកៈ បច្ច័យវារៈ

គឺ ខន្ធភក្តិ វិជ្ជាសវៈក្តិ អវិជ្ជាសវៈក្តិ ចិត្តសមុដ្ឋានុបក្តិ ពឹងផ្អែក
 នឹងនោអាសវក្ខន្ធ ១ ផង នឹងកាមាសវៈផង នឹងខន្ធ ២ . . ។ ចក្កៈ ។
 វិជ្ជាសវៈក្តិ អវិជ្ជាសវៈក្តិ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តិ ពឹងផ្អែក នឹង
 កាមាសវៈផង នឹងវត្ថុផង ។ ចក្កៈ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

(៣៣៧) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ៧ ក្នុងអធិបត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។
 ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងអវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ។
 ចប់ អនុលោម ។

(៣៣៨) នោអាសវធម៌ ពឹងផ្អែក នឹងនោអាសវធម៌ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភក្តិ ចិត្តសមុដ្ឋានុបក្តិ ពឹង
 ផ្អែក នឹងនោអាសវក្ខន្ធ ១ ជាអហេតុកៈ នឹងខន្ធ ២ . . . មានអហេតុ-
 កប្បជ័សន្តិ រហូតដល់ពួកអសព្វាសត្វ ។ ចក្កវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹង
 ចក្ខុយានៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយានៈ ពួកនោអា-
 សវក្ខន្ធ ជាអហេតុកៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ អាសវធម៌ ពឹងផ្អែក
 នឹងនោអាសវធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចៈ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចៈ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។

(៣៣៩) ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ២ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

តីណិ នអធិបតីយា នវ នកម្មេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ
នវ នោនត្តិយា តីណិ នោវិគតេ តីណិ ។

ឯវំ សព្វេ កណានា កណោតថា ។

និស្សយវារោ បច្ចយវារសនិសោ ។

សីលជីវិត

[៣៤០] អាសវំ ធម្មំ សំសង្ខារំ អាសវេ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា កាមាសវំ សំសង្ខារំ ទិដ្ឋា-
សវេ អវិជ្ជាសវេ ។ ចក្កំ ។ សង្ខតំ ។

[៣៤១] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ សត្វត្ត
នវ វិចារកេ ឯកំ អវិគតេ នវ ។

[៣៤២] នហេតុយា ទ្វេ នអធិបតីយា នវ
នបុរេជានេ នវ នបច្ឆាជានេ នវ នអាសវានេ នវ
នកម្មេ តីណិ នវិចារកេ នវ នយានេ ឯកំ នមក្កេ
ឯកំ នវិប្បយុត្តេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការរាប់ទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីរាប់ យ៉ាងនេះចុះ ។

និស្សយវារៈ ដូចគ្នានឹងបច្ចយវារៈដែរ ។

សំសង្ខារៈ

(៣៤០) អាសវធម៌ ច្រឡំ នឹងអាសវធម៌ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋាសវៈ និងអវិជ្ជាសវៈ ច្រឡំ នឹងកាមា-
 សវៈ ។ ចក្កៈ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

(៣៤១) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ១ ក្នុងអវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

(៣៤២) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនអាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

អាសវិទូ បញ្ញាវិណ

កណ្តាលបិ សម្បយុត្តកំលេបិ សំសង្ការសនិសោ ។

បញ្ញាវិណ

[៣៤៣] អាសវេ ធម្មោ អាសវស្ស ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ កាមាសវេ ធិដ្ឋាសវស្ស
 អវិជ្ជាសវស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ភវាសវេ
 អវិជ្ជាសវស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ ចក្កំ ។
 អាសវេ ធម្មោ នោអាសវស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ចយោ អាសវេ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។
 អាសវេ ធម្មោ អាសវស្ស ច នោអាសវស្ស ច
 ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ កាមាសវេ
 ធិដ្ឋាសវស្ស អវិជ្ជាសវស្ស សម្បយុត្តកានញ្ច
 ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ ។ នោអាសវេ ធម្មោ នោអាសវស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ នោអាសវេ
 ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូចានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិ ។

អាសវ័ត្ថៈ បញ្ញាវ័រៈ

ការរាបក្តី សម្បយុត្តវ័រក្តី ដូចគ្នានឹងសំសង្ការវ័រដែរ ។

បញ្ញាវ័រៈ

[៣៤៣] អាសវ័ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអាសវ័ធម៌ ដោយហេតុ-
 ប្បច្ច័យ គឺ កាមាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃទិដ្ឋាសវៈ និងអវិជ្ជាសវៈ ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ភវាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃអវិជ្ជាសវៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
 ចក្កៈ ។ អាសវ័ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោអាសវ័ធម៌ ដោយហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាសវ័ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ អាសវ័ធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃអាសវ័ធម៌ផង នៃនោអាសវ័ធម៌ផង ដោយហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺ កាមាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃទិដ្ឋាសវៈផង នៃអវិជ្ជាសវៈ
 ផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ នោអាសវ័ធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោអាសវ័ធម៌ ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោអាសវ័ហេតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានបដិសន្ធិដែរ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នោអាសវេ ធម្មោ អាសវស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ នោអាសវេ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ
 អាសវំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ នោអាសវេ
 ធម្មោ អាសវស្ស ច នោអាសវស្ស ច ធម្មស្ស
 ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នោអាសវេ ហេតុ សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ អាសវំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូបាទំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អាសវេ ច
 នោអាសវេ ច ធម្មោ នោអាសវស្ស ធម្មស្ស ហេ-
 តុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាសវេ ច នោអាសវេ ច
 ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូបាទំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

(៣២២) អាសវេ ធម្មោ អាសវស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាសវេ អារត្ត អាសវេ
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ អាសវេ ធម្មោ នោអាសវស្ស ធម្មស្ស អា-
 រម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាសវេ អារត្ត នោអាសវេ
 ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ អាសវេ ធម្មោ អាសវស្ស ច នោ
 អាសវស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 អាសវេ អារត្ត អាសវេ ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ នោអាសវេ ធម្មោ នោអាសវស្ស ធម្មស្ស

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នោភាសវេធិ ជាបច្ច័យ នៃភាសវេធិ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោ-
 ភាសវេហតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តភាសវៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
 នោភាសវេធិ ជាបច្ច័យ នៃភាសវេធិផង នៃនោភាសវេធិផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោភាសវេហតុ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
 ផង នៃពួកភាសវៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
 ភាសវេធិក្តី នោភាសវេធិក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោភាសវេធិ ដោយហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺ ពួកភាសវេហតុក្តី ពួកនោភាសវេហតុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

(៣២២) ភាសវេធិ ជាបច្ច័យ នៃភាសវេធិ ដោយការមូល-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកភាសវៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកភាសវៈ ។
 ភាសវេធិ ជាបច្ច័យ នៃនោភាសវេធិ ដោយការមូលប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 នោភាសវក្ខន្ធ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកភាសវៈ ។ ភាសវេធិ
 ជាបច្ច័យ នៃភាសវេធិផង នៃនោភាសវេធិផង ដោយការមូលប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកភាសវក្ខន្ធក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
 នូវពួកភាសវៈ ។ នោភាសវេធិ ជាបច្ច័យ នៃនោភាសវេធិ

អាសវិទូរេ បញ្ញាវិបាក

អាម្ពុណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នាទំ . . . សីលំ
 . . . ឧទោសដកម្មំ . . . ឈាទា . . . អរិយា
 មត្តា វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ បច្ចវេក្ខន្តិ ដលំ បច្ចវេក្ខន្តិ
 និព្វានំ បច្ចវេក្ខន្តិ និព្វានំ តោត្រកុស្ស វេទានស្ស
 មត្តស្ស ដលស្ស អាវជ្ជនាយ អាម្ពុណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អរិយា ធម្មាសវេ បហីនេ តិលេសេ . . .
 វិក្ខម្ពតេ តិលេសេ . . . បុព្វេ សមុទាចិណ្ឌោ តិលេ-
 សេ ជាទន្តិ ចក្កំ . . . វត្ថំ . . . ធម្មាសវេ ឧទ្ធ
 អនិច្ចតោ . . . ធម្មាសវេ ឧប្បជ្ជនំ និព្វេន ចក្កុទា
 រូបំ បស្សតិ និព្វាយ ភោគធាតុយា សន្តិ សុណាតិ
 ចេតោបរិយញ្ញាណេន ធម្មាសវេចិក្ខុសមន្តិស្ស ចិក្ខុ
 ជាតាតិ អាត្មាសាទញ្ញាយតនំ វិញ្ញាណញ្ញាយតនស្ស
 អាត្មញ្ញាយតនំ ទេវសញ្ញាណសញ្ញាយតនស្ស
 រូទាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោជ្ជញ្ញាយតនំ កាយ-
 វិញ្ញាណស្ស ធម្មាសវេ ឧទ្ធ វេទិវិញ្ញាណស្ស
 ចេតោបរិយញ្ញាណស្ស បុព្វេនិវសានុស្សតិញ្ញាណស្ស
 យថាភម្មបកញ្ញាណស្ស អនាគតិសញ្ញាណស្ស អា-
 វជ្ជនាយ អាម្ពុណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ធម្មាសវេ
 ឧទ្ធ អាសវស្ស ធម្មស្ស អាម្ពុណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អាសវិទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ដោយ អារម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ នូវទាន ... នូវសីល ... នូវឧបោសថកម្ម
 ... អំពីឈាន ... ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ ហើយពិចារណា
 នូវមគ្គ ពិចារណា នូវផល ពិចារណា នូវព្រះនិព្វាន ឯព្រះនិព្វាន
 ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវគោត្រកូ វេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយ
 អារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវពួកនោអាសវៈ នូវពួក
 កិលេស ដែលលះបង់ហើយ ... នូវពួកកិលេស ដែលសង្កត់សង្កិន
 ហើយ ... ដឹង នូវពួកកិលេស ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន នូវ
 ចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... នូវពួកនោអាសវក្ខន្ធ ជាមិនទៀង ... ទោម-
 នស្ស កើតឡើង ចុក្កល ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង
 ដោយទិព្វសោតធាតុ ដឹង នូវចិត្ត របស់ចុក្កលអ្នកប្រកបដោយនោអា-
 សវចិត្ត ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃវិញ្ញាណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវសញ្ញាណ-
 សញ្ញាយតនៈ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋញ្ញាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ពួកនោអាសវក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃការពិចារ-
 ណា នូវឥន្ទ្រិធាណា ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសនុស្សតិញ្ញាណ
 យថាកម្មបគញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ ។
 នោអាសវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអាសវធម៌ ដោយអារម្មណ៍ប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ទានំ ឧត្តា តំ អស្សុទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត
 អាសវា ឧប្បជ្ឈន្តិ សីលំ . . . ឧទោសវេកម្មំ
 . . . ឈានំ . . . ចត្តំ . . . វត្តំ . . . លោកាសវេ
 ខន្ធ អស្សុទេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត អាសវា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ លោកាសវេ ធម្មោ អាសវស្ស ច លោ
 កាសវស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ទានំ . . . ធុតិយគមនំ លោកាសវេ ខន្ធ អស្សុទេតិ
 អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត អាសវា ច សម្បយុត្តកោ ច
 ឧត្តា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ អាសវេ ច លោកាសវេ ច ធម្មា
 អាសវស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អាសវេ ច សម្បយុត្តកោ ច ខន្ធ អារត្ត អាសវា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ អាសវេ ច លោកាសវេ ច ធម្មា
 លោកាសវស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អាសវេ ច សម្បយុត្តកោ ច ខន្ធ អារត្ត លោកា-
 សវា ឧត្តា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ អាសវេ ច លោកាសវេ ច
 ធម្មា អាសវស្ស ច លោកាសវស្ស ច ធម្មស្ស អា-
 រម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាសវេ ច សម្បយុត្តកោ
 ច ខន្ធ អារត្ត អាសវា ច សម្បយុត្តកោ ច ឧត្តា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ បុគ្គល ឲ្យទាន ហើយត្រេកអរ រីករាយ នឹងកុសលនោះ ពួកអា-
សវៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ ឲ្យកុសលនោះ ឲ្យសីល . . . ឲ្យឧបោ-
សថកម្ម . . . ឲ្យឈាន . . . ឲ្យចក្ខុ . . . ឲ្យវត្ថុ . . . ត្រេកអរ
រីករាយ នឹងពួកនោកាសវក្ខន្ធ ពួកអាសវៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
ឲ្យពួកអាសវក្ខន្ធនោះ ។ នោកាសវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកាសវធម៌ផង នៃ
នោកាសវធម៌ផង ដោយការមូលាប្បច្ច័យ គឺ ឲ្យទាន . . . ដូចដំណើរ
ទី២ ដែរ ត្រេកអរ រីករាយ នឹងពួកនោកាសវក្ខន្ធ ពួកអាសវៈក្តី ពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ ឲ្យខន្ធនោះ ។ កាសវ-
ធម៌ក្តី នោកាសវធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាសវធម៌ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ
គឺ ពួកអាសវៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ ឲ្យពួកកាសវៈផង ឲ្យពួក
សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ កាសវធម៌ក្តី នោកាសវធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
នោកាសវធម៌ ដោយការមូលាប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោកាសវក្ខន្ធ កើតឡើង
ព្រោះប្រារព្ធ ឲ្យពួកកាសវៈផង ឲ្យពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។ កាសវ-
ធម៌ក្តី នោកាសវធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាសវធម៌ផង នៃនោកាសវធម៌ផង
ដោយការមូលាប្បច្ច័យ គឺ ពួកកាសវៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី កើត
ឡើង ព្រោះប្រារព្ធ ឲ្យពួកកាសវៈផង ឲ្យពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ។

[៣២៥] អាសវេ ធម្មោ អាសវស្ស ធម្មស្ស
អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ អាសវេ
កុំ កត្វា អាសវា ឧប្បជ្ឈន្តិ តំលំ ។ អារម្មណ-
សទិសា កុក្ការម្មណា កាតត្វា ។ ឆោអាសវេ
ធម្មោ ឆោអាសវស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណា-
ធិបតិ ទានំ ... សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ ... បុត្រ
... អរិយោ មគ្គា ... វេលំ ... ជិន្ធានំ កុំ ...
ជិន្ធានំ កោត្រកុស្ស វេទានស្ស មគ្គស្ស វេលស្ស
អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ ... វត្ថុំ ... ឆោ-
អាសវេ ខន្ធ កុំ កត្វា អស្សនេតិ អភិនន្តតិ តំ កុំ
កត្វា វាតោ ឧប្បជ្ឈន្តិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហជាតា-
ធិបតិ ឆោអាសវាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានានញ្ច រូទានំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
ឆោអាសវេ ធម្មោ អាសវស្ស ធម្មស្ស អធិបតីប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។
អារម្មណាធិបតិ ទានំ ... ឆោអាសវេ ខន្ធ កុំ កត្វា
អស្សនេតិ អភិនន្តតិ តំ កុំ កត្វា អាសវា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។

អាសវ័ធិ: បញ្ញាវារ:

(៣២៥) អាសវ័ធិ ជាបច្ច័យ នៃអាសវ័ធិ ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណាធិបតិ គឺ ពួកអាសវៈ កើតឡើង ព្រោះ
 ធ្វើ នូវពួកអាសវៈ ឲ្យជាទីគោរព មានវារៈ ៣ ។ គរុការម្មណ៍ ដូច
 គំនិតការម្សណាប្បច្ច័យ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើចុះ ។ នោអាសវ័ធិ ជា
 បច្ច័យ នៃនោអាសវ័ធិ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណាធិបតិ
 និងសហជាតាធិបតិ ។ ការម្សណាធិបតិ គឺ (បុគ្គល) នូវទាន ...
 នូវសីល ... នូវឧបោសថកម្ម ... ក្នុងកាលមុន ... ពួកព្រះអរិយៈ
 អំពីមគ្គ ... នូវផល ... នូវព្រះនិព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ... ឯព្រះ
 និព្វាន ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ វេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអធិប-
 តិប្បច្ច័យ នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... ធ្វើ នូវពួកនោអាសវៈក្នុង ឲ្យជាទី
 គោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ធ្វើ នូវអាសវៈនោះ ឲ្យជា
 ទីគោរព ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ
 នោអាសវ័ធិបតិធិ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួក
 ចិត្តសមុជ្ឈានុបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ នោអាសវ័ធិ ជាបច្ច័យ
 នៃអាសវ័ធិ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណាធិបតិ និង
 សហជាតាធិបតិ ។ ការម្សណាធិបតិ គឺ (បុគ្គល) នូវទាន ...
 ធ្វើ នូវពួកនោអាសវៈក្នុង ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ ពួក
 អាសវៈ ធ្វើ នូវខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើង ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

សហជាតាធិបតី នោអាសវាធិបតី សម្បយុត្តកានំ
 អាសវានំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោអាសវោ
 ធម្មោ អាសវស្ស ច នោអាសវស្ស ច ធម្មស្ស អធិ-
 បតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី សហជាតាធិ-
 បតី ។ អារម្មណាធិបតី នានំ ... នោអាសវេ ខន្ធ
 កុំ កត្វា អស្សនេតិ អភិធម្មតិ តំ កុំ កត្វា វគោ
 ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្បជ្ជតិ ។ សហជាតាធិបតី នោអា-
 សវាធិបតី សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អាសវានំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អាសវោ ច នោអាសវោ ច ធម្មោ អាសវស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតីប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតី អាសវេ
 ច សម្បយុត្តកេ ច ខន្ធ កុំ កត្វា អស្សនេតិ ...
 អាសវា ឧប្បជ្ជន្តិ ។ តីណិ កុក្ការម្មណា ។

[៣២៦] អាសវោ ធម្មោ អាសវស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា អាសវា
 បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ អាសវានំ អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អាសវោ ធម្មោ នោអាសវស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា
 អាសវា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ នោអាសវានំ ខន្ធានំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

សហជាតាធិបតី គឺ នោកាសវធិបតីធម៌ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកាសវៈ ដោយអធិបតីបច្ច័យ ។ នោកាសវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃ កាសវធម៌ផង នៃនោកាសវធម៌ផង ដោយអធិបតីបច្ច័យ បានដល់ការមូណាធិបតី និងសហជាតាធិបតី ។ ការមូណាធិបតី គឺ (បុគ្គល) នូវទាន . . . ធ្វើ នូវពួកនោកាសវក្ខន្ធ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអររីករាយ ព្រោះ ធ្វើ នូវកាសវៈនោះ ឲ្យជាទីគោរព ទើបកើតឡើងទិដ្ឋិ កើតឡើង ។ ឯសហជាតាធិបតី គឺ នោកាសវធិបតីធម៌ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកកាសវៈផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជារូបផង ដោយអធិបតីបច្ច័យ ។ កាសវធម៌ក្តី នោកាសវធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាសវធម៌ ដោយអធិបតីបច្ច័យ បានដល់ការមូណាធិបតី គឺ បុគ្គល ធ្វើ នូវពួកកាសវៈផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ . . . ពួកកាសវៈ កើតឡើង ។ មាន ៣ មានគុវការមូណ៍ ។

(៣២៦) កាសវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃកាសវធម៌ ដោយអនន្តរច្ប័យ គឺ ពួកកាសវៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកកាសវៈ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរច្ប័យ ។ កាសវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោកាសវធម៌ ដោយអនន្តរច្ប័យ គឺ ពួកកាសវៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃនោកាសវក្ខន្ធ ក្រោយៗ

អាសវទុកេ បញ្ញាវាហ

អនន្តរវប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាសវកំ វិជ្ជានស្ស អនន្ត-
រវប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវេន ធម្មោ អាសវស្ស ច
នោអាសវស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរវប្បច្ចយេន បច្ចយោ
បុរិមា បុរិមា អាសវកំ បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ អាសវកំ
សម្បយុត្តកានព្វា ខន្ធានំ អនន្តរវប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ នោអាសវេន ធម្មោ នោអាសវស្ស ធម្មស្ស
អនន្តរវប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា នោអាសវកំ
ខន្ធា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ នោអាសវកំ ខន្ធានំ អនន្ត-
រវប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនុលោមំ តោត្រកុស្ស ផលស-
មាបត្តិយា អនន្តរវប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោអាសវេន
ធម្មោ អាសវស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវប្បច្ចយេន បច្ចយោ
បុរិមា បុរិមា នោអាសវកំ ខន្ធា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ
អាសវកំ ខន្ធានំ អនន្តរវប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោ-
អាសវេន ធម្មោ អាសវស្ស ច នោអាសវស្ស ច
ធម្មស្ស អនន្តរវប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា
នោអាសវកំ ខន្ធា បច្ឆិមានំ បច្ឆិមានំ អាសវកំ
សម្បយុត្តកានព្វា ខន្ធានំ អនន្តរវប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ អាសវេន ច នោអាសវេន ច ធម្មោ អាស-
វស្ស ធម្មស្ស អនន្តរវប្បច្ចយេន បច្ចយោ វីណិ ។

អាសវិទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃវង្ខានៈ ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ ។ អាសវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអាសវធម៌ផង នៃនោអាសវធម៌
 ផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាសវៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 អាសវៈ ក្រោយៗផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
 នោអាសវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោអាសវធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកនោអាសវក្កន មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោអាសវក្កន ក្រោយៗ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម ជាបច្ច័យ នៃគោត្រកូ នឹងផលសមា-
 បត្តិ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នោអាសវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអាសវធម៌
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោអាសវក្កន មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 អាសវក្កន ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ នោអាសវធម៌ ជា
 បច្ច័យ នៃអាសវធម៌ផង នៃនោអាសវធម៌ផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកនោអាសវក្កន មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកអាសវៈ ក្រោយៗផង នៃ
 ពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ អាសវធម៌ក្តី នោអាសវ-
 ធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអាសវធម៌ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៗ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អាសវេ ឆម្មោ អាសវស្ស ឆម្មស្ស សមនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 នវ ។ អញ្ញាមញ្ញប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។ និស្ស-
 យប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ វត្ថុ ច ទស្សតត្ថំ ។

[៣២៧] អាសវេ ឆម្មោ អាសវស្ស ឆម្មស្ស
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ
 អនន្តរបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថ-
 បនិស្សយោ អាសវា អាសវាធំ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ តីណិ ។ តោអាសវេ ឆម្មោ តោអាសវស្ស
 ឆម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌប-
 និស្សយោ អនន្តរបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ សង្ខំ ឧបនិស្សយ ទានំ
 ទេតិ ។ បេ ។ សហបត្តិ ឧប្បាទេតិ មាធំ ជប្បេតិ
 ទិដ្ឋី កណ្ហាតិ សីលំ . . . ។ បេ ។ សេនាសធំ
 ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ ។ បេ ។ សង្ខំ កិណ្ហតិ
 សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសធំ សទ្ធាយ ។ បេ ។ ផលស-
 មាបត្តិយា ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ តោអា-
 សវេ ឆម្មោ អាសវស្ស ឆម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរបនិស្សយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

អាសវវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអាសវវធម៌ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ ។ ជា
បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ៩ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
អតាមពាប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ៩ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ
គឺ មានវារៈ៩ ។ ឯវត្ថុ បណ្ឌិត គប្បីសំដែងចុះ ។

(៣៤៧) អាសវវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអាសវវធម៌ ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្ថ-
បនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ ពួកអាសវៈ ជាបច្ច័យ
នៃពួកអាសវៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ហើយមានវារៈ ៣ ។
នោអាសវវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោអាសវវធម៌ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្ថបនិស្ស័យ
។ បេ ។ ឯបកត្ថបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសទ្ធា
ហើយឲ្យបាន ។ បេ ។ ញ៉ាំងសមាបត្តិ ឲ្យកើតឡើង ដំឡើងមានៈ
ប្រកាន់ទិដ្ឋិ នូវសីល . . . ។ បេ ។ អាស្រ័យ នូវសេនាសនៈ
ហើយឲ្យបាន ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃី សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនៈ
ជាបច្ច័យ នៃសទ្ធា ។ បេ ។ នៃផលសមាបត្តិ ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ។ នោអាសវវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអាសវវធម៌ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ

អាសវ្ភ័តេ បញ្ញាវាចា

បកត្ថបដិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបដិស្សយោ សុទ្ធំ
 ឧបដិស្សយ មាណំ ជប្បេតិ ទិដ្ឋី កណ្ណាតិ សីលំ ...
 ។ បេ ។ សង្ខំ កិណ្ឌតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ
 រាគស្ស ។ បេ ។ បត្តនាយ ឧបដិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នោអាសវេ ឆម្មោ អាសវស្ស ច នោ-
 អាសវស្ស ច ឆម្មស្ស ឧបដិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អាម្មណ្ឌបដិស្សយោ អនន្ត្របដិស្សយោ បកត្ថបដិ-
 ស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបដិស្សយោ សុទ្ធំ ឧបដិស្ស-
 យ មាណំ ជប្បេតិ ទិដ្ឋី កណ្ណាតិ សីលំ ... ។ បេ ។
 សេនាសនំ ឧបដិស្សយ មាណំ បាណតិ ។ បេ ។
 សង្ខំ កិណ្ឌតិ សទ្ធា ។ បេ ។ សេនាសនំ រាគស្ស
 ។ បេ ។ បត្តនាយ ឧបដិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អាសវេ ច នោអាសវេ ច ឆម្មោ អាសវស្ស ឆម្មស្ស
 ឧបដិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាម្មណ្ឌបដិស្សយោ
 អនន្ត្របដិស្សយោ បកត្ថបដិស្សយោ តីណិ ។

(៣២៨) នោអាសវេ ឆម្មោ នោអាសវស្ស
 ឆម្មស្ស បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាម្មណ្ឌបុរេ-
 ជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។ អាម្មណ្ឌបុរេជានំ ចក្កំ ... វត្ថុ
 ... ឯវំ វិទ្យាវេតងំ ដោដ្ឋញ្ចយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស

អាសវិទុកៈ បញ្ញាវិរៈ

និងបកត្ថបទនិស្ស័យ ។ បេ ។ បកត្ថបទនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ
 ឡូស្តា ហើយដំឡើងមានៈ ប្រកាន់ទិដ្ឋិ ឡូសីល . . . ។ បេ ។ បំបែក
 សង្ឃ សង្ឃ ។ បេ ។ សេនាសនៈ ជាបច្ច័យ នៃរាគៈ ។ បេ ។
 នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។ នោអាសវធម៌ ជាបច្ច័យ
 នៃអាសវធម៌ផង នៃនោអាសវធម៌ផង ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ បាន
 ដល់ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ និងបកត្ថបទនិស្ស័យ ។ បេ ។
 ឯបកត្ថបទនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ ឡូស្តា ហើយដំឡើងមានៈ
 ប្រកាន់ទិដ្ឋិ ឡូសីល . . . ។ បេ ។ អាស្រ័យ ឡូសេនាសនៈ ហើយ
 សម្លាប់សត្វ ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ សង្ឃ ។ បេ ។ សេនាសនៈ
 ជាបច្ច័យ នៃរាគៈ ។ បេ ។ នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្ស័យ-
 ប្បច្ច័យ ។ អាសវធម៌ក្តី នោអាសវធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអាសវធម៌
 ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបនិស្ស័យ អនន្តបនិស្ស័យ
 និងបកត្ថបទនិស្ស័យ ហើយមានវរៈ ៣ ។

[៣៤៨] នោអាសវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោអាសវធម៌ ដោយ
 បុរេផាតប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌបុរេផាត និងវត្ថុបុរេផាត ។
 ការម្មណ្ឌបុរេផាត គឺ ឡូចក្ក . . . ឡូវត្ថុ . . . បណ្ឌិត គប្បីឱ្យ
 ពិស្តារ យ៉ាងនេះចុះ ដោយផ្ទាល់តនៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ វត្ថុបុរេជាតំ ចក្កា-
 យតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ កាយ-
 វិញ្ញាណស្ស វត្ថុ នោអាសវាទំ ខន្ធានំ បុរេជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ចយោ ។ នោអាសវា ធម្មោ អាសវស្ស ធម្មស្ស
 បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេ-
 ជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ ចក្កំ ...
 វត្ថុំ អស្សនេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត អាសវា ឧប្ប-
 ជ្ឈន្តិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ អាសវាទំ បុរេជាតប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ ។ នោអាសវា ធម្មោ អាសវស្ស ច នោ-
 អាសវស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 អារម្មណបុរេជាតំ វត្ថុបុរេជាតំ ។ អារម្មណបុរេជាតំ
 ចក្កំ អស្សនេតិ អភិទន្ធិតិ តំ អារត្ត អាសវា
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ វត្ថុបុរេជាតំ វត្ថុ
 អាសវានិក្ខ អាសវសម្បយុត្តកានិក្ខ ខន្ធានំ បុរេជា-
 តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

(៣២៩) អាសវា ធម្មោ នោអាសវស្ស
 ធម្មស្ស បុរេជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បុរេជាតា
 អាសវា បុរេជាតស្ស វត្ថុស្ស កាយស្ស បុរេ-
 ជាតប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ នោអាសវា ធម្មោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ ចក្ខុយាននៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយាននៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកនោភាសវត្ថុន ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។ នោភាសវត្ថុ
 ជាបច្ច័យ នៃភាសវត្ថុ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ បានដល់ការមូលបុរេ-
 ជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។ ការមូលបុរេជាន គឺ នូវចក្ខុ ... គ្រេកអរ
 រីករាយ និងវត្ថុ ពួកភាសវៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាសាទ នូវវត្ថុនោះ ។
 ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកភាសវៈ ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។
 នោភាសវត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃភាសវត្ថុផង នៃនោភាសវត្ថុផង
 ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ បានដល់ការមូលបុរេជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។
 ការមូលបុរេជាន គឺ បុគ្គល គ្រេកអរ រីករាយ និងចក្ខុ ពួកភាសវៈ
 ក៏ ពួកសម្បយុត្តកក្កនក៏ កើតឡើង ព្រោះប្រាសាទ នូវចក្ខុនោះ ។ ឯ
 វត្ថុបុរេជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកភាសវៈផង នៃពួកភាសវៈសម្ប-
 យុត្តកក្កនផង ដោយបុរេជានប្បច្ច័យ ។

(៣៤៩) ភាសវត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃនោភាសវត្ថុ ដោយ
 បច្ចុជានប្បច្ច័យ បានដល់បច្ចុជាន គឺ ពួកភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 កាយ នេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ចុជានប្បច្ច័យ ។ នោភាសវត្ថុ

អាសវីរុកេ បញ្ញាវិហោ

នោអាសវស្ស ធម្មស្ស បញ្ញាជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ
បញ្ញាជានា នោអាសវំ ខន្ធា បុរេជានស្ស វេមស្ស
កាយស្ស បញ្ញាជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវំ
ច នោអាសវំ ច ធម្មា នោអាសវស្ស ធម្មស្ស បញ្ញា-
ជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ បញ្ញាជានា អាសវំ ច សម្ម-
យុត្តកា ច ខន្ធា បុរេជានស្ស វេមស្ស កាយស្ស
បញ្ញាជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៣៥០] អាសវំ ធម្មា នោអាសវស្ស ធម្មស្ស
អាសវនប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវំ ។

[៣៥១] នោអាសវំ ធម្មា នោអាសវស្ស ធម្មស្ស
កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជានា នាណខណ៌កា ។
សហជានា នោអាសវំ ចេតនា សម្មយុត្តកានំ
ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ កម្មប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ នាណខណ៌កា នោអាសវំ ចេតនា
វិហាកានំ ខន្ធានំ កដត្តា ច រូបានំ កម្មប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ នោអាសវំ ធម្មា នោអាសវស្ស ធម្មស្ស
កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោអាសវំ ចេតនា សម្ម-
យុត្តកានំ អាសវំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អាសវិទូកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃនោអាសវធម៌ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ បានដល់បច្ចាជាត
 គឺ ពួកនោអាសវក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកាយ នេះ ដែលកើតមុន ដោយ
 បច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។ អាសវធម៌ក្តី នោអាសវធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោ-
 អាសវធម៌ ដោយបច្ចាជាតប្បច្ច័យ បានដល់បច្ចាជាត គឺ ពួកអាសវៈ
 ក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយ
 បច្ចាជាតប្បច្ច័យ ។

[៣៥០] អាសវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអាសវធម៌ ដោយអាសវ-
 នប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៩ ។

[៣៥១] នោអាសវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោអាសវធម៌ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងនានាខណ្ឌិកៈ ។ សហជាត គឺ
 នោអាសវចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណ្ឌិកៈ គឺ នោអាសវចេតនា
 ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្ខន្ធផង់ នៃពួកកង្ខាររូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។
 នោអាសវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអាសវធម៌ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ នោអា-
 សវចេតនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធកាសវៈ ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទកប្បជ្ឈានំ

លោកាសវេ ធម្មោ អាសវស្ស ច លោកាសវស្ស ច
 ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ លោកាសវេ ចេតនា
 សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អាសវនេត្ត ចិត្តសមុដ្ឋានា-
 នេត្ត រូចានំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៣៩២] លោកាសវេ ធម្មោ លោកាសវស្ស
 ធម្មស្ស វិចាកប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។

[៣៩៣] លោកាសវេ ធម្មោ លោកាសវស្ស ធម្មស្ស
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ លោកាសវេ អាហារា សម្ប-
 យុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានេត្ត រូចានំ អាហា-
 រប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ កតន្នៀត្តារោ
 អាហារោ ភិមស្ស កាយស្ស អាហារប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ លោកាសវេ ធម្មោ អាសវស្ស ធម្មស្ស
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ លោកាសវេ អាហារា
 សម្បយុត្តកានំ អាសវនំ អាហារប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ លោកាសវេ ធម្មោ អាសវស្ស ច លោកាសវស្ស
 ច ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ លោកាសវេ
 អាហារា សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អាសវនេត្ត ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានេត្ត រូចានំ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

នោភាសវេធមិ ជាបច្ច័យ នៃភាសវេធមិផង នៃនោភាសវេធមិផង ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ គឺ នោភាសវេចគនា ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
នៃពួកភាសវៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

[៣៥២] នោភាសវេធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោភាសវេធមិ ដោយ
វិបាកប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។

[៣៥៣] នោភាសវេធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោភាសវេធមិ ដោយ
អាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោភាសវហារ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ
ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ កតទ្ធិង្គិកាហារ
ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ក្នុងខណៈនៃបដិសន្ធិ ។
នោភាសវេធមិ ជាបច្ច័យ នៃភាសវេធមិ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួក
នោភាសវហារ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកាសវៈ ដោយអាហារ-
ប្បច្ច័យ ។ នោភាសវេធមិ ជាបច្ច័យ នៃភាសវេធមិផង នៃនោភាសវ-
េធមិផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោភាសវហារ ជាបច្ច័យ
នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកភាសវៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។

អាសវិទូ បញ្ញាវិទូ

(៣៥៤) ឆោតាសវេ ឆោតាសវេស្ស ឆម្ពស្ស វេទ្ខិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឆោតាសវេ វេទ្ខិយោ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ វេទ្ខិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្កុលោ ភក្កុទ្ធិយំ ភក្កុវិញ្ញាណស្ស កាយិទ្ធិយំ កាយ- វិញ្ញាណស្ស វេទ្ខិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ រូបជីវិតិទ្ធិយំ កដត្តារូចានំ វេទ្ខិយប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណំ ។ ឈានប្បច្ចយេន បច្ចយោ តីណំ ។ មគ្គប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវំ ។ សម្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវំ ។

(៣៥៥) អាសវេ ឆោតាសវេស្ស ឆម្ពស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា អាសវេ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ វិប្បយុត្ត- ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា អាសវេ បុរេជាតស្ស វេស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឆោតាសវេ ឆោតាសវេស្ស ឆម្ពស្ស វិប្បយុត្ត- ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា ឆោតាសវេ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូចានំ

អាសវ័ត្ថៈ បញ្ញាវារៈ

[៣៥៤] នោអាសវ័ធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោអាសវ័ធមិ ដោយ
 តន្ត្រីយប្បច្ច័យ គឺ ពួកនោអាសវ័តន្ត្រីយ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកច្ច័យ
 ផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបផង ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ ចក្ខុន្ត្រីយ (ជាបច្ច័យ)
 នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ក្នុងខណៈនៃបដិសង្ខ កាយន្ត្រីយ ជាបច្ច័យ នៃកាយ-
 វិញ្ញាណ ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ រូបធីត្តិន្ត្រីយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តា-
 រូប ដោយតន្ត្រីយប្បច្ច័យ ហើយមានវារៈ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឈានប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ៣ ។ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ គឺ
 មានវារៈ៩ ។ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ៩ ។

[៣៥៥] អាសវ័ធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោអាសវ័ធមិ ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និធិបច្ចាជាត ។ សហជាត គឺ ពួក
 អាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុប ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
 ឯបច្ចាជាត គឺ ពួកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោអាសវ័ធមិ ជាបច្ច័យ នៃនោអាសវ័ធមិ
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និធិបច្ចាជាត ។
 សហជាត គឺ ពួកនោអាសវ័ក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុប

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិត្ថុលោ ខន្ធា
 វត្ថុស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ វត្ថុ ខន្ធានំ
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ បុរេជានំ ចក្ខុយាតនំ
 ចក្ខុវិញ្ញាណស្ស កាយាយាតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស
 វត្ថុ នោអាសវាទំ ខន្ធានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។
 បច្ឆាជានា នោអាសវា ខន្ធា បុរេជានស្ស ឥមស្ស
 កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ នោអា-
 សវេ ធម្មោ អាសវស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ បុរេជានំ វត្ថុ អាសវាទំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន
 បច្ចយោ ។ នោអាសវេ ធម្មោ អាសវស្ស ច នោ-
 អាសវស្ស ច ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ
 បុរេជានំ វត្ថុ អាសវាទំ សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធានំ
 វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ អាសវេ ច នោអា-
 សវេ ច ធម្មោ នោអាសវស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋ-
 យេន បច្ចយោ សហជានំ បច្ឆាជានំ ។ សហជានា
 អាសវា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបានំ វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជានា
 អាសវា ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធា បុរេជានស្ស
 ឥមស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃវត្ថុ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 កងខណៈនៃបដិសន្ធិ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។
 បុរេជាន គឺ ចក្ខាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ
 (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោភាសវក្ខន្ធ
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ បច្ឆាជាន គឺ ពួកនោភាសវក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ
 នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោភាសវធម៌
 ជាបច្ច័យ នៃភាសវធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាន
 គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកភាសវៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ នោ-
 ភាសវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃភាសវធម៌ផង នៃនោភាសវធម៌ផង ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកភាសវៈ
 ផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ភាសវធម៌ក្តី
 នោភាសវធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោភាសវធម៌ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាន និងបច្ឆាជាន ។ សហជាន គឺ ពួកភាសវៈក្តី
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ឆាជាន គឺ ពួកភាសវៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃកាយ នេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

អាសវិទូកេ បញ្ញាវិហារ

[ឆ្នាំ ១០០០] អាសវេ ឆន្ទោ អាសវស្ស ឆន្ទស្ស
អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាមាសវេ និដ្ឋាសវស្ស
អវិជ្ជាសវស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចក្កំ ។
អាសវេ ឆន្ទោ នោអាសវស្ស ឆន្ទស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន
បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា អាស-
វេ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ វិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា អាសវេ បុរេ-
ជាតស្ស ភេមស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ អាសវេ ឆន្ទោ អាសវស្ស ច នោអាស-
វស្ស ច ឆន្ទស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ កាមាស-
វេ និដ្ឋាសវស្ស អវិជ្ជាសវស្ស សម្បយុត្តកានញ្ច
ខន្ធានំ វិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ នោអាសវេ ឆន្ទោ នោអាសវស្ស ឆន្ទស្ស
អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆា-
ជាតំ អាហារំ វេទ្រិយំ ។ សហជាតោ នោអាសវេ
ឯកោ ខន្ធានំ វិត្តាន្តំ ខន្ធានំ យាវ អសត្តាសត្តា ។
បុរេជាតំ ចក្កំ ... វត្ថំ អនិច្ចតោ ... នោ-
មនស្សំ ឧប្បជ្ឈតិ និព្វេន ចក្កានា រូបំ បស្សតិ
និព្វាយ សោតនាតុយា សន្តំ សុណានិ រូបាយតនំ

អាសវិទុកៈ បញ្ញាវារៈ

[៣៥៦] អាសវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអាសវធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 គឺ កាមាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃទិដ្ឋាសវៈ និងអវិជ្ជាសវៈ ដោយ
 អត្ថប្បច្ច័យ ។ ចក្កៈ ។ អាសវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោអាសវធម៌
 ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចាជាត ។ សហ-
 ជាត គឺ ពួកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃ
 ពួកចិត្តសមុជ្ឈានុបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ចាជាត គឺ ពួក
 អាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
 អាសវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអាសវធម៌ផង នៃនោអាសវធម៌ផង ដោយ
 អត្ថប្បច្ច័យ គឺ កាមាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃទិដ្ឋាសវៈ និងអវិជ្ជាសវៈផង
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានុបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
 នោអាសវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃនោអាសវធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។
 សហជាត គឺ នោអាសវក្ខន្ធ ១ (ជាបច្ច័យ) នៃខន្ធ ៣ រហូតដល់
 ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ បុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នូវបក្ខុ ... នូវវត្ថុ
 ថាមិនទៀង ... ពោមនស្ស កើតឡើង បុគ្គល ឃើញ នូវរូប
 ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមកុប្បវត្តន្តំ

ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោដ្ឋង្គាយតនំ កាយវិញ្ញាណស្ស
 ចក្កាយតនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយាយតនំ កាយ-
 វិញ្ញាណស្ស វត្ថុ នោអាសវំ ខន្ធនំ អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា នោអាសវំ ខន្ធ ចុរេជា-
 តស្ស ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 តតន្ទិវ្យាហេ អាហារោ ឥមស្ស កាយស្ស អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ រូបនីតិទ្រ្គយំ កេដត្តារូចានំ អត្ថប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ នោអាសវំ ធម្មោ អាសវស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ ចុរេ-
 ជាតំ ។ សហជាតា នោអាសវំ ខន្ធ អាសវំ
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចុរេជាតំ ចក្កំ ... វត្ថុ
 អស្សាទេតិ អភិធម្មតិ តំ អារត្ត អាសវំ ឧប្បជ្ឈន្តិ
 វត្ថុ អាសវំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នោអាស-
 វំ ធម្មោ អាសវស្ស ច នោអាសវស្ស ច ធម្មស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ ចុរេជាតំ ។
 សហជាតោ នោអាសវំ ឯកោ ខន្ធ តិណ្ណន្តំ
 ខន្ធនំ អាសវំ ចក្កសមុដ្ឋានានត្ថា រូចានំ អត្ថ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធ ... ។ ចក្កំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដោយផ្សាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ
 ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយយតនៈ (ជាបច្ច័យ)
 នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកនោអាសវក្ខន្ធ ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ ។ បច្ចាជ្ជាត គឺ ពួកនោអាសវក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃកាយ
 នេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ កតទ្បិដ្ឋារាហារ ជាបច្ច័យ នៃ
 កាយនេះ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ រូបជីវិតិន្ទ្រិយ ជាបច្ច័យ នៃពួកកដត្តារូប
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ នោអាសវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអាសវធម៌ ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ ពួក
 នោអាសវក្ខន្ធ ជាបច្ច័យ នៃពួកអាសវៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេ-
 ជាត គឺ (បុគ្គល) ខ្ញុំចក្ខុ ... ត្រេកអរ រីករាយ នឹងវត្ថុ ពួកអាសវៈ
 កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា ខ្ញុំវត្ថុនោះ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកអាសវៈ
 ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។ នោអាសវធម៌ ជាបច្ច័យ នៃអាសវធម៌ផង នៃ
 នោអាសវធម៌ផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបុរេជាត ។
 សហជាត គឺ នោអាសវក្ខន្ធទ ជាបច្ច័យ នៃខន្ធភាសវៈផង នៃពួកអាសវៈផង
 នៃពួកចិត្តសមុប្បាទរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ខន្ធ២ ... ។ ចក្កៈ ។

អាសវៈកេ ច នោអាសវៈកេ ច ធម្មា អាសវៈស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។ ស-
 ហជាតោ កាមាសវៈកេ ច នោអាសវៈកេ សម្បយុត្តកោ
 ច ខន្ធោ ធិដ្ឋាសវៈស្ស អវិជ្ជាសវៈស្ស អត្ថប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ ចក្កំ ។ កាមាសវៈកេ ច វត្ថុ ច ធិដ្ឋាស-
 វៈស្ស អវិជ្ជាសវៈស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវៈកេ
 ច នោអាសវៈកេ ច ធម្មា នោអាសវៈស្ស ធម្មស្ស អត្ថ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ
 អាហារំ វេទ្ធិយំ ។ សហជាតោ នោអាសវៈកេ ឯកោ
 ខន្ធោ ច អាសវៈកេ ច តិណ្ណាន្នំ ខន្ធនំ ចិត្តសមុដ្ឋានា-
 នញ្ច រូបានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា
 អាសវៈកេ ច មហាក្ខតា ច ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ អត្ថ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាសវៈកេ ច វត្ថុ ច នោអាសវៈកេនំ
 ខន្ធនំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា អាសវៈកេ
 ច តតធិដ្ឋង្គរោ អាហារោ ច វេសស្ស កាយស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆាជាតា អាសវៈកេ ច រូបជីវិ-
 តិវ្ធិយញ្ច កដត្តារូបានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អាសវៈកេ ច នោអាសវៈកេ ច ធម្មា អាសវៈស្ស ច
 នោអាសវៈស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អាសវ័ធម៌ក្តី បញ្ចករៈ

អាសវ័ធម៌ក្តី នោអាសវ័ធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអាសវ័ធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ កាមាសវៈក្តី
 ពួកនោអាសវៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កនក្តី ជាបច្ច័យ នៃទិដ្ឋាសវៈ និង
 អវិជ្ជាសវៈ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ចក្កៈ ។ កាមាសវៈក្តី វត្ថុក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃទិដ្ឋាសវៈ និងអវិជ្ជាសវៈ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ អាសវ័ធម៌ក្តី
 នោអាសវ័ធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោអាសវ័ធម៌ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាត បុរេជាត បច្ចាជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត
 គឺ នោអាសវ័ក្កន្ធ១ក្តី ពួកអាសវៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ៣ ផង នៃពួក
 ចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ សហជាត គឺ ពួកអាសវៈក្តី
 ពួកមហាភូតក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ
 ពួកអាសវៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកនោអាសវ័ក្កន្ធ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
 បច្ចាជាត គឺ ពួកអាសវៈក្តី កតទ្យាណាហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ
 ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បច្ចាជាត គឺ ពួកអាសវៈក្តី រូបដីវិត្ត្រិយក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃពួកកដ្ឋានរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ អាសវ័ធម៌ក្តី នោអាសវ័ធម៌
 ក្តី ជាបច្ច័យ នៃអាសវ័ធម៌ផង នៃនោអាសវ័ធម៌ផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សហជាតំ បុរេជាតំ ។ សហជាតោ នោអាសវេ
 ឯកោ ខន្ធវោ ច កាមាសវេ ច តិណ្ណន្នំ ខន្ធនំ
 ទិដ្ឋាសវស្ស អវិដ្ឋាសវស្ស ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូកានំ
 អតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា ... ។ ចក្កំ
 ពន្ធិតតំ ។ សហជាតោ កាមាសវេ ច វត្ថុ ច
 ទិដ្ឋាសវស្ស អវិដ្ឋាសវស្ស សម្បយុត្តកានញ្ច ខន្ធនំ
 អតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ចក្កំ ពន្ធិតតំ ។

[៣៥៧] ហេតុយា សត្ត អារម្មណេ នវ អធិ-
 បតិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ
 នវ អត្តាមញ្ញេ នវ ជិស្សយេ នវ ឧបជិស្សយេ នវ
 បុរេជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ អាសវេនេ នវ
 កម្មេ តីណិ វិចាកេ ឯកំ អាហារេ តីណិ ។
 សង្ខតំ ។ មក្កេ នវ សម្បយុត្តេ នវ វិប្បយុត្តេ
 បញ្ច អតិយា នវ វិគតេ នវ អវិគតេ នវ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មចិនិត អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

បានដល់សហជាត នឹងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ នោកាសវក្ខន្ធ ១ ក្តី
 កាមាសវៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធារា ទិដ្ឋាសវៈ នឹងអវិជ្ជាសវៈផង នៃពួក
 ចិត្តសមុជ្ជានុបដ្ឋន៍ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ . . . ។ បណ្ឌិត គប្បី
 ចង ជាចក្កៈចុះ ។ សហជាត គឺ កាមាសវៈក្តី វិតក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃទិដ្ឋាសវៈ នឹងអវិជ្ជាសវៈផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយ
 អត្ថប្បច្ច័យ ។ បណ្ឌិត គប្បីចង ជាចក្កៈចុះ ។

(៣៥៧) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងអពាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 បច្ឆាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងកាសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហា-
 រាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។ សេចក្តីបំប្រែញ ។ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៥ ក្នុងអត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 អវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

អាសវីទុកេ បញ្ញាវិពោ

[៣៥៨] អាសវេ ធម្មោ អាសវស្ស ធម្មស្ស
 អាម្ពណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវេ
 ធម្មោ ឆោអាសវស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ បន្តាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អាសវេ ធម្មោ អាសវស្ស ច ឆោអាសវស្ស ច
 ធម្មស្ស អាម្ពណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 ឆោអាសវេ ធម្មោ ឆោអាសវស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បន្តាជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ កម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ន្រ្ទិយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឆោអាសវេ ធម្មោ អាសវស្ស
 ធម្មស្ស អាម្ពណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ ឆោអាសវេ ធម្មោ

ភាសាវិទូ: បញ្ញាវារ:

(៣៩៨) ភាសាវិទូ ជាបច្ច័យ នៃភាសាវិទូ ដោយការម្មណ៍
 បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតិបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយបច្ច័យ ។ ភាសាវិទូ ជាបច្ច័យ នៃនោភាសាវិទូ ដោយ
 ការម្មណ៍បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតិបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ច័យជាតិបច្ច័យ ។ ភាសាវិទូ
 ជាបច្ច័យ នៃភាសាវិទូផង នៃនោភាសាវិទូផង ដោយការម្មណ៍បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតិបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្ស-
 យបច្ច័យ ។ នោភាសាវិទូ ជាបច្ច័យ នៃនោភាសាវិទូ ដោយ
 ការម្មណ៍បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតិបច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតិបច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយបច្ច័យជាតិបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកម្មបច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយអាហារបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយបច្ច័យ ។
 នោភាសាវិទូ ជាបច្ច័យ នៃភាសាវិទូ ដោយការម្មណ៍បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតិបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្ស-
 យបច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតិបច្ច័យ ។ នោភាសាវិទូ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អាសវ៌ស្ស ច លោអាសវ៌ស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អាសវ៌ ច លោអាសវ៌ ច ធម្មា
 អាសវ៌ស្ស ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ (១) ។ អាសវ៌
 ច លោអាសវ៌ ច ធម្មា លោអាសវ៌ស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវ៌
 ច លោអាសវ៌ ច ធម្មា អាសវ៌ស្ស ច លោអាសវ៌ស្ស
 ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្ប-
 ច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៣៥៧) នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ
 នអធិបតីយា នវ សព្វត្ថ នវ លោអវិកតេ នវ ។

បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

១ ម. បុរេជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ នត្ថិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃភាសវធម៌ផង នៃនោភាសវធម៌ផង ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ភាសវធម៌ក្តី នោភាសវធម៌ក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃភាសវធម៌ ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហ-
 ជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 បុរេជាតប្បច្ច័យ ។ ភាសវធម៌ក្តី នោភាសវធម៌ក្តី ជាបច្ច័យ នៃនោ-
 ភាសវធម៌ ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ភាសវធម៌ក្តី នោភាសវធម៌ក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃភាសវធម៌ផង នៃនោភាសវធម៌ផង ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

(៣៥៩) ក្នុងនេហត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ៩ ក្នុងនការម្ស្នាលប្បច្ច័យ
 មានវារៈ៩ ក្នុងនក្កិបត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ៩ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ
 តែមានវារៈ៩ (ដូចគ្នា) ក្នុងនោភវិត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ៩ ។

ចប់ បញ្ចន័យៈ ។

សាសវិទុកេ បដិច្ចវិហារ

[៣៦០] ហេតុប្បដ្ឋយោ នការម្មណេ សត្វ . . .
 នអធិបតីយោ សត្វ នអនន្តរេ សត្វ នសមនន្តរេ សត្វ
 នអញ្ញាមញោ វីរីណី នឧបទិស្សយេ សត្វ សព្វត្ថ
 សត្វ នបរេត្ត សត្វ នសម្បយុត្តេ វីរីណី នវិប្បយុត្តេ
 សត្វ នោនត្ថិយោ សត្វ នោវិគតេ សត្វ ។

អនុលោមប្បព្វដំបំ និម្មិតំ ។

[៣៦១] នហេតុប្បដ្ឋយោ ការម្មណេ នវ . . .
 អធិបតីយោ នវ អនុលោមបទា បរិច្ចន្តរា . . .
 អវិគតេ នវ ។

បច្ចនីយានុលោមំ និម្មិតំ ។

សាសវិទុកំ និម្មិតំ ។

សាសវិទុកំ

បដិច្ចវិហារ

[៣៦២] សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច សាសកេ ធម្មោ
 ឧប្បន្នតិ ហេតុប្បដ្ឋយោ សាសវំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
 តយោ ខន្ធោ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្រេ ខទ្រេ . . .

សាសវិទុកៈ បដិច្ចវារៈ

[៣៦០] ក្នុងការម្ស្នោប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧
 ក្នុងសមនន្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងអត្តាមញ្ញប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៣ ក្នុងនិវប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ អនុលោមប្បច្ច័យៈ ។

[៣៦១] ក្នុងការម្ស្នោប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ព្រោះនេហតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ អនុលោមបទទាំងឡាយ (ចប់)
 បរិបូណ៌ (តែប៉ុណ្ណោះ) . . . ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ។

ចប់ ចច្ចនីយានុលោម ។

ចប់ អាសវិទុកៈ ។

សាសវិទុកៈ

បដិប្បវារៈ

[៣៦២] សាសវធម៌ (ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ) អា-
 ស្រ័យ នូវសាសវធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធតា
 ក៏ ចិត្តសមុជ្ជានុបក្កិ អាស្រ័យ នូវសាសវត្ថុ ១ នូវខន្ធ ២ . . .

អភិធម្មបិដកេ អនុណាមទុកប្បដ្ឋានំ

បដិសន្ធិត្តិលោ ខន្ធេ បដិច្ច រត្ត រត្តំ បដិច្ច ខន្ធា
 ឯកំ មហាក្កតំ . . . មហាក្កតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ កជត្តារូបំ ឧបាទារូបំ អនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
 អនាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនាសវំ
 ឯកំ ខន្ធន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ន្ធេ ខន្ធេ . . . ។
 អនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច សាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា អនាសវេ ខន្ធេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ។ អនាសវំ ធម្មំ បដិច្ច សាសវេ ច អនាស-
 វេ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនាសវំ ឯកំ
 ខន្ធន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ន្ធេ
 ខន្ធេ . . . ។ សាសវញ្ច អនាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 សាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អនាសវេ
 ខន្ធេ ច មហាក្កតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។
 យថា ចូឡន្តរទុកេ លោកិយទុកំ ឯវំ កាតតំ
 វិជ្ជាណករណំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បជ្ជាន

វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ក្នុងខណៈខែបដិសន្ធិ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ
 នូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត៍ ១ . . . ចិត្តសមុជានុប កងតារូប និងឧបាទារូប
 អាស្រ័យ នូវពួកមហាក្ខត៍ ។ អនាសវធម៌ (ធម៌ ដែលមិនមាន
 អាសវៈ) អាស្រ័យ នូវអនាសវធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 គឺ ខន្ធភា អាស្រ័យ នូវអនាសវក្ខន្ធ១ នូវខន្ធ២ . . . ។ សាសវ-
 ធម៌ អាស្រ័យ នូវអនាសវធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ
 ចិត្តសមុជានុប អាស្រ័យ នូវពួកអនាសវក្ខន្ធ ។ សាសវធម៌ក្តី អនា-
 សវធម៌ក្តី អាស្រ័យ នូវអនាសវធម៌ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 គឺ ខន្ធភា ក្តី ចិត្តសមុជានុបក្តី អាស្រ័យ នូវអនាសវក្ខន្ធ១ នូវខន្ធ២
 . . . ។ សាសវធម៌ អាស្រ័យ នូវសាសវធម៌ផង នូវអនាសវធម៌ផង
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុជានុប អាស្រ័យ
 នូវពួកអនាសវក្ខន្ធផង នូវពួកមហាក្ខត្តផង ។ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ នូវ
 សាសវទុកៈ ឲ្យដូចគ្នានឹងលោកិយទុកៈ ក្នុងចូឡនូវទុកៈចុះ មិនមាន
 ការធ្វើឲ្យប្លែក ។ គ្នាទេ ។

ចប់ សាសវទុកៈ ។

អាសវិសម្បយុត្តទកំ

បដិច្ចវិវា

[៣៦៣] អាសវិសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវិ-
សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អាសវិ-
សម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ទ្វេ
ខន្ធោ ... ។ អាសវិសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវិ-
វិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អាសវិ-
សម្បយុត្តោ ខន្ធោ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ នោម-
នស្សសហគតេ ខន្ធោ បដិច្ច មោហោ ចិត្តសមុដ្ឋា-
នញ្ច រូបំ ។ អាសវិសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវិ-
សម្បយុត្តោ ច អាសវិវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជន្តិ
ហេតុប្បច្ចយា អាសវិសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
តយោ ខន្ធោ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ ...
នោមនស្សសហគតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធោ
មោហោ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ ... ។
អាសវិវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវិវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អាសវិវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ
បដិច្ច តយោ ខន្ធោ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធោ ...

អាសវិសម្បយុត្តទុក្ខៈ

បដិប្បវាទៈ

(៣៦៣) ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
ខន្ធភ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ នូវខន្ធ ២
... ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកប
ដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ មោហៈក្តី ចិត្ត-
សមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយតោមនស្ស ។
ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈក្តី អា-
ស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែល
ប្រកបដោយអាសវៈ នូវខន្ធ ២ ... ខន្ធភក្តី មោហៈក្តី ចិត្តស-
មុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយតោមនស្ស នូវខន្ធ ២
... ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាស
ចាកអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភក្តី ចិត្តស-
មុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ នូវខន្ធ ២ ...

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខញ្ញដ្ឋានំ

ទោមនស្សសហគតំ វិចិត្តកិច្ចាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ
 មោហំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិត្តុលោ ខន្ធ
 បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ខន្ធ ឯកំ មហាក្ខតំ បដិច្ច តយោ
 មហាក្ខតា តយោ មហាក្ខតេ បដិច្ច ឯកំ មហាក្ខតំ ទ្វេ
 មហាក្ខតេ បដិច្ច ទ្វេ ... មហាក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តស-
 មុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ ឧបាទារូបំ ។ អាសវវិប្បយុត្តំ
 ធម្មំ បដិច្ច អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
 ប្បច្ចយា ទោមនស្សសហគតំ វិចិត្តកិច្ចាសហគតំ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតំ មោហំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធ ។ អាសវ-
 វិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវសម្បយុត្តោ ច អាសវវិប្ប-
 យុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ទោមនស្សស-
 ហគតំ វិចិត្តកិច្ចាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ បដិច្ច
 សម្បយុត្តកា ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ។ អាសវ-
 សម្បយុត្តញ្ច អាសវវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អាសវ-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ទោមនស្ស-
 សហគតំ វិចិត្តកិច្ចាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ
 ខន្ធឯ មោហញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ ... ។

អភិធម្មបដិក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវមោហាៈ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស
 ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ក្នុងបដិសន្ធិកុណៈ វត្ថុ
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ មហាកូត ៣
 អាស្រ័យ នូវមហាកូត ១ មហាកូត ១ អាស្រ័យ នូវមហាកូត ៣
 មហាកូត ២ អាស្រ័យ នូវមហាកូត ២ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 កដ្ឋតារូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវពួកមហាកូត ។ ធម៌
 ដែលប្រកបដោយអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ
 ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ
 នូវមោហាៈ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវមោហាៈ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស
 ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 អាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង នូវធម៌
 ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំ
 ដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហាៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ។

អាសវសម្បយុត្តក្កោ បដិច្ចវាហ

អាសវសម្បយុត្តក្កោ អាសវវិប្បយុត្តក្កោ ធម្មំ បដិច្ច
 អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា អាសវ-
 សម្បយុត្តោ ខន្ធ ច មហាភូតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ទោមនស្សសហគតេ វិចិត្តិញ្ញាសហគតេ ឧទ្ធច្ចុ-
 សហគតេ ខន្ធ ច មោហាញ្ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។
 អាសវសម្បយុត្តក្កោ អាសវវិប្បយុត្តក្កោ ធម្មំ បដិច្ច អា-
 សវសម្បយុត្តោ ច អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ
 ហេតុប្បច្ចយា ទោមនស្សសហគតំ វិចិត្តិញ្ញាសហគតំ
 ឧទ្ធច្ចុសហគតំ ឯកំ ខន្ធឱ មោហាញ្ច បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ្ច រូបំ ន្ទេ ខន្ទេ ... ។

(៣៦៤) អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវ-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា អា-
 សវសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធិ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ន្ទេ ខន្ទេ
 ... ។ អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវវិប្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណប្បច្ចយា ទោមនស្សសហ-
 គតេ វិចិត្តិញ្ញាសហគតេ ឧទ្ធច្ចុសហគតេ ខន្ទេ បដិច្ច
 មោហោ ។ អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវសម្ប-
 យុត្តោ ច អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អាសវិសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវិារៈ

ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 អាសវៈផង នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកប
 ដោយអាសវៈផង នូវពួកមហាក្ខតផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវ
 ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហៈផង ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈក្តី ធម៌ ដែល
 ប្រាសចាកអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង
 នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 គឺ ខន្ធ ពួក ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហៈ
 ផង នូវខន្ធ ២ ... ។

(៣៦៤) ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ ពួក
 អាស្រ័យ នូវខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ នូវខន្ធ ២ ... ។
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 អាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ អាស្រ័យ
 នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាក
 អាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អារម្មណាប្បច្ចយា នោមនស្សសហគតំ វិចិត្រាសហ-
 គតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធ
 មោហោ ច ទ្វេ ខន្ធ . . . ។ អាសវវិប្បយុត្តំ ធម្មំ
 បដិច្ច អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណ-
 ប្បច្ចយា អាសវវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ
 ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ . . . បដិសន្ធិក្ខណោ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធ ។
 អាសវវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា នោមនស្សសហគតំ
 វិចិត្រាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ បដិច្ច
 សម្បយុត្តកា ខន្ធ ។ អាសវសម្បយុត្តកា អាសវ-
 វិប្បយុត្តកា ធម្មំ បដិច្ច អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ អារម្មណប្បច្ចយា នោមនស្សសហគតំ
 វិចិត្រាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ ខន្ធហោ មោ-
 ហា បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ . . . ។

(៣៦៥) អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវ-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ អធិបតីប្បច្ចយា តីណំ ។
 អាសវវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ អធិបតីប្បច្ចយា អាសវវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានកា រូបំ ទ្វេ ខន្ធ . . .

អភិធម្មបិដក អនុលោមទូកប្បវត្តាន

ព្រោះការម្នាប្បវត្តន៍ គឺ ខន្ធ ពា ភ្នំ មោហៈភ្នំ អាស្រ័យ នូវ
 ខន្ធ១ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្តិច្ឆា ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ នូវខន្ធ២ ... ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្នាប្បវត្តន៍
 គឺ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវខន្ធ១ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ នូវខន្ធ២ ...
 ក្នុងបដិសន្ធិកុណៈ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ ។ ធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះការម្នាប្បវត្តន៍ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវ
 មោហៈ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្តិច្ឆា ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយភាសវៈផង នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះការម្នាប្បវត្តន៍ គឺ ខន្ធ ពា អាស្រ័យ នូវខន្ធ១ ដែល
 ច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្តិច្ឆា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវ
 មោហៈផង នូវខន្ធ២ ... ។

(៣៦៥) ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បវត្តន៍ គឺ មាន
 វារៈ ពា ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បវត្តន៍ គឺ ខន្ធ ពា ភ្នំ ចិត្តស-
 ម្ពង្គនុបក្ខី អាស្រ័យ នូវខន្ធ១ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ នូវខន្ធ២ ...

អាសវីសម្បយុត្តក្ក បដិច្ចវិញ

ទោមនស្សសហគតំ មោហំ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ
 ឯកំ មហាក្ខតំ ... មហាក្ខតេ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ ឧបាទារូបំ ។ អាសវីសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អា-
 សវសម្បយុត្តោ^(១) ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អធិបតិប្បច្ចយា
 ទោមនស្សសហគតំ មោហំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា
 ខន្ធ ។ អាសវីសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវសម្ប-
 យុត្តោ ច អាសវីសម្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈន្តិ អធិប-
 តិប្បច្ចយា ទោមនស្សសហគតំ មោហំ បដិច្ច សម្ប-
 យុត្តកា ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ។ អាសវសម្ប-
 យុត្តញ អាសវីសម្បយុត្តញ ធម្មំ បដិច្ច អាសវសម្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អធិបតិប្បច្ចយា ទោមនស្ស-
 សហគតំ ឯកំ ខន្ធឯ មោហញ បដិច្ច តយោ ខន្ធ
 ទ្វេ ខន្ធ ... ។ អាសវសម្បយុត្តញ អាសវីសម្បយុត្តញ
 ធម្មំ បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទ្វេ ខន្ធ ... ។ អាសវសម្ប-
 យុត្តញ អាសវីសម្បយុត្តញ ធម្មំ បដិច្ច អាសវីសម្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អធិបតិប្បច្ចយា អាសវីសម្បយុត្តោ
 ខន្ធ ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ

---

១ ម. អាសវីសម្បយុត្តោ ។

អាសវសម្បយុត្តទុកៈ បដិព្វារៈ

ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវមោហៈ ដែលច្រឡំដោយគោមនស្ស
 នូវមហាកូត ១ . . . ចិត្តសមុដ្ឋានរូប និងឧបាទារូប អាស្រ័យ នូវ
 ពួកមហាកូត ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
 ប្រាសចាកអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតីប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធ អាស្រ័យ នូវមោហៈ ដែលច្រឡំដោយគោមនស្ស ។ ធម៌
 ដែលប្រកបដោយអាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈក្តី អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតីប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក៏ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវមោហៈ ដែល
 ច្រឡំដោយគោមនស្ស ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតីប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភ អាស្រ័យ នូវខន្ធ
 ១ ដែលច្រឡំដោយគោមនស្សផង នូវមោហៈផង នូវខន្ធ២ . . . ។
 ខន្ធភ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង នូវធម៌ ដែល
 ប្រាសចាកអាសវៈផង នូវខន្ធ២ . . . ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ
 អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង នូវធម៌ ដែលប្រាសចាក
 អាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះអធិបតីប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង នូវពួកមហាកូតផង

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

ខោមនស្សសហគតេ ខន្ធ ច មោហញ បដិច្ច
 ចិត្តសមុជ្ជានំ រូបំ ។ អាសវសម្បយុត្តញ្ច អាសវវិប្ប-
 យុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អាសវសម្បយុត្តោ ច អាសវ-
 វិប្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ អនិបតិប្បច្ចយា ខោម-
 នស្សសហគតំ ឯកំ ខន្ធឯ មោហញ បដិច្ច តយោ
 ខន្ធា ចិត្តសមុជ្ជានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ ។ ឯវំ
 សព្វេ បច្ចយា វិត្តារតញ្ច ។ សង្ខតំ ។

[៣៦៦] ហេតុយា នវំ អារម្មណេ ធន អនិបតិ-
 យា នវំ អនន្តរេ ធន សមនន្តរេ ធន សហជាតេ នវំ
 អញ្ញាមញ្ញោ ធន និស្សយេ នវំ ឧបនិស្សយេ ធន បុរេ-
 ជាតេ ធន អាសេវនេ ធន កម្មេ នវំ វិចារកេ ឯកំ
 អាហារេ នវំ ឥន្ទ្រិយេ នវំ ឈានេ នវំ មក្កេ នវំ
 សម្បយុត្តេ ធន វិប្បយុត្តេ នវំ អត្តិយា នវំ នត្តិយា ធន
 វិគតេ ធន អវិគតេ នវំ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ចិត្តសមុជ្ជានុប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយរោមនស្សផង
 នូវមោហាផង ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកភាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈផង នូវ
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈផង រើបក្កតឡើង ព្រោះអធិបតិប្បដ្ឋយ
 គឺ ខន្ធភក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំ
 ដោយរោមនស្សផង នូវមោហាផង នូវខន្ធ ២ . . . ។ ច្បើយទាំងអស់
 បណ្ឌិតតប្បវិទ្យាស្តារ យ៉ាងនេះចុះ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

(៣៦៦) ក្នុងហត្ថប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអារម្មណប្បដ្ឋយ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអនន្តរប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងសមនន្តរប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងសហជាតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងអតាមតាប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងនិស្សយប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៧ ក្នុងឧបនិស្សយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងបុរេជាតប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងអារសវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧
 ក្នុងវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ ១ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 វត្ថុនិយប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងមគ្គ-
 ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងវិប្បយុត្ត-
 ប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងអត្ថប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនត្ថប្បដ្ឋយ មាន
 វារៈ ៦ ក្នុងវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៦ ក្នុងអវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

អាសវសម្បយុត្តកថា បដិច្ចវិហារ

(៣៦៧) អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវ-
វិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចីក៏ត្តា-
សហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ បដិច្ច វិចីក៏ត្តាស-
ហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ អាសវវិប្បយុត្តំ
ធម្មំ បដិច្ច អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នហេ-
តុប្បច្ចយា អហេតុកំ អាសវវិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធ
បដិច្ច តយោ ខន្ធ ចិត្តសមុដ្ឋានោ រូបំ ន្ទ ខន្ធ
... អហេតុកប្បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា ។

(៣៦៨) អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវ-
វិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណប្បច្ចយា អាសវ-
សម្បយុត្ត ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ ។
អាសវវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណប្បច្ចយា អាសវវិប្បយុត្ត ខន្ធ
បដិច្ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ នោមនស្សសហគតំ វិចី-
ក៏ត្តាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ បដិច្ច ចិត្ត-
សមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិត្ថិណោ ខន្ធ បដិច្ច វត្ថុ
ឯកំ មហាក្កតំ ... យាវ អសញ្ញាសត្តា ។ អាសវ-
សម្បយុត្តញ្ច អាសវវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អាសវ-
វិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នអារម្មណប្បច្ចយា

កាលសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

(៣៦៧) ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវ
ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែល
ប្រាកចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ទើប
កើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធបក្កិ ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្កិ អា-
ស្រ័យ នូវអហេតុកក្ខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ នូវខន្ធ២ . . .
មានអហេតុកក្ខន្ធដ៏សន្ធិ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។

(៣៦៨) ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
ប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្ត-
សមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ។ ធម៌
ដែលប្រាសចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ
នូវពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវ
មោហាៈ ដែលច្រឡំដោយតោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយ
ឧទ្ធច្ចៈ ក្នុងបដិសន្ធិកូណៈ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ នូវមហា-
ក្ខត្ត ១ . . . រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាក
អាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង នូវធម៌
ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនការម្មណប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមកុបប្បដ្ឋានំ

អាសវសម្បយុត្តោ ខន្ធទេ ច មហាភូតោ ក បដិច្ច
ចិត្តសមុជ្ឈានំ រូបំ មោមនស្សសហគតោ វិចិត្តកិច្ចាស-
ហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ ខន្ធទេ ច មោហញ បដិច្ច
ចិត្តសមុជ្ឈានំ រូបំ ។

[៣៦៩] អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវសម្ប
យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នអធិបតីប្បច្ចយា ។ សង្ខតំ ។

[៣៧០] អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវ-
សម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជានប្បច្ចយា អក្កបេ
អាសវសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធទេ បដិច្ច តយោ ខន្ធទេ ខន្ធទេ . . . ។ អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវវិប្ប-
យុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជានប្បច្ចយា អក្កបេ
វិចិត្តកិច្ចាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ ខន្ធទេ បដិច្ច វិចិ-
តកិច្ចាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ អាសវ-
សម្បយុត្តោ ខន្ធទេ បដិច្ច ចិត្តសមុជ្ឈានំ រូបំ ។ អាសវ-
សម្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវសម្បយុត្តោ ច អាសវ-
វិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នបុរេជានប្បច្ចយា អក្កបេ
វិចិត្តកិច្ចាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ ខន្ធទេ បដិច្ច
តយោ ខន្ធទេ មោហោ ច ខន្ធទេ ខន្ធទេ . . . ។ អាសវ-
វិប្បយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ចិត្តសមុជ្ជានុរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង នូវ
ពួកបហាក្ខតផង ចិត្តសមុជ្ជានុរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
ចោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្តិញ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហៈផង ។

(៣៦៩) ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បដ្ឋយ ។
សេចក្តីចម្រើន ។

(៣៧០) ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បដ្ឋយ គឺ
ខន្ធ ៣ អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ក្នុងអរូប នូវ
ខន្ធ ២ ... ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
ប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បដ្ឋយ គឺ មោហៈ
ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិញ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ
ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិញ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ក្នុងអរូប ចិត្តសមុជ្ជានុរូប
អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកប
ដោយអាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌
ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បដ្ឋយ គឺ
ខន្ធ ៣ ក្តី មោហៈក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្តិញ
ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ក្នុងអរូប នូវខន្ធ ២ ... ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាក
អាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ទើបកើតឡើង

អាសវសម្បយុត្តក្កោ បដិច្ចវាវោ

នបុរេជានប្បច្ចយា អក្ខបេ អាសវសម្បយុត្ត ឯកំ ខន្ធ
 បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទេ ខន្ធ ... អាសវសម្បយុត្ត
 ខន្ធ បដិច្ច ចិត្តសម្បជ្ជានំ រូបំ ទោមនស្សសហគតំ
 វិចិត្តិត្តាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ បដិច្ច
 ចិត្តសម្បជ្ជានំ រូបំ បដិសន្ធិ យោវ អសញ្ញាសត្តា ។
 អាសវសម្បយុត្ត ធម្មំ បដិច្ច អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជានប្បច្ចយា អក្ខបេ វិចិត្តិត្តាសហគតំ
 ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធ ។
 អាសវសម្បយុត្តញ្ច អាសវសម្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជានប្បច្ចយា
 អក្ខបេ វិចិត្តិត្តាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ ខន្ធឲ្យ
 មោហញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធ ទេ ខន្ធ ... ។
 អាសវសម្បយុត្តញ្ច អាសវសម្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នបុរេជានប្បច្ចយា
 អាសវសម្បយុត្តោ ខន្ធ ច មហាក្ខតេ ច បដិច្ច
 ចិត្តសម្បជ្ជានំ រូបំ ទោមនស្សសហគតេ វិចិត្តិត្តាសហ-
 គតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ ច មោហញ្ច បដិច្ច
 ចិត្តសម្បជ្ជានំ រូបំ ។ ទេ ។ នបុរេជានប្បច្ចយា

អាសវិសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភា អាស្រ័យ នូវខន្ធទ ដែលប្រាស
 ចាកអាសវៈ ក្នុងអរូប នូវខន្ធទ . . . ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវ
 ពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវមោហៈ
 ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
 មានបដិសន្ធិ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 អាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកខន្ធ អាស្រ័យ នូវមោហៈ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ក្នុងអរូប ។ ធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង នូវ
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 គឺ ខន្ធភា អាស្រ័យ នូវខន្ធទ ដែលច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហៈផង ក្នុងអរូប នូវខន្ធទ . . . ។ ធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង នូវធម៌
 ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 គឺ ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
 អាសវៈផង នូវពួកមហាក្ខតផង ចិត្តសមុជ្ជានរូប អាស្រ័យ នូវពួក
 ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហៈផង ។ មានវារៈ ២ ។ ព្រោះនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ

អភិធម្មប័ដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នវំ នអាសវីវប្បច្ចយា នវំ ។

[៣៧១] អាសវីវប្បច្ចយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវី-
សប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា អាសវី-
សប្បយុត្តោ ខន្ធ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ចេតនា ។
អាសវីវប្បច្ចយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវីវប្បច្ចយុត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា អាសវីវប្បច្ចយុត្តោ ខន្ធ បដិច្ច
វិប្បយុត្តកា ចេតនា ។ អាសវីវប្បច្ចយុត្តំ ធម្មំ បដិច្ច
អាសវីវប្បច្ចយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា
នោមនស្សសហគតំ វិចីក៏ញ្ញាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ
មោហំ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ចេតនា ។ អាសវីវប្ប-
ច្ចយុត្តញ្ច អាសវីវប្បច្ចយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អាសវីវប្ប-
ច្ចយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ នកម្មប្បច្ចយា នោមនស្សស-
ហគតេ វិចីក៏ញ្ញាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ ប
មោហញ្ច បដិច្ច សម្បយុត្តកា ចេតនា ។ នវិទាក-
ប្បច្ចយា នអាហារប្បច្ចយា នស្រ្តីយប្បច្ចយា នឈា-
នប្បច្ចយោ នមគ្គប្បច្ចយា នសម្បយុត្តប្បច្ចយោ នវិប្ប-
ច្ចយុត្តប្បច្ចយោ នោនត្ថិប្បច្ចយោ នោវិកតប្បច្ចយោ ។

[៣៧២] នហេតុយា ទ្វេ នការម្មលោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ មានវារៈ៧ ព្រោះនកម្មប្បដ្ឋាយ គឺ មានវារៈ៧ ។

[៣៧១] ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បដ្ឋាយ គឺ
 សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ។
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាក
 ភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនកម្មប្បដ្ឋាយ គឺ វិប្បយុត្តកចេតនា
 អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនកម្មប្បដ្ឋាយ គឺ សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវ
 មោហៈ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយភាសវៈផង នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈផង ទើបកើត
 ឡើង ព្រោះនកម្មប្បដ្ឋាយ គឺ សម្បយុត្តកចេតនា អាស្រ័យ នូវពួក
 ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហៈផង ។ ព្រោះនវិបាកប្បដ្ឋាយ នកាហារប្បដ្ឋាយ
 នឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋាយ នឈានប្បដ្ឋាយ នមគ្គិប្បដ្ឋាយ នសម្បយុត្តប្បដ្ឋាយ
 នវិប្បយុត្តប្បដ្ឋាយ នោនត្ថប្បដ្ឋាយ និងនោវិតតប្បដ្ឋាយ ។

[៣៧២] ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋាយ មានវារៈ២ ក្នុងនការបូណប្បដ្ឋាយ

អាសវិសម្បយុត្តុកុកេ បដិច្ចវាពេ

តីណិ នអធិបតិយា នវ នអនន្តរេ តីណិ នសម-
 នន្តរេ តីណិ នអញ្ញាមញ្ញោ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ
 នបុរេជានេ សត្ត នបច្ឆាជានេ នវ នអាសេវនេ
 នវ នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ នវ នអាហារេ ឯកំ
 នន្ទ្រិយេ ឯកំ នឈានេ ឯកំ នមគ្គេ ឯកំ
 នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ឆ នោនត្ថយា
 តីណិ នោវិគតេ តីណិ ។

បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[៣៧៣] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ តីណិ ...
 នបុរេជានេ ឆ នវិចារកេ នវ នសម្បយុត្តេ តីណិ
 នវិប្បយុត្តេ ចត្តារិ នោនត្ថយា តីណិ នោវិគតេ
 តីណិ ។

អនុលោមប្បច្ចនីយំ និដ្ឋិតំ ។

[៣៧៤] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ ទ្វេ...
 អនន្តរេ ទ្វេ សមនន្តរេ ទ្វេ កម្មេ ទ្វេ វិចារកេ ឯកំ

អាសវិសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

មានវារៈ ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនអញ្ញាមញ្ញប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៣ ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៧ ក្នុងនច្ចាជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨ ក្នុងនអាសវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៨ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ
 ៨ ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
 ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ចប់ បច្ចុន័យៈ ។

[៣៧៣] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ៨
 ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៤
 ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ចប់ អនុលោមប្បច្ចុន័យៈ ។

[៣៧៤] ក្នុងនការម្មណប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 . . . ក្នុងនអនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ ២ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អាណាវេ ទ្វេ មត្តេ ឯកំ សម្បយុត្តេ ទ្វេ វិប្បយុត្តេ
ទ្វេ វិគតេ ទ្វេ អវិគតេ ទ្វេ ។

បច្ចនីយានុលោមំ និព្វិតំ ។

សហជាតវារោ បដិច្ចវាសនិសោ ។

បប្ផយវិវារោ

[៣៧៥] អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា អាស-
វសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា តីណី
បដិច្ចសនិសោ ។ អាសវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា អា-
សវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បដ្ឋយា អាស-
វិប្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្ត-
សមុដ្ឋានំ រូបំ ទ្វេ ខទ្វេ . . . ខោមនស្សសហគតំ
វិចិត្តិក្ខាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ បច្ចយា ចិត្ត-
សមុដ្ឋានំ រូបំ បដិសន្ធិក្ខណោ ខទ្វេ បច្ចយា វត្ថុ វត្ថុ
បច្ចយា ខន្ធា ឯកំ មហាក្ខតំ បច្ចយា តយោ មហា-
ក្ខតា មហាក្ខតេ បច្ចយា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ កដត្តារូបំ
ឧបាទារូបំ វត្ថុំ បច្ចយា អាសវិប្បយុត្តោ ខន្ធា វត្ថុ
បច្ចយា ខោមនស្សសហគតោ វិចិត្តិក្ខាសហគតោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ក្នុងភាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 សម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុង
 វិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ២ ។

ចប់ បច្ចនីយានុលោម ។

សហជាតវារៈ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បប្ផយវារៈ

(៣៧៥) ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌
 ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 មានវារៈ ៣ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ
 ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែល
 ប្រាសចាកភាសវៈ នឹងខន្ធ ២ ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងមោហៈ
 ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
 ក្នុងបដិសន្ធិកូណៈ វត្ថុ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ពួកខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ
 មហាក្ខត្ត ៣ ពឹងផ្អែក នឹងមហាក្ខត្ត ១ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប កងត្តារូប និង
 ឧបាទារូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត្ត ពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ
 ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខា

អាសវិសម្បយុត្តកថា បច្ចយវិហ

ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ អាសវិសម្បយុត្តំ ធម្មំ
 បច្ចយា អាសវិសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេ-
 តុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា អាសវិសម្បយុត្តោ ខន្ធ
 នោមនស្សសហគតំ វិចិត្តិញ្ញាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ
 មោហំ បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធ ។ អាសវិសម្ប-
 យុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា អាសវិសម្បយុត្តោ ច អាសវិសម្ប-
 យុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា
 អាសវិសម្បយុត្តោ ខន្ធ មរោក្ខតេ បច្ចយា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានំ រូបំ នោមនស្សសហគតំ វិចិត្តិញ្ញាសហគតំ
 ឧទ្ធច្ចសហគតំ មោហំ បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធ
 ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ វត្ថុំ បច្ចយា នោមនស្សសហគតា
 ខន្ធ ច មោហោ ច ។ អាសវិសម្បយុត្តកា អាស-
 វិសម្បយុត្តកា ធម្មំ បច្ចយា អាសវិសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា អាសវិសម្បយុត្តំ ឯកំ ខន្ធកា
 វត្ថុកា បច្ចយា គយោ ខន្ធ ន្ទេ ខន្ទេ ... នោម-
 នស្សសហគតំ វិចិត្តិញ្ញាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ
 ខន្ធកា មោហកា បច្ចយា គយោ ខន្ធ ន្ទេ ខន្ទេ ... ។
 អាសវិសម្បយុត្តកា អាសវិសម្បយុត្តកា ធម្មំ បច្ចយា
 អាសវិសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្បច្ចយា

អាសវិសម្បយុត្តទុកៈ បច្ចយវាវៈ

ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 អាសវៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ពឹងផ្អែក
 នឹងវត្ថុ ពួកសម្បយុត្តកក្កន ពឹងផ្អែក នឹងមោហៈ ដែលច្រឡំ
 ដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌
 ដែលប្រកបដោយអាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈក្តី ពឹងផ្អែក
 នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកមហាក្ខត ពួកសម្បយុត្តកក្កន និងចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ពឹងផ្អែក នឹងមោហៈ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខា
 ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្សក្តី មោហៈក្តី
 ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌
 ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ១ ដែល
 ប្រកបដោយអាសវៈផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ២ ... ខន្ធ៣ ពឹងផ្អែក
 នឹងខន្ធ១ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងមោហៈផង នឹងខន្ធ ២ ... ។ ធម៌ ដែល
 ប្រាសចាកអាសវៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង
 នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ

អភិធម្មបដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អាសវសម្បយុត្តេ ខន្ធ ច មហាភូតេ ច បច្ចយា
 ចិត្តសមុជ្ឈានំ រូបំ នោមនស្សសហគតេ វិចិត្តិញ្ញាស-
 ហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ ច មោហញ បច្ចយា
 ចិត្តសមុជ្ឈានំ រូបំ នោមនស្សសហគតេ ខន្ធ ច
 វត្ថុញ បច្ចយា នោមនស្សសហគតោ មោហោ ។
 អាសវសម្បយុត្តញ្ច អាសវវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បច្ចយា
 អាសវសម្បយុត្តោ ច អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា អាសវសម្បយុត្តំ ឯកំ
 ខន្ធន្ទ វត្ថុញ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធ ...
 អាសវសម្បយុត្តេ ខន្ធ ច មហាភូតេ ច បច្ចយា
 ចិត្តសមុជ្ឈានំ រូបំ នោមនស្សសហគតំ វិចិត្តិញ្ញាសហ-
 គតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ ខន្ធន្ទ មោហញ បច្ចយា
 តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុជ្ឈានញ្ច រូបំ ទ្វេ ខន្ធ ...
 នោមនស្សសហគតំ ឯកំ ខន្ធន្ទ វត្ថុញ បច្ចយា
 តយោ ខន្ធា មោហោ ច ទ្វេ ខន្ធ ... ។

(៣៧៦) អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា អាសវ-
 សម្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា តីណិ
 បដិច្ចសទិសោ ។ អាសវវិប្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា
 អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយភាសវៈផង
 នឹងពួកមហាក្ខតផង ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្តច្ចា ច្រឡំដោយទុច្ចៈផង នឹងមោហៈ
 ផង មោហៈ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែល
 ច្រឡំដោយទោមនស្សផង នឹងវត្ថុផង ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ
 ក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 ភាសវៈផង នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធទ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ
 ផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធល ... ចិត្តសមុដ្ឋានរូប ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ
 ដែលប្រកបដោយភាសវៈផង នឹងពួកមហាក្ខតផង ខន្ធភ ក្តី ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូបក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធទ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយ
 វិចិត្តច្ចា ច្រឡំដោយទុច្ចៈផង នឹងមោហៈផង នឹងខន្ធល ... ខន្ធ
 ៣ ក្តី មោហៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធទ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្សផង
 នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធល ... ។

(៣៧៦) ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ
 ៣ ដូចគ្នានឹងជនិច្ចវារៈដែរ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ពឹងផ្អែក
 នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ

អាសវីសម្បយុត្តក្កោ បច្ចយវាហ

អាសវីសម្បយុត្ត ឯកំ ខន្ធកា វត្ថុកា បច្ចយា តយោ
 ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... បដិសន្ធិក្កុលោ វត្ថុំ បច្ចយា ខន្ធា
 ចក្កាយតនំ បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ បច្ច-
 យា កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចយា អាសវីសម្បយុត្តា ខន្ធា
 វត្ថុំ បច្ចយា ទោមនស្សសហគតោ វិចិត្តិញ្ញាសហ-
 គតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ អាសវីសម្បយុត្ត
 ធម្មំ បច្ចយា អាសវីសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អា-
 រម្មណាប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា អាសវីសម្បយុត្តា ខន្ធា
 ទោមនស្សសហគតំ វិចិត្តិញ្ញាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ
 មោហំ បច្ចយា សម្បយុត្តកា ខន្ធា ។ អាសវីសម្បយុត្ត
 ធម្មំ បច្ចយា អាសវីសម្បយុត្តោ ច អាសវីសម្បយុត្តោ ច
 ធម្មា ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណាប្បច្ចយា វត្ថុំ បច្ចយា ទោម-
 នស្សសហគតា វិចិត្តិញ្ញាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា
 ខន្ធា ច មោហោ ច ។ អាសវីសម្បយុត្តកា អាសវី
 វិសម្បយុត្តកា ធម្មំ បច្ចយា អាសវីសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណាប្បច្ចយា អាសវីសម្បយុត្តំ ឯកំ
 ខន្ធកា វត្ថុកា បច្ចយា តយោ ខន្ធា ទ្វេ ខន្ធទ្វេ ... ។
 អាសវីសម្បយុត្តកា អាសវីសម្បយុត្តកា ធម្មំ បច្ចយា
 អាសវីសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ អារម្មណាប្បច្ចយា

អាសវិសម្បយុត្តរុកៈ បច្ចយវារៈ

គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង នឹងវត្ថុ
 ផង នឹងខន្ធ ២ . . . ក្នុងបដិសន្ធិកុណៈ ពួកខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ
 ចក្ខុវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយាននៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹង
 កាយាយាននៈ ពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ
 មោហៈ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ពឹងផ្អែក
 នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
 គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ពួកសម្ប-
 យុត្តកក្ខន្ធ ពឹងផ្អែក នឹងមោហៈ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំ
 ដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ
 ក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែល
 ច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោ-
 ហៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ពឹងផ្អែក
 នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ
 ផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ ៣ ពឹងផ្អែក នឹងខន្ធ ១
 ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ដែល
 ប្រាសចាកអាសវៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង នឹង
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

ទោមនស្សសហគតេ វិចិត្រីច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហ-
 គតេ ខន្ធ ច វត្ថុញ្ច បច្ចយា ទោមនស្សសហគតោ
 វិចិត្រីច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។
 អាសវសម្បយុត្តញ្ច អាសវវិប្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បច្ចយា
 អាសវសម្បយុត្តោ ច អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ អារម្មណប្បច្ចយា ទោមនស្សសហគតំ វិចិ-
 ត្រីច្ឆាសហគតំ ឧទ្ធច្ចសហគតំ ឯកំ ខន្ធា វត្ថុញ្ច
 បច្ចយា តយោ ខន្ធា មោហោ ច ន្ធ ខន្ធ ... ។
 អធិបតិប្បច្ចយា អនន្តរប្បច្ចយា អវិគតប្បច្ចយា ។

(៣៧៧) ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ សព្វត្ថ
 នវ តេន្នេ នវ វិចារេក ឯកំ អវិគតេ នវ ។

អនុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

(៣៧៨) អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ បច្ចយា
 អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ នហេតុប្បច្ចយា
 វិចិត្រីច្ឆាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធ បច្ចយា
 វិចិត្រីច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទូលប្បដ្ឋាន

គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយគោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្រា ច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយគោមនស្ស ច្រឡំ
 ដោយវិចិត្រា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង ។ ធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយភាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈក្តី ពឹងផ្អែក នឹងធម៌
 ដែលប្រកបដោយភាសវៈផង នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធតា ក្តី មោហៈក្តី ពឹងផ្អែក
 នឹងខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយគោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្រា ច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធច្ចៈផង នឹងវត្ថុផង នឹងខន្ធ ២ . . . ។ ព្រោះអធិបត្តិប្បច្ច័យ
 អនន្តរប្បច្ច័យ និងអវិតតប្បច្ច័យ ។

[៣៧៧] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ
 មានវារៈ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ៧ ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ៧ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ។

ចប់ អនុលោម ។

[៣៧៨] ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ពឹងផ្អែក នឹង
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹង
 ផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

អាសវសម្បយុត្តក្កោ បច្ចយាវោ

អាសវសម្បយុត្តក្កោ ធម្មំ បច្ចយា អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា អហេតុកំ អាសវសម្បយុត្តក្កោ
 ឯកំ ខន្ធំ បច្ចយា តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញា រូបំ
 ទ្វេ ខទ្វេ ... អហេតុកប្បដិសន្ធិ យាវ អសញ្ញាសត្តា
 ចក្កាយតនំ បច្ចយា ចក្កវិញ្ញាណំ កាយាយតនំ
 បច្ចយា កាយវិញ្ញាណំ វត្ថុំ បច្ចយា អហេតុកា អា-
 សវសម្បយុត្តោ ខន្ធា វត្ថុំ បច្ចយា វិចីក្ខាសហគតោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ អាសវសម្បយុត្តក្កោ
 អាសវសម្បយុត្តក្កោ ធម្មំ បច្ចយា អាសវសម្បយុត្តោ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា វិចីក្ខាសហគតោ
 ឧទ្ធច្ចសហគតោ ខទ្វេ ច វត្ថុញ បច្ចយា វិចីក្ខាស-
 ហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។ សង្ខតំ ។

[៣៧៧] នហេតុយា តីណិ នអារម្មណេ តីណិ
 នអធិបតីយា នវ នអនន្តរេ តីណិ នសមនន្តរេ
 តីណិ នអញ្ញាមញ្ញេ តីណិ នឧបនិស្សយេ តីណិ
 នបុរេជានេ សត្តំ នបច្ឆាជានេ នវ នអាសេ-
 វនេ នវ នកម្មេ ចត្តារិ នវិនាកេ នវ

អាសវសម្បយុត្តទុកៈ បច្ចយវារៈ

ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាក
 អាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនរហតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភក្តិ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នរូបក្តិ ពឹងផ្អែក នឹងអរហតុកក្ខន្ធទ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ នឹងខន្ធ២
 ... មានអរហតុកក្ខន្ធសន្និដេវ រហូតដល់ពួកអសញ្ញាសត្វ ចក្កវិញ្ញាណ
 ពឹងផ្អែក នឹងចក្ខុយតនៈ កាយវិញ្ញាណ ពឹងផ្អែក នឹងកាយាយតនៈ
 ពួកអរហតុកក្ខន្ធ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ មោហៈ
 ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ពឹងផ្អែក នឹងវត្ថុ ។ ធម៌
 ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ពឹងផ្អែក នឹងធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ
 ផង នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះនរហេ-
 តុប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ
 ពឹងផ្អែក នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង
 នឹងវត្ថុផង ។ សេចក្តីបំប្រញា ។

(៣៧៩) ក្នុងនរហតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនអារម្មណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ៣ ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៩ ក្នុងនអនន្តរាប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ៣ ក្នុងនសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនអពាមពាប្បច្ច័យ
 មានវារៈ៣ ក្នុងនឧបនិស្ស្រយប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងនបុរេជាតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ៧ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ៩ ក្នុងនអាសវនប្បច្ច័យ
 មានវារៈ៩ ក្នុងនកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងនវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ៩

អភិធម្មបំណែ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

នកាហារេ ឯកំ នន្ត្រ្យាយេ ឯកំ នណារេ ឯកំ
នមក្កេ ឯកំ នសម្បយុត្តេ តីណិ នវិប្បយុត្តេ ធន
នោនត្ថិយា តីណិ នោវិគតេ តីណិ ។

ឯវំ ឥតវេបិ ទ្វេ កណាណា កាតញ្ចា ។

និស្សយវារោបិ បច្ចយវារសទិសោ ។

សំសង្ខារីវោ

[៣៨០] អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ សំសង្ខោ អា-
សវសម្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ។

[៣៨១] ហេតុយា ធន អារម្មណេ ធន អធិប-
តិយា ធន សព្វត្ថ ធន វិចារកេ ឯកំ អវិគតេ ធន ។

អនុលោមំ និជ្ជតំ ។

[៣៨២] អាសវសម្បយុត្តំ ធម្មំ សំសង្ខោ
អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ នហេតុប្បច្ចយា
វិចិត្តក្កាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធេ សំសង្ខោ
វិចិត្តក្កាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ក្នុងនអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១
 ក្នុងនឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងនមគ្គិយប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុង
 នសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦
 ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុងនោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ។

ការពប័យ៉ាង ក្រៅពីនេះ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

ឯនិស្សយវារៈ ដូចគ្នានឹងបច្ច័យវារៈដែរ ។

សំសង្ខារៈ

(៣៨០) ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ច្រឡំ នឹងធម៌ ដែល
ប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ ។

(៣៨១) ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងការមូណប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ក្នុងអធិបត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ ៦ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់
 សុទ្ធតែមានវារៈ ៦ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ ១ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ ៦ ។

ចប់ អនុលោម ។

(៣៨២) ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ច្រឡំ នឹងធម៌
 ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 មោហៈ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ច្រឡំ
 នឹងពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ។

អាសវិសម្បយុត្តក្កកេ បញ្ញាវិវេ

អាសវិសម្បយុត្តក្ក ធម្មំ សំសដ្ឋោ អាសវិសម្បយុត្តោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ជតិ នហេតុប្បច្ចយា ។ បេ ។

[៣៨៣] នហេតុយា ទ្វេ នអធិបតិយា ធន
នបុរេជាតេ ធន នបច្ឆាជាតេ ធន នអាសវនេ ធន
នកម្មេ ចត្តារិ នវិចារកេ ធន នឈានេ ឯកំ នមត្តេ
ឯកំ នវិសម្បយុត្តេ ធន ។

ឯវំ ឥតវេបិ ទ្វេ កណានា កាតត្វា ។

សម្បយុត្តក្កកេបិ សំសដ្ឋាវសទិសោ (១) ។

បញ្ញាវិវេ

[៣៨៤] អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវសម្ប-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាសវ-
សម្បយុត្តោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុ-
ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ
អាសវិសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
អាសវសម្បយុត្តោ ហេតុ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ រូបានំ
ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោសោ មោហស្ស ចិត្ត-
សមុដ្ឋានានត្វា រូបានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

១ ម. សម្បយុត្តក្កវិបិ សំសដ្ឋាវសទិសំ ។

អាសវិសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិវរៈ

ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ច្រឡំ នឹងធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះនហេតុប្បដ្ឋយ ។ បេ ។

(៣៨៣) ក្នុងនហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ៤ ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ
មានវារៈ៦ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ៦ ក្នុងនបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ៦ ក្នុងនអាសេវនប្បដ្ឋយ មានវារៈ៦ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ៤ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មានវារៈ៦ ក្នុងនឈានប្បដ្ឋយ មានវារៈ១
ក្នុងនមគ្គប្បដ្ឋយ មានវារៈ១ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ៦ ។

ការរាប់៤ យ៉ាង ក្រៅពីនេះ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

ឯសម្បយុត្តវារៈ ដូចគ្នានឹងសំសង្ការវារៈដែរ ។

បញ្ញាវិវរៈ

(២៨៤) ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
ប្រកបដោយអាសវៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកហេតុ ដែលប្រកប
ដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។
ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាក
អាសវៈ ដោយហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកហេតុ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ
ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ទោសៈ ជា
បច្ច័យ នៃមោហៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បដ្ឋយ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវសម្បយុត្តស្ស ច អា-
សវវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
អាសវសម្បយុត្តោ ហេតុ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ
ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
នោសោ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ មោហស្ស ចិត្ត
សមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាសវវិប្បយុត្តោ ហេតុ
សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ
ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នោមនស្សសហគតោ វិចិ-
កិត្តាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ ចិត្តស-
មុដ្ឋានានំ រូបានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បដិសន្ធិ ។
អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នោមនស្សសហគតោ
វិចិកិត្តាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ
សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវសម្បយុត្តស្ស ច អាស-
វិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស ហេតុប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 ភាសវៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកហេតុ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ទោសៈ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃមោហៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយ
 ហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
 ប្រាសចាកភាសវៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកហេតុ ដែលប្រាស
 ចាកភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំ
 ដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ មានបដិសន្ធិដែរ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 មោហៈ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 ភាសវៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ

អាសវសម្បយុត្តករេ បញ្ញាវិហា

នោមនស្សសហគតោ វិចិត្តក្ខន្ធសហគតោ ឧទ្ធច្ចស-
 ហគតោ មោហោ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អាសវសម្បយុត្តោ ច អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា អា-
 សវសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 នោសោ ច មោហោ ច អាសវសម្បយុត្តកានំ ខន្ធា-
 នំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវសម្បយុត្តោ
 ច អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា អាសវវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោសោ ច មោ-
 ហោ ច ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបានំ ហេតុប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អាសវសម្បយុត្តោ ច អាសវវិប្បយុត្តោ
 ច ធម្មា អាសវសម្បយុត្តស្ស ច អាសវវិប្បយុត្តស្ស
 ច ធម្មស្ស ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោសោ ច
 មោហោ ច សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាន-
 នញ្ច រូបានំ ហេតុប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៣៨៥] អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មា អាសវ-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អាមុណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អាសវសម្បយុត្តោ ខន្ធា អាត្ម អាសវសម្ប-
 យុត្តោ ខន្ធា ឧប្បជ្ជនំ ។ អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មា

អាសវិសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្រច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កដន៍ នៃពួកចិត្តស-
 មុដ្ឋានរូបផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ
 ក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយអាសវៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ទោសៈក្តី មោហៈក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ទោសៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយហេ-
 តុប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកអាសវៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង នៃ
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង ដោយហេតុប្បច្ច័យ គឺ ទោសៈក្តី
 មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កដន៍ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង
 ដោយហេតុប្បច្ច័យ ។

(៣៨៥) ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ដោយការម្សណ្ឌប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 ខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួក
 ខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អាសវវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អាសវសម្បយុត្តេ ខន្ធ អាព្ព អាសវវិប្បយុត្តា
 ខត្តា ច មោហោ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ អាសវសម្បយុត្តោ
 ធម្មោ អាសវសម្បយុត្តស្ស ច អាសវវិប្បយុត្តស្ស ច
 ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាសវសម្ប-
 យុត្តេ ខន្ធ អាព្ព ទោមនស្សសហគតា វិចិត្តច្នា-
 សហគតា ឧទ្ទុច្ចសហគតា ខត្តា ច មោហោ ច
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវវិប្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ នានំ
 ... សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ ... តំ បច្ចវេក្ខន្តិ
 បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ ... ឈាជា ... អរិយា មត្តា
 វុដ្ឋហិត្តា មត្តំ ... ផលំ ... និព្វានំ ... និព្វានំ
 កោត្រកុស្ស វេទានស្ស មត្តស្ស ផលស្ស អាវុដ្ឋ-
 នាយ អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អរិយា អាសវ-
 វិប្បយុត្តេ បហីនេ កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ វិក្ខម្ពតេ
 កិលេសេ បច្ចវេក្ខន្តិ បុព្វេ ... ចក្កំ ... វត្ថុំ ...
 អាសវវិប្បយុត្តេ ខន្ធ អនិច្ចតោ ធុត្តតោ អនត្តតោ
 វិបស្សនិ ។ ឥធម អស្សាទតា នត្តិ ។ និព្វេន ចក្កុយា
 រូបំ បស្សនិ និព្វាយ សោតជាតុយា សន្និ សុណានិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ដោយការម្សឺណាប្បច្ច័យ គឺ
 ពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកអាសវៈក្តី មោហៈក្តី កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
 នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកអាសវៈផង ដោយការម្សឺណាប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយ
 ទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី កើត
 ឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ។ ធម៌
 ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ
 ដោយការម្សឺណាប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គលទី១) នូវទាន ... នូវសីល ... នូវ
 ឧបាសថកម្ម ... ហើយពិចារណា នូវកុសលនោះ នូវពួកកុសល
 ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... អំពីឈាន ... ពួកព្រះអរិយៈ
 ចេញអំពីមគ្គ នូវមគ្គ ... នូវផល ... នូវនិព្វាន ... ឯព្រះនិព្វាន
 ជាបច្ច័យ នៃការពិចារណា នូវគោត្រកូ វេទនៈ មគ្គ និងផល ដោយ
 ការម្សឺណាប្បច្ច័យ ពួកព្រះអរិយៈ ពិចារណា នូវពួកកិលេស ដែល
 ប្រាសចាកអាសវៈ ដែលលះបង់ហើយ ពិចារណា នូវពួកកិលេស
 ដែលសង្កត់សង្កិនហើយ ក្នុងកាលមុន ... នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ...
 ឃើញ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ថាមិនទៀង ជាទុក្ខ
 មិនមែនខ្លួន ។ សេចក្តីត្រេកអរ មិនមាន ក្នុងពួកខន្ធនេះទេ ។ បុគ្គល
 ឃើញ នូវរូប ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ

អាសវីសម្បយុត្តទុក បញ្ញាវិហា

ចេតោបរិយញ្ញោណោន អាសវីសម្បយុត្តចិត្តសមន្តិស្ស
 ចិត្តំ ជានាតិ អាតោសានញ្ញោយេនំ វិញ្ញាណញ្ញោយេ-
 ននស្ស អាតិញ្ញោយេនំ នេសញ្ញោយេនាញ្ញោយេ-
 ននស្ស រូទាយេនំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស ដោជ្ជញ្ញោយេនំ
 កាយវិញ្ញាណស្ស អាសវីសម្បយុត្តា ខន្ធនា វិនិច្ឆ័យញ្ញោ-
 ណស្ស ចេតោបរិយញ្ញោណស្ស បុព្វេនិវាសនុស្ស-
 តិញ្ញោណស្ស យថា កម្មបកញ្ញោណស្ស អនាគត-
 សញ្ញោណស្ស អាវជ្ជនាយ មោហស្ស អាម្ពណាប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ អាសវីសម្បយុត្តា ធម្មោ អាសវ-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 នានំ ... សីលំ ... ឧទោសថកម្មំ កត្វា តំ អស្សា-
 ទេតិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត វាតោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ ឧប្ប-
 ជ្ជតិ វិចីកិត្វា ... ឧទ្ធច្ចំ ... ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ
 បុព្វេ សុចីណានិ ... ឈានា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ ...
 ចក្កំ ... វត្ថុំ ... អាសវីសម្បយុត្តា ខន្ធនា អស្សាទេតិ
 អភិនន្តតិ តំ អារត្ត វាតោ ... ទិដ្ឋិ ទោមនស្សំ វិចី-
 កិត្វា ... ឧទ្ធច្ចំ ឧប្បជ្ជតិ ។ អាសវីសម្បយុត្តា ធម្មោ
 អាសវសម្បយុត្តស្ស ច អាសវីសម្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចក្កំ ... វត្ថុំ ...

រាសវិសម្បយុត្តិកៈ បញ្ញាវារៈ

ផង នូវចិត្ត របស់បុគ្គលអ្នកប្រកបដោយចិត្ត ដែលប្រាសចាកអាសវៈ
 ដោយចេតោបរិយញ្ញាណ អាកាសានញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃវិញ្ញា-
 ណញ្ញាយតនៈ អាកិញ្ញញ្ញាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃនេវេសញ្ញានាសញ្ញា-
 យតនៈ រូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ដេវដ្ឋញ្ញាយតនៈ (ជា
 បច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ
 នៃការតិចារណា នូវឥន្ទ្រិវិញ្ញាណ ចេតោបរិយញ្ញាណ បុព្វេនិវាសា-
 នុស្សតិញ្ញាណ យថាភម្មបតញ្ញាណ និងអនាគតសញ្ញាណ និងមោហៈ
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គលឲ្យ) នូវទាន
 ... នូវសីល ... ធ្វើឧបោសថកម្ម ហើយត្រេកអរ រីករាយ នឹង
 កុសលនោះ រាគៈ កើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវកុសលនោះ ទិដ្ឋិ កើត
 ឡើង វិចិត្រិច្ឆា ... ឧទ្ធច្ចៈ ... ហេមនស្ស កើតឡើង នូវពួកកុសល
 ដែលសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន ... ចេញអំពីឈាន នូវឈាន ...
 នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ... ត្រេកអរ រីករាយ នឹងពួកខន្ធ ដែលប្រាស
 ចាកអាសវៈ រាគៈ ព្រោះប្រារព្ធ នូវខន្ធនោះ ... ទិដ្ឋិ ហេមនស្ស វិចិ-
 ត្រិច្ឆា ... ឧទ្ធច្ចៈ កើតឡើង ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង
 ដោយអារម្មណប្បច្ច័យ គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ ... នូវវត្ថុ ...

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បញ្ញាសំ

អាសវវិប្បយុត្តោ ខន្ធិ អារត្ត ទោមនស្សសហគតា
 វិចិត្តិក្កាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធា ច មោហោ
 ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ អាសវសម្បយុត្តោ ច អាសវវិប្ប-
 យុត្តោ ច ធម្មា អាសវសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទោមនស្សសហគតេ
 វិចិត្តិក្កាសហគតេ ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធិ ច មោ-
 ហា អារត្ត អាសវសម្បយុត្តា ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។
 អាសវសម្បយុត្តោ ច អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា
 អាសវវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ទោមនស្សសហគតេ វិចិត្តិក្កាសហគតេ ឧទ្ធច្ច-
 សហគតេ ខន្ធិ ច មោហា អារត្ត អាសវវិប្បយុត្តា
 ខន្ធា ច មោហោ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ អាសវសម្បយុត្តោ
 ច អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា អាសវសម្បយុត្តស្ស
 ច អាសវវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ទោមនស្សសហគតេ វិចិត្តិក្កាសហគតេ
 ឧទ្ធច្ចសហគតេ ខន្ធិ ច មោហា អារត្ត ទោម-
 នស្សសហគតា វិចិត្តិក្កាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា
 ខន្ធា ច មោហោ ច ឧប្បជ្ឈន្តិ ។

អភិធម្មប័ណ្ណ អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ភើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រាស
 ចាកភាសវៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាក
 ភាសវៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ដោយការម្មណ៍-
 ប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ភើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ
 នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហៈផង ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈក្តី ធម៌
 ដែលប្រាសចាកភាសវៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ
 ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកភាសវៈក្តី មោហៈ
 ក្តី ភើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស
 ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហៈផង ។ ធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយភាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយភាសវៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈផង ដោយ
 ការម្មណ៍ប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយ
 វិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ភើតឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវ
 ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈផង នូវមោហៈផង ។

[៣៨៦] អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្ម-
 ណាធិបតិ សហជាតាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ អា-
 សវសម្បយុត្តោ ខន្ធ កុំ កត្វា អាសវសម្បយុត្តា
 ខន្ធា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ សហជាតាធិបតិ អាសវសម្បយុត្តា-
 ធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ អធិបតិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតាធិបតិ អាសវសម្បយុត្តាធិបតិ ចិត្តសមុដ្ឋានានំ
 រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ខោមនស្សសហ-
 គតាធិបតិ មោហាស្ស ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិ-
 បតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 អាសវសម្បយុត្តស្ស ច អាសវសម្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតា អាសវសម្ប-
 យុត្តាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ខោមនស្សសហ-
 គតាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ខន្ធានំ មោហាស្ស ច
 ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អាសវិសម្បយុត្តកុកៈ បញ្ញាវិរៈ

(៣៨៦) ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការមូណាធិបតិ
 នីសហជាតាធិបតិ ។ ការមូណាធិបតិ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកប
 ដោយអាសវៈ កើតឡើង ព្រោះធ្វើ នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
 អាសវៈ ឲ្យជាទីគោរព ។ ឯសហជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកុក្ខន្ធ ដោយអធិបតិ-
 ប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
 ប្រាសចាកអាសវៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាតាធិបតិ គឺ
 អធិបតិធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ អធិបតិធម៌ ដែលប្រឡំដោយទោមនស្ស ជាបច្ច័យ
 នៃមោហៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ
 ផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាតិ គឺ អធិបតិធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួក
 សម្បយុត្តកុក្ខន្ធផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ អធិ-
 បតិធម៌ ដែលប្រឡំដោយទោមនស្ស ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកុក្ខ
 ផង នៃមោហៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ សហជា-
 តាធិបតិ ។ អារម្មណាធិបតិ ទានំ ... សីលំ ...
 ឧបោសថកម្មំ កុំ កត្វា បច្ចវេក្ខតិ បុព្វេ សុចិ-
 ណ្ឌានិ ... ឈាធា វុដ្ឋហិត្វា ឈានំ ... អរិយា មត្តា
 វុដ្ឋហិត្វា មត្តំ ... ដលំ ... និព្វានំ កុំ កត្វា បច្ច-
 វេក្ខតិ និព្វានំ តោត្រកុស្ស វេទានស្ស មត្តស្ស ដល-
 ស្ស អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ សហជាតាធិបតិ
 អាសវវិប្បយុត្តាធិបតិ សម្បយុត្តកានំ ទទ្ធានំ ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានញ្ច រូបានំ អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អធិបតិប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណាធិបតិ ទានំ ...
 សីលំ ... ឧបោសថកម្មំ កត្វា តំ កុំ កត្វា អស្សា-
 ទេតិ អភិទន្ធតិ តំ កុំ កត្វា វាតោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ
 ឧប្បជ្ជតិ បុព្វេ សុចិណ្ឌានិ ... ឈាធា ... មត្តំ ...
 វត្ថុំ ... អាសវវិប្បយុត្តោ ឧទ្ធវេ កុំ កត្វា អស្សាទេតិ
 អភិទន្ធតិ តំ កុំ កត្វា វាតោ ឧប្បជ្ជតិ ទិដ្ឋិ
 ឧប្បជ្ជតិ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ
 ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណាធិបតិ និងសហជាតាធិបតិ ។
 ការម្សណាធិបតិ គឺ (បុគ្គល) ទាន . . . សីល . . . ធ្វើ
 ឲ្យឧបោសថកម្ម ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ឲ្យពួកកុសល ដែល
 បានសន្សំហើយ ក្នុងកាលមុន . . . ចេញអំពីឈាន ឈាន . . .
 ពួកព្រះអរិយៈ ចេញអំពីមគ្គ មគ្គ . . . ផល . . . ធ្វើ ឲ្យព្រះ
 និព្វាន ឲ្យជាទីគោរព ហើយពិចារណា ឯព្រះនិព្វាន ជាបច្ច័យ នៃ
 គោត្រភូ វេទានៈ មគ្គ និងផល ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។ ឯសហ-
 ជាតាធិបតិ គឺ អធិបតិធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង់ នៃពួកបិគ្គសមុជ្ឈានុរូបផង ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 អាសវៈ ដោយអធិបតិប្បច្ច័យ បានដល់ការម្សណាធិបតិ គឺ (បុគ្គល)
 ទាន . . . សីល . . . ធ្វើ ឲ្យឧបោសថកម្ម ធ្វើឲ្យកុសលនោះ ឲ្យ
 ជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ រីករាយ រាគៈ ធ្វើ ឲ្យកុសលនោះ ឲ្យជាទី
 គោរព ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ ក៏កើតឡើង ពួកកុសល ដែលបានសន្សំ
 ហើយ ក្នុងកាលមុន . . . អំពីឈាន . . . ចក្ខុ . . . វត្ថុ . . . ធ្វើ
 ឲ្យពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ឲ្យជាទីគោរព ហើយត្រេកអរ
 រីករាយ រាគៈ ធ្វើ ឲ្យពួកខន្ធនោះ ឲ្យជាទីគោរព ហើយកើតឡើង
 ទិដ្ឋិ ក៏កើតឡើង ។

អាសវិសម្បយុត្តក្កោ បញ្ញាវិហ

[៣៨៧] អាសវិសម្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវិសម្ប-
យុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា
បុរិមា អាសវិសម្បយុត្តា ខន្ធ បច្ឆិមា បច្ឆិមា
អាសវិសម្បយុត្តកា ខន្ធ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
យោ ។ អាសវិសម្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវិសម្បយុត្តស្ស
ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា
នោមនស្សសហគតា វិចីក្កាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហ-
គតា ខន្ធ បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស នោមនស្សសហ-
គតស្ស វិចីក្កាសហគតស្ស ឧទ្ធច្ចសហគតស្ស
មោហស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាសវិសម្ប-
យុត្តា ខន្ធ វុដ្ឋានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
អាសវិសម្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវិសម្បយុត្តស្ស ច
អាសវិសម្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន
បច្ចយោ ។ បុរិមា បុរិមា នោមនស្សសហគតា
វិចីក្កាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធ បច្ឆិមា
បច្ឆិមា នោមនស្សសហគតា វិចីក្កាសហគតា
ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធ មោហស្ស ច អនន្តរប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ ។ អាសវិសម្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវិ-
សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អាសវិសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

(៣៨៧) ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ដោយអនន្តរបច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ
 ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយ ។ ដែល
 ប្រកបដោយភាសវៈ ដោយអនន្តរបច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 ភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ដោយអនន្តរបច្ច័យ
 គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលច្រឡំដោយតោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្តិក្ខា និង
 ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃមោហៈ ក្រោយៗ ដែលច្រឡំដោយតោ-
 មនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្តិក្ខា និងច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ដោយអនន្តរបច្ច័យ
 ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃវដ្តនៈ ដោយ
 អនន្តរបច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយភាសវៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈផង ដោយ
 អនន្តរបច្ច័យ ។ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលច្រឡំដោយតោមនស្ស ច្រឡំ
 ដោយវិចិត្តិក្ខា និងច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយ ។
 ដែលច្រឡំដោយតោមនស្សផង ច្រឡំដោយវិចិត្តិក្ខាផង ច្រឡំដោយ
 ឧទ្ធច្ចៈផង និងមោហៈ ដោយអនន្តរបច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាក
 ភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ដោយអនន្តរបច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បុរិមោ បុរិមោ ទោមនស្សសហគតោ វិចិត្តកិច្ចាសហ-
 គតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ បច្ឆិមស្ស បច្ឆិមស្ស
 ទោមនស្សសហគតស្ស វិចិត្តកិច្ចាសហគតស្ស ឧទ្ធច្ច-
 សហគតស្ស មោហស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរិមោ បុរិមោ អាសវវិប្បយុត្តោ ខន្ធា បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ
 អាសវវិប្បយុត្តាទំ ខន្ធាទំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អនុលោមំ តោត្រកុស្ស ផលសមាបត្តិយោ អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវ-
 សម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរិមោ បុរិមោ ទោមនស្សសហគតោ វិចិត្តកិច្ចាសហ-
 គតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ បច្ឆិមាទំ បច្ឆិមាទំ
 ទោមនស្សសហគតាទំ វិចិត្តកិច្ចាសហគតាទំ ឧទ្ធច្ចស-
 ហគតាទំ ខន្ធាទំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាវជ្ជនា
 អាសវសម្បយុត្តាទំ ខន្ធាទំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវសម្បយុត្តស្ស
 ច អាសវវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរិមោ បុរិមោ ទោមនស្សសហគតោ វិចិត្ត-
 កិច្ចាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ បច្ឆិមាទំ
 បច្ឆិមាទំ ទោមនស្សសហគតាទំ វិចិត្តកិច្ចាសហគតាទំ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

គឺ មោហៈ មុនៗ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ
និងច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃមោហៈ ក្រោយៗ ដែលច្រឡំ
ដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ និងមោហៈ
ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ
នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ
អនុលោម ជាបច្ច័យ នៃគោត្រក្ខ និងផលសមាបត្តិ ដោយអនន្ត-
រប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
ប្រកបដោយអាសវៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ មុនៗ ដែល
ច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ និងច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជា
បច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំ
ដោយវិចិក្ខុ និងច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អាវជ្ជនា
(ការពិចារណា) ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ
ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង
ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មោហៈ មុនៗ ដែលច្រឡំដោយទោម-
នស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ និងច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួក
ខន្ធ ក្រោយៗ ដែលច្រឡំដោយ ទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខុ

អាសវសម្បយុត្តុក្កោ បញ្ញាវិហ

ឧទ្ធច្ចសហគតានំ ឧទ្ធច្ចសហគតានំ មោហស្ស ច អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អាវជ្ជោ ទោមនស្សសហគតានំ វិច្ច-
 ក៏ត្តាសហគតានំ ឧទ្ធច្ចសហគតានំ ឧទ្ធច្ចសហគតានំ មោហស្ស
 ច អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវសម្បយុត្តោ ច
 អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា អាសវសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ទោមនស្ស-
 សហគតា វិច្ចក៏ត្តាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ឧទ្ធច្ច
 ច មោហោ ច បច្ចិមានំ បច្ចិមានំ ទោមនស្សសហគ-
 តានំ វិច្ចក៏ត្តាសហគតានំ ឧទ្ធច្ចសហគតានំ ឧទ្ធច្ច
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវសម្បយុត្តោ ច
 អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា អាសវវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា ទោមនស្ស-
 សហគតា វិច្ចក៏ត្តាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ឧទ្ធច្ច
 ច មោហោ ច បច្ចិមស្ស បច្ចិមស្ស ទោមនស្សសហ-
 គតស្ស វិច្ចក៏ត្តាសហគតស្ស ឧទ្ធច្ចសហគតស្ស មោ
 ហស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទោមនស្សសហ-
 គតា វិច្ចក៏ត្តាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ឧទ្ធច្ច ច
 មោហោ ច វុជ្ជានស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អាសវសម្បយុត្តោ ច អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា

អាសវិសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ និងមោហៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ភាវជ្ជនា ជាបច្ច័យ
នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្រិតា ច្រឡំ
ដោយឧទ្ធច្ចៈ និងមោហៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកប
ដោយភាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
ប្រកបដោយភាសវៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែល
ច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្រិតា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោ-
ហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស
ច្រឡំដោយវិចិត្រិតា និងច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ធម៌
ដែលប្រកបដោយភាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈក្តី ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ
ច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្រិតា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោ-
ហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃមោហៈ ក្រោយៗ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស
ច្រឡំដោយវិចិត្រិតា និងច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួក
ខន្ធ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្រិតា ច្រឡំដោយ
ឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃវដ្តនៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។
ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

អាសវសម្បយុត្តស្ស ច អាសវវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អនន្តវប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា នោមនស្ស-
 សហគតា វិចីកិក្ខាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ទន្ធា
 ច មោហោ ច បន្តិមាទំ បន្តិមាទំ នោមនស្សសហគ-
 តាទំ វិចីកិក្ខាសហគតាទំ ឧទ្ធច្ចសហគតាទំ ទន្ធាទំ
 មោហាស្ស ច អនន្តវប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវ-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 សមនន្តវប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ នវ ។ អញ្ញមញ្ញប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ច ។ និស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ នវ ។

[៣៨៨] អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តបនិស្សយោ បកត្ថប-
 និស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ អាសវសម្ប-
 យុត្តា ទន្ធា អាសវសម្បយុត្តាទំ ទន្ធាទំ ឧបនិស្សយ-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ
 អាសវវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អនន្តបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ អាសវសម្បយុត្តា ទន្ធា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ នឹងធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកភាសវៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលច្រឡំ
 ដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្តា ច្រឡំដោយទុច្ច័ត្តៈក្តី មោហៈ
 ក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស
 ច្រឡំដោយវិចិត្តា ច្រឡំដោយទុច្ច័ត្តៈ នឹងមោហៈ ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយភាសវៈ ដោយសមនន្តរប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ៧ ។ ជា
 បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ៧ ។ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឥតាមតាប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ៦ ។ ជាបច្ច័យ ដោយនិស្សយប្បច្ច័យ
 គឺ មានវារៈ៧ ។

[៣៨៨] ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្ស្នក-
 បនិស្ស័យ អនន្តបូបនិស្ស័យ និងបកត្យូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្យូ-
 បនិស្ស័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តបូបនិស្ស័យ និងបកត្យូបនិស្ស័យ
 ។ បេ ។ ឯបកត្យូបនិស្ស័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ

អាសវីសម្បយុត្តស្តកេ បញ្ញាវិព

អាសវីសម្បយុត្តតានំ ខន្ធានំ មោហស្ស ច ឧបនិស្ស-
យប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវីសម្បយុត្តតោ ឆន្ទោ
អាសវីសម្បយុត្តស្ស ច អាសវីសម្បយុត្តស្ស ច ឆន្ទស្ស
ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរូបនិស្សយោ
បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្សយោ អាស-
វីសម្បយុត្ត ខន្ធា ទោមនស្សសហគតានំ វិចីក្កា-
សហគតានំ ឧទ្ធច្ចសហគតានំ ខន្ធានំ មោហស្ស
ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវីសម្ប-
យុត្តតោ ឆន្ទោ អាសវីសម្បយុត្តស្ស ឆន្ទស្ស ឧបនិស្ស-
យប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្សយោ អនន្តរូប-
និស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបនិស្ស-
យោ សន្ធិ ឧបនិស្សយ ទានំ ទេតិ សីលំ . . . ។ បេ ។
បញ្ញា កាយិកំ សុខំ សេនាសនំ . . . មោហំ ឧប-
និស្សយ សមាបត្តិ ឧប្បទេតិ សន្ធា ។ បេ ។ បញ្ញា
កាយិកំ សុខំ កាយិកំ ធុត្តំ មោហោ ច សន្ធាយ
មោហស្ស ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
អាសវីសម្បយុត្តតោ ឆន្ទោ អាសវីសម្បយុត្តស្ស ឆន្ទស្ស
ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ្ឌបនិស្ស-
យោ អនន្តរូបនិស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។

អាសវេឡយុត្តទុក្ខៈ បញ្ញាវិវា:

ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ និងមោហៈ ដោយឧប-
និស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថូបនិស្ស័យ ។ បេ ។
ឯបកត្ថូបនិស្ស័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ
នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយគោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្តិច្ឆា ច្រឡំ
ដោយទុច្ច័ត្តៈ និងមោហៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែល
ប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ដោយ
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អន្តរូបនិស្ស័យ និង
បកត្ថូបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកត្ថូបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ
នូវសង្ខារ ហើយឲ្យឆាន នូវសីល . . . ។ បេ ។ បញ្ញា កាយិក-
សុខ សេនាសនៈ . . . អាស្រ័យ នូវមាហៈ ហើយញ៉ាំងសមាបត្តិ
ឲ្យកើតឡើង សង្ខារ ។ បេ ។ បញ្ញា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ
និងមោហៈ ជាបច្ច័យ នៃសង្ខារ និងមោហៈ ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់
ការម្មណ្ឌូបនិស្ស័យ អន្តរូបនិស្ស័យ និងបកត្ថូបនិស្ស័យ ។ បេ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បកត្ថបដិស្សយោ សទ្ធិំ ឧបដិស្សយ មាណំ ជញ្ជេតិ
 ទិដ្ឋី កណ្ណាតិ សីលំ . . . ។ បេ ។ បញ្ញំ កាយិកំ
 សុខំ កាយិកំ ធុត្ថំ ធុត្ថំ កោដនំ សេនាសនំ
 . . . មោហំ ឧបដិស្សយ មាណំ មាណតិ ។ បេ ។
 សង្ឃំ ភិក្ខុតិ សទ្ធា ច មោហោ ច រាគស្ស
 ។ បេ ។ បត្តនាយ ឧបដិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវសម្បយុត្តស្ស ច
 អាសវវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស ឧបដិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ អនន្តរូបដិស្សយោ បកត្ថបដិស្សយោ
 ។ បេ ។ បកត្ថបដិស្សយោ សទ្ធា . . . សីលំ
 . . . មោហោ នោមនស្សសហគតានំ វិចិត្តក្កាសហ-
 គតានំ ឧទ្ធច្ចសហគតានំ ខន្ធានំ មោហស្ស ច ឧប-
 ដិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវសម្បយុត្តោ ច
 អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មោ អាសវសម្បយុត្តស្ស ធម្ម-
 ស្ស ឧបដិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរូបដិស្ស-
 យោ បកត្ថបដិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថបដិស្សយោ
 នោមនស្សសហគតា វិចិត្តក្កាសហគតា ឧទ្ធច្ចស-
 ហគតា ខន្ធា ច មោហោ ច អាសវសម្បយុត្តា-
 នំ ខន្ធានំ ឧបដិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ឯបកក្ខបនិស្ស័យ គឺ បុគ្គល អាស្រ័យ នូវសត្វ ហើយដំឡើងមានៈ
 ប្រកាន់ទិដ្ឋិ សីល ... ។ បេ ។ បញ្ញា កាយិកសុខ កាយិកទុក្ខ រដូវ
 ភោជន សេនាសនៈ ... អាស្រ័យ នូវមោហៈ ហើយសម្លាប់សត្វ
 ។ បេ ។ បំបែកសង្ឃ សទ្ធាក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃរាគៈ ។ បេ ។
 នៃសេចក្តីប្រាថ្នា ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាក
 អាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង ធម៌ ដែល
 ប្រាសចាកអាសវៈផង ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តប្រ-
 និស្ស័យ និងបកក្ខបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឯបកក្ខបនិស្ស័យ គឺ សត្វ ...
 សីល ... មោហៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយគោម-
 នស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្តិច្ឆា ច្រឡំដោយទុច្ចច្ចៈ និងមោហៈ ដោយ
 ឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈក្តី ធម៌ ដែល
 ប្រាសចាកអាសវៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ
 ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តប្រនិស្ស័យ និងបកក្ខបនិស្ស័យ
 ។ បេ ។ ឯបកក្ខបនិស្ស័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រឡំដោយគោមនស្ស
 ច្រឡំដោយវិចិត្តិច្ឆា ច្រឡំដោយទុច្ចច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ដោយឧបនិស្ស័យប្បច្ច័យ ។

អាសវិស្សយុត្តទុកេ បញ្ញាវិហារ

បុច្ឆិតតំ ម្ងលំ ទោមនស្សសហគតា វិចីក្កាសហ.
 គតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធា ច មោហោ ច អាសវិស្ស-
 យុត្តានំ ខន្ធានំ មោហស្ស ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ អាសវសម្បយុត្តោ ច អាសវិស្សយុត្តោ ច
 ធម្មា អាសវសម្បយុត្តស្ស ច អាសវិស្សយុត្តស្ស ច
 ធម្មស្ស ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ អនន្តរ-
 និស្សយោ បកត្ថបនិស្សយោ ។ បេ ។ បកត្ថប-
 និស្សយោ ទោមនស្សសហគតា វិចីក្កាសហគតា
 ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធា ច មោហោ ច ទោមនស្សសហ-
 គតានំ វិចីក្កាសហគតានំ ឧទ្ធច្ចសហគតានំ ខន្ធា-
 នញ្ច មោហស្ស ច ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៣៨៩) អាសវិស្សយុត្តោ ធម្មា អាសវិស្សយុត្ត-
 ស្ស ធម្មស្ស បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណ-
 បុរេជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។ អារម្មណបុរេជានំ ចក្កំ
 ... វត្ថុំ អនិច្ចតោ ទុក្ខតោ អនត្តតោ វិបស្សនិ
 ទិព្វេន ចក្កុនា រូបំ បស្សនិ ទិព្វាយ សោគនាតុ-
 យា សន្នំ សុណាតិ រូបាយននំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស
 ដោដ្ឋញ្ញាយននំ កាយវិញ្ញាណស្ស ។ វត្ថុបុរេជានំ
 ចក្កាយននំ ចក្កវិញ្ញាណស្ស កាយាយននំ

អាសវិសម្បយុត្តិកៈ បញ្ញាវារៈ

មូល បណ្ឌិត ឥហ្មិស្សចុះ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំ
 ដោយវិចិត្រា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកអាសវៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ បានដល់អនន្តរូបនិស្ស័យ
 និងឧបកក្ខបនិស្ស័យ ។ បេ ។ ឧបកក្ខបនិស្ស័យ គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំ
 ដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្រា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី
 ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្រា
 ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

(៣៨៩) ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ដោយបុរេជាកប្បច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេ-
 ជាក និងវត្ថុបុរេជាក ។ ការម្មណបុរេជាក គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . .
 ឃើញច្បាស់ នូវវត្ថុ ថាមិនទៀង ជាទុក្ខ មិនមែនខ្លួន ឃើញ នូវរូប
 ដោយទិព្វចក្ខុ ឮ នូវសំឡេង ដោយទិព្វសោតធាតុ រូបាយតនៈ (ជា
 បច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ ផោដ្ឋរូបាយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃកាយវិញ្ញាណ ។
 ឯវត្ថុបុរេជាក គឺ ចក្ខុយតនៈ (ជាបច្ច័យ) នៃចក្ខុវិញ្ញាណ កាយាយតនៈ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

តោយវិញ្ញាណស្ស វត្ថុ អាសវវិប្បយុត្តានំ ខន្ធានំ មោ
 ហស្ស ច បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ អាសវសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស បុរេជាន-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ អារម្មណបុរេជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។
 អារម្មណបុរេជានំ ចក្កំ ... វត្ថុំ អស្សនេតិ អភិ-
 នន្ទតិ តំ អារត្ត ភកោ ឧប្បជ្ជតិ ។ បេ ។ ទោមនស្សំ
 ឧប្បជ្ជតិ ។ វត្ថុបុរេជានំ វត្ថុ អាសវសម្បយុត្តានំ
 ខន្ធានំ បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវវិប្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ អាសវសម្បយុត្តស្ស ច អាសវវិប្ប-
 យុត្តស្ស ច ធម្មស្ស បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 អារម្មណបុរេជានំ វត្ថុបុរេជានំ ។ អារម្មណបុរេ-
 ជានំ ចក្កំ ... វត្ថុំ អារត្ត ទោមនស្សសហគតា
 វិចិត្តិក្ខាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធា ច មោហោ
 ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។ វត្ថុបុរេជានំ វត្ថុ ទោមនស្សសហគតានំ
 វិចិត្តិក្ខាសហគតានំ ឧទ្ធច្ចសហគតានំ ខន្ធានំ មោ-
 ហស្ស ច បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

[៣៩០] អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស បុរេជានប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរេជាន

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃកាយវិញ្ញាណ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាក
 អាសវៈផង នៃមោហៈផង ដោយបុរេជានបច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ដោយបុរេ-
 ជានបច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។ ការម្មណបុរេ-
 ជាន គឺ (បុគ្គល) នូវបក្ខុ ... គ្រេកអរ រីករាយ និងវត្ថុ រាគៈ កើតឡើង
 ឡើង ព្រោះប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ ។ បេ ។ ទោមនស្ស កើតឡើង ។
 ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ
 ដោយបុរេជានបច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង
 ដោយបុរេជានបច្ច័យ បានដល់ការម្មណបុរេជាន និងវត្ថុបុរេជាន ។
 ការម្មណបុរេជាន គឺ នូវបក្ខុ ... ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយទោម-
 នស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ និងមោហៈ កើតឡើង
 ព្រោះប្រារព្ធ នូវវត្ថុ ។ ឯវត្ថុបុរេជាន គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ
 ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង
 នៃមោហៈផង ដោយបុរេជានបច្ច័យ ។

(៣៩០) ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ដោយបុរេជានបច្ច័យ បានដល់បញ្ចជាន

អាសវសម្បយុត្តុក្កេត បញ្ញាវិហារ

អាសវសម្បយុត្តុក្កេត ខន្ធ បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អាសវវិប្បយុត្តុក្កេត ធម្មោ អាសវវិប្បយុត្តុក្កេត ធម្មស្ស បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្ទាជាតា អាសវវិប្បយុត្តុក្កេត ខន្ធ ច មោហោ ច បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អាសវសម្បយុត្តុក្កេត ច អាសវវិប្បយុត្តុក្កេត ច ធម្មោ អាសវវិប្បយុត្តុក្កេត ធម្មស្ស បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ បន្ទាជាតា ទោមនស្សសហគតា វិចីក្កាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធ ច មោហោ ច បុរេជាតស្ស ឥមស្ស កាយស្ស បន្ទាជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

[៣៧០] អាសវសម្បយុត្តុក្កេត ធម្មោ អាសវសម្បយុត្តុក្កេត ធម្មស្ស អាសវនប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ អាវជ្ជនាបិ វុជ្ជនម្បី នតិ ។

[៣៧២] អាសវសម្បយុត្តុក្កេត ធម្មោ អាសវសម្បយុត្តុក្កេត ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អាសវសម្បយុត្តុក្កេត ចេតនា សម្បយុត្តុក្កេត ខន្ធ កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អាសវសម្បយុត្តុក្កេត ធម្មោ អាសវវិប្បយុត្តុក្កេត ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតា

អាសវិសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវិរា:

គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើត
មុន ដោយបច្ចាជានប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជា
បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ដោយបច្ចាជានប្បច្ច័យ
បានដល់បច្ចាជាន គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រាសចាកអាសវៈក្តី មោហៈក្តី
ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយបច្ចាជានប្បច្ច័យ ។ ធម៌
ដែលប្រកបដោយអាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈក្តី ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ដោយបច្ចាជានប្បច្ច័យ បានដល់បច្ចា-
ជាន គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្តិក្ខុ
ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន
ដោយបច្ចាជានប្បច្ច័យ ។

(៣៩១) ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ដោយអាសវៈនប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ៩ ឯ
អាវជ្ជនាភិ វជ្ជនៈក្តី មិនមានទេ ។

(៣៩២) ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ ចេតនា ដែល
ប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយ
កម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់សហជាន

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

នាថាខណ៌កា ។ សហជាតា អាសវសម្បយុត្តា
 ចេតនា ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ នាថាខណ៌កា អាសវសម្បយុត្តា
 ចេតនា វិចារកាណំ ខន្ធាណំ កដត្តា ច រូបាណំ កម្ម-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទោមនស្សសហគតា វិចិត្តក្ខា-
 សហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ចេតនា មោហស្ស ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានានញ្ច រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អាសវសម្បយុត្តា ធម្មោ អាសវសម្បយុត្តស្ស ច
 អាសវវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អាសវសម្បយុត្តា ចេតនា សម្បយុត្តកាណំ
 ខន្ធាណំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ទោមនស្សសហគតា វិចិត្តក្ខាសហគតា
 ឧទ្ធច្ចសហគតា ចេតនា សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ
 មោហស្ស ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបាណំ កម្មប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ អាសវវិប្បយុត្តា ធម្មោ អាសវ-
 វិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតា នាថាខណ៌កា ។ សហជាតា អាសវវិប្បយុត្តា
 ចេតនា សម្បយុត្តកាណំ ខន្ធាណំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច
 រូបាណំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ នាថាខណ៌កា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

និងនានាខណៈកៈ ។ សហជាត គឺ ចេតនា ដែលប្រកបដោយ
 ភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

ឯនានាខណៈកៈ គឺ ចេតនា ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកវិបាកក្នុងផង នៃពួកកងតារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ចេតនា ដែល
 ច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្រា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជា
 បច្ច័យ នៃមោហៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 ភាសវៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ
 ចេតនា ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុង
 ផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ចេតនា ដែល
 ច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្រា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជា
 បច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃមោហៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប
 ផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ដោយកម្មប្បច្ច័យ បានដល់
 សហជាត និងនានាខណៈកៈ ។ សហជាត គឺ ចេតនា
 ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង នៃ
 ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។ ឯនានាខណៈកៈ

អាសវសម្បយុត្តកថា បញ្ចវគ្គ

អាសវវិប្បយុត្តា ចេតនា វិចិត្តកាណំ ទុក្ខំ កដត្តា ច
 រូបំ កម្មប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៣៩៣) អាសវវិប្បយុត្តា ធម្មោ អាសវវិប្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស វិចិត្តកប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។

(៣៩៤) អាសវសម្បយុត្តា ធម្មោ អាសវសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាស-
 វសម្បយុត្តា អាហារា សម្បយុត្តកាណំ ទុក្ខំ អាហា-
 រប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវសម្បយុត្តា ធម្មោ
 អាសវវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អាហារប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ អាសវសម្បយុត្តា អាហារា ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោមនស្សសហ-
 គតា វិចិត្តក្ខាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា អាហារា
 មោហស្ស ចិត្តសមុដ្ឋានំ រូបំ អាហារប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ អាសវសម្បយុត្តា ធម្មោ អាសវ-
 សម្បយុត្តស្ស ច អាសវវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាសវសម្បយុត្តា អា-
 ហារា សម្បយុត្តកាណំ ទុក្ខំ ចិត្តសមុដ្ឋានំ
 រូបំ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ នោមនស្សស-
 ហគតា វិចិត្តក្ខាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា អាហារា

អាសវិសម្បយុត្តក្កៈ បញ្ញាវិរៈ

គឺ ចេតនា ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកវិបាកក្នុងផង នៃ
ពួកកងតារូបផង ដោយកម្មប្បច្ច័យ ។

(៣៩៣) ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ដោយវិបាកប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។

(៣៩៤) ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាហារ ដែល
ប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តក្កក្នុង ដោយអាហា-
រប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
ប្រាសចាកអាសវៈ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ អាហារ ដែលប្រកបដោយ
អាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយអាហារប្បច្ច័យ ពួក
អាហារ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្តិក្ខា ច្រឡំដោយ
ឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃមោហៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអាហា-
រប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកប
ដោយអាសវៈផង ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ
គឺ ពួកអាហារ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្ត-
ក្កក្នុង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ពួកអាហារ
ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្តិក្ខា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទកប្បដ្ឋានំ

សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ មោហស្ស ធ ចិត្តសមុដ្ឋា-
 ធានញ្ច រូបាទំ អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវ-
 វិប្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អា-
 ហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាសវវិប្បយុត្តោ អាហារា
 សម្មយុត្តកានំ ខន្ធានំ ចិត្តសមុដ្ឋាធានញ្ច រូបាទំ
 អាហារប្បច្ចយេន បច្ចយោ បដិសន្ធិក្ខណោ កត-
 ឡិវ្ហោ អាហារោ វេសស្ស កាយស្ស អាហារប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។

[៣៩៥] អាសវសម្មយុត្តោ ធម្មោ អាសវសម្ម-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចត្តារិ-
 យានប្បច្ចយេន បច្ចយោ ចត្តារិ មត្តប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ចត្តារិ សម្មយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ធ ។

[៣៩៦] អាសវសម្មយុត្តោ ធម្មោ អាសវវិប្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហ-
 ជាតំ បច្ឆាជាតំ ។ សហជាតា អាសវសម្មយុត្តោ ខន្ធា
 ចិត្តសមុដ្ឋាធានំ រូបាទំ វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បច្ឆាជាតា អាសវសម្មយុត្តោ ខន្ធា បុរេជាតស្ស
 វេសស្ស កាយស្ស វិប្បយុត្តប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កដង នៃមោហៈផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋាន-
 រូបផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ ពួក
 អាហារ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កដង
 នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអាហារប្បច្ច័យ ក្នុងបដិសន្ធិខ្លួនណៈ
 កតឡើងវិញវិញ ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយអាហារប្បច្ច័យ ។

(៣៩៥) ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ជា
 បច្ច័យ ដោយឈានប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយ
 មគ្គិយប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ៤ ជាបច្ច័យ ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ
 មានវារៈ ៦ ។

(៣៩៦) ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 និងបច្ចាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកប
 ដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយវិប្បយុត្ត-
 ប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ចាជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ជា
 បច្ច័យ នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

អាសវិសម្បយុត្តុកេ បញ្ញាវិហ

អាសវិសម្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវិសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 វិសម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
 បច្ឆាជាតំ ។ សង្ខតំ វិន្ទាវេតងំ ។ អាសវិសម្បយុត្តោ
 ធម្មោ អាសវិសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស វិសម្បយុត្តប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ បុរេជាតំ វត្ថុ អាសវិសម្បយុត្តានំ
 ខន្ធានំ វិសម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អាសវិសម្ប-
 យុត្តោ ធម្មោ អាសវិសម្បយុត្តស្ស ច អាសវិសម្ប-
 យុត្តស្ស ច ធម្មស្ស វិសម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 បុរេជាតំ វត្ថុ ទោមនស្សសហគតានំ វិចិត្តិញ្ញាសហ-
 គតានំ ឧទ្ធច្ចសហគតានំ ខន្ធានំ មោហស្ស ច វិសម្ប-
 យុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អាសវិសម្បយុត្តោ ច
 អាសវិសម្បយុត្តោ ច ធម្មោ អាសវិសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 វិសម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
 សហជាតា ទោមនស្សសហគតា វិចិត្តិញ្ញាសហគតា
 ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធា ច មោហោ ច ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នានំ រូបានំ វិសម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ បច្ឆា-
 ជាតា ទោមនស្សសហគតា វិចិត្តិញ្ញាសហគតា ឧទ្ធច្ច-
 សហគតា ខន្ធា ច មោហោ ច បុរេជាតស្ស ឥមស្ស
 កាយស្ស វិសម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

អាសវេស្សយុត្តក្កៈ បញ្ញាវារៈ

ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាក
 អាសវៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត និង
 បច្ចុប្បន្ន ។ សេចក្តីបំប្រញ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារចុះ ។ ធម៌
 ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ
 ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង
 នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់
 បុរេជាត គឺ វត្ថុ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស
 ច្រឡំដោយវិចិត្រ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈផង នៃមោហៈផង ដោយវិប្ប-
 យុត្តប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកអាសវៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបច្ចុប្បន្ន ។ សហជាត
 គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្រ ច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូប ដោយ
 វិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ចុប្បន្ន គឺ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស
 ច្រឡំដោយវិចិត្រ ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយ
 នេះ ដែលកើតមុន ដោយវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

[៣៩៧] អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវសម្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឯកំ ។
 អាសវសម្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវវិប្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បច្ឆាជាតំ ។
 សហជាតា អាសវសម្បយុត្តោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានានំ
 រូចានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទោមនស្សសហគតា
 វិចិត្តិច្ឆាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធា មោហស្ស
 ច ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូចានំ អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 បច្ឆាជាតា អាសវសម្បយុត្តោ ខន្ធា បុរេជាតស្ស វេ-
 មស្ស កាយស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវ-
 សម្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវសម្បយុត្តស្ស ច អាសវវិប្ប-
 យុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាត-
 សទ្ទិសំ ។ អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវវិប្បយុត្តស្ស
 ធម្មស្ស អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ
 បច្ឆាជាតំ អាហារំ វេទ្ធិយំ ។ សទ្ធិតំ វិត្តារេតតំ ។
 អាសវវិប្បយុត្តោ ធម្មោ អាសវសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

(៣៩៧) ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយភាសវៈ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ ១ ។ ធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ដោយ
 អត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបច្ចាជាត ។ សហជាត គឺ ពួកខន្ធ
 ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុប ដោយអត្ថ-
 ប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំ
 ដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃទោហៈផង នៃពួកចិត្តសមុជ្ជានុបផង ដោយ
 អត្ថប្បច្ច័យ ។ ឯបច្ចាជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ
 នៃកាយនេះ ដែលកើតមុន ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈផង នៃធម៌
 ដែលប្រាសចាកភាសវៈផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ គឺ ប្រវេហៈត្ថានឹងសហ-
 ជាតប្បច្ច័យដែរ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត បុរេជាត
 បច្ចាជាត អាហារ នឹងឥន្ទ្រិយ ។ សេចក្តីបំប្លែង បណ្ឌិត គប្បីឲ្យ
 ពិស្តារចុះ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកប
 ដោយភាសវៈ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបុរេជាត ។

អាសវសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវាច

សហជាតោ ទោមនស្សសហគតោ វិចិត្រាសហ-
 គតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ សម្បយុត្តកា-
 រំ ខន្ធារំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បុរេជានំ
 ចត្តំ . . . វត្ថុ អស្សាទេតិ អភិនន្តតិ តំ អារត្ត
 វាកោ ឧប្បជ្ជតិ វិជ្ជិ ឧប្បជ្ជតិ វិចិត្រា . . . ឧទ្ធច្ច
 . . . ទោមនស្សំ ឧប្បជ្ជតិ វត្ថុ អាសវសម្បយុត្តកា-
 រំ ខន្ធារំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវវិប្បយុត្តោ
 ចឡោ អាសវសម្បយុត្តស្ស ច អាសវវិប្បយុត្តស្ស ច
 ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជានំ បុរេជា-
 នំ ។ សហជាតោ ទោមនស្សសហគតោ វិចិត្រា-
 សហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ មោហោ សម្បយុត្តកា-
 រំ ខន្ធារំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូទានំ អត្ថិប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ។ បុរេជានំ ចត្តំ . . . វត្ថុ អារត្ត ទោម-
 នស្សសហគតោ វិចិត្រាសហគតោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ
 ខន្ធារំ ច មោហោ ច ឧប្បជ្ជន្តិ ។ អាសវសម្បយុត្តោ ច
 អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា អាសវសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជានំ បុរេជានំ ។ សហ-
 ជាតោ អាសវសម្បយុត្តោ វាកោ ខន្ធារំ ច វត្ថុ ច

អាសវិសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

សហជាត គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំដោយគោមនស្ស ច្រឡំដោយ
 វិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកសម្បយុត្តកក្កន ដោយ
 អត្ថិប្បច្ច័យ ។ ឯបុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . ហើយត្រេកអរ
 រីករាយ មិនវត្ថុ រាគៈ ប្រារព្ធ នូវវត្ថុនោះ ទើបកើតឡើង ទិដ្ឋិ
 កើតឡើង វិចិត្រច្ចា . . . ឧទ្ធច្ចៈ . . . គោមនស្ស កើតឡើង វត្ថុ
 ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 អាសវៈផង ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បាន
 ដល់សហជាត និងបុរេជាត ។ សហជាត គឺ មោហៈ ដែលច្រឡំ
 ដោយគោមនស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ ជាបច្ច័យ
 នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង នៃពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ ។
 ឯបុរេជាត គឺ (បុគ្គល) នូវចក្ខុ . . . ពួកខន្ធ ដែលច្រឡំដោយគោម-
 នស្ស ច្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈ និងមោហៈ ប្រារព្ធ
 នូវវត្ថុ ទើបកើតឡើង ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈក្តី
 ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 អាសវៈ ដោយអត្ថិប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត និងបុរេជាត ។
 សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយអាសវៈក្តី វត្ថុក្តី

អភិធម្មប្បដិកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

តិណ្ហោន្តំ ខន្ធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា ...
 ទោមនស្សសហគតោ វិចីកិច្ឆាសហគតោ ឧទ្ធច្ចស-
 ហគតោ ឯកោ ខន្ធា ច មោហោ ច តិណ្ហោន្តំ ខន្ធានំ
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខន្ធា ... ។ អាសវ-
 សម្បយុត្តោ ច អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា អាសវវិប្ប-
 យុត្តស្ស ធម្មស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតំ
 បុរេជាតំ បច្ឆាជាតំ អាហារំ វេទ្រិយំ ។ សហជាតា
 អាសវសម្បយុត្តោ ខន្ធា ច មហាភូតា ច ចិត្តស-
 មុដ្ឋាធានំ រូបាធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ទោមនស្ស-
 សហគតា វិចីកិច្ឆាសហគតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធា
 ច មោហោ ច ចិត្តសមុដ្ឋាធានំ រូបាធានំ អត្ថិប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ទោមនស្សសហគតា វិចីកិច្ឆាសហ-
 គតា ឧទ្ធច្ចសហគតា ខន្ធា ច វត្ថុ ច មោហស្ស
 អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ បច្ឆាជាតា អាសវស-
 ម្បយុត្តោ ខន្ធា ច កតទ្ធិជ្ឈាវេ អាហារវេ ច
 វេមស្ស កាយស្ស អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ បច្ឆា-
 ជាតា អាសវសម្បយុត្តោ ខន្ធា ច រូបជីវិត្រ្គិ-
 យោ កដត្តារូបាធានំ អត្ថិប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អាសវសម្បយុត្តោ ច អាសវវិប្បយុត្តោ ច ធម្មា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃខន្ធភាព ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ២ . . . ខន្ធ១ ដែលប្រ-
 ឡំដោយគោមនស្ស ប្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈ
 ក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធភាព ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ២ . . . ។ ធម៌
 ដែលប្រកបដោយភាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត
 បុរេជាត បច្ចុប្បន្នជាត អាហារ និងឥន្ទ្រិយ ។ សហជាត គឺ ពួក
 ខន្ធ ដែលប្រកបដោយភាសវៈក្តី ពួកមហាក្ខត្តក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួក
 ចិត្តសមុជ្ឈានរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ ដែលប្រឡំដោយគោម-
 នស្ស ប្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃពួកចិត្តសមុជ្ឈានរូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ពួកខន្ធ ដែលប្រឡំដោយ
 គោមនស្ស ប្រឡំដោយវិចិត្រច្ចា ប្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី វត្ថុក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃមោហៈ ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។ បច្ចុប្បន្នជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកប
 ដោយភាសវៈក្តី កតខ្សឹត្តិកហារក្តី ជាបច្ច័យ នៃកាយនេះ ដោយ
 អត្ថប្បច្ច័យ បច្ចុប្បន្នជាត គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយភាសវៈក្តី
 រូបដីវិត្តិយក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកកដ្ឋតារូប ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសវៈក្តី

អាសវសម្បយុត្តស្ស ច បញ្ញាវាហ

អាសវសម្បយុត្តស្ស ច អាសវវិប្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អត្ថប្បវត្តយេន បច្ចយោ សហជាតំ បុរេជាតំ ។
 សហជាតោ នោមនស្សសហគតោ វិចិត្តាសហគ-
 តោ ឧទ្ធច្ចសហគតោ ឯកោ ខត្វោ ច មោហោ
 ច តិណ្ណាដ្ឋំ ខត្វាដ្ឋំ ចិត្តសមុដ្ឋានានញ្ច រូបាដ្ឋំ អត្ថប្ប-
 វត្តយេន បច្ចយោ ទ្វេ ខត្វោ . . . ។

[៣៧៨] ហេតុយា នវ អាម្ពុណោ នវ អធិបតិ-
 យា បញ្ច អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ
 នវ អញ្ញមញ្ញោ ច ធិស្សយេ នវ ឧបធិស្សយេ នវ
 បុរេជាតេ តីណិ បច្ឆាជាតេ តីណិ អាសវនេ នវ
 កក្កម្ម ចត្តារិ វិចារកេ ឯកំ អាហារេ ចត្តារិ ឥន្ទ្រិយេ
 ចត្តារិ ឈានេ ចត្តារិ មក្កេ ចត្តារិ សម្បយុត្តេ ច
 វិប្បយុត្តេ បញ្ច អត្ថិយា នវ នត្ថិយា នវ វិគតេ នវ
 អវិគតេ នវ ។

អាសវិសម្បយុត្តរុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាស
 ចាកអាសវៈផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ បានដល់សហជាត នឹងបុរេជាត ។
 សហជាត គឺ ខន្ធ ១ ដែលច្រឡំដោយទោមនស្ស ច្រឡំដោយ
 វិចិត្រច្ចា ច្រឡំដោយឧទ្ធច្ចៈក្តី មោហៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃខន្ធ ៣ ផង នៃ
 ពួកចិត្តសមុដ្ឋានរូបផង ដោយអត្ថប្បច្ច័យ ខន្ធ ២ ... ។

[៣៩៨] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
 មានវារៈ៧ ក្នុងអធិបត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ៥ ក្នុងអនន្តរប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ៧ ក្នុងសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងសហជាតប្បច្ច័យ មាន
 វារៈ៧ ក្នុងអពាមពាបប្បច្ច័យ មានវារៈ៦ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ៧
 ក្នុងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងបុរេជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ៣
 ក្នុងបច្ចុប្បន្នជាតប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងការសេវនប្បច្ច័យ មានវារៈ៧
 ក្នុងកម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងវិបាកប្បច្ច័យ មានវារៈ១ ក្នុងអាហា-
 រឬប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ
 មានវារៈ៤ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៦
 ក្នុងវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៥ ក្នុងអត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុង
 នត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងអវិតតប្បច្ច័យ
 មានវារៈ៧ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

(៣៩៩) ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលព្រាសចាកភាសវៈ ដោយ
 ការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 កម្មប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយភាសវៈផង នៃធម៌ ដែលព្រាសចាកភាសវៈផង ដោយ
 ការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលព្រាសចាកភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ដែលព្រាសចាកភាសវៈ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយបុរេជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ឆាជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយកម្មប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយកាហារប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលព្រាសចាកភាសវៈ ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ ដោយការម្មណ្ឌប្បច្ច័យ ជា
 បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ

អាសវិសម្បយុត្តក្កោ បញ្ញាវិហ

បុរោជិតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវិសម្បយុត្តោ ធម្មា
 អាសវិសម្បយុត្តស្ស ច អាសវិសម្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស
 អាវុត្តណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរោជិត-
 ប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវិសម្បយុត្តោ ច អាសវិ-
 វិសម្បយុត្តោ ច ធម្មា អាសវិសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស
 អាវុត្តណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវិ-
 សម្បយុត្តោ ច អាសវិសម្បយុត្តោ ច ធម្មា អាសវិ-
 វិសម្បយុត្តស្ស ធម្មស្ស អាវុត្តណប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ បុរោជិតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវិ-
 សម្បយុត្តោ ច អាសវិសម្បយុត្តោ ច ធម្មា អាសវិ-
 សម្បយុត្តស្ស ច អាសវិសម្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អាវុ-
 ត្តណប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។

(៤០០) និហេតុយា នវ នអាវុត្តណ នវ នអតិ-
 បតិយា នវ សព្វត្ថ នវ នោអវិគតេ នវ ។

បច្ចុប្បន្ននិមិត្ត ។

ភាសាសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាវារៈ

ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសាវៈ
 ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសាវៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាក
 ភាសាវៈផង ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតិប្បច្ច័យ
 ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបុរេជាតិ-
 ប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសាវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាក
 ភាសាវៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសាវៈ ដោយ
 ការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសាវៈក្តី ធម៌ ដែល
 ប្រាសចាកភាសាវៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសាវៈ ដោយ
 ការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយបច្ចុប្បន្នជាតិប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយភាសាវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសាវៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃ
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសាវៈផង នៃធម៌ ដែលប្រាសចាកភាសាវៈផង
 ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
 ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

[៤០០] ក្នុងនិហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនិការម្មណ៍ប្បច្ច័យ
 មានវារៈ៧ ក្នុងនិកធម៌ប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធ
 តែមានវារៈ៧ ក្នុងនិហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមបុព្វប្បដ្ឋានំ

[២០១] ហេតុប្បដ្ឋយា ន អារម្មណេ នវំ ...
 ន អធិបតីយា នវំ សង្ខតំ ... ន សមនន្តរេ នវំ
 ន អញ្ញាបញ្ចេ ភីណិ ន ឧបនិស្សយេ នវំ សង្ខតំ ...
 ន មត្តេ នវំ ន សម្បយុត្តេ ភីណិ នវំ ប្បយុត្តេ នវំ
 លោនត្ថិយា នវំ លោភិតេ នវំ ។

អនុលោមប្បច្ចដិយំ និដ្ឋិតំ ។

[២០២] ន ហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវំ ...
 អធិបតីយា បញ្ច សង្ខតំ អនុលោមគណនា ...
 អភិតេ នវំ ។

បច្ចដិយានុលោមំ និដ្ឋិតំ ។

អាសវិសម្បយុត្តទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អាសវិសាសវិទុកំ

បដិច្ចវិវា

[២០៣] អាសវំ តោវ សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
 អាសវេ វេវ សាសវេ ច ធម្មោ ឧប្បន្នតិ ហេតុ-
 ប្បដ្ឋយា កាណាសវំ បដិច្ច និដ្ឋាសវេ អវិដ្ឋាសវេ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៤០១] ក្នុងនការម្សណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ សេចក្តីបំប្រញា ...
 ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនអតាមពាប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣
 ក្នុងនឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ សេចក្តីបំប្រញា ... ក្នុង
 នមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៣ ក្នុង
 នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុងនោនតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ក្នុង
 នោវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ អនុលោមប្បច្ច័យៈ ។

[៤០២] ក្នុងនការម្សណប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
 ... ក្នុងនអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ ៥ សេចក្តីបំប្រញា អនុលោម-
 គណនា ... ក្នុងនវិតតប្បច្ច័យ មានវារៈ ៧ ។

ចប់ បច្ច័យនុលោម ។

ចប់ អាសវិសម្បយុត្តទុកៈ ។

អាសវិសាសវិទូកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[៤០៣] ធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋាសវៈ និងអវិជ្ជាសវៈ អាស្រ័យ នូវកាមាសវៈ

អាសវិសាសវិទូកេ បដិច្ចវិហ

ចក្កំ ពន្លឺតង់ ភវសវំ បដិច្ច អវិជ្ជាសវេ ចក្កំ ពន្លឺតង់
 ទិដ្ឋាសវំ បដិច្ច អវិជ្ជាសវេ ។ អាសវត្ថោ សាស-
 វត្ថោ ធម្មំ បដិច្ច សាសវេ ថេវ នោ ច អាសវេ
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា អាសវេ^(១) បដិច្ច
 សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ។ អា-
 សវត្ថោ សាសវត្ថោ ធម្មំ បដិច្ច អាសវេ ថេវ
 សាសវេ ច សាសវេ ថេវ នោ ច អាសវេ ច
 ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា កាមាសវំ បដិច្ច ទិដ្ឋា-
 សវេ អវិជ្ជាសវេ សម្បយុត្តកា ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋា-
 នញ រូបំ ភវសវំ ... ចក្កំ ពន្លឺតង់ ។ សាសវត្ថោ
 នោ ច អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច សាសវេ ថេវ នោ ច
 អាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា សាសវត្ថោ
 នោ ច អាសវំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា ចិត្ត-
 សមុដ្ឋានញ រូបំ ទ្វេ ខន្ធេ ... បដិសន្ធិក្កលោ ខន្ធេ
 បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុ បដិច្ច ខន្ធា ឯកំ មហាភូតំ ... ។
 សាសវត្ថោ នោ ច អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវេ
 ថេវ សាសវេ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ឈនិ ហេតុប្បច្ចយា សា-
 សវេ ថេវ នោ ច អាសវេ^(២) ខន្ធេ បដិច្ច អាសវំ ។

១ ឃ. អាសវំ ។ ២ ឃ. សាសវេ ថេវ នោ ច អាសវេ ។

អាសវិសាសវិទុកៈ បដិព្វារៈ

បណ្ឌិត គប្បីចង ជាចក្កៈចុះ អវិជ្ជាសវៈ អាស្រ័យ នូវភវាសវៈ បណ្ឌិត
 គប្បីចង ជាចក្កៈចុះ អវិជ្ជាសវៈ អាស្រ័យ នូវទិដ្ឋាសវៈ ។ ធម៌
 ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ
 គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កន ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវពួកអាសវៈ ។
 ធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 អាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអាសវៈ ទាំង
 ប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ទិដ្ឋាសវៈ
 អវិជ្ជាសវៈ ពួកសម្បយុត្តកក្កន និងចិត្តសមុដ្ឋានរូប អាស្រ័យ នូវ
 កាមាសវៈ នូវភវាសវៈ . . . បណ្ឌិត គប្បីចង ជាចក្កៈចុះ ។ ធម៌
 ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌
 ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធភក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ១
 ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ នូវខន្ធ២ . . . ក្នុង
 បដិសន្ធិកុណៈ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួកខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវ
 វត្ថុ នូវមហាក្ខត១ . . . ។ ធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយ
 អាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជា
 អាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ពួកអាសវៈ អាស្រ័យ
 នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

សាសវត្ថោ នោ ច អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវេ
 ចេវ សាសវេ ច សាសវេ ចេវ នោ ច អាស-
 វេ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សាសវត្ថោ
 នោ ច អាសវំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 អាសវេ ច ចិត្តសមុដ្ឋានេវ រូបំ ទ្វេ ខទ្វេ ... ។
 អាសវត្ថោ សាសវត្ថោ សាសវត្ថោ នោ ច អាស-
 វត្ថោ ធម្មំ បដិច្ច អាសវេ ចេវ សាសវេ ច ធម្មា
 ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា កាហសវត្ថោ សម្បយុត្តកេ
 ច ខទ្វេ បដិច្ច ទិដ្ឋាសវេ អវិជ្ជាសវេ ឯកំ ចក្កំ
 តន្តិភព្វំ ។ អាសវត្ថោ សាសវត្ថោ សាសវត្ថោ នោ ច
 អាសវត្ថោ ធម្មំ បដិច្ច សាសវេ ចេវ នោ ច អាស-
 វេ ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា សាសវត្ថោ នោ
 ច អាសវំ ឯកំ ខន្ធន្តា អាសវេ ច បដិច្ច តយោ
 ខន្ធជា ចិត្តសមុដ្ឋានេវ រូបំ ទ្វេ ខទ្វេ ... ។ អាស-
 វត្ថោ សាសវត្ថោ សាសវត្ថោ នោ ច អាសវត្ថោ ធម្មំ
 បដិច្ច អាសវេ ចេវ សាសវេ ច សាសវេ ចេវ
 នោ ច អាសវេ ច ធម្មា ឧប្បជ្ឈន្តិ ហេតុប្បច្ចយា

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 អាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 អាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ
 ខន្ធភក្តី ពួកអាសវៈក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែល
 ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ នូវខន្ធ ២ .. ។ ធម៌ ជា
 អាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអាសវៈ ទាំង
 ប្រកបដោយអាសវៈផង នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជា
 អាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋាសវៈ អវិជ្ជាសវៈ
 អាស្រ័យ នូវកាមាសវៈផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្នុងផង បណ្ឌិត គប្បី
 ចង ជាចក្កៈ យ៉ាងនេះចុះ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិន
 មែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈផង
 នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈផង ទើបកើតឡើង
 ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធភក្តី ចិត្តសមុជ្ជានុបក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១
 ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈផង នូវពួកអាសវៈផង
 នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈក្តី
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវ
 ធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈផង នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 អាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ

អាសវិសាសវិទុកេ បញ្ញាវិពោ

សាសវត្ថោវ នោ ច អាសវំ ឯតំ ខន្ធឱត្ថា កោមា-
សវត្ថា បដិច្ច តយោ ខន្ធា និដ្ឋាសវោ អវិជ្ជាសវោ
ចិត្តសមុដ្ឋានត្ថា រូបំ ទ្វេ ខន្ធធ្វេ . . . ចក្កំ ។ សង្ខតំ ។

ឯវំ បដិច្ចវករោចិ សហជាតវករោចិ បច្ចយវករោចិ
និស្សយវករោចិ សំសដ្ឋវករោចិ សម្មយុត្តវករោចិ
យថា អាសវទុកំ ឯវំ កាតតំ និដ្ឋានំ ។

បញ្ញាវិពោ

បញ្ញាវិពោ ហេតុប្បច្ចយេចិ អារម្មណប្បច្ចយេចិ
លោកុត្តរំ ន កាតតំ សេត្វា តោត្រកុំ បច្ចវេត្តន្តិ
វោទានំ បច្ចវេត្តន្តិតិ កាតតំ អធិបតិប្បច្ចយេចិ (១)
សតំ ជាតិត្វា កាតតំ ។

[៤០៤] អាសវោ ថេវ សាសវោ ច ធម្មោ អា-
សវស្ស ថេវ សាសវស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ច-
យេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា អាសវា បច្ឆិមានំ បច្ឆិ-
មានំ អាសវានំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវោ
ថេវ សាសវោ ច ធម្មោ សាសវស្ស ថេវ នោ
ច អាសវស្ស ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ

អាសវិសាសវិទុកៈ បញ្ញាវិវរៈ

គឺ ខន្ធលក្ខក្តី ទិដ្ឋាសវៈក្តី អវិជ្ជាសវៈក្តី ចិត្តសមុដ្ឋានរូបក្តី អាស្រ័យ
នូវខន្ធទ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈផង នូវ
កាមាសវៈផង នូវខន្ធទ . . . ចក្កៈ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

បដិច្ចវារៈក្តី សហជាតវារៈក្តី បច្ចយវារៈក្តី និស្សយវារៈក្តី
សំសង្កវារៈក្តី សម្បយុត្តវារៈក្តី មានប្រការយ៉ាងនេះឯង
អាសវិទុកៈ យ៉ាងណា បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ
មិនមានសេចក្តីផ្សេងគ្នាទេ ។

បញ្ញាវិវរៈ

ក្នុងបញ្ញាវារៈ បណ្ឌិត មិនគប្បីធ្វើ នូវលោកុត្តរៈ ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ
និងការមូលប្បច្ច័យទេ គប្បីធ្វើថា ពួកសេក្ខបុគ្គល ពិចារណា នូវ
គោត្រភូ ពិចារណា នូវវេទានៈចុះ បើដឹងបទទាំងអស់ ក្នុងអធិប-
តិប្បច្ច័យហើយ គប្បីធ្វើចុះ ។

(៤០៤) ធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ
ពួកអាសវៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកអាសវៈ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរាប្ប-
ច្ច័យ ។ ធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌
ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

បុរិមា បុរិមា អាសវា បដិមា បដិមា សាសវានញ្ចោ
 តោ ច អាសវា ខន្ធានំ អនន្តវប្បត្តយេន បត្តយោ
 អាសវា វុដ្ឋានស្ស អនន្តវប្បត្តយេន បត្តយោ ។
 អាសវោ ថេវ សាសវោ ច ធម្មោ អាសវស្ស ថេវ
 សាសវស្ស ច សាសវស្ស ថេវ តោ ច អាសវស្ស ច
 ធម្មស្ស អនន្តវប្បត្តយេន បត្តយោ បុរិមា បុរិមា អា-
 សវា បដិមា បដិមា អាសវា សម្មយុត្តកានញ្ច
 ខន្ធានំ អនន្តវប្បត្តយេន បត្តយោ ។ សាសវោ ថេវ
 តោ ច អាសវោ ធម្មោ សាសវស្ស ថេវ តោ ច
 អាសវស្ស ធម្មស្ស អនន្តវប្បត្តយេន បត្តយោ បុរិមា
 បុរិមា សាសវា ថេវ តោ ច អាសវា ខន្ធា បដិមា បដិមា
 សាសវានញ្ចោ តោ ច អាសវា ខន្ធានំ អនន្តវប្បត្តយេន
 បត្តយោ អនុលោមំ តោត្រុកុស្ស អនុលោមំ វេទានស្ស
 អាវុដ្ឋនា សាសវានញ្ចោ តោ ច អាសវា ខន្ធានំ អនន្តវប្បត្តយេន
 បត្តយោ ។ សាសវោ ថេវ តោ ច អាសវោ ធម្មោ អាសវស្ស
 ថេវ សាសវស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តវប្បត្តយេន បត្តយោ
 បុរិមា បុរិមា សាសវា ថេវ តោ ច អាសវា ខន្ធា
 បដិមា បដិមា អាសវា អនន្តវប្បត្តយេន បត្តយោ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

គឺ ពួកអាសវៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ ដែល
 ប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ពួក
 អាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃវដ្តនៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាអាសវៈ
 ទាំងប្រកបដោយអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកប
 ដោយអាសវៈផង នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជា
 អាសវៈផង ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាសវៈ មុនៗ ជាបច្ច័យ នៃ
 ពួកអាសវៈ ក្រោយៗ ផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្កនផង ដោយអនន្ត-
 រប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ ជា
 បច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិន
 មែនជាអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ក្រោយៗ ដែលប្រកបដោយ
 អាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ អនុលោម (ជា
 បច្ច័យ) នៃគោត្រកូ អនុលោម (ជាបច្ច័យ) នៃវេទនៈ អាវជ្ជនា ជា
 បច្ច័យ នៃពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ
 ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជា
 អាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈ ដោយ
 អនន្តរប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុនៗ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិន
 មែនជាអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកអាសវៈ ក្រោយៗ ដោយអនន្តរប្បច្ច័យ

អាសវិសាសវិទូរេ បញ្ញាវិព

អាវជ្ជនា អាសវកំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 សាសវេ ចេវ នោ ច អាសវេ ធម្មា អាសវស្ស
 ចេវ សាសវស្ស ច សាសវស្ស ចេវ នោ ច
 អាសវស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 បុរិមា បុរិមា សាសវេ ចេវ នោ ច អាសវេ ខន្ធ
 បច្ឆិមា បច្ឆិមា អាសវកំ សម្បយុត្តកានញ
 ខន្ធនំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាវជ្ជនា អាសវកំ
 សម្បយុត្តកានញ ខន្ធនំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ ។ អាសវេ ចេវ សាសវេ ច សាសវេ ចេវ
 នោ ច អាសវេ ច ធម្មា អាសវស្ស ចេវ សាស-
 វស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា
 បុរិមា អាសវេ ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ បច្ឆិមា បច្ឆិមា
 អាសវកំ អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អាសវេ ចេវ សាសវេ ច សាសវេ ចេវ នោ ច
 អាសវេ ច ធម្មា សាសវស្ស ចេវ នោ ច អាសវស្ស
 ធម្មស្ស អនន្តរប្បច្ចយេន បច្ចយោ បុរិមា បុរិមា
 អាសវេ ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ បច្ឆិមា បច្ឆិមា
 សាសវកំនរោវ នោ ច អាសវកំ ខន្ធនំ អនន្តរប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ អាសវេ ច សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ

ភាសាសាស្ត្រ: បញ្ញាវិទ្យា:

ភាវជ្ជនា ជាបច្ច័យ នៃពួកភាសាវៈ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ ធម៌
 ដែលប្រកបដោយភាសាវៈ តែមិនមែនជាភាសាវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជា
 ភាសាវៈ ទាំងប្រកបដោយភាសាវៈផង នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសាវៈ
 តែមិនមែនជាភាសាវៈផង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ពួកខន្ធ មុន ។
 ដែលប្រកបដោយភាសាវៈ តែមិនមែនជាភាសាវៈ ជាបច្ច័យ នៃពួកភាសាវៈ
 ក្រោយ ។ ផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ភាវជ្ជនា
 ជាបច្ច័យ នៃពួកភាសាវៈផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយអនន្ត-
 រាប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាភាសាវៈ ទាំងប្រកបដោយភាសាវៈក្តី ធម៌ ដែល
 ប្រកបដោយភាសាវៈ តែមិនមែនជាភាសាវៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជា
 ភាសាវៈ ទាំងប្រកបដោយភាសាវៈ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ពួកភាសាវៈ
 មុន ។ ក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ នៃពួកភាសាវៈ ក្រោយ ។
 ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាភាសាវៈ ទាំងប្រកបដោយភាសាវៈក្តី
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសាវៈ តែមិនមែនជាភាសាវៈក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសាវៈ តែមិនមែនជាភាសាវៈ ដោយ
 អនន្តរាប្បច្ច័យ គឺ ពួកភាសាវៈ មុន ។ ក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជាបច្ច័យ
 នៃពួកខន្ធ ក្រោយ ។ ដែលប្រកបដោយភាសាវៈ តែមិនមែនជា
 ភាសាវៈ ដោយអនន្តរាប្បច្ច័យ ពួកភាសាវៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកប្បដ្ឋានំ

វិជ្ជាទស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អាសវេ ចេវ
 សាសវេ ច សាសវេ ចេវ ឆោ ច អាសវេ ច ធម្មា
 អាសវស្ស ចេវ សាសវស្ស ច សាសវស្ស ចេវ
 ឆោ ច អាសវស្ស ច ធម្មស្ស អនន្តរប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ បុរិមា បុរិមា អាសវំ ច សម្បយុត្តកា ច
 ខន្ធ បន្តិមាទំ បន្តិមាទំ អាសវំទំ សម្បយុត្តកា-
 នញ្ច ខន្ធទំ អនន្តរប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។

ឯវំ សត្វំ វិត្តាវេតត្វំ ។ អាសវទុក្កេច អនន្តរំ
 វេសស្ស សទិសំ កាតត្វំ ។ អាវជ្ជនាច វិជ្ជាទម្បំ ឯវំ
 សមុទិដ្ឋំ ។ សម្ពិទ្ធិសត្វំ បរិបុណ្ណំ អាសវទុក្កស-
 ទិសំ កាតត្វំ និដ្ឋានំ ។

អាសវិសាសវទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អាសវិអាសវិសម្បយុត្តទុកំ

បដិច្ចវិវា

(៤០៥) អាសវត្ថោវ អាសវសម្បយុត្តញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 អាសវេ ចេវ អាសវសម្បយុត្តោ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បដ្ឋយោ កាមាសវំ បដិច្ច និដ្ឋាសវេ អវិជ្ជាសវេ

អភិធម្មចំណីក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ នៃវុដ្ឋានៈ ដោយអនន្តរបច្ច័យ ។ ធម៌ ជាភាសវៈ ទាំង
 ប្រកបដោយភាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ តែមិនមែនជា
 ភាសវៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាភាសវៈ ទាំងប្រកបដោយភាសវៈផង
 នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ តែមិនមែនជាភាសវៈផង ដោយ
 អនន្តរបច្ច័យ គឺ ពួកភាសវៈ មុនៗក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធក្តី ជា
 បច្ច័យ នៃពួកភាសវៈ ក្រោយៗផង នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង ដោយ
 អនន្តរបច្ច័យ ។

បទទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនេះចុះ ។ ឯក្នុងភា-
 សវទុកៈ អនន្តរបច្ច័យ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យដូចគ្នានឹងបច្ច័យនេះដែរ ។
 ការជួនក្តី វុដ្ឋានៈក្តី លោក បានសំដែងហើយ យ៉ាងនេះ ។ សេចក្តី
 ចម្រើន បទទាំងអស់ ចប់សព្វគ្រប់ហើយ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើ ឲ្យដូច
 គ្នានឹងភាសវទុកៈចុះ មិនមានផ្សេងគ្នាទេ ។

ចប់ ភាសវិសោសវិទុកៈ ។

អាសវិអាសវិសម្បយុត្តទុកៈ

បដិច្ចវារៈ

(៤០៥) ធម៌ ជាភាសវៈ ទាំងប្រកបដោយភាសវៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាភាសវៈ ទាំងប្រកបដោយភាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
 ហេតុបច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋាសវៈក្តី អវិជ្ជាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវកាមាសវៈ

អាសវអាសវសម្បយុត្តញ្ចេ បដិច្ចវាព

ចក្កំ តន្ត្រិតតំ ភកសំ បដិច្ច អវិជ្ជាសវេ ចក្កំ
 ទិដ្ឋាសំ បដិច្ច អវិជ្ជាសវេ ។ អាសវញ្ចេ អា-
 សវសម្បយុត្តញ្ចេ ធម្មំ បដិច្ច អាសវសម្បយុត្តេ
 វេវ នោ ច អាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជនិ ហេតុប្បច្ចយា
 អាសវេ បដិច្ច សម្បយុត្តកា ខន្ធ ។ អាសវញ្ចេ
 អាសវសម្បយុត្តញ្ចេ ធម្មំ បដិច្ច អាសវេ វេវ អាស-
 វសម្បយុត្តេ ច អាសវសម្បយុត្តេ វេវ នោ ច
 អាសវេ ច ធម្មោ ឧប្បជ្ជនិ ហេតុប្បច្ចយា អាសវ-
 សម្បយុត្តំ កាមាសំ បដិច្ច ទិដ្ឋាសវេ អវិជ្ជាសវេ
 សម្បយុត្តកា ច ខន្ធ សតំ ចក្កំ ។ អាសវសម្ប-
 យុត្តញ្ចេ នោ ច អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច អាសវសម្ប-
 យុត្តេ វេវ នោ ច អាសវេ ធម្មោ ឧប្បជ្ជនិ
 ហេតុប្បច្ចយា អាសវសម្បយុត្តញ្ចេ នោ ច អាសវំ
 ឯកំ ខន្ធ បដិច្ច ភយោ ខន្ធ ទេ ខន្ធ ... ។
 អាសវសម្បយុត្តញ្ចេ នោ ច អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
 អាសវេ វេវ អាសវសម្បយុត្តេ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជនិ ហេតុប្បច្ចយា អាសវសម្បយុត្តេ វេវ
 នោ ច អាសវេ ខន្ធ បដិច្ច អាសវំ ។

អាសវិអាសវិសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវាវៈ

បណ្ឌិត គប្បីចង់ ជាចក្កៈចុះ អវិជ្ជាសវៈ អាស្រ័យ នូវភវាសវៈ ចក្កៈ
អវិជ្ជាសវៈ អាស្រ័យ នូវទិដ្ឋាសវៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ
តែមិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយ
អាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកសម្បយុត្តកក្កន្ត
អាស្រ័យ នូវពួកអាសវៈ ។ ធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈ
ក្តី ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈក្តី អាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
ហេតុប្បច្ច័យ គឺ ទិដ្ឋាសវៈក្តី អវិជ្ជាសវៈក្តី ពួកសម្បយុត្តកក្កន្តក្តី
អាស្រ័យ នូវកាមាសវៈ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ (បណ្ឌិត គប្បីចង់)
ជាចក្កៈ ទាំងអស់ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែន
ជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជា
អាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ខន្ធ៣ អាស្រ័យ
នូវខន្ធ១ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ នូវ
ខន្ធ២ . . . ។ ធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈ
អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ
ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាសវៈ អាស្រ័យ
នូវពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុកញ្ញដ្ឋាន

អាសវសម្បយុត្តញ្ចោ ឆោ ច អាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
 អាសវេ ថេវ អាសវសម្បយុត្តោ ច អាសវសម្ប-
 យុត្តោ ថេវ ឆោ ច អាសវេ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា អាសវសម្បយុត្តញ្ចោ ឆោ ច អាសវំ
 ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច តយោ ខន្ធា អាសវេ ច ទ្វេ
 ខទ្វេ . . . ។ អាសវញ្ចោ អាសវសម្បយុត្តញ្ច
 អាសវសម្បយុត្តញ្ចោ ឆោ ច អាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 អាសវេ ថេវ អាសវសម្បយុត្តោ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ
 ហេតុប្បច្ចយា កាហសវញ្ច សម្បយុត្តកេ ច ខទ្វេ
 បដិច្ច ទិដ្ឋាសវេ អវិជ្ជាសវេ សត្វំ ចក្កំ ។
 អាសវញ្ចោ អាសវសម្បយុត្តញ្ច អាសវសម្បយុត្តញ្ចោ
 ឆោ ច អាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច អាសវសម្បយុត្តោ
 ថេវ ឆោ ច អាសវេ ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ ហេតុប្ប-
 ច្ចយា អាសវសម្បយុត្តញ្ចោ ឆោ ច អាសវំ ឯកំ
 ខន្ធឱ អាសវេ ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា ទ្វេ
 ខទ្វេ . . . ។ អាសវញ្ចោ អាសវសម្បយុត្តញ្ច
 អាសវសម្បយុត្តញ្ចោ ឆោ ច អាសវញ្ច ធម្មំ បដិច្ច
 អាសវេ ថេវ អាសវសម្បយុត្តោ ច អាសវសម្ប-
 យុត្តោ ថេវ ឆោ ច អាសវេ ច ធម្មា ឧប្បជ្ជតិ

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

ធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 អាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 អាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ
 ខន្ធភក្តី ពួកអាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ
 តែមិនមែនជាអាសវៈ នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកប
 ដោយអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈ
 ផង នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈផង ទើប
 កើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ គឺ ទិដ្ឋាសវៈ និងអវិជ្ជាសវៈ អាស្រ័យ
 នូវកាមាសវៈផង នូវពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធផង (ចង) ជាចក្កៈទាំងអស់ចុះ ។
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ
 នូវធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈផង នូវធម៌ ដែលប្រកបដោយ
 អាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈផង ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋាយ
 គឺ ខន្ធភក្តី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែន
 ជាអាសវៈផង នូវពួកអាសវៈផង នូវខន្ធ ២ . . . ។ ធម៌ ជាអាសវៈ ទាំង
 ប្រកបដោយអាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជា
 អាសវៈក្តី អាស្រ័យ នូវធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈផង នូវ
 ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈផង ទើបកើតឡើង

អាសវិអាសវីទុកេ ចដិច្ចវារោ

ហេតុប្បដ្ឋយា អាសវសម្បយុត្តញ្ចេវ ឆោ ច អាសវ
 ឯកំ ខន្ធកា កាមាសវញ្ច បដិច្ច តយោ ខន្ធា
 ទិដ្ឋាសវេ អវិជ្ជាសវេ ទ្វេ ខន្ធទេ ... ចក្កំ ។ ឯវំ
 សព្វេ បដ្ឋយា កាតញ្ច ។

[៤០៦] ហេតុយា នវ អារម្មណេ នវ អធិបត្តិ-
 យា នវ សព្វត្ថ នវ ។ សង្ខតំ ។ កក្កេ នវ វិចាកំ
 នត្ថំ អាហារេ នវ អវិគតេ នវ ។

[៤០៧] អាសវញ្ចេវ អាសវសម្បយុត្តញ្ច ធម្មំ
 បដិច្ច អាសវេ ចេវ អាសវសម្បយុត្តោ ច ធម្មោ
 ឧប្បជ្ជតិ នអធិបតិប្បដ្ឋយា នហេតុមូលកំ នត្ថំ ។
 នបុរេជាតប្បដ្ឋយា នបច្ឆាជាតប្បដ្ឋយា ។ សង្ខតំ ។

[៤០៨] នអធិបតិយា នវ នបុរេជាតេ នវ
 នបច្ឆាជាតេ នវ នអាសវេនេ នវ នកក្កេ តីណិ
 នវិចាកេ នវ នវិប្បយុត្តេ នវ ។

ឯវំ ឥតរេ ទ្វេ គណនាមិ សហជាតវារោមិ
 បដ្ឋយវារោមិ និស្សយវារោមិ សំសដ្ឋវារោមិ សម្ប-
 យុត្តវារោមិ បរិបុណ្ណា បដិច្ចសទិសា ។

អាសវិសាសវិសម្បយុត្តទុកៈ បដិច្ចវារៈ

ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធភក្តី ទិដ្ឋសវៈក្តី អវិជ្ជាសវៈក្តី ពាស្រ័យ
នូវខន្ធទ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈផង នូវ
កាមាសវៈផង នូវខន្ធទ ... ចក្កៈ ។ ចម្លើយទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បី
ធ្វើ យ៉ាងនេះចុះ ។

[៤០៦] ក្នុងហេតុប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងការមូលប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៧ ក្នុងអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងចម្លើយទាំងអស់ សុទ្ធតែ
មានវារៈ ៧ ។ សេចក្តីបំប្រញា ។ ក្នុងកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ឯ
វិបាកប្បដ្ឋយ មិនមានវារៈទេ ក្នុងអាហារប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុង
អវិគតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។

[៤០៧] ធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈ ពាស្រ័យ
នូវធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះ
នអធិបតិប្បដ្ឋយ គឺ នហេតុមូលកៈ មិនមានទេ ។ ព្រោះនបុរេជា-
តប្បដ្ឋយ និងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បដ្ឋយ ។ សេចក្តីបំប្រញា ។

[៤០៨] ក្នុងនអធិបតិប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនបុរេជាតប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនបច្ចុប្បន្នជាតប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនកាសេវនប្បដ្ឋយ
មានវារៈ ៧ ក្នុងនកម្មប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ក្នុងនវិបាកប្បដ្ឋយ មាន
វារៈ ៧ ក្នុងនវិប្បយុត្តប្បដ្ឋយ មានវារៈ ៧ ។ ការពារទាំង ២ យ៉ាង
ក្រៅពីនេះក្តី សហជាតវារៈក្តី ចម្លើយវារៈក្តី និងស្វយវារៈក្តី សំសង្កវារៈក្តី
សម្បយុត្តវារៈក្តី (ចប់) ចរិច្ចណិហើយ ដូចគ្នានឹងបដិច្ចវារៈដែរ ។

បញ្ជាក់វិវាទ

[illegible][illegible]

បញ្ហាទី៖

[៤០៩] ធម៌ ជាភាសា៖ ទាំងប្រកបដោយភាសា៖ ជាច្បាប់
នៃធម៌ ជាភាសា៖ ទាំងប្រកបដោយភាសា៖ ដោយហេតុច្បាប់ គឺ
មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសា៖ តែមិនមែនជាភាសា៖
ជាច្បាប់ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសា៖ តែមិនមែនជាភាសា៖
ដោយហេតុច្បាប់ គឺ ពួកហេតុ ដែលប្រកបដោយភាសា៖ តែមិន
មែនជាភាសា៖ ជាច្បាប់ នៃពួកសម្បយុត្តកក្ខន្ធ ដោយហេតុច្បាប់ ។

[៤១០] ធម៌ ជាភាសា៖ ទាំងប្រកបដោយភាសា៖ ជាច្បាប់
នៃធម៌ ជាភាសា៖ ទាំងប្រកបដោយភាសា៖ ដោយការមូលាច្បាប់
គឺ មានវារៈ ៣ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសា៖ តែមិនមែនជា
ភាសា៖ ជាច្បាប់ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសា៖ តែមិនមែនជា
ភាសា៖ ដោយការមូលាច្បាប់ គឺ ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
ភាសា៖ តែមិនមែនជាភាសា៖ កើតឡើង ព្រោះប្រាជ្ញា ឬ
ពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយភាសា៖ តែមិនមែនជាភាសា៖ ។ ធម៌
ដែលប្រកបដោយភាសា៖ តែមិនមែនជាភាសា៖ ជាច្បាប់ នៃ
ធម៌ ជាភាសា៖ ទាំងប្រកបដោយភាសា៖ ដោយការមូលាច្បាប់

អាសវសម្បយុត្តក្កកេ បញ្ញវារោ

អាសវសម្បយុត្តក្ក ថេវ នោ អាសវេ ខន្ធភារត្ត
 អាសវា ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ អាសវសម្បយុត្តក្ក ថេវ នោ ឧ
 អាសវេ ធម្មា អាសវស្ស ថេវ អាសវសម្បយុត្តក្កស្ស
 ច អាសវសម្បយុត្តក្កស្ស ថេវ នោ ច អាសវស្ស
 ច ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ អាសវសម្ប-
 យុត្តក្ក ថេវ នោ ច អាសវេ ខន្ធភារត្ត អាសវា ច
 អាសវសម្បយុត្តក្កា ច ខន្ធភារត្ត ឧប្បជ្ឈន្តិ ។ អាសវេ
 ថេវ អាសវសម្បយុត្តក្ក ច អាសវសម្បយុត្តក្ក
 ថេវ នោ ច អាសវេ ច ធម្មា អាសវស្ស ថេវ
 អាសវសម្បយុត្តក្កស្ស ច ធម្មស្ស អាម្ពណាប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ភីណិ ។

អធិបតីប្បច្ចយា អាម្ពណាសទិសា កុក្ការម្ម-
 ណា ។ អនន្តរប្បច្ចយា អាម្ពណាសទិសាយេវ បុរិមា
 បុរិមាតិ កាតត្វា ។ សមនន្តរប្បច្ចយា សហ-
 ជាតប្បច្ចយា អញ្ញាមញ្ញប្បច្ចយា និស្សយប្បច្ចយា
 ឧបនិស្សយប្បច្ចយា អាម្ពណាសទិសាយេវ វិភជនា
 នន្តិ ភីណិ ឧបនិស្សយំ សត្វំ កាតត្វំ ។

អាសវិសម្បយុត្តទុកៈ ព្រាហ្មវារៈ

គឺ ពួកអាសវៈ កើតឡើង ព្រោះប្រាណ ឬពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយ
 អាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ ។ ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិន
 មែនជាអាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈ
 ផង នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ ដោយ
 ការម្មណប្បច្ច័យ គឺ ពួកអាសវៈក្តី ពួកអាសវៈសម្បយុត្តកក្កនក្តី កើត
 ឡើង ព្រោះប្រាណ ឬពួកខន្ធ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិន
 មែនជាអាសវៈ ។ ធម៌ ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈក្តី ធម៌
 ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌
 ជាអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយអាសវៈ ដោយការម្មណប្បច្ច័យ គឺ មាន
 វារៈ ៣ ។

អធិបតិប្បច្ច័យ មានគរុការម្មណ៍ ដូចគ្នានឹងការម្មណប្បច្ច័យ
 ដែរ ។ អនន្តរាប្បច្ច័យ ដូចគ្នានឹងការម្មណប្បច្ច័យដែរ បណ្ឌិត គប្បី
 ធ្វើ ដូចពាក្យថា ពួកខន្ធ មុនៗចុះ ។ សមនន្តរាប្បច្ច័យ សហជា-
 តប្បច្ច័យ អពាមរាប្បច្ច័យ និស្សយប្បច្ច័យ និងឧបនិស្សយប្បច្ច័យ
 ដូចគ្នានឹងការម្មណប្បច្ច័យដែរ មិនមានការចែកទេ គ្រាន់តែមានវារៈ ៣
 ឧបនិស្សយប្បច្ច័យទាំងអស់ បណ្ឌិត គប្បីធ្វើផងចុះ ។

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

[៤០០] អាសវសម្បយុត្តោ ថេវ នោ ច អា-
 សវេ ធម្មោ អាសវសម្បយុត្តស្ស ថេវ នោ ច
 អាសវស្ស ធម្មស្ស កម្មប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណិ
 អាហារប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ តីណិ ឥន្ទ្រិយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឈានប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ មគ្គប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ នវ សម្បយុត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នវ
 អត្ថប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ នត្ថប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 វិភត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ អវិភត្តប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ
 នវ ។

[៤០២] ហេតុយា ចត្តារិ ការម្មណោ នវ អធិ-
 បតិយា នវ អនន្តរេ នវ សមនន្តរេ នវ សហជាតេ
 នវ អញ្ញាមញ្ញោ នវ និស្សយេ នវ ឧបនិស្សយេ នវ
 អាសវេនេ នវ កម្មេ នវ អាហារេ តីណិ ឥន្ទ្រិយេ
 តីណិ ឈានេ តីណិ មគ្គេ នវ សម្បយុត្តេ នវ
 អត្ថយា នវ នត្ថយា នវ វិភត្តេ នវ អវិភត្តេ នវ ។

អភិធម្មបិដក អនុលោមទុកប្បដ្ឋាន

[៤១១] ធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ
ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយអាសវៈ តែមិនមែនជាអាសវៈ
ដោយកម្មប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ៣ ជាបច្ច័យ ដោយអាហារប្បច្ច័យ គឺ
មានវារៈ៣ ជាបច្ច័យ ដោយឥន្ទ្រិយប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឈា-
នប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយមគ្គប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ៧ ជាបច្ច័យ
ដោយសម្បយុត្តប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ៧ ជាបច្ច័យ ដោយអត្តប្បច្ច័យ
ជាបច្ច័យ ដោយនត្តិប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយវិគតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយអវិគតប្បច្ច័យ គឺ មានវារៈ៧ ។

[៤១២] ក្នុងហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងការមូលប្បច្ច័យ
មានវារៈ៧ ក្នុងអធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងអនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ៧
ក្នុងសមនន្តរាប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងសហជាតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុង
អត្តាមញ្ញាប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុង
ឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងការសវនប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុង
កម្មប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងអាហារប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងឥន្ទ្រិ-
យប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងឈានប្បច្ច័យ មានវារៈ៣ ក្នុងមគ្គប្បច្ច័យ
មានវារៈ៧ ក្នុងសម្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងអត្តប្បច្ច័យ មាន
វារៈ៧ ក្នុងនត្តិប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុង
អវិគតប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ។

អាសវិអាសវិសម្បយុត្តស្ត ចញ្ញាវិហ

[៤០៣] អាសវេ ចេវ អាសវសម្បយុត្តោ ច
 ធម្មោ អាសវស្ស ចេវ អាសវសម្បយុត្តស្ស ច
 ធម្មស្ស អាវុណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។
 អាសវេ ចេវ អាសវសម្បយុត្តោ ច ធម្មោ អាសវ-
 សម្បយុត្តស្ស ចេវ នោ ច អាសវស្ស ធម្មស្ស
 អាវុណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ សហជាតប្បច្ចយេន
 បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ចយេន បច្ចយោ ។ អាសវេ
 ចេវ អាសវសម្បយុត្តោ ច ធម្មោ អាសវស្ស ចេវ
 អាសវសម្បយុត្តស្ស ច អាសវសម្បយុត្តស្ស ចេវ នោ
 ច អាសវស្ស ច ធម្មស្ស អាវុណាប្បច្ចយេន បច្ច-
 យោ សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ អាសវសម្បយុត្តោ ចេវ នោ ច
 អាសវេ ធម្មោ អាសវសម្បយុត្តស្ស ចេវ នោ ច
 អាសវស្ស ធម្មស្ស អាវុណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ
 សហជាតប្បច្ចយេន បច្ចយោ ឧបនិស្សយប្បច្ច-
 យេន បច្ចយោ ។ អាសវសម្បយុត្តោ ចេវ នោ ច
 អាសវេ ធម្មោ អាសវស្ស ចេវ អាសវសម្ប-
 យុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អាវុណាប្បច្ចយេន បច្ចយោ

ភាសាវិភាសាវិស័យប្បញ្ញត្តិរុក្ខៈ បញ្ញាវិវាទៈ

(៤១៣) ធម៌ ជាភាសាវៈ ទាំងប្រកបដោយភាសាវៈ ជាបច្ច័យ
នៃធម៌ ជាភាសាវៈ ទាំងប្រកបដោយភាសាវៈ ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
ធម៌ ជាភាសាវៈ ទាំងប្រកបដោយភាសាវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែល
ប្រកបដោយភាសាវៈ តែមិនមែនជាភាសាវៈ ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ ជា
បច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
ធម៌ ជាភាសាវៈ ទាំងប្រកបដោយភាសាវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាភាសាវៈ
ទាំងប្រកបដោយភាសាវៈផង នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសាវៈ តែមិន
មែនជាភាសាវៈផង ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជា-
តប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ដែលប្រកប
ដោយភាសាវៈ តែមិនមែនជាភាសាវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកប
ដោយភាសាវៈ តែមិនមែនជាភាសាវៈ ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ
ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។
ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសាវៈ តែមិនមែនជាភាសាវៈ ជាបច្ច័យ នៃ
ធម៌ ជាភាសាវៈ ទាំងប្រកបដោយភាសាវៈ ដោយការម្ស្នាលប្បច្ច័យ

អភិធម្មបិដកេ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋានំ

សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបទិស្សយប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ។ អាសវសម្បយុត្តោ ចេវ នោ ច អាសវេ
 ធម្មា អាសវស្ស ចេវ អាសវសម្បយុត្តស្ស ច
 អាសវសម្បយុត្តស្ស ចេវ នោ ច អាសវស្ស ច
 ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ឧបទិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។
 អាសវេ ចេវ អាសវសម្បយុត្តោ ច អាសវសម្បយុត្តោ
 ចេវ នោ ច អាសវេ ច ធម្មា អាសវស្ស ចេវ អាស-
 វសម្បយុត្តស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋ-
 យោ សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបទិស្សយប្បដ្ឋ-
 យេន បដ្ឋយោ ។ អាសវេ ចេវ អាសវសម្បយុត្តោ
 ច អាសវសម្បយុត្តោ ចេវ នោ ច អាសវេ ច ធម្មា
 អាសវសម្បយុត្តស្ស ចេវ នោ ច អាសវស្ស ធម្មស្ស
 អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ សហជាតប្បដ្ឋយេន
 បដ្ឋយោ ឧបទិស្សយប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ។ អាសវេ
 ចេវ អាសវសម្បយុត្តោ ច អាសវសម្បយុត្តោ ចេវ
 នោ ច អាសវេ ច ធម្មា អាសវស្ស ចេវ អាសវ-
 សម្បយុត្តស្ស ច អាសវសម្បយុត្តស្ស ចេវ នោ ច
 អាសវស្ស ច ធម្មស្ស អារម្មណប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ

អភិធម្មបិណ្ឌ អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន

ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។

ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ តែមិនមែនជាភាសវៈ ជាបច្ច័យ នៃធម៌

ជាភាសវៈ ទាំងប្រកបដោយភាសវៈផង នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ តែមិនមែនជាភាសវៈផង ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយ

សហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាភាសវៈ

ទាំងប្រកបដោយភាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ តែមិនមែន

ជាភាសវៈក្តី ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ជាភាសវៈ ទាំងប្រកបដោយភាសវៈ

ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាភាសវៈ ទាំងប្រកបដោយ

ភាសវៈក្តី ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ តែមិនមែនជាភាសវៈក្តី

ជាបច្ច័យ នៃធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ តែមិនមែនជាភាសវៈ

ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ

ដោយឧបនិស្សយប្បច្ច័យ ។ ធម៌ ជាភាសវៈ ទាំងប្រកបដោយភាសវៈ

ក្តី ធម៌ ដែលប្រកបដោយភាសវៈ តែមិនមែនជាភាសវៈក្តី ជាបច្ច័យ

នៃធម៌ ជាភាសវៈ ទាំងប្រកបដោយភាសវៈផង នៃធម៌ ដែល

ប្រកបដោយភាសវៈ តែមិនមែនជាភាសវៈផង ដោយការម្មណ៍ប្បច្ច័យ

អាសវិអាសវិសម្បយុត្តទុកេ បញ្ញាវិពោ

សហជាតប្បដ្ឋយេន បដ្ឋយោ ឧបនិស្សយប្បដ្ឋយេន
បដ្ឋយោ ។

[៤០៤] នហេតុយា នវ នអារម្មណេ នវ សព្វត្ថ
នវ នោអវិគតេ នវ ។

[៤០៥] ហេតុប្បដ្ឋយា នអារម្មណេ ចត្តាវិ សន្និទ្ធិត្ថ
... នសមនន្តរេ ចត្តាវិ នឧបនិស្សយេ ចត្តាវិ
នមក្កេ ចត្តាវិ នវិប្បយុត្តេ ចត្តាវិ នោនត្ថយោ ចត្តាវិ
នោវិគតេ ចត្តាវិ ។

[៤០៦] នហេតុប្បដ្ឋយា អារម្មណេ នវ ...
អនិបតិយោ នវ អនុលោមបទានិ កណោតញ្ចានិ ...
អវិគតេ នវ ។

អាសវិអាសវិសម្បយុត្តទុកៈ បញ្ញាការៈ

ជាបច្ច័យ ដោយសហជាតប្បច្ច័យ ជាបច្ច័យ ដោយឧបនិស្ស-
យប្បច្ច័យ ។

[៤១៤] ក្នុងនហេតុប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ
មានវារៈ៧ ក្នុងបច្ច័យទាំងអស់ សុទ្ធតែមានវារៈ៧ ក្នុងនោភវិតប្បច្ច័យ
មានវារៈ៧ ។

[៤១៥] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ព្រោះហេតុប្បច្ច័យ
សេចក្តីបំប្រែញ . . . ក្នុងនសមនន្តរប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុង
នឧបនិស្សយប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងនមគ្គប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុង
នវិប្បយុត្តប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុងនោនត្ថប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ក្នុង
នោវិតប្បច្ច័យ មានវារៈ៤ ។

[៤១៦] ក្នុងនការមណ្ឌប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ព្រោះនហេតុប្បច្ច័យ
. . . ក្នុងនធិបតិប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ អនុលោមបទទាំងឡាយ បណ្ឌិត
តប្បវាច៌ដ៍ចុះ . . . ក្នុងនោវិតប្បច្ច័យ មានវារៈ៧ ។

ចប់ អាសវិអាសវិសម្បយុត្តទុកៈ ។

អាសវីប្បយុត្តសាសវិទុកំ

បដិប្បវិណ្ឌ

[៤០៧] អាសវីប្បយុត្តំ សាសវំ ធម្មំ បដិច្ច
អាសវីប្បយុត្តោ សាសវោ ធម្មោ ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុ-
ប្បច្ចយា អាសវីប្បយុត្តំ សាសវំ ឯកំ ខន្ធំ បដិច្ច
តយោ ខន្ធា ចិត្តសមុដ្ឋានញ រូបំ ទេ ខន្ធទេ ...
បដិសន្ធិក្ខណោ ខន្ធទេ បដិច្ច វត្ថុ វត្ថុំ បដិច្ច ខន្ធា
ឯកំ មហាក្ខតំ ... ។ អាសវីប្បយុត្តំ អនាសវំ
ធម្មំ បដិច្ច អាសវីប្បយុត្តោ អនាសវោ ធម្មោ
ឧប្បជ្ឈតិ ហេតុប្បច្ចយា ភីណិ ។ យថា ច្ចុឡន្តរនុកេ
លោកិយនុកំ ឯវំ វិត្តារេតតំ ជិន្នាណាករណំ ។
សន្និទ្ធា ។

អាសវីប្បយុត្តសាសវិទុកំ និដ្ឋិតំ ។

អាសវិប្បយុត្តសាសវិទុកៈ

បដិច្ចវិវរៈ

[៤១៧] ធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងប្រកបដោយ
អាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រកបដោយ
អាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេតុប្បដ្ឋយ គឺ ខន្ធពក្កី ចិត្តសមុដ្ឋា-
នបូក្កី អាស្រ័យ នូវខន្ធ ១ ដែលប្រាសចាកអាសវៈ តែប្រកបដោយ
អាសវៈ នូវខន្ធ ២ . . . ក្នុងបដិសន្ធិក្ខណៈ វត្ថុ អាស្រ័យ នូវពួក
ខន្ធ ពួកខន្ធ អាស្រ័យ នូវវត្ថុ នូវមហាក្ខត ១ . . . ។ ធម៌ ដែល
ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវៈ អាស្រ័យ នូវធម៌ ដែល
ប្រាសចាកអាសវៈ ទាំងមិនមែនជាអាសវៈ ទើបកើតឡើង ព្រោះហេ-
តុប្បដ្ឋយ គឺ មានវារៈ ៣ ។ លោភិយទុកៈ ក្នុងច្បង្សន្តរទុកៈ យ៉ាងណា
បណ្ឌិត គប្បីឲ្យពិស្តារ យ៉ាងនោះចុះ មិនមានការធ្វើឲ្យផ្សេង ។ គ្នា
ទេ ។ សេចក្តីបំប្រញ ។

ចប់ អាសវិប្បយុត្តសាសវិទុកៈ ។

អភិធម្មបិដកេ
បដ្ឋានំ សត្តមោ ភាគោ
អនុលោមទកប្បដ្ឋានំ បរិមំ

មាតិកាបដ្ឋានំ

មាតិកា	ហេតុកំ	អង្កេ
បដិច្ចវារោ		១
អនុលោមំ	:	”
បច្ចនីយំ		៤
អនុលោមប្បច្ចនីយំ		១០
បច្ចនីយានុលោមំ		”
បញ្ចវារោ		១១
អនុលោមំ		”
បច្ចនីយំ		៣៤
អនុលោមប្បច្ចនីយំ		៣៦
បច្ចនីយានុលោមំ		”

សហេតុកំ

បដិច្ចវារោ	៣៧
----------------------	----

អភិធម្មបិដក
បដ្ឋាន សត្តមភាគ
អនុលោមទុក្ខប្បដ្ឋាន ខាងដើម

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា	ហេតុកៈ	ទំព័រ
បដិច្ចវារៈ		១
អនុលោម		„
បច្ចនីយៈ		៤
អនុលោមប្បច្ចនីយៈ		១០
បច្ចនីយានុលោម		„
បញ្ចវារៈ		១១
អនុលោម		„
បច្ចនីយៈ		៣៤
អនុលោមប្បច្ចនីយៈ		៣៦
បច្ចនីយានុលោម		„
	សហេតុកៈ	
បដិច្ចវារៈ		៣៧

មាតិកាបត្រានិ

មាតិកា	អង្កេត
អនុលោម	៣៧
បច្ចុន័យ	៤៥
អនុលោមប្បច្ចុន័យ	៥១
បច្ចុន័យានុលោម	៥២
បច្ចុយវារោ	៥៣
អនុលោម	”
បច្ចុន័យ	៦០
អនុលោមប្បច្ចុន័យ	៦១
បច្ចុន័យានុលោម	”
សំស្ក្រឹតវារោ	៦២
អនុលោម	”
បច្ចុន័យ	៦៥
អនុលោមប្បច្ចុន័យ	៦៦
បច្ចុន័យានុលោម	”
បញ្ចវារោ	”
អនុលោម	”
បច្ចុន័យ	៧៣

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

អនុលោម	៣៧
បច្ច័ន្និយៈ	៤៥
អនុលោមប្បច្ច័ន្និយៈ	៥១
បច្ច័ន្និយានុលោម	៥២
បច្ច័យវារៈ	៥៣
អនុលោម	”
បច្ច័ន្និយៈ	៦០
អនុលោមប្បច្ច័ន្និយៈ	៦១
បច្ច័ន្និយានុលោម	”
សំស្ករៈ	៦២
អនុលោម	”
បច្ច័ន្និយៈ	៦៥
អនុលោមប្បច្ច័ន្និយៈ	៦៦
បច្ច័ន្និយានុលោម	”
បញ្ហាវារៈ	”
អនុលោម	”
បច្ច័ន្និយៈ	៧៣

មាតិកាបញ្ជី

មាតិកា

អង្កេត

អនុលោមប្បច្ចន័យ ៩៥

បច្ចន័យនុលោម . . . . . ”

ហេតុសម្បយតទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ ៩៦

ហេតុសហេតុកទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ ៩៧

អនុលោម . . . . . ”

បច្ចន័យ ១០០

អនុលោមប្បច្ចន័យ ១០១

បច្ចន័យនុលោម ១០២

បញ្ចវារោ . . . . . ”

អនុលោម . . . . . ”

បច្ចន័យ ១១៦

អនុលោមប្បច្ចន័យ ១១៨

បច្ចន័យនុលោម . . . . . ”

សន្និក្ខប្រាប័មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

អនុលោមប្បច្ចនីយៈ ៧៥

បច្ចនីយានុលោម . . . . . ”

ហេតុសម្បយ័ត្ថទិកៈ

បដិច្ចវារៈ ៧៦

ហេតុសហេតុក្កទិកៈ

បដិច្ចវារៈ ៧៧

អនុលោម . . . . . ”

បច្ចនីយៈ ១០០

អនុលោមប្បច្ចនីយៈ ១០១

បច្ចនីយានុលោម ១០២

បញ្ញាវារៈ . . . . . ”

អនុលោម . . . . . ”

បច្ចនីយៈ ១១៦

អនុលោមប្បច្ចនីយៈ ១១៨

បច្ចនីយានុលោម . . . . . ”

មាតិកាបន្តាន

មាតិកា

អង្កេត

ហេតុហេតុសម្បយុត្តទុក្ខំ

១១៩

និហេតុសហេតុកសម្បយុត្តំ

,,

បដិច្ចវារោ

១២០

អនុលោមំ

,,

បច្ចុន័យំ

១២៤

អនុលោមប្បច្ចុន័យំ

១២៦

បច្ចុន័យានុលោមំ

,,

បច្ចយវារោ

១២៧

អនុលោមំ

,,

បច្ចុន័យំ

១២៨

សសដ្ឋវារោ

,,

អនុលោមំ

,,

បច្ចុន័យំ

១២៩

បញ្ញាវារោ

,,

អនុលោមំ

,,

បច្ចុន័យំ

១៣០

អនុលោមប្បច្ចុន័យំ

១៣០

មាតិកា

ទំព័រ

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

ហេតុហេតុសម្បយ្យត្ថទិកៈ

១១៩

នហេតុសហេតុកសម្បយ្យត្ថ

”

បដិច្ចវារៈ ១២០

អនុលោម . . . . . ”

បច្ចនីយៈ ១២៤

អនុលោមប្បច្ចនីយៈ ១២៦

បច្ចនីយានុលោម . . . . . ”

បច្ចយវារៈ ១២៧

អនុលោម . . . . . ”

បច្ចនីយៈ ១២៨

សំសង្ការៈ . . . . . ”

អនុលោម . . . . . ”

បច្ចនីយៈ ១២៩

បញ្ញាវារៈ . . . . . ”

អនុលោម . . . . . ”

បច្ចនីយៈ ១៣៨

អនុលោមប្បច្ចនីយៈ ១៤០

មាតិកាបត្រានិ

មាតិកា

អង្កេត

បច្ច័ន្នយានុលាម៍ ១៥១

សប្បុរ្មយុទ្ធកំ

បដិច្ចវារេ . . . . . ”

អនុលាម៍ . . . . . ”

បច្ច័ន្នយំ ១៥២

អនុលាមប្បច្ច័ន្នយំ ១៥៣

បច្ច័ន្នយានុលាម៍ . . . . . ”

បច្ច័យវារេ . . . . . ”

បញ្ចវារេ ១៥៤

អនុលាម៍ . . . . . ”

បដិច្ចវារេ ១៥៧

អនុលាមប្បច្ច័ន្នយំ ១៥៨

បច្ច័ន្នយានុលាម៍ . . . . . ”

សង្ខតទុក្ខំ

បដិច្ចវារេ ១៥៩

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

បច្ច័ន្និយានុវេលាម ១៥១

សប្បប្បយទុកៈ

បដិច្ចវារៈ . . . . . ”

អនុវេលាម . . . . . ”

បច្ច័ន្និយៈ ១៥២

អនុវេលាមប្បច្ច័ន្និយៈ ១៥៣

បច្ច័ន្និយានុវេលាម . . . . . ”

បច្ច័ន្និយវារៈ . . . . . ”

បញ្ញាវារៈ ១៥៤

អនុវេលាម . . . . . ”

បដិច្ចវារៈ ១៥៧

អនុវេលាមប្បច្ច័ន្និយៈ ១៥៨

បច្ច័ន្និយានុវេលាម . . . . . ”

សង្ខេបទុកៈ

បដិច្ចវារៈ ១៥៩

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេត

សនិទស្សន៍ទុក្ខ

បដិច្ចវារេ	១៥៧
អនុលោម	„
បច្ចនីយំ	១៦២
អនុលោមប្បច្ចនីយំ	១៦៤
បច្ចនីយានុលោម	„
បច្ចយវារេ	១៦៥
អនុលោម	„
បច្ចនីយំ	១៦៦
អនុលោមប្បច្ចនីយំ	„
បច្ចនីយានុលោម	១៦៧
សំសដ្ឋវារេ	„
បញ្ចវារេ	១៦៨
អនុលោម	„
បច្ចនីយំ	១៨១
អនុលោមប្បច្ចនីយំ	១៨២
បច្ចនីយានុលោម	„

សន្និកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

សន្និទេស្សន៍ទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ	១៥៧
អនុលោម	”
បច្ចនីយៈ	១៦២
អនុលោមប្បច្ចនីយៈ	១៦៤
បច្ចនីយានុលោម	”
បច្ចយវារៈ	១៦៥
អនុលោម	”
បច្ចនីយៈ	១៦៦
អនុលោមប្បច្ចនីយៈ	”
បច្ចនីយានុលោម	១៦៧
សសដ្ឋវារៈ	”
បញ្ញាវារៈ	១៦៨
អនុលោម	”
បច្ចនីយៈ	១៨១
អនុលោមប្បច្ចនីយៈ	១៨២
បច្ចនីយានុលោម	”

មាតិកាបន្តានិ

មាតិកា

អង្កេត

សប្បដិយទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ	១៨៣
អនុលាម	„
បច្ចនីយំ	១៨៧
អនុលាមប្បច្ចនីយំ	១៩១
បច្ចនីយានុលាម	„
បច្ចយវារោ	១៩២
បញ្ចវារោ	១៩៤
អនុលាម	„
បច្ចនីយំ	២០៨
អនុលាមប្បច្ចនីយំ	២១០
បច្ចនីយានុលាម	២១១

វបទុក្ខំ

បដិច្ចវារោ	„
អនុលាម	„
បច្ចនីយំ	២១៣

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

សប្បុរសឱកៈ

បដិច្ចវារៈ	.....	១៨៣
អនុលោម	.....	”
បច្ចនីយៈ	.....	១៨៧
អនុលោមប្បច្ចនីយៈ	.....	១៩១
បច្ចនីយានុលោម	.....	”
បច្ចយវារៈ	.....	១៩២
បញ្ញាវារៈ	.....	១៩៤
អនុលោម	.....	”
បច្ចនីយៈ	.....	២០៨
អនុលោមប្បច្ចនីយៈ	.....	២១០
បច្ចនីយានុលោម	.....	២១១

រូបឱកៈ

បដិច្ចវារៈ	.....	”
អនុលោម	.....	”
បច្ចនីយៈ	.....	២១៣

មាតិកាបត្តានិ

មាតិកា

អង្កេត

អនុលាមប្បច្ចនីយំ	២១៤
បច្ចនីយានុលាមំ	២១៥
បច្ចយវរោ	”
អនុលាមំ	”
បច្ចនីយំ	២១៧
អនុលាមប្បច្ចនីយំ	២២០
បច្ចនីយានុលាមំ	”
សសដ្ឋវរោ	”
បញ្ញាវរោ	២២១
អនុលាមំ	”
បច្ចនីយំ	២៣១
អនុលាមប្បច្ចនីយំ	២៣៣
បច្ចនីយានុលាមំ	”

លោកីយទុក្ខំ

បដិច្ចវរោ	២៣៤
អនុលាមំ	”

សន្លឹកប្រាក់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

អនុលោមប្បវត្តន៍យៈ	២១៤
បច្ច័ន្ទិយានុលោម	២១៥
បច្ច័យវារៈ	„
អនុលោម	„
បច្ច័ន្ទិយៈ	២១៧
អនុលោមប្បវត្តន៍យៈ	២២០
បច្ច័ន្ទិយានុលោម	„
សស្សៈ	„
បញ្ញាវារៈ	២២១
អនុលោម	„
បច្ច័ន្ទិយៈ	២៣១
អនុលោមប្បវត្តន៍យៈ	២៣៣
បច្ច័ន្ទិយានុលោម	„

លោកិយទុក្ខៈ

បដិច្ចវារៈ	២៣៤
អនុលោម	„

មាតិកាបន្តិក

មាតិកា	អង្កេត
បច្ច័ន្និយ៍	២៣៥
អនុលោមបច្ច័ន្និយ៍	២៣៦
បច្ច័ន្និយ៍នានុលោម	២៣៧
បច្ច័យវារេ	„
អនុលោម	„
បច្ច័ន្និយ៍	២៣៨
អនុលោមបច្ច័ន្និយ៍	២៤០
បច្ច័ន្និយ៍នានុលោម	„
សំស្ករេ	២៤១
បញ្ញាវារេ	„
អនុលោម	„
បច្ច័ន្និយ៍	២៤៥
អនុលោមបច្ច័ន្និយ៍	២៤៦
បច្ច័ន្និយ៍នានុលោម	២៤៧

កេនិប្បិព្វោយ្យទុក្ខ

បដិច្ចវារេ	„
----------------------	---

សន្លឹកប្រាក់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

បច្ច័ន្ទនីយៈ	២៣៥
អនុលោមប្បច្ច័ន្ទនីយៈ	២៣៦
បច្ច័ន្ទនីយានុលោម	២៣៧
បច្ច័យវារៈ	”
អនុលោម	”
បច្ច័ន្ទនីយៈ	២៣៩
អនុលោមប្បច្ច័ន្ទនីយៈ	២៤០
បច្ច័ន្ទនីយានុលោម	”
សំសង្គវារៈ	២៤១
បញ្ញាវារៈ	”
អនុលោម	”
បច្ច័ន្ទនីយៈ	២៥៥
អនុលោមប្បច្ច័ន្ទនីយៈ	២៥៦
បច្ច័ន្ទនីយានុលោម	២៥៧

កេសបិរិញ្ញាយ្យទុកៈ

បដិច្ចវារៈ	”
----------------------	---

មាតិកាបន្ទាន់

មាតិកា	អង្កេត
អនុលោម	២៥៧
បញ្ជាក់រោ	២៦២
អនុលោម	”
បច្ច័ន្នយំ	”

អាសវិទូកំ

បដិច្ចវារោ	២៦៣
អនុលោម	”
បច្ច័ន្នយំ	២៦៥
អនុលោមប្បច្ច័ន្នយំ	២៦៦
បច្ច័ន្នយំនុលោម	២៦៧
បច្ច័ន្នយំរោ	”
អនុលោម	”
សំស្ករោ	២៧០
បញ្ជាក់រោ	២៧១
អនុលោម	”
បច្ច័ន្នយំ	២៧៧

សន្លឹកប្រាក់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

អនុលោម ២៥៧

បញ្ហាវារៈ ២៦២

អនុលោម . . . . . ”

បច្ចុប្បន្ននិយ័ត្ត . . . . . ”

អាសវិទ្យុកៈ

បដិច្ចវារៈ ២៦៣

អនុលោម . . . . . ”

បច្ចុប្បន្ននិយ័ត្ត ២៦៥

អនុលោមបច្ចុប្បន្ននិយ័ត្ត ២៦៦

បច្ចុប្បន្ននិយ័ត្តអនុលោម ២៦៧

បច្ចុប្បន្ននិយ័ត្ត . . . . . ”

អនុលោម . . . . . ”

សំសង្កេតវារៈ ២៧០

បញ្ហាវារៈ ២៧១

អនុលោម . . . . . ”

បច្ចុប្បន្ននិយ័ត្ត ២៨៧

មាតិកាបង្ហាញ

មាតិកា

អង្កេត

អនុលោមប្បច្ចនីយ៍	២៧១
បច្ចនីយានុលោម	„

អាសវិទូកំ

បដិច្ចវារេ	„
----------------------	---

អាសវិសម្បយុត្តិកំ

បដិច្ចវារេ	២៧៣
អនុលោម	„
បច្ចនីយ៍	២៧៧
អនុលោមប្បច្ចនីយ៍	៣០៣
បច្ចនីយានុលោម	„
បច្ចយវារេ	៣០៤
អនុលោម	„
សំសង្កវារេ	៣១០
អនុលោម	„
បញ្ញាវារេ	៣១១
អនុលោម	„

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

អនុលោមប្បច្ចនីយៈ ២៧១

បច្ចនីយានុលោម . . . . . ”

សាសវិទូកៈ

បដិច្ចវារៈ . . . . . ”

អាសវិសម្បយុត្តិកៈ

បដិច្ចវារៈ ២៧៣

អនុលោម . . . . . ”

បច្ចនីយៈ ២៧៧

អនុលោមប្បច្ចនីយៈ ៣០៣

បច្ចនីយានុលោម . . . . . ”

បច្ចយវារៈ ៣០៤

អនុលោម . . . . . ”

សំសដ្ឋវារៈ ៣១០

អនុលោម . . . . . ”

បញ្ញាវារៈ ៣១១

អនុលោម . . . . . ”

មាតិកាបត្រានិ

មាតិកា

អង្កេត

បច្ចុប្បន្ន	៣៣៦
អនុលោមបច្ចុប្បន្ន	៣៣៨
បច្ចុប្បន្នយានុលោម	„

អាសវិសាសវិទ្យុក

បដិច្ចវេទ	„
បញ្ញាវេទ	៣៤១

អាសវិសាសវិសម្បយុត្តិវិទ្យុក

បដិច្ចវេទ	៣៤៤
បញ្ញាវេទ	៣៤៨

សន្លឹកប្រាប់មាតិកា

មាតិកា

ទំព័រ

ច្បាប់នីយ	៣៣៦
អនុលោមច្បាប់នីយ	៣៣៨
ច្បាប់នីយានុលោម	„

អាសវិសាសវិទុកៈ

បដិច្ចវារៈ	„
បញ្ជាវារៈ	៣៤១

អាសវិអាសវិសម្បយុត្តវិទុកៈ

បដិច្ចវារៈ	៣៤៤
បញ្ជាវារៈ	៣៤៨

វិវិទុបបត្តិនិ

វិវិទុបបត្តិ	អវិវិទុបបត្តិ	អង្កេត	រដ្ឋលេខាយ
ន ហត្ថនំ	ន ហត្ថនំ	១៧	២០
ឆ ម្នា	ឆ ម្នា	៤៦	១៧
អ ហត្ថកោ	អ ហត្ថកោ	៧១	៨
១៤៨	១៤៨	១១៨	១៧
ចត្តារ	ចត្តារ	១២៣	១៤
នរ	នរ	១២៤	២
ធម៌អម្ពប័ជិត	ធម៌អម្ពប័ជិត	១៦៦	១
នោវិគត	នោវិគត	២៤០	១១
ន វិញ្ញាយ្យំ	ន វិញ្ញាយ្យំ	២៥៧	៥
ឆ ម្នា	ឆ ម្នា	២៧១	១១
ហត្ថប្បដ្ឋយោ	ហត្ថប្បដ្ឋយោ	២៧១	១៦
អាសវិសម្បយុត្តទុកេ	អាសវិសម្បយុត្តទុកេ	៣០៧	១
ចិត្ត	ចិត្ត-	៣១២	៦
ឆ	ឆ	៣៣៤	"
អាសវិវិប្ប	អាសវិវិប្ប-	"	"
អាសវិអាសវិទុកេ បដិច្ចវាពេ	អាសវិអាសវិសម្បយុត្តទុកេ បដិច្ចវាពេ ៣៤៧		១

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាប់
មិនមែនជា ហតុ	មិនមែនជាហេតុ	២០	២
នូវខន្ធ ២	ខន្ធ ២	៣២	៩
ទើប កើតឡើង	ទើបកើតឡើង	៤៨	៧
ទើបកើត ឡើង	ទើបកើតឡើង	៥០	១១
ឲ្យបាន . . .	ឲ្យបាន	៦៨	៣
ពួក ហេតុកកន	ពួកអហេតុកកន	៧៤	៩
ភី	គី	១០៦	”
នៃពួកហេតុ	នៃពួកហេតុ	១១៤	១១
យ៉ាងនេះចុះ	យ៉ាងនេះចុះ ។	”	១៨
តប្រ-	តែប្រ-	១២០	១៤
ហេតុសហេតុទុក្ខៈបញ្ញាវិរៈ	នហេតុសហេតុទុក្ខៈបញ្ញាវិរៈ	១២៨	១
កងនមគប្បច្ច័យ	កងនមគប្បច្ច័យ	”	១១
គប្បរាប	គប្បីរាប	”	១៣
ហេតុសហេតុទុក្ខៈ បញ្ញាវិរៈ	នហេតុសហេតុទុក្ខៈ បញ្ញាវិរៈ	១៣១	១

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស-ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
ហេតុសហេតុពុទ្ធកៈ បញ្ញាវិវរៈ	នហេតុសហេតុពុទ្ធកៈ បញ្ញាវិវរៈ	១៣៣	១
នៃកាយសុខ	នៃកាយិកសុខ	១៣៧	៥
ពឹង ផ្គុក	ពឹងផ្អែក	១៦៥	៧
កងវិគតប្បច្ច័យ	កងវិគតប្បច្ច័យ	១៨៧	៣
អប្បជ័យកាយេ :	អប្បជ័យកាយនេះ	២០០	៥
នៃអប្បិយធម៌	នៃអប្បជ័យធម៌	២០២	១៨
កងនោវិគតប្បច្ច័យ	កងនោវិគតប្បច្ច័យ	២២០	៦
រូបជីវិតទ្រុឌក្តិ	រូបជីវិតទ្រុឌក្តិ	២៣០	១០
ចប់ រូបិទុកៈ	ចប់ រូបិទុកៈ	២៣៣	១៧
មានវារៈ ១	មានវារៈ ១	២៣៦	៥
កង វិបាកប្បច្ច័យ	កងនវិបាកប្បច្ច័យ	"	១២
ញ៉ា សមាបត្តិ	ញ៉ាសមាបត្តិ	២៤៦	៤
នៃលោកុត្ត ធម៌	នៃលោកុត្តរធម៌	២៥០	៥
កងខណៈនៃ ដិសន្ធិ	កងខណៈនៃបដិសន្ធិ	២៥៧	១០
ចតិសមុជានរូប	ចតិសមុជានរូប	"	១១

សន្លឹកប្រាប់ពាក្យខុស - ត្រូវ

ពាក្យខុស	ពាក្យត្រូវ	ទំព័រ	បន្ទាត់
មានរាវៈ ៧	មានរាវៈ ៧	២៦៧	៦
បណ្ឌិត	បណ្ឌិត	២៧០	៥
កង្គនសាសវនប្បថ្នយ ក	កង្គនសាសវនប្បថ្នយ ក	៣០៧	១៨
ដែលច្រឡំដោយ ពាមស្ស ដែលច្រឡំដោយពាមនស្ស ៣២០ ”			

សៀវភៅនេះ ត្រូវបានបោះពុម្ពឡើងវិញ ដោយប្រាក់អំណោយនៃ
អ្នកមានក្រោមនេះ ៖

Printing costs were kindly met by the follwing organizations

Wat. Sotoshu Genko-ji Temple, Rev. Jitsujo Arima
3936 Kume, Tokuyama-shi, Yamaguchi Japan

この本は次の方によって復刻されました。

宗教法人 原江寺（曹洞宗） 住職 有馬実成
山口県徳山市久米3936

ព្រះត្រៃបិដក ភាគទី ១១០ " អភិធម្មបិដក "

ការផ្សាយរបស់ពុទ្ធសាសនបណ្ឌិត្យ, ភ្នំពេញ

ការបោះពុម្ពជាថ្មីឡើងវិញ របស់សមាគមជំនួយដល់ការបោះពុម្ពព្រះត្រៃបិដកឡើងវិញ

បោះពុម្ព ថ្ងៃទី ១០ កក្កដា ឆ្នាំ ១៩៩៤

សហប្រតិបត្តិការរៀបរៀង និងបោះពុម្ពនៅប្រទេសជប៉ុន

TRIPITAKA VOL.100

"ABHIDHAMMA PITAKA"

Published by the Buddhist Institute, phnom Penh

Reproduced with the kind cooperation of the

TRIPITAKA PUBLISHING COMMITTEE

First edition 1994

printed in Japan by Hirosaki Sogo Printing Ltd.

トリピタカ（南伝大蔵経）全110巻・アビダルマピタカ第100巻

発行：ブノンベン仏教研究所

復刻救援：カンボジア版トリピタカ（南伝大蔵経）復刻救援委員会

発行：1994年12月8日

印刷・製本／弘前相互印刷株式会社

製作にあたり弘前相互印刷株式会社の多大な協力を得ました。

